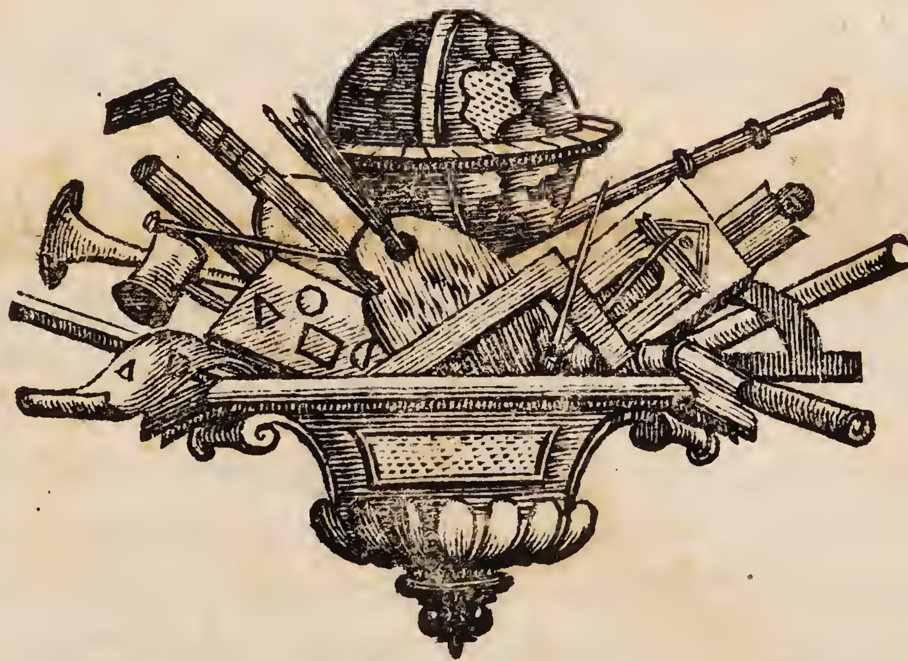
GEOFFROY, E. F.

TRACTATUS
DE
MATERIA MEDICA
SIVE DE
MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM
Historia, virtute, delectu, & usu;

Auctore STEPHANO-FRANCISCO GEOFFROY, Doctore Medico Parisiensi, Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis, Regiæque Societatis Londinensis Socio, necnon & Chymiæ in Horto Regio, & Medicinæ in Regio Franciæ Collegio Professore.

TOMUS SECUNDUS.
DE VEGETABILIBUS INDIGENIS.

VENETIIS,
APUD NICOLAUM PEZZANA.

MDCCXLII.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

MATERIÆ MEDICÆ PARS SECUNDA. DE VEGETABILIBUS INDIGENIS.

SECTIO SECUNDA. DE PLANTIS INDIGENIS.

Quæ in Usum Medicum veniunt.

INDIGENÆ Plantæ, seu quæ nostro sub cælo nascuntur, vel hominum saluti, tum restituendæ, tum conservandæ, aliquid conferunt; vel Medicinæ prorsus inutiles sunt; aut saltem earum vires salutares hactenus ignotæ fuerunt. Has silentio prætermittimus; de illis vero hic agemus.

In earum historia & virtutibus recensendis alphabeticum servabimus ordinem, quo facilius unusquisque plantas quarum historiam inquiret, reperire possit. Officinalia vulgatioraque nomina ceteris denominationibus ex Auctoribus desumptis, præponemus, utpote magis cognita. Deinde nomen genericum ex Institutionibus rei herbariæ depromptum, ceteraque synonima a Clarioribus Botanicis scriptoribus assignata, recensebimus. Denominationi plantæ, descriptionem subjungemus, analysim ac virtutes & utendi rationem, eodem ordine quem in exoticorum medicamentorum expositione secuti sumus.

At vero stirpium harumce, cum illis quæ sub eadem denominatione, a veteribus recensitæ fuerunt, comparationem inutilem censemus; disquirendo nempe, utrum eædem sint, necne. Quandoquidem plantæ ipsis cognitæ & usitatæ nobis desunt, & difficile est ex parum accuratis earum descriptio-

nibus decernere, utrum eædem sint plantæ quæ apud nos nascuntur, an diversæ? Præterquam quod plurimas plantas veteribus notas, & in Græciæ solo natas, ab iisdem speciebus nostro sub cælo nascentibus, viribus multum discrepare, veritati sit maxime consentaneum. Eamdem ob causam de viribus ab antiquis, tum Græcis, tum Arabibus, illis stirpibus attributis, parum solliciti erimus; sed tantum assiduo & quotidiano usu comprobatas apud nos virtutes, tum salutiferas, tum noxias, quam poterimus diligentissime, pervestigabimus.

ABROTANUM.

ABROTANUM vel ABROTONUM. Duæ sunt plantæ hujus nominis in officinis usitatæ, Abrotanum mas & Abrotanum femina.

ABROTANUM mas *Officinarum*. Abrotanum mas angustifolium majus, *C. B. P.* 136. *Institut. Rei Herbar.* 459. Abrotanum vulgare, *J. B.* 3. 192. Abrotanum mas *Dodon. Pemptad.* 21. vulgo, *Aurone male*. Ex radice lignosa, fibris aliquot donata, crebris frutescit sarmentis, tres, quatuorve cubitos altis, duris, fragilibus, medulla alba plenis, subrubentibus, striatis, ramosis: folia per alas nascuntur multa, tenuiter dissecta, fœniculaceis paulo majora, inferiora quidem multifida, superiora uno tantum aut altero segmento divisa, canescentia, odore vehementi, sapore amaro acri: flores secundum ramulos conferti, subluteí, floribus Absynthii similes sunt; flosculosi nempe, sed exigui, compositi ex plurimis flosculis minutissimis, tubulosis, in summitate quinquefariam divisis, quorum singuli singulo insident semini, & omnes squammoso flores calyce comprehenduntur. Floribus succedunt semina exigua, oblongiuscula, nuda, pappo carentia, Absynthii similia, sed minora. Ab Absynthio differt sola facie externa, & optime ad ejusdem genus reduci posset. Ratione culturæ & loci, necnon pro anni tempore multo amarior videtur. In montosis Italiæ & Galliæ provinciis, sponte nascitur. Hic in hortis colitur, ubi avulsis ramulis, alii ex radicibus de novo progerminant. In usum medicum folia & comæ floridæ veniunt.

Analysi chymica, ex hujus plantæ foliorum ac summitatum recentium & succulentarum ℔v. per retortam distillatis, prodierunt, primo phlegmatis limpidi plantæ odore & sapore imbuti ℥xij. humoris odorati, acidi & sale alcali aliquantisper turgidi ℔iij. ℥vj. ʒvj. gr. xij. humoris rufescentis, odoris empyreumatici, tum acidi, tum urinosi & volatili sale imprægnati ℥ij. ʒj. gr. v. olei tum fluidioris & essentialis, tum crassioris & empyreumatici ℥ij. ʒij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒij. quæ igne reverberii tamdiu calcinata, donec nullam amplius flammam ederet, reliquit cinerum ex fusco leucophæorum ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, salis alcali fixi ℥j. ʒij. extractæ fuerunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥iij. ʒiiij. gr. lv. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. Ex hac analysi concludendum est, Abrotanum mas ex multo oleo essentiali amaro aromatico & sale ammoniacali constare.

Ra-

Rarius Abrotano intrinsecus utimur, quod Etmullero mirandum & dolendum videtur. Revera ejus odor vehemens ac sapor aromaticus, acris, amarus, innuunt, partibus volatilibus tenuibus salino-oleosis donari, quibus fermentativus sanguinis motus augetur, crassiores humores dividuntur, solidarum partium tonus imminutus restituitur, debilior augetur: quamobrem medici vim calefaciendi, incidendi, aperiendi ipsi tribuerunt. Actuosis iisdem particulis putredini resistit, vermes necat, non solum oleo suo essentiali amaro vermibus infenso, sed etiam propter tenues & actuosas ejus particulas quæ nimis glutinosum ventriculi & intestinorum mucum in quo vermes nidulantur, dividunt ac resolvunt. Eadem ratione flatus discutit, urinas & menses movet, renum & uteri obstructiones reserando. Illud tamen ventriculo infensum esse nonnulli existimant, quod de omnibus ægrotantibus pronuntiari nequit, sed tantum de illis quorum ventriculi temperies calidior est, seu quorum ventriculus in inflammationem pronus est, præ nimio sanguinis & spirituum ad hanc partem affluxus. In quamplurimis autem ventriculus ab his acribus & aromaticis medicamentis læditur. Neque adeo sors nostra lugenda est, ob parcum Abrotani usum, dum frequentior est usus Absinthii quod iisdem viribus donatur, & quidem valentioribus: quapropter a nonnullis ut Absynthii succedaneum tantummodo proponitur.

Abrotani tamen coma pulverata ad ʒj. cum tantillo Nitri, a S. Pauli in Quadripartito Botanico, iis quibus, ob calculum, urina supprimitur, proponitur & velut specificum commendatur: sed Nitro potissimum hæc virtus fortasse debetur, aut saltem ab illo plurimum augetur. Nonnulli decoctum ejus, pro lotione capitis, contra capillorum defectum aut defluvium, laudant. Basim constituit unguenti Bucrelii Vvratislaviensis, secreti & experti contra capillorum defectum, cujus hæc est descriptio ab Etmullero prolata.

℞. Folior. Abrotan. maris & Capillor. vener. ana m. j. Favi mellis, Ladani ana ℥j. Myrtillor. ʒj. Semin. Fœnugræc. Lini ana ℥iij. Olei Amygdalar. dulc. vini albi generosi ana ℥iij. Facta infusione per 24. horas, bulliant ad humiditatis consumptionem: postea fiat colatura cum expressione. Cum hoc unguento, crescente Luna, inunctio fieri debet.

Oleum essentiale Abrotani, maris, ex herba florida & exsiccata, cum magna aquæ copia distillatur. Eo membra paralytica illinuntur. Commendatur quoque ad pilorum generationem promovendam, præsertim si cum Ladano & adipe Ursino, misceatur.

℞. Olei Abrotani mar. stillatitii ℥ß. Ladani ʒvj. Axungiæ Ursi ʒij. Misce, fiat unguentum.

Abrotanum mas usurpatur in unguento Martiato.

Abrotanum femina, Santolina, Chamæcyparissus, *Officinarum*, Crespolina, *Quorumdam*. Santolina foliis teretibus, *Inst. R. H.* 460. Abrotanum femina foliis teretibus *C. B. P.* 136. Chamæcyparissus *J. B.* 3. 133. Polium Theophrasti & Dioscoridis & Arabum, Vermiculatæ, folio, *Columm. P.* 1. 4. Abrotanum femina, *Lobel. Icon.* 768. vulgo, *petit Cyprees* & *Garderobe*.

Ex radice craſſa, dura, lignoſa & ſubinde in brachia fiſſa, virgulta cubito altiora emittit, lignoſa, gracilia, tenera lanugine incana & in plures ramos diviſa, quos ambiunt tenuia folia, longitudine circiter unciali, minutim denticulata, aut potius tuberculis exiguis onuſta, ita ut quatuor fere tubercula in eadem phalange agminatim circumpoſita conſpiciantur, incana omnino, odore medicamentoſo & cum quadam ſuavitate gravi, ſapore partim acri, partim amaro aromatico. Singulis ramulis ſinguli inſident flores lutei, perfecti, floſculoſi, compoſiti nempe ex plurimis floſculis tubuloſis in ſummitate quinquifidis, foliis intermediis imbricatis & calyce communi ſquammoſo quaſi hemiſphærico comprehenſis: ſingulorum floſculorum calyx ſeu embryo abit in ſemen oblongiuſculum ſtriatum fuſcum, pappis nequaquam inſtructum. Majores ſunt hujus plantæ flores quam Abrotani maris & Abſynthii, quibus ab illis plantis diſtingui poteſt, ſicut & tota plantæ facie. Sponte luxuriat in campeſtribus Italiæ locis & vinetis. In Gallo-Provincia quoque a Garidello obſervata fuit. Hic in hortis colitur. Folia, ſummitates floridæ & ſemina in uſum medicum veniunt.

Analyſi chimica, foliorum & ſummitatum Santolinæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorem plantæ ſaporemque referentis ℥xj. ʒij. humoris limpidi adhuc odorati & acidi ℔ij. ℥xj. ʒiij. gr. xxxvj. humoris rufeſcentis acidi & ſubſalſi qui, tum acidi, tum alcali urinoſi ſalis notas præbuit, ℥ix. ʒvj. gr. xxx. ſalis volatilis urinoſi concreti, gr. xl. olei adipoſæ craſſitudinis ℥iiij. ʒiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥viij. ʒvj. quæ igne reverberii calcinata cinerum leucophœorum ℥ij. ʒiij. gr. xij. reliquit; ex quibus ſalis fixi mere alcalini ℥j. gr. viij. lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xxxviij. in calcinatione ℥vj. ʒij. gr. lx. Per hanc analyſim patet, Santolinam conſtare ex ſale ammoniacali & oleo craſſo copioſo.

Santolinæ eædem quæ Abrotano mari, tribuuntur virtutes. Attamen paulo plus ſalis volatilis urinoſi, majorem olei craſſioris quantitatem, minorem vero olei tenuioris ſeu eſſentialis ſuppeditat: unde ad hyſtericos affectus compeſcendos, hæc præſtare videretur.

Rarioris eſt uſus apud nos in Medicina. Ad ventris lumbricos interimendos, in primis commendatur ejus ſemen ſolum vel ſaccharo obductum: infantibus comedendum porrigitur, vel herbæ decoctum in lacte aut in aqua conveniente propinatur. Andreas Matthiolus Santolinæ folia ſicca & in pulverem trita, dari perquam utiliter ex aqua Matricariæ, ſemi-drachmæ pondere, aſſerit, ad ſiſtenda alba feminarum profluvia, ſi continuis decem diebus ſumantur a jejunis, & deinde interpolatis diebus. Coſteus quidam Aquiſextienſis Medicus, teſte Garidello, Santolinæ foliorum pulveratorum drachmam unam felici cum ſucceſſu in pleuritide & peripneumonia exhibere ſolebat.

Ejus folia inter laneas veſtes ſparguntur, ad tineas ab illis arcendas.

Uſurpatur cum Abrotano mare, in unguento Martiato.

A B-

ABSINTHIUM.

Absinthii ſpecies duæ in officinis uſitatæ ſunt, ſcilicet, Abſinthium latifolium, ſeu majus, & Abſinthium tenuifolium, ſeu minus.

Absinthium latifolium, Abſinthium vulgare, Abſinthium majus, *Officinarum*. Abſinthium Ponticum, ſeu Romanum officinarum, ſeu Dioſcoridis *C. B. P.* 138. *Inſt. R. H.* 457. Abſinthium vulgare majus *J. B.* 3 168. Abſinthium latifolium. *Dodon. Pempt.* 23. vulgo, *Abſinte, Alvine ordinaire, grande Abſinte.*

Radice eſt craſſiuſcula, lignoſa & fibroſa, ſaporis aromatici grati abſque amarore, caulibus cubitalibus & bicubitalibus, ſtriatis, firmis, lignoſis, medulloſis, caneſcentibus, ramoſis & ſurculoſis, in quibus folia plurima alternatim oriuntur, pediculis oblongis, canaliculatis, innixa, profunde diſſecta iterum atque iterum inciſa, candicantia, mollia, intenſe amara & odoris aromatici vehementis: flores longa ſerie in ſummis ramulis naſcuntur, pediculis brevibus, tenuibus, & ex quorumdam foliorum alis egreſſis hærentes ac penduli, globoſi, exigui, completi & floſculoſi, ſeu compoſiti ex plurimis floſculis tubuloſis, brevioribus, in ſummitate, quinquefariam diviſis, luteis, e communi calyce ſquammulato prodeuntibus, ſingulis ſingulo inſidentibus embryoni, qui deinde abit in ſemen nudum, non pappoſum. A ceteris Abſinthii ſpeciebus differt foliis & laciniis amplioribus, & inſigni odore cum amarore conjuncto. Colitur in hortis. Ejus folia & ſummitates in primis uſurpantur.

Analyſi chymica, ex foliorum Abſinthii latifolii nondum floridi ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, plantæ odore & ſapore imbuti, quod neque alcali, neque acidi notas præbuit ℥x. ʒvj. gr. xlviij. cum oleo eſſentiali permiſto: deinde humoris limpidi, odorati, qui debilis acidi & alcali valentioris notas præbuit, ℔ij. ℥xij. ʒvj. gr. lx. tandem humoris mere alcali & ſale volatili imprægnati, ℥j. ʒv. gr. xlviij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒv. olei, tum tenuis, tum craſſi ℥j. ʒij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes, pendebat ℥vj. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ℥j. extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij. ʒiij. gr. lx. in calcinatione vero ℥iij. ʒvj.

Ex Abſinthii, latifolii foliorum & ſummitatum floribus & ſeminibus onuſtarum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi odore plantæ ſaporeque perfuſi quod primum ſubacidi, deinde intenſe acidi, ac tandem acidi & alcali urinoſi notas præbuit, ℔iij. ℥xj. ʒvj. gr. lx. cum non mediocri olei eſſentialis portione: humoris rufeſcentis empyreumatici, alcalini & ſale urinoſo turgidi ℥iij. ʒj. gr. xij. ſalis volatilis concreti gr. xxiiij. olei tum eſſentialis & tenuioris tum fœtidi & ſpiſſioris conſiſtentiæ ℥iij. ʒvj. gran. xviij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vij. ʒvij. gran. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. gran. xxxvj. ex quibus, lixivio, ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒiij. gran. xlij. prodierunt: jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒij.

gran. xviij. calcinatione in fumum & flammam abierunt ℥v. ʒiij. gran. xlviij.

His ambabus foliorum & fummitatum Abfynthii majoris analyfibus inter fe comparatis, liquet, folia majori partium tenuium & volatilium copia turgere quam flores & femina; cum triplo major fit partium deperditio in foliorum diftillatione, quam in fummitatum analyfi. Cum unaquæque foliorum libra falis volatilis drachmam unam præbeat, fummitates vero vix grana quinque pro fingulis libris: eadem folia multo minus acidi falis & olei exhibuere. Unde concludere poffumus, folia fale ammoniacali & oleo copiofo ac tenui donari; in fummitatibus autem falem tartareum cum ammoniacali conjunctum reperiri; at verifimile eft omnem Abfynthii energiam pendere potiffimum ab ejus oleo effentiali, amaro & aromatico, quod licet in foliis & fummitatibus, natura idem femper videatur, in foliis tamen ob intimum falium volatilium confortium tenuius fit, magis expanfum ac magis volatile.

Abfynthium vulgare quafi polychreftum medicamentum prædicatur; calefacit & exficcat, ut ajunt, feu potius tenuibus, & actuofis fuis particulis falino-oleofis quæ maffam fanguineam fubeunt, fermentativum fanguinis motum auget, partium quoque fibras follicitat ad motum & ad ofcillationem; fic calor in corpore accenditur: reftituta vel aucta fibrarum ofcillatione, fucci inter partium fibras hærentes & otiofi, fi craffiores fint, attenuantur; fi tenaces, inciduntur, & in canales folitos repelluntur, vel per tranfpirationem foras expelluntur: fic quoque vifcerum functiones debilitatæ reftituuntur, obftructiones referantur; hinc ftomachicum dicitur, hepaticum, fplenicum, uterinum, anticachecticum infigne, febrifugum, vulnerarium detergens, bilis fuccedaneum & anthelminticum: ventriculum debiliorem roborat ac firmat, ciborumque appetentiam excitat, tum fibras ventriculi laxiores conftringendo ac firmando, tum etiam mucaginem fpiffam ejufdem parietibus inhærentem diffolvendo: eifdem rationibus diarrhæas fiftit, fuperpurgationes compefcit, & colicos dolores flatulentos fedat. Vifcerum obftructiones refolvit quæ pendent, vel a fibrarum laxitate, vel ab humorum fpiffitudine. Sic ictero, hydropi, chlorofi, cachexiis & febribus medetur. Vermes interimit, tum amaritie fumma vermibus infefta, tum mucilaginofos humores in quibus eorum ovula retinentur, foventur, excluduntur, refolvendo.

Verum cavendum ab illis affectibus qui a fibrarum rigiditate, crifpatura, erethifmo, vel convulfiva aut inflammatoria tenfione, oriuntur, quos Abfynthium non modo non fedat, quin imo auget & nonnunquam infanabiles reddit. Sic in ciborum concoctione læfa præ nimio ventriculi ardore aut membranarum inflammatione, Abfynthium hunc ardorem adeo intendit & auget, ut renes in confenfum per nervos trahantur, & ardorem contrahant, quem breviter fequuntur urinarum color intenfus & rutilans, cum craffo & rubro fedimento, earumdem imminutio, fuppreffio, hydrops; fi vero renes ob laxiorem texturam illæfi ferventur, cetero-

terorum viſcerum fibræ paulatim convelluntur, rigeſcunt, & tabes ſenſim adducitur. Hinc fit ut maxima pars helluonum, ad proſtratum appetitum ſollicitandum, aut ciborum nimia copia ingeſtorum coctionem perficiendam, quotidie vinum Abſynthites, aut tincturas ſtomachicas & ſpirituoſas ingurgitantium, plerumque ante obitum lente veluti liqueſiat, tabefacta vero ante annos moriatur, obſervante Simone Pauli. Sic etiam muliebribus evacuationibus menſtruis, a ſanguine nimis æſtuoſo, vel ab uteri ardore aut inflammatione ſuppreſſis, Abſynthium ægrotantem in viſcerum inflammationem, & febrem ardentem inducit. Idem de ceteris viſceribus præfervidis & ad inflammationem pronis dici poteſt.

Præterea Abſynthium ſicut amara pleraque, nervis eſt infenſum, ut intelligere eſt ex animalibus plurimis, tum quadrupedibus, tum volatilibus, tum inſectis, quæ ab amaris devoratis, ſpaſmis afficiuntur, & convulſa ſæpe moriuntur, quod ex Vvepferi obſervationibus ſatis liquet. Inſuper multi ab experientia edocti tradunt, uſum Abſynthii caput gravare, oculis noxium eſſe, & appetitum venereum extinguere. Caute igitur in morbis quorum anceps eſt & dubia cauſa, Abſynthium & amara medicamenta acria & aromatica ſunt uſurpanda, ne pro remedio, venenum exhibeatur.

Comæ floridæ & folia exſiccata & pulverata exhiberi poſſunt a ℈j. ad ʒj. rarius tamen uſurpantur. Ex his cum ſaccharo condita parantur. Flores conditi obſtructiones valentius reſerant, folia vero magis adſtringunt, inquit Cl. Hoffmannus. Exhibetur a ʒj. ad ℥ß. ſuccus ex foliis expreſſus, deinde parva coctione purgatus, ab ℥ß. ad ℥ij. nonnumquam propinatur, rariſſime tamen ob intenſum amarorem. A quibuſdam vis cholagoga illi tribuitur, de qua tamen non plane conſtat.

Infuſum cum aqua, vino vel cereviſia præparatur, & ad ℥iiij. vel ℥vj. propinatur. Aquoſum Abſynthii infuſum a multis, cereviſiæ aut vino Abſynthiti anteponitur, quia caput minus gravat.

Fit vinum Abſynthites extemporaneum, macerando nempe per noctem, comas Abſynthii ſiccatas, in vino. Eſt autem vinum Abſynthites quod ex herba ſicca infuſa paratur, palato gratius, aut potius minus ingratum, quam quod ex herba recenti. Hoc enim herbaceum & terreum quid reſipit. Paratur quoque vindemiarum tempore, vinum Abſynthites fermentatum, Abſynthii exſiccati & minutim conciſi faſciculum, in dolium conjiciendo & muſti ℔c. aut circiter affundendo & fermentando ſimul. Vinum Abſynthites quocumque modo paratum ſit, exhibetur ad ℥iij. iv. vel vj. mane jejuno ventriculo, vel etiam ante, aut poſt paſtum. Ex Abſynthio præparari ſolent in officinis tinctura, ſeu, ut vocant, eſſentia Abſynthii, aqua diſtillata, oleum eſſentiale, extractum & ſal fixus.

Tinctura Abſynthii fit ex foliis aut ſummitatibus, cum ſpiritu vini in amphora vitrea, rite maceratis, donec ſpiritus intenſe amarus evadat. Si folia fuerint recentia, tinctura viridis erit; ſi exſiccata, rufa vel fuſca: ſumitur ad ʒß. vel ʒj. pro doſi. Quidam hanc tincturam parant cum ſpiritu ardente ex ipſo Abſynthio fermentato extracto, & adhuc præſtantiorem tincturam eſſe exiſtimant.

Aqua

Aqua Abſynthii diſtillata ſic conficitur.

℞. Foliorum virentium Abſynthii nondum floridi, ℔xv. Incidantur & contundantur. Indantur veſicæ aheneæ & affundantur decocti fortis ejuſdem plantæ ℔x. aut q. ſ. digerantur vaſe clauſo per quatriduum; deinde appoſito capitello cum refrigeratorio, & adjuncto recipiente, fiat diſtillatio, ut artis eſt. Aqua ſpirituoſa & magis odorata ſervetur ad uſum. Doſis ab ℥j. ad ℥vj.

Spiritus Abſynthii urinoſus flaveſcens, a nonnullis plurimum laudatus, ſic extrahitur. Abſynthium viride cum floribus & ſeminibus minutim conciſum, congeritur in vaſculum rite obturatum, ut ſponte incaleſcat, & nonnihil putreſcat. Incipiente putrefactione, antequam fœteat, igne aperto, per retortam terream amplam, diſtillatur, & ſic copioſiſſimus liquor urinoſus obtinetur, per alambicem, igne arenæ, rectificandus. Prodit ſpiritus urinoſus, volatilis & valde amarus. In ſcorbuticis affectionibus utiliter exhibetur. Sed idem ſpiritus ſalino-oleoſus & quidem præſtantior, ex ſpiritu volatili urinoſo quocumque, & oleo Abſynthii eſſentiali ſimul mixtis & circulatis, ut ajunt, obtineri poteſt.

Oleum eſſentiale ex herba florida, ſeminibus jam turgida & exſiccata extrahitur, diſtillando nempe plantæ partem unam, cum aquæ limpidæ partibus viginti, ex alambice aheneo, igne forti. Aqua & oleum in recipiens vas promiſcue profluunt. Oleum ſupernatans ab aqua rite ſeparatur. Intus, ſumptum, iiſdem viribus donatur ac Abſynthium. Externe goſſypio exceptum, & umbilico admotum, inteſtinorum vermes necat. Doſis a gutt. ij. ad x. Ex eo paratur oleo ſaccharum Abſynthites quod facilius aquoſis menſtruis admiſcetur, quam oleum.

Extractum Abſynthii fit ex ſucco folior. Abſynthii expreſſo, & ad mellaginem aut ad extracti conſiſtentiam, evaporato. Extractum magis adſtringit quam Abſynthium aut ceteræ ejus præparationes. Exhibetur a ℈j. ad ʒß. aut ʒj.

Sal fixus Abſynthii fit ex lixivio cinerum plantæ combuſtæ, quod rite percolatum, evaporatur ad ſiccitatem uſque. Sic remanet ſal rufeſcens, qui, ſi non ſatis purgatus videatur, igne reverberii calcinatur, aqua ſolvitur; ſolutio autem percolatur & exhalatur, ita ut ſal candidus & purus remaneat. Quidam ſalem hunc non ſumme purgatum expetunt, ſed qualis extrahitur ex cineribus Abſynthii in vaſe clauſo calcinati: tunc enim ſal ille neque candidus, ſed rufeſcens, neque mere alcalinus, ſed ſalſus adhuc remanet, & multo ſulphure impregnatus, ac proinde plantæ virtutibus adhuc imbutus. Sed tunc aut plantam ipſam pulveratam, aut ejus ſuccum, aut extractum, aut ſalem eſſentialem, anteponenda cenſerem.

Sali Abſynthii fixo virtus febrifuga tribuitur, & in primis adverſus tertianam, a Sim. Pauli commendatur. Doſis a ℈j. a ʒß. Obſervandum, eſt ſalem illum admodum acrem eſſe, ac proinde, non majori copia exhibendum, nec niſi multo liquore dilutum, ne acrimonia ſua gulam, & ventriculum lædat. Ad obſtructiones removendas utiliter exhibetur. Uſitatiſſimus eſt

apud

apud Medicos Londinenses, & a Riverio, Sidenhamioque, commendatur ad vomitum compescendum, in febribus biliosis, iliaca passione, aliisque affectibus.

℞. Summitatum Absynthii siccatar. pug. j. Infunde in aqua fervidæ ℥vj. Macerentur paululum. Infusum, cum tantillulo Sacchari, calens hauriatur, ad appetitum excitandum, concoctionem adjuvandam, ventriculum & viscera roboranda, menstruas purgationes mulierum promovendas, &c.

℞. Absynthii exsiccati & pulverati ℥ß. Croci Martis sub rore majali præparati ʒiij. Gumm. Ammoniac. ʒj. Croci ℈j. syrup. de Absynthio vel Menthæ q. s. Misce, fiat opiata. Dosis ʒß. bis in die, servatis servandis, ad menses suppressos, cachexiam, icterum, hydropem, obstructiones & quoscumque, id genus, morbos, qui a sanguinis lentore & crassitudine, aut a fibrarum tono nimis laxo pendent.

℞. Tincturæ Absynthii ℥ij. Spir. carminativ. Sylvii ℥ß. Syrup. Menthæ ℥j. Fiat mistura. Cochlear unum exhibeatur in colicis & flatulentis affectionibus, ciborum inappetentia, aut difficili coctione, ventriculi imbecillitate & frigiditate, alvi profluvio, &c.

℞. Vini Absynthitis ℥xij. Pulpæ Colocyntidos minutim concisæ ʒß. Macerentur per xxiiij. horas. Fiat colatura. Fit vinum catarthicum quod phlegma crassum & viscidum, ventriculi & intestinorum parietibus inhærens, dissolvit & vacuat, & mesenterii obstructiones resolvit. Exhibeantur ℥iiij. singulis diebus mane, jejuno ventriculo.

℞. Salis Absynthii ℈j. succi Limon. ℥j. Aq. Menthæ ℥j. Fiat mistura, bis, terve, die iteranda. Vel:

℞. Sal. Absynth. ʒij. Aq. Puleg. vel Menth. crisp. ℥vj. Fiat mistura, cujus cochlear unum in singulis jusculis permiscendum est contra vomitionem.

℞. Salis Absynth. & Nitri purificati, ana q. l. Solve in aq. Cichor. q. s. Solutio percolata ad siccitatem evaporetur. Exhibetur adversus tertianam ad ʒß. aut ʒj. in vino, cerevisia, aut alio liquore idoneo, cum tantillulo Sacchari edulcorato, paulo ante paroxismum, & sudorem provocare solet.

Externe adhibitum, ventriculum & intestina roborat, vermes necat, putredini resistit, tumores resolvit, dolores & inflammationes incipientes discutit. In cataplasmatibus resolventibus recipitur, & in vino aromatico, seu defensivo contra putredinem.

℞. Folior. Absynth. virentium partes duas. Axungiæ Porcinæ, p. unam. Contundantur simul, & fiat cataplasma collo calide admovendum in angina.

℞. Folior. Absynth. & Parietar. part. æqual. Contundantur, & calide parti dolenti applicentur sub forma cataplasmatis, aut decocto earumdem herbarum pars affecta foveatur ad dolores externos sedandos, incipientes inflammationes compescendas, & contusiones resolvendas.

℞. Folior. Absynth. & Senecionis, ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot.

ana

ana M. j. Rad. Ireos & Bryon minutim incisarum, ana ℥ij. Coquantur ex arte in aq. com. q. s. ad putrilaginem. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum pultis trajiciatur. Cui affund. vini albi ℔ij. Pulver. Absynthii, Cumini, ana ℥j. Quatuor Farinar. resolventium ℥iiij. Olei Chamæmeli ℥iiij. Coquantur lento igne ad debitam spissitudinem, & fiat cataplasma resolvens.

℞. Folior. & summitatum Absynth. majoris, radic. Cucumeris sylvest. ana q. s. Decoquantur in aq. partibus ij. & olei part. iij. Hydrolæo mediocriter calente pars dolens foveatur. Radices & Absynthium contusa in modum linimenti capiti apponantur, ad hemicraniam curandam.

℞. Folior. Absynthii majoris, Abrotani, Tanaceti, summitatum Sabinæ ana M. j. Radic. Aristoloch. rotund. ℥j. Helleborastri M. ß. Pulpæ Colocynthid. Aloes ana ʒj. Fiat decoctum in aquæ ℔iij. ad ℔ij. Coletur pro fotu abdominis regioni calide admovendo, ad verminosos affectus.

℞. Olei essentialis Absynthii, gutt. viij. Aloes pulverat. ʒij. Fellis bovin. q. s. Misce, fiat emplastrum quod super alutam ductum umbilico applicetur. Contra vermes.

In officinis servantur Oleum Absynthii per infusionem paratum, Syrupus de Absynthio, tum simplex, tum compositus. Præterea Absynthium usurpatur in Pulvere contra rabiem Palmarii, Syrupo cachectico & Syrupo lienterico, *Charas*, Confectione Hamech, Pilulis sine quibus, aggregativis, de Rhabarbaro, pro morbo colico, *Charas*, stomachicis *Ejusdem*, Unguento martiato, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro de Meliloto, Balsamo tranquillante Franciscanor. Regior. & Aqua vulneraria.

Absynthium tenuifolium seu minus seu Ponticum *Officinar.* Absynthium Ponticum, tenuifolium, incanum *C. B. P.* 138. *Inst. R. H.* 457. Absynthium Ponticum, vulgare, folio inferius albo. *J. B.* 3. 175. Absynthium tenuifolium *Dodonæi Pemptad.* 24. vulgo, *Petite Absynthe*, *Absynthe*, *Pontique*.

Numerosas spargit radices parvas, crebris fibris intertestas, lignosas & sapore aromatico præditas: caules vero ex eadem radice plures erigit cubitales & sesquicubitales, teretes, glabros, virescentes, aut ex virore rubescentes, purpurascentesve, frequentibus adnatis ab initio ad summum usque ramosos, folia non minus tenuiter incisa quam Abrotani, sed brevioribus, concinnioribusque segmentis, brevi & incana lanugine pubescunt, potissimum inferna parte, odore suavi, sapore subamaro. Flores quales in latifolio Absynthio, sed minores & oblongi, vehementiorem spirant odorem quam folia. Colitur in hortis, ubi, repente sub terris radice, mirum in modum multiplicatur.

Analysi Chymica, Absynthii tenuifolii foliorum & summitatum nondum floridarum ℔v. exhibuerunt phlegmatis limpidi, odorati & sapidi obscure subacidi ℔j. ℥x. ʒiij. gr. xxxvj. cum aliqua olei essentialis portione: humoris limpidi, adhuc odorati & sapidi, manifeste acidi & austeri, cum olei essen-

essentialis tantillulo, ℥xv. ʒj. gr. lxiij. humoris rufescentis turbidi, sale volatili urinoso impraegnati ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. olei tum tenuioris & essentialis, tum adiposi ℥iij. ʒj. gr. xv. salis volatilis urinosi, concreti gr. xix. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒj. gr. xxx. quae igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophaeorum ℥ij. ʒiij. gr. xv. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥j. ʒv. gr. xvj. prodierunt. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥viij. ʒj. gr. xvij. In calcinatione ℥v. ʒv. gr. xv.

Haec analysis in Absinthio tenuifolio, maximam partium tenuium, tum salinarum, tum sulphurearum copiam nobis commonstrat, tam ratione jacturae in distillatione, quam ratione olei essentialis & salis volatilis: quod quidem plantae odore & sapore vehementi confirmatur. Verum ejus oleum essentiale minus amarum est, quam in Absinthio latifolio.

Absinthio minori seu tenuifolio eaedem tribuuntur virtutes quae in majori dignoscuntur. Minus tamen amarum est & magis aromaticum: unde palato quidem magis gratum, sed tamen idcirco minus efficax censemus. Ejus Conditum a Matthiolo ad aquam intercutim commendatur tanquam expertum remedium, si ejus Conditi ℥ß. quotidie assumatur tribus horis ante cibum: quod de hydrope qui a nimia fibrarum flacciditate & laxitate pendet, aut a sanguinis vel seri crassitudine & tenacitate, intelligendum.

Eaedem ex hoc Absinthio fieri possunt praeparationes quae ex majore fieri solent, sed in officinis minus usitatae sunt.

ACANTHUS.

Acanthus sive Branca ursina *Officinarum*. Acanthus sativus vel mollis Vergilii *C. B P.* 383. *Inst. R. H.* 176. Carduus Acanthus sive Branca ursina *J. B.* 3. 75. Acanthus sativus *Dod. Pempt.* 719. Paederota, Melamphillum, Marmoraria quorumdam, vulgo *Acanthe* ou *Branche Ursine*.

Radicibus est crassis, carnosis, hac illac diffusis, foris nigricantibus, intus candidis, & capillitio stipatis. Folia humifusa cubitum aequant, & quandoque superant longitudine, spithamam amplitudine, mollia, obscure virentia, glabra, nitida, sinuosa, & quodammodo crispa. Caulis ad duos cubitos erigitur rectus, firmus, longa serie donatus florum eleganter thyrsi modo dispositorum: singuli autem perfecti sunt, monopetali, anomali, carnei quodam modo coloris: anterius trifariam dividuntur, & rictum imitantur, qui labio superiori caret, inferius vero amplum & convexum obtinet; posterius in annulum desinunt, staminibusque donantur labii superioris locum occupantibus, apicesque scoparum aemulos sustinentibus; calycibus foliosis coercentur, viridibus, per extremum laciniatis, nonnihil spinosis, & veluti nucamenta quaedam oblonga referentibus. E calyce surgit pistillum posticae floris parti seu annulo ad instar clavi infixum, quod abit in fructum glandiformem, calyce obvolutum, septo intermedio in loculamenta duo distinctum, in quibus singulis semen unicum continetur subrufum, compressum, duriusculum, duas tresve lineas latum. Tota planta

succo

ſucco turget glutinoſo & mucilaginoſo. In Italia & Sicilia copioſe naſcitur. Hic in hortis colitur. Multiplicatur autem facile germinibus a matre avulſis, & pinguiori terræ commiſſis.

Diſtinguendum autem eſt inter Brancam urſinam Italorum, quæ eſt noſter Acanthus, & Brancam urſinam Germanorum, quæ eſt Sphondilium vulgare.

Analyſi chymica, ex folior. Acanthi recentium ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, odoris & ſaporis expertis, ſale ſalſo aliquantiſper & obſcure imbuti, quod nempe ſalis Saturni ſolutionem turbidam efficit, ℥ix. ʒiij. gr. xxxvj. humoris obſcure ſubacidi, deinde manifeſte acidi, tum etiam aliquantiſper alcalini, ℔iij. ℥xiij gr. xxiiij. humoris rufeſcentis empyreumatici, tum leviter acidi, tum alcali urinoſi, & multo ſale volatili imprægnati ℥j. ʒiij. olei tum fluidi, tum ſpiſſioris ʒvj. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iij. ʒj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ſubalbidorum ℥j. ʒiiij. gran. xij. ex quibus lixivio, fuerunt extracta ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gran. lx. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒj. gran. xlviij. in calcinatione ℥j. ʒiiij. gr. lx.

Ex hac analyſi & lentore glutinoſi hujus plantæ ſucci, concludere licet, eam conſtare ex ſale Ammoniacali copioſo & mediocri olei portione, multo phlegmate dilutis.

Acanthus inter emollientes numeratur herbas quæ ſunt Malva, Mercurialis, Parietaria, Beta, & Acanthus. Folia tantum uſurpari ſolent, in clyſteribus, fomentis & cataplaſmatis emollientibus, & paregoricis, ſeu dolorem ſedantibus. Dolorem lenit & alvum emollit.

℞. Folior. Acanth. Malv. Parietar. Mercurial. Betæ, Viol. Atripl. & Senecionis ana M. j. Coquantur in aq. commun. quant. ſufficit In colaturæ ℔j. diſſolve Mellis Nenuphar. ℥iij. Cryſtall. mineral. ʒj. Fiat enema emolliens.

℞. Rad. Althææ, Nenuphar. & bulbor. Lilior. albor. ana ℥j. Folior. Acanthi, Malv. Parietar. ana M. j. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana P. iij. Coq. in aq. q. ſ. deinde colentur. Liquor ſervetur pro fotu emolliente inſtituendo calide cum linteis quadruplicatis, vel pannis laneis molliuſculis dicto liquore imbutis, leviter expreſſis & mutatis quoties refrixerint.

℞. Rad. Alth. mundatar. & minutim inciſar. ℥iiij. Coquantur in aq. comm. quant. ſuffic. donec inſigniter molleſcant. Deinde adde folior. Branc. urſin. Malvæ, Parietar. Violar. & Mercurial. ana M. j. Caricar. pingui. n. xij. Coquantur omnia ad putrilaginem uſque. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum ſetac. trajiciantur. Pulpa ſecreta cum farinæ Lini & Fenugræci ana ℥ij. Olei Lilior. ℥iij. Coquantur lento igne ſæpius agitando ad debitam ſpiſsitudinem. Et fiat cataplaſma emolliens.

Dodonæus refert Acanthi radices prodeſſe tabidis ſanguinem ſpuentibus, tum ex alto delapſis, ab ictu aut conatu aliquo ſupra vires læſis, non minus quam Symphiti majoris radices, quas ſubſtantia, lento ſucco, &

qua-

qualitatibus proxime referunt. Rariſſime tamen in uſum medicum veniunt, quoniam Symphiti radices anteponuntur.

Acanthi folia Veteres ob figuræ venuſtatem & elegantiam epiſtyliis, ſeu columnarum capitulis inſculpere ſolebant. Veſtibus etiam pretioſis figuram Acanthi foliorum circumtexebant: unde Virgilius:

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

ACETOSA seu OXALIS.

Ex pluribus Acetoſæ ſpeciebus duæ potiſſimum in uſum Medicum & culinarium veniunt, ſcilicet Acetoſa vulgaris vel pratenſis folio longo, & Acetoſa rotundifolia.

ACETOSA vulgaris, Acetoſa pratenſis, Oxalis pratenſis *Officinarum*. Acetoſa pratenſis, *C. B. P.* 114. *Inſt. R. H.* 502. Oxalis vulgaris folio longo *J. B.* 2. 989. Oxalis, *Dod. Pempt.* 648. *Ozeille longue* ou *Vinette*.

Radice eſt fibroſa, longa, ſublutea, amara & ſtiptica: foliis alternis palmam ſuperantibus acutis, qua pediculo adhærent falcatis & auritis, atrovirentibus, acidis & ſucculentis. Caulis ſtriatus, cubitalis & ramoſus flores ſuſtinet apetalos, plurimis ſcilicet conſtantes ſtaminibus cum apicibus luteis ſurgentibus ex calice hexaphyllo. Joannes Raius obſervat in hac plantæ ſpecie, nonnullas flores ſteriles ſeu incompletos dumtaxat proferre, alias completos. Floribus ſterilibus nullum ſuccedit ſemen: floribus completis ſeu perfectis piſtillum abit in ſemen triquetrum, ſpadiceum ac nitidum, obvolutum capſula foliacea triangulari, quæ conficitur ex tribus calycis foliis, ceteris tribus marceſcentibus. Occurrit vulgo in pratis & ſylvis agri Pariſienſis, & in hortis colitur ad uſum culinarium.

In uſum Medicum veniunt folia, radix, ſemen, quæ ſeorſim conſideranda ſunt. Analyſi chimica, recentium & ſucculentorum Acetoſæ pratenſis foliorum ℔v. per balneum vaporoſum diſtillatæ, præbuerunt humoris limpidi, herbam virentem ſapore & odore referentis, acidi primum obſcuri, deinde manifeſti, ac tandem intenſi ℔iij. ℥j. ʒv. deinde maſſa exſiccata, per retortam diſtillata fudit humoris rufeſcentis empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥ij. ʒvij. gr. xiiij. cum ſalis volatilis urinoſi granis aliquot: olei ſpiſſioris & adipoſæ conſiſtentiæ ℥j. ʒj. gr. lviij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. ex quibus lixivio, ſalis mere alcali fixi ʒij. gr. xxiiij. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. ʒiij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxxvj.

Præterea ſuccus Acetoſæ ſaporis eſt acidi manifeſti, & chartam ſubcæruleam, purpuream efficit. Sal eſſentialis Acetoſæ in carbones injectus eodem fere modo ac Nitrum fulminando deflagrat. Si vero cum ſale Tartari permiſceatur, odorem urinoſum exhalat, haud diſſimili ratione ac ſal Ammoniacus. Adeo ut Acetoſa videatur conſtare ſale eſſentiali Ammoniacali, ſimili ſalis qui exſurgeret ex acido Nitri ſpiritu & ſale urinoſo, olei portione mediocri & pauca terra, multo phlegmate dilutis.

Ex

Ex recentium Acetosæ pratensis radicum ℔v. balneo vaporoso distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis herbidi subacidi ℔iij. ℥j. jam exsiccatæ radices per retortam distillatæ, præbuerunt humoris empyreumatici rufescentis, tum acidi, tum alcali urinosi ℥vij. ʒij. gr. liiij. olei spissioris consistentiæ ℥iij. ʒij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xij. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi subsalsi ʒij. gr. vj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒj. in calcinatione ℥ix. gr. xxiiij.

Succus radicum cæruleam chartam, purpuream efficit: sed color ille purpureus paulo post evanescit, maculam fuscam relinquendo ob magnam copiam olei conjuncti, quod paulatim super partes ab acido evolutas diffunditur.

Radices majorem olei & terræ quantitatem continent quam folia, triplum fere: quibus sal essentialis Ammoniacalis, Nitrosus, qualis in foliis deprehenditur, involvitur. Hinc sapor stipticus & amarus radicum; hinc etiam vis aperiendi aut obstructiones viscerum reserandi qua donantur. E contra in foliis in quibus acidum magis explicitum est & evolutum, vis refrigerandi seu sanguinis & bilis motum fermentatitium compescendi deprehenditur.

Ex seminum Acetosæ recentium ℔v. prodierunt humoris fere inodori, & insipidi, qui tamen salis alcali notas præbuit ℥vij. ʒvj. humoris nonnihil turbidi, manifeste acidi & aliquantisper urinosi ℥v. ʒv. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi, tum urinosi & sale volatili impraegnati ℥vj. ʒvj. gr. xlviij. olei ℥ix. ʒj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥vj. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij. ʒvij. gr. lx. ex quibus lixivio, extracta fuerunt salis salsi foliati, & quasi talcosi, ʒj. gr. xvj. Jactura partium in distillatione fuit ℔j. ℥j. ʒv. gr. lx. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒvij. gr. xlviij.

Semina Acetosæ pratensis multo plus salis volatilis, tum acidi, tum urinosi continent, quam folia vel radices. Hæc autem principia non solum in aqueis liquoribus continentur, sed etiam partim avolant in distillatione, (jactura enim partium in seminum analysi longe major est,) partim cum oleosis partibus concrescunt, & irretiuntur in capite mortuo vel carbone, cujus massa carbonariam foliorum & radicum massam longe superat. Olei quantitas non solum triplo major est olei quantitate in radicibus reperta, sed eam multo magis superat: quandoquidem major pars massæ nigræ in retorta residuæ ex oleo producitur, ut ex hujus massæ deflagratione satis liquet. Hinc seminis virtus a foliis & radicibus prorsus diversa est. Constat nempe ex oleo copioso cum salis Ammoniacalis portione non mediocri, a qua cardiaca ejus virtus pendet. Ab oleosis quoque partibus semen obtinet vim humores acres demulcendi, tenuiores inspissandi, æstuantes compescendi, partium fibras molliendi, & flexiliores efficiendi.

Acetosa & Oxalis rotundifolia seu hortensis *Officinarum*. Acetosa rotundifolia hortensis *C. B. P.* 144. *Inst. R. H.* 503. Oxalis folio rotundiore repens *J. B.* 2. 990. Acetosa rotundifolia. *Dodon. Pempt.* 649. *Ozeille ronde*.

Ex radice tenui, repente, saporis adstringentis, caules cubito longiores emittit,

rit, tenues, repentes: foliis vero subinde ludit modo rotundis fere, modo alarum appendicibus donatis, alias sagittæ instar mucronatis, pinnatisque, colore glauco aut pallido, pinguiusculis, delicato acore præditis. Flores & semina Acetosæ vulgaris non dissimilia sunt. In hortis ad culinarium usum seritur.

Analysi Chimica, ex Acetosæ rotundifoliæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi herbam viridem odore & sapore referentis, tum acidi, tum aliquantisper salsi aut urinosi, ℔j. ℥viij. ʒv. gr. iiij. humoris limpidi, intense acidi, austeri, tum etiam urinosi, ℔ij. ℥xiiij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris rufescentis empyreumatici acidi, austeri & sale volatili urinoso impraegnati, ℥ij. ʒij. gran. xxiiij. olei spissioris & adiposæ consistentiæ, ℥j. ʒj. gran. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒv. gran. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum, ʒvij. gran. liij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. lvj. in calcinatione, ℥ij. ʒv. gr. xlij.

Acetosa rotundifo''ι paulo plus phlegmatis continebat, quam pratensis, minus terræ, plus salis fixi. Ceterum, sicut Acetosa pratensis, sale Ammoniacali nitroso & oleo phlegmate multo dilutis componitur.

Utriusque Acetosæ folia gratissimum embamma seu intinctum nec spernendum præbent: gratiores enim escas reddunt, & cibi appetentiam augent acidulo suo sapore.

Intus sumpta refrigerant, id est, motum sanguinis fermentativum & intestinum, fluiditatemque minuunt, expansionem coercent, sicque caloris sensum præsertim in visceribus temperant, æstuantem choleram reprimunt, tenuiorem inspissant, acriorem emendant, sitim sedant, appetitum excitant, & putredini resistunt: Unde in biliosis febribus, tum simplicibus, tum pestilentibus, usitatissima sunt & utilissima. In jusculis & apozematibus temperatis alterantibus & aperientibus incoquuntur. Succus expressus & defœcatus solus vel sorbitionibus immistus propinatur: & ex eo cum Saccharo cocto syrupus conficitur. Conditum quoque ex foliis præparatur, & aqua distillatur, quæ quidem succo vel decocto multo languidior est, minorumque virium. In febribus intermittentibus biliosis, tertiana & duplici tertiana, succus Acetosæ felici cum successu exhibetur, præsertim verno tempore, ad ℥vj. vel ℥viij. ineunte paroxismo, præmissis præmittendis. Iteratur donec æger sanatus fuerit. Cavendum tamen ne pulmo quamdam patiatur læsionem; tunc enim ab hoc remedio abstinendum foret, ne ab acido prava hujus visceris dispositio augeatur. Medicina in scorbuto specifica existimatur. Clarissim. vir, & in praxi medica exercitatissimus Doctor Morinus, dum viveret Nosocomii Parisiensis Medicus ordinarius, scorbuticos quamplurimos sanavit, eorum alimenta foliis Acetosæ coctis immiscendo. Thomas Bartholinus *Actis Hafniensibus* 1671. *Observat.* 9. refert: „ Groenlandos populos scorbuto misere vexari, sanari vero miscen„ do Cochleariam & Acetosam simul in jusculis suis avenaceis vel hor„ deaceis. Has duas plantas copiose simul crescere in hac regione, quasi

„ seorsim sumi non debeant, ne separatæ noceant, quippe una sale volatili
„ oleoso, altera acido turgescit, ex quarum mistura media qualitas exsurgit:
„ modum autem eas assumendi hunc esse usitatum, ut carnem recentem cum
„ avenacea vel hordeacea ptisana excoquant, ejusque decoctum his herbis
„ scorbuticis condiant, & hujus alimenti medicamentosi usu ita laxari al-
„ vum ac si medicamentum catharticum hausissent." Hæc scorbutum curandi methodus a Thoma Sydenham probatur qui Cochleariæ, ceterarumque plantarum scorbuticarum acrium succos, nonnisi Aurantiorum vel Citriorum Malorum succo temperatos præscribit.

Radix non acida est, sed amara & adstringens. Obstructiones aperit, urinas ciet, quapropter in decoctis aperientibus usurpatur. Siccata & decocta rubello colore eleganti aquas tingit.

Semen inter cardiaca medicamenta numeratur: præterea vis adstringendi in alvi profluviis, & in dysenteria ipsi tribuitur: quæ quidem virtus adstrictoria, non tam ab ejus stypticitate pendet, quam ab oleosis ejus partibus, quæ humorum acrimoniam demulcent.

℞. Rad. Cichor. Bugloss. folior. Cichor. Bugloss. Borraginis, Lactuc. Portulac. & Acetos. rotund. ana M. ß. Hordei integr. P. j. Fiat decoctum cum pullo Gallinaceo aut frustulo colli carnis vitulinæ. Fiat jusculum refrigerans, mane sumendum.

℞. Seri lactis optime depurati ℔j. in quo leviter incoque folior. Acetosæ M. j. ß. Fiat colatura, cui adde Syrup. Violat. ℥ij. Dividatur in duas doses mane, jejuno ventriculo, sumendas.

℞. Hordei integr. pugill. ij. Rad. Acetosæ & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. Decoctum servetur pro potu diuretico & aperiente.

℞. Folior. & rad. Cichor. sylv. Taraxac. Fragar. Borrag. & Bugloss. ana M. j. Rad. Acetosæ, Gramin. ana ℥ij. Folior. Agrimon. M. j. Coquantur, ut artis est, in aq. comm. ℔ix. in vase terreo vel ferreo. Fiat Apozema, vulgo, *Bouillon rouge*.

℞. Amygdalarum dulc. excorticatarum ℥ß. Semin. Acetos. Melon. & Card. bened. ana ʒij. Contund. in mortar. marmor. sensim affund. aquar. Scabiosæ. Ulmar. & Scorsonner. ana ℥iiij. Fiat emulsio, pro duabus dosibus, cuique adde Syrup. flaved. Citri, vel Syrup. Caryophillor. hortens. ℥ß. Capiat vesperi & mane in febribus malignis & variolis, in quibus caloris æstus temperandus, acrimonia humorum demulcenda, & diaphoresis juvanda.

Acetosæ folia contusa aut cocta & externe admota potenter resolvunt, maturant & suppurationem promovent, tenuibus nempe & volatilibus suis particulis, tum acidis, tum urinosis, quæ in tumorem penetrant, humorem commovent & attenuant. Si vero humor ille hujus sit indolis, ut totus facile attenuari possit, resolvitur & per cutis poros dissipatur, aut vasa debita remeat. Si vero crassior sit quam ut resolvi possit, assiduo motu agitatæ ejus moleculæ fermentescunt, rarescunt, & in pus con-

ver-

vertuntur : tumor humoris rarefcentia attollitur, ac tandem rumpitur.

Riverius obfervationem proponit de ganglio in genu refoluto, fine fuppuratione, cataplafmate præparato ex foliis Acetofæ fub cinere coctis, & cineribus permiftis, fupra tumorem admoto.

℞. Folior. Acetofæ q. l. foliis Braffïcæ vel charta madida involutor. Sub cineribus coquantur ; cocta cum fermento mifceantur, & fiat cataplafma tumori applicandum ad fuppurationem promovendam.

℞. Oxalid. folia. Coque cum Axungia veteri, & fiat cataplafma, quod phlegmonem brevi ad fuppurationem perducit.

℞. Oxalid. & Arnogloff. p. æq. Coq. in Oxymelite. Contund. poftea & trajiciantur, addendo cuique libræ Theriac. veter. ℥ß. Fiat cataplafma in carbunculo & malignis inflammatis puftulis.

Acetofæ Conditum ufurpatur in Opiata *Salomonis*.

Semen in Confectione de Hyacinthis, & Pulvere Diamargariti frigidi, *Charas*, Syrupo Elleborato *Quercetani*, Diafcordio *Fracaftoris*.

ADIANTUM.

ADIANTI fpecies feptem in officinis diftinguuntur, fcilicet, 1. Adiantum verum feu Capillus Veneris. 2. Adiantum Americanum. 3. Adiantum nigrum. 4. Adiantum album Filicis folio. 5. Adiantum album foliis Rutæ. 6. Adiantum rubrum. 7. Adiantum aureum. Quæ quidem herbæ *Capillares* quoque nunc dicuntur, licet fub titulo Capillarium in antiquis Pharmacopœis, quatuor tantum ex his comprehendantur, fcilicet, Adiantum verum, Adiantum nigrum, Adiantum album folio Rutæ, Adiantum rubrum, quibus quinta adfcribitur planta, *Ceterac* dicta. De Ceterac fuo loco : nunc de Adianti fpeciebus.

ADIANTUM verum. Capillus Veneris verus. Capillus Veneris Monfpelienfis, *Officinarum*. Adiantum foliis Coriandri, *C. B. P.* 355. *Inft. R. H.* 543. Adiantum five Capillus Veneris *J. B.* 3. 751. vulgo, *Capillaire de Montpelier*.

E radice tenui, tranfverfe impofita, carnofa & fibrofa, oriuntur pediculi palmam fuperantes, exiles, nigri, nitidi, fplendentes, ramofi, folia fuftinentes alterna, quatuor aut quinque lineas lata, nonnihil breviora, viridia, criftata, radiatim quafi ftriata, glabra, profundis quibufdam incifuris Coriandri foliorum inferiorum ritu ferme diffecta, tactu mollia, aliquantifper odorata, & fapore nonnihil adftringente, fubamaricante, non ingrato. Floribus carere videtur : fed menfe Septembri crenulæ producuntur & duplicantur, fibi invicem adhærentes. His in finubus feu foliorum complicationibus fructus continentur, feu capfulæ membranaceæ fphæricæ admodum exiles, annulo vi elaftica donato munitæ, accurate a Cl. Tournefortio obfervatæ & in Elementis Botanicis defcriptæ. Annuli contractione capfulæ aperiuntur, & in his femina minutiffima pulvifculi inftar contineri mi-

crofcopii ope deprehenduntur. Nonnulli tamen floris nomine eas prominentias infignire volunt, dum adhuc virides funt, & antequam pulvifculum feminalem fundant. Alii quoque contendunt capfulas illas non fructus effe fed flores feu apices floridos, illumque pulverem inibi contentum non femen effe, fed pulvifculum floridum, qualis in florum apicibus contineri folet. Res tempore dilucidabitur. Prior tamen fententia nobis magis verifimilis videtur. Nafcitur in puteorum marginibus & rupibus afpergine madentibus Galliæ Narbonenfis. Quavis anni tempeftate etiam hyeme viret. Vulgus Narbonenfe pro certo falubritatis aquarum figno habet Adianti circa puteos & fontes proventum.

Olim omnes herbæ Capillares in Officinis noftris ufitatiffimæ erant, nunc autem hic rariffime reperiuntur. Aliud Adianti genus ex America affertur quod ob odoris fragrantiam & faporis gratiam huic anteponitur.

ADIANTUM Americanum, Adiantum Canadenfe, *Officinarum*: Adiantum Americanum *Cornuti 7. Inft. R. H.* 543. Adiantum fruticofum Brafilianum *C. B. P.* 355. *Prodrom.* 150. vulgo, *Capillaire de Canada*.

Ex Radice pufilla, capillamentis nigris fibrata, cauliculi ad fpithamam & nonnunquam ad ufum, alterumve cubitum affurgunt, atropurpurei, nitentes, ramofi, & latiffime in orbem expanfi: quibus utrinque adhærent duodecim & nonnunquam viginti folia Adianto vero proxima, parva, oblonga fed obtufa, incifuris fuperne tantum divifa, inferne integra & cofta qua petiolo infident obducta, odore grato præfertim dum aqua calida madent, fapore parum acerbo, non injucundo. Flores nulli confpicui funt. Fructus more Adianti veri averfa folii parte profert. In Brafilia, Virginia, Canada & aliis Americæ provinciis frequens nafcitur.

ADIANTUM nigrum, *Officinarum*: Filicula quæ Adiantum nigrum Officinarum, pinnulis obtufioribus *Inft. R. H.* 542. Adiantum foliis longioribus pulverulentis, pediculo nigro, *C. B. P.* 355. Adiantum nigrum *J. B.* 3. 743. Dryopteris nigra *Dod. Pempt.* 466. vulgo, *Capillaire comm.*

Radix eft tranfverfa & fibris capillaribus nigris minuta faporis acerbi cum quadam dulcedine; ex qua pediculi prodeunt fpithamei, firmi, nigri, nitidi, ramofi, cum foliis ad Filicem marem accedentibus, fed longe brevioribus, in fegmenta crenata, mucronata & oblonga divifis. Floribus caret. Lineolis vero pulverulentis averfa foliorum parte de Filicum more diftinguitur, quæ fructus continent feu capfulas rotundas, pulvere feminali aureo turgidas. In opacis ad radices arborum & fruticum & in aggeribus umbrofis, antiquifque muris pafsim in agro Parifienfi nafcitur. Supradictis Capillaribus deficientibus in earum locum fequens nonnunquam fubftituitur.

ADIANTUM album Filicis folio, *Officinarum*: Filicula fontana major, five Adiantum album folio Filicis *C. B. P.* 358. *Inft. R H.* 542. Adiantum album Filicis folio, *J. C.* 3. 711. Dryopteris candida, *Dod. Pempt.* 465. vulgo, *Capillaire blanc.*

Radice eft tranfverfa, fatis craffa, coloris herbacei, fibris nigricantibus onufta, faporis fubdulcis cum majore adftrictione: pediculis fpithameis tenuibus,

fra-

fragilibus, virefcentibus, nigricantibufve inferna parte: ramulis modo binis oppofitis, modo alternatim adnatis ad duodecim aut quatuordecim paria, extremo fcapo in folium abeunte, longiffimis, duas trefve uncias æquantibus foliis alternatim adnatis, oblongis, altius incifis, adeo ut e pluribus compofita videantur; mollibus, teneris, facile marcefcentibus, averfa parte punctis primo virentibus, tandem ferrugineis, quæ capfulas feminales continent, afperfi; fapore citra evidentem adftrictionem dulci & pene fatuo, cum vifcido lentore. Nafcitur in locis umbrofis, muris antiquis, rivulorum & fontium marginibus.

ADIANTUM album foliis Rutæ, Ruta muraria, Salvia vitæ *Officinar.* Ruta muraria *C. B. P.* 356. *Inft. R. H.* 541. *J. B.* 3. 753. *Dod. Pempt.* 470. Adiantum album. *Tab. Icon.* 796. Salvia vitæ, *Adverfar. Lobel Icon.* 811. Paronichia. ***Matthioli***: Saxifraga feu Empetrum, ***Fuchfii***: Filicula petrea Rutæ facie, *Moriff. Oxon.*

Radice eft capillacea, tenui, nigricante & fubadftringente, e qua erumpunt petioli multi, duas vel tres uncias longi tenues, juxta radicem nigricantes aut atrorubentes, reliqua parte virentes, nonnihil in fummo divaricati, folia fuftinentes Rutæ hortenfis fimilia, fed longe tenuiora, duas, trefve lineas longa, paulo anguftiora, angulofa & in ambitu crenata, guftu acerba fubadftringentia, cum aliqua dulcedine, fuperne virentia, averfa parte rufefcente, afperfa pulvifculo qui nihil aliud eft quam acervulus capfularum fphæricarum Adianti fimilium. Nafcitur in rupibus & parietibus agri Parifienfis.

ADIANTUM rubrum, Trichomanes, Polytrichum *Officinarum*: Trichomanes five Polytrichum Officinarum, *C. B. P.* 356. *Inft. R. H.* 539. *J. B.* 3. 754. Trichomanes *Dod. Pempt.* 471. Adiantum rubrum *Loniceri*: vulgo, *Politric.*

E Radice capillacea, fibrofa & nigricante pediculos promit femipalmares aut palmares, atrorubentes, nitidos, teretes, rigidiufculos, fragiles, in quibus per conjugationes utrinque vel alternatim oriuntur folia fubrotunda, obtufa, viridia, glabra, in quorum averfa parte facculi eminent fquammofi, pleni plurium capfularum membranacearum, globofarum ferme, annulo elaftica vi donato munitarum, ficut in Capilli Veneris fructibus, quæ annuli contractione rumpuntur, feminaque pulverulenta emittunt tenuiffima & fufca. In umbrofis aggeribus, antiquis muris, humentibufque faxorum fiffuris agri Parifienfis provenit.

Supra recenfitarum Adianti fpecierum principia non adeo diffimilia funt: quapropter duarum tantum fpecierum analyfim exponemus, ex quibus de ceteris judicare licebit.

Analyfi chymica, ex Adianti nigri foliorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & infipidi, obfcure acidi ℥x. ʒv. gr. xviij. humoris rufefcentis, nonnihil empyreumatici, primo fubacidi, deinde intenfe acidi ℔iij. ʒij. gr. lj. humoris rufi fale volatili urinofo impregnati ℥iij. ʒiiij. gr. xlviij. olei fpiffioris & adipofæ confiftentiæ ℥ij. ʒiij. gr. lxvj. Maffa refidua in retorta fuperftes pendebat ℥ix. ʒiij. gr. xviij. Quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. x. ex quibus falis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxxviij.

extracta fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gran. xv. in calcinatione ℥vij. ʒij. gran. viij.

Ex Polytrichi folior. ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, insipidi & inodori ℔j. ʒvj. gr. xlij. humoris primo acidi, deinde austeri, limpidi, postea rufescentis aliquantisper empyreumatici & intense acidi ℔ij. ℥viij. gr. xiij. humoris rufi empyreumatici tum acidi, tum urinosi & sale volatili prægnati ℥iij. ʒij. gran. xl. olei spissioris ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒvij. gr. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gran. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. lvj. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ʒvij. gran. xlvij. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xxiiij.

Itaque his in plantis multum acidi continetur, sed non mediocri terræ portione implicitum, unde sal exsurgit salsus, sali coralliorum haud dissimilis. Insuper inest aliquantulum salis ammoniacalis: ambo oleo copioso involvuntur, & multa aqua diluuntur. Unde compositum exsurgit mucaginosum, salino-terreum & ammoniacale. Sapor eorum subadstringens a sale terreo; subdulcis autem a sulphure quo sales involvuntur. Ab iisdem principiis virtutes pendent quæ illis plantis tribuuntur, scilicet; humores acres blando suo sulphure demulcendi, sale ammoniacali crassiores incidendi, tenaces resolvendi, sale autem stiptico partes firmandi, roborandi, ac proinde viscerum obstructiones reserandi.

Plantæ Capillares stomachi cruditates leniunt, singultus ac diarrhæas inde pendentes curant, pituitam viscidam in pectore stagnantem ad expectorationem præparant: tussi contumaci, asthmati, difficili respirationi, peripneumoniæ ac pleuritidi medentur. In visceribus humores inspissatos inhærentes & obstructiones procreantes, abstergunt: icterum sanant, hepatis & mesenterii glandulas obstructas reserant: præcipue lieni amicæ & hujus visceris ægrotantis quasi specifica medicina creduntur. In mensibus non bene fluentibus & in affectionibus renum suas habent laudes. Uno verbo blanda qua donantur adstrictione partium fibras roborando, functiones vegetiores fiunt, humorum circuitus acceleratur, commolitio eorumdem succorum ac fluiditas augetur, excretiones promoventur.

Earum infusum vel decoctum propinatur. Vel seorsim vel promiscue usurpantur. Singularium Capillarium manipulus unus sumiter & levi ebullitione coquitur in libris quatuor aquæ, cum Liquiritiæ frustulo.

Adiantum Monspeliense a Petro Formio Doctore Medico Monspeliensi *in Libello de Adianto*, quem Gallice conscriptum prælo commisit, anno 1644. tamquam Panacæa & medicamentum universale ad omnium fere corporis partium sanitatem tuendam & morbos debellandos, vel solum sufficiens commendatur. Sed encomiastarum more, in ejus laudes nimis effertur. Ejus virtutes longe remissiores & debiliores esse usus & experientia demonstraverunt.

Inter varias formulas medicamentorum ex eo parandorum, ptisanam, seu Adianti infusum miris laudibus extollit, quo se complures parvulos & in-

fan-

ſantes exſiccatos & fere conſumptos febre lenta ab obſtructionibus meſenterii orta, priſtinæ ſanitati, reſtituiſſe affirmat. Sic parari jubet.

℞. Summitatum aut foliorum Adianti adhuc virentium & recens collectorum tres circiter manipulos; infundantur ſupra cineres calidos per ſpatium unius noctis, in duabus tribuſve ſextariis aquæ fontanæ optimæ: tandemque, ſi placet, leviter ebulliant. Colatura vaſi vitreo immiſta pro potu ordinario inſerviet vel ſola, vel cum tantillo vini.

Ex Adianto Americano infuſum in Theæ modum paratur, palato gratum, in tuſſi & pectoris affectionibus, cum tantillo ſacchari.

Ruta muraria viribus cum Adianto vero convenit. In tuſſi, aſthmate, pleuritide, ictero, obſtructionibuſque lienis prodeſt. Quin & ad renum veſicæque dolores valet, urinam & arenulas expellit. Matthiolus præſtare eam perhibet ad enteroceles puerorum, continuis quadraginta diebus pulvere exhibito. In ſcorbuto & cachexia optima eſt. Ettmullerus refert, Belgicos milites quoſdam extreme ſcorbuto laborantes ex aſſumpta impura aqua, nullo alio medicamento curari potuiſſe, quam adhibito hujus plantæ decocto.

Polytricho eædem tribuuntur facultates. Tragus aſſerit illud vel ſolum, vel cum Ruta muraria, vino aut hydromelite decoctum, & per aliquot dies ex ordine potum, obſtructiones jecinoris ſolvere, morbum regium expellere, pulmonis vitia purgare, ſpirandi difficultati prodeſſe, duros lienis tumores emollire, urinam ciere, arenulas expellere, & mulierum menſes ſuppreſſos promovere.

Omnes Adianti ſpecies uſurpantur in juſculis, decoctis & apozematis aperientibus.

℞. Capilli Vener. Adianti nigri, Polytrici, Rutæ murariæ & Ceter. ana M. j. Flor. Tuſſilaginis, pugill. ij. Rad. Althææ ℥j. Coq. cum aq. limp. ℔iij. ad ℔ij. fiat apozema expectorans.

℞. Herbar. quinque Capill. ana M. j. Cum fruſtulo carnis vitulinæ, fiat juſculum aperiens.

Plantæ Capillares ſterilitatem inducere a quibuſdam immerito accuſantur. Ipſis vis cathartica ab Arabibus tribuitur, ſed & acerbus noſtrarum plantarum ſapor, & experientia contrarium demonſtrant.

Extrinſecus admotæ quædam capillorum defluvia curare, cutis nempe poros conſtringendo, achoras, ſtrumas, & abſceſſus ſanare dicuntur, incidendo, reſolvendo, abſtergendo & conſtringendo.

Ex Adianto Monſpelienſi vel Americano præparatur Syrupus Capillorum Veneris ſimplex. Idem quoque Syrupus ex Canada affertur, cum ſaccharo Acerino confectus, ut jam diximus

Quinque Capillares uſurpantur in Syrupo Capillor. Veneris compoſito *Renodæi*.

Capillus Veneris uſurpatur in Syrupo de Althæa, Jujubino, de Tuſſilagine compoſito ſeu antiaſthmatico *Charas*; de Cichor. compoſito, antinephritico, Chalybeato aperiente Cathartico *ejuſdem*, & Electuar. lenitivo.

Adiantum vulgare in Syrupo de Althæa & de Cichor. comp.

Polytrichum in Syrupo de Cichor. comp.

Adiantum aureum, Polytrichum aureum, *Officinarum*: Muſcus capillaceus major, pediculo & capitulo craſſioribus *Inſt. R. H.* 550. Polytrichum aureum majus, *C. B. P.* 356. Polytrichum Apulei majus quibuſdam, *J. B.* 3. 760. Adiantum aureum *Tabern. Icon.* 797. vulgo, *Perce-mouſſe*.

Radice eſt tenui, longa, fibrata, ex qua cauliculi aſſurgunt quatuor vel ſex uncias longi, ab imo ad medium uſque, foliis tenuibus anguſtioribus, longiuſculis & flaveſcentibus onuſti; a medio ad ſummum nudi & læves quorum ſummitati innaſcitur capitulum oblongum, hians, & nutabundum, quod pulviſculum continet, more plurimarum muſci ſpecierum, qui a plurimis Botanicis pro ſemine habetur. In agri Pariſienſis ſylvis naſcitur.

Hæc planta apud nos rariſſimi eſt uſus. Apud Germanos, obſervante S. Pauli, inter quinque Capillares herbas Officinales ſub Polytrichi nomine numeratur, cum Adianto vero, Ruta muraria, Trichomane & Ceterac. cum aliis Capillaribus interdum permiſcetur aut iiſdem ſubſtituitur pro tollendo pertinaci muco pulmonibus aut ceteris viſceribus impacto. Cl. Tournefotius in agri Pariſienſis plantarum hiſtoria eam ut diaphoreticam & adverſus pleuritidem præſtantiſſimam commendat. Ejus decoctum vel aqua ſpirituoſa diſtillata uſurpatur.

℞. Adianti aurei, M. j. Coquatur in aq. comm. ℔j. Exhibeatur per cyathos, tertia quaque hora propinandos in aſthmate, pleuritide & pectoris affectionibus.

Sic autem ſpiritus præparatur. Planta contuſa & aqua limpida irrorata per tres dies maceratur in vaſe clauſo donec incaleſcat: macerata diſtillatur. Aqua diſtillata novæ plantæ contuſæ affunditur, iterum maceratur & diſtillatur, quod quinquies iteratur: tandem poſt ſex diſtillationes ſpiritus obtinetur ſubtilis & ſudorificus, qui ad ℥ij. vel ℥iij. propinatur in pleuritide, ad ſudorem proliciendum.

AGERATUM.

Ageratum *Officinarum* & Eupatorium Meſuæ, *quorumdam*: Ptarmica lutea ſuaveolens, *Inſt. R. H.* 497. Ageratum foliis ſerratis, *C. B. P.* 224. Ageratum pleriſque, herba Julia quibuſdam, *J. B.* 3. 142. Balſamita minor, *Dodonæi* 295. Eupatorium Meſuæ, *Tragi* 515. Menta corymbifera minor, *Cordi*: Ageratum ſive Coſtus hortorum minor, *Parkins*.

Ex radice lignoſa, minimi digiti craſſitudine, varie implexa & fibroſa, plurima exſurgunt virgulta, cubitalia & altiora, tenuia, rotunda, ramoſa, colore alias rubente, alias ex viridi palleſcente, foliis numeroſiſſimis, unciam unam aut alteram longis, anguſtis, profunde ſerratis & odoratis, ab imo ad ſummum ſtipata. In ſummis ramulis corymbi emicant compoſiti ex floribus radiatis, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, corona vero ex ſemifloſculis ejuſdem coloris componitur, embryonibus inſidentibus & calice ſquammoſo comprehenſis: embryones autem deinde abeunt in ſe-

mina exigua, oblonga & pallide lutea. In Gallia Narbonensi circa Monspelium & alibi nascitur. Hic colitur in hortis. Planta cum foliis & floribus, necnon semina in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, Agerati folior. & summitatum floridarum ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorati obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒiij. gr. xlv. cum olei essentialis aliquantulo; humoris intense acidi, austeri & sub finem obscure alcali urinosi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr.lvij. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi intensi, tum alcali urinosi & sale volatili imprægnati ℥ij. ʒvij. gr. lv. olei empyreumatici adiposæ crassitudinis ℥iij. ʒvj. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒj. gr. xlij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xviij. extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ʒv. gr.lxvij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxj. Per hanc analysim patet Ageratum constare ex sale ammoniacali & oleo, tum tenui, tum crasso conjunctis. Saporis est aromatici, amari, cum quadam adstrictione. Adstrictionis moderatæ ratione, ventriculum, hepar, & viscera aliquantisper firmat & roborat: ratione tenuium partium, humores attenuat, resolvit, abstergit, atque putredini resistit.

A Schrodero, Hofmanno, & Simone Pauli inter herbas hepaticas recensetur. Illud Ettmullerus ad emendandam sanguinis crasim vitiatam in morbis chronicis a viscerum obstructionibus oriundam, utilissimum prædicat Ex eo infusa vel decocta parantur, necnon etiam epithemata & fotus ad viscerum induratorum tumores resolvendos. Ad intestinorum vermes necandos præstantissimum censetur. Simon Pauli oleo ex eo distillato felici cum successu utebatur in verminantibus puerulis; quod ad guttas aliquot illis propinabatur, & gossypio exceptum umbilico eorum applicabatur. Ejusdem semen, semini contra vermes subrogari posse asserit, illudque usurpat in pulveris contra lumbricos ipsi familiaris compositione, & quo ad vermes cucurbitinos in quodam lanione enecandos felicissime usus fuerat.

℞. C. C. Philos. pp. Rad. Filicis, ana ʒij. Corallin. Sem. Santon. Sem. Agerati, Tanaceti ana ʒj. Myrrh. select. Lig. Aloes, Flor. Sulphur. ana ʒß. Sal. Nitri purific. ʒiij. Misce. Fiat l. a. pulvis, cujus ʒj. vel ʒjß. ex aqua Graminis vel Portulacæ, mane, jejuno ventriculo, sumitur.

Agerato vis alvum subducendi tribuitur, de qua tamen omnes non conveniunt. Externe admota folia & summitates tumores resolvunt, splenis duritiem emolliunt, vel etiam insessu uteri tumores sanant. Ex Agerati, & Ophioglossi foliis contusis & in oleo Olivarum bulliendo coctis, cum Ceræ, Resinæ & Terebinthinæ tantillo, Gerardus Chirurgus Anglus, Unguentum parat præstantissimum ad vulnera & ulcera sananda.

Usurpatur in Syrupo & in Trochiscis de Eupatorio *Mesuæ* dictis.

AGNUS.

AGNUS, Agnus Castus & Vitex, *Officinarum*. Vitex foliis angustioribus, Cannabis modo dispositis, *C. B. P.* 475. *Inst. R. H.* 603. Agnus folio

lio non ferrato. *J. B.* 1. 205. Vitex *Dod. Pempt.* 774. Salix amerina, *Matth.* Elæagnon Theophrasti, *Adversar. Lobel. Icon.* 138. Agnus Castus in Officinis inepte dicitur, Castus enim nihil aliud est quam expositio vocis græcæ ἁγνός.

Arbuscula est frequentibus brachiata ramis, lentis, flexilibus, frangi contumacibus. Frondes adverso ortu pediculis unciam unam a t alteram longis hærent digitati, Lupini vel Cannabis modo, in quinque fere lacinias seu folia particularia, oblonga, utrinque acuminata, mollia subdivisi, medio horum majore & longiore, coloris subtus cinerei, superius fusci propemodum. Flores odorati verticillatim spicato ordine virgularum fastigia circumdant, colore aut purpurei toti, aut purpurei albo intermixto, completi monopetali, irregulares, in sex septemve lacinias inæqualiter divisi quasi bilabiati, posterius tubulati. Ex singulo calyce etiam multifido surgit pistillum posticæ floris parti, ad instar clavi, infixum, quod deinde abit in fructum fere sphæricum, instar Piperis, saporis acris, in quatuor loculamenta divisum, totidemque seminibus fetum minutissimis & oblongis. In fluminum ripis asperis, torrentium alveis ac locis paludosis Italiæ meridionalium regionum sponte nascitur. Hic in hortis colitur. Folia, flores seu summitates in usum medicum veniunt, sicut & fructus seu grana rotunda, pipere minora, colore cinericeo nigricante, saporis acris, subadstringentis, exsiccantis.

Analysi chymica ex Agni fructuum recentium ℔ij. prodierunt phlegmatis limpidi odorati & saporis aromatici, tum acidi, tum alcali urinosi ℥iiij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, acidi intensi & alcali urinosi ℥vj. ʒij. gr. xviij. olei ℥iiij. gr. liiij. cujus quarta pars circiter adiposæ crassitudinis erat. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒvij. quæ per horas viginti igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum spadiceorum ℥j. ʒiij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ʒvj. in calcinatione ℥viij. ʒiiij. Per hanc analysim liquet, Agni semina partibus tenuibus & volatilibus copiosis donari, quandoquidem dum distillantur, totius fere quarta pars in auras avolat, quam quidem non solæ alcalinæ urinosæ particulæ, sed etiam acidæ & oleosæ tenues constituunt. Deinde multum olei continent, quod totius dimidium superat; acidi salis portionem non mediocrem & aliquantulum ammoniacalis salis, pauxillum vero terræ. Sapor & odor partium tenuium abundantiam testantur.

De antivenereis Agni virtutibus ab omni ævo prædicatis plurimæ inter Medicos agitantur controversiæ. Alii eum ad impetus venereos reprimendos & castitatem tuendam utilissimum esse narrant; sive edatur, sive bibatur, sive substernatur; seminis acrimoniam & inde natam in partibus genitalibus tentiginem demulcere, nocturnasque veneris per somnum imaginationes profligare, asserunt. Alii e contra cum S. Pauli, nonnullos reperiri scribunt, qui in venerem Viticis usu excitantur. Hoc itaque incerto sub præsidio male tutam esse virtutem quis non censebit? Ab omnibus tamen ad hystericos affectus & uterinos furores compescendos in mulieribus, necnon etiam ad hypochondriaco-

driacorum virorum ſpaſmodicos inſultus ſedandos, commendatur, modo illæ affectiones pendeant ab humore viſcido, craſſo, in viſceribus hærente, qui mora ſua acrior factus, nevoſas partium membranas titillabit. Ille enim humor ab hoc remedio dividetur & demulcebitur. Alioquin ſi ſolidæ partes jam inflammationem contraxerint, tunc ab illius uſu major fiet inflammatio & morbus ingraveſcet. Semen pulveratum uſurpatur a ℈ß. ad ℈j. vel Emulſio ex eo ſic præparatur.

℞. Seminis Viticis ℨiiij. Contunde in aq. Nenuphar. ℥vj Fiat emulſio.

Idem ſemen a Vedelio in gonorrhæa commendatur. Foliorum & ſummitatum infuſum vel decoctum menſtra mulierum profluvia promovet & viſcerum obſtructiones tollit, ulcera interna detergit & ſanat, potiſſimum in virga; unde in gonorrhæa utile cenſetur.

Externe folia & ſummitates tumores reſolvunt, ſplen induratum emolliunt. Suffitus ex eorum decocto ad uteri tumores a nonnullis præſcribitur.

AGRIMONIA.

AGRIMONIA & EUPATORIUM *Officinarum*: Agrimonia Officinarum, *Inſt. R. H.* 301. Agrimonia ſeu Eupatorium, *J. B.* 2. 398. Eupatorium verum ſive Agrimonia, *C. B. P.* 321. Agrimonia ſive Eupatorium, *Dod. Pempt.* 28. Eupatorium Græcorum, Agrimonia Officinarum, *Lobel. Icon.* 692. Eupatorium vulgare, *Tragi.* 514. vulgo, *Aigremoine*.

Radice eſt nigricante, craſſa, fibroſa, ſaporis adſtringentis, caule bicubitali, hirſuto, ramoſo, frondibus palmo longioribus, alternatim naſcentibus, compoſitis ex quatuor fere foliis conjugatis & obſcure virentibus, venoſis, villoſis, hirſutis, oblongis, crenatis, cum intermediis minoribus conjugationibus & extremo impari claudente, ſapore ſubacri, cum quadam adſtrictione. Flores longiſſima ſerie ſummos ramulos occupant, ſuaveolentes, roſacei, lutei, e petalis quinque in orbem poſitis conſtantes; calyce echinato & quinquepartito, qui mutatur in fructum ſubrotundum, echinatum, in ſuperiore parte hiſpidum, inferiore vero glabrum, tres lineas longum, unicapſularem, raro bicapſularem, cum ſemine uno vel altero oblongo. Occurrit in ſatorum & paſcuorum marginibus agri Pariſienſis. Folia in uſum veniunt.

Analyſi chymica, foliorum Agrimoniæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi primum occulte acidi, deinde manifeſte acidi, ac tandem auſteri, ℔iij. ℥iij. ℨiiij. gr. xxiiij. humoris rufeſcentis empyreumatici, intenſe acidi & auſteri ℥vj. ℨv. gr. lx. humoris ſubfuſci, ſale volatili urinoſo turgidi, ℥j. ℨij. olei melleæ craſſitudinis ℥j. ℨv. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ℨv. gr. xxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum rufeſcentium, ℥j. ℨvj. gran. xx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℨvij. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit, ℥iij. gr. lx. in calcinatione ℥iij. ℨvij. gr. xvj. Ex hac analyſi, & ſapore quem folia referunt auſtero ſubſalſo, cum acrimonia quadam, & ex quodam tenui rubore quo eorum ſuccus chartam cæruleam leviter tingit, concludere licet, hu-

hujus plantæ virtutes referendas esse ad salem Tartaro vitriolato, vel sali Coralliorum similem, cum pauco sale ammoniacali conjuncto, utroque multo sulphure crasso involuto.

Agrimonia adstrictione sua viscerum tonum laxiorem restituit & firmat; sale essentiali incidente & digerente obstructiones resolvit, humores fluidiores efficit: quapropter hepaticas inter plantas recensetur. In cachexiis, hydrope, ictero, mensium suppressione & in febribus chronicis a viscerum obstructionibus, feliciter usurpatur. Insuper vulneraria dicitur, blande enim abstergit, leviter exsiccat & adstringit, ac dolores demulcet. Speciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde oriundo mictu cruento ab Ettmullero commendatur. Foliorum Agrimoniæ siccatorum pulvis ad ʒj. in vehiculo idoneo exhibitus, a Riverio in urinæ incontinentia proponitur. Ejus decoctum vino factum ab Ettmullero commendatur, cujus ℥iiij. quarta quaque hora hauriat æger. Vvedelius ejusdem decoctum aqua paratum in mictu cruento & in gonorrhæa præscribit. In apozematibus, jusculis & potionibus aperientibus & vulnerariis usurpatur ad M. j. pro singulis liquoris libris, vel ejus succus repurgatus, ad ℥iij. vel iiij. Utiliter quoque in decoctis adversus luem veneream paratis permiscetur, teste Simone Pauli qui refert, quemdam in luis venereæ curatione celebrem, eam pro secreto specifico habuisse. A Dolæo adversus maniam utilissima prædicatur, sed Garidellus se hoc remedium sæpius & frustra tentavisse asserit.

℞. Rad. Gramin. Rusc. & Asparagi ana ℥j. Folior. Agrimoniæ & Cichor. sylvestr. ana M. ij. Summitatum Lupuli, M. j. Bull. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Fiat decoctum aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Cichor. sylvestr. ana ℥ij. Folior. Agrimon. Scolopendrii, Adianti, Bugloss. & Chærefol. ana M. j. Summ. Absynth. & florum Calendulæ ana, P. ij. Fiat decoctum cum q. s. aq. fluviatil. pro sex dosibus; in qualibet dilue Syrupi de 5. Rad. aperientib. ℥j. & Salis Martis River. gr. j. Debitis intervallis exhibeantur ad obstructiones resolvendas.

℞. Succi Agrimon. repurgati ℥iiij. Tinctur. Martis ʒj. M. cum jusculo vitulino in cachexia.

℞. Folior. Agrimon. M. ij. Flor. Hyperici Pug. iij. Coquantur in aq. comm. ad ℥xv. In colatura dilue Syrup. Heder. terrestr. ℥jß. pro tribus dosibus in mictu cruento.

Externe usurpatur in fomentis, aqua vel vino cocta, vel contusa sub forma cataplasmatis, pro vulneribus atque ulceribus partium externarum recentibus & antiquis mundificandis, sordibus detergendis & carne promovenda & pro sedandis inflammationibus. In gargarismatibus quoque ad anginam & ad faucium & oris ulcera detergenda, & dolorem leniendum.

℞. Folior. Agrimon. Hyssop. ana M. j. Hordei integr. Pug. j. Ficuum ping. n. ij. Fiat decoct. In colatur. ℔j. dissolve Mellis rosacei ℥ij. Fiat gargarisma detergens & resolvens in angina.

Agrimonia in aceto vel vino cocta calide cataplasmatis forma scroto applicata testium inflammationem sedari, Simon Pauli post Joannem Tiengium

Medi-

Medicum Amſtelodamenſem, teſtatur, quod Cl. Garidellus, *in Plantar. Aquiſextienſium hiſtoria* experimentis comprobaviſſe ſcribit.

Agrimoniæ flores Sambuci Hildanus conſociat. Idem S. Pauli commendat decoctum Agrimoniæ & radicum Helenii ad perniones exulceratos, quo mane & veſperi pedes abluantur. Folia contuſa ad ani procidentiam utiliter uſurpantur. Eadem quoque nonnulli tophis venereis admovent, ad nocturnos artuum dolores mitigandos. Narrant viatores defatigatos ab iiſdem foliis allevari, ſi ex iis pedilavium ſibi parent.

Tragus Agrimoniam ad membra luxata poſt reductionem utiliſſimam aſſerit. Herba recens vel exſiccata cum furfure triticeo, in vappa decoquitur, quoad inſtar pulmenti ſpiſſeſcant, quod calidum imponitur.

Ex tota planta aqua diſtillatur longe imbecillioris virtutis, quam ſuccus vel decoctum. Prodeſt exulcerationibus oris aliiſque ulceribus, ſi ex illa colluantur. Eamdem aſſidue potam, efficaciſſimam contra calculum, Petrum Bembum expertum fuiſse, referunt. Quin etiam Petrus Foreſtus de quodam ſcribit, cui lapis in veſica erat, cum crebro herbam hanc cum ovis comediſset, lapidem per fruſta cum lotio tandem expulſum fuiſse. O! utinam tali lithontriptica virtute donetur.

Uſurpatur in Decocto aperiente rubro *D. De Lorme*, in Syrupo hydragogo, Syrupo aperiente cachectico, & Syrupo Martiali aperiente cathartico, *Charas*: in Pilulis Polychreſtis, ſeu aggregativis, Unguento mundificativo de Apio, Ung. martiato, & in Aqua vulneraria.

A L C E A.

ALCEA vulgaris, *Officinarum*: Alcea vulgaris major, *C.B.P. 316. Inſt. R. H. 97.* Alcea vulgaris, *J. B. 2. 953. Dod. Pempt. 656.* Alcea, *Tab. Icon. 771.* vulgo, *Alcée* ou *Mauve ſauvage.*

Ex radice lignoſa, prolixa, albida, plures emittit caules cubitales aut ſeſquicubitales, teretes, medulloſos, raris ſed tamen longiuſculis pilis hirſutos. Folia quæ e radice exeunt & caulium inferiora cingunt, ſubrotunda, per margines inciſa pediculis longis inſident: quæ in caulibus ſunt alternatim ſita, quo cacumini propiora, eo brevioribus pediculis fulta, altius inciſa in quinque, ut plurimum lacinias inſigniores, atrovirentia, hirſuta, præcipue averſa parte. Flores ex foliorum alis ſingulis ſinguli, in caulis & ramorum ſummitatibus conferti, pediculis quadrantalibus, hirſutis, ſuſtinentur, floribus Malvæ ſimiles purpuraſcente, carneove colore, nonnunquam etiam albo: quibus ſuccedunt ſemina hirſuta, per maturitatem nigra, Malvaceis ſimilia. Ab Althæa & Malva foliorum inciſuris diſcrepat. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

Radices & folia in uſum veniunt, raro tamen nec niſi Malvæ aut Altheæ defectu.

Ejus ſuccus minus lentus & mucoſus eſt quam Malvæ. Eædem ipſi tribuuntur virtutes, ſed debiliores. Ejus decoctum in alvi torminibus & epide-

micis

micis dysenteriis plurimum laudatur. In fomentis & cataplasmatis emollientibus & resolventibus usurpatur.

ALCHIMILLA.

ALCHIMILLA seu PES LEONIS, *Officinarum*: Alchimilla vulgaris, *C. B. P.* 319. *Clus. Histor.* 108. *Inst. R. H.* 508. Pes Leonis sive Alchimilla, *J. B.* 2. *L.* 17. 598. Alchimilla, *Dod. Pempt.* 140. Leontopodium, *Brunsfelsii*: Stellaria Matthioli, *Lugd.* 1281. Stella herba Italis, *Gesner*, *Hort*: vulgo, *Pied de Lion*.

Ex radice minimum digitum crassa, transversa, fibrosa, nigricante, & adstringente, pediculi exoriuntur longi, sesquipalmares, hirsuti plurimi, quorum singuli folium sustinent unicum, ad Malvam accedens, sed magis durum & crispum, in octo, vel novem angulos obtusos divisum, & veluti complicatum, cum totidem nervis a pediculo ad extremos angulos prodeuntibus, concinne in ambitu crenatum. Ex foliorum medio assurgunt caules aliquot tenues, teretes, hirsuti, ramosi, dodrantales, foliis nonnullis minoribus onusti, in quorum summo flores dense glomerantur apetali seu plurimis staminibus constantes, cum apicibus flavescentibus, calyce monotomo, infundibuliformi, herbacei coloris aut pallidi, in quatuor partes acutas diviso, inter quas totidem minores interpositæ sunt, & pistillo quod abit deinde in semen unum aut alterum exiguum, flavescens, splendescens, subrotundum, in capsula, quæ calyx floris fuit, reconditum. Delectatur locis herbosis in Alpibus & Pyrenæis, & Gallo-provinciæ montibus. Folia ad usum medicum colliguntur.

Analysi chymica, Alchimillæ foliorum recentium ℔v. per Balneum vaporosum distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, herbaceo sapore, primum obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥x. humoris manifeste acidi & sub finem aliquantisper austeri ℔j. ℥j. ʒiiij. gr. xviij. Folia in alambice residua & exsiccata pendebant ℔j. ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. quæ per retortam distillata exhibuerunt humoris rufescentis, tum intense acidi, tum alcali urinosi ℥iij. ʒij. gr. xviij. olei instar syrupi crassi, ℥j. ʒvj. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒvj. quæ per quindecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. gr. xxxviij. ex quibus lixivio, salis fixi salsi ʒiij. gr. lix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit, ℥vj. ʒv. gr. xxx. scilicet in distillatione per Balneum vaporosum ℥ij. ʒiiij. gr. xviij. in distillatione per retortam ℥iiij. ʒj. gr. xij. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xxxiiij.

Hæc analysis multum terræ in hac planta demonstrat, acidi multum & non mediocrem olei quantitatem; unde compositum exsurgere videtur ex sale sali Coralliorum simili, sulphure crasso involuto.

Inter plantas, quæ vulnerariæ dicuntur, recensetur. Equidem hic observandum est, Medicos vulnerarias eas dicere plantas, quæ vulneribus & ulceribus, tum internis, tum externis medentur: cum autem vulnera nonnunquam

hæmor-

hæmorrhagiam conjunctam habeant, cum vetustiora in ulcus degenerent, cum circa vulnera inflammationes quandoque superveniant, aut humorum extra vasa stagnantium collectiones, vel etiam obstructiones ex humoribus in ipsis vasibus inspissatis, quæ omnia vulnerum sanationi plurimum obstant, idcirco, prout plantæ hæc vel illa removere valent impedimenta, distinguuntur in diversas classes, quæ ad tres potissimum reduci possunt: scilicet adstringentes, quæ vasorum extrema corrugando, aut spissiorem efficiendo sanguinem, hæmorragias sistunt, & solutarum partium unionem citius promovent: abstergentes quæ mucosam & acrem colluviem vulnerum labiis adhærentem dissolvunt: & resolventes, quæ vulnerum inflammationem compescunt, tumores resolvunt, humorum acrimoniam demulcendo & crispatas fibras laxando.

Alchimilla inter vulnerarias adstringentes numeratur. Adstringendi & glutinandi virtute donatur. Sanguinem tenuem inspissat. Interne succus ad ℥iiij. aut decoctum ad ℥vj. ad vulnera & ulcera interna consolidanda, menses nimis profluentes & albos mulierum fluores coercendos, dysenteriam sanandam feliciter usurpantur: in hæmophthoe, ulcere pulmonum, mictu cruento, diabete, plurimum conferunt: herniis quoque ejus pulvis ad ʒj. vel ejus ex vino decoctum medentur.

Externe ab iisdem liquoribus vulnera & ulcera felici cum successu lavantur.

Usurpatur in potionibus & decoctis vulnerariis, clysmatibus dysentericis & unguentis vulnerariis.

℞. Alchimill. Pervinc. bellidis major. & minor. Millefolii, Pyrol. Bugul. Sanicul. ana ʒj. Vini generosi ℔j. Digerantur simul in vase idoneo, per horas sex. Deinde affunde aq. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, vas identitem agitando. Deinde fiat colatura. Dosis ad ℥vj. Singulis dosibus adde Syrupo de Hedera terrestri ℥j. Mane & sero iteretur in casu ab alto, abscessibus internis.

℞. Succor. Alchimillæ & Plantag. ana ℥iiij. Coralli rubr. pp. Antihectici Poterrii ana ℈j. Syrupi de Symphyto ℥j. Fiat potio cochleatim sumenda in hemophthoe.

℞. Folior. Alchimill. & Pervinc. exsiccator. & pulveratorum ana ʒj. Rad. Consolidæ major. pulverat. ʒij. Corall. rubr. Boli Armeni & Terræ sigillatæ pp. ana ℈j. Conserv. Rosar. ℥ß. Syrupi Granator. q. s. M. F. Opiata. Dosis ʒij. mane & sero, vel etiam sæpius in sputo cruento, & hæmorrhagiis uterinis.

Nonnullæ, referente Friderico Hofmanno, quibus libata virginitas, solerter norunt decocto Alchimillæ in forma insessus, sibi reparare dolosam στενοχωρίαν, & illibatum mentiri virginitatis florem. Eædem ejus decocto mammas laxas & flaccidas nimis, linteo decocto ejus intincto & imposito firmas ac turgidulas efficere tentant.

AL-

ALKEKENGI.

ALKEKENGI, HALICACABUM & SOLANUM veſicarium, *Officinarum*: Alkekengi Officinarum, *Inſt. R. H.* 151. Solanum veſicarium, *C. B. P.* 166. Solanum Halicacabum vulgare, *J. B.* 3. 609. Solanum veſicarium, *Dod. Pempt.* 454. Saxifraga rubra & 4.*Brunsfelſii*: Veſicaria, *Cordi*: vulgo, *Alkekenge*, *Coqueret*, ou *Coquerelle*.

Radicibus geniculatis, tenues fibras ſpargentibus, repit in vinetis, cauleſque profert cubitales, ſubrubentes, ſubhirſutos, & ramoſos, ad quorum nodos folia oriuntur bina ſimul ab eadem caulis parte, pediculis longis appenſa, Solani hortenſis foliis ſimilia, ſed ampliora, per margines non crenata. Ex foliorum alis ſingulis, ſinguli exeunt flores pediculis ſemiuncialibus aut uncialibus, tenuibus, hirſuti fulti, monopetali, rotati, pelviformes, quinquifidi, albidi, cum apicibus concoloribus & calyce campaniformi, qui ampliatur in folliculum membranaceum, primum herbaceum, deinde phæniceum, pentagonum, in quo continetur fructus Ceraſi forma, magnitudine & colore, mollis, carnoſus, ſaporis primo ſubacidi, deinde intenſe amari, ſeminibus compreſſis, orbiculatis & flaveſcentibus turgidus. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Fructus ſolus in uſum venit.

Analyſi chymica, ex Ceraſorum Alkekengi maturorum & recens collectorum ℔v. per retortam diſtillatis; prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & inſipidi, quod tamen ſalſi obſcuri & poſtea acidi occulti notas præbuit, ℔ij. ℥vj. ʒj. gr. xij. humoris manifeſte acidi & nonnihil auſteri ℔j. ℥ix. ʒij. humoris rufi, empyreumatici, ſaporis acidi, cum quadam acrimonia, ʒvj. olei ad ſyrupi conſiſtentiam accedentis ʒiij. gr. xii. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vij. gr. lx. quæ per 12. horas calcinata igne reverberii reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒv. gr. xxiiij. ex quibus lixivio, ſalis fixi, mere alcali ℥j. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit, ℥viij. ʒj. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒiij. gr. xxxvj.

Itaque nullum ſalem volatilem concretum, nullumque urinoſum ſpiritum ille fructus exhibuit, multum vero ſalis alcali fixi & ſalis acidi, cum olei acris mediocri portione, unde compoſitum exſurgit Oxyſali diaphoretico Angeli Salæ non prorſus diſſimile.

Alkekengi ceraſa ſeu fructus uſitatiſſimi ſunt ad urinam promovendam, ejus acrimoniam demulcendam & ſaburram a renibus & veſica deturbandam, foraſque protrudendam. Ad Regium quoque morbum commendantur. Sumi poſſunt crudi tres, quatuor, ſexve & amplius, aut ſaccharo conditi, vel vino infuſi, vel in ſero lactis, aliove liquore conveniente decocti, vel exſiccati & in pulverem redacti & in quovis liquore commiſti. Eorum decoctum cum radice Liquiritiæ in dyſuria laudatur. Arnaldus Villanovus & Cæſalpinus hydropicis & urinæ ſuppreſſione laborantibus, vini hauſtum, in quo fructus aliquot contuſi fuerunt, potandum ſuadent. Quinque vel ſex fructus contunduntur in emulſionibus, & ægrotanti, dum in balneo ſedet, pro-

propinantur, ad urinæ suppressionem & in dolore nephritico. Iisdem in affectibus, eorum succus expressus & coctione defœcatus ad ℥j. præscribitur, aut ad extracti spissitudinem extractus, ad ℥ß. Ex eodem succo recens expresso & musto simul fermentatis, vinum diureticum & ad arenulas expellendas præparatur, ad ℥iiij. mane jejuno ventriculo, propinandum.

℞. Semin. quatuor frigidor. major. ana ʒj. Contund. sensim affundendo aq. Parietar. ℥vj. sub finem adde & contere baccar. Halicacabi n. v. Fiat expressio, in qua dissolve Syrup. de 5. Rad. aper. ʒj. Fiat emulsio in urinæ suppressione, propinanda.

℞. Rad. Petrosel. & Asparag. ana ℥ij. Virgæ aureæ, M. ij. Nitri purificati ʒij. Bull. in aq. comm. ℥xxiv. ad xviij. Fiat colatura, in qua contundantur fructus Alkekengi n. xx. Milleped. vivor. n. cc. Affunde vini albi generosi ℥xviij. Hauriat æger, partitis vicibus, tertia quaque hora, ad urinam promovendam, arenulas propellendas & saburram ex renibus & vesica efficaciter abluendam, præmissis præmittendis.

℞. Oculor. Cancror. ℈j. Pulver. Milleped. gr. xij. Extracti Alkekeng. ℥ß. M. F. Bolus in dolore nephritico.

Civis quidam Augustanus, narrante J. Rajo, morbo articulari gravissime laborans, ita ut sæpe per integrum semestre decumberet, cœpit cujusdam suasu, singulis lunæ mutationibus, in ipso illarum puncto, octo fructus Alkekengi comedere, vel contusos e vino bibere: ita expelli sibi per urinam materiam mire fœdam, totumque se ab hoc morbo liberum affirmabat.

Suffitus seu fumus, referente eodem post Ettmullerum, ex contuso Halicacabi fructu cum cera misto, & in laminam ferream ignitam injecto, ore excipitur, quo catervatim vermes e dentibus cum sputo copioso rejecti & crudelissimi dolores sopiti observati fuerunt.

Usurpantur in Trochiscis de Alkekengi dictis *Ph. universal. Lemery.* in syrup. de Cichor. composito & in syrupo antinephritico *Ph. Reg. Charas*.

ALLIARIA.

ALLIARIA, *Officinarum*: Hesperis Allium redolens, *Moriss. Histor.* 252. *Inst. R. H.* 222. Alliaria, *Matthiol.* 843. *J. B.* 2. 883. vulgo, *Alliaire*.

Ex radicula tenui, lignosa, alba, Allium redolente, caules promit cubitales & sesquicubitales, tenues, subhirsutos, teretes, striatos, solidos. Folia primum rotunda Hederæ terrestris modo, sed longe majora, mox nonnullum acumen assequuntur, per ambitum crenata, pallide virentia, glabra, pediculis longis nixa, sapore & odore Allii mitiore, ad intervalla longiora, in caulibus alternos aut nullo ordine sita. In summitate caulis & ramulorum flores multi, cruciformes, quatuor scilicet petalis constantes, albi, nascuntur: quorum ex calyce surgit pistillum quod deinde abit in fructum seu siliquam membranaceam, teretem, septo intermedio, cui valvæ imbricatæ utrinque adhærescunt, in duo loculamenta divisum, seminibusque fetum oblongis, teretiusculis, nigris, incerti numeri quæ veluti nidulantur in scrobi-

culis septi intermedii. Tota planta contrita Allium redolet. In dumetis & fossarum aggeribus agri Parisiensis nascitur. Omnes plantæ partes usitatæ sunt.

Analysi chymica, ex Alliariæ folior. recenter collectorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, Allium sapore & odore aliquantisper referentis, subacidi ℔j. ℥xiij. ʒiij. humoris rufescentis primum acidi, austeri, deinde empyreumatici, tum intense acidi, tum alcali urinosi ℔ij. ℥ix. ʒiiij. gr. lxx. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒij. salis volatilis urinosi, concreti, gr. xxxvj. olei adiposæ crassitiei ℥j. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gran. vj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gran. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. l. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. lxvj.

Alliaria intense amara est, Allium redolet & chartam cæruleam subrubram efficit; unde & ex analysi concludere possumus sale donari ammoniaco simili, multo sulphure intricato. Planta recens urinam ciere dicitur; sicca veneno adversari, si in vino coquatur. Decoctum ejus asthmaticis plurimum confert. Nonnulli folia in enematis incoquunt ad colicos, flatulentos & nephriticos dolores. Semen tritum, naribusque attractum sternutamenta excitat. Idem contritum & emplastri modo vulvæ admotum mulieres uteri strangulatu oppressas liberat & excitat.

Externe putredini resistit. Fabricius Hildanus Veris tempore, sub finem scilicet Aprilis vel ineunte Majo, Alliariam colligere solebat, & postquam per diem unum in umbra paululum exsiccata fuerat, minutim incidebat, in mortario contundebat, succumque in prælo exprimebat, quem iu ampullis vitreis, superinfuso paululum olei, annum integrum, imo ad tres usque annos reservabat. In ulceribus putridis & sordidis, uti in gangrenis, eo utebatur feliciter, & tamquam præstantissimum remedium prædicavit.

A L L I U M.

ALLII species duæ in Officinis, seu potius in culinis usitatæ sunt; scilicet Allium vulgare & Allioprasum seu Opioscorodum.

ALLIUM vulgare, *Officinarum*: Allium sativum, *C. B. P.* 73. *Inst. R. H.* 383. Allium vulgare & sativum, *J. B.* 2. 554. Allium *Dod. Pempt.* 682. vulgo, *Ail.*

Huic pro radice bulbus est tenuissimis membranis ex albido dilute admodum purpurascentibus velatus, ex pluribus cohærentibus nucleis separatim circumvestitis, coagmentatus, sapore peracri, odore gravissimo; a quo inferius tenues fibræ seu capillamenta dimittuntur. Foliis viret oblongis, non fistulosis, ut in cepis, sed gramineis, inter quæ scapus procerus, enodis, concavus, glaber, assurgit & fastigio capitulum sustinet acuminatum, candida membrana velatum, qua per maturitatem disrupta flores apparent glomeratim congesti, liliacei, ex petalis sex albidis compositi. Floris uniuscujusque meditullium pistillum occupat, quod deinde abit in fructum subrotundum,

dum, Pisi magnitudine, colore foris purpurascente, sed pulpa interiore candida, sapore & odore bulbi nucleis similem, in tria loculamenta divisum, seminibusque fetum subrotundis, nigricantibus. Hic seritur in hortis. Bulbosa radix in usum venit.

ALLIOPRASUM, SCORODAPASUM & OPHIOSCORIDUM, *Officinarum*: Allium sativum alterum sive Allioprasum caulis summo circumvoluto, *C. B. P.* 73. *Inst. R. H.* 383. Scorodoprasum secundum, *Clus. Hist.* 191. Allii genus, Ophoscordon dictum quibusdam, *J. B.* 2. 559. vulgo, *Rocambole*.

Ex bulbo multis nucleis constante, fibrisque numerosis, exalbidis, capillato sessili parte, tunicis cepaceis binis vel ternis, ex albo purpurascentibus circumvestito, caulis assurgit singularis, minimi digiti crassitudine, sesquicubitalis aut bicubitalis, foliis ut plurimum quinque porraceis, carinatis, donatus, quæ postquam caulem aliquousque involverunt, ab eo abscedentia & reflexa terram spectant, medio inter Porrum & Allium odore. Suprema vero caulis pars nuda, viridis, lævis, in gyrum unum aut alterum spirarum serpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigat vagina involutum albicante, corniculata, extra volumina protensa, longa & rostrata, qua dehiscente, bulbuli apparent congesti, initio purpurascentes, postea exalbidi, & inter eos flores Allii floribus haud dissimiles. Tota planta gravem Allii odorem spirat. In hortis ad culinarium usum colitur.

Analysi chymica, ex bulborum Allii á pelliculis mundatorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi Allii odorem & saporem apprime referentis, primum salsi & subacidi, deinde subsalsi & intense acidi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr. vj. humoris limpidi, intense acidi, ac tandem austeri ℔j. ℥v. ʒiij. gr. xxiiij. humoris limpidi rufescentis tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso imprægnati, ℥iiij. ʒij. gr. lxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xij. olei crassioris ad extracti spissitudinem ℥ij. ʒiiij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. ʒj. quæ per novem horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. vj. ex quibus salis fixi salsi ʒiiij. gr. viij. lixivio extracta sunt. Partium Jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. lxvj. in calcinatione ℥xj. ʒvii. gr. lxvi.

Allium itaque constat ex sale ammoniacali cum oleo tum tenui, tum crasso, acri, copioso, sed summæ expansionis capace, conjuncto.

Allium tenuibus actuosis & acribus partibus donatur, quod non solum odore vehemente, sapore acri & nonnihil caustico & analysi chymica comprobatur, sed etiam variis experimentis demonstratur. Si enim emplastra ex Allio contuso plantis pedum applicentur, oris halitus Allium spirabit. Allium gallinis & altilibus cum esca objectum saporem & odorem suum in eorum carne & ovis prodit. Christoph. Bennetus M. Lond. in *Theatro Tabidorum exercitat.* 29. asserit fonticulos ægrorum membris vel incisos vel inustos, in rarioris texturæ hominibus, Allii intus sumpti, post tertiam aut quartam a comestione horam, odorem reddere. Costæus observat, Allium non tantum vesicas excitare, sed etiam cutim corrodere.

Allium apud quasdam nationes solitum & palato gratum est alimentorum

 con-

condimentum, licet plurimis execrandum & intolerabile videatur. Sebizius enim, *De Alimentorum facultatibus*, scribit, Allium alimentum præbere paucissimum, idque pravum & acre: fugiendumque esse cholericis & sanguineis. Iis vero qui debiliores sunt stomacho ciborum appetentiam excitat, concoctionem juvat. Milites, Nautæ, & rustici crudas aquas aut corruptas, vel alimenta pravæ aut difficilis coctionis, Allio corrigere tentant.

Alexipharmacum præstantissimum a nonnullis habetur, in morbis contagiosis & adversus venena frigida intus sumpta. Quidam Allium ferentes se ab omni contagio immunes fore existimant: alii ægros putridis febribus infestos invisere coacti bulborum particulam unam aut alteram in ore detinent ad contagium præcavendum. A Galeno Theriaca rusticanorum dicitur. Platerus *Tractatu de Febribus*, Allium commendat peste laborantibus, in hydromelite decoctum & ad ℥ij. circiter exhibitum, ad sudores & urinas proliciendas. Hungari, *inquit Joann. Bockelius de Peste*, pestis tempore non habent certius remedium quam Allium. Aliæ plures ipsi tribuuntur virtutes, scilicet humorum putredini resistendi, urinas & arenulas propellendi, colicos dolores flatulentos sedandi, lumbricos enecandi. Ad hos affectus a vulgo sæpissime vel in lacte vel in jusculo decoctum hauritur, vel clysteris modo in intestina injicitur, aut umbilico contusum epithematis modo admovetur. Illud idem Galenus, Schenckius, Zacutus & Borellus ad ventris tormina & flatus discutiendos sæpius comprobatum remedium esse asserunt: tunc aliquot haustus aquæ calentis in qua Allii bulbus minutim sectus maceratus fuit, ægrotantibus utiliter propinantur. Forestus in suis observationibus testatur hydropicorum aquas nonnunquam evacuasse, & adversus scorbutum a Laurembergio commendatur. Asthmati conducit & expectorationem promovet in thoracis affectionibus catharrosis: Dr. Bovvles Medicus apud Anglos celeberrimus pro arcano habuit in asthmate, Allium conditum sic paratum.

℞. Allii bulbor. q. l. Denudatis pelliculis, coque in aq. limp. q. s. in vase clauso ad teneritudinem. Exempti bulbi linteo siccentur, & in olla vitreata reconduntur. Tum

℞. Decocti supradicti & aceti acerrimi tantumdem & cum Sacchari albissimi q. s. fiat Syrupus qui bulbis superaffundatur vase probe obturato: serventur ad usum. Dosis, unus duo vel tres bulbi mane deglutiantur, cum syrupi cochleari uno vel altero, ad asthma humorale.

Allium ipsum dosi admodum exigua sumendum est. Infusum unius bulbuli in vini albi ℥vj. vel ℥viij. percolatum propinatur. In lactis vero ℔j. bulbuli duo vel tres contriti decoquuntur.

Verum ejus frequentior usus molestus est & noxius. Cum enim aliquantisper causticum sit, ventriculum & viscera inflammat, æstumque in humoribus accendit. Hinc flatus parere nonnulli asserunt, sitim excitare observant, capitis dolorem inferre, oculis & sensuum organis nocere. Isbrandus de Diemerbroek, *T. de Peste*, plurimorum Medicorum auctoritate & propria experientia fretus, Allium in morbis pestilentibus non tantum non utile esse, sed noxiam pronuntiat. Fallopius, C. 101. *De Morbo Gallico*, *p*. 847.

notat

notant Allii & Ceparum usum illis qui lue venerea laborant valde nocivum esse. Quin & hæmorrhoidibus laborantes lædere Pisanellus, *De Esculentor. & Potulentor. facultatibus*, auctor est. Allii succus potus hominem non modo turbat, sed etiam interficit, annotante Spigelio, *Isagoge lib.* 2. *cap.* 16. Crantzius *Histor. saxon. l.*3. *c.*3. narrat, Arnulphi Imperatoris vitam terminatam fuisse vermiculis in ejus carne ex nimia Allii comestione genitis. Itaque cum vel pravum vel nullum omnino corporis alimentum gignat, illud cum Simone Pauli potius ex culinis eliminemus, quam ut condimenti saltem loco cuique integra valetudine fruenti commendemus.

Externe Allium in mortario cum oleo Olivarum contusum & in unguentum redactum, tumores frigidos potenter resolvit: puerorum umbilico inunctum vermes interimit: idem cum adipe suillo tritum & plantis pedum admotum, multum conducit ad pulmonum canales aperiendos & ab infarctu liberandos in asthmate, annotante J.Raio. Ejus succus cum Melle & Butyro permixtus porriginem (*la teigne*) & psoram sanat. Idem succus ad ambusta plurimum valet. Ad arthriticos dolores sedandos Allii & Sedi majoris partes æquales contundantur in pultem & parti dolenti applicentur. Allii bulbus detracto cortice in frustula oblonga scissus & in aurem intrusus dentium dolorem compescit: ejus succus cum pauxillo Theriaces mistus & in aurem instillatus idem efficit, Tertiana febris hoc remedio sæpe profligata fuit.

℞. Allii contusi ℥j. Fuliginis splendentis ʒj. Piperis longi ℈j. Croci, Camphoræ ana ℈ß. Misce. Fiant Epicarpia ante paroxismum applicanda.

Observandum autem est omnia remedia ex Allio tum externa, tum interna, minime convenire, ubi datur catarrhus tenuis, acris, sputum cruentum, constitutio calida, sanguinis aut præcordiorum æstuatio.

A L N U S.

ALNUS, *Officinarum*: Alnus rotundifolia glutinosa, viridis, *C. B. P.* 428. *J. R. H.* 587. Alnus vulgaris, *J. B.* 1. 151. Alnus, *Dod. Pempt.* 839. vulgo, *Aulne.*

Arbor est alta ac procera, caudice recto, mediocris crassitudinis, cortice scabro, fragili, nigricante, ligno subrubente, molli, levi, tractabili, ramis valde fragilibus medullosis, cortice tectis externe subcinereo, intus subluteo, amaro cum adstrictione & ingrato: foliis latis, Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervosis, crenatis, viridibus, splendentibus, tactu glutinosis: in ramulorum fastigiis juli seu flores amentacei dependent multi, primo virentes, deinde rubentes, unciam circiter longi & fragiles antequam se explicaverint, evoluti enim duas uncias superant. Componuntur ex floribus plurimis, glomeratis, axi affixis, quorum singuli plurimis staminibus e calyce quadripartito surgentibus, constant. Steriles sunt; aliis enim in locis fructus nascuntur: conuli sunt magnitudine parvæ Avellanæ, primo virentes, ubi maturescunt rubentes & mox hiantes, ex imbricata squammarum compage congesti, e quibus oriuntur filamenta quædam prominula, pur-

purea, bifida, embryonibus insidentia. Embryones autem abeunt in semina exigua, compressa, inæqualia, rubentia, medulla pauca alba repleta, sapore manifesto destituta. Juli & coni sapore adstringente donantur cum aliqua amaritudine. Nascitur in humidioribus & uliginosis locis agri Parisiensis. Cortex & folia in usum sed raro veniunt.

Sale essentiali tum acido stiptico, tum Ammoniacali oleo & terra involuto donantur. Viribus ad Quercus corticem & folia proxime accedunt. Ex Alni cortice cum ferro detrito & rubiginoso per aliquot dies aqua macerato, color efficitur niger atramenti similis, quo nonnulli ad tingendum utuntur. Idem pro atramento scriptorio conficiendo Gallæ vices supplere potest.

Cortex, juli, & fructus adstrictione donantur: eorumque decoctum ad oris & tonsillarum inflammationes ac humores conducit: eoque sub nomine, in gargarismatis repercutientibus & resolutivis usurpatur. Cortex contusus incipientibus inflammationibus utiliter imponitur.

Alni folia viridia externe admota tumores discutiunt & inflammationes extinguunt. Veteribus vulneribus sæpius imposita ad sanitatem perducere feruntur. Alpium incolæ paralyticos curant, foliis Alni sudorem proliciendo, eos potissimum qui paralysim a causa externa contraxerunt, nempe vel in locis humidis habitando, vel super terram dormiendo. Saccos foliis Alni repletos Solis radiis exponunt vel in furnum calentem immittunt donec incalescant: eosdem deinde ægrotantibus substernunt & superimponunt, sicque derelinquunt donec sudor copiosus diffluat. Quod pluries reiteratur, donec æger sanatus sit. Eodem remedio rheumatici & ischiadici dolores curantur. Iis qui lue venerea afficiuntur ad dolores venereos restinguendos prorsus inutile est, annotante Tournefortio.

Unicuique notum est Alni lignum, quod extra aquas non diu incorruptum durat, sub ipsis aquis ac in aquosis fere ad æternitatem immortale non putrescere & ædificiorum fundamenta ac immania structurarum pondera sustinere.

A L S I N E.

ALSINE vulgaris, Morsus Gallinæ, *Officinarum*: Alsine media, *C. B. P.* 250. *Inst. R. H.* 242. Alsine vulgaris sive Morsus Gallinæ, *J. B.* 3. 362. Alsine minor, *Dod. Pempt.* 29. Hippia minor, *Cordi*: Morsus Gallinæ 1. genus, *Tragi*, 385. vulgo, *Morgeline*, & a nonnullis, *Mouron*.

Ex radiculis capillaribus & fibratis, cauliculos plures, humi stratos, repentes, tenellos, hirsutos, subrubentes, geniculatos, ramosos emittit, ad quorum nodos folia bina ex adverso nascuntur subrotunda, acuminata, tres, quatuorve lineas longa, duas, tresve lata, pediculis innixa, subhirsuta, virentia. Flores ramulorum extrema occupant, rosacei, plurimis scilicet petalis bifidis constantes, candidis, striatis & calyce quinquefolio villoso, ex quo surgit pistillum quod abit in fructum membranaceum, unicapsularem, conicum, apice dehiscentem, seminibusque fetum minutissimis, subrufis, placentulæ quasi racematim affixis. In uliginosis locis ad sepes & vias,

vias, itemque in vineis & hortis, inter olera passim provenit in agro Parisiensi. Usus est herbæ.

Analysi chymica, Alsines floridæ ℔v. per balneum vaporosum distillatæ præbuerunt phlegmatis saporis & odoris herbacei subsalsi ℔iiij. ℥v. ʒvij. Planta residua exsiccata pendebat ℥viij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufescentis ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti grana aliquot; olei syrupi ad instar crassi ℥j. ʒiij. gr. lj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒvi. quæ per decem horas igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. lixivio extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. lvij. in calcinatione ℥j. ʒvj.

Folia sapore herbido subsalso donantur. Eorum succus chartam cæruleam subrubram efficit: unde liquet plantam sale Ammoniacali Nitroso donari cum oleo & terra permistis & multo phlegmate dilutis.

Huic plantæ vis resolvendi, discutiendi & præterea refrigerandi tribuitur. Ejus decoctum oculorum inflammationes sedat. Eædem ipsi quæ Portulacæ virtutes a Trago tribuuntur. Ad cruentam expuitionem planta minutim secta & cum ovis permista & cocta comeditur. Plurimi eam nutrire asserunt atque restaurare eos quorum vires morbo diuturno fractæ, phtisim & marasmum minitantur. Emmanuel Konig M. Basileensis, in epilepsia puerorum, illam intus sumptam commendat & externe eorum abdomini admotam in butyro frixam, ad eorum tormina sedanda. Herba contusa hæmorrhoidum dolores sedat cataplasmatis modo apposita, lac quoque grumosum, mammis admota resolvit. Ejus succus defæcatus ad ℥j. in jusculo; foliorum in umbra exsiccatorum pulvis ad ʒj. aut eorumdem manipulus unus in aquæ ℔j. decoctus solent præscribi. Ejus succus vel decoctum vulnera & ulcera detergit & sanat. Simon Pauli ejus decoctum adversus scabiem commendat, si addito momento cineris Fagi vel salis manus & pedes laventur.

Passeribus Canariis cibum temperatum præbet.

ALTHÆA.

ALTHÆA, Ibiscus, Bismalva, Malvaviscus, *Officinarum*: Althæa Dioscoridis & Plinii, *C. B. P.* 315. *Inst. R. H.* 97. Althæa sive Bismalva, *J. B.* 2. 954. Althæa Ibiscus, *Dod. Pempt.* 655. vulgo, *Guimauve*.

Radicibus est albis, numerosis, digitum crassis, ab uno capite pendentibus, fibrosis, mucagine lenta turgidis. Caules cubitales sunt aut bicubitales, tenues, teretes, villosi, foliis alternis donati, e rotundo acuminatis, canescentibus, molli lanugine pubescentibus, tres uncias circiter longis, sinuosis, serratis, longo pediculo insidentibus. Flores in foliorum alis nascuntur ex albido nonnihil rubentes, monopetali, in quinque segmenta ad centrum usque divisi, in quo stylus adest pyramidalis, tubulosus, staminibus onustus, in cavitate sua excipiens pistillum quod abit in fructum orbicularem, compressum, e pluribus capsulis, annuli in modum dispositis, circa placentam mediam conflatum.

Capſulæ membranaceæ ſunt, tenues, reniformes & ſemen continent ejuſdem formæ. In agro Pariſienſi nihil Althæa vulgatius in paludoſis & ſecùs rivulos. Uſu ſunt radices, folia, flores, ſemina. Sed radices magis uſitatæ.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum Althææ recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis liquidi fere inodori & inſipidi, obſcure acidi, ℥x. ʒiij. gr. xlviij. humoris limpidi primo manifeſte acidi, deinde auſteri, tandem empyreumatici ℔iij. ℥vj. ʒv. gr. liv. humoris empyreumatici, rufi, ſale volatili urinoſo impræɡnati, ℥ij. ʒij. gr. xlij. ſalis volatilis urinoſi, concreti, gr. lx. olei craſſi ac mellei ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ʒiiij. gr. xlviij. quæ in crucibulo igne reverberii calcinata, reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. viij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. viij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione ſunt ℥iiij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xl.

Ex ℔v. recentium Althææ radicum, quarum medulla lignoſa, funis inſtar, adempta fuerat, prodierunt phlegmatis limpidi, inodori, inſipidi & obſcure ſalſi ℔j. ℥x. gr. lxiiij. humoris ſubacidi, ſubſalſi & auſteri ℔ij. ℥viij. gr. xiij. humoris empyreumatici, rufeſcentis, tum acidi, tum alcali, urinoſi & auſteri ℥iij. ʒij. gr. xviij. olei adipoſæ ſpiſſitudinis & aquá gravioris ℥j. ʒv. gr. xvij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒvj. gr. lxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. gr. xx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. xlij. lixivio extracta fuere. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. gr. xl. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xliiij.

Folia Althææ ſucco turgent inſipido, glutinoſo, qui cæruleæ chartæ colorem nullo modo mutat. Idem mucoſus ſuccus in radicibus luxuriat, quo tamen, licet guſtu inſipido, charta cærulea ſubrubro colore perfunditur. Folia & radices perparum urinoſi liquoris, analyſi chymica, fundunt, plus vero præbent ſalis alcali fixi, mediocrem acidi liquoris portionem, multo copioſiorem ſalſi & auſteri quantitatem. Unde concludimus, mucoſum hujus plantæ ſuccum ex terra tenui ac ſubtili, ſale terræ foliatæ tartari ſimili, oleo copioſo intime permixtis, & multo phlegmate dilutis componi. Folia ſalis volatilis aliquantulum ſuppeditant, unde nonnihil ſalis Ammoniacalis continere cenſemus: radices vero minus urinoſi liquoris & paulo plus ſalis acidi manifeſti continent, quandoquidem cæruleum chartæ cæruleæ colorem in rubrum mutant.

Ab illa mucagine lenta & ſubdulci qua Althæa turget, pendent potiſſimum illius virtutes, emolliendi nempe, laxandi, diſcutiendi: dolores leniendi, tumores maturandi, humorum acrimoniam mitigandi & corrigendi. Folia ob aliquam ſalis Ammoniacalis portionem paulo magis quam radices reſolvunt.

Ad quatuor præcipue Althæâ utilis eſſe perhibetur.

1. Ad affectiones renum & veſicæ ab urinæ acrimonia, a calculo aut ab arenulis oriundas, urinæ ſales mucoſis ſuis partibus involvendo, abraſum urinariarum viarum mucum quodammodo reſtituendo, & arenularum deſcenſum exitumque faciliorem efficiendo.

Deco-

Decoctum foliorum & præsertim radicum epotum aut in apozematis, emulsionibus & aliis potionibus ejuscemodi propinatur. In decoctis diureticis quoque utiliter præscribitur ad diureticorum vim & acrimoniam contemperandam.

2. Ad affectus pulmonum, tenuiorem pituitam inspissandam, acrem & salsam demulcendam, asperam arteriam corrugatam illiniendam, exsiccatam emolliendam, expectorationem promovendam, in raucedine, tussi, catarrhis, asthmate, phthisi, pleuritide. Tuncque radicum decoctum, syrupus, pastilli seu rotuli & linctus ex ejus mucagine feliciter usurpantur, & nonnumquam cum medicamentis incidentibus & attenuantibus, velut Iride Florentina, floribus Sulphuris, floribus Benzoini & aliis utiliter adhibetur.

3. Ad intestinorum erosiones & dysenterias ejusdem decoctum epotum aut in clysteribus injectum prodest non quidem adstringendo, sed succorum acrium & erodentium acrimoniam retundendo & intestinorum membranas muco spoliatas illiniendo: necnon etiam in alvi profluviis cum adstringentibus, Tormentillæ, ex. gratia, Bistortæ, aut similium radicibus, ad dolores mitigandos apposite quidem Althæa consociatur.

4. Denique ad tumores duros emolliendos & maturandos, dolores sedandos, cataplasmata ex seminibus, foliis & radicibus præparata; lotiones quoque & fotus ex eorum decoctis utiliter adhibentur, aut cum medicamentis resolventibus ad eorum vim retundendam, ubi inflammatio metuenda est, permiscentur.

Folia paulo plus resolvunt quam radices, ratione salis Ammoniacalis quem continent.

Radices Althææ acrimonia præditas esse arguit Georgius Segerus qui *in Ephem. German. an.* 9. *&* 10. *Observ.* 100. ex applicatione hujus radicis contusæ & in aqua simplici decoctæ, plurimas pustulas rubicundas & dolorificas membrum adeo exasperavisse, ut undique plane exulceratum apparuerit, observat. Verum perperam radicis acrimoniæ pustularum eruptio tribuitur, quæ effectus est humoris acris & caustici e profundo ad summam cutim evecti, tepore nempe cataplasmatis quo humor resolutus fuit & ad perspirationem dispositus. Quinimo S. Pauli observat radicis Althææ mucilaginem aqua Rosarum extractam illitam, eos mitigare dolores qui arte a sinapismis & vesicatoriis excitantur, si nimis molesti sint.

Dum Althææ radices in ptisanis & apozematibus præscribuntur; observandum est ne majori copia in his injiciantur, nec diutius coquantur, alioquin mucosum & glutinosum nimis fit decoctum, palato ingratum & stomacho grave. Iisdem sub finem coctionis adjiciuntur ad ℥j. pro decocti libris duabus, folia ad M. j. & flores ac semina ad ʒj. aut ʒij. pro unaquaque libra.

℞. Rad. Althææ & Nymphææ ana ℥ij. Coquantur in aquæ comm. ℔iiij. Fiat colatura, in qua dilue Nitri purificati ʒij. Fiat decoctum per cyathos propinandum in dolore nephritico, ardore & suppressione urinæ.

℞. Glycyrrhizæ rasæ & contusæ ʒij. Rad. Althææ ℥j. Folior. Malvæ M. ij. Passu-

Passular. exacinatar. ℥vj. Coquantur in aq. fluviatil. q. s. Fiat apozema pectorale.

℞. Rad. Althææ ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, florum Chamæmeli, Meliloti ana M. j. Ficuum ping. n. iiij. Fiat cataplasma s. a.

℞. Radicum Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, Violar. Senec. & Branc. ursin. ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Semin. Lini & Fœnugræc. ana ℥j. Radices & folia minutim incisa floribus & seminibus permista, duobus æqualibus & aptæ amplitudinis sacculis excepta in aq. comm. q. s. vel ℔x. ad putrilaginem usque decoquantur; sacculique manibus leviter expressi, parti inflammatæ ac dolenti alternatim tepide admoveantur, per horam unam aut alteram, illisque remotis oleo Liliorum vel unguento de Althæa pars affecta illinatur.

Ex Althææ radicibus præparantur Mucilago, Syrupus de Althæa simplex, Syrupus de Ibisco compositus, Tabellæ seu Pastilli, & Unguentum.

Mucilago ex radicibus coctis per setaceum extrahitur, ex qua Conditum & Pastilli cum Saccharo conficiuntur, in catarrhis, raucedine & in aliis gutturis affectionibus summæ utilitatis. Externe papillarum scissuræ hac mucagine illitæ consolidantur, partes ambustæ sanantur.

Syrupus de Althæa simplex fit ex Althææ radicum & florum infuso cum æquali Sacchari portione ad syrupi consistentiam coctis. In supradictis affectionibus convenit, & apozematibus, potionibus & aliis hujuscemodi, admisceri solet. Alius syrupus magis compositus in Officinis servatur, cujus descriptio in *Pharmacop. Regia Charas* exarata, ceteris præstantior nobis videtur, tum ad expectorationem promovendam, tum ad ciendas urinas & earum acrimoniam retundendam. Ejus dosis ad ℥j.

Tabellæ sunt quoque simplices vel compositæ, in tussi quacumque frequenter usitatæ, in pectoris affectionibus & præsertim ad pituitæ acrimoniam temperandam. Simplices ex pulpa radicis in aqua decoctæ & emollitæ extracta & cum Saccharo cocta conficiuntur. Compositarum compositionem in *Pharmacopœa Regia Charas*, videre licet.

Unguentum de Althæa in *Pharmacopœa Regia Charas* descriptum, in quo Terebenthina, semen Fœnugræci, Scillæ laminæ & Galbanum cum Althææ radicibus consociantur, longe magis resolvit, quam simplex radicis pulpa. Usurpatur ad dolores rheumaticos & ischiadicos sedandos, ad punctorios lateris dolores resolvendos. Tunc etiam spiritus vini Camphoratus huic utiliter admiscetur. In suppressione urinæ, illud unguentum cum oleo Scorpionum mistum & regioni pubis illitum, tamquam præstantissimum remedium a nonnullis prædicatur.

℞. Camphoræ ʒß. Dissolve in Spiritus vini ℥j. Solutioni adde Olei Lumbricor. terrestr. ℥ß. Unguenti Althææ ℥jß. Croci pulver. ℈j. Fiat linimentum quo dolens latus inungatur in pleuritide.

Præter has præparationes, radices Althææ usurpantur in Unguento Martiato, Emplastro pro fracturis, *Charas*, de Mucaginibus, de Meliloto.

Semi-

Semina usurpantur in Syrupo de Ibisco Fernelii, de Hyssopo, *Mesuæ*: Jujubino, de Prassio, Trochiscis Gordonii, Lohoc sano, & Syrupo antinephritico, *Charas*.

AMYGDALUS.

AMygdali species duæ sunt quarum fructus in pharmaceuticarum Officinarum sicut & mensarum usum veniunt, scilicet Amygdalus sativa & Amygdalus amara.

AMYGDALUS sativa, Amygdalus dulcis, *Officinarum*: Amygdalus sativa fructu majori, *C. B. P.* 441. *Inst. R. H.* 627. Amygdalus dulcis, *J. B.* 1. 174. Amygdalus, *Tabern. Icon.* 996. Nux Græca, *Cordi*: vulgo, *Amandier doux*.

Radicibus est validis & multifidis, trunco scabro, materie dura & rufescente, foliis Persicæ angustis, acuminatis, crenatis. Flores rosacei e quinque petalis in orbem positis conflantur, candicantibus vel leviter purpurascentibus, calyce monotomo, quinquifido, cum pistillo abeunte in fructum unciam circiter longum, compressum, pulvinato callo obductum: cujus os perdurum est, acuminatum, & continet nucleum oblongum, album, carnosum, oleosum & grati saporis, cuticula tenui, rufa, veluti pulvisculo resinoso resperfa, circumvestitum. Hic colitur in hortis: sed in regionibus calidis, præsertim in Gallia Narbonensi seritur in patentissimis, aridis & arenosis campis. Fructus mensis apponitur & in Officinis pharmaceuticis ad medicamentarium usum reservatur: Amygdala & Amygdalum dicitur.

Aliæ duæ species sunt quarum fructus ad mensas apponuntur, scilicet Amygdalus sativa fructu minori, *C. B. P.* 441. *& Inst. R. H.* 627. & Amygdalus dulcis, putamine molliore, *C. B P.* 442. *Inst. R. H.* 627. Hæc a præcedente differt fructus putamine, quod fragile est, & Violæ odorem quodammodo refert: illa vero tantummodo magnitudine.

Analysi chymica, ex Amygdalarum virentium, adhuc immaturarum, quarum nucleus nondum induruit ℔v. per retortam distillatis, prodierunt primo phlegmatis limpidi fere inodori, saporis aliquantisper herbacei, subacidi, ℥xv. ʒv. gr. xxxvj. humoris limpidi, manifeste acidi, ac tandem austeri, ℔iij. ℥viij. ʒvj. humoris sale alcali urinoso imprægnati ʒvj. gr. lx. salis volatilis urinosi, concreti, gr. xxx. olei ʒvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒv. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. lxviij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. liiij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lx.

Ex Amygdalarum dulcium bene maturarum ℔v. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis & odoris expertis, obscure salsi & obscure acidi ℥v. ʒiij. gr. ix. humoris limpidi, odoris aliquantisper ingrati & saporis subacidi, obscure austeri, ʒvj. gr. xviij. humoris primum limpidi, rufescentis deinde fusci, sale volatili urinoso imprægnati ℥v. ʒiiij. gr. xviij. olei fluidi ℔ij. ℥ix. ʒiiij. gr. xxxix. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xiij.

ʒvij.

ʒvij. gr. lxiij. quæ igne reverberii per 12. horas calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. lxvj. ex quibus ſalis fixi alcali ʒij. gr. xxj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij. ʒv. gr. lxix. in calcinatione ℥xj. ʒv. gr. lxix.

Oleum per retortam multoties diſtillatum plurimum humoris aquei acris, tum acidi, tum alcali urinoſi, disjicit, aliquantulum capitis mortui nigri in retortæ fundo relinquendo, ita ut totum oleum per iteratas diſtillationes converti videatur in terram nigram, aquam, & aliquam ſalis tum acidi, tum alcali urinoſi portionem admodum exiguam.

Maturæ igitur Amygdalæ oleo copioſo conſtare videntur, multo phlegmate, mediocri ſalis acidi, & exigua ſalis ammoniacalis portione, cum pauca terra ſubtili. E contra Amygdalæ immaturæ perparum admodum olei præbent, multum phlegmatis acidi, ita ut oleum nihil aliud eſſe videatur, quam ſal acidus & aqua cum inflammabili principio ſeu igne elementari certo quodam modo conjunctis & miſtis, ut jam alibi demonſtravimus.

Ex Amygdalis contuſis oleum limpidum exprimitur & quidem magna copia. Si cum aqua paulatim contundantur in liquorem lacteum convertuntur ſapore dulcem & gratum particulis oleoſis & aqueis, mediantibus ſalibus, intime conjunctis. Lacteus ille liquor veluti lac per tempus aliquantiſper aceſcit, ab acidis affuſis nonnihil grumeſcit, ita ut quædam pars caſeoſa coagulata ſeparari poſſit, necnon etiam aſſidua agitatione nonnihil butyroſæ ſubſtantiæ fundit, ac proinde lac tenue merito dici poteſt.

Amygdalæ diu aſſervatæ oleoſæ fiunt & rancidæ, exhalata nimirum humiditate qua oleum adeo diviſum erat ut ſenſibus percipi non poſſet. At vero per tempus exhalatis aqueis particulis, olei partes ſalibus onuſtæ coadunantur & palatum ac nares graviter feriunt.

Amygdalæ dulces recentes corpus nutriunt, non abunde tamen, quidquid e contra nonnulli affirment; & alimentum craſſum ſuppeditant. Quorumdam ventriculum gravant quorum ſuccus digeſtivus debilior eſt. Attendendum quoque Amygdalas edendo ut probe dentibus comminuantur antequam deglutiantur. Si enim ſub dentibus non accurate commolantur, adeo denſa & compacta eſt earum ſubſtantia ut particulas deglutitas integras rejectas videas. Ad varios, lautoſque menſarum uſus adhibentur. Saccharo incruſtatæ bellaria præbent, variaque ex illis ſcitamenta dulciarii parant, quæ inter gulæ potius irritamenta, quam vitæ præſidia annumerantur. Ægrotantibus tamen quandoque exhibentur ad humores acriores leniendos, & tenuiores inſpiſſandos, unde tabidis & macilentis eſcam præbent non inſalubrem.

Eligi debent recentes, non rancidæ, extus fulvæ, planæ, non rugoſæ, intus albiſſimæ, ſapore dulces & gratæ. Nam vetuſtate, ut jam diximus, aquea humiditas abſumitur & evaporatur, adeoque evadunt extus rugoſæ, intus flaveſcentes oleoſæ & acres. Nec illud videtur prætermittendum, ſemper & in omni uſu detrahendam eſſe pelliculam flavam carni candidæ immediate adhærentem. Fuſco enim pulviſculo reſinoſo & acri contegitur, quo comedentium fauces ſæpius irritantur & tuſſis excitatur.

Exhi-

Exhibetur autem ſub emulſionum nomine lac ſeu cremor Amygdalinus qui ſic præparatur.

Sumuntur Amygdalæ dulces recentes: Aquæ calenti immerguntur donec pellicula fuerit emollita, quæ detrahitur. Poſtea in mortario marmoreo probe contunduntur, ſenſim affundendo decocti Hordei, Seri Lactis, vel liquoris alicujus convenientis ℥j. vel ℥ij. pro ſingulis Amygdalarum drachmis; & colatura fit cum expreſſione, cui Sacchari tantillum vel Syrupi alicujus q. ſ. adjicitur ad gratiam huic Cremori majorem conciliandam. Urinas promovere dicitur ſicut cetera diuretica quæ improprie frigida dicuntur, quæ quidem ſerum expellunt per accidens tantum, ut ajunt, vel maſſam ſanguineam inſpiſſando & ejus ſeri infuſionem provocando, vel renum inflammationem ſedando, unde illæ partes ad priſtina ſua munera aptiores fiunt. Eamdem ob cauſam vis anodyna ipſis tribuitur. Emulſiones ex hoc cremore ægrotantibus offeruntur in febribus ardentibus, vigiliis nimiis, urinæ ardore, renum & veſicæ inflammatione, doloribus quibuſcumque, diarrhæis, dyſenteriis, hæmorrhagiis. Phthiſicis & emaciatis cremor ille utiliter præſcribitur, præſertim ſi ſudores colliquativi immineant. Lactis enim vices quodammodo adimplet, acris ſeri ſanguinis ſpicula retundendo & involvendo, partiumque ſegregationem impediendo: nec iiſdem noxis obnoxius eſt, non enim adeo facile aceſcit, nec tot ſulphureis particulis donatur, quæ ab humorum æſtu accenduntur. Non ſolum ut medicamentum illis ægrotis proponitur, ſed etiam ut alimentum conveniens. Oryza enim vel Hordeum perlatum in hoc Amygdalino cremore decocta idoneum præbent alimentum quod æſtuantes humores facile domare potis eſt, & ab iiſdem vehementer æſtuantibus in efferveſcentiam compelli nequit.

Nonnulli moti auctoritate Avicennæ dicentis, Amygdalas ob ſuam unctuoſitatem movere choleram, ſibi perſuadent non tutum eſſe cremoris Amygdalini uſum febricitantibus & iis qui ſtomachumblioſum habent, facile inflammari, caput gravare, nec vulnerato capite ægrotantibus utendum eſſe. Verum licet unctuoſitas illa, leviſſima quidem in Amygdalis negari nequeat, terreſtribus particulis irretitur; quapropter nihil quicquam nocumentorum jam dictorum experientia quotidiana omnium fere Medicorum commonſtravit: quinimo ex Amygdalino lacte aut emulſionibus ægrotantes fere omnes in febribus acutis & colicis morbis maximum ſolatium atque levamen accipere, quotidie exploramus.

Ex Amygdalis dulcibus oleum dulce recenter expreſſum frequenter uſurpatur, tum ad humorum acrimoniam demulcendam, tum ad criſpatas aut induratas partium fibras emolliendas & laxandas, in inflammationibus, urinæ ardore & ſuppreſſione, colicis doloribus ac nephriticis, tuſſi moleſta, ad expectorationem promovendam, urinas pellendas, alvum ſubducendum, dolores compeſcendos, ita ut a plurimis Panacea merito habeatur. Eſt ſane medicamentum εὐπόριστον, ad multa efficax, blandum & gratum: ſed recenter expreſſum eſſe oportet. Exhibeatur ad ℥j, ℥iiij. vel ℥viij. & pro neceſſitate reiteratur tertia vel quarta quaque hora. Pulmoni & pectori utiliſſimum eſt. Recens expreſſum ſyrupo alicui bechico ut Althææ, Capillor. Vener. Papaver.

Rhæad.

Rhæad. Hyſſopi aut Hederæ terreſtris affuſum, una agitare, miſcere, adeoque bibendum præbere, parva quidem quantitate una vice, ſolent, & ſæpius repetere illius uſum, vas denuo agitantes: nam oleum a ſyrupo facile recedit eique ſupernatat.

Ad infantium tormina cochleatim propinatur cum ſyrupo Capillor. Vener. de Althæa vel de Cichorio compoſito cum Rheo. Ad eorumdem tuſſim vehementiorem, cum ſyrupo Papaveris Rhæados vel Diacodio. Puerperis aliquot unciæ ad dolores poſt partum demulcendos in juſculo vel ſolæ exhibentur. Similiter pleuritidis initio poſt venæ ſectionem, aliquot illius unciæ per intervalla ſumptæ, incipientem pleuræ inflammationem mire diſcutere valent. In nephriticis affectionibus idem oleum cum aqua vel decocto Parietariæ, ſyrupo de Limonibus, de Ibiſco aut alio utiliter propinatur: & hæc potio oleoſa reiteratur, prout res poſtulat.

Hoc affatim bibitum in colicis affectionibus quibuſcumque, in alvi ſiccitate & conſtrictione, plurimum valet, & eſt præterea ſingulare convulſionum remedium. Clyſteribus permiſcetur utiliter ad ℥iiij. vel ℥viij. in colicis doloribus, alvinis obſtructionibus, dolore nephritico, teneſmo, dyſenteria.

Externe inunctum ſæpius & calide tonſillarum tumores reſolvit, pleuræ inflammationem & partium dolores lenit, durities emollit, cutis aſperitatem tollit, quapropter inter coſmetica medicamenta uſurpatur.

℞. Amygdalar. dulc. a pellicula mundatar. paria VI. Contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Decoct. Hord. vel Aquar. Portulacæ aut Lactucæ q. ſ. Fiat Emulſio pro duabus doſibus. Unicuique adde Syrup. de Nymphæa ℥j. ad ſitim extinguendam & æſtum temperandum, in febribus, ceteriſque calidis affectionibus pulmonum, pleuritide, peripneumonia, quarta quaque hora.

℞. Amygdalar. dulcium excorticatarum ℥ß. Seminum quatuor frigidorum majorum ana ʒj. Semin. Althææ ʒij. Contunde, ut artis eſt, & affunde Decocti Hordei & Liquiritiæ ℔ij. Fiat Emulſio in qua diſſolve ſalis Prunellæ ʒj. Syrup. de Althæa ℥ij. Sumatur per vices in renum ardoribus, gonorrhæa ad humoris & urinæ acrimoniam demulcendam.

℞. Amygdalar. dulc. excorticatar. ʒij. Semin. Melon. & Card. bened. ana ʒj. Aquar. Scabioſæ & Scorſonner. ana ℥vj. Adde Diaphoretic. miner. gr. xxx. Syrup. Caryophyllor. hortenſ. ℥ij. Fiat emulſio ſ. a. pro duabus doſibus in variolis & morbillis.

℞. Amygdalar. dulcium & quatuor frigidor. major. ſemin. ana ʒj. Contunde, ut artis eſt, cum aq. Nymphææ, Lactucæ & Portulacæ ana ℥ij. Fiat colatura cum expreſſione. Adde Syrup. Nenupharis & Diacod. ana ℥ß. Fiat Emulſio pro una doſi ad ſomnum conciliandum.

℞. Aquæ vel Decocti Parietar. ℥iiij. Syrup. de Althæa vel Limon. ℥j. Olei Amygdalar. dulcium recens & ſine igne expreſſi ℥j. Fiat potio uno hauſtu ſumenda, & ſæpius iteranda in dolore nephritico, urinæ ardore & ſuppreſſione, præmiſſis præmittendis.

℞. Mann. Calabr. ℥ij. Solve in decocti carnis vitulinæ ℥vij. Solutioni tran-

ſcolatæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Sumat æger in colicis doloribus, ad alvum blande ſubducendam.

℞. Confect. univerſal. Mann. Calabr. ana ℥j. Diſſolvantur & bull. leviter in Aq. Plantag. ℥vj. Colaturæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Fiat potio purgans, in dyſenteria & alvi profluviis.

℞. Syrup. de Cichor. comp. cum Rheo & Olei Amygdalar. dulc. recens expreſſi ana ℥j. Miſceantur & cochleatim infantulis exhibeantur ad tormina ventris ſedanda, ventriculi & inteſtinorum ſaburram eliminandam.

℞. Olei Amygdalar. dulcium ℥j. Spermatis Ceti ʒij. Diſſolvantur & miſceantur. Fiat linimentum ad maculas & aſperitates cutis.

Amygdalæ dulces uſurpantur in Electuario Diaphænico, Trochiſcis Gordonii, *Ph. Reg. Charas*.

Amygdalas dulces tenellas & virentes, antequam oſſicula induruerint, menſis ſecundis inferunt, & integras una cum tegumentis eſitant præſertim Sacchard conditas: ſuntque revera ſubacido ſapore palato acceptæ, ſed pravum præbent alimentum.

Amygdalus amara, *Officinarum*: Amygdalus amara, *C. B. P.* 441. *J. B.* 1. 174. *Inſt. R. H.* 627. Ab Amygdalo ſativa dulci non differt niſi fructuum amarore; de ceteris conveniunt.

Analyſi chymica, ex Amygdalarum amararum ℔v. prodierunt phlegmatis fere inſipidi & inodori, obſcure ſalſi & obſcure acidi ℥v. humoris ingrati, ſubacidi, obſcure auſteri ʒvij. gr. xiij. humoris limpidi, rufeſcentis, empyreumatici, tum ſubacidi, tum ſale volatili urinoſo impraegnati ℥ix. ʒiij. olei rufeſcentis ℔ij. ℥vj. ʒj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. quæ per 12. horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. gr. xxvij. ex quibus ſalis fixi alcali ʒj. gr. xiij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥viij. ʒij. gr. xxiij. in calcinatione ℥xv. ʒvij. gr. ix.

Licet olea empyreumatica, tum ex amaris, tum ex dulcibus Amygdalis diſtillata, empyreuma redoluerint, guſtu tamen acrius eſt amararum, quam dulcium oleum. Deinde oleum expreſſum ex Amygdalis amaris odorem tantillo penetrantiorem ſpirare videtur, quam quod ex dulcibus expreſſum eſt. Horumce oleorum acrimonia & ſubtilis odor a volatilibus pendent ſalibus, qui paulo majori copia in amaris, quam in dulcibus deprehenduntur. Amaror autem a particulis craſſioribus oritur, ſalinis potiſſimum; quandoquidem amarus in expreſſo oleo ſapor minime diſtinguitur, licet expreſſum magma intenſam ſervet amaritiem. Et amaræ illæ particulæ fortaſſe a ſale cathartico amaro non multum diſſimiles ſunt, oleo craſſiori & terræ ſubtili implicitæ.

Amygdalis amaris vis incidendi, abſtergendi, aperiendi, urinas promovendi ac vermes enecandi tribuitur. Rarius tamen propter amarorem ad uſum internum uſurpantur. Earumdem oleum expreſſum urinas ciere, alvum laxare, expuitionem promovere & blande flatus diſcutere dicitur, ſi ejus dimidia vel integra uncia cum julculo hauriatur.

Extus hoc oleum commendatur ad inflammationes ſedandas, tumores reſol-

ſolvendos, dolores mitigandos, & oleo Amygdalarum dulcium potentius reſolvit. Tonſillarum inflammationem reſolvit, ſi collum eo inungatur. Aurium ſordes induratas emollit & reſolvit: idcirco efficax ad ſurditatem & aurium tinnitum vulgo habetur, ſi goſſypium hoc oleo madidum auri indatur: ſed perperam ſi ab alia cauſa ſubditas oriatur, ſiquidem Fridericus Hoffmannus obſervat ſurditatem aut gravem auditum ſæpiſſime ejus uſu auctum fuiſſe, eo quod tympani membranam nimium laxaverit. Idem auctor in tympanitide ſequens oleum commendat.

℞. Amygdalar. amar. ℔j. Semin. Cymin. Abſynth. ana ℔ß. Contunde in mortario & miſce. Poſtea in lagena ſtannea, per quatuor horas, in aheno aqua ferventiſſima pleno coque, deinde fortiter exprime. Prodit oleum viride. Doſ. ʒij. vel ℥ß. mane & veſperi in juſculo: & ſæpius etiam venter hoc oleo inungatur.

Præterea oleum Amygdalar. amarar. faciei maculas a ſole oriundas tollit: cum oleo ovorum miſtum & inunctum variolarum foveolas præcavere potis eſt.

Ad manuum nitorem, lævoremque conſervandum uſurpari ſolet magma ab olei expreſſione relictum & exſiccatum, quo aqua diluto manus lavari, fricarique ſolent, & quovis Sapone præſtantius eſt.

Obſervandum eſt Amygdalis amaris aves, vulpeculas, catellos & animalia quamplurima, homine excepto, convulſionibus ſæpe deleteriis affici; quod quidem magis exquiſito fibrillarum nervoſarum gulæ & ventriculi horumce animalium ſenſui tribuendum eſt, quo fit ut ab his amaris particulis gravius lædantur quam in homine, facilius criſpentur, vehementius conſtringantur, convellantur.

Amygdalas amaras quinas vel ſenas ante paſtum comeſtas ebrietatem arcere vulgaris eſt opinio. Novimus tamen, inquit J. Bauhinus, qui remedium illud adverſus ebrietatem in uſu habentes, nihilo ſecius a Baccho obruuntur.

Amygdalæ amaræ uſurpantur in Electuario de Baccis Lauri, & Trochiſcis de Capparibus.

ANACAMPSEROS.

Anacampseros, Telephium vulgare, Fabaria, Faba craſſa, Faba inverſa, Craſſula major, *Officinarum*: Anacampſeros, vulgo Faba craſſa, *J. B.* 3. 681. *Inſt. R. H.* 264. Telephium vulgare, *C. B. P.* 287. Telephium alterum ſive Craſſula, *Dodon. Pempt.* 130. Fabaria, *Matthiol*: Scrophularia media vel 3. *Brunsfelſii*: Acetabulum alterum, *Cordi*: vulgo, *Orpin*, *Repriſe*, *Graſſette*, *Joubarbe des vignes*.

Radice eſt tuberculis carnoſis, candidis, ſtrumoſa; caulibus rectis, teretibus, ſolidis, in ramulos aliquot diviſis, palmum unum aut alterum altis, quibus perquam crebra adnaſcuntur folia ſurrecta, carnoſa, craſſa, ſucculenta, Portulacæ foliis longiora, colore glauco, rubedine aliqua ſubinde perfuſo, cre-

nata,

nata, ut plurimum, licet interdum integra sint. Flores in summis caulibus & ramulis insident in umbellas digesti, rosacei, pentapetali, rubentes & non raro albicantes, cum pluribus staminulis. Ex floris calyce surgit pistillum quod abit in fructum ex quinque veluti capsulis vaginarum æmulis in capitulum quoddam collectis, compositum, seminibusque fetum perexiguis. Flore & fructu cum Sedo convenit, sicut & foliis crassiusculis, succulentis: ab eo tamen distinguitur, quod a prima statim germinatione excaulescat, cum folia Sedi in globulos oculi bovilli æmulos congerantur. In sylvis umbrosis & humidis maxime & ad sepes nascitur. Usu sunt radices & folia.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt phlegmatis limpidi, aliquantisper odorati, obscure salsi & obscure acidi ℥x. ʒvij. gr. xxiiij. humoris primum limpidi, subacidi, deinde rufescentis, manifeste acidi, ac tandem fusci, intense acidi & austeri, empyreumatici, ℔iij. ℥xij. ʒiiij. gr. vij. humoris fusci, obscuri, empyreumatici, intense acidi, austeri & sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒij. gr. lxij. olei crassitudinis adiposæ ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. lxvj. ex quibus salis fixi ʒj. gr. xlij. mere alcali extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xxxix. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xviij.

Anacampserotis succus aliquantisper glutinosus est, & chartam cæruleam rubro colore inficit; salem acidum austerum continet sali aluminoso haud dissimilem, cum aliquantisper salis Nitrosi Ammoniacalis, & sulphuris portione mediocri commistum. Hoc mucoso & subacido succo saniei ulcerum erodentis acrimoniam retundit, spicula salina, acria, involvendo & irretiendo.

Ex Anacampserotis radicum recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis & odoris aliquantisper aromatici, non ingrati, subacidi ℔ij. ℥xiiij. ʒvij. humoris primum limpidi, saporis aromatici, manifeste acidi, deinde fusci, empyreumatici, intense acidi & austeri ℔j. ℥iiij. gr. lx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒij. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒvj. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxviij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiij. gr. xxxiiij. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. lx.

Per hanc analysim liquet has radices sale tum ammoniacali, tum aluminoso constare & oleo copioso tum tenui & aromatico, tum crasso. Radices plus olei & quidem tenuis & aromatici continent quam folia, & majorem salis ammoniacalis portionem: unde magis resolvunt quam folia. Hæc vero majori acidi nitrosi salis portione donantur, quo refrigerant magis & abstergunt.

Internus Anacampserotis usus fere nullus est aut saltem rarissimus. Foliorum succus in potu usurpatus a nonnullis in hæmoptisi, ulceribus internis & hæmorrhoidum affectionibus laudatur. In clysteribus eorum decoctum ad consolidanda intestinorum ulcera in dysenteria cum reliquis vulnerariis utiliter usurpatur: detergit enim & adstringit.

Externe in recentibus vulneribus sanguinem sistit, ulcera detergit, & ad cicatricem perducit, tumorum suppurationem promovet, dolores mitigat,

præſertim hæmorrhoidales, tum planta contuſa & in cataplaſmatis formam redacta, tum ejuſdem ſuccus expreſſus. Nonnulli ad inflammationes ſedandas totam plantam in mortario plumbeo contundunt & cum oleo Roſarum terunt. A Friderico Hoffmanno ejus ſuccus in ulceribus uteri, & ejus excoriationibus plurimum commendatur.

Radices contuſæ & cum inſalſo bútyro coctæ vel tritæ in unguenti conſiſtentiam in hæmorrhoidum inflammationibus plurimum valent. Imo eædem radices recentes tot quot hæmorrhoidalia in ano tubercula protuberant, loco amuleti de collo filo uſque ad Os ſacrum ſuſpenſæ a Vedelio & Ettmullero multum prædicantur: marceſcentibus enim radicibus, ſi illis credere fas eſt, tubercula tabeſcunt & evaneſcunt.

Silentio prætermitto Sympathicam herniæ inguinalis curandæ virtutem, quæ ipſis tribuitur, utpote admodum incertam.

Aqua ex tota planta diſtillatur quæ per aliquot dies continuo bibita ad vulnera & ulcera interna laudatur.

Anacampſeros uſurpatur in Aqua vulneraria.

Alia eſt Anacampſerotis ſpecies cujus radix in uſum nonnumquam venit: dicitur

Rhodia Radix, *Offic.* Anacampſeros radice Roſam ſpirante, major, *Inſt. R. H.* 264. Rhodia radix, *C. B. P.* 286. *J. B.* 3. 683. *Dodon. Pempt.* 347. A Telephio vulgari parum differt, niſi radicis odore ſaporeque Roſarum conſimili. Radix ſola in uſu eſt. Cephalica & adſtringens habetur. In adſtringentibus decoctis quandoque uſurpatur. Externe in capitis doloribus ex apricatione contractis contuſa & cum aqua Roſarum vel Verbenæ decocta fronti admovetur & circumligatur.

A N A G A L L I S.

Anagallidis ſpecies duæ in Officinis uſitatæ ſunt quarum una mas dicitur, altera femina, quæ nonniſi floris colore inter ſe diſcrepant.

Anagallis mas, *Off.* Anagallis phœniceo flore, *C. B. P.* 252. *Inſt. R. H.* 142. Anagallis phœnicea, mas *J. B.* 3. 369. Anagallis mas, *Dod. Pempt.* 32. vulgo, *Mouron a fleurs rouges.*

Radice alba, ſimplici, fibrata donatur, cauliculis infirmis & humifuſis, palmaribus, quadratis, lævibus, quos folia bina oppoſita, nonnumquam terna cingunt Alſines mediæ paria, abſque pediculis, inferna ſuperficie punctis ex rubro nigricantibus guttata. Flores ex alis foliorum ſingulatim exeunt, pediculis tenuibus oblongis nixi, monopetali, in quinque ſegmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem fere diviſi, phœnicei, cum ſtaminibus purpureis, apiculis luteis & calyce quinquifido, ex quo ſurgit piſtillum mediæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum ſeu teſtam fere globoſam, pro plantulæ modo grandem, per maturitatem in duas partes quarum altera alteri incumbebat tranſverſa dehiſcentem & ſeminibus fetam exiguis, ut plurimum anguloſis, rugoſis, ſubfuſcis, placentæ affixis.

Ana-

Anagallis femina, *Off.* Anagallis cæruleo flore, *C. B. P.* 252. Anagallis cærulea femina, *J. B.* 3. 369. Anagallis femina, *Dod. Pempt.* 32. vulgo, *Mouron a fleurs bleues*. Solo floris colore a præcedente diversa est. Nonnumquam flore albo floret. In campis & hortis agri Parisiensis utraque frequens nascitur. Usus est foliorum cum floribus.

Instituta Anagallidis maris analysi chymica, totius plantæ floridæ ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi odoris & saporis herbacei ℔j. ℥xiiij. humoris manifeste acidi ℔j. ℥xiv. ʒiij. quod in alambice supererat pendebat ℔j. ℥ij. ʒvj. ex quo per retortam distillato prodierunt humoris fusci tum intense acidi, tum manifeste alcali urinosi ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. cum salis alcali urinosi concreti granis aliquot: olei syrupi ad instar crassi ℥j. ʒij. gr. xxxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒj. quæ per horas quatuor in crucibulo igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ʒvij. ex quibus salis fixi salsi ʒij. gr. xxj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in prima distillatione vaporosa fuit tantummodo ʒvij. in altera per retortam ℥v. gr. xij. in calcinatione vero ℥iij. ʒij.

Totius plantæ sapor herbaceus est, subsalsus, austerus. Ejus succus chartam cæruleam rubro colore tingit: unde concludere possumus essentialem hujus plantæ salem ad terram foliatam Tartari proxime accedere cum aliqua salis Ammoniacalis portione & oleo copioso permistum.

Anagallis utraque Cephalicas inter plantas recensetur. Sudoriferæ sunt & vulnerariæ. Anagallis flore phœniceo potissimum in usu est. In mania, phrenitide febres ardentes comitante, in epilepticis, convulsivis & hypochondriacis affectibus, necnon adversus infantium tormina utiliter usurpatur. Succus vel decoctum præscribitur. In mania succus vel decoctum ad ℥iiij. ter die propinatur. Anagallidem adversus pestem mire conducere Tragus asserit ita usurpatam ut postquam ex illa in vino decocta mediocrem haustum ægri acceperint, in lecto se componant bene contecti & sudabunt. Idem decoctum muliebres menses movet. Ad phthisim, pulmonum tabem, sputum fœtidum & purulentum Joannes Raius distillatam Anagallidis maris aquam cum pari vaccini lactis quantitate permistam & Sacchari optimi q. s. edulcoratam, quotidie mane & vesperi ad ℥vj. epotam tamquam medicamentum multoties expertum commendat.

Anagallidis succus aut decoctum ex aqua vel vino ulcera mundificat & sanat, medeturque serpentum & viperarum ictibus & canis rabidi morsui, & bibatur aut si ex eodem vulnera colluantur, & herba contusa imponatur: dolores mitigat.

Usurpatur in Unguento mundificativo de Apio.

ANETHUM.

Anethum, *Off.* Anethum hortense, *C. B. P.* 147. *Inst. R. H.* 317. Anethum, *J. B.* 3. 2. 6. *Dod. Pempt.* 298. vulgo, *Anet*. Radice est gracili, singulari, alba, fibrata, caule sesquicubitali, ramoso, firmo, foliis Fœniculi sed minoribus, glaucis, odore gravi. Flores in summis ramulis oriuntur in

umbellam congesti, rosacei, & quinque petalis luteis conflati, quorum calyx mutatur in duo semina ex flavo pallescentia, ovata, compressa, lineam longa, tribus striis distincta & limbo foliaceo cincta.

In hortis seritur, & semel satum sæpe quotannis ex deciduo semine reviviscit. Gravis utcumque est Anethi halitus, sed tamen jucundus ac suavis.

Semen in primis usitatum est, deinde summitates & folia.

Analysi chymica, ex Anethi summitatum floridarum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, odorati, manifeste acidi ℔ij. ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris limpidi, adhuc odorati, intense acidi ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. xv. humoris rufescentis tum acidi, tum salsi ℥v. ʒv. gr. xviij. humoris fusci, urinosi, & multo sale volatili urinoso feti ℥v. ʒj. gr. xxxvj. olei tum essentialis fluidi & flavescentis, tum fusci spissioris ad instar axungiæ ℥ij. ʒij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. gr. liiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒvj. gr. lj. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxx. unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & oleo tum tenui, tum crasso copioso turgere.

Anethum ratione ejus olei & ammoniacalis salis inter carminantia recensetur medicamenta, seu quæ viscidos ac lentos humores incidunt ac dividunt. Revera flatus & abdominis aut ventriculi distensiones quæ lentorum ac tenacium humorum effervescentiam comitantur, sale ammoniacali & oleoso mire dissipat. Idcirco in colicis doloribus & flatulentis intestinorum affectionibus, quæ a causa, ut ajunt, frigida, seu partium atonia aut humorum lentore pendent usurpatur & prodest: ciborum concoctionem juvat: singultui, vomituique medetur, modo ab humoribus tenacibus & acribus ventriculi parietibus inhærentibus, ejusque membranas moleste vellicantibus ortum duxerint: urinas & menses provocat, resolvendo nempe obstructiones renum aut uteri: lac nutricibus auget, chylum tenuiorem ac fluidiorem efficiendo, adeo ut intricata mammarum vasa facilius permeare queat. Vis anodyna a nonnullis ipsi tribuitur: somnum vero conciliare valet & dolores pacare, non diversa ratione ab ea qua Crocus, Nux moschata, & alia aromata oleosa hujuscemodi consopire valent. Semen ad ʒj. usurpatur.

Extrinsecus summitates, folia & semina in cataplasmatis & fomentis resolventibus usitata sunt ad tumores resolvendos vel maturandos. In enematibus carminantibus semen & flores usurpantur, flores enim quatuor carminantibus floribus annumerantur, scilicet floribus Chamæmeli, Meliloti & Matricariæ. Semina recentia contusa & puerorum temporibus apposita placidum somnum accersunt.

Ex Anetho in Officinis præparata asservantur, Aqua distillata, Oleum essentiale, & oleum per infusionem paratum.

Aqua odora ex tota planta distillatur iisdem virtutibus instructa, sed longe debilioribus. Præstantiores vero Oleum essentiale obtinet, carminans & anticolicum eximium. Ad guttas ij. vel iiij. intus sumitur. Illi proxime accedit Oleum Anethi per infusionem præparatum, quo in colicis doloribus abdomen, in cephalalgia caput & tempora illiniuntur.

℞. De-

℞. Decoct. folior. & seminum Anethi ℥vj. Theriaces veteris ℈ij. Olei essential. Anethi guttas iiij. Syr. Menth. crispæ ℥j. Fiat julap. in colico dolore.

℞. Rad. Althææ ℥ij. Summitatum Chamæmel. & Melilot. ana Pug. ij. Semin. Carvi & Aneth. ana ℥j. Coq. in aq. fontan. ad ℔j. cum Mell. Anthos. ℥ij. Fiat enema in colico dolore.

℞. Olei essentialis Aneth. gutt. iiij. Olei Amygdalar. dulcium recenter express. ℥ß. Misce. Fiat haustus ab Otthon. Heurnio in singultu contumaci commendatus.

Summitates Anethi usurpantur in Oleo vulpino. Oleum per infusionem in Emplastro de Ranis cum Mercurio, Empl. Diachylo gummato, & Empl. de Mucaginibus.

A N I S U M.

Anisum vulgare, *Off.* Cuminum dulce *Quorumdam*: Apium Anisum dictum. *Inst. R. H.* 305. Anisum herbariis, *C. B. P.* 159. Anisum, *J. B.* 3. 2. 92. vulgo, *Anis.*

Radice est exili, annua, fibrata, alba; foliis inferioribus subrotundis, læte virentibus, unciam superantibus, trifariam divisis, crenatis & glabris: superiora vero multifida sunt; caulis ramosus, striatus, cavus, flores sustinet in umbella dispositos, exiguos, rosaceos, e quinque petalis bifidis, candidis, constantes, cum calyce abeunte in fructum oblongum, turbinatum, ex duobus seminibus exiguis, gibbis, & striatis conflatum, colore ex viridi cineraceo, odore ac sapore dulci, gratissimo, cum jucunda quadam acrimonia. Seritur copiose in Gallia apud Turones.

Anisi semen præcipue in usum est: herba raro in usum venit: radix tamquam inutilis numquam.

Analysi chymica, ex totius Anisi plantæ recentis ℔v. dempta radice, per balneum vaporarium prodierunt phlegmatis limpidi odori ℔j. ℥ij. absque ullo manifesti acidi indicio: humoris limpidi, acidi, occulti primo, deinde manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥iij. ʒiiij. cum olei essentialis tantillo. Herba in alambice residua, exsiccata, per retortam distillata præbuit humoris tum acidi, tum alcali, urinoso sale feti ℥j. ʒiiij. gr. lx. olei tum tenuioris & essentialis, tum spissi ad instar axungiæ ʒv. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per sex horas calcinata reliquit cinerum nigrorum ℥j. ʒj. gr. lx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥v. ʒiij. gr. xiiij. in calcinatione vero ℥j. ʒiiij. gr. xlviij.

Semen multo plus olei essentialis continet quam ceteræ hujus plantæ partes, illudque fundit majori vel minori quantitate prout recens est & bene maturum aut vetus & exsuccum. Duplici modo extrahitur. Vel semen contusum aqua per viginti quatuor horas maceratur ac tandem igne vegeto distillatur. Aqua odorata extrahitur cui oleum limpidum Anisi supernatat rite separandum. Vel Anisi semen contusum setaceo imponitur. Setaceum linteo obtectum aquæ bullientis vapori expositum detinetur donec semen madeat. Madidum & ca-

calens adhuc ſemen linteo involvitur, prælo ſubjicitur, & fortiter exprimitur. Sic oleum ſubviride odoratum, palato gratum ac dulce diffluit a ℥vj. ad ℥ix. & amplius ex ſingulis Aniſi libris. Illud oleum frigore facile concreſcit ob copioſum ſalem acidum, tenuem tamen & cum oleoſis partibus intime admiſtum, atque conjunctum. Sapor Aniſi dulcis oritur ab eorumdem acidorum ſalium ſubtilitate & accurata cum oleoſis particulis miſtura: qualis in Saccharo. Melle & ſale Saturni deprehenditur.

Aniſi ſemen inter quatuor ſemina calida majora primum locum obtinet. Sunt autem ſemina Aniſi, Fœniculi, Cumini & Carvi: minora vero ſunt ſemina Ammeos, Amomi, Dauci & Apii. Hæc autem ſemina a Pharmacopœis carminativa, hoc eſt, flatus diſcutientia vocitantur.

Veteres Medici in ventriculo frigido & humido ſemen Aniſi tamquam ſtomachicum eximium commendarunt. Hinc in difficili ciborum concoctione quæ a ventriculi cruditatibus, ut ajunt, oriuntur, ut in colico dolore, ſingultu, dolore capitis, vigiliis, diarrhæis, Dyſpnœis & aliis hujuſcemodi feliciter uſurpatur. Lactis coagulationem in nutricum mammis præcavet. In lacte ebullitum & propinatum uberem lactis copiam nutricibus ſuppeditat: aliis ſuavem ſomnum conciliare ſolet. In infantium torminibus & doloribus colicis a pituita craſſa ac viſcida plurimum conducit, humores viſcidos ac tenaces dividendo & ſolvendo, ut de Anetho diximus, cui longe præſtat. Eorumdem convulſivos motus a prava ciborum concoctione oriundos ſedat, unde ab Helmontio ſolamen inteſtinorum audit. Heurnius ſemine Aniſi pulverato & ad ℈j. cum pulte propinato infantes tam valide purgari aſſerit, quam ætate provectiores Rhabarbaro. In raucedine, tuſſi, aſthmate, difficili reſpiratione atque pectoris doloribus punctoriis, flatulentis, qui ab humore crudo ſeu tenaci ac viſcido naſcuntur, feliciter uſurpatur, & a quibuſdam anima pulmonum dicitur. Urinas & menſes promovet. Præterea cum purgantibus medicinis ſæpius conſociatur ad earum vim temperandam, & tormina quæ ab illis excitantur præcavenda.

Pulvis a ℈j. ad ℨj. intus ſumitur ſolus vel cum Saccharo permiſtus: vel ejus infuſum in vino, aqua vitæ aut aqua ſimplici propinatur. Semen integrum Saccharo involutum ſæpe etiam deglutitur. Ejus oleum tum expreſſum, tum diſtillatum in uſu ſunt, ſicut & ſpiritus. Oleum expreſſum iiſdem virtutibus ac ſemen donatur, ſed valentioribus præſertim diſtillatum; a gutt. ij. ad x. vel xx. præſcribuntur. Commendantur potiſſimum in reſpiratione difficili, aſthmate, tuſſi ſicca: & ex oleo Aniſi expreſſo paratur balſamum ſulphuris Aniſatum, non contemnendum his in affectionibus præſidium. Attamen de oleo Aniſi Joannes Junckerus ſcribit *in ſuo Conſpectu Medicinæ Theoretico-practicæ*, illud in pectoris affectionibus niſi ſumma cum circumſpectione adhibendum eſſe, ne phthiſicis & hecticis febrilibus ſymptomatibus viam ſternat. Heurnius obſervat, pulverem ſeu decoctum Aniſi in colicis doloribus longe præferenda eſſe ejus oleo.

Tanta eſt autem olei Aniſi ſubtilitas, ut ſi brevi poſt exhibitionem lac emulgeatur, odor ejus in eo adhuc deprehendatur. Foreſtus illud contra

ſanguinis ſuffuſiones & contuſiones in primis nervoſarum partium externe admotum, ſingulare & experitiſſimum remedium pronuntiat. Eodem adverſus infantium tormina umbilicus inungitur.

Spiritus Aniſi vel ex Aniſo in aqua macerato & fermentato præparatur, vel ſola hujus ſeminis in aqua vitæ maceratione, cujus ſpiritus poſtea diſtillatur. Eiſdem cum ſemine viribus pollet.

℞. Semin. Aniſi, Fœnicul. dulc. ana ℥j. Nuc. moſch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Caryophyllor. & Piper. long. ana ℈ß. Sacchar. alb. ℥iiij. M. F. pulvis, cujus ʒj. in hauſtu vini poſt paſtum ad ciborum concoctionem perficiendam exhibeatur.

Semen Aniſi uſurpatur in Syrupo de Arthemiſia; anti-aſthmatico, *Charas*, pulvere Diarrhodon, & Lætificante, in Theriaca, Mithridatio, Electuar. Catholico, Lenitivo, Confect. Hamech, Electuar. de Pſyllio, Trochiſcis de Rhabarbaro, Pilulis aureis & polychreſtis.

Oleum vero in pilulis aliquibus purgantibus excipitur, tum ad reſinoſas purgantium medicamentorum particulas diſſolvendas & expandendas, tum ad ventriculum roborandum & ventris tormina ſedanda.

A Dulciariis ſemen Aniſi voluptatis gratia Saccharo obducitur, quo palato jucundius fiat. Sic fœdum oris halitum tollit, ventriculum roborat, flatus diſcutit & ciborum concoctionem juvat. Idipſum multis adhuc condimentis & potulentis adjicitur ad majorem gratiam illis conciliandam.

Aliud eſt ſemen, Aniſum Sinenſe dictum, ab Aniſo noſtro prorſus diverſum, de quo *in Tractatu de Exoticis* egimus. Solo odore conveniunt.

ANONIS.

ANONIS ſive ONONIS, & Reſta-bovis, *Off.* Anonis ſpinoſa flore purpureo, *C.B.P.* 399. *Inſt. R.H.* 408. Anonis ſive Reſta-bovis vulgaris purpurea, *J.B.* 2.395. Anonis, *Dod. Pempt.* 743. Antella, *Adverſar. Lobel*: Ononis, *Cordi*: Remora aratri, *Quorumdam*: vulgo, *Arrete bœuf, Bugrande ou Bugrane*.

Radicibus eſt pedem ſuperantibus, hac illac repentibus, fractu contumacibus, foris fuſcis, intus albis, ſapore ingrato. Caules humi ſparguntur patuli, denſi, tenues, lenti, rubeſcentes, hirſuti, ſpinoſi, in quibus folia alternatim naſcuntur terna, ex oblongo rotunda, leviter crenata, hirſuta, obſcure virentia, tactu glutinoſa, ſapore leguminoſo, odore fœtido. Flores in ſummo quaſi ſpicatim naſcuntur papilionacei, dilute purpuraſcentes vel carnei coloris, raro albi, cum piſtillo abeunte in ſiliquam tres pene lineas longam, unicapſularem, bivalvem, compreſſam & ſemen unicum continentem renis forma. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Tota planta, ſed præſertim radix & radicis cortex in uſum veniunt.

Analyſi chymica, ex Anonide multum olei, acidi ſalis, & terræ, ſalis fixi mediocris quantitas, ſpiritus urinoſi exigua eliciuntur. Hæc autem principia a ſucco quodam glutinoſo, qui ab igne deſtruitur, involvuntur. Præterea Anonidis ſuccus chartam cæruleam ſubrubro colore tingit: folia leguminoſo ſapore

ſunt fœtida & glutinoſa; unde Cl. Tournefort concludit, hanc plantam conſtare ex ſale Tartaro vitriolato fere ſimili, phlegmate, multa terra, multoque ſulphure involuto. Ab his autem principiis, quæ unanimi conſenſu ab omnibus Medicis ipſi tribuitur vis aperiendi & urinas abunde provocandi pendet.

Radix Anonidis vulgo recenſetur inter quinque minores aperientes radices, quæ ſunt Anonidis, Capparis, Eryngii, Graminis, & Rubiæ radices; dum Apii, Aſparagi, Fœniculi, Petroſelini, & Ruſci radices quinque majores aperientes dicuntur. Reipſa Anonidis radix inſpiſſatos humores potenter reſolvit, contumacibus hepatis obſtructionibus & ictero apprime conducit: nephritidi atque urinæ ſuppreſſionibus medetur: mucum ſpiſſum renibus aut veſicæ inhærentem reſolvit & foras amandat, atque ſimul arenulas & calculos nonnumquam pellit. Hujuſce radicis cortex a Simone Pauli velut præſtantiſſimum remedium tam in veſicæ, quam in renum calculo habetur. A Matthiolo quoque commendatur ad ramicem carnoſum reſolvendum. In ſarcocele ab Ettmullero euporiſton & polychreſton exiſtimatur. Verum enimvero Alexander Pfiſterus Scaphuſianus Medicus *in Diſſertatione de Hydroſarcocele*, §. L. refert ſe ſæpius & in diverſis ſubjectis eam præſcripſiſſe, experientia autem didiciſſe. 1. Illam non in omnibus diureticam exiſtere. 2. In pluribus anorexiam & cardialgiam inducere. 3. Sarcocelem veram nequaquam ex ejus uſu continuato imminui; unde veriſſima eſſe quæ Olaus Borrichius ſcripſit, propria intellexit experientia. Is autem *in Actis Hafnienſibus anni* 1671. *&* 1672. *Obſerv.* 97. arguit eos qui non ſatis providi rei æſtimatores confirmatam ſarcocelem vel medicamentis diſcuſſiſſe ſe putant, vel diſcuti poſſe evulgant, quod nimium occalleat maſſa illa & mille plexibus nervoſis iiſque ſolidis contrahat invictam duritiem. Crediderit Matthiolus *in Dioſcoridem*, inquit Borrichius, crediderit Scultetus in *Armamentario Chrirurgico*, ſeſe ſarcocelem pulvere Ononidis percuraſſe, nihil tamen mihi ſit veriſimilius quam fuiſſe hydrocelem duriori cortice circumdatam atque ideo ſarcocelen mentientem. Atque ut id credam, perſuadent tum ſimilia paſſim exempla apud Foreſtum, Sennertum & alios, docentia, artifices ſæpe aqua profundius in teſticulorum ſinubus latente deceptos, pro carnoſis æſtimaſſe herniis, quæ fuerint aquoſæ: tum docet illud idem radix Ononidis, quæ cum inter nobiliſſima diuretica ſit, aquas haud dubie in ſinu teſtium intimo occultatas, paulatim eduxit, atque ita concidentibus ſenſim in ſe involucris durioribus, ſarcocelen æſtimata fuit, ſuſtuliſſe.

Radix Anonidis vel ejus tantummodo cortex pulveratus intus ſumitur ad ℈j. vel decoctum ſemiunciæ radicis propinatur. In decoctis, ptiſanis & juſculis aperientibus uſurpari ſolet.

℞. Cortic. radic. Anonid. pulver. ℈j. Propinetur aliquandiu ex decocti radic. ℥vj. ſingulis diebus mane, jejuno ventriculo ad arenulas expellendas, & nephritidem præcavendam.

℞. Decoct. rad. Ononid. ℥vj. Syrup. de 5. radicib. aper. ℥j. Sp. Tartar. ʒß. Sal. volatil. Succin. gr. x. Fiat julep. propinandum in urinæ ſuppreſſione & dolore nephritico.

℞. Radic. Anonid. Eryngii, Cappar. ana ℥j. Coquantur cum fruſto carnis

vitu-

vitulin. in aq. q. s. pro duobus juscolis, quibus dissolve Tartar. martial. solubil. ʒj. mane & sero pro hepatis obstructionibus.

℞. Rad. Ononid. Brusci & Asparag. ana ℥j. Cortic. Sambuc. & radic. Cappar. ana ℥ß. Folior. Pimpinell. & Parietar. ana M. j. Semin. Seseli & Lithospermi ana ʒiij. Flor. Genistæ & Leucoji ana pug. ij. Coq. in aq. comm. ℔ij. ad ℔iß. Fiat apozema pro tribus dos. Cuique add. Nitri purg. vel Tartar. Chalyb. solub. ʒß. in viscerum obstructionibus.

Radicis decoctum optime detergit extrinsecus usurpatum. Ex eo cum pauxillo aceti gargarisma præparatur utile in gingivarum laxitate, exulceratione, putredine, item in dentium dolore a Scorbuto.

Essentiam Ononidis Ettmullerus in affectibus calculosis insigniter commendat. Sic præparatur.

℞. Plantam integram cum radice & floribus recenter avulsam, & minutim incisam. Affunde spiritum vini ad quatuor digitor. transversor. superemimentiam: in loco calido per octo dies noctesque digerantur. Postea distillentur, ut artis est. In hunc distillatum liquorem infunde recentem herbam cum radice & floribus, quibus adde ejusdem plantæ calcinatæ salem fixum: iterumque digerantur per totidem dies & noctes. Tum fiat colatura cum forti expressione. Colatura per aliquot dies in loco remoto reposita servetur ac tandem limpidus liquor a fæcibus separetur & servetur ad usus. Dosis ab ℥ß. ad ℥ij.

Aqua distillata ex Anonide tum ad urinæ suppressionem, tum ad hernias curandas a nonnullis commendatur: sed levioris est armaturæ præsidium.

Anonidis radix usurpatur in Syrupo antinephritico *Charas*, in Aqua diuretica & antinephritica, *Ejusdem*.

A P A R I N E.

APARINE, Asperugo, Aspergula, Spargula, Asperula, Aspera Lappago, Philantropos & Omphalocarpos, *Off.* Aparine vulgaris, *C. B. P.* 334. *Inst. R. H.* 114. Apparine, *J. B.* 3. 713. *Dod. Pempt.* 353. *Raii Histor.* 484. vulgo, *Grateron*, *Rieble*.

Radice est tenui, fibrosa; tenuibus & quadrangularibus viticulis asperis, geniculatis, obsequiosis, scandentibus, tres quatuorve cubitos longis, ramosis: foliis quinis, senis, vel septenis Rubiæ modo ad singula genicula orbiculatim dispositis, stellæ ritu decussatis, angustis, asperis, in spinulam desinentibus. Flores prope summos ramulos e geniculis exeunt in pediculis oblongis, tenuibus, perpusilli, candidi, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam divisi, cum calyce quadrifido, qui deinde abit in fructum siccum, durum & quasi cartilagineum, cortice tenui nigricante obductum, ex gemellis globulis constantem, semine fetis umbilicato. Ad sepes, interdum etiam inter segetes agri Parisiensis sponte nascitur. Herba in usum venit.

Analysi chymica, hujus plantæ recentis ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, primo obscure acidi, deinde subacidi, ac tandem salsi

℔iiij.

℔iij. ℥iiij. ʒiiij. Ex herba exficcata refidua per retortam diftillata prodierunt humoris fufci empyreumatici, fubfalfi, fubaufteri & obfcure acidi ℥j. ʒij. gr. xviij. humoris alcali urinofi, fale volatili urinofo impraegnati ʒvj. gr. xviij. olei craffioris & fere adipofi ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Maffa nigra in retorta fuperftes pendebat ℥iij. ʒv. quae igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒv. gr. xxx. ex quibus falis fixi mere alcali ʒv. lixivio fuerunt extractae. Partium jactura in diftillatione fuit ℥iiij. ʒiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xlij.

Hac analyfi, Aparine conftare videtur fale effentiali fali ammoniacali fimili oleo craffo implicito.

Aparine incidit & aperit: obftructiones refolvit, urinas promovet & nonnunquam fudores. Ejus fuccus a Theodoro Turquet de Mayerne plurimi aeftimatur ad aquas hydropicorum per vias urinarias expellendas: ad ℥ij. propinatur. Ejus decoctum in vino albo vel ejufdem aqua diftillata arenulas, renumque calculos pellit, narrante J. Rajo. Idem auctor affirmat, pulverem ex Aparine & Liene vitulino in clybano exficcatis lienis tumores & hypochondriacos flatus difcutere. Simon Pauli refert ejus aquam diftillatam apud Hafnienfes adverfus moleftos tum pectoris, tum hypochondriorum dolores, ufitatam effe & plurimum commendatam. A nonnullis in pleuritide propinatur.

℞. Aparines recenter collectae M. j. Coquatur in aq. comm. ℔ij. ad 4. partis diminutionem. Colatura in tres dofes dividatur, debitis intervallis propinandas, in urinae fuppreffione.

Externe herba cum axungia trita & ftrumis impofita eas difcutere dicitur: & ejufdem aqua diftillata ad eumdem morbum propinatur.

A P I U M.

APIUM vulgare, Apium paluftre, Paludapium & Eleofelinum, *Off.* Apium paluftre & Apium, *Off. C. B. P.* 154. Apium vulgare ingratius, *J. B.* 3. 2. 100. Eleofelinum, *Dodon. Pempt.* 695. vulgo, *Ache.*

Ex radice craffa, albicante, recta, profunde in terram defcendente, in plura interdum capita divifa, fibrata, fapore acri fubamaro, ingrato, odore gravi, aromatico, frondes exeunt multae, pediculis dodrantalibus, rubentibus, ftriatis, concavis, duabus, tribufve pinnarum paribus & impari in extremo compofitae: funt autem pinnulae iftae latae, circa margines dentatae, in tres infigniores lacinias divifae, laete virentes, glabrae, nitidae, fucculentae, odore, dum digitis conteruntur, gravi, fapore acri, ingrato. Caules ab eadem radice multi exfurgunt craffi, profunde ftriati, concavi, bicubitales & altiores, nodofi, longis internodiis, frondibus cincti iis quae ad radicem fimilibus. Flores tum in caulium axillis, tum in extremis ramulis nafcuntur in umbellam congefti, exigui, rofacei, e quinque petalis candidis conflati, calyci infidentibus, qui deinde abit in fructum ex duobus perexiguis feminibus compofitum, una parte depreffis, altera gibbis, ftriatis, cinereis, acribus, fubamaricantibus, aromaticis. In humentibus & paludofis locis nafci gaudet: transfertur vero & ad hortos. Radix, herba, & femen in ufum veniunt.

Ra-

Radix inter quinque radices aperientes recensetur. Semen seminibus calidis minoribus annumeratur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. dempta radice, prodierunt humoris limpidi, odori, acris, obscure acidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, odori, absque acrimonia, intense acidi, & tandem austeri ℔ij. ℥v. ʒiiij. gr. liiij. humoris rufi, sale volatili copioso impraegnati ℥iij. ʒj. gr. xl. olei tum tenuis, tum crassi ℥j. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒv. gr. lxix. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒij. gr. xxviij. ex quibus salis fixi salsi ℥j. ʒv. gr. lv. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. ix. in calcinatione vero ℥ij. ʒiij. gr. xxxj.

Per hanc analysim liquet, hanc plantam sale essentiali donari tum ammoniacali, tum sali Coralliorum simili, oleo acri, subtili, copioso, implicito.

Apium crassos humores attenuat, viscerum obstructiones resolvit, urinas ciet, sudores promovet, febres arcet, & vulnera sanat. Succus foliorum defæcatus in febribus intermittentibus ineunte paroxismo ad ℥vj. propinatur. Ægrotans debite contectus abundante sudore perfunditur & sanatur. Ad febrem quartanam & aliam quamcunque ab obstructionibus oriundam bolus sequens plurimum confert.

℞. Extracti folior. Apii palustr. ʒj. Cortic. Peruvian. tenuissime triti ʒij. Syrup. de Absynth. q. s. M. F. bolus s. a. Sumat æger paulo ante paroxismum.

Radix, folia & semina in ptisanis, apoxematibus & jusculis aperientibus præscribuntur.

℞. Radic. Apii, Fœnicul. Brusci & Asparagi ana ℥j. Cortic. Fraxin. & Tamarisc. ana ℥ß. Folior. Ap. & Agrimon. ana M. j. Semin. Apii dulcis & Cuscutæ ana ʒiij. Flor. Genist. Borrag. & Bugloss. ana P. j. Coquantur in s. q. aq. comm. ad ℔jß. Fiat apozema pro tribus dosibus, cui adde Syrup. de 5. rad. vel de Pom. simplic. ℥jß.

Apium lac nutricum minuit, & concretum resolvit.

℞. Folior. Paludapii & Menthæ ana M. ij. Coquantur in aq. comm. s. q. cum axungiæ suillæ tantillo, ad putrilaginem. Pulpa per setaceum exprimatur, cui immisce semin. Ap. pulver. q. s. Fiat cataplasma mammis lacte turgidis applicandum.

Ex Apii summitatibus floridis cum Saccharo conditum præparatur in asthmate, orthopnœa, flatulentis doloribus, urinæ & mensium suppressione commendatum. Ad ℥ß. præscribi solet.

Joannes Bauhinus post Hollerium, internum Apii usum epilepticis suspectum censet. Eumdem Robertus Boyle oculis infensum esse asserit *Tr. de Specific. & Simpl. remed.*

Externe Apii succus scorbutica oris ulcera & alia quæcumque detergit. Cancris etiam exulceratis confert: nam tametsi hos curare nequeat, putredini tamen resistit, auctore J. Bauhino, & fœtorem eorum reprimit.

Apii radix usurpatur in Syrup. de Cichor. cum Rheo dupl. Syrup. aperiente cachectico *Ph. Reg. Charas*, Syrup. anti-asthmatico *Ejusdem*, de Hysso-

po

po *Mesuæ*, de 5. rad. aper. Folia in ung. mundificativo de Apio dicto. Succus in Electuar. de Psyllio, Emplastro de Betonica. Semen in pulvere lithontriptico *Renodæi*, Benedicta laxativa, Philanio Romano, & Pilulis aureis.

Illud Apii genus translatum diligenti cultura mitius, minusque ingratum evadit; unde apud nos folia ejus teneriora sub fimo dealbata, una cum superna radicis parte abscissa, cum oleo, aceto & pipere esitantur & in deliciis habentur. Ejus usus Italis debetur a quibus Seleri vel Celeri vocatur. A Botanicis dicitur, Apium dulce Celeri Italorum, *H. Reg. Parif.* Selinum sive Apium dulce *Parkinson.* Licet autem Parkinsonus illud ut novam speciem ab Apio palustri diversam proponat, attamen J. Rajus asserit eamdem prorsus esse, sola cultura diversam & mitiorem factam: quandoquidem observavit illud Apium dulce seu Celeri Italorum in Angliæ hortis satum & cultum, tandem post aliquot annos in vulgare Paludapium degenerare, scilicet ob aeris frigiditatem.

AQUIFOLIUM.

AQUIFOLIUM & AGRIFOLIUM, *Off.* Aquifolium sive Agrifolium vulgo, *J. B.* 1. 114. *Inst. R. H.* 600. Agrifolium, *Dod. Pempt.* 758. Ilex aculeata baccifera, folio sinuato, *C. B. P.* 425. vulgo, *Houx.*

Frutex est quandoque, cultura præcipue, in arborem excrescens & perpetua fronde virens. Caudex & rami lenti, flexiles, læves, cortice duplici conteguntur; exteriore in ramis viridi, in trunco ut plurimum cinereo; interiore pallido, odore cum avelluntur ingrato, fœtente. Materies ligni dura & solida, albicans & interius nigricans, quæ præ pondere in aqua subsidit, Buxi aut Guajaci instar. Folia pulchre virent, lævia, glabra, laurinis fere similia, sed minora, in ambitu sinuata, angulosa & longis ac rigidis aculeis horrida, quos tamen, senescente arbore, pauciores vel nullos habent. Flores parvi, conferti, brevibus pediculis appensi, monopetali, rotati, in quatuor lacinias divisi, cum totidem staminibus & calyce quadrifido, ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem seu baccam parvam, rotundam, umbilicatam, rubram, gustu subdulcem, ingratam, officulis fetam albidis, quaternis, triquetris, oblongis, hinc gibbis, inde vero planis. In agri Parisiensis sylvis occurrit. In hortis colitur, præsertim in regionibus septentrionalibus, ad opera topiaria, quibus præ aliis commodus & opportunus est, cum sit frigoris patientissimus & perenni nitentium foliorum virore aspectui gratus, nec tonsuram respuat. Radix, cortex, baccæ in usum veniunt, sed raro.

Analysi chymica, baccarum maturarum & recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi fere inodori & insipidi, primo obscure acidi, deinde intensi ℔j. ℥ix. ʒvj. gr. xij. humoris limpidi primo intense acidi, & intense austeri ℔j. ℥viij. gr. xij. humoris rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi ℥vij. ʒvj. olei ʒvij. gr. lxiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒj. quę per duodecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alca-

alcali ʒiiij. gr. xviij. fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij, ʒij. gr. lix. in calcinatione ℥vj. ʒvij. gr. xxiiij. unde concludi poteſt, ſalem eſſentialem tartaro ſimilem his in baccis contineri.

Radicis & corticis decoctum emollit & reſolvit. Eo foventur utiliter articuli qui prius luxati duritiem contraxerunt, teſte Matthiolo.

Zithogalum factum ex cereviſia & lacte in quo decocti ſunt hujus foliorum aculei, mire conducit ad dolorem colicum & inteſtinorum tormina, cujus rei obſervationem J. Raius refert de quadam matrona, quæ poſt alia medicamenta fruſtra tentata, a muliercula quadam vaga & circumforanea hocce remedio ſanata fuit.

Baccæ ad colicos dolores utiles ſunt. Craſſos ſiquidem, pituitoſoſque humores per alvum educunt decem aut duodecim numero ſumptæ, auctore Dodonæo.

Viſcum aucuparium ex Aquifolii cortice in Anglia ſic præparatur.

Delibratis Junio aut Julio menſibus quotquot videtur aut opus fuerit arboribus, cortices detracti in aqua fontana per ſeptem aut octo horas continuas decoquuntur, donec tenerrimi evadant. Cocti in acervum humi cum ſilice ſ. ſ. ſ. componuntur, aqua prius curioſe ſeparata & per duas treſve ſeptimanas fermentantur & computreſcunt, donec in mucilaginem abeant. Exempti deinde in mortario tamdiu tunduntur, donec fingi, formarique poſſint inſtar maſſæ farinaceæ. Maſſa in aquam profluentem ſubmerſa manibus verſatur & diligenter ſubigitur. Aqua brevi ſordes omnes eluit, viſco reſiduo puro & defæcato. In fictili aliquo vaſe per quatuor adhuc aut quinque dies deſpumando relinquitur, donec ſe purgaverit & perfecerit: deinde in novum vas translatum reſervatur ad uſum. Non ex corticibus hujus arboris tantum viſcum aucuparium paratur, ſed etiam e fructu Viſci, & Sebeſten.

Viſcum autem aucuparium ex hujus cortice factum intus ſumtum non minus nocivum, quam ex arboreo viſco Dodonæus pronuntiat: tenaciſſimum ſiquidem eſt: interanea omnia conglutinat: excrementorum exitus contrahit & claudit, atque hoc modo perniciem homini affert, non qualitate aliqua deleteria, ſed glutinoſa ſua ſubſtantia. Externe admotum reſolvit, emollit, maturat.

AQUILEGIA.

AQUILEGIA, Aquileia & Aquilina, *Off.* Aquilegia ſylveſtris, *C. B. P.* 144. *Inſt. R. H.* 428. Aquilegia flore ſimplici, *J. B.* 3. 484. Aquilegia, *Dodon.* 181. Aquilina, *Matthiol.* & *Adverſar. Lobel.* vulgo, *Ancolie*, *Gants de Notre-Dame*.

Radice eſt pollicem craſſa, candida, alte in terram deſcendente, ramoſa & fibroſa, ſapore ſubdulci, & in multos annos vivace: foliis ternis Chelidonii majoris ſimilibus, paulo tamen rotundioribus, per ambitum inciſis, inferius glaucis, ſuperne obſcurius virentibus, cum quadam cærulei tinctura, ex pediculis longis, rigidis, hirſutis: caule vero cubitali tenui, rubente, & leviter hirſuto: cujus alæ ſingulos proferunt flores cæruleos vel phæniceos polypetalos, anomalos, ex plurimis nempe petalis diſſimilibus

con-

conſtantes: horum enim quinque plana ſunt, cetera vero cucullata, utraque ſimul alterno ordine poſita. E floris meditullio ſurgit piſtillum ſtaminibus ſtipatum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ quaternæ vel quinæ, ſurrectæ, membranaceæ, univalves, ſuprema parte hiantes, inferiora verſus conniventes, ſeminibus fetæ parvis, Milii magnitudine, ovatis, nigris, lubricis, ſplendentibus, ſub teſta tenui nucleolum oleoſum continentibus. Color florum cultura diverſus fit, ſiquidem in hortis excultæ hujus generis plantæ colore cæruleo, rubro, candido, carneo, herbaceo verſicolore, infinitam pariunt varietatem. In agri Pariſienſis ſylvis ſponte naſcitur, in hortis quoque colitur. Herba, radix, flos & ſemen in primis uſui medico inſerviunt.

Semen multum olei & ſalis ammoniacalis continet.

Tota planta aperit, menſes ſuppreſſos & urinas ciet, ac ſudores provocat. Radix pulverata ad ʒj. Trago affirmante, cum vini hauſtu ſumpta, colicos dolores ſedat. Eadem in vino infuſa, additis Becabungæ, Cochleariæ & Naſturtii aquatici foliis, egregium componit antiſcorbuticum quo ſanatus fuit miles aſciticus & ſcorbuticus, ut Ettmullerus refert. Camerarius narrat, hujus radicis fruſtulum apud Hiſpanos contra calculum quotidie mane intus ſumi. Joannes Raius Aquilegiæ foliorum decoctum apud Anglos uſitatum eſſe ſcribit, contra calidos faucium & aſperæ arteriæ affectus: & a quibuſdam in ſcorbuto ad oris ulcera colluenda & detergenda peculiariter commendatur. Flores cærulei elegantem & ab Ettmullero plurimum laudatam in morbillis tincturam præbent, cum aqua calente macerati, cum olei vitrioli guttis aliquot ad ruborem tantummodo conciliandum: hauſtus mane & veſperi propinatur.

In ſcorbuto ad oris ulcera detergenda, firmandos dentes, gingivaſque roborandas veluti præſtantiſſimum remedium a Tournefortio proponitur eorumdem florum tinctura, cum ſpiritu vini parata & cum tinctura Laccæ & Maſtiches tinctura, anaticis partibus, miſta. Semen in ictero eximium cenſetur remedium. Hujus ſeminis pulverati ʒj. quotidie mane in hauſtu vini albi ſumitur. Vel ejuſdem contuſi ʒij. per noctem in vini albi ℔ß. macerantur. Colatura mane, jejuno ventriculo, propinatur. Tragus & Matthiolus idem ſemen pulveratum ad ʒj. cum Croci tantillo in hauſtu vini ſumptum commendant, modo æger in lecto ſe componat ut copioſe ſudet. Ex eo quoque cum aqua ſtillatitia vel decocto florum Aquilegiæ paratur emulſio, cui eboris ſine igne præparati q. ſ. permiſcetur, adverſus eumdem morbum. In morbis mali moris, nonnulli emulſiones ex ſeminibus Aquilegiæ & Ficuum vel Paſſularum decocto plurimi faciunt. S. Pauli teſtatur ſemen pulveratum ʒß. vel ʒj. pondere in mulſo, Fumariæ, Card. benedict. aut C. C. diſtillata aqua, propinatum, veluti ab orco revocaſſe tenuioris ſortis puerulos morbillis ac variolis laborantes. Ab eodem & ab Hoffmanno idem ſemen in partu difficili maxime commendatur.

℞. Semin. Aquileg. ſylveſtr. gr. xxv. Raſur. Ebor. tenuiſſime pulver. ʒjß. & pulver. Lumbric. terreſtr. ℈ß. M. F. pulvis a Langio commendatus in ictero.

℞. Semin. Aquileg. ʒjß. Croci ℈ß. Fiat pulvis. Detur in vino.

℞. Semin.

℞. Semin. Aquileg. ʒß. Pulver. Lumbric. terrestr. ℈j. Croci ℈ß. M. F. pulvis mane sumendus.

℞. Semin. Aquileg. ℥ß. Contunde in aq. Aquileg. vel Chelidon. major. ℔j. Eboris philosophice pp. ʒß. Fiat emulsio s. a. cum syrupi de 5. radicibus aper. ℥j. In duos haustus dividatur, mane & sero ictericis propinandus.

℞. Semin. Aquileg. ʒvj. Croci pulver. ʒj. Tartar. vitriolati ʒß. Conserv. Cynorrhodon. q. s. Fiat opiata in septem partes æquales distribuenda. Sumantur mane, jejuno ventriculo, per septem dies continuos, decocti aperientis haustum super bibendo.

Hoc remedium a Timæo & Ettmullero commendatum ac sæpius expertum raro spem meam fefellit præmissis præmittendis.

℞. Pulver. folior. Aquileg. Salviæ, Menthæ crisp. Nuc. Mosch. Rutæ & Myrrhæ ana ℥ß. Alumin. usti ℥j. Mellis purissim. ℥vj. Mel leni igne despumetur. Despumato & calenti pulveres inspergantur. Fiat linimentum quo gingivæ putridæ inungantur. A Sennerto hoc linimentum tamquam efficax & longo usu compertum proponitur. *Lib. 2. Prax. Med. parte I. cap. 16.*

ARGENTINA.

ARGENTINA, Potentilla & Anserina, *Off.* Pentaphylloides argenteum alatum, seu Potentilla, *Inst. R. H.* 298. Potentilla seu Argentina, *J. B.* 2. 398. Argentina, *Dod. Pempt.* 600. Potentilla Matthioli, *C. B. P.* 321. Pentaphylloides Argentina dictum, *Raii Histor.* 617. Argentina, *Volk. Tragi* 480. vulgo, *Argentine.*

E radice nigricante, nunc simplici, nunc fibrosa, adstringente, mire repit in locis humidis secus vias & fluviorum ripas & viticulis Fragariæ modo se propagat. Folia conjugata sunt Agrimoniæ similia, majoribus hinc inde pinnulis obtusis circa margines profunde dentatis, cum plurimis intermediis minusculis, constantia, superiore parte herbaceo colore virentia, inferiore vero argentea & molli lanugine obducta. Ex alis foliorum quæ appendicibus suis viticulos amplectuntur, exeunt flores singulares, pediculis longis hirsutis fulti, e quinque petalis aureis conflati, cum calyce monotomo in quinque partes acutas diviso, inter quas totidem minores alternatim occurrunt, cum plurimis in medio staminulis & apicibus concoloribus. Pistillum mutatur in capitulum sphæricum trium linearum diametri, in quo semina congeruntur plura, subrotunda, minora, sublutea, papaverinis similia. Radix, herba, semen ex usu sunt.

Analysi chymica, ex herbæ recentis ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, mere insipidi & inodori ℥x. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde acidi manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥v. ʒv. In alambice residuum ℥xiiij. ʒvj. pondere æquabat: quod per retortam distillatum præbuit humoris rufescentis tum acidi austeri, tum alcali urinosi ℥j. ʒv. gr. vj. humoris rufi empyreumatici urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒvij. gr. xviij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xviij. olei spissi butyri

tyri ad instar ℥ij. ʒiiij. gr. liij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ per tredecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒv. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ʒvj. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione per alambicem fuit ℥xij. ʒv. in distillatione per retortam ℥ij. ʒv. gr. xlix. in calcinatione ℥iiij. ʒj.

Tota planta sapore herbaceo, subsalso, stiptico donatur, & ejus succus chartam cæruleam rubro colore inficit: unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & aliquantisper aluminoso seu vitriolico conflari, cum oleo crasso conjuncto.

Universa hæc planta refrigerare, adstrictoria & exsiccatoria virtute pollere, repellere, & roborare dicitur. Inter herbas vulnerarias adstringentes recensetur. Revera hæmorrhagias quascumque coercet. In sputo cruento, in fluxu uterino & hæmorrhoidali utiliter præscribitur, diarrhæam & cruentos alvi fluxus compescit. Ejus succus ad ℥iiij. vel ℥vj. decoctum vel infusum in vino vel aqua propinatur, necnon etiam in decoctis aut jusculis adstringentibus & vulnerariis præscribitur. Tabernæmontanus eam ad album fluorem uterinum commendat & ex foliis exsiccatis, rasura eboris, Coralliis, pulverem parat ex ejusdem aqua stillatitia propinandum. Tournefortius valde prædicat jus̃cula ex Argentina & Astacis fluviatilibus parata ad hunc fluxum cohibendum. Vulnera conglutinat & ulcera sanat, ea præsertim quæ pudenda invasere & oris partes erodunt, si ejus decocto colluantur.

Ejus semen contusum & ad ʒß. in ejus aquæ distillatæ ℥iiij. hæmorrhagias sistit. Ettmullerus Argentinam ut specificum in ictero remedium commendat. Eadem Timæo a Guldenklee in secretis fuit contra nephritidem & calculum renum. Sunt, inquit Ettmullerus, qui pro arcano habent sequentem potionem contra calculum.

℞. Argentinæ viridis M. iiij. Secalis viridis M. ij. Succum exprimunt & addunt vinum rubrum ad pondus omnium. Misturam percolant pro una dosi in aurora primi diei Maji mensis sumendum: & asserunt, si tribus annis continuis primo die Maji hoc repetatur, quod per totam vitam quis sit futurus immunis a calculo.

Vis febrifuga Argentinæ tribuitur. Idem Ettmullerus observat Argentinæ succum vel decoctum frequentius haustum nimium calorem in paroxismis febrilibus compescere, sed non semper adeo tuto propinari, quia paroxismus exinde nonnumquam magis prolongatur. Unde potius herba contusa & cum sale & aceto subacta a nonnullis carpis admovetur, aut plantis pedum supponitur in febrilibus paroxismis, quos sæpe mitigat, imo quandoque abigit, teste Simone Pauli. Sunt etiam, observante eodem, qui ad delirium compescendum eam contusam & sale consperſam plantis pedum applicant. Quod quidem sanguinem acidis suis salibus vitriolicis inspissando ejusque circuitionem nimis citam retardando perficit.

Adversus dysenteriam Castor Durantes jubet ut dysentericorum calceis indatur: atque hac arte Simon Pauli eam non solum dysenteriam, sed omne genus fluxionum infimi ventris, ut nimios menses, imo narium hæmorrhagiam sistere existimat.

Ejus decoctum in gargarismate nimis laxam columellam restituit, addito aluminis momento. In aceto cocta commotos dentes firmat & laxas cohibet gingivas.

Ejus aqua distillata in Officinis pharmaceuticis servatur, ad lentigines, panos & maculas faciei, fuscumque colorem sole contractum delendum commendata.

Ejus radices nonnulli apud Anglos, hyberno tempore esitant: sunt enim sapore suavi, nec minus grato quam Pastinacæ. J. Raius observavit etiam porcos radices hasce rostro effossas libenter vorare.

ARMENIACA MALUS.

ARMENIACA MALUS, *Off.* Armeniaca fructu majori nucleo amaro, *I.R.H.* 623. Mala Armeniaca majora, *C. B. P.* 442. Armeniaca mala majora, *Camer. Epitom.* 146. *J. B.* 1. 167. vulgo, *Abricotier*.

Arbor est moderatæ magnitudinis, Pyro videlicet minor, Persica major, cortice nigriore, caudice crassiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. Folia ejus subrotunda, acuminata veluti nigræ Populi, at minora & ad Betulæ magis accedentia, marginibus serrata, quaterna, quinave simul emergunt. Flores ante foliorum exortum primo vere profert pentapetalos rosaceos, quinque scilicet petalis albicantibus in orbem positis constantes, cum calyce quinquifido ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum carnosum, succulentum, firmum, fere globosum, utrinque plerumque compressum, secundum longitudinem sulcatum, intus, forisque luteum, aliquo rubore interdum perfusum, sapore dulcem & palato gratum, ossiculo fetum ligneo, duro, compresso pariter, non ut in Persica sulcato, sed lævi, nucleum includente seu Amygdalam candidam amaricantem, non injucundam, nonnunquam dulcem, pellicula flavescente obductam. In hortis & viridariis colitur: sobolescit insitione & inoculatione. Fructus ejus ob odoris gratiam & saporis dulcedinem plurimum arrident, & lautiores mensas tam cruda quam Saccharo condita nobilitant.

Analysi chymica, ex ejus fructuum immaturorum & tenellorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei haud ingrati, subacidi ℔ij. ℥vij. ʒvj. humoris limpidi, intense acidi & austeri ℔ij. ʒv. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, tum acidi, tum alcali volatilis & sale volatili urinoso impraegnati ℥j. gr. xxxvj. olei fluidi ʒvij. gr. liiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. ij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. xviij. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. xlviij.

Caro fructuum maturorum, ossiculis rejectis, ad ℔v. per retortam distillata præbuit humoris fructum odore & sapore leviter referentis, obscure acidi ℥xiij. ʒj. gr. xxxvj. qui aliquandiu asservatus acorem manifestum contraxit: humoris limpidi primo subacidi, deinde manifeste acidi, austeri admodum, & nucleorum contusorum odorem referentis ℔iij. ℥ix. ʒvj. gr. xxx. humoris rufi empyreumatici sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒj. gr. xxiiij.

gr. xxiiij. olei craſſi & ſpiſſi ad inſtar extracti ʒij. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes & denſa admodum pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxx. quæ per 20. horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. extractæ fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lxvj.

Analyſis horumce fructuum comparata non adeo diverſas ex quibus componuntur ſubſtantias exhibet. Magnam ſalis acidi & olei ſtricte conjunctorum copiam continent, ita ut olei portio tantum mediocris ſub oleoſa ſpecie per retortæ roſtrum tranſeat, major vero pars in capite mortuo fixa remaneat.

Fructus Mala Armenia vel Armeniaca dicuntur; a quibuſdam Chryſomala, ab aliis Præcocia, Præcoqua & Bericocia, unde vox Gallica *Abricot*, nuncupantur. Optima cenſentur quæ magna, quæ bene colorata, quæ matura, quæ guſtu grata, & quorum caro ab oſſiculis facile ſeparatur.

Medici plerique, Galeni auctoritate freti, illa bonitate ſuperare Perſica dicunt, quod neque in ventriculo, ut ea, corrumpantur, neque facile aceſcant, ſcilicet ob ſicciorem pulpæ conſiſtentiam: eſſe quoque Perſicis ſuaviora, hocque nomine ventriculo gratiora: omnibus enim quæ ſuavia ſunt hoc ineſſe, ut ſtomacho ſint grata atque accepta.

Alimentum hæc mala, ſicut alii fructus fugaces dant exiguum. Convenientiora ſunt calidis, ſicciſque naturis quæ ſunt bilis feraces, quales ſunt juvenes: in pituitoſis quæ frigidæ ſunt atque humidæ & quibus ſtomachus debilis eſt, facile corrumpuntur.

Immoderatius ingeſta ventriculum inflant, cito corrumpuntur, febreſque accendunt ut ceteri horæi fructus, mucoſum ſcilicet chymum efficiendo, ventriculi & inteſtinorum parietibus adhærentem, facile aceſcentem & ventriculi functiones lædentem, unde oriuntur febres quæ tamen facile ſolvuntur, ſi ſtatim initio ventriculus & inteſtina emeticis & catharticis medicinis ab hac ſaburra tempeſtive liberentur.

Armeniaca cum Saccharo condita & aſſervata ſive liquida, ſive ſicca, ſive matura, ſive immatura, inter præſtantiſſima dulciaria ſeu bellaria a matronis noſtris habentur. Nucleus eorum, quia amarus, necat vermes. Elici ex illis lacteus ſuccus non ſecus ac ex Amygdalis & emulſio parari poteſt quæ in febribus ſalutaris, incidendo nempe viſcidos humores, exiſtimatur. Oleum ex illis expreſſum valere tradunt inunctum ad inflammatas hæmorrhoidas & ad aurium dolores. Idem potum ℥v. pondere cum vini Malvatici ℥j. calculos pellere & colicos dolores levare Matthiolus refert.

Plura Armeniacorum ſunt genera, cum ſapore, tum magnitudine differentia. Sed his in regionibus hoc genus vulgatius eſt.

A R T E M I S I A.

ARTEMISIA vulgaris, *Off.* Artemiſia vulgaris, major, caule & flore purpuraſcentibus, *C. B. P.* 137. *Inſt. R. H.* 460. Artemiſia vulgaris, *J. B.* 3. 184. Artemiſia rubra, *Tabern. Icon.* 7. Artemiſia mater herbarum, *Lobel. Icon.* 754. vulgo, *Armoiſe*, *herbe de la S. Jean.*

Ra-

Radice est repente, digitum crassa, fibrosa, dulci, aromatica: caulibus bicubitalibus & altioribus, digiti crassitudine, teretibus, striatis, brevi lanugine hirsutis, firmis ac rigidis, ut plurimum purpurascentibus, medullosis, ramosis, cum foliis crebris alternatim positis, Absinthii fere divisura, ad costam usque incisis, superne obscure virentibus, subtus incanis, qua nota ab Absinthio facile distinguitur. Flores dense nascuntur in summis ramulis, longa serie quasi spicatim dispositi, minimi & flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes quinquifidis, purpurascentibus, embryoni insidentibus & calyce squammoso comprehensis. Inter flosculos vero occurrunt & embryones nudi in capillamentum bifidum desinentes, qui perinde ac flosculorum embryones abeunt in semen Absinthii æmulum. Flores Absinthitis crebriores sunt, minores, nec deorsum nutantes, odore aromatico haud ingrato perfusi, minus, quam Absinthii vehementi. Secus fossas & rivulos agri Parisiensis nascitur. In hac planta caulis & flores interdum albescunt. Herba integra utilis est.

Analysi chymica, ex hujus plantæ recenter collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, primo saporis herbacei & obscure acidi, deinde manifeste acidi & aliquantisper austeri ℔iiij. ℥v. gr. xxx. humoris tum acidi, tum salsi subausteri, rufescentis & aliquantisper empyreumatici ℥iiij. ʒvij. gr. vj. humoris fusci empyreumatici, alcali, urinosi & sale volatili urinoso feti ℥j. ʒv. olei adiposæ spissitudinis ℥ij. ʒvj. gr. iiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xlij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥ij. gr. xxxvj. lixivio extracto fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ʒiij. gr. lxij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xxxvj. Ex hac analysi manifestum est, Artemisiam sale essentiali donari ammoniacali, multo sulphure crasso & multa terra conjunctis. Quod etiam probatur ex salso ejus sapore, & rubro quem chartæ cæruleæ conciliat colore.

Artemisia uterina est & antihysterica vel etiam antispasmodica. Menses, fetum & secundinas pellit, uteri sordes abstergit, adeoque usus creberrimi est mulierculis quæ eam adhibent non solum interne in decoctis, jusculis & potionibus; sed etiam externe in balneis & lotionibus. Ex ea sacculi parantur qui tepentes in suffocationibus hystericis, partu difficili & mensium aut lochiorum suppressione ventri admoventur.

℞. Folior. & summitatum floridar. Artemis. M. j. Maceretur in aq. bullientis ℔ß. Vas operiatur, & post horæ quadrantem aqua effundatur & sorbillando propinetur.

℞. Folior. & radic. Artemis. M. ij. Cinerum rubr. ℥j. Coquantur cum aq. comm. vel Artemis. distillatæ ℔iij. ad ℔ij. Colatura per cyathos propinetur adversus dolores post partum & lochior. suppressionem. Adde tantillum aq. Cinnamomi, si adsit virium prostratio.

℞. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Infund. per noctem in vini albi ℔ß. Colaturæ adde tincturæ Martis ʒij. Aq. Cinnamom. ℥j. Propinetur in mensium & lochior. suppressione.

℞. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Coq. leviter in aq. comm. ad ℥vj.

In colatura dilue ſyrup. de Artemiſia ℥j. Adde ſp. vol. C. C. ſuccinati gutt. xx. Fiat julapium cochleatim ſumendum in hyſterica paſſione.

℞. Summitatum Artemiſ. pulverat. ʒß. Succini pp. ℈ß. Caſtor. gr. iiij. Extracti Aloes gr. xv. cum ſ. q. conſerv. flor. Calendulæ. Fiat bolus in paſſione hyſterica & menſ. ſuppreſſione.

℞. Folior. Artemiſiæ, Matricar. Mercurial. & utriuſque Malvæ ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Semin. Lini & Seſeli ana ℥j. Inciſa & contuſa ſacculis includantur, & in aquæ comm. q. ſ. coquantur. Sacculi calentes regioni umbilicali admoveantur ad menſes movendos & dolorem poſt partum ſedandum. Ex iiſdem herbis inſeſſus præparetur pro partu difficili.

Herbæ ſiccatæ pulvis ʒiij. pondere in vino potus optimum eſt doloris iſchiadici remedium, auctore Parkinſono, qui & herbam recentem aut ejus ſuccum hauſtum in convenienti aliquo liquore præſtantiſſimum eſſe remedium aſſerit illis qui nimium Opii ſumpſerunt.

De præſtantia hujus plantæ contra laſſitudinem multa proferuntur, quæ ut ſuperſtitioſe dicta habentur a nonnullis. Plinius de ea ſic loquitur. Artemiſiam & Eleliſphacum (plantam nunc ignotam) alligatas qui habeat viator, negatur laſſitudinem ſentire. Poſt eum Botanici plurimi dicunt hanc plantam ad laſſitudinem ex itinere maximum eſſe præſidium, quæ, ejus decocto ſi laventur aut foveantur pedes, omnis tollitur. Joann. Bodœus a Stapel, in notis ad Theophraſti Hiſtoriam plantarum, non dubitat emphatice proferre hujus decoctum hominum ex itinere laſſorum pedes adeo recreare, ut nihil in rerum natura reperiatur quod ei ſit conferendum; quod, licet C. Hoffmannus rideat, tamen S. Pauli haud a vero prorſus alienum putat. Scribit enim ſe ſancte teſtari poſse, ſe iis ægris in quibus nervoſum genus male habere ſibi viſum eſset, flatulento ſpaſmo obnoxiis, aut qui de doloribus aut laſſitudinibus membrorum, præſertim poſt chronicos & quandoque etiam poſt acutos malignos morbos, conqueſti ſunt, feliciſſimo ſæpe eventu præſcripſiſse balneum maximam partem ex Artemiſia, deinde Salviæ, Agrimoniæ, Chamæmeli & polentæ tritæ decocto repletum, ut in eum ſe immergerent vel in eo conſiderent. Quod quidem tribuit tenuibus partibus quibus Artemiſia inſtruitur, quæ vim habent attenuandi, reſolvendi, diſcutiendi. Illud autem probat non ſolum auctoritate ejuſdem Hoffmanni qui hanc partium ſubtilitatem in ea agnoſcit; ſed etiam quotidiana coquorum experientia, qui duram anſerum carnem, teneriorem efficere ſolent, eam Artemiſiæ foliis infarciendo, antequám coquantur. Addit inſuper obſervationem cujuſdam vetulæ, quæ, cum utraque genua tumor inſignis œdematoſus obſediſset, linteis duplicatis ſuper Artemiſia fumigatis eum ex voto abegit: qua hæc partium Artemiſiæ tenuitas confirmatur: non ergo adeo ridicula eſt aut ſpernenda defatigatos artus ſublevandi facultas quæ hujus plantæ decocto tribuitur.

Sunt qui carbones ſacro Joannis Baptiſtæ die ſub hujus radice effoſsos ad epilepſiam commendant. Eos autem tum in pulvere exhibent, tum de collo ſuſpendunt pro amuleto. Equidem rejecto quidquid ſuperſtitionis eſt in hac

praxi tamquam futili ac vano, non virtutis prorsus expertes sunt illi sic dicti carbones. Non enim carbones sunt, sed radices Artemisiæ annosæ demortuæ & ita exsicatæ ac semiputrefactione nigricantes factæ, ac principiis aut actuosis particulis non omnino destitutæ, ut Schroderus & Deckers in notis ad Barbette praxim asserunt, & ut putat Fernelius qui eas adversus epilepsiam proponit & odoratas expostulat. Eædem a Francisco Joele *in Praxi cap. de Epilepsia* laudantur, viro alias minus superstitioso. Ettmullerus quoque, qui, quæ de his carbonibus proferuntur anile figmentum diu putaverat, refert novisse mulierculam quæ hosce carbones propriis infantibus epilepticis cum fructu, cuspis cultelli quantum capit, propinavit. Dosis illorum carbonum pulveratorum est ad ʒj. in aqua conveniente exhibita. Similes carbones interdum sub Absinthio, Plantagine & aliis plantis reperiri solent.

In Officinis Pharmaceuticis pro usu medico ex Artemisia præparata servantur, aqua distillata ex planta florida, Syrupus de Artemisia dictus, Conditum, extractum & Sal fixus, in quibuscunque uterinis affectionibus commendata.

Usurpatur Artemisia in Syrupo de Artemisia *Pharmacop. Regiæ Charas*, Pulvere *Palmarii* contra rabiem, Unguento martiato, Emplastro diabotano *Franc. Blondel. Penicher. Coll. Pharmac.* Aqua vulneraria *Ejusdem* & aq. hysterica *Ph. Reg. Charas.*

A R U M.

ARUM & Aron *Offic.* vulgo, *Pied de veau.* Inter diversas Ari species duæ præsertim in Officinis occurrunt usitatiores quæ indiscriminatim usurpantur, scilicet Arum vulgare non maculatum, & Arum vulgare maculatum maculis nigris vel candidis.

ARUM vulgare non maculatum, *Off.* Arum vulgare non maculatum, *C. B. P.* 195. *Inst. R. H.* 158. Arum *Tab. Icon.* 746.

Radice est tuberosa, carnosa, pollicem crassa, subrotunda, sed difformi, candida, succo lacteo turgida, fibris quibusdam stipata: foliis dodrantem longis, quasi triangulis & sagittæ formam referentibus, nitidis, venenosis. Caulis ad cubitum pene assurgit teres, striatus, florem sustinens membranaceum, monopetalum, anomalum, auris asininæ, vel leporinæ forma, vaginæ in modum convolutum, ex albido virescentem, in quo latet pistillum pallide flavescens, ad cujus exortum, flore marcescente, oriuntur acini seu baccæ fere globosæ, dense in capitulum oblongum congestæ, purpureæ, molles, succi plenæ, semen unum aut alterum, exiguum, duriusculum, subrotundum, continentes. Tota planta acerrimi est saporis & linguam deurentis.

ARUM maculatum vulgare seu *Off.* Arum maculatum vulgare, maculis candidis vel nigris, *C. B. P.* 195. *Inst. R. H.* 158. *J. B.* 2. 783. *Dodon. Pempt.* 328. Hæc species a priori non discrepat, nisi maculis candidis vel nigris quibus folia sunt respersa. Nascuntur in sylvis, locisque umbrosis, secus vias & in sepibus agri Parisiensis. Radix in usum venit, rarius folia.

Analysi chymica ex radicum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi saporis & odoris herbacei subacris, cum sale alcali occulto, & obscure au-

ſteri ℥x. ʒj. gr. vj. humoris primo limpidi, deinde rufeſcentis, ſubacidi, auſteri, odoris empyreumatici, tandem fuſci, obſcuri, ſaporis tum acidi, tum acris ℔iij. ℥viij. gr. lxvj. humoris rufi tum acidi, tum alcali & ſale volatili urinoſo impraegnati ʒij. gr. xxxvj. olei ſpiſſioris & ad inſtar extracti ℥ij. ʒvij. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvij. gr. lx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥ij. gr. lx. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒiiij. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xlviij.

Ari radix inſigni pollet acrimonia, ita ut ſemel guſtata verno tempore dum ſucco maxime turget, per diem integrum vellicationem in linguam relinquat. Succus foliorum igne blando paululum inſpiſsatus ab olei tartari affuſione ſpiritum urinoſum dimittit. Chartam cæruleam rubro colore tingit. Inſuper glutinoſa eſt & veluti farinacea. Ex quibus conjici poteſt Ari radicem ſale eſſentiali donari ſimili ſali Ammoniaco ſpiritu Nitri ſaturato, cum oleo craſso & ſucco viſcido & mucaginoſo intermixto. Inſignis illius acrimonia a ſpiritu ſeu oleo quodam ſubtili & acerrimo quale in Cochlearia, Helleboro, Croco deprehenditur pendere videtur, quod ſola radicis exſiccatione avolat. Nam radix recens acrior eſt quam exſiccata, quæ extrinſecus fere inſipida eſt, dum in medio conſervat acredinem haud mediocrem.

Radix in primis in uſu eſt tam recens quam exſiccata. Ratione particularum tenuium & volatilium mucum viſcidum & ſpiſsum ventriculi & inteſtinorum parietibus adhærentem potenter incidit, attenuat, atque reſolvit: & ea de cauſa egregium fit ſtomachicum, appetitum proſtratum mire reſtaurat & acuit: febres intermittentes ſæpe ſolvit, tenaces, lentoſque ſuccos in primis alimentorum viis aut in meſenterii glandulis morantes ſolvendo. In aſthmate humorali, tuſſi a pulmonum infarctu, plurimum laudatur; pulmonum enim bronchia a pituita viſcida liberat; in ictero, chloroſi, cachexiis & chronicis morbis apprime conducit, viſcerum obſtructiones reſerando. In affectionibus melancholicis, hypocondriacis, hyſtericis & ſcorbuticis quæ pendent a ſuccorum lentore, feliciter uſurpatur. Non item illis in affectionibus quæ ab humorum acredine & fibrarum ſpaſmo, criſpatura & eretiſmo oriuntur.

Radix ſive ſicca, ſive recens a ʒß. ad ʒj. & ℈iiij. intus exhibetur, & in opiatis meſentericis & aperientibus uſurpatur. Recens radix decocta & melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitoſis, expectorat enim validiſſime craſsas, lentaſque excreationes, adeoque aſthmaticos maxime juvat ʒij. pondere ſumpta.

Nonnulli vim catharticam illi tribuunt: Meſuæus eam velut catharticum præſtantiſſimum commendat in morbis chronicis & contumacibus, præſertim cum Cepa aut Paſſularum decocto temperatam. In eadem ſententia fuiſſe videtur Antonius Conſtantinus Medicus Aquiſextienſis & Pharmacopoeæ Gallo-provincialis auctor, qui cachecticos ægros hoc Electuario purgare ſolebat.

℞. Radic. Aronis lotar. & mundatar. ℥iiij. Contunde in mortar. marmor. & per ſetaceum pulpa trajiciatur; cui adde Menthæ pulver. ʒiij. Folior. Abſinth. ʒjß. Fiat Opiata quæ egregie purgat ad ℥ß. vel ℥j. in cachexia.

℞. Rad.

℞. Rad. Ari pulver. ʒß. Cinnamomi ℈j. Sacchar. albi ʒj. Misce. Fiat pulvis ex vino vel hydromelite sumendus in asthmate, tussi, mensium & lochiorum suppressione.

℞. Radic. Ari, Irid. Florentin. Antihectic. Poterii, flor. Sulphur. ana q. pl. Cum melle vel syrup. de Erysimo fiat Electuar. de quo ʒij. æger bis die sumat, in asthmate & pectoris affectibus pituitosis.

℞. Ari pulver. & Gumm. ammon. ana ℥j. Tartar. vitriolati & Cremor. Tartar. ana ℥ß. Sennæ pulver. ʒvj. Rhei & Diaphoret. mineral. ana ʒiij. Agaric. Trochiscati ʒij. Trochiscor. Alhandal ℈ij. Diagrydi ℈j. Conserv. Calendulæ ℥ij. Syrup. Rosar. pallidar. q. s. Fiat Opiáta dosi ʒij. quotidie vel alternis diebus per mensem sumenda, in mesenterii & viscerum obstructionibus.

℞. Rad. Ari pulver. ℥ij. Acori vulgar. Pimpinellæ, Saxifragæ ana ℥j. Oculor. Cancror. ℥ß. Cinnamomi ʒiij. Salis Absinth. & Juniper. ana ʒj. Sacchar. rosati ℥jß. M. F. pulvis cachecticus, cujus dosis ʒjß.

℞. Rad. Ari pulver. ʒjß. Croci martis aper. ℥ß. Myrrh. & Gumm. ammon. ana ʒj. flor. sal. Ammon. martial. ʒß. Conserv. flor. Calendul. vel Genistæ ℥ß. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuar. anticachecticum & multoties probatum. Dosis ʒj. bis in die.

℞. Cortic. Peruvian. ℥ß. Rad. Ari pulver. & Croci mart. aper. ana ʒij. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuar. Dos. ʒj. quarta quaque hora in febre quartana, febribus contumacibus, & cachecticis affectionibus.

Pulpa radicis recentis & contusæ a Trago dicitur præsentissimum remedium ac minime fallax adversus venenum & pestem, sive sola, sive cum Theriacæ tantumdem. A quodam Philagrio, narrante Mesuæo, ex hac radice recenti contusa, placentulæ cum frumentaceæ farinæ æquali portione simul mistis conficiebantur, in clybano coctæ comedendæ adversus hæmorrhoidales affectiones. Laurembergius ad hernias sanandas solam radicem pulveratam ad ʒj. exhibebat. Dolæus *Lib.* I. *Cap.* 5. *Section.* 16. radices Ari cum floribus sulphuris commistas tamquam summum remedium in phthisi commendat.

Quidam summam Ari acrimoniam mitigare tentarunt, sed cavendum ne vis ejus atque præstantia simul cum acredine extinguantur. Ettmullerus improbat macerationem in aceto a nonnullis propositam, qua salia alcalia volatilia acido aceti retunduntur & in tertium salem neutrum abeunt ab utroque prorsus diversum. Alii fæculam parant ex radicum recentium contusarum succo expresso, quem residere sinunt, donec limus seu fæces quædam tenues subsederint: tunc liquore per inclinationem effuso, limum exsiccant in tenuissimum pollinem fæculam dictum. Sed hæc fæcula elumbe remedium est & omni virtute fere destitutum. Hinc radix exsiccata & pulverata sine alia præparatione anteponenda est.

Ari folia, notante Ettmullero, adversus scorbutum usurpantur, vel cum infuso vino, vel in aceto una cum radice macerata, vel alio quocunque modo præparata.

Radix & ipsa planta recens & viridis in aceto coctæ & mitiores factæ, vim

diureticam obtinent, remediumque suppeditant egregium, contra casum ab alto, sanguinem grummosum factum solvendo; qua de causa ab Helmontio dicitur remedium magnum in casu magno. *Tr. Dispensator. modernor.* 840.

Externo usu folia arthritidis dolorem sublevant, si contusa & cum stercore vaccino mista dolenti parti calide admoveantur. Ulcera brevi mundificant & sanant. Ad anthracem & bubonem pestilentialem imposita plurimum laudantur a Trago. Radix etiam carcinomati exulcerato prodest, & ex ea fit pulvis a Sennerto, Hartmanno & aliis commendatus.

℞. Radic. Ari ℥ij. Arsenic. correct. ℥j. Fuliginis splendidæ ʒiij. M. F. pulvis inspergendus.

Matronæ nonnullæ ex Ari radicibus stillatitias aquas ad fucum præparant, quas ad faciem erugandam, illustrandamque magis laudibus efferunt. Fæcula quoque ad eosdem adhibetur usus, siquidem cuti splendorem, nitoremque conciliare dicunt. Apud Pictones rusticanæ mulierculæ massam quamdam præparare solent ex caulibus & radicibus plantæ floridæ minutim sectis & aqua per tres hebdomadas maceratis, aquam quotidie renovando: tandem aqua effusa, massam conterunt, exsiccant, qua linteamina saponis loco mundantur. Eumdem usum J. Raius in quibusdam Angliæ locis haud ignotum esse refert.

Ari radix usurpatur in Pulvere cachectico *Quercetani*.

ASARUM.

ASARUM, Asara Baccara & Baccarus: Nardus rustica, *Off.* Asarum, *Dod. Pempt.* 358. & *Inst. R. H.* 501. *J. B.* 3. 548. *C. B. P.* 197. vulgo, *Cabaret, Oreille d'homme, Oreillette, Rondelle, Girard roussin, Nard sauvage.*

Humillima est & perpetuo virens planta, radice tenui, repente, angulosa, nodosa, fibrosa, spadicea, vel cinerea, acri, amaricante, nauseabunda, aromatica, Valerianam hortensem redolente: foliis rotundis, auritis, rigidis, nitidis, obscure virentibus, logis pediculis innixis. Flores prope radicem inter folia reconditi, tenui, & brevi pediculo insident, staminei, purpurei, & vix conspicui, si calycem excipias, qui crassior est & in tria segmenta divisus, acuta & atropurpurascentia. Hujus autem posterior pars quæ hexagona est, abit in fructum in capsulas sex divisum, in quibus semina continentur subrotunda, exigua, acinis uvarum quoad formam externam similia, fusca tunicula involuta, quæ medullam albam continent acriusculam. Delectatur sylvosis & frequens occurrit circa Parisios in septo sancti Mauri. Radices & folia in Officinis usitata sunt.

Analysi chymica, ex radicum & folior. recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi aliquantisper odorati, subamari, obscure acidi ℔ij. ℥v. ʒj. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, intense acidi ac tandem subausteri ℔j. ℥xij. ʒv. gr. xij. humoris fusci, tum acidi, tum alcali urinosi ℥iij. gr. xxiiij. olei spissioris ad instar extracti ℥ij. gr. xv. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. lxvj.

gr. lxvj. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒj. gr. ix. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj.

Folia & radices Asari amara sunt & acria, chartam cæruleam rubro colore tingunt. Ex his liquet, Asarum succo donari simili spiritui vitrioli dulcificato & spiritui oleoso volatili, aromatico, acri, simul conjunctis.

Asarum remedium est polychrestum, vomitorium nempe & per inferiora valide purgans, diureticum, sudoriferum, aptissima morborum diuturnorum medicina & menses stimulans.

Radices & folia vomitum & secessum violenter provocant. Radix pulverata a ʒß. ad ʒj. exhibetur: in infuso a ʒj. ad ʒiiij. Pulvis autem variat ratione præparationis: si enim minutissime pulveretur, eo efficacius vomitum & urinam pellit sicut & menses. Si vero minus accurate conteratur, per inferiora solummodo purgat, sine insigni ventriculi subversione. Decoctum autem præparatur vel in vino vel in aqua. Si decoquatur in vino, retinet vim vomitoriam & catharticam: si vero decoquatur in aqua simplici, a qua sulphurea ejus pars solvi nequit, vis emetica & cathartica perit, & rite administratum fit egregium alterans medicamentum, diaphoreticum & diureticum, in morbis chronicis & febribus intermittentibus summæ utilitatis. Quod quidem primum ab Helmontio & post eum a Zvvelfero & a Cl. Tournefortio observatum fuit.

Præter facultatem emeticam & catharticam Asarum insigni donatur virtute obstructiones reserandi, visceraque roborandi, unde illud emetico-catharticum in febribus intermittentibus, ictero, hydrope, diarrhæá & dysenteria, in affectionibus melancholicis, ischyadico dolore & arthritide utiliter exhibetur: urinas ciet & menses pellit, unde meretriculæ plus satis frequentant decoctum ejus, cum sentiunt se gravidas: & eamdem ob causam prægnantes ab eo abstinere debent.

Folia, observante Vedelio, radicibus violentius purgant. Exhibentur n. 5. 6. 7. 8. vel 9. vino aut hydromelite macerata vel cocta & expressa.

℞. Pulver. rad. Asari ʒß. vel ʒj. Capiat æger ex hydromel. aut Oximel. vel ex conserva flor. Aurantior.

℞. Rad. Asari ʒiij. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam æger capiat mane.

℞. Folior. virid. Asar. n. 7. vel 8. Contusis affunde vini albi ℥vj. Macerentur frigide per horam. Fiat colatura cum expressione pro haustu ad vomitum provocandum.

℞. Rad. Asar. ℥j. Macerentur per noctem supra cineres calidos in aq. commun. ℔j. Fiat colatura mane, jejuno ventriculo, propinanda & in viscerum obstructionibus.

Ex radicibus & foliis Asari cum spiritu vini extractum in Officinis præparatur emeticum a ʒß. ad ʒj.

Rarius Asarum purgantis nomine in usum venit, ex quo vomitoriæ stibii præparationes invaluerunt.

Pulvis foliorum errhinum est præstantissimum de quo J. Colbatch Medicus

An-

Anglus in ſuo Tentamine Phyſico-Medico, *De alcalibus & acidis quatenus habent reſpectum ad morborum curationem*, mentionem facit, tanquam noviſſime detecto a quodam D. Pitt, Pharmacopæo Vvorceſtrienſi. Narrat autem tria, quatuor, aut quinque grana pulveris foliorum exſiccatorum adverſus cephalalgiam, cubitum euntibus Tabaci more exhibita, efficere ut non turbata ægri quiete mane ſequenti per naſi glandulas materiæ ſeroſæ non parva quantitas exoneretur, quod verum eſſe ſæpius comperi: imo hunc pituitoſum fluxum per tres dies continuos perſeveraſſe obſervavi, cum ſummo ægri levamine.

Idem pulvis ſurditati nonnunquam medetur, annotante eodem auctore, modo in aures granum unum aut alterum inſuffletur. Hujus novi errhini efficaciam expertus ſum in oris & linguæ paralyſi, quæ unica doſi hujus remedii & largo inde ſuborto pituitæ fluxu ſanata fuit. Quapropter hoc errhinum ſeu capitipurgium medicamentum contra capitis affectus diuturnos & contumaces, ex viſcida tenacique materia oriundos, gravativos dolores, paralyſim, morboſque ſoporoſos utiliter præſcribi poſſe cenſeo.

Ceterum Aſarum a ſignatura quæ aurem refert, a quibuſdam ad aurium morbos commendatur, referente Ettmullero. Folia vel ſola vel cum aliis ſpecificis remediis miſta coquunt & decoctum auribus inſtillant, aut in ſuffitu auribus admovent. Alii lixivio in quo decoctum fuit Aſarum caput lavant, & ſpecificum dicunt ad catarrhos quoſcunque, ſpeciatim ſi auditum affligant, & hinc auditum & memoriam firmare credunt.

Radix uſurpatur in Syrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas.*

Radices, folia & fructus contrita & carpis admota, ineunte paroxiſmo, febres intermittentes nonnunquam profligant.

ASCLEPIAS.

ASCLEPIAS, Vincetoxicum, & Hirundinaria, *Off.* Aſclepias albo flore, *C. B. P.* 303. *Inſt. R. H.* 94. Aſclepias ſive Vincetoxicum multis, floribus albicantibus, *J. B.* 2. 138. Vincetoxicum, *Dod. Pempt.* 407. Hirundinaria, *Tragi* 180. Hirundinaria flore albo, *Parkinſon*: Ciſſion. Ciſſophylon, Hederalis, *Ruel.* 728. vulgo *Dompte venin.*

Radice eſt numeroſis ſtipata fibris, pluribus ex uno capite prodeuntibus, craſſiuſculis, longis, albis, ſapore acri, ſubamaro, ingrato, nauſeoſo, odore graviuſculo: caulibus lentis, cubitalibus & altioribus, hirſutis, geniculatis: foliis binis ex adverſo naſcentibus, non nihil per extremos margines & nervos hirſutis, forma hederaceorum, longioribus, rugoſioribus, brevibus pediculis innixis. Ex foliorum alis pediculi prodeunt diviſi in plures alios qui flores ſuſtinent albicantes, monopetalos, campaniformes, patentes, & quinquifidos, cum quinque apicibus concoloribus, rotulæ modo diſpoſitis, calyce in totidem partes diviſo, & piſtillo poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixo. Flori ſupponitur capitulum etiam quinquifidum. Piſtillum abit in fructum ex duabus vaginis conſtantem membranaceis, ſeſquiunciam & amplius

lon-

longis a basi ad apicem dehiscentibus, multo semine fetis rufo, latiusculo, compresso, pappis seu cristata lanugine instructo, ac placentæ squammatim affixo. Ab Apocyno & Periploca Asclepias differt, quod limpidus sit illius succus, non vero lacteus ut in illis. In nemore vici Boloniæ dicti apud Parisios sponte nascitur. Usus est radicum & foliorum.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ recentis demptis radicibus ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥xij. ʒvj. gr. xxxvj. Massa exsiccata residua, per retortam distillata, præbuit humoris rufescentis, subausteri, deinde salsi ℔j. ℥ij. ʒiiij. gr. lvij. humoris rufi tum acidi, tum salsi ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, alcali, urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒv. gr. xxxvj. olei spissi & butyrosi ℥ij. ʒij. gr. liiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iiij. ʒj. gr. lxix. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. xxxvj.

Ex radicum recenter avulsarum ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aliquantisper aromatici, acris, linguam pungentis, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi, & subausteri ℔ij. ℥xiij. ʒij. gr. xxiiij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris primo rufescentis manifeste acidi & salsi, deinde fusci, intense acidi, tandem salsi & alcali urinosi volatilis ℥vij. ʒiij. gr. xxvij. humoris fusci, empyreumatici, alcali urinosi ʒvij. gr. xlv. olei butyri ad instar spissi ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per 24. horas calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. ij. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥ix. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒvj.

Asclepiadis radices amaræ sunt, subacres, aromaticæ, & chartam cæruleam rubro colore tingunt, folia vero debilius tingunt & subsalsa sunt. Unde concludimus, sicut ex analysi, hujus plantæ radices donari sale essentiali salso tum vitriolico, tum ammoniacali, acido plusquam saturatis, & multa terra, multoque oleo tum tenui, tum crasso bituminoso involutis: folia vero plus ammoniacalis salis continere.

Radix alexipharmaca est & sudorifera: in peste & aliis morbis mali moris plurimum commendatur. Menses & urinas provocat. Pulverata ad ʒj. exhibetur. In infuso vel decocto ab ℥ß. ad ℥j. Nonnullis, dum recens est, nauseam vel vomitum levem excitat. In variolis, morbillis & febribus malignis, ejus decoctum a Cl. Tournefortio Scorsonneræ decocto anteponitur ad diaphoresim aut sudorem promovendum. Decoctum ejus in aq. comm. ℔ij. præscribitur pro potu ordinario. Ad strumas sanandas, & ad menses suppressos revocandos utile est idem decoctum sæpius usurpatum.

℞. Radicum Vincetoxici ℥j. Infunde in aq. bullientis ℔j. Infusum percoletur. Dividatur in tres cyathos, cum syr. de Arthemisia aut aperiente cachectico *Ph. R. Charas* propinandos quarta quaque hora, in suppressione mensium.

Ejus-

Ejusdem decoctum cum vino a Paracelso laudatur in hydrope. Radix pondere semilibræ per noctem in vino macerata & deinde usque ad tertias decocta mane, jejuno stomacho, calida pota, sudore interim provocato, mirifice expellit aquam intercutem, adeo ut illa per pedum plantas erumpat: estque hoc singulare experimentum a Trago relatum.

Externe tam folia quam radices & semina usurpantur in mammarum ulceribus, aliisque sordidis ac malignis mundificandis: ad morsus viperarum & insectorum venenatorum ictus. Folia contusa mammarum tumores resolvunt & discutiunt.

Ex foliis & radicibus præparatur extractum ad eadem usurpatum a ʒß. ad ʒjß.

Radix usurpatur in aceto Theriacali *Pharm. Reg. Charas* & in electuario Orvietano *Frederici Hoffmanni*.

ASPARAGUS.

DUplex est Asparagus in Officinis usitatus, sativus & sylvestris.

Asparagus, sativus *Off.* Asparagus sativa *C. B. P.* 489. *Inst. R. H.* 300. Asparagus hortensis & pratensis *J. B.* 3. 725. Asparagus sylvestris *Matthiol.* 478. vulgo, *Asperge*.

E radicibus numerosis, ab uno veluti capite pendentibus, teretibus, carnosis, candicantibus, subdulcibus, glutinosis, primo vere cauliculos emittit teneros, longos, teretes, virides, glabros, sine foliis, ab uno cespite plures, esculentos, & grati saporis, qui paulatim ad duorum cubitorum altitudinem assurgunt & in numerosos, tenues, firmos dividuntur ramos & virgas, circa quas folia nascuntur frequentia, viridia, capillacea, mollia, uncialia. Flores rosacei sunt, hexapetali, pallide virentes, cum pistillo in fructum seu baccam mollem abeunte, Pisi magnitudine, fere globosum, purpurascentem, mollem, subdulcem, cum seminibus duobus vel tribus umbilicatis, nigris, duri, corneæ soliditatis. In hortis & arvis colitur, in primis ad culinarium usum. Ejus enim recens enati turiones seu Asparagi proprie dicti diversimode cocti mensis apponuntur & palato mirifice placent, Radix & semen in Officinis Pharmaceuticis usitata sunt.

Analysi chymica, ex radicum tenerarum & recentium ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi saporis herbacei, obscure salsi ℔iij. ℥iij. ʒvj. gr. xxvij. humoris limpidi, subacidi ℥xj. ʒij. gr. xlv. Residuum per retortam distillatum præbuit humoris rufescentis, subacidi, subacris & austeri ℥iiij. gr. xvj. humoris alcali, urinosi, volatilis, empyreumatici ℥j. ʒv. gran. xx. olei spissi ℥j. ʒj, gr. liiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒj. gran. xviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum fuscorum, nigricantium ℥j. ʒij. gr. xv. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gran. liv. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iv. ʒvj. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. iij.

Illæ radices subdulci & glutinoso sapore donantur cum quadam austeritate, chartam cæruleam colore rubro levissime quidem, inficiunt; unde Tour-

nefor-

nefortius censet eas sale essentiali donari tartaro vitriolato simili, multo phlegmate diluto, oleo crasso, copioso & mediocri terræ portione implicito. Aliquid tamen nitrosi huic tartaro vitriolato conjungitur, quod quidem in turionibus majori copia deprehenditur.

Turionum viridium summitates ad ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris aliquantisper turbidi & lactescentis, odoris & saporis herbacei Asparagos referentis ℥xiij. ʒij. gr. xlviij. humoris limpidi, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔iij. ℥ix. ʒiiij. humoris rufi empyreumatici, alcali, urinosi ℥j. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi, concreti gr. lx. olei adiposæ crassitudinis ʒiij. gr. xxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xxiiij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lx. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xxiiij. Ex hac analysi liquet Asparagorum turiones salem ammoniacalem nitrosum continere copiosum, & magis explicitum quam in radicibus, a quo vis diuretica pendere videtur.

Asparagi turiones seu germina recentia ciborum appetitum excitant, sed nutrimenti parum præbent. Urinam provocant, & mirum fœtorem ei communicant. Sunt qui eos tanquam præservativum in calculo & lithontripticum commendant; sed ab Helmontio & Ettmullero arguuntur qui ab eorum usu lithiasin induci asserunt. In quibusdam venerem stimulant acribus suis salibus, nerveas partium & urinæ secretioni & generationi dicatarum membranas proritando. A nonnullis vis alvum emolliendi illis tribuitur quæ ab aliis denegatur; adeo incerta est.

Radix Asparagi inter quinque radices aperientes majores numeratur cum Apio, Fœniculo, Petroselino & Rusco. Diuretica censetur, sed hac virtute turionibus inferior mihi videtur. In ptisanis, apozematibus, & jusculis aperientibus, præscribitur cum aliis radicibus aperientibus ab ℥ß. ad ℥j. pro decocti ℔j.

Eadem vis diuretica seminibus tribuitur, sed in usum rarissime veniunt.

Radices usurpantur in Syrupo de quinque radicibus aperientibus, Syrup. de Althæa, antinephritico *Ph. Reg.* Syrup. de Cichor. comp. Semina vero in pulvere lithontriptico *Renaudæi*, & Benedicta laxativa.

Asparagus, sylvestris *Off.* Asparagus sylvestris tenuissimo folio *C. B. P.* 490. *Inst. R. H.* 300. Asparagus sylvestris *Matthiol.* 478. A sativo non differt, nisi partium exilitate, ita ut nonnulli eos inter se discrepare existimarent sola cultura, quæ speciosiora & ampliora omnia reddit. Attamen Cl. Tournefortius observavit Asperagum sylvestrem diu in horto Regio excultum nullam mutationem subiisse nec cultura ampliorem factum fuisse. Unde concludit eum non sativi varietatem esse sed speciem diversam.

Iisdem donatur virtutibus, imo valentioribus; ita ut, pro usu medico, sativo a plurimis anteponatur.

ASPE-

ASPERULA.

ASPERULA, Aspergula, Asperula odorata, Hepatica stellata, Stellaria, Matrisylva *Off.* Aparine latifolia humilior montana *Inst. R. H.* 114. Asperula sive Rubeola, montana, odora *C. B. P.* 334. Rubiis accedens. Asperula quibusdam, sive Hepatica stellaris *J. B.* 3. 718. Asperula odorata flore albo *Dod. Pemp.* 355. Hepatica stellata *Tabern. Icon.* 816. Stellaria *Brunsfels*: Matrisylva *Trag.* 496. vulgo *Petit Muguet*.

Radice est tenui, geniculata, fibrata, repente cauliculis tenuibus, quadratis, geniculatis, palmaribus & dodrantalibus: foliis ad singula genicula senis vel septenis verticillatim dispositis, aliquantulum scabris, foliis Aparines latioribus, pallidius virentibus. Flores in ramulis summorum caulium nascuntur, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam divisi, candidi, suaviter olentes, cum calyce qui abit in fructum siccum, cortice tenui & aspero obductum, ex gemellis globulis constantem. Tota planta gratum, suavemque spirat odorem. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, totius plantæ floridæ, dempta radice ℔v. præbuerunt humoris limpidi, obscure acidi, saporis herbacei, amaricantis ℔j. ℥ij. ʒiij. humoris primo rufescentis, subacidi, amaricantis, acris, linguam pungentis & Persicorum nucleorum saporem referentis, deinde fusci, empyreumatici, acidi manifesti, amari & aliquantisper austeri ℔ij. ℥ij. gr. xij. humoris empyreumatici, fusci, alcali, urinosi, & sale volatili imprægnati ℥j. ʒvij. gr. xlviij. olei instar syrupi crassi ℥ij. ʒiiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. lij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒvj. gr. lx. in calcinatione ℥iiij. gr. xxxvj. Per hanc analysim liquet Asperulam sale essentiali donari tartari vitriolato simili, multo oleo acri tum tenui, tum crasso consociato. Tota planta gratum suavemque spirat odorem, saporem habet subsalsum & aliquantisper austerum.

Ratione tenuium suarum particularum humores crassos ac tenaces incidit, attenuat, discutit: & levi qua donatur adstrictione viscerum fibras nimis laxas firmat & roborat. Eapropter in levioribus & incipientibus hepatis, lienis, mesenterii obstructionibus, in ictero, plurimum valet, necnon etiam in epilepsia & paralysi commendatur. Vulnerariis quoque plantis annumeratur, nec immerito: blando enim suo sulphure, humorum acrimonia demulcetur, & adstringentibus suis particulis solidæ partes leviter constringuntur. Externe herba contusa cataplasmatis modo hepatis tumori imponitur. Ejus decocto cutis scabie fœdata lavatur.

Ex floribus conditum præparatur adversus epilepsiam proficuum, & ex illis tinctura cum spiritu vini exrrahitur adversus paralysim commendata.

ATRIPLEX.

Atriplicis plures sunt species, quarum tres potissimum in Officinis usitatæ sunt, de quibus hic agemus, scilicet Atripex alba, Atriplex rubra, & Atriplex fœtida.

Atriplex alba *Offic.* Atriplex hortensis alba, sive pallide virens *C. B. P.* 119. & *Inst. R. H.* 505. Atriplex alba hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa alba *Lob. Icon.* 253. vulgo, *Arroche*, *Belle-dame*, *Bonne dame*, *Follette*.

Radice est recta, palmari fibrosa, annua: caule procero & erecto, imo terete, supremo anguloso, ramoso: foliis Bliti minoribus, lævioribus, mollioribusque, triangulis, ad pediculum quasi alatis, nonnihil in ambitu sinuatis, & tenui quadam farina respersis, colore ex viridi in luteum languente, gustu fatuo. Flores in summo caule & ramulis copiosi nascuntur, apetali, plurimis scilicet staminibus & apiculis constantes luteis vel herbidis, ex calyce pentaphillo surgentibus, cum pistillo quod abit in semen unicum, orbiculatum, compressum, spadiceum, saporis, dum recens est nidorosi, ipso calyce seu capsula folliculacea obvolutum.

Atriplex rubra *Off.* Atriplex hortensis rubra *C. B. P.* 119. *& Inst. R. H.* 505. Atriplex rubra hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa altera, folio & flore purpureo livens *Lobel. Icon.* 253.

Hæc species cum præcedente omnibus suis partibus, totaque facie externa convenit, præter colorem sanguineum seu purpureum obsoletum, quo penitus tingitur & imbuitur.

Atriplex utraque in hortis olitoriis, ubi seritur, annua est. Semel vero sata ex semine deciduo se quotannis renovat. Herba cocta estur ut olus: nunc tamen rarissime culinas ingreditur. Folia & semina in usum Medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum Atriplicis albæ ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, deinde subturbidi, flavescentis, odoris & saporis subsalsi, lixiviosi, qui salsi & alcali salis notas præbuit ℔ij. ℥vj. ʒvij. gran. lj. humoris flavescentis tum salsi & alcali urinosi, tum acidi ℔ij. ℥j. ʒvj. gran. lix. humoris fusci, sale volatili urinoso impraegnati ʒvj. salis volatilis urinosi, concreti gran. xiiij. olei ʒ. vj. gr. xvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. gr. xxviij. ex quibus lixivio salis mere alcali fixi ℥j. ʒiij. gr. xviij. Partium deperditio in distillatione fuit ℥j. ʒv. gr. iij. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xliiij.

Atriplex itaque sale essentiali donatur salso ammoniacali, nitroso, qualis exsurgeret ex mixtura spiritus nitri & salis volatilis urinosi, cum olei portione non mediocri conjunctis, multo phlegmate dilutis & pauca terra.

Atriplex utraque alba & rubra exiguum admodum nutrimentum vescentibus præbent, stomacho nocent, nisi aromatibus aut sale & aceto condiantur. Jusculis quæ alvi ciendæ causa parantur non parum utiles sunt. Natura sua refrigerant & humectant. Herbis emollientibus annumerantur. Al-

vum

vum emolliunt, blande laxant, fæces induratas fluxiles faciunt, ſimulque flatus diſcutiunt. Egregie præſertim conveniunt hypocondriacis, quorum viſcera æſtuant & alvus conſtricta eſt nimis. Ebullientes in primis viis humores acres & bilioſos temperant, indeque natos ardores & inflammationes mitigant. In clyſterum decoctis recentes præſcribuntur ad Mj. aut Mij. in primis emollientibus & anodynis, alvum duram provocantibus & moderate laxantibus. In cataplaſmatibus etiam pro inflammationibus ſiſtendis, doloribus mitigandis, partium tenſionibus laxandis & emolliendis tumoribus duris imponuntur, atque podagricis doloribus leniendis. Cum foliis Vitis, herba Anethi & Chamœmeli ingreditur pediluvia, pro ſomno conciliando, in febribus ardentibus & deliriis.

Atriplicis albæ ſemina recentia tum alvum abunde ſubducunt, non ſine moleſtia, tum crebros vomitus provocant teſte Matthiolo. Serapio narrat Rhaſim vidiſſe hominem quemdam qui ex Atriplicis ſemine ʒij. pondere ſumpto, crebris tum vomitibus, tum alvi dejectionibus vexatus fuit, adeo ut ad extremam virium imbecillitatem devenerit. A quibuſdam in ictero commendantur, ab aliis in rachitide. Uſurpantur in pulvere de Guttera dicto, a Riverio adverſum infantium epilepſiam præſcripto.

ATRIPLEX fœtida, Vulvaria *Off.* Chenopodium fœtidum *Inſt. R. H.* 506. Atriplex fœtida *C. B. P.* 119. *J. B.* 2. 974. Vulvaria *Tabern. Icon.* 428. Atriplex puſilla, olida hircina, Vulvaria vocata, Garum olens *Lobel.* Guroſmum *Dod. Pemp.* 616.

Ex radice gracili, fibrata, cauliculos promit repentes, ut plurimum ramoſos, dodrantales aut longiores, quos veſtiunt foliola ſubrotunda, in obtuſum acumen deſinentia, colore formaque Atriplicis, ſed minora multo, farinaceo pulviſculo aſperſo candicantia, odore viroſo Garum putridum referentia, præſertim ſi digitos inter conterantur. Flores ſummis ramulis acervatim inhærent, exigui, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes ex calyce quinquifariam diviſo ſurgentibus, cum piſtillo quod abit deinde in ſemen unicum, minutum, ſplendens, nigricans, orbiculatum & planum, in capſula veluti ſtelliformi quæ floris calyx fuit, reconditum. Locis incultis & juxa ſemitas naſci gaudet. In agro Pariſienſi reperitur.

Analyſi chymica, ex Atriplicis fœtidæ floridæ ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, deinde flaveſcentis, odoris & saporis ſalſi, lixivioſi, qui alcali urinoſi notas præbuit, ℔iij. ℥vij. gr. xxxvj. humoris primo flaveſcentis, deinde rufeſcentis, ſalſi, tum alcali urinoſi, tum ſubacidi ℔j. ℥iiij. ʒvj. gran. xxxvj. humoris fuſci, empyreumatici, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒiij. gr. xij. olei adipoſi, ℥j. ʒvij. gr. xxxiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvij. gr. xlviij. ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒvij. gr. xxx. Partium jactura in deſtillatione fuit ℥j. ʒiij. gr. xxxix. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. lx.

Tota planta odorem fœtidum ammoniacalem urinoſum refert, & conſtat ſale eſſentiali ammoniacali, fere explicito, & oleo craſſo copioſo permixto.

Hæc

Hæc planta antihysterica censetur. Odore paroxismos hystericos fugat. Potus infusi foliorum extractorum calide sumptus passioni hystericæ mire prodest. Ex foliis recentibus contusis, cum saccharo conditum præparatur hystericis utilissimum. Eorum tinctura cum aqua vitæ parata a Cl. Tournefortio ad eosdem affectus commendatur. In paroxismis hystericis ejus decoctum pro clystere utile censetur.

AVENA.

AVENÆ species duæ usitatæ sunt, Avena alba & nigra.

AVENA alba *Off.* Avena vulgaris seu alba *C. B. P.* 23. *Inst. R. H.* 514. Avena alba *J. B.* 2. 432. Avena, *Dodon. Pemptados* 511. vulgo, *Avoine*.

Ex radicibus tenuibus, copiosis, culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes assurgunt, geniculis quatuor aut quinque in eodem culmo distincti, cum foliis gramineis. In cacumine panicula se explicat sparsa, cum floribus apetalis, per fasciculos pendulos dispositis. Singuli autem flores plurimis staminibus constant candicantibus, ex calyce surgentibus. Pistillum autem deinde abit in semen oblongum, tenue, acutum, subalbicans, farinaceum, & superiori parte exiguis capillis hirsutum, gluma quæ calyx floris fuit, crassa & dura obvolutum. In omnibus regionibus tam calidis, quam frigidis seritur. Semen in usu est.

AVENA nigra *Off.* Avena nigra *C. B. P.* 23. *Inst. R. H.* 514. *J. B.* 2. 432. Avena sylvestrior, nigra tenuiorque *Cæsalpin.* 177.

Alba aspectu magis agrestis est, stipula crassiore & folio nigriore. Granum huic strigosius, longius & pilosius est quam præcedenti, gluma pilosa & nigra tectum.

Analysi chymica, ex Avenæ vulgaris optime purgatæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, Avenam coctam odore & sapore referentis, subacidi, & occulte salsi ℥x. ʒv. gr. lvij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, austeri, acris, linguam aliquantisper pungentis, cum aliquibus alcali indiciis ℔j. ℥ij. ʒiiij. humoris fusci, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xxxiij. olei spissioris, Syrupi ad instar ℥vij. ʒij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥vij. ʒij. gr. xxxiiij. quæ igne reverberii per duodecim horas calcinata, cinerum reliquit pinguium adhuc & viscidorum ℥ij. ʒij. gr. xx. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ʒj. gr. xi. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥j. ʒiiij. gr. xx. in calcinatione ℔j. ℥v. gr. xiiij.

Avena itaque constat sale ammoniacali multo oleo involuto; unde compositum exsurgit mucaginosum. Insuper Avena, cerealium more, aqua macerata fermentescit, & in liquorem vinosum posteaque in acetosum convertitur.

Avena in usu frequentissimo est, tum in cibo, tum in Medicina. Seritur quidem pro equorum pabulo, aliorumque animalium. Ex ea tamen optimæ & variæ pultes atque sorbitiones præparantur. Non alia fere juscula apud

Anglos in usu sunt, quam Avenata, tam apud nobiles, quam plebejos, quæ sane tam ægrotis, quam sanis saluberrima sunt. Facile coquuntur, & optimum alimentum corpori subministrant.

In annonæ caritate, inquit Raius, tenuioris conditionis homines, hisce jusculis præcipue victitant, & tamen meliore valetudine fruuntur, quam qui delicatissimis, variaque arte confectis cibis utuntur. Bene nutriunt, floridumque satis colorem infantibus efficiunt.

In montosis septentrionalibus Angliæ, inque Cambria, ex Avena decorticata & molita panes & placentas varii generis conficiunt. Nec alio pane utuntur rustici, & tamen optima valetudine fruuntur & maxime longævi sunt, narrante J. Raio: & sane minime dubium est, quin panes illi saluberrimi sint, quamvis non assuetis ob amarorem minus grati.

Est & edulium quoddam quod ex ea decorticata leviter tusa, pinsitaque, apud inferioris Normanniæ & Armoricarum Regionum populos conficitur, Grualdum, *Gruau* vulgo nuncupatum. Vel solum ex aqua, vel lacte, vel carnium jure leviter coquitur: & decoctum in sorbitione seu jusculo acceptum bechicum est, confertque tussientibus. Humorum acrimoniam demulcet, æstum temperat, effervescentiam coercet, æstuantesque sales per urinarum vias præcipitat & expellit. Ex eo quoque pulticula seu cremor paratur, cui adjicitur lac vaccinum, aut succus Amygdalarum dulcium, itemque saccharum, qua ratione fit palato gratissimum. Omnes fere apud Anglos Medici in morbis acutis non aliis fere sorbitionibus ægrotos alunt, quam avenatis. Revera blanda mucagine humoris acrimoniam demulcent, æstum temperant, effervescentiam coercent, tenuibus suis particulis crassos ac tenaces succos dividunt, æstuantesque sales per urinarum vias præcipitant & expellunt, necnon etiam sudores quandoque provocant, & insensibilem transpirationem restituunt: unde in catharris, raucedine, tussi, exulceratione & asperitate faucium, aphthis ab acri lympha oriundis, pleuritide, peripneumonia, erysipelatosis affectionibus utiles sunt, & in febribus acutis jusculis carnium anteponendæ, quandoquidem humores & sanguineam massam ad effervescentiam minus inducunt.

Cerevisiam quoque ex Avena non secus quam ex aliis frugibus Angli & Lithuani conficiunt, quæ hordeaceæ bonitate non multum cedit, aliquo etiam respectu ei præfertur.

VValli ex amylo Avenæ in aqua ad gelatinæ crassitiem decocto ferculum parant, quod in magno, non in VVallia tantum, sed per totam Angliam pretio est. Gelatinam hanc amyleami, avenaceam, calidam, in taleolas dissectam cum lacte, vel cum cerevisia, aut vino albo Saccharo edulcorato mistam comedunt.

Avena cum pugillis aliquot salis in sartagine torrefacta, sacculo tenuioris telæ inclusa, calensque abdomini applicata, in colico dolore levamen affert, & eo felicius si grana Juniperi & Cumini semen illi admisceantur.

Farina Avenæ extrinsecus ad cataplasmata non minus utilis est quam Hordei: exsiccat enim & mediocriter digerit. Cum butyro cocta in scabie capitis exsiccanda commendatur.

Illis

Illis qui calculo renum laborant, Simon Pauli commendat balneum ex Polenta trita, Lupulo, & Avenæ ſtramine, quod inſigniter mitigat dolores nephriticos.

AURANTIA MALUS.

INter varias Aurantiarum arborum ſpecies, duæ ſunt potiſſimum, quarum fructus apud nos in uſu ſunt, ſcilicet malus Aurantia fructu acri, & malus Aurantia fructu dulci.

MALUS AURANTIA, fructu acri *Off.* Aurantium acri medulla vulgare, *Ferrarii Heſperid.* 377. *Inſt. R. H.* 620. Malus Aurantia major *C. B. P.* 436. Aurantia Malus *J. B.* 1. 97. *Oranger a fruit aigre*, vulgo *Bigarrades*.

Elegantiſſima hæc arbor parum procera, radice eſt craſſa, lignoſa, ramoſa, alte & late diffuſa, intus lutea: trunci materie dura, ſpiſſa, intus candida, odorata, cortice glabro ex viridi ſubalbicante circumveſtita; ramis numeroſis, nitide virentibus & complures in ramulos flexiles & ſpinis nonnullis refertos diviſis: foliis Lauro latifoliæ proximis, perpetuo virentibus, craſſis, lævibus, latis & utrimque in acumen deſinentibus, cum pediculo foliato ſeu corculi aſpectu, & infinitis Hyperici inſtar, cellulis oleariis minutiſſimis tranſlucentibus refertis, velut totidem foraminulis perviis. Flores odorati, quaſi faſciculatim conferti, roſacei ſunt, quinque ſcilicet petalis, candidis, in orbem poſitis, conſtantes: ex floris calyce ſurgit piſtillum viride, foliolis in albicantia deſinentibus ſtamina, cum apicibus luteis ſtipatum, quod deinde abit in fructum fere globoſum, cortice carnoſo, lineas duas, tres, quatuorve craſſo, intus albido, extus aureo vel croceo, dum maturus eſt, ante maturitatem, viridi, amaro, acri, linguam pungente, facile ab interiori medulla ſeparabili, in octona loculamenta facile ab invicem ſeparabilia diviſum, ſucci acidi & pulpæ veſicularis plena, nucleiſque vel ſeminibus feta oblongis, ex luteo candicandibus, calloſis, cum medulla amara.

MALUS AURANTIA dulci medulla *Off.* Aurantium dulci medulla vulgare *Ferrarii Heſperidum* 377. *Inſt. R. H.* 620. Malus Aurantia *Dod. Pempt.* 792. *Oranger a fruit doux*, *Orange douce*.

Hujus inter & prioris arboris folia & flores nullum obſervatur diſcrimen. Soli fructus inter ſe differunt, tum cortice, tum medulla. In acribus ille ſubtriſti colore flavet, granoſa plerumque ſcabritie rugat, peracri amaritudine mordet, odore peracuto ferit: hæc autem, medulla nempe, dilutioris eſt palloris & aſperioris acrimoniæ. Differt autem Aurantium dulce corticis tenuitate, lævore ſæpius molliſſimo, colore ardenter croceo, amaritie remiſſiori & odore diluto: medullæ quoque ſubflavo ſive ſulphureo aſpectu, inſulſa nonnumquam, nonnumquam vinoſa dulcedine, laxiore frequenter orbe, ſuccoque uberiore. Utraque hic in hortis ſumma cura colitur. In inſulis Stœcadibus (*Hyeres*) & in Gallo-Provinciæ maritimis oris, adeo familiaris eſt Aurantia Malus, ut ſemper virentium lucorum amœnitate &

Pomorum fetura perenni neutiquam inquilina videatur. Folia, flores & fructus seu fructuum cortex, medulla, semen in usu sunt.

Fructus in officinis varia obtinet nomina. Malum dicitur Aurantium, Arantium, Aureum, Anarantium, Nerantzium, Chrysigenum & Citrangulum.

Analysi chymica, unaquæque libra petalorum florum Aurantiorum a pistillis & calycibus separatorum per B. M. blando igne distillatorum, præbuit humoris aquosi, limpidi, odorati, fragrantis, subamaricantis & sub finem obscure acidi ℥xiij. circiter, cum aliquot olei essentialis guttulis.

Eorumdem petalorum exsiccatorum ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris rufescentis turbidi, primo odoris & saporis non ingrati florem adhuc referentis, acidi, pungentis, deinde intense acidi & empyreumatici ℔j. ℥v. ʒj. gr. l. humoris turbidi albicantis tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ix. ʒij. gr. xliiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xxvj. olei tum essentialis, tum crassioris ℥viij. ʒj. gr. xxviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥x. ʒvij. gr. xl. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥v. ʒv. gr. xl. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. ʒiij. gr. xij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒij. gr. xxx. in calcinatione ℔j. ℥v. ʒij.

Per hanc analysim liquet flores Aurantios salem essentialem continere ammoniacalem; aliquantisper austerum, cum multo oleo aromatico, tum tenui, tum crasso, consociatum.

Ex corticum malorum Aurantiorum acidorum, recentium, per vaporarium distillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi odorati acidi, primo occulti, deinde manifesti ℔iij. ℥viij. cum olei essentialis ʒix. Massa sicca in alambice residua pendebat ℥xxij. ʒij. quæ igne reverberii distillata fudit humoris intense acidi ℥v. ʒij. & peculiaris indolis; quippe qui vitrioli Hungarici solutionem rubro colore inficit, modo unicæ vitriolicæ solutionis parti, hujusce liquoris partes 15. vel 16. affundantur: humoris tum acidi, tum alcali volatilis urinosi ℥j. gr. xxxvj. olei fluidi tum essentialis, tum crassioris ℥ij. ʒvij. gr. lxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. Quæ igne reverberii per 14. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j. ʒiij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione per vaporarium fuit ℥j. ʒvj. in distillatione per retortam ℥v. ʒvij. gr. xlvij. in calcinatione ℥v. ʒiiij. gr. lx.

Itaque cortex Aurantiorum multum olei continet essentialis & crassi cum sale essentiali tartareo & austero commixtum.

Succus malorum Aurantiorum acidorum per vaporarium distillatus ad ℔iij. fudit humoris limpidi, fere insipidi, acidi, primo occulti, deinde manifesti ℔ij. ℥viij. Massa residua spissa & fere arida pendebat ℥iiij. ʒvj. quæ per retortam igne reverberii distillata præbuit humoris tum alcali urinosi, tum acidi ℥j. ʒiij. humoris alcali urinosi ℥iij. gr. liiij. olei spissi ad instar syrupi ʒij. gr. xxxj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥j. ʒij. gr. xxxvj. quæ in crucibulo per sex horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒij. gr. lxix. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. lixivio extracta fuit.

Succus

Succus ille licet guſtu acidus mediocri tamen acidi ſalis quantitate donatur, & cujus portio non exigua in ſalem alcali urinoſum igne convertitur. Sal ille acidus rarus eſt admodum & cum tenuiſſimo ſulphure intermiſtus. Ea ſane de cauſa ſuccus ille recenter expreſſus & per aliquod tempus in loco frigido aſſervatus in tenuem gelatinam ſeu mucaginem concreſcit.

Succus malorum Aurantiorum dulcium exigua admodum ſalis acidi portione donatur, & parum ſalis alcali præbuit.

Flores malorum Aurantiorum odoris gratia apud nos hodie in præcipuo honore ſunt, tum in odoramentis, tum in condimentis. Hic odor fere ſolus ſuper Roſas, Ambarum & Moſchum prævaluit. Ex his floribus diſtillatur aqua fragrantiſſima quæ non ſolum odoris præſtantia ceteras præcellit, ſed ad medicamenta etiam optime facit. Aqua Naphæ a nonnullis nuncupatur. Cephalica eſt, ſtomachica, hyſterica & alexipharmaca. Ventriculum roborat & flatus diſcutit blando ſuo amarore haud ingrato. Paroxiſmos hyſtericos & ſpaſmodicos hypocondriacorum motus ſedat, & menſes promovet ad cochlear unum aut alterum epota ſola vel cum alio quocumque liquore idoneo. Ad febres peſtilentiales & mali moris a Matthiolo commendatur tamquam alexiteria & ſudorifica, ſi ſex unciarum pondere potanda exhibeatur. In potionibus & julapiis cephalicis, cardiacis, ſtomachicis & hyſtericis ad ℥j. aut ℥ij. præſcribitur.

Ex iiſdem floribus condita varia tum ſolida, tum molliora, & tabellæ conficiuntur, quæ palato gratiſſima menſis ſecundis apponuntur, aut medicamentis admiſcentur ad eorum ſaporem ingratum corrigendum, aut ad ventriculum roborandum.

Ex foliis viridibus mali Aurantiæ aqua ſtillatitia quoque paratur a nonnullis magis laudata ad eaſdem affectiones, utpote amara magis, licet minus odora.

Cortex malorum Aurantiorum acidorum utpote magis amarus, non ſolum ad intinctus reſervatur, ſed etiam in uſum medicum præ dulcium cortice venit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, humores craſſos ac tenaces dividit, attenuat, flatus diſcutit, colicos dolores ſedat, menſes movet & lochia, & vermes necat. In iſchuria & dyſuria laudatur a nonnullis ut præſidium ſpecificum. Pulvis a ℈j. ad ʒj. exhibetur.

Idem cortex ad immodicos mulierum menſes ſiſtendos a Ludovico Septalio commendatur. In aq. comm. ℔vij. trium acrium Aurantiorum ſubviridium adhuc & nondum perfecte maturorum cortices in phyliras ſeu pelliculas confectos incoquit, donec ſint ejuſdem aquæ partes duæ conſumptæ: tum decoctum percolatur, cujus ℥viij. aut ix. mane potui dantur. Huic decocto, ſi valentius deſideretur Piloſellæ manipulum poſtremo excoquendum adjicit, & in eo candens ferrum ſæpius extinguit.

Oleum eſſentiale dictum ex hoc cortice diſtillatum vel leviter expreſſum ad guttas ij. vel iij. cum Saccharo ſub elæoſacchari forma exhibetur iiſdem in affectionibus.

Tinctura quoque ex hiſce corticibus tum ſiccis, tum recentibus, cum ſpiritu vini tartarizato extrahitur ad eadem commendata. A ʒß. ad ʒj. exhibetur.

Uſurpatur cortex in tinctura amara ſtomachica *Londinenſium*, & in Aqua Theriacali *Charas*.

Cortices tum dulcium, tum acidorum, Saccharo conditi, inter delicatiſſima bellaria menſis ſecundis inferuntur.

Pulpa interior Aurantiorum dulcium comeditur ſola vel cum Saccharo; ſitim extinguit, refrigerat, appetitum proſtratum ſuſcitat: ſed exiguum admodum vel nullum alimentum præbet niſi pravum. Itaque cavendum ab illius ingurgitatione, diarrhæas enim & dyſenterias excitat. Acidorum pulpa deterior eſt, pulmones irritat & tuſſim inducit. Succus Aurantiorum acidorum e medulla expreſſus, aqua dilutus & Saccharo temperatus potum *Orangeat* vel *Orangeade* vulgo dictum, ſanis gratiſſimum in diebus æſtivis ad ſitim extinguendam & temperandum ſanguinis æſtum ſuppeditat, bilioſis naturis, febricitantibus & ſcorbuticis utiliſſimum. In potionibus antiſcorbuticis & febrifugis ad ℥j. aut ℥ij. præſcribitur. Idem ſuccus urinas & menſes promovet, quapropter in menſium ſuppreſſione ſuccus unius mali Aurantii acidi in hauſtu vini albi expreſſus cum Croci pulverati gr. xij. a mulierculis haud inutiliter uſurpari ſolet.

Malum Aurantium dulce integrum cum cortice & medulla comeſtum ante febris intermittentis acceſſionem tertianæ præſertim perſæpe paroxiſmum avertit, & febrem ipſam nonnumquam profligat. Idem ad ſcorbutum ſanandum efficaciſſimum eſt: cum ceteris antiſcorbuticis medicamentis optime conſociari ſolet: imo Aurantia & Citrea mala ſola plurimum valent, ſiquidem ſcorbutici nonnulli ſolo eſu crudorum diuturno perſanati ſunt.

Semina amara ſunt, vermes necant, putredini reſiſtunt, quare inter alexipharmaca a quibuſdam recenſentur.

B A R D A N A.

BARDANA, Perſonata, Lappa major, *Off.* Lappa major, Arcium Dioſcoridis *C. B. P.* 198. *Inſt. R. H.* 450. Perſonata ſive Lappa major aut Bardana *J. B.* 3. 570. Perſonata, Lappa major, Bardana *Lobel. Icon.* 388. Perſonatia *Fuchſii*: vulgo, *Bardane*, *Glouteron*.

Radicem habet craſſam, ſimplicem, pedem longam, rectam, foris nigricantem, intus albam & fibris ſtipatam, ſaporis ſubdulcis & ſubauſteri. Folia ampla ſunt, pedem longa & majora, qua pediculo adhærent utrimque aurita, in ſummo mucronata, hirſuta, obſcure virentia, ſubtus incana. Caulis bicubitalis, craſſus, hirſutus, flores capitatos ſuſtinet ſummis ramulis innaſcentes & floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes purpureis, profundius quinquefariam diſectis, embryoni inſidentibus & calyci capitato qui e pluribus ſquammis conflatur in hamum deſinentibus, introrſum incurvatis. Embryo autem abit deinde in ſemen oblongum, compreſſum, ſtriatum, nigricans, pappis brevibus aut potius villis inſtructum, ſaporis ſubamari, ſubacris. Occurrit in pratis & viis agri Pariſienſis. Radices, folia & ſemina uſitata ſunt.

Analyſi

Analysi chymica, ex ℔v. recentium hujus plantæ radicum prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℔j. ℥x. humoris primo limpidi, intense acidi, sub finem rufescentis austeri ℔ij. ℥iiij. ʒi. gr. vj. humoris rufi tum acidi subsalsi, tum alcali urinosi ℥j. ʒiij. olei ʒvij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒvij. gr. xlviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒv. gr. lx. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒiiij. gr. lxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij.

Radices Bardanæ sapore donantur subdulci cum quadam levi austeritate in recessu. Earum succus chartam cæruleam subrubro colore aliquantisper inficit. Unde liquet sale essentiali donari tartareo, styptico, cum mediocri olei portione conjuncto.

Ex foliorum recentium Bardanæ per retortam distillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo insipidi, deinde obscure acidi ℔j. ℥xiiij. ʒvj. gr. liiij. humoris primo limpidi subacidi, deinde rufescentis, acidi, salsi, sub finem rufi, empyreumatici, subausteri & aliquantisper alcali urinosi ℔ij. ℥ix. ʒj gr. xlij. humoris rufi, alcali urinoso volatili imprægnati ℥j. gr. xlij. salis volatilis concreti ʒj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xlij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xl. extracta sunt lixivio. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. xlviij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xlij.

Folia Bardanæ amara sunt: eorum succus chartam cæruleam non mutat. Exsiccata & combusta levia fulgura ad instar Nitri emittunt. Unde conjicere licet salem ammoniacalem nitrosum continere, multo oleo crasso involutum. Seminum recentium Bardanæ per retortam distillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi & inodori, obscure acidi ℥vj. gr. xxiiij. humoris intense acidi, austeri ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinosi volatilis ℥xiiij. olei fluidi ℔j. ʒv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥vij. ʒvij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi cum particulis talcosis nonnullis ʒij. gr. xiiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒiij. gr. xlviij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒiij. gr. xxxvj.

Semina Bardanæ amara sunt & acria. Multo oleo donantur cum sale tartareo ammoniacali conjuncto.

Radix Bardanæ diuretica habetur, sudorifera, pectoralis, uterina, vulneraria & febrifuga. Ejus decoctum in morbis malignis & variolis Scorsonneræ decocto a nonnullis nec immerito anteponitur: & a Simone Paulli in morbis venereis decocto Salsæperillæ & ceterorum lignorum exoticorum præstantius censetur, saltem pro emaciatis & rarioris texturæ ægris. Henricus tertius Galliarum Rex a Petro Pena, decocto radicum Lappæ, ab hac lue sanatus fuit, narrante Samuele Formio apud Riverium obs. 41. Cæsalpinus eam radicem intus sumptam cruentis & purulentis exputitionibus utilem esse asserit.

Pro pleuriticis commendatur, illis præsertim quorum pleuritis in empyema aut phthisim degenerat. Arthriticis succurrit. Quidam Vastelius, narrante Foresto, ab arthritide liberatus fuit radicis decocto, quo uberrimum urinæ, lactis ad instar albæ, profluvium provocatum fuit. Radices pulveratæ ad ʒj. in decocto ad ℥j. pro unaquaque aquæ libra vel etiam Saccharo conditæ ad ℥ij. usque comedendæ præscribuntur: sicque urinas potenter movent, & calculos & arenulas expellunt, referentibus Pena & Lobelio.

Folia & flores iisdem virtutibus donantur. Eorum succus expressus & defœcatus ad ℥iiij. utiliter propinatur iisdem in affectionibus. Caules antequam flores perficiantur, deraso cortice, crudi, coctique ex oleo & aceto non insuaves sunt, & urinam potenter cient. Foliorum & caulium decoctum pleuriticis affatim propinatur, sumptis prius decem vel duodecim ovorum germinibus: & hocce remedio sudor copiosus diffluit. Adversus quartanam idem decoctum plurimum laudatur.

Semen Bardanæ diureticum est valentissimum. Ad ʒj. ex vino albo vel alio liquore idoneo sumitur: vel ex eo emulsio cum Bardanæ decocto vel aqua stillatitia conficitur. Idem semen pulveratum & quotidie mane sumptum ab Apulejo adversus ischiadicum dolorem præscribitur.

℞. Pulver. rad. Bardan. ʒj. Dilue in aq. vel decoct. Bardan. ℥v. Fiat potus sudoriferus in pleuritide.

℞. Rad. Bardan. ℥iiij. Coq. in aq. comm. q. s. Fiat ptisana cui adde cryftall. mineral. ʒß. pro singulis libris.

℞. Radic. Bardanæ taleolatim dissectar. ℥ij. Rasur. C. C. ℥j. Bulliant in aq. ℔iiij. ad 4.^{a} partis diminutionem. Adde malum citreum taleolatim sectum ad gratiam conciliandam. Fiat ptisana in febribus malignis & variolis.

In decocti folior. & caul. Bardan. ℔ij. dissolve syrup. de 5. Rad. aper. ℥ij. Fiat apozema diureticum per vices propinandum.

℞. Semin. Bardan. pulverator. ʒj. Vini albi ℥iiij. Macerentur per sex horas; sumat æger ad urinam promovendam.

℞. Semin. Bardan. ʒiij. Cum decocti Gramin. & radic. Petroselin. q. s. fiat s. a. emulsio diuretica.

℞. Semin. Bardan. & Card. benedict. ana ʒij. Contund. in aq. Meliss. ℥vj. Fiat emulsio sudorifera s. a. cum syrup. Caryophyllor. hortens. aut alterius idonei ℥j. edulcoranda.

Extrinsecus Bardanæ folia ulcera mundificant, membris luxatis & ambustis conferunt. Ex illis contusis vel sub cinerem aut cum lacte coctis fit cataplasma ad arthriticos dolores demulcendos, parti afflictæ admovendum, & sexta quaque hora renovandum. Dolores arthriticos tam fixos quam vagos cum insigni tumore conjunctos sedat, teste Ettmullero. Sanguinem grumosum ex contusionibus mire dissolvit & discutit. Pulpa vel rasura radicum recentium super linteum extensa & calide parti afflictæ admota ecchymosim sive suggillationem sanat.

Ex foliis aqua distillata in officinis præparatur & extractum quæ ad eadem valent. Folia usurpantur in Ung. Populeo *Nicol. Salernitan.*

BEC-

BECCABUNGA.

BECCABUNGÆ ſpecies duæ occurrunt in officinis quæ a Caſparo Bauhino inter Anagallides recenſentur, & a Moriſono & Tournefortio inter Veronicas. Altera major, minor altera dicitur.

BECCABUNGA major *Off.* Veronica aquatica major, folio ſubrotundo, *Moriſ. Hort. Oxon part.* 2. 323. *Inſt. R. H.* 145. Anagallis aquatica, major folio ſubrotundo *C. B. P.* 252. Berula ſeu Anagallis aquatica *Tabern. Icon.* 719. Anagallis aquatica folio rotundiore, major *J. B.* 3. 791. Anagallis ſive Beccabunga major, *Parkins.* Radicibus eſt fibroſis, albis, repentibus, caulibus ſupinis, rotundis, fungoſis, rubentibus, ramoſis, in quibus folia bina ad nodos oriuntur ſubrotunda, unciam ſuperantia, glabra, nitida, craſſa, crenata, atrovirentia. Ex eorum alis pediculi prodeunt palmares aut ſeſquipalmares cùm floribus ſpicatim poſitis, monopetalis, rotatis, cæruleis, quadripartitis, in umbilico perforatis, apicibus dilute cæruleis, ternis, & piſtillo abeunte in fructum membranaceum quodammodo cordatum, compreſſum, tres lineas longum, in duo loculamenta diviſum, in quibus ſemina plura, exigua, compreſſa continentur.

BECCABUNGA minor, *Off.* Veronica aquatica minor, folio ſubrotundo *Inſt. R. H.* 145. Anagallis aquatica minor, ſolio ſubrotundo *C. B. P.* 252. Anagallis aquatica, flore cæruleo, folio rotundiore minor *J. B.* 3. 790. Anagallis aquatica, ſive Beccabunga Germanorum, *Adverſarior. Lobel. Dodon. Pempt.*

Hæc ſpecies priori ſimilis eſt; ab ea tantum differt quod caulibus, foliis & floribus minor ſit. Ambæ in agro Pariſienſi ſponte naſcuntur juxta rivulorum margines.

Analyſi chymica, ex Beccabungæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inſipidi & inodori, obſcure acidi ℔j. ℥j. ʒiij. gr. xlviij. humoris primo limpidi, manifeſte acidi, deinde rufeſcentis, intenſe acidi, auſteri ℔iij. ℥v. ʒj. gr. lij. humoris fuſci empyreumatici tum acidi, tum alcali urinoſi ℥j. ʒv. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. vj. ex quibus lixivio, ſalis fixi ſalſi ʒv. gr. xliiij. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xx. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. lxvj.

Totius plantæ ſapor nullus manifeſtus. Sale eſſentiali donari mihi videtur ſalſo vitriolico blando & temperato, ſalis mirabilis Glauberi haud abſimili, multo phlegmate diluti & non mediocri olei portione involuti.

Anágallidi aquaticæ ab Hieronymo Trago, Caſparo Bauhino & aliis, vis calida, urinam ciens, calculos frangens, menſes promovens & mortuos fetus propellens tribuitur, cum tamen Beccabungam menſes, fluidoſque & tenues humores ſiſtendi & incraſſandi virtute præditam Theodorus Corbejus in ſua Pharmacia Francofurti edita 1656. affirmet, experientia id teſtante. Reipſa herba eſt temperatæ naturæ quæ etiam in cibo & in medicina ad ſcorbu-

tum

tum adhibetur, acetariisque adjungi commode potest, sicut Nasturtium aquaticum: imo calidis & siccis naturis magis convenit. Reliquis acrioribus plantis antiscorbuticis anteponitur, in eo scorbuto qui a causa calida oriri dicitur, nempe a summa salium fere causticorum acrimonia, qui summa sanguinis dissolutione, maculis lividis erysipelatosis, febre & calore præter naturam comitatur. Tunc sola exhibetur, vel cum Acetosa, Oxytriphyllo, Lapatis, succo Limonum & Aurantiorum consociatur: vel etiam sæpe cum Cochlearia, Nasturtio & aliis acribus plantis antiscorbuticis admiscetur ad earum acrimoniam contemperandam.

Succus defæcatus ad ℥iiij. vel solus vel cum sero lactis permistus præscribitur. Herba in jusculis & apozematibus alterantibus aperientibus & antiscorbuticis a M. j. ad iiij. usurpatur. Extractum ad ʒj. Conditum ex herba florida cum saccharo præparatur, quod per tres menses continuos ad ℥j. quotidie mane, jejuno ventriculo sumptum impetigines & cutis vitia sanat.

℞. Folior. Beccabungæ, Nasturtii aquatic. Oxytriphylli & Acetosæ rotund. ana M. ij. Carnis vitulinæ ℔j. Fiat jusculum in balneo mariæ & in vase probe obturato.

Extrinsecus Beccabungæ folia contusa vel in aqua cocta hæmorrhoidibus cæcis & condylomatis cataplasmatis forma admota mira præstant, teste Simone Paulli. Testatur quoque Jacobus Fabricius in notis Crollianis sola Beccabunga cocta in cerevisia & bis quotidie apposita satis magnum ulcus universam fere tibiam occupans & ad os fere profundum feliciter in scorbutico quodam sanatum fuisse. Simon Paulli eamdem hujus plantæ vulnerariam virtutem confirmat praxi Rusticorum Megalopolitanorum, (*Mechelbourg*) qui certo experimento vulnera consolidare norunt Beccabunga recenti cum modico salis & telæ aranearum permisto. Ex eadem quoque fotus aut balneum vaporarium præparantur quæ paralysi scorbuticæ plurimum conferunt, & quibus delentur maculæ quibus scorbuticorum crura & brachia varie pingi conspiciuntur. Nonnumquam etiam contingit, observante Ettmullero, ut post partum difficilem intumescant puerperis inguina, & ad gangrenam inclinent, ubi itidem Beccabunga cum floribus Chamæmeli vel contusa in forma cataplasmatis, vel decocta cum fomentis genitalibus applicata egregie discutit ac resolvit.

Ejus aqua distillata in Officinis asservatur sed debilioris admodum virtutis est.

B E L L A D O N A.

BELLADONA, Solanum furiosum, Solanum maniacum, Solanum letale, *Off.* Belladona *Clus. Hist. lxxxvi. Inst. R. H.* 77. Solanum melanocerasos *C. B. P.* 166. Solanum maniacum multis, sive Belladona *J. B.* 3. 611. Solanum letale *Parkins. Raii Histor. pl.* 679. Solanum somniferum *Adversar. Lobel.* 102.

Radice est crassa, longa, succosa, albicante, in plures ramos divisa: cau-

libus

libus bicubitalibus & altioribus, rotundis, pollicem craſſis, ramoſis, hirſutis, e ſubrubro nigricantibus, foliis Solani hortenſis forma, ſed duplo triplove majoribus, mollibus, nonnihil lanuginoſis. Ex foliorum alis flores naſcuntur monopetali campaniformes, quinquifidi, ſtriati, ſubhirſuti, obſcuriore purpura nigricantes cum ſtaminibus quinis & totidem apicibus albidis. Ex eorum calyce quinquifariam diviſo & hirſuto ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum veluti globoſum, mollem, acino uvæ fere ſimilem, ſplendide nigricantem, vinoſo ſucco prægnantem, calyci inſidentem, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſum & ſeminibus numeroſis minutis ovatis fetum placentæ affixis. Circa ſylvas, juxta parietes & ſepimenta agrorum, aliiſque perinde parum cultis ac deſertis locis reperitur. Umbroſa amat. In agro Pariſienſi circa Cantiliacum *(Chantilly)* ſponte naſcitur. In hortis nonnumquam ſeritur. Folia & baccæ ad uſum externum ſolummodo adhibentur.

Analyſi chymica, ex herbæ floridæ & jam fructiferæ ℔v. per vaporarium diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei cum acrimonia levi qui nullam aut acidi aut alcali notam præbuit ℔ij. ℥xiij. humoris limpidi obſcure acidi ℔j. ℥x. gr. liiij. Ex maſſa ſicca in alambice reſidua per retortam diſtillata prodierunt humoris tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iij. ʒv. gr. xij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ij. ʒv. gr. x. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒj. gr. xviij. quæ in crucibulo per 12. horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ℥ij. ʒj. gr. lxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. gr. xlix. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij. ʒiij. gr. l. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxiiij.

Per hanc analyſim patet Belladonam mediocri ſalis eſſentialis tartarei quantitate donari & multo oleo acri & narcotico admiſto.

Ex fructuum maturorum ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi odoris non ingrati, ſaporis herbacei ſubacris qui nulla acidi aut alcali ſigna præbuit ℔j. ℥iiij. humoris limpidi 1. obſcure acidi, deinde manifeſti ℔iij. Maſſa in retorta reſidua per retortam diſtillata fudit humoris rufeſcentis tum acidi, tum alcali urinoſi ℥vj. ʒvij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥iiij. gr. xxxiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij. ʒvj. quæ per 18. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum pallide flaveſcentium ʒvj. gr. xxx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥iij. extractæ fuerunt.

Belladonæ fructus plus olei craſſi continet quam herba & majorem acidi ſalis quantitatem, minus vero ſalis urinoſi & perparum terræ.

Belladona ſomnifera eſt & maligna. Baccæ comeſtæ in ſummum vitæ diſcrimen hominem inducunt, & plerumque mortem tenellis adferunt, quod multis experimentis & exemplis conſtat. De quibuſdam adoleſcentulis Anglis in adverſariis Lobelii fit mentio, qui cum per imprudentiam peregre ſitibundi baccas illas ineſitaſſent, lymphatici & ſomno ſemiſepulti interierunt. Bodæus a Stapel. refert 586. *Hiſt. plantar.* adoleſcentulos duos Lugduni Batavorum in horto medico ex imprudentia baccas duas treſve devoraſſe, & altero quidem die alterum obiiſſe, altero admodum periculoſe laborante qui evaſit. Simon Paulli *in quadr. Bot.* narrat quaſdam filiolas quinquennes & ſeptennes harum

bac-

baccarum esu ad orci fauces perductas fuisse, e quibus illas, una excepta, ipse remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romæ, referente Hocchstetero *Decad. observ.* 7. quosdam de famulitio cujusdam Cardinalis infudisse in vino Malvatico Belladonam per noctem ut hujus herbæ effectus discerent. Infusum hoc propinaverunt fratri cuidam mendicanti. Primo breve delirium, cachinni, gesticulationes variæ, dein insania vera, postea stupor mentis, qualis est ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi causam subolfecerat, aceti cyatho propinato, a dementia quam Belladona causaverat, eum liberavit. Acetum enim aut succus Limonum pro hujus veneni antidotis habentur.

Plura aliaque exempla referunt auctores: nobis hæc memorasse sufficit. Quamvis aut baccarum esus periculosus & letalis supra dictus fuerit, nihilominus tamen Gesnerus *L.* 1. *Epistolar. p.* 34. refert quod succus harum baccarum expressus & ad syrupi consistentiam cum pauco saccharo redactus, sit conveniens & efficax medicamentum ut cochlearis parvi mensura somnum inferat, quascumque fluxiones sistat, dolores tollat & dysenterias curet: quod etiam confirmari videtur *Ephemeridum Germanicarum observatione* 64. *Decad.* 2. *anni* 3. de quodam Pastore qui in Chersoneso Cymbrica adversus dysenteriam, morbum eo loci contumacissimum & contagiosissimum, summo cum fructu & successu decumbentibus propinavit vinum cui infusæ sunt baccæ Solani: non solum, inquit auctor, enormem fluxum sistunt, & dolorem demulcent: sed etiam malignitatem in sudorem resolvunt. Verum ab hoc remedio satius est abstinere a quo plus non raro periculi imminet ægrotantibus quam ab ipso morbo.

Folia recentia contusa & exterius admota dolores demulcent & potenter resolvunt, ad erysipelas, sacros ignes & alios calidos affectus commendantur. Hæmorrhoidum inflammationem compescunt. Mammis imposita earum durities & humores etiam cancrosos emolliunt & discutiunt, narrante Joanne Raio.

Vel sola recentia contusa tantummodo, vel in aqua aut axungia porcina cocta sub cataplasmatis forma applicantur: vel etiam eorum succo solo aut cum spiritu vini admisto partes affectæ foventur.

A Matthiolo folia contusa & oculis admota ad oculorum palpebrarumque phlegmonas leniendas proponuntur. Sed non adeo tutum & innoxium esse illius usum ad oculos constat ex hac Raii observatione. Nobilis Domina ulcusculo cuidam paulo infra oculum, quod cancrosum esse suspicabatur, folii Belladonæ recentis particulam imposuit: quæ noctis unius spatio uveam oculi tunicam adeo relaxavit, ut omnem explicandi sese & pupillam contrahendi facultatem ei adimeret: siquidem pupilla clarissimo lumini obversa vehementer dilatata perstitit, socio & pari suo plus quadruplo amplior: donec amoto folio uvea musculosam vim suam & tonum paulatim recuperaret. Atque hoc ne quis casui imputet, tribus distinctis vicibus in seipsa nobilis matrona experta est. Non ergo incaute remedia illa stupefacientia etiam externe adhibenda sunt.

Aqua e tota planta distillata pota, duorum aut ad summum trium cochlearium mensura, internas viscerum inflammationes extinguit, referente Matthiolo, sed a copiosiore potu abstinendum est.

Ex

Ex Belladonæ ſucco vel aqua ſtillatitia Italæ mulieres fucum conficiunt quo faciem oblinunt ut ex rubicunda, pallidam efficiant, unde Belladona planta dicta fuit.

Uſurpatur herba in Balſamo Tranquillante *P. Tranquilli Franciſcani Regii.*

B E L L I S.

DUÆ plantæ genere diverſæ Bellidis nomine cenſentur in officinis, major ſcilicet & minor.

Bellis major, Leucanthemum vulgare, Buphthalmum majus, Oculus bovis, *Off.* Leucanthemum vulgare *Inſt. R. H.* 492. Bellis ſylveſtris, caule folioſo, major *C. B. P.* 261. Bellis major *Dod. Pempt.* 265. *J. B.* 3. 114. Oculus bovis *Brunsfelſii.* Conſolida media vulnerariorum *Adverſarior. Lobel.* 253. Buphtalmum majus *Loniceri:* Bellium majus *Tabern. Icon.* 351. vulgo *Grande Marguerite. Grande Paquette. Oeil de Bœuf.*

Radice eſt fibroſa, reptante, acri: caulibus bicubitalibus, pentagonis, rectis, villoſis, ramoſis, in quibus folia alternatim naſcuntur pinguia, duas uncias longa, ſemiunciam lata & crenata. Flores adſunt inodori, radiati, ampli, quorum ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis tubuloſis, aureis, in quinque ſegmenta diviſis, cum ſtylo in medio uniuſcujuſque; corona vero ex ſemifloſculis candidis componitur, embryonibus inſidentibus & calyce ſemiſphærico ſquammoſo & nigricante comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina exilia, oblonga, ſtriata, non pappeſcentia. Folia & flores in uſu ſunt.

Analyſi chymica, ex Bellidis majoris ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori & inſipidi, obſcure acidi ℔j. ℥v. gr. xlv. humoris 1. limpidi, ſub finem rufeſcentis, acidi manifeſti & ſubauſteri ℔ij. ℥xiij. ʒv. humoris rufi empyreumatici tum acidi tum alcali & ſale volatili urinoſo impraegnati ℥ij. ʒj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lxvj. ex quibus ſalis alcali fixi ʒv. gr. xx. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xlij.

Folia ſaporis ſunt herbacei, ſubſalſi, chartam cæruleam leviſſimo rubore tingit. Sale eſſentiali donari videtur Tartaro vitriolato vel ſali Coralliorum ſimili cum multo oleo conjuncto.

Bellis minor *Off.* Bellis ſylveſtris minor *C. B. P.* 261. *& Inſt. R. H.* 491. Bellis minor ſylveſtris ſpontanea *J. B.* 3. 111. Bellis minor *Tabern. Icon.* 328. Solidago conſolidæ ſpecies *Brunsfelſii*: Symphytum minimum *Quorumdam*: Primula veris *Cæſalpini* 493. Conſolida minor *Herbariorum*: vulgo *Paquerette ou petite Marguerite.*

Radicibus eſt multis, tenuibus: foliis numeroſis, humi ſparſis, pinguiuſculis, hirſutis, longis, verſus radicem anguſtis, ſenſim lateſcentibus rotundatiſque, leviſſime ſerratis: nullo caule, ſed pediculis frequentibus inter folia exortis, palmaribus & altioribus, tenuibus, teretibus, hirſutis: quorum ſingulis flos inſidet unus, radiatus, cujus ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis luteis,

coro-

corona vero ex ſemi-floſculis lacteis aut ex albo ſanguineis componitur, embryonibus inſidentibus & calyce ſimplici & multifido comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina exigua nuda Thalamo pyramidato affinia. Folia, flores & radices in uſu ſunt. Utraque Bellis in pratis & paſcuis agri Pariſienſis paſſim naſcitur.

Analyſi chymica, ex Bellidis minoris floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis expertis, obſcure tamen acidi ℔j. ℥v. ʒij. gr. lx. humoris primo limpidi, manifeſte acidi, deinde ruſeſcentis, empyreumatici, auſteri ℔ij. ℥xv. ʒv. gr. xxiiij. humoris fuſci, ſale volatili urinoſo prægnati ℥j. ʒij. gr. xlviij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒiiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒiiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥ij. gr. vj.

Hujus plantæ folia acria ſunt, ſucco viſcoſo turgida, & chartam cæruleam tingunt colore rubro. Sale eſſentiali donantur ammoniacali tartareo aut Corallino ſimili, multo oleo acri involuto.

Bellides vulnerariæ ſunt, emolliunt, attenuant & detergunt. Earum ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥iiij. propinatur. Coquuntur folia & flores in aqua communi vel in juſculo carnium ad M. j. vel contuſa in vino macerantur & expreſſum hauritur. Ex Bellide majore collecta priuſquam flores erumpant, habetur decoctum acris ſaporis, Piperis modo ſubtilis & penetrantis, diureticum & vulnerarium inſigne. In purulenta expuitione plurimum commendatur. Alii utuntur infuſo folior. & florum in aqua calcis vivæ, cujus ℥iiij. quotidie mane propinant. J. Raius herbam integram in Zythogalo decoctam & potam adverſus aſthma, phthiſim & orthopnœam tamquam ſingulare remedium proponit.

Externe unguentum ex Bellidis majoris floribus & axungia ſuilla adverſus porriginem *(la Teigne)* a Cæſalpino laudatur.

Maximam Bellidis minoris probari efficaciam in curatione vulnerum Jacobus Cornutus *in Hiſtor. plantar. Canad.* aſſerit, nec præſtantius ullum ab herbariis præſidium dicatum eſſe. Ejus folium impoſitum labia unit & cicatrice obducit: ſuccus inditus aut linamentis exceptus inflammationi quæ ſupervenire ſolet, valide obſiſtit: ad omnes cervicis dolores, tumoreſque quacumque in parte illinitur: ſtrumas diſcutit: podagras lenit: in ferventium inteſtinorum cruciatibus utiliter injicitur, ulceratis bibendus datur. Ejus ſuccus aut decoctum, auctore Ettmullero, multum prodeſt in quocumque ſanguine grumoſo diſſolvendo & diſcutiendo, ſive ex caſu, ſive ex vulnere, ſive ex contuſione. Hinc etiam inter antipleuritica ad ſanguinem fere coagulatum reſolvendum ab Helmontio commendatur. Mindererus *in Medic. Melit. p.* 77. iis, tamquam ſingulare ſpecificum, qui poſt nimiam incaleſcentiam corporis, ſubito frigidum potum ingurgitant, proponit. Ettmullerus refert experimentum Michaelis in coquo qui per diem incaluit, & ſitibundus arripuit hauſtum frigidum, unde aſthmate aliiſque ſymptomatis correptus fere ſuffo-

candus videbatur: hunc succo ex tenellis foliis floridis recenter expresso & in vino propinato per sudorem curavit, ut sequenti die optime se habuerit. Ad hepatis inflammationem, & adversus hydropem a nonnullis commendatur. Obstructiones enim discutit tenuibus suis partibus, sanguineam molem spissiorem dissolvit, attenuat & fibrarum tonum restituit. Emanuel Konig Medicus Basileensis *in suo Regno Vegetabili* refert vulnus thoracis cum læsione pulmonum usu continuato decocti Bellidis minoris cum oculis cancror. sanatum fuisse, & idem decoctum in diathesi pulmonum inflammatoria plurimum valere asserit. Vvepferus, referente eodem, phthisicis desperatis auxilium fecit illis Bellidis minoris, Nasturtii & Nummulariæ succi recens expressi cochlearia duo vel tria cum pauxillo mellis rosati vel cum jusculo carnium propinando. Horum usu duos prope desperatos præter expectationem convaluisse testatur: quod etiam Simonis Paulli testimonio & experientia confirmatur. Schroderus refert mulierculis Germanicis usitatum esse herbam cum floribus ad alvum laxandam infantibus exhibere. Et Garidellus *in Histor. Plantar. Aquisext.* observat hujus herbæ succum alvum ciere. Quapropter monet hunc succum pleuriticis non incaute propinandum esse, præsertim dum humoris purulenti excretio per expectorationem fieri incipit, ne naturæ molimen laxante medicamento irritum fiat & morbi crisis interrumpatur. Herbæ decoctum alvum non movere idem observat.

Ruellius asserit Bellidis minoris folia trita cum Arthemisia strumas efficacissime resolvere. Ejus flores & Geranii Robertiani folia hemicraniæ plurimum conducunt, auctore D. J. Chomel Medico Parisiensi peritissimo, Acad. Reg. scientiar. Socio.

Aqua distillata paratur in Officinis ad eosdem affectus utilis, sed decocto vel succo debilior. In potionibus vulnerariis præscribitur ad ℥iij. ad ℥iiijve. Extractum quoque conficitur ad eadem commendatum: ad pondus ʒj. exhibetur.

Bellis utraque usurpatur in aqua vulneraria Lemerii.

BERBERIS.

BERBERIS ET OXYACANTHA, *Off.* Berberis Dumetorum *C. B. P.* 454. *Inst. R. H.* 614. Berberis vulgo quæ Oxyacantha putata *J. B.* 1. 52. Spina acida sive Oxyacantha *Dod. Pempt.* 750. Crespinus *Matthioli*: Amirbaris *Avicennæ*: Uva ursi, Spina Sancta, Spina Christi, Spina acuta *Quorumdam*: vulgo, *Epine-vinette*.

Frutex est procerus radicibus flavescentibus, multifidis, fibrosis & repentibus: stolonibus tres cubitos altis, ramosis, spinis minacibus armatis, intus luteis: folia parva sunt, oblonga, ex angusto principio latescentia, subrotunda, in ambitu crenata, mollioribus aculeis cincta, dilute virentia, glabra, gustu acida. Flores odore gravi in uvam nascuntur conglobati, rosacei, petalis scilicet senis, luteis, in orbem positis constantes, cum totidem staminibus concoloribus & pistillo viridante abeunte in fructum cylindraceum mollem quatuor lineas longum, rubrum, succi acidi plenum, nucleum unum aut alterum oblon-

longum continentem. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Transfertur & ad hortos ad quorum ſepimenta utilis eſt. Radix, fructus & ſemina in uſu ſunt.

Analyſi chimica, ex ſucci acidi fructuum Berberis expreſſi ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori, ſaporis aliquantiſper vinoſi & acidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xxix. humoris 1. ſaporis & odoris ejuſdem, ſed minus grati, acidi & ſubauſteri, deinde rufeſcentis, empyreumatici, acidi auſteri ℔ij. ℥xiij. gr. ij. humoris rufi, ſubacris, acidi & aliquantiſper alcali urinoſi ℥j. ʒj. olei fluidi ℥j. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥ij. ʒv. gr. xlviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒiij. gr. xlviij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. vj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xvj. in calcinatione ℥j. ʒij.

Fructuum ſuccus ſaporis eſt acidi auſteri: chartam cæruleam colore intenſe rubro inficit. Radix amara eſt & ſtyptica & chartæ cæruleæ colorem vix mutat. Sale igitur donatur eſſentiali tartareo aluminoſo haud diſſimili.

Berberis fructus refrigerant & adſtringunt: humorum efferveſcentiam ab acri & fervida bile excitatam compeſcunt, bilioſos alvi fluxus ſedant, ventriculum & inteſtina roborant, appetitum languentem recreant, dyſenterias compeſcunt, hæmorrhagiis ab humorum acrimonia vel nimia ſanguinis diſſolutione oriundis conducunt.

Maturi comeduntur recentes, ſoli vel Saccharo conditi. Exſiccati in ptiſanis vel decoctis adſtringentibus uſurpantur: exſiccati enim magis adſtringunt. Eorum ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥j. propinatur: & ex eo ſyrupus, gelatina, ſapa, in Officinis præparantur quæ in julapiis refrigerantibus uſurpantur, tum ad ſitim extinguendam in febribus ardentibus, tum ad humorum malignitatem debellandam. Vis enim cardiaca & alexipharmaca ipſis tribuitur.

Ægyptii, narrante P. Alpino *de Medic. Ægyptior.* hoſce fructus in febribus malignis & peſtilentialibus felici cum ſucceſſu & ſimplici interveniente apparatu uſurpare ſolent. Horum ſiquidem libram in vaſe magno aqua pleno vel duodecim etiam aquæ libras continente mittunt, cum nonnullis ſeminibus Fœniculi vel fruſto panis, atque per noctem vel diem ſic macerare volunt, deincepſque de frigida hac expreſſione per colum transfuſa cum Saccharo multo roſaceo vel ſimplici, vel ſyrupo ex acido Citri, large ægrotis propinant, qua potione calorem febrilem ſitimque extinguunt, vires reficiunt, atque etiam putredini prævalide obſiſtunt. Præſtantiſſimum auxilium ad alvi fluxiones apud eam gentem ſua adſtrictione habetur, eoque potu ipſe P. Alpinus, peſtifera ibi febre correptus, cum immoderata diarrhæa score bilioſa, felici cum ſucceſſu Ægyptiorum Medicorum conſilio uſus eſt. Simon Paulli Proſp. Alpini exemplum imitatus ab acri febre & enormi diarrhæa quibus hic Lutetiæ Pariſiorum olim afflictus fuit, ſolius ſyrupi Berberis uſu limpidiſſima fontana diluti fuit liberatus: atque poſt dein ex his fructibus parata medicamenta plurimi fecit.

Idem S. Paulli obſervat Ægyptios Medicos non ſine cauſa remiſcere infuſo ejus tantillum ſeminis Fœniculi, nempe ad frigidiorem ejus temperiem corrigendam ne officiat ventriculo. Gaſpar Hoffmannus eamdem cautelam circa illius uſum commendat his verbis: Tu vero, inquit, ante omnia

vide

vide ne ventriculus sit frigidior. Siquidem acida minus conveniunt illis quorum ventriculus cibos tardiùs concoquit, tum ob caloris aut potius spirituum defectum in hujus visceris succo, tum ob ejusdem succi tenacitatem quam acida semper augent.

S. Paulli *Quadr. Bot.* hujus fructus salem essentialem plurimi facit cujus conficiendi ratio hæc est.

℞. Succi Berberis ℔ij. succi Limon. ℥ij. Digerantur per biduum in balneo arenæ: fiat colatura ad dimidias blando calore balnei mariæ exhalanda, tunc per aliquot dies in locum subterraneum aut cella reponatur. Crystalli tartarei circa vasis fundum & latera concrescent. Succus per inclinationem effundatur ad dimidias, iterum evaporetur & reponatur ut in crystallos concrescat; quod toties repetatur donec nullæ amplius crystalli concrescant. Crystalli blando calore exsiccatæ serventur ad usum.

Sal ille essentialis instar cremoris Tartari pulveratus jusculis ptisanæ, decoctis & julapiis adversus febres immistus, non solum illis acore suo ori & ventriculo pergratum saporem conciliat, sed etiam corruptioni humorum & febrili æstui insigniter resistit.

In ischuria, dysuria & inflammationibus internis Nitrum in succo Berberis solutum exsiccatum & in crystallos coactum Cl. Tournefortius ut præstantissimum remedium proponit.

Succus vel decoctum Berberis faucium & tonsillarum inflammationem compescunt, gingivis laxis & putrescentibus scorbuticorum medentur, si os eluatur & fauces gargarizentur.

℞. Confection. Alkermes s. od. ʒj. Syrup. Berberis ℥j. aq. Cinnamom. ℥ß. aquar. Meliss. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. potio cochleatim sumenda in febrib. malign.

℞. Aq. Plantag. ℥vj. succi Berber. ℥j. Mellis Rosati ℥ß. salis Prunel. ʒj. M. F. gargarisma in faucium inflammatione.

℞. Rosar. rubrar. siccatar. & Balaustior. ana ʒij. affunde aq. Plantag. ℔ij. Macerentur in B. ciner. per aliquot horas; in Colatura dilue syrup. Berber. ℥ij. Sumat æger ℥iiij. tertia quaque hora in hæmoptoe aut diarrhæa.

Acini sex semina potenter siccant & adstringunt: quare in quocunque alvi fluxu & albo mulierum fluore a nonnullis ad ʒj. pulverati præscribuntur in liquore convenienti.

Cortex interior flavus tam ramorum quam radicum in convenienti liquore decoctus vel in vino albo aut Hispanico maceratus & potus in ictero a Joan. Raio commendatur. Clusius vinum album tenue in quo cortex ille per trium horarum spatium maceratus fuerit potum mirifice purgare scribit. Ejusdem corticis pulverem in aceto maceratum Camerarius in aphthis puerorum laudat.

Eo cortice Tinctorii artifices lixivio macerato ad flavum colorem pannis conciliandum utuntur.

Berberis fructus usurpatur in syrupo myrtino *Charas*; succus in syrupo Corallior. & in syrupo dysenterico *Medicor. Parisiensium collectaneor. pharmaceuticor. Lud. Penicher.*

Acini usurpantur in pulvere Diarrhodon *Abb. Nicolai præpos.* in Diapruno simpl. *Nicol. Alexandrin.* & in Electuar. de Psyllio *Mesuæi.*

BERULA.

BERULA & SIUM, *Off.* Sium sive Apium palustre foliis oblongis, *C. B. P.* 154. & *Inst. R. H.* 308. Sion umbelliferum, *J. B.* 3. 172. Sium, *Dod. Pempt.* 589. Crescione vulgo, *Cæsalpin.* 300. Sium, sive Laver Dioscoridis Olusatri folio, sive Pastinaca aquatica, *Lobel. Icon.* 208. vulgo, *Berle Ache d'eau.*

Ex radicibus geniculatis, repentibus, albis: fibrosis, caules promit cubitales & altiores, teretes, striatos, inanes, rectos, ramosos, & frondes longos pediculo striato, glabro, intus cavo, innixos, ex pluribus singularibus foliis per conjugationes costæ innascentibus & uno impari claudente constantes, pinguibus, glabris, & per circumferentiam serræ modo incisis. Flores umbellatim dispositi caulium extrema occupant Rosacei, e quinque petalis albis constantes in orbem positis & calyci insidentibus. Is autem abit in fructum subrotundum ex duobus seminibus parvis odoratis, acribus, hinc gibbis & striatis, inde vero planis compositum. Hæc agri Parisiensis incola planta delectatur in rivulis & fossis. Planta integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Berulæ recens collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, primo aliquantisper obscure alcali, deinde obscure, acidi ℥xj. ʒv. gran. vj. humoris primo limpidi, odoris herbacei, subacidi, tandem fusci, empyreumatici, subausteri, tum acidi, tum alcali ℔iij. ℥xj. ʒvij. gr. ix. humoris fusci alcali & sale volatili urinoso impraegnati ʒiij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. lviij. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. l. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒj. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. lx. ex quibus salis alcali fixi ʒvj. gr. lxij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xxiiij. in calcinatione ʒvj. gr. xxiiij.

Folia sapore subacri donantur. Itaque cum hæc planta parum acidi contineat, plus vero salis salsi & urinosi; sale essentiali donari videtur ammoniaco simili cum olei portione mediocri conjuncto.

Berula inter plantas antiscorbuticas, & aperientes recensetur. Obstructiones reserat, menses & urinas movet. Quapropter in scorbuto, cachexia, chlorosi, hydrope, & febribus intermittentibus convenit, & arenulas expellit. In acetariis comeditur, vel in jusculis aut apozematibus aperientibus præscribitur. Succus etiam defæcatus ad ℥iij. quatuorve exhibetur.

Extus admota abdominis tumores resolvit.

BETA.

BETÆ, triplex genus in olitoriis hortis tum ad usum culinarium, tum ad usum medicum excolitur: scilicet Beta alba, Beta rubra vulgaris, & Beta rubra radice Rapæ.

BE-

Beta, Beta alba, Beta candida, Sicla & Cicla, *Off.* Beta alba vel pallеſcens quæ Cicla Officinarum, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502. Beta candida, *J. B.* 2. 961. *Dod. Pempt.* 620. *Trag.* 706. vulgo, *Bette ou Poiree.*

Radice eſt terete, lignoſa, minimum digitum craſſa, longa, candida: foliis magnis, latis, lævibus, craſſis, ſucculentis, quandoque dilute, alias ſaturatius virentibus, ſapore nitroſo, cum coſta ſpiſſa, lata: caulibus bicubitalibus, gracilibus, ſtriatis, in ramulos effuſis: in quibus longa ſerie ex foliorum alis naſcuntur flores exigui, ſtaminei ſeu conſtantes ex plurimis ſtaminibus cum apicibus luteis, ex quinque-folio ſurgentibus calyce, ſubviridi, qui deinde abit in fructum fere globoſum, aſperum, verrucoſum, in quo veluti nidulantur ſemina duo vel tria, exigua, oblonga, anguloſa ſeu inæqualiter rotunda, rubentia.

Beta rubra vulgaris, Beta nigra, *Off.* Beta rubra vulgaris, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502. Beta rubra, *J. B.* 2. 961. *Dodon. Pempt.* 620. vulgo, *Bette ou Poiree rouge.*

Radice eſt alba: foliis brevioribus quam præcedens, plurimum rubentibus plus minuſve, interdum atro-rubentibus. Hoc foliorum colore a priori diſtinguitur.

Beta rubra radice Rapæ, Beta Romana, Beta Erythroriſos, Beta-rapa, *Off.* Beta rubra radice Rapæ, *C. B. P.* 118. *Inſt. R. H.* 502. Beta radice rubra craſſa, *J. B.* 2. 961. Beta rubra Romana, *Dod. Pempt.* 620. Rapum rubrum ſativum, *Fuchſii*: vulgo, *Bette rave.*

Caule eſt altiore quam Beta vulgaris rubra: radice uncias duas treſve craſſa, ventricoſa, intus foriſque ſanguineo ſaturo colore infecta. Betæ omnes in hortis inter olera coluntur. Alba ad uſum medicum ſæpius uſurpatur: ejus folia & pediculi ſeu coſtæ inter cibos magis recipiuntur: rubræ vero ſeu Romanæ radices in primis expetuntur.

Analyſi chymica, ex foliorum & coſtarum Betæ ℔v. prodierunt humoris limpidi odoris & ſaporis herbacei, obſcure acidi ℔j. ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo ejuſdem odoris & ſaporis cum acido manifeſto, tandem intenſe acidi & auſteri ℔iij. ℥iiij. ʒj. gr. xxij. humoris rufi, alcali, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒv. gr. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. x. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥ij. ʒvj. gr. lxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium & in maſſam fuſorum ℥j. ʒij. gr. xlij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvj. gr. xij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. in diſtillatione vero incrementum fuit ʒj. gr. xxvj.

Beta ſale eſſentiali donatur ammoniacali nitroſo cum terra adſtringente & oleo permiſto & multo phlegmate diluto. Betæ enim folia exſiccata & in prunas injecta ad inſtar nitri comburendo fulgurant.

Beta alba lautioribus menſis hodie non eſt ingrata, quanquam Betas Martialis Poeta fatuas fabrorumque prandia carmine ſuo appellarit. Inter herbas emollientes numeratur cum Acantho, Althæa, Malva, Viola, Atriplice, Mercuriali & Parietaria: ſuccus ſale nitroſo ammoniacali imbutus abſterſoria & quo-

dammodo acri qualitate donatur: quapropter alvum ad excretionem ſtimulat aſſumpta, atque interdum ventriculum mordet, præſertim ſi cui natura exquiſitioris ſit ſenſus; proinde & ſtomacho frequens aut nimius ejus uſus noxius eſt. Nonnulli adſtrictionem quamdam in Betæ corpore ſeu craſſamento obſervaſſe credunt, qua ratione ventrem ſtipare & indurare aſſerunt, dum ſuccus abſterſoria & laxante virtute donatur, unde tritum adagium:

Sicla parum nutrit, ventrem conſtipat & urget.

Quamobrem ad alvum ſubducendam cum jure in quo decoquitur ſumendam eſſe præſcribunt, & abſque jure eſitatam minus aut nullatenus alvum laxare arbitrantur. Verum reipſa nulla adſtrictio in Beta deprehenditur.

Nutrimentum ex Beta exiguum, ſicuti ex ceteris oleribus corpori accedit. Noſtræ culinæ varia ex ea ciborum genera concinnant. Ejus folia ob fatuum ſaporem cum Acetoſæ foliis ſæpe conſociantur. Coſtæ latiores & candidæ coctæ in pretio ſunt.

Succus Betæ tum folior. tum radicis naribus exceptus ſternutamenta proritat, humores pituitoſos magna copia elicit, adeoque cephalalgiam, hemicraniam, catharros, coryzam compeſcit & profligat: & in inveteratis diſtillationibus in oculos quæ ſubinde ophthalmiam cauſantur illis, a Simone Paulli commendatur: hunc ſuccum cum aqua Majoranæ diluere ſolebat, quod quidem medicamentum a nonnullis pro ſecreto habetur. At Olaus Borrichius *in Actis Haffnienſibus ann.* 1673. *Obſerv.* 63. Betæ ſuccum eſſe periculoſum & valde noxium errhinum ſcribit: quod confirmat experientia cujuſdam virginis jam nubilis quæ ludibunda & ullo abſque incommodo liberalem hujus miſturæ portionem naribus ſanis excepit; ſed paulo poſt inter cruciatus intenſiſſimos caput ejus totum ita intumuit, ut duplo majus naturali appareret, & de vertigine, anxietate, agrypnia, doloribuſque graviſſimis per plures dies conquereretur: tandem ab his malis, curante eodem Olao Borrichio, præmiſſis univerſalibus, errhino contrario ex ſolo lacte recenti & tepido paulatim liberata fuit.

Foliorum decoctum intus ſumptum lenit, emollit & alvum blande laxat, quare folia in apozematibus & juſculis refrigerantibus, laxantibus atque etiam aperientibus uſurpantur, obſtructiones enim lienis & hepatis aperiunt.

℞. Folior. Betæ, Lactuc. Portulac. Chærefol. Oxytriphyll. ana M. j. Coq. cum pullo gallinaceo aut fruſtulo carnis colli vitulini. Fiat juſculum.

℞. Radic. Gramin. Acetoſ. Fragar. ana ℥j. Folior. Bet. Lactuc. Portulac. Cichor. Borrag. Bugloſſ. Pimpinell. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. ſ. ad ℔iij. Fiat apozema pro ſex doſibus. Cuique adde ſyrup. Violar. ℥j.

In decoctis pro clyſteribus emollientibus & abſtergentibus folia Betæ uſurpantur.

℞. Folior. Betæ, Atriplic. Malv. Althoæ ana M. j. Semin. Lini pug. j. Coq. in ſ. q. aq. fluviatil. In colaturæ ℔j. dilue mellis violati ℥iij. Olei Lilior. ℥j. Fiat enema emolliens.

℞. Decoct. folior. Betæ, Cichor. Lactuc. Portulac. ℔j. qua dilue ſalis Prunell. ʒj. Mellis Nenuphar. ℥ij. Fiat Clyſter emolliens & refrigerans.

℞. Succ. radicum Betæ ʒj. aq. Majoran. ʒij. Mellis anthoſati. ʒß. Miſce. Fiat errhinum naribus attrahendum in coryza.

Ex-

Externe folia vel integra vel ſub cinerem cocta cuti a medicamento cauſtico aut comburente admoventur: & humorum excretionem per cutis glandulas blanda irritatione promovent.

Betæ rubræ radice Rapæ radix rariſſime in uſum medicum venit, frequenter in uſum culinarium expetitur.

Analyſi chymica, ex radicum Betæ Romanæ recentium ℔v. prodierunt humoris odore & ſapore radicem crudam referentis, obſcure ſalſi & alcali urinoſi ℥xj. ʒj. gr. xxx. humoris limpidi ejuſdem odoris & ſaporis, obſcure acidi ℔j. ℥j. ʒiij. humoris primo limpidi, deinde rufeſcentis, intenſe acidi ℔ij. ℥x. ʒij. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, acris, tum intenſe acidi, tum alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij. ʒj gr. xlviij. ſalis volatilis urinoſi gr. xxxvj. olei fluidi ad inſtar ſyrupi ℥j. gr. lx. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvij. gr. lxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. lij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒvj. gr. lx. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xlij.

Betæ Romanæ radix ſale eſſentiali donatur ammoniacali cum olei & terræ portione mediocri conjuncto.

Betæ Romanæ radix alvum minus movet, imo nonnullius adſtrictionis particeps cenſetur, parum nutrit & in ventriculo difficile coquitur. In clybano vel ſub cineribus cocta, tum calida, tum frigida comeditur. Hiberno tempore in acetariis præcipuæ eſt æſtimationis. In aſſulas vel circulos transverſim ſecta a coquis ad margines patinarum & fercula exornanda adhiberi ſolet.

BETONICA.

Betonica, *Off.* Betonica purpurea, *C. B. P.* 235. & *Inſt. R. H.* 203. Betonica vulgaris, purpurea, *J. B.* 3. 301. Betonica, *Dod. Pempt.* 40. vulgo, *Betoine.*

Radice eſt pollicem craſſa, tranſverſa, fibroſa, capillata, guſtu amara: caulibus cubitalibus, quadrangulis, nodoſis: foliis aliis ad caulium nodos binis ex adverſo naſcentibus, aliis humi ſparſis, inconditis, pediculis palmaribus circiter donatis, oblongis, villoſis, rugoſis, obſcure virentibus, ad baſim auritis, in ambitu crenis acuminatis, inciſis, & ſapore aromatico præditis. Flores in ſpicas denſe oriuntur verticillatim diſpoſiti, monopetali, labiati, purpuraſcentes, labio ſuperiori ſulcato & ad poſteriora veluti reclinato, inferiori vero trilobato, cum ſtaminibus flori concoloribus e medio exortis. Ex calyce monotomo in quinque partes inciſo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda & fuſca in capſula quæ floris calyx fuit recondita. In agri Pariſienſis dumetis & ſylvis ſponte naſcitur. Folia & flores creberrimi ſunt uſus.

Analyſi chymica, foliorum Betonicæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odorem foliorum referentis, ſubacidi ℥x. ʒv. humoris primo limpidi acidi, deinde rufeſcentis, odoris aceſcentis, intenſe acidi, auſteri ℔iij. ℥vij. ʒij. gr. xlviij.

humoris rufi, empyreumatici, tum acidi austeri, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso impraegnati ℥ij. ʒvj. olei ℥j. ʒij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒiij. gr. xviij. quae calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali lixivio extractae sunt ʒiiij. gr. xlviij. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒv. gr. vj. in calcinatione ℥ij. ʒv. gr. lx.

Folia sapore herbaceo subsalso donantur, & odore aromatico: chartae caeruleae colorem non mutant. Sale essentiali donantur composito ex sale tartareo & ammoniacali conjunctis cum multo oleo & pauca terra. Flores chartam caeruleam rubro colore leviter tingunt, & analysi chymica multo plus olei praebent.

Samuel Fischer Medicus Shesseldensis apud Raium observat expressos plantarum omnium succos quos expertus est, postquam aliquandiu steterint & faecibus subsidentibus clari evaserint, aliqua ruboris tinctura perfusos apparere, alios dilutiore, saturatiore alios: at Betonicae succum omnium dilutissimum esse & minime coloratum.

Betonica discutit, attenuat, aperit & abstergit. In primis cephalica est, hepatica, splenetica, thoracica, uterina, diuretica, antiarthritica & vulneraria. In capitis affectionibus praecipue commendatur. Nonnulli vim anodynam & fere inebriantem in ea observaverunt. Simon Pauli *in Quadripartito Botanico*, refert quasdam edentulas anus occupatas in eruenda & eradicanda Betonica, eaque transplantanda in distantiorem areolam sole sub ardente cernuas & conquiniscentes, a nimia Betonicae fragrantia temulentas factas fuisse, & miros, ridiculosque corporis gestus egisse. Bartholinus *in Historia Anatomicarum observatium*, *Observ.* 97. *Centur.* 3. recenset quod cum hortulani operarii hero suo evellere voluissent Betonicam pro usu medico, omnes velut temulenti & ebrii titubarint. Quae quidem vis oritur a Betonicae recentis & vegetae subtili sulphureo spiritu cerebrum & nervos feriente.

In Officinis frequentissime ex Betonicae floribus conditum; ex foliorum succo syrupus & extractum; ex herba ipsa aqua distillata, infusa, decocta & epithemata praeparantur. Foliorum vel recentium vel exsiccatorum manipulus unus in aqua bulliente maceratur Theae ad instar, aut in ℔j. decoquitur. Flores a nonnullis ad hunc usum anteponuntur. Syrupus vel conditum ab ℥ß. ad ℥j. foliorum succus ad ℥iiij. vel extractum ad ℥ß. praescribuntur & iisdem virtutibus instruuntur. In hemicrania, vertigine, membrorum stupore & paralysi haec omnia usurpantur. Expectorationem promovent & ulcera interna detergunt & ad cicatricem perducunt.

Fabricius Hildanus *Centur.* 3. *Observ.* 32. observavit, multos arthriticos curatos fuisse quotidiano usu florum foliorumque Betonicae in jusculis, acetariis, potu & balneis: sed exquisitam observabant victus rationem, corpus per intervalla expurgabant, & fonticulos aliquot gestabant.

Doctor Bovvle Medicus Anglus apud Raium, infusum e foliis Betonicae, Scorodoniae & Chamaepithyos exsiccatis paratum & calide potum ad ℥vj. bis, terve die, & per longum tempus continuatum proponit velut medicamentum admirandae efficaciae in podagra, cephalalgia & nervorum affectionibus.

Po-

Poterius historiam cujusdam calculo laborantis refert, qui Betonica cum Herniaria in carnium jusculo cocta sanatus fuit. Bibit quotidie hoc jusculum ad tres vel quatuor menses, & vesperis ʒß. oculorum Cancrorum cum succo Limonum sumpsit, ac tandem convaluit.

Betonicæ folia exsiccata & pulverata sternutatorium præbent potissimum & in morbis capitis præstantissimum. Cerebrum enim purgat irritando fibras nerveas quarum extremitates in interiori narium tunica expanduntur. Hac irritatione nervi & cerebri membranæ commotæ humores viscosos in glandulis cerebri aut in sinubus altius impactos fortiter excutiunt, qui per vasa sanguinea ad glandulas narium, faucium & vicinas partes delati, sub aquæ, muci, pituitæque viscidæ specie e naribus per sternutationem ejiciuntur. Apte igitur Betonicæ pulvis præscribitur contra capitis affectus diuturnos & contumaces ex tenaci materia oriundos, uti gravativos dolores, paralysim præsertim linguæ & faucium, morbos soporosos, necnon rheumaticos oculorum affectus sine multo dolore & rubore.

Sternutatoriis autem abstinendum est ubi inflammatio imminet vel adest, in cerebri defluxionibus cum febre, oculorum inflammatoriis affectionibus, ulceribus narium, aut quando malum est inveteratum, in obnoxiis vertigini, hæmorrhagiæ, & in gravidis. Nonnulli foliorum Betonicæ exsiccatorum & concisorum vel seorsim vel cum Tabaco mixtorum & tubis infarctorum fumum ore haurire & reddere solent in capitis affectionibus.

Externe folia contusa sola vel vino calido macerata capiti admoventur tum ad dolores capitis gravativos sedandos, tum ad vulnera sananda.

℞. Folior. Betonic. M. j. Liquiritiæ ras. & contus. ʒß. Coquantur in aq. comm. ℔ij. Colatura per cyathos propinetur. In capitis affectionibus.

℞. Folior. exsiccator. Betonicæ & Majoran. ana q. v. M. F. pulvis sternutatorius ad usum.

℞. Folior. Beton. Salviæ, Majoran. & rad. Irid. Florentin. ana ℥ß. folior. Nicotianæ ℥j. Fiat pulvis sternutatorius.

℞. Folior. recentium Beton. Majoran. Salviæ ana M. ß. Contund. sensim affundendo vini albi & aq. Betonicæ ana ℥iiij. Liquor percoletur cum expressione & fiat errhinum, de quo tepido, prono capite & aqua ore pleno naribus attrahatur aliquantisper, ter quaterve mane, jejuno ventriculo, ad purgandum cerebrum a crassis & viscidis humoribus.

Radicum facultates in hac planta a foliorum & florum viribus longe dispares sunt: multum ori, stomachoque ingratæ nauseam, ructus, vomitumque provocant. Rarissime in usum veniunt.

Betonica usurpatur in pulvere contra rabiem *Palmarii*, Syrupo de Arthemisia *Charas*, de Ibisco *Pharmacop. Parisiensis*, Emplastro de Betonica, de Gratia Dei, Unguento mundificativo de Apio, & Ung. martiato, Aqua vulneraria *Lemery Chymiæ*. Ex planta florida aqua distillata servatur in Officinis, & ex foliorum succo syrupus conficitur.

BETULA.

BETULA, *Off.* Betula, *C. B. P.* 426. & *Inst. R. H.* 588. *J. B.* 1. 148. *Dodon. Pempt.* 839. Populo albæ similis in Alpibus, *Cæsalpin.* 121. vulgo, *Bouleau.*

Arbor est satis procera, sæpe etiam fruticans. Ramos spargit tenues, flexiles, magna ex parte deorsum pendentes. Multiplici libro vestitur. Cortex ejus exterior caudicem convestiens crassus, scaber, albidus at rimosus; qui vero huic subest interior tenuis admodum, lævis atque instar membranæ pellucidus: crassiorum ramulorum cortices inalbicant quoque, sed minimorum non ita qui spadiceo resplendent. Ligni materia alba est similiter ac ramulorum qui adeo lenti & flexibiles, ut ex illis circuli ad dolia magna constringenda probatissimi parentur. Viminum seu surculorum gracilium usus ad scopas & ad fascium vincula frequens est. Folia quæ primo exeunt plicata & crispa prorumpunt læte virentia, singula singulis iisque tenuibus dependentia pediculis, subrotunda, acuminata, Populi nigræ haud absimilia, sed minora, minus lævia, in ambitu serrata, subpinguia, odorata, sapore amaro. Fructus huic arbori a Matthiolo & Camerario denegatur, a Trago & Dodonæo cum nucamento confunditur. De eo J. Raius dubitanter loquitur. Clariss. Tournefortius & fructum & florem distinguit in *Inst. R. H.* & accuratissime descripsit in *Agri Parisiensis plantarum Historia*. Julos mense Aprili profert seu flores amentaceos & quasi vermiculares, sesquiunciam longos, lineas duas crassos, ex plurimis foliolis rubescentibus, subrotundis, cuspidatis, duas lineas longis, axi seu capillamento affixis & squammatim dispositis constantes: squammulæ paulatim dehiscunt, promuntque congeriem quatuor vel quinque apicum sub foliolis delitescentium, gracilium, flavescentium vel purpurascentium, lineam longorum, bivalvium, seu in duas partes hiantium, & pulvisculum tenuissimum subluteum expansionis tempore fundentium. Hos inter apices quædam occurrunt foliola intermixta. Eodem tempore fructus iisdem ramis separatim adnascuntur, primo vermiculis similes, semiunciam longi, lineam crassi, ex squammulis virentibus compositi acuminatis cum acumine reflexo, axi cuidam affixis. Singulis sub squammis seminum embryones cum quatuor vel quinque plumulis tenuissimis purpurascentibus delitescunt. Maturitatem adepti cylindracei sunt, pollicares, tres, quatuorve lineas crassi, utraque parte extrema rotundati, ex squammulis conflati fuscis duas lineas & amplius longis, trifidisque. Squammulæ semina tegunt minuta, fusca, compressa, lineam longa, fere ovata, cum duabus alis membranaceis utrimque dispositis, semine latioribus & pallidioribus. Autumno maturescunt, & adhuc hyeme & vere sequente in arbore nondum decidui reperiuntur. Ratione fructus hæc arbor inter coniferas a nonnullis recensetur, a quibus distinguitur folio deciduo ad Populneum accedente. In nemore Bononiaco agri Parisiensis sponte crescit. Folia, cortex & lacryma in usum veniunt.

Hyeronimus Tragus existimat veteres antequam papyri usus esset inventus,

libro Betulæ, hoc eſt, cortici candido opera ſua inſcribere ſolitos fuiſſe. Revera non inepti ſunt huic uſui exteriores illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quædam in mediocris magnitudinis arboribus, craſſiorem corticem amplectuntur, cujuſmodi quatuor aut etiam quinque diverſas nonnunquam ſeparaſſe J. Raius teſtatur. Unde ſuſpicatur novam quotannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore qui paulatim per corticem tranſſudat concretam, vel ex annua a cortice decedente tunica ſpolii Serpentis in modum excreſcente. Quicquid ſit J. Bauhinus Trago aſſentiri nequit Betulæ librum fuiſſe papyrum veterum.

Hujus arboris cortices bituminoſi ſunt & Alpini ex illis contortis nocturnas faces parant quæ optimæ flagrant & incenduntur.

Sub finem hyemis Betula ſucco turgida lacrymare incipit. Si vero in trunco aut ramis vulneretur, dulcem & potulentum humorem adeo copioſe effundit ut ramulus aliquis unico die facile ploret libras 8. vel 10. liquoris. Hunc ſiti preſſi paſtores in ſylvis ſæpenumero potare ſolent.

Helmontius obſervat quod ſi vulneretur cortex Betulæ prope terram in trunco, liquor qui ex vulnere manat ſit totus aqueus ac pene inſipidus, ſin autem ramus craſſitudinis trium digitorum ad medium uſque perforetur, flet liquorem ſapidiorem, ſubacidulum, non ingratum, quod quidem notatu dignum videtur.

Analyſi chymica, ex foliorum Betulæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, coriarium odorem referentis, ſubamari, occulte ſalſi & ſubacidi ℔j. ℥vij. ʒvij. gr. xlviij. humoris primo rufeſcentis, deinde rufi, ejuſdem odoris, manifeſte acidi, deinde intenſe acidi, auſteri, empyreumatici ℔j. ℥xiiij. ʒiij. gr. xlviij. humoris rufi, auſteri, ſale volatili urinoſo mediocriter impregnati ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj. olei adipoſi ℥iiij. ʒvij. gr. lx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥x. ʒvij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xiiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒvj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥viij. ʒvij. gr. xlij.

Ex ramulorum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori & inſipidi, obſcure acidi ℥viij. ʒvij. gr. xij. humoris rufeſcentis, manifeſte acidi, pungentis, ſubauſteri ℔j. ℥xiij. ʒiiij. gr. xviij. humoris fuſci, empyreumatici intenſe acidi, ſubſalſi & ſubauſteri ℥ix. ʒiij. gr. xlij. olei ℥iij. ʒij. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥xv. ʒiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ʒv. gr. xxxviij. ex quibus ſalis fixi mere alcali & cauſtici gr. lix. lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥xiij. ʒiij. gr. lx. in calcinatione ℥xiiij. ʒv. gr. xxxiiij.

Betulæ folia ſale eſſentiali tartareo, nitroſo & aliquantiſper ammoniacali cum multo oleo bituminoſo permiſto donantur. Lignum minorem olei quantitatem continere videtur & minus terræ. Chymici obſervant optimos ex Betula parari carbones, ad fundenda metalla peridoneos; ſane ratione bituminis copioſi quod in illis continetur.

Folia aperiendi, reſolvendi & potenter abſtergendi facultate ſunt prædita.

Cocta

Cocta cum aqua & imposita pro epithemate adversus hydropem & scabiem a S. Pauli & Friderico Hoffmanno commendantur. Cortex & ramuli teneri ad eadem valent. S. Pauli narrat se balneo ex tenellorum ramulorum & corticis decocto parato honestissimam matronam scabie pruriginosa universali quam ex contagio contraxerat, laborantem sanavisse. Cortex aerem halitibus malignis & pestilentialibus inquinatum suffitu corrigere dicitur, præsertim ad inferiorem caudicem natus. Horum suffimentorum duo adsunt specimina a Medicis Vvratislaviensibus proposita, ad puras necnon etiam infectas ædes pestis tempore fumigandas.

℞. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helen. corticis Betulæ inferius circa caudicem nati ana M. ij. Folior. Quercus ℥j. Myrrhæ rubr. ℥iiij. Exsiccentur & fiat l. a. pulvis pro fumo purarum ædium a contagio præservandarum.

℞. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helenii, corticis Betulæ ex caudice inferiori detracti, cornu Hirci rasi, non castrati, Sabinæ, pilor. Hirci, ana M. ij. Folior. Quercus, Myrrhæ ana ℥j. Fiat pulvis pro domibus contagio infectis.

Humoris verno tempore ex Betula profluentis vim & efficaciam in calculo renum & vesicæ, in stranguria & urina cruenta Tragus, Helmontius & alii non immerito celebrant. Hic humor colligitur vel ex cortice ejus terebra perforato, cui filum laneum vel xylinum inseritur, vel ex ramorum extremis præscisis antequam folia erumpant: simulatque enim hæc apparent, liquor qui exstillat nullius est usus, inquit Helmontius. Ante germinationis tempus collectus saporem habet suavem, acidulum, quasi Terebinthinaceum, & facile acescit. Servatur autem optime vasis & lagenis probe clausis, superaffundendo tantisper olei Olivarum ad aeris contactum arcendum: vel etiam leni committitur fermentationi, quam liquor ille musti ad instar facile concipit, donec in liquorem convertatur potulentum & quasi vinosum: sic enim gratum saporem retinet & per totum annum servari potest. Cyathus unus aut alter hujus humoris Betulini hauritur matutino tempore, jejuno ventriculo. Nonnulli eum ad ℔ij. tresve propinant in phthisi incipiente aut ad calculi præservationem. Diuresim promovet, sicque calculos renum & vesicæ propellit, eorum generationem impedit, & ipsum paroxismum nephriticum sedat; quapropter a nonnullis Betula vocatur lignum nephriticum Europæum, & succedaneum habetur ligno nephritico ex Indiis allato. Ut major ipsi concilietur vis diuretica, cuilibet haustui potest admisceri aliquid vini cui primo vel radix aut semen Raphani, semen Lithospermi, vel baccæ Alkekengi infusæ sint. Podagricis confert humorem podagræ causam per urinæ vias eliminans. Dysuriis & stranguriis quibus senes obnoxii sunt medetur. In scorbuto Cerevisiæ recenter coctæ & liquori Betulæ æquali proportione simul mistis immittunt nodulum ex antiscorbuticis, sumuntque pro potu ordinario. In ictericis, cachecticis, item melancholia hypocondriaca egregii est usus. Hepatis, lienis, mesenterii obstructiones nitroso sale suo referat & curat crassos succos resolvendo. Ettmullerus illum mense Martio per aliquot dies haustum ad massam

san-

ſanguineam tenuiorem & puriorem efficiendam apprime convenire aſſerit. In ſcabie quoque commendatur, tum externe, tum interne adhibitus. Idem tamen Ettmullerus obſervat, hunc ſuccum ſanguineam molem adeo purgare ut etiam uſu ſuo quoſdam ſcabioſos reddiderit, dum ſcilicet heterogenea ſalia ex maſſa ſanguinea ſecreta & intra cutim defixa, pathemata illa ſcabioſa produxerunt: ſed brevi ab illius uſu continuato perfecte ſanantur. Gualther. Needham Medicus apud Anglos celebris hoc ſucco partim mero, partim cum melle permiſto phthiſim ſcorbuticam, referente J. Raio, non ſemel curavit. Quidam hunc ſuccum diſtillant, & creber ejus potus cum aqua Sambuci in hydrope laudatur. Aqua præcipue commendatur ad vulnerum abſterſionem & curationem. Simon Pauli hunc ſuccum jonthis ſeu varis faciei certo experimento mederi affirmat: ſi interdiu & præſertim mane & veſperi facies eo lavetur, atque non deterſa ſicceſcat.

BISTORTA.

Bistortæ duæ ſunt ſpecies in Officinis uſitatæ, una radice minus intorta, altera radice magis intorta, quarum radices promiſcue venales proſtant in ſeplaſiariorum officinis, & iiſdem virtutibus donantur.

Bistorta vulgaris radice minus intorta, *Off.* Biſtorta major, radice minus intorta, *C. B. P.* 192. *Inſt. R. H.* 511. Biſtorta major, rugoſioribus foliis, *J. B.* 3. 538. Biſtorta, *Dodon. Pempt.* 333. Colubrina & Dracunculus major, *Brunsfelſii*: Serpentaria femina & Colubrina, *Fuchſii*: Bulapathum ſeu Biſtorta: vulgo, *Biſtorte*.

Ex radice craſſa, oblonga, geniculata, articulum digiti complicatum referente, nonnunquam retorta, multis fibris capillata, foris fuſca vel ex ſpadiceo nigricante, interiore vero pulpa non intenſe rubente, guſtu auſteriuſculo adſtringente, folia in longiuſculis pediculis promit oblonga, lata & acuminata, Lapathi ſimilia, verum minora, venoſa, ſuperne quidem atrovirentia, inferne vero glauca: inter quæ medii exeunt caules pede altiores, tenues, glabri rotundi, geniculati, minoribus aliquot foliis circumveſtiti: in quorum faſtigio ſpica florum naſcitur apetalorum, qui ſcilicet ex plurimis ſtaminibus conſtant, cum apicibus coloris carnei, & ex calyce quinquifido & concolori ſurgentibus: piſtillum abit in ſemen triangulare rufum & fere nigricans, ſplendens: in capſula quæ calyx floris fuit reconditur. In hortis colitur. Sponte creſcit in regionibus calidis ſuper altiora montium juga, in locis humentibus. Radix in uſum venit.

Bistorta radice magis intorta, *Off.* Biſtorta major, radice magis intorta, *C. B. P.* 192. *Inſt. R. H.* 511. Biſtorta media, folio minus rugoſo, *J. B.* 3. 538. Serpentaria mas, ſeu Biſtorta, *Fuchſii*.

A priori differt foliis minoribus & lævibus, radiceque magis intorta & complicata. Hæc radix exſiccata ex calidioribus regionibus nobis affertur. Iiſdem virtutibus donatur.

Analyſi chymica, ex radicum Biſtortæ recentium ℔v. prodierunt humoris limpi-

limpidi, ſubacidi, aliquantiſper odorati, aromatici, cum olei eſſentialis guttis aliquot ℔ij. ℥iij. ʒj. gr. xliiij. humoris primo limpidi, aromatici, deinde ruſeſcentis, manifeſte acidi ac ſubauſteri ℥xij. ʒvij. gr. lx. humoris fuſci, empyreumatici, manifeſte acidi, ſubſalſi ℥vij. ʒvij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒiij. gr. xl. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥xiiij. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xlviij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. xl. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij. ʒiij. gr. xlviij. in calcinatione ℥xj. ʒj. gr. xlviij.

Hæc radix continet ſalem eſsentialem aluminoſum ſeu acidum terra & oleo, tum tenui, tum craſso ac bituminoſo copioſo involutum.

Virtute balſamica, vulneraria & adſtringente donatur. Uſurpari ſolet adverſus omnes affectus in quibus adſtrictione opus eſt, ut urinæ incontinentiam, gonorrhæam, menſes nimios, ſanguinem e vulneribus manantem ſanguinis ſputum, vomitiones bilioſas, dyſenteriam, aliaſque alvi fluxiones.

Recenſetur quoque inter alexipharmaca & ſudorifera; quapropter ad febres malignas, variolas, peſtem, & dyſenteriam malignam uſurpatur, & ſæpius cum Tormentilla conſociatur. Verumtamen diaphoreticam & ſudoriferam virtutem illi ſicut & Tormentillæ S. Pauli denegat; vim exſiccantem ſolum & refrigerantem aut incraſſantem concedendo. Reipſa ſi in peſte & in malignis febribus Biſtorta præſtantiſſima ſit, ſane quia ſanguinis æſtum compeſcit, nimiamque diſſolutionem ejus coercet, tum ſale ſuo aluminoſo, tum etiam bituminoſo ſuo ſulphure, quibus acres maſſæ ſanguineæ ſales retunduntur, irretiuntur. Radix recens vel ſiccata uſurpatur in ptiſanis & apozematibus adſtringentibus ab ℥ß. ad ℥j. in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Pulvis exhibetur a ʒß. ad ʒj. cum conſerva Roſar. rubrarum miſtus vel liquore idoneo dilutus, ejus infuſum in vino ab ℥ij. ad ℥iiij. propinatur. Pulveris Biſtortæ ʒß. cum pari Succini portione ex ovo ſorbili diebus aliquot continuis uſurpata abortum prohibet, auctore J. Raio. Ettmullerus in hæmorrhagia ex febri maligna hunc pulverem ad ʒj. feliciter exhibuit. Sylvius decoctum ejus ad fluxus ſanguinis uterinos nimios poſt partum, qui contingunt ex retentione particularum ſecundinæ ſtimulantium ad excretionem, ſicque ſanguinis fluxum inducentium, præſcribit permiſtum cum uterinis & leniter expellentibus. Sic enim apprime conducit ſecundinæ reliquiis expellendis & hæmorrhagiæ ſedandæ. Ejuſdem radicis decoctum adverſus mulierum fluorem album commendatur.

℞. Rad. Biſtortæ minutim conciſæ ℥j. Glycyrrhizæ raſæ & contuſæ ʒj. Raſuræ C. C. ℥ß. Radic. Graminis M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Fiat colatura pro potu ſolito in alvi fluxu variolis ſuperveniente.

℞. Rad. Biſtort. pulver. ʒß. Conſerv. Roſar. rubrar. ʒj. Syrup. Berberis q. ſ. M. F. bolus adſtringens in dyſenteria, & alvi fluxu.

℞. Rad. Biſtort. ℥ij. Coquantur in aq. comm. ℥xvj. ad ℥x. Adde folior. Majoran. & Pulegii ana M. j. Vini albi ℥xij. Digerantur in vaſe clauſo. Infuſum refrigeratum tranſcoletur. Colatura dilue ſyrup. de Artemiſia ℥ij. Adde aq. Cinnamomi ℥ß. Doſis ℥iij. bis terve die, in hermorrhagia uterina ex ſecundinæ portione retenta. Vel

℞. Rad.

℞. Rad. Bistortæ pulver. ℈ij. Coràll. rubr. pp. Cinnamomi acuti pulver. & Boracis ana ℈j. Croci pulver. ℈ß. M. F. pulvis pro duabus dosibus cum syrupi Kermesini q. s. sumendus.

Bistortæ radix usurpatur in Aceto theriacali *Charas*, in pulvere dysenterico *Ejusdem*, & in Electuar. Diascordio *Fracastor*.

BOLETUS.

BOLETUS esculentus vulgaris: Boletuss esculentus, *I. R. H.* 561. Fungus porosus, *C. B. P.* 370. Fungus rugosus vel cavernosus, sive Merulius niger & albus, *J. B* 3. 836. Primi generis Fungorum esculentorum 3. species, *Clusii Histor.* 263. Fungus spongiosus, *Dalechamp. Lugd.* Fungi terreni præcoces, Spongiolæ nonnullis, *Dodon. Pempt.* 481. Fungi favaginosi, sive Fungi rugosi favis mellis similes, *Lobel. Belg.* vulgo, *Morilles*.

Plantæ genus est cujus flores & fructus adhuc ignoti sunt. Nucis Juglandis magnitudinem sæpe æquat, nonnunquam superat, substantia carnosus, totus circumquaque scrobiculis pervius ut favos apum imitetur, ex albo nonnihil rubescens, fulvus, aut niger, interiori parte cavus, albus & velut farinaceo quodam lævore aspersus. Pediculus vero qui Fungi corpus sustinet, totus albus, cavus & infima parte tenuibus radiculis filamentosis instructus est.

Clusius quatuor hujus Boleti species observavit, quæ magnitudine, figura & colore differunt. Verno tempore reperitur in sylvis Vitæ-sanæ, vernaculo idiomate, *Vincennes*, in sylvis Castelli regii sancti Germani dicti, & in valle pagi *Montmorency* dicti. Ad usum culinarium tantummodo colligitur.

Analysi chymica, ex Boletor. esculentor. recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi Boletorum odorem, saporemque referentis, primo subacidi, deinde acidi manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥viij. ʒj. gr. lx. humoris limpidi, intense acidi, ℔j. ℥xiiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris primo rufescentis, limpidi, acidi & subsalsi, deinde rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. xlviij. olei fluidi ℥j. ʒiij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. ex quibus salis fixi salsi ʒiiij. gr. xliiij. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥ij. gr. vj. in calcinatione ℥ij. ʒiij. itaque Boleti salem essentialem continent tartaro similem, cum sale ammoniacali conjunctum, cum oleo copioso permistum & multo phlegmate dilutum.

Boletus tum recens, tum exsiccatus ob gustum suavissimum in deliciis habetur variis modis præparatus, & hominum palatum variis condimentis oblectatur. Appetitum excitat, sanguinis motum auget, vires instaurat sed parum nutrit: usu nimio sanguinem accendit: quapropter biliosis & calidis naturis noxius censetur.

Boletus olim exitio Claudii Imperatoris nobilitatus fuit. Optimus, inquit Plinius, cibus Boletus est: sed immenso exemplo in crimen adductus veneno Claudio Principi per hanc occasionem dato a conjuge Agrippina. Certum est

est non vitio Boleti extinctum Claudium, sed vi medicamenti quo imbutum fuisse omnes tradunt. Hinc medicatum Boletum dixerunt.

BONUS-HENRICUS.

BOnus-Henricus & Tota-bona, *Off.* Chenopodium folio triangulo, *I. R. H.* 506. Lapathum unctuosum folio triangulo, *C. B. P.* 115. Bonus-Henricus, *J. B.* 2. 965. Tota-bona, *Dod. Pempt.* 651. Rumex unctuosus, *Tragi* 319. Spinacia sylvestris, *Matthiol*: Mercurialis, *Anglor*: vulgo, *Bon-Henry*.

E radice crassa, sublutea, fibris aliquot donata, acri & amara, plures emittit caules striatos, concavos, partim erectos, partim supinos, brevi lanugine hirsutos, pedales aut cubitales: folia triangula, Atriplicis aut Ari similia, & interdum paria, superne glabra, inferne farina tenui resperſa, longis pediculis nixa, caulibus alternatim adnata, sapore nonnihil nitroso. Flores in summis caulibus nascuntur conferti in thyrso, exigui, apetali, plurimis scilicet staminibus constantes luteis, ex calyce multifido surgentibus. Eorum pistillum abit in semen parvum, orbiculatum, planum, ad renis figuram accedens, per maturitatem nigrum, in capsula veluti stelliformi, quæ floris calyx fuit, reconditum. Herba integra in usum venit. In incultis locis ac rruderatis, secus vias, veteres muros & agrorum sepimenta frequenter reperitur, aut etiam in oleraceis excolitur.

Analysi chymica, ex totius plantæ cum semine & radice ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, occulte acidi ℥xv. ʒj. gr. xij. humoris limpidi, ejusdem odoris saporisque manifeste ac tandem intense acidi ℔ij. ℥xiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, subsalsi, subausteri ℥j. ʒiiij. gr. xxx. humoris rufi, empyreumatici sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒv. gr. lx. olei crassi ad instar syrupi ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒiiij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij. ʒvij. gr. lx. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xlv. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥vj. ʒj. gr. xlij. in calcinatione ℥iiij. ʒiiij. gr. xij. Itaque hæc planta continet salem essentialem nitroso-ammoniacalem oleo copioso permistum & multo phlegmate dilutum, & ex hac mistura compositum lentum & aliquantisper mucaginosum.

Hujus plantæ turiones, germina novella, florum thyrsi dum adhuc teneri sunt, & folia in aqua aut carnium jure decocta & cum butyro & sale condita comeduntur: sed parum nutrimenti præbent. Alvum emolliunt & laxant.

Ejusdem folia concisa aut contusa externe admota vulnera recentia uniunt, ulcera sordida & vetustiora expurgant & detergunt, & vermes, si qui in eis enati fuerint, interimunt, tumores digerunt atque resolvunt, doloresque sedant. Simon Pauli, *in Quadripartito Botanico* non sine felici successu totam plantam cataplasmatis forma ad mitigandos podagricos dolores adhiberi semel atque iterum apud plebejos observavit: nec quidquam

peri-

periculi timendum eſſe affirmat, cum non repellat ſed diſcutiat & digerat: imo inſuper anodyna eſt: quæ qualitates raro in uno ſimplici conveniunt.

℞. Folior. Boni-Henrici recentium M. iiij. Flor. Sambuc. & Chamæmeli ſiccor. ana M. ij. Contund. groſſe: coquantur in ſ.q. aq. Sambuc. ad putrilaginem. Tum adde gumm. Carann. ℥ß. Camphor. ʒß. Fiat lege artis cataplaſma ad podagram parti dolenti applicandum, præmiſſis præmittendis.

B O R R A G O.

BORRAGO, *Off.* Borrago floribus cæruleis, *J. B.* 3. 574. *Inſt. R. H.* 133. Bugloſſum latifolium, Borrago flore cæruleo, *C. B. P.* 256. Bugloſſum ſive Borrago, *Matthiol.* 1186. Borrago, *Dod. Pempt.* 627. Corago quorumdam: vulgo, *Bourrache*.

Radice eſt alba, digitum craſſa, fibrata, manſu viſcida: foliis latis, ſubrotundis, e viridi nigricantibus, aſperis, rugoſis & plicatis, per terram ſparſis, eminentibus pullis, tenuiſſimiſque aculeis: caule hiſpido, terete, inani, cubitali, ramoſo. Flores ejus in cacuminibus ramulorum naſcuntur eleganter cærulei, raro carnei aut albidi, pediculis uncialibus & ſeſquiuncialibus inſidentes, purpuraſcentibus & deorſum incurvatis. Monopetali ſunt, rotati, in quinque ſegmenta acuminata diviſi, cum umbone acuto in medio e quinque apicibus nigricantibus faſtigio coeuntibus pyramidis in modum coagmentato, & ſegmento oblongo purpuraſcente cuique apici ſeu cincinnulo extrorſum appoſito: calyce quinquifido, acuminato, viridi, hirſuto ſuſtinentur, ex quo ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina nuda, viperini capitis æmula, baſi lata, mucrone acuto rugoſa, per maturitatem nigricantia, quæ in calyce ipſo longe ampliato matureſcunt. Tota planta ſucco donatur viſcido & fatui ſaporis. In hortis colitur. Radices, folia & flores in uſum veniunt.

Analyſi chymica, ex totius Borraginis recentis cum radicibus ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primo limpidi, deinde albicantis, odoris & ſaporis lixivioſi, ſubſalſi ℔iij. ℥ix. ʒvj. gr. xlij. humoris primo limpidi, deinde rufeſcentis, ejuſdem odoris & ſaporis, ſed debilioris qui primo ſubſalſi, deinde ſubacidi notas præbuit ℔j. gr. lxx. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ʒv. gr. xxxv. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒv. gr. iij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xj. Maſsa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥j. ʒij. gr. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. lj. ex quibus ſalis alcali fixi ʒv. gr. xxiv. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒij. gr. lxvij. in calcinatione ℥j. gr. ix.

Borrago exſiccata & ſuper prunas projecta comburendo plurimas edit fulgurationes nitri ad inſtar, & revera ſalem eſsentialem continet nitroſo-ammoniacalem qualis eſt miſtura ſpiritus nitri & ſpiritus urinæ exſurgeret. Quemadmodum autem ſal ille medius nunquam concreſceret in ſalinam formam, ita pariter nitroſum acidum in Borragine contentum non concreſcit cum urinoſo ſale in ſalem eſsentialem aut potius in nitrum niſi calce aut ſale al-

cali

cali fixo imprægnetur, quæ cum sale acido nitroso avide consociantur & urinosum salem dejiciunt. Radicum succus Heliotropii tincturam efficit rubram: dilutior est tinctura ex florum succo. Nulla vero a foliorum succo hujus tincturæ fit mutatio, unde conjicere licet acidum in radicibus magis evolutum esse, minus vero in floribus, at in foliis sulphure & terra magis implicitum esse.

Borrago, licet temperata censeatur, inter cardiaca medicamenta numerari solet. Vis corroborandi, lipopsychiam removendi, lætitiam melancholicis excitandi & sanguinem defæcandi omnibus ejus partibus vulgo tribuitur. Vulgari tamen sententiæ C. Hoffmannus adversatur, qui Borraginis partes aut præparata in affectibus cordis biliosis, ad cor muniendum in febribus pestilentibus, in ictu serpentum aliisque venenis frustra adhiberi se novisse affirmat. Sed in hac sententiarum diversitate non possumus quin multum concedamus sali essentiali nitroso ammoniacali, quo hæc planta donatur, utpote digestivo potentissimo. Humores enim lentos, tenaces & crassos dissolvit, dividit & attenuat, sanguinem fluidiorem efficit, obstructiones tollit, secretiones & excretiones restituit, urinas promovet, vel sudores excitat, expectorationemque provocat. Quapropter in calida, ut vocant, viscerum intemperie a succis crassis, stagnantibus, acrioribus factis & phlogosim minantibus hæc planta utiliter præscribitur: in pleuritide, peripneumonia, morbisque inflammatoriis incipientibus, in affectionibus ex atra bile oriundis, melancholicis nempe, hypochondriacis & hystericis, in cordis palpitatione, in cachexia, & in mensium suppressione a succorum crassitie aut ab irritatione membranarum, ubi calidiora medicamenta vitanda sunt, ægrotantes ab illius usu diuturno non parum levaminis recipiunt.

Radices, folia & flores usurpantur in decoctis & jusculis alterantibus. Succus ex foliis contusis extractus & defæcatus propinatur ab ℥ij. ad ℥iiij. vel ℥vj. nonnunquam permiscetur cum succis Buglossi, Chærefolii & Cichorii sylvestris, & edulcoratur cum syrupis pectoralibus vel laxantibus pro libitu.

Succi harumce plantarum, aliarumque per residentiam spontaneam solam defæcantur, vel per levem ebullitionem, despumationem & colaturam. Reipsa per solam residentiam purgati majoris sunt energiæ; verum illis quorum ventriculus imbecillior est nocent, ventriculum enim gravant. Idcirco levi decoctione indigent. Nec adeo effeti sunt illi succi ut nonnullis videtur. Alius plantarum succos obtinendi modus a Th. Fullero in sua *Pharmacopæa extemporanea* proponitur non contemnendus.

℞. Borragin. q. l. Concisa & leviter contusa ponatur in olla fictili vitreata cum operculo debite obturato, quæ clibano calido post panes extractos indita stet per sex horas. Dein massa in colum effusa, liquor clarus diffluens servetur ad usum.

Quandoquidem per hyemem plantarum succi facile obtineri nequeunt, vere vel æstate, dum herbæ vigent, earum succos extrahere & rite reconditos ad usum medicum asservare expedit. Cum autem facile corrumpantur, triplicem illorum conservandorum modum idem Fuller proponit: 1. Scilicet affuso oleo olivarum, mediante quo a mucore & acore per tempus præservantur; 2. Post

ali-

aliqualem phlegmatis exhalationem & despumationem ad quartæ partis consumptionem coquuntur. Deinde pro unaquaque succorum libra spiritus vini ℥ij. vel iij. adjiciuntur. 3. Per residentiam spontaneam despurati succi immittuntur vasis halitu sulphureo conditis. Nimirum tæda sulphurea incensa in vase suspendatur, ita nebula alba totam lagenam implebit: hoc tandiu fiat donec a fumo sulphuris extinguatur: deinde lagena succo repleta claudatur. Ita per longum tempus succi incorrupti commode conservari possunt. Verum ab acido sulphuris fumo nonnihil immaturi possunt, ad quod attendendum est.

Flores Borraginis inter flores cordiales recensentur, nempe Borraginis, Buglossi & Violarum, quibus nonnulli Rosas addunt. Recentes in acetariis comeduntur: vino injecti animum exhilarare dicuntur. Ex his conditum in Officinis & syrupus præparantur. Exsiccati quoque servantur. Verum observandum est, hos flores, quando exsiccantur, exiguæ admodum virtutis esse, & tunc ad medelam ægrotantium parum conferre.

Ex integra planta aqua distillatur & extractum conficitur.

Borrago & Buglossum sæpius consociantur & iisdem fere virtutibus donantur.

℞. Succor. defæcator. Borragin. Buglosſ. ℔j. Dilue syrup. Violar. Tussilagin. aut Caryophyll. hortens. ℥ij. Distribuatur in quatuor doses quarta quaque hora interjectis jusculis propinandas, in pleuritide, peripneumonia & febribus inflammatoriis. Sæpe etiam succi Chærefolii & Cichor. sylvestris adjiciuntur ad diuresim promovendam & viscerum obstructiones potentius reserandas.

℞. Radic. Borragin. & Cichor. ana ℥j. Folior. Borrag. Buglosſ. Lactuc. & Agrimon. ana M. j. salis prunellæ vel polychresti ʒj. Decoquantur cum pullo gallinaceo aut frustulo colli carnis vitulinæ. Fiant juscula duo mane & sero sumenda, ad sanguinis æstum compescendum, viscerum obstructiones reserandas, in cachexia, chlorosi, aut hydrope incipiente.

Borrago usurpatur in illo apozemate satis noto quod vocatur jusculum *D. De Lorme*, cujus descriptionem alibi dedimus. Ejus succus usurpatur in Electuar. de Psyllio correcto *Charas*, & in syrupo de pomis composito *Ejusdem*, Syrupo Mercurialis seu *De longa vita* dicti, de Erysimo *Lobelii*.

BOTRYS.

DUÆ plantæ hujus generis in usum medicum veniunt, scilicet Botrys ambrosioides vulgaris & Botrys ambrosioides Americana.

BOTRYS ambrosioides vulgaris: *Off.* Chenopodium ambrosioides, folio sinuato, *Inst. R. H.* 506. & *Raii Histor.* 196. Botrys ambrosioides vulgaris, *C. B. P.* 138. Botrys, *Dod. Pempt.* 34. Atriplex odora seu suaveolens, *Moriss Histor.* Botrys plerisque Botanicis, *J. B.* 3. 2. 298. vulgo, *Piment.*

Radice est parva, alba, recta descendente, paucis fibrillis donata: caule dodrantali aut pedali, terete, rigido, erecto, hirsuto, crebris foliis alternatim positis vestito, ab imo statim ramoso: foliis Quernorum æmula divisura utrinque laciniatis ac profundius incisis, venis majoribus, rubris

inſignitis, pediculis longis inſidentibus, cum primo emergunt, rubris, poſtea palleſcentibus. Floſculi ad tactum glutinoſi in ſummis caulibus & ramulis numeroſiſſimi, longa ſerie velut in ſpicas laxas digeſti ſunt. Ex uniuſcujuſque autem folioli ſinu duo exeunt ſurculi & velut racemuli floſculis & ſeminibus onuſti. Hi ſurculi diviſionibus ſuis Διχοτομίαν. obſervant, & in unoquoque divaricationum angulo floſculus ſedet nullo pediculo, itemque in ipſis foliorum alis inter pediculos ſurculorum modo dictorum. Floſculi apetali ſunt, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes, ex calyce herbaceo multifido ſurgentibus. Singulis ſingula ſuccedunt ſemina Sinapeos ſimilia, ſed minora multo in capſula, quæ calyx floris fuit, incluſa.

Tota planta odorata eſt cum quadam graveolentia non inſuavi, ſaporis ſubacris, aromatici, & reſinoſo quodam lentore prædita, quo colligentium manus inficit.

Sponte naſcitur in Gallo-provincia circa profluentes aquas & fontes & in aridis, arenoſiſque locis. Facile noſtris in hortis adoleſcit. Herba integra uſitata eſt.

Analyſi chimica, ex hujus plantæ floridæ dempta radice ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis aromatici, ſubamaricantis, acris, obſcure ſalſi & obſcure acidi ℔ij. ℥j. ʒj. gr. xxxvj. humoris primo ſubacidi, deinde manifeſte acidi, tandem ſubauſteri ℔ij. ℥iiij. ʒiiij. humoris rufeſcentis, limpidi, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥ij. gr. xxxvj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒj. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. gr. vj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gr. lx. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxx. extracta fuere. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. gr. liiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xviij.

Hæc planta ſale eſſentiali ammoniacali cum oleo tum tenui, tum craſſo conjuncto donatur.

A recentioribus ad pectoris affectus pituitoſos magnopere commendatur, præſertim in tuſſi & aſthmate humido & orthopnœja. Infuſum in vino aut hydromelite, aut in aqua bulliente inſtar Theæ mane & veſperi ad ℥vj. propinatur, vel herbæ ſiccæ pulvis cum melle vel ſyrupo idoneo ad ʒj. exhibetur. Sic pulmonum infarctum reſerat, mucum ſpiſſum incidit, attenuat, & expectorationem promovet. Purulenta exſpuentibus mirifice auxiliatur, atteſtante Matthiolo. Pulmonum ulcera detergit & vomicas ſanat. Camerarius *in Horto ſuo* ſcribit in Miſnia herbam mandi & cum pauco vino deglutiri, vel etiam fieri ex ea cum melle electuarium ad pulmonis vitia præſtantiſſimum.

Puerperarum flatulentos dolores colicos & abdominis inflationem ſedat. Præterea expertam Ettmullerus aſſerit in inflammatione hypochondriorum infantum, in qua ſuccus cum pulte permiſtus exhibetur.

Externe admota herba ipſa recens facit quoque ad uteri dolores & ad puerorum flatulentam abdominis diſtenſionem, ſi in calenti tegula, vino generoſo irrorata calefiat & ventri imponatur. Eadem quoque una cum Matricaria & Chamæmeli floribus puerperarum a partu cruciatibus auxilia-

liatur, & eſt præſentaneum auxilium, ubi ſimul omnia conciſa in oleo Liliorum in patella parumper coquantur, & deinde ovis gallinaceis excipiantur, ſimul miſceantur, coquanturque quoad placentæ formam referant & calida ventri ſuperponantur.

Aqua ejus diſtillata ſervatur in Officinis, & epota ad dolores poſt partum leniendos & hypochondriorum infantum inflationem ſedandam perutilis cenſetur.

℞. Botryos M. j. Infund. in aq. cal. ℔j. Colaturæ adde mell. Narbonenſ. q. ſ. Sumat æger infuſum calens inſtar Theæ in orthopnœa, tuſſi & aſthmate humido.

℞. Botryos exſicc. & pulver. q. l. Adde Mel. deſpumati q. ſ. Fiat Electuar. Doſis ℨj. ter quaterve die adverſus vomicas pulmonum.

℞. Herbæ Botryos recentis M. vj. Capillor. Vener. M. iij. Paſſular. Corinthiacar. ℔ß. Glycyrrhiz. raſæ ℥iij. Inciſa & contuſa infund. in aq. Botryos q. ſ. Coquantur. Fiat colatura, cui adde ſucci Botryos ℥iiij. Succi Hederæ terreſtr. ℥ij. Sacchari albi q. ſ. Coq. Fiat ſyrupus ſ. a. Sumat æger ℥j. mane & veſperi cum cyatho infuſi Botryos in phthiſi incipiente, ulcere pulmonum, & purulenta exſpuitione.

Nonnulli inter veſtes Botrym reponunt ad tineas abigendas & ad odoris ſuavitatem communicandam.

Botrys ambroſioides Americana, *Off.* Chenopodium ambroſioides Mexicanum, *Inſt. R. H.* 506. Botrys ambroſioides Mexicana, *C. B. P.* 138. & *App.* 516. Epazotl ſeu Atriplex odorata Mexicana, *Hernandez* 159.

Radice eſt oblonga, fuſca, capillaribus fibris cincta, intus candida: caule pedali, etiam altiore, eoque ſubrubente quandoque, rotundo, ſtriato, pilis leviſſimis & rariſſimis aſperſis: foliis pallide virentibus, Atriplicis ſylveſtris vulgaris forma ſimilibus, oblongis, ſinuatis, & abſque ordine caulem ambientibus. Ad ſingulorum exortum ramuli, ut in Atriplice emergunt, pluribus velut capitulis alternatim diſpoſitis onuſti, quibus ſingulis foliolum exiguum ſubjicitur, quibuſque apertis floſculi exigui luteoli, ut in Botry vulgari conſpiciuntur, hiſque ſemen minutum, copioſum ſuccedit. Tota planta odorem gravem, ſed non ingratum ſpirat, & ſaporem aromaticum ad Cuminum accedentem refert.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum recentium Botryos Americanæ ℔v. prodierunt per B. V. humoris limpidi, odorati, ſaporem reſinoſum & ſubamarum referentis primo obſcure acidi, ac tandem ſubacidi ℔iij. ℥xiij. ℨij. gr. lj. cum olei eſſentialis flaveſcentis gr. lxix. deinde per retortam humoris ſubſalſi, ſubacidi & urinoſi ℥ij. ℨiij. gr. xviij. humoris rufeſcentis, obſcure acidi, manifeſte alcali, urinoſi, & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℨiiij. gr. x. ſalis volatilis urinoſi concreti ℨj. gr. iiij. olei adipoſi ℥iij. ℨvij. gr. x. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ℨj. gr. lvij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ℨvj. gr. ix. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℨvij. gr. lxvj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ℨj. gr. lxix. in calcinatione ℥iij. ℨiij. gr. xlviij.

Per hanc analyſim manifeſtum eſt, Botrym Americanam continere ſalem am-

moniacalem multo oleo tum tenui, tum crasso conjunctum. Multo plus salis volatilis urinosi & olei in ea deprehenditur quam in vulgari Botry.

Hæc planta sudores, urinas & menses potenter movet, flatus discutit & ventriculum roborat. Francisc. Hernandez herbam crudam coctamve adjectam condimentis corroborare scribit, pectori asthmaticis & obstructis conferre, gratamque alimoniam præbere; radicum decoctum dysenterias coercere, dissipare inflammationes & noxia venenis animalia pellere.

BRASSICA.

BRASSICÆ, seu Caulis species non paucæ observantur in hortis excultæ, vel colore, vel forma differentes. Quædam enim sessili folio patulæ sunt; aliæ contracto capitatæ; nigræ nonnullæ vel rubræ; pleræque albidæ, vel etiam saturato colore virentes: jam ex lævi folio istæ, illæ vero crispo aut laciniato. Ea est etiam quæ ex florido caule Cauli flora dicitur, sicut ex tumente caule Caulo-rapa. Quarum varietatum præcipuæ & magis usitatæ sunt, Brassica capitata alba, Brassica capitata rubra, Brassica rubra vulgaris, Brassica alba vulgaris, Brassica alba crispa, Brassica cauli-flora.

BRASSICA capitata alba, *Olitorum*, *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 826. *Inst. R. H.* 219. Brassica capitata albida, *Dod. Pempt.* 623. vulgo, *Chou pomme blanc.*

Ex alba & fibrata radice caulem producit humilem, crassum, albicantem, crasso cortice tectum, medulla parum acri & subdulci. Folia quæ primum erumpunt lata habet & ampla, nullis insignibus laciniis sinuata, longis, crassis pediculis hærentia, costis nervisque albicantibus crassis intertexta, colore cæsio aut cinereo cærulescente, quorum inferiora evulsa aut sponte decidua stipitem relinquunt densa vestigiorum serie rugosum & inæqualem: superna vero quæ remanent, lata quoque & subrotunda, & ex viridi albicantia aut cæsia, mutuo incubitu in caput maximum nonnumquam ultra libras quadraginta ponderantem, durissimum, conglobantur tam arcto amplexu ut difficile separentur. Horum interiora plane albicant. Porro glomer, adveniente vere, quo tempore seminii ergo plantari solet, parum dehiscens, e medio caulem erectiorem profert, floribus onustum cruciformibus, qui scilicet quatuor petalis constant luteis aut luteo pallidis, calyce quadrifido, ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum seu siliquam teretem, longam, tenuem, cylindraceam, septo medio cui valvæ imbricatæ utrinque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque fetam subrotundis, nigricantibus.

BRASSICA capitata rubra, *Olitorum*: Brassica capitata rubra *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 831. *Inst. R. H.* 219. Brassica rubra capitata, *Dodon.* 621. vulgo, *Chou pomme rouge*.

Quod folia attinet, albæ similia quodammodo sunt: at colore magna varietate ludunt; quædam enim atro-purpurea, quædam atro-virentia, aut etiam dilutius virentia: nonnulla quoque cæsio nebulæ aspersu glauca sunt. At omnes rubris costis ac nervis intertexta. In reliquis cum alba convenit.

BRASSICA rubra vulgaris, *Olitorum*: Brassica rubra, *C. B. P.* 111. *Inst.*

R. H.

R. H. 219. & *Tabern. Icon.* 396. Brassica rubra vulgaris, *J. B.* 2. 831. vulgo, *Chou rouge.*

Procerior hæc reliquis esse videtur. Stipite namque velut arborescit duorum, trium aut quatuor pedum, aut etiam cubitorum alto, crasso, atropurpureo, ima parte verrucoso, alias singulo, alias in ramos divaricato: quem folia fortuito positu stipant lata, ex viridi rubentia, alias sanguineo rubore aut obscuriore etiam tota perfusa, non sine obductu nebulæ cujusdam glaucæ, crebro crassarum venarum discursu rugosa, patula, sinuataque. Flores lutei cauli erecto hærent: quos siliquæ excipiunt palmares, in quibus semen rufum, rotundum. Hujus folia patula manent & expansa. Hyemem perfert, ac sæpe, præsertim culta, arboream acquirit proceritatem, firmitatemque, ac ita in plures durat annos. Sæpe etiam laterales producit ramulos. Ramorum extrema adventante vere delicatioribus in acetaria expetuntur.

Brassica alba vulgaris, *Olitorum*: Brassica alba vel viridis, *C. B. P.* 111. *Inst. R. H.* 219. Brassica alba vulgaris, *J. B.* 2. 829. vulgo, *Chou blond ou Chou verd.*

Ex radice tophosa surgit stipes qui foliis, nervorumque divisura atque intertextu rubræ quodammodo respondet. Folia tamen subrotunda, auriculata ex longis, crassis pediculis delicatiora videntur, in quorum circuitu serraturæ quædam apparent. Flores albidi cruciformes sunt ut in ceteris Brassicis. Tota planta albicat, & cæsio quodam colore obducta est.

Brassica alba crispa, *Olitorum*: Brassica alba crispa, *C. B. P.* 111. *Inst. R. H.* 219. Brassica Sabauda rugosa, *J. B.* 2. 828. Brassica Sabauda, *Dodon.* 624. vulgo, *Chou frise blanc.*

Hujus folia rotunda, rugosa valde & ita quidem rugis inæqualia sunt, ut singula ceu ex vesicis aut cellulis quibusdam similibus congesta videantur subtus extuberantibus atque prominentibus, aversa parte cavis, & brevibus pediculis hærentia, ex luteolo quodam & atro-virentia & pallide viridantibus costis intertesta. Eadem etiam in densum globum coguntur, sed parvum & candicantem, dum extremitates interim obscurius virent. Flos luteus. Semen ut in reliquis.

Brassica Cauli-flora, *Olitorum*: Brassica Cauli-flora, *C. B. P.* 111. *Inst. R. H.* 219. Brassica multi-flora, *J. B.* 2. 828. Brassica florida Botryitis, *Lobel. Icon.* 245. vulgo, *Chou-fleur.*

Perampla hæc quoque fert folia, cubitalia, longiora quam Brassicæ capitatæ albæ, acutiora, nec ita lata, nulla insigni laciniarum divisura, dilute virentia, quædam etiam colore magis glauco, exteriora præsertim nervis candicantibus conspicua, per ambitum nonnihil denticulata & veluti serrata, sed nec profunde, nec dense. In caput glomerantur sed mollius, minus denso foliorum incubitu formatum: inter quorum sinum cauliculi florigeri densissimo stipatu prodeunt crassi, albidi, molles, qui cocti palato grati, cum suavitate comeduntur. His cauliculis, si per tempus liceat, debitam proceritatem adeptis innascuntur flores & siliquæ aliorum similes.

Hæ omnes Brassicæ species in hortis coluntur ad culinarium usum potius

quam ad Medicum. In Officinis Pharmaceuticis præsertim usitata sunt folia Brassicarum rubrarum.

Analysi chymica, Brassicæ capitatæ folior. ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & sapore caules coctos referentis, obscure salsi ℥xj. ʒv. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis, primo obscure acidi, & deinde manifesti, nonnihil salsi ℔ij. ℥viij. gr. xxxv. humoris primo limpidi, deinde subturbidi, odoris & saporis ejusdem, sed ingrati, quasi porracei, intense acidi, subsalsi & subausteri ℔j. ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒij. gr. xxxv. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei adiposi, ʒiij. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. gr. vj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒv. gr. xl. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. lxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. lxij. in calcinatione ℥iij. gr. xxxij.

Per hanc analysim liquet, Brassicam capitatam sale essentiali donari tartareo, nitroso, ammoniacali, cum olei portione mediocri conjuncto.

Ex Brassicæ cauli-floræ summitatum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore plantam referentis, fere insipidi, obscure salsi & obscure acidi ℥xiiij. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi ejusdem odoris, saporisque, obscure alcali ℔iij. ℥v. gr. xxxij. humoris primo limpidi ejusdem odoris, subsalsi, alcali, urinosi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. ʒiij. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒiij. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lxvj. lixivio extracta sunt. Deperditio partium in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. lxiiij. in calcinatione ℥ij. gr. xij. Ex hac analysi concludendum salem essentialem Brassicæ cauli-floræ esse ammoniacalem.

Brassicæ decoctum ex aqua summe fœtet & Brassica in terram putrefacta tetrum spirat odorem. Ille fœtor oritur ex sulphure crasso & admodum compacto, per salia volatilia in putrefactione aliquantisper evecto.

Brassica omnis apud olitores & coquos magis familiaris est quam apud Pharmacopœos. A quibusdam veterum pro Medicina universali plane habita est. Narrant Romanos per sexcentos annos sola Brassica ad omnes morbos usos fuisse. Etiam medicina magni Catonis audit, qui ejusdem beneficio familiam suam a lue pestilenti immunem servavisse dicitur. Hodie quamplurimi tum ex magnatibus, tum ex plebejis eam inter edulia avide appetunt. Rustici fere omnes ea vesci solent. Verumtamen ex omnium fere Medicorum sententia difficilis est concoctionis, parum nutrit, & succum crassum ac melancholicum gignit, quod facile quivis in seipso colligere potest ex ructibus fœtidis ingratisque quos excitat. Ventrem inflat, halitibus caput replet, mentis operationes hebetiores reddit, somnumque turbulentum efficit. Quapropter eam relinquendam censemus illis qui valent stomacho, aliisque hominibus qui multis durisque laboribus exercentur. Alba gustu censetur præstantior rubra, præsertim folia illius interiora quæ tenera: suavissima,

ma, delicatiſſima, concoctuque facilior cauli-flora. Rubra vero ad uſum medicum reſervatur, quæ ſpeciali dote pectori convenire dicitur.

Medici contrarias diſtinguunt in Braſſica virtutes ſcilicet alvum ſolvendi, & adſtringendi. Succus qui nitroſus eſt ammoniacalis, alvum movet; ipſum corpus ſeu ſubſtantia terrena adſtringens eſt. Hinc illud Scholæ Salernitanæ.

Jus Caulis ſolvit, cujus ſubſtantia ſtringit.

Præterea vis detergens & vulneraria in ea deprehenditur. S. Paulli vidit verrucas illitas ſucco Braſſicæ ſpatio 14. dierum evanuiſſe in ancilla quadam cui manus obſitæ erant verrucis, quas ſinebat ſponte exſiccari ſua citra detorſionem ullam. Camerarius refert folia ejus in ulceribus & lepra vino incocta admodum utiliter adhiberi. Tragus tantæ Braſſicam efficaciæ ait, ut urina eorum qui hoc olere veſcuntur, fiſtulis, cancro, ſerpigini, & ſimilibus vitiis mederi queat. S. Paulli potum vulnerarium ad conſolidanda vulnera ex Braſſicæ rubræ, Saniculæ, Verbenæ ana M. j. Nucis moſch. Zingiber. ana ℥ß. in ℔vj. Cereviſiæ maceratis deſcribit & vulneratis pro potu ordinario propinandum proponit. G. Hieronymus Velſchius refert ex Ottone Heurnio quemdam ſcorbuto adeo miſere laborantem, ut maculis toto pectore & cruribus diffuſis, membriſque rigentibus vix incedere poſſet, ſanatum potu quotidiano ex vini ℔iij. quibus Braſſicæ rubræ conciſæ M. iiij. cum Zingiberis ʒß. Cinnamomi ʒij. immacerata fuerant. Grube *De Arcanis Medicinæ*, teſtatur quemdam hydrope & ſcorbuto laborantem ope ſolius Braſſicæ vino cum ſuis corrigentibus infuſæ feliciter fuiſſe reſtitutum.

Rubra acrimoniam humorum in pectore potiſſimum ſummopere mitigat, tuſſim egregie ſedat & incipientia ulcera detergit. Eo nomine in decoctis & juſculis pectoralibus præſcribitur. Concionatoribus quibuſdam & cantoribus in uſu eſt pro raucedine nimiam loquelam inſequente emendanda ac voce conſervanda, decoctum ejus cum paſſulis frequenter haurire.

℞. Pulmonem unum vitulinum minutim ſectum, Braſſicæ rubræ fruſtulatim ſectæ ℔j. Napor. n. xij. Orizæ mundatæ cochlear unum. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij. pro quatuor juſculis adverſus tuſſim vehementem, & ſpirandi difficultatem.

℞. Succ. defæcati caulium rubror. ℔j. Croci minutim conciſi ʒiij. Mellis deſpumati & Sacchari albi ana ℔ß. Coquantur ad ſyrup. conſiſtentiam. Fiat colatura. Syrupus rite coctus ſervetur ad uſum.

Hartmannus ad lateris dolorem folia Braſſicæ butyro illita pulvere Cumini aſperſa dolentique parti impoſita proponit. Puerperarum mammis ad lactis abundantiam aut coagulationem præcavendam, mammarum quoque abſceſſibus, ad præcavendam inflammationem, & ad ulceris conſolidationem promovendam utiliter imponuntur.

Braſſica rubra uſurpatur in Unguento mundificativo de Apio. Ex ejus ſucco ſyrupus Caulium rubrorum in Officinis paratus ſervari ſolet.

BRUNELLA.

Brunella, Prunella, Consolida minor, & Symphytum minus, *Off.* Brunella major, folio non dissecto, *C. B. P.* 260. *Inst. R. H.* 182. Prunella flore minore, vulgaris *J. B.* 3. 428. Brunella, *Dod. Pempt.* 136. Consolida minor, *Matthiol. Camerar. Epitom.* 703. Symphytum petræum, *Lobel. Icon.* 474. vulgo, ***Brunelle.***

Radice est transversa, fibrata, parva: caulibus spithamam superantibus, quadrangulis, hirsutis, ramosis: foliis subrotundis, obscure virentibus, sinuatis, pediculis longiusculis hærentibus. Flores quasi spicatim & verticillatim in densis capitulis oriuntur monopetali, labiati, purpurei, labio superiori galeato, inferiori vero trilobato. Calyx monotomos quatuor semina subrotunda continet e pistillo nata. Delectatur locis herbidis & Soli expositis agri Parisiensis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, folior. Brunellæ recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo odore & sapore plantam referentis, deinde saporis & odoris expertis, obscure acidi ℔ij. ℨiij. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, inodori, manifeste acidi, deinde fusci, empyreumatici, intense acidi, subausteri, ac tandem aliquantisper & obscure urinosi ℔ij. ℥iij. ℨij. humoris fusci, turbidi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℨvij. salis volatilis urinosi, concreti gr. viij. olei spissi ad instar extracti ℨiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ℨvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℈j. ex quibus salis fixi mere alcali ℨv. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ℈j. gr. lxiiij. in calcinatione ℥ij. ℨv. gr. xxxvj.

Brunellæ succus chartam cæruleam rubro inficit colore, saporem refert herbaceum, stipticum, mucaginosum, cum exiguo amarore. Salem essentialem continet aluminosum cum Ammoniaci portione exigua & mediocri sulphuris crassi, bituminosi, portione conjunctum.

Brunella inter plantas vulnerarias adstringentes recensetur, nec infimum locum tenet. Usus præcipuus in vulneribus, in primis pulmonum, in sputo & mictu cruento, uterinis hæmorrhagiis, & dysenteria. In decoctis, jusculis & potionibus vulnerariis ejus decoctum ad ℥vj. succus ad ℥ij. vel ℥iiij. præscribitur. Usurpatur quoque decoctum in enematibus vulnerariis & adstringentibus adversus cruenta ventris profluvia, necnon in profundiora vulnera injicitur. Ab animali venenato demorsis J. Bauhinus ejus succum propinat.

In faucium & tonsillarum inflammationibus, in aphthis & ulceribus oris & palati, decoctum ejus in ore detentum specifice convenit & ingreditur gargarismata anginosa.

℞. Brunellæ M. j. Coqu. in aq. comm. ℔j. ad medias: sub finem coctionis adde mellis rosati ℥j. Salis Prunell. ℈j. Fiat colatura cui adde phlegmatis vitriol. ℥j. Fiat gargarisma.

℞. Folior. recent. Brunell. & Veronicæ ana M. j. Vini rubr. ℔j. Macerentur

in

in vase clauso in balneo Mariæ per sex horas. Fiat colatura cum expressione cujus ℥iiij. ter die in mictu cruento sumat æger.

℞. Succor. defæcator. Brunell. Bugulæ, Saniculæ ℥iij. Syrup. Heder. terrestr. ℥ß. Fiat potio in sputo cruento & hæmorrhagiis sæpius pro urgentia mali reiteranda.

Rustici plantam recentem contusam vulneribus imponunt ad sanguinem sistendum & agglutinandum vulnus. In putridis ulceribus sedis & pudendorum commendatur. Cæsalpinus plantam contusam in cataplasmate furunculis ad eorum suppurationem excitandam admovebat. Idem in vehementi cephalalgia, succo Brunellæ cum oleo Olivarum & aceto commixto tempora colluebat.

Brunellæ aqua distillata servatur in Officinis.

Brunella usurpatur in balsamo polychresto *Bauderoni*, in Emplastro pro fracturis *Nic. Præpositi*, in Emplastro ad herniam *Ejusdem*, & in Aq. vulneraria.

BRYONIA.

Bryoniæ sub nomine duæ plantæ genere diversæ in Officinis usitatæ sunt; Bryonia alba & Bryonia nigra. Bryonia alba adhuc duplex, baccis rubris scilicet atque baccis nigris.

Brionia & Bryonia alba, Vitis alba, Uva serpentina, Uva anguina, *Offic.* Bryonia aspera sive alba, baccis rubris, *C. B. P.* 297. & *Inst. R. H.* 102. Vitis alba sive Bryonia, *J. B.* 2. 143. Bryonia alba, *Dod. Pempt.* 400. Tamarum vulgo, vel Cerasiola, *Cæsalp.* 206. vulgo, *Coleuvree, Bryone, ou Vigne blanche.*

Radice nititur brachium superante, & femur humanum, cum annosa est, æquante, carnosa, in crassiores fibras divisa, cum exsiccatur fungosa, circulis ac radiis distincta, saporis acris, amaricantis, ingrati, & odoris, dum recens est, virosi: caules longissimos fundit tenues, scandentes, striatos, subhirsutos, capreolis donatos, in quibus folia alternatim nascuntur angulosa, ad Vitis formam quodammodo accedentia, sed longe minora & subaspera. Ex foliorum alis flores aliquot simul juncti exeunt, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque partes subrotundas divisi, ex albido virescentes, & venis distinctas, quos ita complecti solet calyx ut ab iis sejungi nequeat. Ex floribus alii steriles sunt, majores, & nulli embryoni adhærescentes, alii fecundi, minores, insidentes embryoni qui abit in baccam sphæricam, Pisi magnitudine, primum viridem, deinde rubram, mollem, succi nauseosi plenam, seminibus fetam subrotundis, mucagine quadam obductis. Nascitur passim in sepibus & sylvis præsertim in temperatis & frigidioribus regionibus. Agri Parisiensis est incola. Radix potissimum in usum venit.

Bryonia alba baccis nigris, *C. B. P.* 297. *Inst. R. H.* 102. Bryonia nigra, *Dod. Pempt.* 399. Hæc a priore differt radicum & baccarum colore. Hujus radix interius buxeo colore pallet, illius ex albido sublutei coloris est: hujus baccæ nigricant, illius rubent. Hæc priore minus usitata est.

Analysi chymica, radicis Bryoniæ recentis ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt

runt humoris limpidi, insipidi, obscure salsi ℔ij. ℥xiij. humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℥xiij. ʒvij. gr. xviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis primo manifeste acidi, deinde austeri ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris fusci, empyreumatici, alcali urinosi ℥iij. gr. xxxiij. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. olei fluidi ℥iij. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒvij. gr. lxiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. ex quibus lixivio, salis alcali fixi ℥j. ʒij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxxij. in calcinatione ℥v. gr. lxiij.

Radicis succus chartam cæruleam rubro colore inficit, amarus est, & odoris nauseabundi. Itaque patet, eam continere salem essentialem, tartareum, ammoniacalem, cum oleo acri & fœtido conjunctum.

Bryoniæ radix recens serum lentum, crassum & glutinosum potenter dissolvit, quacumque in parte sit condensatum, illudque evacuat per secessum & nonnumquam per vomitum. Siccata vero debilior est, & per inferiora solummodo purgat. Feliciter usurpatur in hydrope, passione hysterica, asthmate, epilepsia, vertigine, paralysi, arthritide & morbis chronicis. In primis in asthmate humorali, in hydrope pectoris & uteri & in hysterica suffocatione ab obstructionibus hujus visceris specifica audit. At vero cum potens sit & acre catharticum, ejus vehementia temperari solet a cremore Tartari, Sale vegetabili, Aceto tum simplici, tum stillatitio, aut aliquo pulvere aromatico & stomachico. Radix siccata & pulverata exhibetur a ℈j. ad ʒj. succus a ʒj. ad ℥ß. in jusculo. Radix ex lacte vel vino cocta ad ʒiij. vel ʒvj. Ex succo radicis paratur syrupus ad eosdem morbos efficax si propinetur ad ℥j.

Refert Arnaldus a Villa-nova epilepticum curatum fuisse trium septimanarum spatio, purgando se quotidie cum succo Bryoniæ defæcato, addito pauco Saccharo. Thomas Sydenham maniæ curationem hoc cathartico inniti asserit, si, debitis venæ sectionibus, tum ex brachiis, tum ex jugularibus venis præmissis, æger hujus radicis pulveratæ ʒj. cum lacte, vel infusum ℥ß. in vino, tertia vel quarta quaque die sumat, donec convaluerit. Ad passionem hystericam vel succus vel decoctum in vino præstat ex Matthiolo, si bis vel ter in hebdomada usurpetur.

Aqua vel succus radicis Bryoniæ singularis a quibusdam adversus hydropem commendatur, qui sic præparatur. Primo vere radix Bryoniæ circa caput ex transverso resecatur: pars vero reliqua terræ cohærens excavatur: tum superior pars resecta tamquam operculum ipsi imponitur. Cavitas postero die reperitur repleta succo quodam fere lacteo, qui exhibetur ad cochlear unum, duo vel tria quotidie mane jejuno ventriculo, clementer purgat per inferiora, aquas hydropicorum subducit, viscerumque obstructiones tollit.

Fæcula Bryoniæ præparata servatur in Officinis; quæ nihil aliud est quam farinacea pars radicis quæ dum succus depuratur in pelvis fundo subsidet, & effuso paulatim succo exsiccatur. Sed exiguæ admodum est virtutis.

Extractum majoris est energiæ & præparatur radicem recentem minutim concisam decoquendo in vino ad medias, decoctum exprimendo, & colaturam ad extracti consistentiam inspissando. A ʒß. ad ʒj. exhibetur.

℞. Radic.

℞. Radic. Bryon. pulver. ʒß. Cremor. Tartar. ℈j. Fiat bolus cum ſ. q. conſerv. Roſar.

℞. Radic. Bryon. alb. pulver. ʒj. Lactis vaccin. ℥iiij. Hauriat æger. Vel

℞. Rad. Bryon. recentis ℥ß. Vini albi ℥iiij. Macerentur per noctem. In colatura diſſolve ſyrup. Violar. ℥j. M. Fiat potio in mania.

℞. Radic. Bryon. recent. ʒiij. Coque ex aq. ad ℥vj. In colatura diſſolve Mann. Calabr. ℥j. Sal. vegetabil. ʒj. Fiat potio.

Externe admota radix potentiſſime reſolvit. Ad hydropem, lateris dolorem, iſchiadicum dolorem & ſcrophulas commendatur. Radix recens contuſa & renum regioni applicata ſola vel cum ſtercore vaccino, urinas promovet & hydropem ſanat, auctore J. Raio. Tachenius refert dolorem iſchiadicum radice recente tuſa, cum oleo Lini mixta & tepide applicata, mirum in modum pacari.

Zacutus cum juramento affirmat ſcrophulas tam apertas, quam non apertas hoc unguento ſanari.

℞. Rad. Bryon. alb. ſuccoſæ ℔ß. In taleolas minutim ſectam frige in ſartagine, quouſque contabeſcat. Cola. Adde Terebenthin. Abietis ℔ß. Ceræ ℥v. Fiat unguentum. De hoc unguento ſupra ſtrumas appones mane & veſperi. Vel enim ſtrumas reſolvit, vel ad ſuppurationem deducit, tandemque ſanat ulcera.

Turiones & Baccæ alvum vehementer commovent & ventriculum gravant. Rarius in uſum veniunt.

Circulatores & Agyrtæ nonnulli ex hujus radice mira quædam monſtra effingunt, quæ cum aliquot dies ſiccæ arenæ mandaverint, pro Mandragoris poſtea diſtrahunt & vendunt.

Radix Bryoniæ uſurpatur in ſyrupo aperiente cachectico *Charas*, in unguentis *Agrippæ & Aregon. Nicolai Salernitani.*

BRYONIA nigra vulgaris ſeu racemoſa, Vitis nigra, Tamnus, Sigillum Beatæ Mariæ, *Off.* Tamnus racemoſa flore minore, luteo-palleſcente, *Inſt. R. H.* 103. Bryonia levis ſive nigra racemoſa *C. B. P.* 297. Vitis nigra quibuſdam ſive Tamnus Plinii, folio Cyclaminis, *J. B.* 2. 147. Vitis Sylveſtris, *Dodon.* 401. vulgo, *Sceau de Notre Dame* ou *Racine vierge.*

Radice eſt magna, craſſa, longa, tuberoſa, foris nigra, intus alba, ſucco glutinoſo & lento turgida, ſapore acri non ingrato: cauliculis viticuloſis, tenuibus, longis, ſcandentibus, lignoſis, obſcure ſubrubentibus, abſque capreolis: foliis alternis, mollibus, læte virentibus, ſplendentibus, Smilacis lævis haud abſimilibus, multis nervis ſinuatis præditis, ſaporis viſcidi. Flores ex foliorum alis oriuntur racematim cohærentes, exigui, monopetali, campaniformes, patentes, in ſex partes diviſi, ex luteo virentes, quorum alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhæreſcentes, alii fœcundi inſidentes embryoni qui deinde abit in baccam ovatam, rubentem, aut ex rubore fuſcam, calyptra membranacea inſtructam, ſeminibuſque fetam ſubrotundis. In agro Pariſienſi frequens naſcitur. Radix in uſu eſt.

ALIA eſt Bryoniæ nigræ ſpecies quæ Bryonia nigra baccifera dicitur: Tamnus

us baccifera flore majore albo, *Inst. R. H.* 103. Bryonia lævis sive nigra baccifera, *C. B. P.* 297. *J. B.* 2. 149. A vulgari Bryonia nigra racemosa potissimum in his differt, quod vulgaris florem minorem habeat & racemosa sit: hæc vero flore sit majore & albo, atque baccas ferat Cerasis fere similes, & singulatim in singulis pedicellis e caule prodeuntes.

Analysi chymica, ℔v. radicis Bryoniæ nigræ vulgaris recentis per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥xij. humoris primo limpidi subacidi, obscure austeri, deinde rufescentis, empyreumatici, intense austeri ℔iij. ℥iiij. ʒij. gr. xlviij. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, cum quadam acrimonia, necnon obscure alcali, urinosi & austeri ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris fusci, mediocri salis volatilis urinosi portione imprægnati ℥j. olei ʒj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒv. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ex quibus salis fixi alcali ℥ij. gr. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvij. gr. xxiiij. in calcinatione ℥iij. ʒv.

Hæc radix salem continet essentialem aluminoso similem cum ammoniacali & oleo tenui ac raro conjunctum. Licet enim parum olei extractum videatur: attamen duæ posteriores humoris distillati portiones iterata distillatione rectificatæ olei fere ʒiiij. reliquerunt.

De internis hujus plantæ viribus inter Botanicos non convenit. Compertum est, inquit Lobelius, vel mulierculis vehementius urinam renumque sabulum, mensiumque saburram impellere potu. Quidam contendunt ejus radicem aquosa detrahere ac hydropicis utilem esse. Verum C. Hoffmannus de vi purgatrice valde dubitat: & J. Raius refert Mart. Lister celeberrimum apud Anglos Medicum, tum radicem ipsam in substantia, ut vocant, tum ejus extractum larga dosi sæpius exhibuisse, numquam tamen observasse eam vel per vomitum, vel per secessum, vel alio quovis modo sensibili operari.

Externe hæc radix vulneraria est & potenter resolvit. Vulgaris est usus in suggillationibus hanc radicem rasam & contusam sub forma cataplasmatis contusæ parti imponere: & livorem cito discutit. J. Raius pulverem radicum cum aceto & stercore vaccino ad formam cataplasmatis redactum podagricos dolores lenire asserit.

Usurpatur in pulvere ad puerorum enterocelem *Pauderoni*, & in Empl. Diabotano D. Blondel, *collectaneor. Pharmaceuticor.*

BUGLOSSUM.

BUGLOSSUM & Buglossa, *Off.* Buglossum angustifolium majus flore cæruleo, *C. B. P.* 256. *Inst. R. H.* 134. Buglossum vulgare majus *J. B.* 3. 578. Buglossa Italica, *Tragi* 232. Buglossa vulgaris, *Dodon. Pempt.* 628. Cirsium Italicum, *Fuchs*: Lycopsis *Anguill*: vulgo, *Buglose*.

Ex radice oblonga, terete, digitali crassitudine, pluribus annis restante, foris rubente aut nigricante, intus candida, lentoque succo prædita, caules plures exserit sesquicubitales aut cubitales, teretes, pilis rigidulis asperos, summa

ſumma parte ramoſos: quibus abſque pediculis adnaſcuntur folia crebra, anguſta, oblonga, ex viridi glauca, non ut Borraginis rugoſa, in acutum mucronem deſinentia, conſimilibus pilis utrimque hirſuta, ad margines æqualia. Flores in faſtigiis caulium & ramorum, e calyce quinque oblongis, anguſtis, acutis, piloſis ſegmentis compoſito, exeunt monopetali, infundibuliformes, in quinque ſegmenta obtuſa ſeu orbiculata e cæruleo purpuraſcentia, diviſi, cum umbone medio obtuſo, villoſo, quinque ſtaminibus compoſito. Piſtillum oblongum ex imo calycis fundo naſcitur poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina viperini capitis æmula, in acutum mucronem ad latus ſpectantem faſtigiata, per maturitatem pulla, rugoſa, quæ in calyce ipſo longe ampliato matureſcunt. Summitates caulium & calyces florum purpuraſcunt. Surculi floriferi, antequam flores expandantur, reflectuntur, ſeu contorquentur caudæ ſcorpii in modum. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur, & in hortis ad uſum medicum colitur. Tota enim planta uſitata eſt.

Analyſi chymica, ex folior. Bugloſſi recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcure alcali ℔ij. ℥xij. gr. lxvij. humoris limpidi, tum obſcure acidi, tum obſcure alcali ℔j. ℥x. gr. xl. humoris limpidi ſubſalſi, tum obſcure acidi, tum obſcure alcali ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impragnati ʒvij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lx. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij. gr. lxij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. lxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒvj. gr. xlij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒiiij. gr. xxiij. in calcinatione ℥j. gr. vj.

Bugloſſi radicum ſuccus glutinoſus eſt, & chartam cæruleam rubram efficit. Non adeo lentus eſt florum & foliorum ſuccus, & longe debiliorem rubedinem conciliat. Præterea folia exſiccata & prunis impoſita accenduntur, & leves emittunt fulgurationes, quales ex ſale nitri in prunas projecto exſurgere ſolent. Ex quibus concludere licet, ſalem huic plantæ ineſſe eſſentialem, nitroſum, ammoniacalem, quadam mucagine involutum & multo phlegmate dilutum. Sed acidum in radicibus magis eſt evolutum, minus vero in floribus & in foliis.

Bugloſſum eaſdem obtinet virtutes quas Borrago: cum illa ſæpe conſociatur aut illi ſubſtituitur. Borragine minus ſuccoſum videtur. Ratione ſalis nitroſi tenuis & volatilis qui in illo deprehenditur, ſanguinis æſtum & efferveſcentiam bilioſam temperat & coercet: ejus lentorem ſale ammoniacali blando reſolvit: ſicque ſanguineum laticem reſolvendo, fermentatitium ejus motum compeſcendo, ejuſdem circuitionem expeditiorem efficit, ſecretiones excretioneſque imminutas aut interruptas reſtituit. Ea ratione utiliter exhibetur in affectionibus melancholicis & hypochondriacis, in febribus inflammatoriis, pleuritide, peripneumonia & aliis.

Flores ſunt e numero florum cordialium quorum pugillus unus aut alter in liquoris idonei cyatho uno infuſus inſtar Theæ præſcribitur, aut eorum con-

conserva a ℥ij. ad ℥ß. Folia & radices in decoctis bechicis, in jusculis alterantibus & refrigerantibus usurpantur. Buglossi succus sicut & Borraginis expressus & defœcatus ad ℥iiij. vel ℥vj. pro dosi sumitur in pleuritide: & tertia vel quarta quaque hora iteratur, ut diximus articulo de Borragine. Sæpe sudorem movet, sanguinem spissum & fere coagulatum resolvendo.

Extractum Buglossi in officinis præparatur, & aqua distillata quæ inter aquas cordiales temperatas recensetur.

Succus Buglossi usurpatur in syrupo Mercurialis, de longa vita dicto, syrupo de Fumaria *Mesuæ*, syrup. de Pomis composito *Charas*, Electuar. de Psyllio *Ejusdem*, Pilulis angelicis *Collectaneor. Pharmaceutic.* Flores adhibentur in syrupo Elleborato *Quercetani*: Conserva florum in opiata *Salomonis* & in Electuario de Citro solutivo.

BUGULA.

BUGULA, Consolida media, & Symphytum medium, *Off.* Bugula, *Dodon. Pemptad.* 135. *I. R. H.* 209. Consolida media pratensis cærulea, *C. B. P.* 260. Consolida media, quibusdam Bugula, *J. B.* 3. 430. Prunella Germanis, *Tragi* 311. Herba Laurentiana, *Cast. Dur.* Arthetica *Pandectar. Anguill.* Chamæcissus quorumdam, *Lugd.* 109. Symphytum medium *Lonicer*: Sylvatina vulgaris cærulea, *Hort. Oxon. Morisson*: vulgo, *Bugle* ou *petite Consoude*.

Radice est tenui, fibrosa, albida, styptica: foliis duabus unciis longis, subrotundis, mollibus, sinuatis, leviter incisis, nitidis, obscure virentibus, & in apricis & saxosis nonnumquam inferiore parte purpurascentibus, sapore primo occursu subdulci, mox amarescente & adstringente: duplici caulium genere, aliis tenuibus, teretiusculis, humi repentibus quibus se propagat, aliis erectis, palmam superantibus, quadrangulis, non ex omni parte hirsutis, sed duobus oppositis tantum lateribus, idque alternatim ad singula internodia, in quibus folia bina ex adverso nascuntur inferioribus minora. Flores in foliorum alis verticillatim oriuntur monopetali, unilabiati, cærulei, in tres divisi partes, quarum media bifida est, labii superioris locum occupantibus denticulis, cum pistillo & apicibus cæruleis: calyci insident sessili, brevi, hirsuto, cyaneo, monotomo, quinquepartito: ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Delectatur pratis & locis umbrosis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica plurimum præbet spiritus urinosi, phlegmatis acidi & olei, mediocrem vero salis volatilis & terræ quantitatem; unde exsurgit sal essentialis aluminosus ammoniacalis cum oleo spisso bituminoso & aliquantisper aromatico consociatus.

Vulneraria est adstringens tam intrinsecus quam extrinsecus adhibita. Commendatur in hæmorrhagiis quibuscumque, cruenta exspuitione, dysenteria, fluore albo mulierum. In infusis, apozematibus, jusculis & potionibus

vulnerariis, folia ad M. j. flores ad P. j. aut ij. præscribuntur vel sola, vel cum Sanicula, Brunella, aut aliis herbis vulnerariis permista. Succus foliorum expressus & defecatus ad ℥iiij. vel ℥vj. ad eadem valet. Insuper sanguinis concretiones ubicumque sint dissolvere & circulationi denuo reddere dicitur. Qua ratione propinatur ab alto devolutis, item cæsis, ruptis confractisque, & iis qui externa, intestinave vulnera acceperunt. Idem succus externe adhibitus vulnera ulceraque sanat. Utiliter quoque adhibetur in collutionibus ad aphthas, oris & gingivarum ulcera, sicut & pudendorum utriusque sexus.

Quidam huic plantæ vim diureticam & aperientem tribuunt. Camerarius & Dodonæus eam in hepatis obstructionibus, ictero, urinæ suppressione utilem esse asserunt. Poterius decoctum Bugulæ in jusculo vervecis factum maxime in phthisi commendat & internis ulceribus. Hepati quoque conferre mirifice asserit: & observat eam parum & clementer ventrem laxare, contra naturam Consolidarum inter quas reponitur.

℞. Folior. Bugulæ, Saniculæ, Alchimillæ, Vincæ Pervincæ, Pyrolæ, Veronicæ ana P. j. seu ʒß. Affunde vini rubri generosi ℔j. Infundantur per sex horas in vase clauso: deinde superaffunde aq. comm. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, & colentur. Dosis erit ℔ß. mane & sero propinanda, in cruenta exspuitione, casu ab alto, &c.

℞. Radicum Aristoloch. rotundæ & Gentianæ ana ʒiij. Radicis Rubiæ tinctor. ʒjß. Minutim incidantur, & bulliant per horæ quadrantem in aq. commun. ℔iiij. Tum adde foliorum Bugulæ, Saniculæ, Brunellæ, Alchimill. ana ʒß. flor. Centaur. minor. & Hyperici ana P. j. Bulliant leviter, & colatura servetur ad usum. Dosis ℥v. vel ℥vj. cum syrupi de Hedera terrestri ℥ß. Est potio vulneraria insignis ad vulnera, ulcera, & casum ab alto.

Aqua distillata Bugulæ servatur in Officinis, iisdem fere virtutibus instructa ac planta ipsa sed debilioribus. Extractum quoque conficitur in Officinis non contemnendum.

Parkinsonus unguentum e foliis Bugulæ, Scabiosæ & Saniculæ tusis, in axungia bullitis ad siccitatem usque, deinde expressis, ad omnis generis ulcera, contusiones & vulnera sananda plurimum valere scribit.

Bugula usurpatur in aq. vulneraria *Lemerii*; Balsamo polychresto *Bauderoni*, & mundificativo de Apio *Charas*.

BURSA PASTORIS.

BURSA PASTORIS, *Off.* Capsella, Sanguinaria, & Crispula, *Quorumdam*: Bursa pastoris major, folio sinuato *C. B. P.* 108. *Inst. R. H.* 216. Bursa pastoria *J. B.* 2. 936. Pastoria Bursa *Dodon. Pemptad.* 103. Bursa pastoris major, capsula cordata, foliis laciniatis, *Morisson. Oxon*: Thlaspi fatuum, Bursa pastoris dictum *Raii Histor.* 838. vulgo, *Tabouret*, *Boursette*, *Bourse* ou *Malette a Berger*.

Radice

Radice est alba, recta, fibrosa, exili, sapore subdulci & nauseoso: caule cubitali singulari vel multiplici, in ramulos alternatim positos diviso: foliis inferioribus modo integris, plerumque tamen profunde utrimque laciniatis, & Dentis leonis pene modo dissectis, ex angusto principio sensim dilatatis, asperis; quæ vero caulem amplectuntur minora sunt, lata basi, cum auricula utrimque producta, nec omnino laciniata. Flores longa serie in summis ramulis oriuntur parvi, cruciformes, seu e quatuor petalis subrotundis, albidis constantes, cum staminulis aliquot apices luteos gestantibus, calyce quadrifolio & pistillo abeunte in fructum compressum & quasi cordatum, aut latiusculam bifidam crumenulam referentem, tres lineas longum, septo intermedio cui valvæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisum, in quibus continentur semina minutissima per maturitatem fulva aut subrufa. In agro Parisiensi secus vias, locis incultis & desertis ac in ruderibus passim provenit. Herba integra in usu est.

Analysi chimica, hujus plantæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primo flavescentis, deinde limpidi, odoris & saporis quasi sulphurei & alcalini ℔iij. ℥viij. ʒij. gr. xxxviij. humoris primo limpidi, obscure salsi & urinosi, ac tandem rufescentis, intense alcali, urinosi & obscure acidi ℥xij. ʒvj. gr. xij. humoris rufescentis sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒiiij. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒij. gr. lvj. olei ℥j. ʒvij. gr. xlviiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒij. gr. lx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. vj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. iiij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒv. gr. xxvj. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. liiij.

Herba integra saporem herbaceum, subsalsum, nonnihil adstringentem, aliquantisper glutinosum refert. Succus foliorum chartam cæruleam rubro tingit colore. Parum tamen acidi analysi chymica exhibet, plurimum vero alcali tum volatilis, tum fixi, non parum terræ & olei quibus alcalini sales involvuntur. Salem igitur ammoniacalem continet cum aluminosi portione & ceteris principiis implicitum.

Inter plantas vulnerarias, adstringentes & refrigerantes recensetur. Hinc in hæmorrhagiis quibuscumque utiliter adhibetur, necnon etiam in diarrhæis, dysenteriis, alvi profluviis & gonorrhæa. In aqua vel vino rubro cocta vel infusa ad M. j. vel succus defecatus ad ℥iiij. vel ℥vj. vel folior. siccator. & pulverator. ʒj. præscribuntur & in jusculis, apozematibus, & clysteribus recipiuntur.

In mictu cruento specifica habetur. Theodorus Turquet Mayerne refert quemdam in paroxismis nephriticis, & etiam extra paroxismos urinas cruentas fundere sæpius solitum, pluribus frustra tentatis, intra decem dies curatum fuisse sequenti methodo.

℞. Folior. virid. Bursæ pastoris, Plantagin. Centinod. & summ. Hyperici ana q. l. Concisis affundatur in vesica stannea lactis vaccini recenter mulcti q. s. Fiat distillatio & aqua reservetur ad usum.

℞. Hujus aquæ ℥vj. syrup. Althææ vel Symphyti ℥j. M. Capiat æger ter in die,

die, videl. mane, hora quinta pomeridiana & hora somni, per duodecim vel quindecim dies.

In gonorrhæa succus vel decoctum ejus ad ℥ij. cum granis tribus vel quatuor Camphoræ epotum confert præmissis præmittendis.

Ipsi quoque febrifuga virtus tribuitur. Succum vel decoctum bis die febricitantibus propinant in febribus intermittentibus.

Externe in usu est contra quasvis hæmorrhagias: in primis planta contusa & naribus indita, vel in nucha, vel sub axillis utrisque applicata, vel in ea manu detenta ex quo latere nares sanguinem fundunt, narium hæmorrhagias sistit. Quidam succum expressum naribus attrahunt, aut turundam succo intinctam naribus applicant. Eamdem in cataplasmatis formam redactam cum aceti tantillo vel cum foliis Plantaginis contusam, regioni pubis contra nimium mensium fluxum cum successu sæpius adhibui.

Herba contusa vulneribus recentibus pro sistendo sanguine, & ad inflammationem præcavendam utiliter apponitur, vel pulverata iis inspergitur, vel ejus succo vulnera eluuntur. Cum aceto contusa & imposita tumores calidos, inflammationes & erysipelata sedat, & a nonnullis cum Sempervivo consociatur. Abdomini imposita etiam dysenteriæ confert. Item cum aceto & sale adhibetur a mulierculis carpis manuum pro febribus intermittentibus, imminente paroxismo, vel sola, vel cum Plantagine contusa ac tantillo Croci & Camphoræ in cataplasmatis formam redacta. Tota planta a quibusdam in ictero commendatur calceis indita & nudis pedibus admota. Decoctum in gulæ affectionibus purulentis pro gargarismate inservit.

℞. Folior. Bursæ pastoris & Plantaginis ana M. ij. Aceto irrorata contundantur & in sartagine decoquantur ad consistentiam cataplasmatis regioni pubis calide applicandi, in uterinis hæmorrhagiis. Expertum.

℞. Folior. Bursæ pastoris, Erysimi, Plantaginis & Millefolii ana q. s. Contusa instar pultis plantis pedum applicentur ineunte paroxismo in febribus intermittentibus cum cephalalgia. Ab Emmanuele Konig commendatum.

BUXUS.

BUxus & Buxum, *Off.* Buxus arborescens *C. B. P.* 471. *Inst. R. H.* 578. Buxus *J. B.* 2. 496. *Dodon. P.* 782. vulgo *Bovis* vel *Buis*.

Radice est magna ex parte nodosa tuberosaque: caudicibus subinde humani cruris, raro femoris crassitudine, non alte assurgentibus, densis ramis, cortice scabro albicante, materie densa, dura, ponderosa valde æquali, flava, nulla intus medulla: foliis creberrimis, semper virentibus, lævibus, splendentibus, oblongo-rotundis, crassis, rigidis, & interdum concavis, odoris & saporis ingrati amaricantis. Flores ex foliorum alis secundum ramulos racematim nascuntur distincti a fructibus qui in aliis ejusdem plantæ locis oriuntur, ut primus observavit Clariss. Tournefortius. Apetali sunt seu plurimis staminibus constantes e fundo plerumque tetragono calycis foliati flavescentis surgentibus. Steriles sunt: fructus enim aliis in partibus

naſcuntur ollæ inverſæ quodammmodo ſimiles, virides, in tres partes apice dehiſcentes, in tria diviſi loculamenta, quibus ſingulis bina plerumque continentur ſemina oblonga, lucida, ſpadicea, in capſula vi elaſtica munita recondita. In agro Pariſienſi ſponte nata reperitur in via quæ ducit ad Pagum *Marcouſſy*, & circa vicum *Chevreeuſe*. Necnon etiam in hortis colitur.

Analyſi chymica, ex *Barchuſen Acroamatib.* ex folior. Buxi viridium ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, odoris ingrati, obſcure acidi, ac tandem flaveſcentis, empyreumatici, ſubauſteri & alcali urinoſi ℔iiij. ℥vij. ʒvj gr. xlviij. olei ſpiſſi ℥vij. ʒvij. gr. xliiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥x. gr. lx. quæ igne aperto cremata reliquit cinerum albidorum ℥ij. gr. viij. ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒj. gr. lxviij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. gr. lxiiij. in calcinatione ℥viij gr. lij.

Hæc folia amara ſunt, fœtida, & chartam cæruleam debili rubore tingunt: ſalem eſſentialem tartareo-vitriolicum continere videntur cum multo oleo craſſo & narcotico conjunctum.

Ex ligno Buxi multum ſpiritus acidi & olei fœtidi craſſi extrahitur, parum vero ſpiritus urinoſi. Quidam, ut Amatus, erronee Buxum cum Guaiaco eamdem eſſe arborem putaverunt. Amatus, Prævotius & alii in lue venerea idem præſtare decoctum ligni ejus cum decocto Guaiaci aſſerunt. Lobelius virgulta ejus, lignum & folia decocta Guaiaci modo ſudores elicere ſcribit, & hoc decocto famulam pauperculam a lue venerea vindicatam fuiſſe. Sunt quoque nonnulli qui in decoctis ſudoriferis & antivenereis Buxum pro Guaiaco, pro ligno Saſſafras Juniperinum, radices Bardanæ & Caryophillatæ pro China & Sarſaparilla ſubſtituunt. Sed quid opus eſt nova & incerta medicamenta in locum certiorum & longo uſu comprobatorum medicaminum ſufficere?

Fernelius folia Buxi inter purgantia medicamenta recenſet. Verum tanta eſt purgantium medicamentorum & quidem præſtantiorum multitudo, ut a nemine hodie præſcribantur.

Quidam ajunt, Buxei ligni ſcobem adſtringere & exſiccare: unde decoctum in aqua, alvi profluvia ſanare tradunt, & cum vino rubro prodeſſe in doloribus dentium a frigidis fluxionibus?

Oleum nigrum & empyreumaticum ex Buxeo ligno arte chymica diſtillatur eodem modo quem expoſuimus articulo *de Guaiaco*. Huic oleo vis narcotica & antiſpaſmodica tribuitur. In epilepſia, & in hyſtericis atque ſpaſmodicis affectionibus magnopere commendatur. Mira de hoc oleo prædicat Quercetanus *in Tetrade cap.* 16. *p.* 211. *&* 215. illudque tantæ virtutis eſſe aſſerit, ut omnis generis dolores edomare, corruptiones & putrefactiones corrigere, vermes enecare & expellere, malignoſque vapores ex quibus ſympathicæ epilepſiæ naſcuntur, quæ facile tandem in idiopathicas tranſeunt, arcere & abſumere valeat. Ab eodem Quercetano & aliis habetur pro oleo Heraclino genuino Rulandi, ſed perperam, contra affirmante Friderico Hoffmanno qui oleum eſſe ex viſco Corylino diſtillatum pronunciat. Uſurpatur ad dolorem dentium compeſcendum & eorum cariem emendandam, guttulam in cavum carioſi dentis inſtillando.

Cum

Cum autem fere intolerabilis sit ejus fœtor, rectificatur iteratis distillationibus & cohobationibus cum aqua simplici, cum calce viva aut cum sale communi, vel etiam cum vini spiritu. Sic multum de suo fœtore empyreumatico deponit. Hoc oleum rectificatum intus sumptum anodynum est & diaphoreticum; a gutt. x. ad xx. præscribitur. Illitum impetigines sanat. Cum oleo Hyperici permistum ad rheumaticos dolores, sub forma linimenti commendatur.

Buxeum lignum ad opera quævis conveniens est & summe expetitum.

Alia est Buxi species minor, quæ Buxus foliis rotundioribus *C. B P.* 471. *J. R. H.* 579. Chamæpyxos *Tabern Icon* 1050. vulgo, *Bouis a Partere*, quæ ad hortorum areolas & pulvillos limitandos magni usus est. A priori nonnisi magnitudine discrepat.

CALAMINTHA.

CALAMINTHÆ species tres quatuorve occurrunt in Officinis: Calamintha nempe vulgaris, Calamintha Pulegii odore, Calamintha magno flore, & Calamintha arvensis.

CALAMINTHA vulgaris *Off.* Calamintha vulgaris vel Officinarum Germaniæ, *C. B. P.* 228. & *I. R. H.* 194. Calamintha flore magno vulgaris *J. B.* 3. *P.* 2. 228. Calamintha montana *Dod. P.* 98. Nepeta montana *Cordi*: vulgo, *Calament*.

Radice est fibrata: caulibus palmaribus & altioribus, quadrangulis, ramosis, in quibus folia bina nascuntur ex adverso posita unciam aut sequiunciam longa, subrotunda, obtuse acuminata, leviter serrata, pilosa, saporis acris, odoris grati. A medio ad summum usque ramorum ex alis foliorum pediculi duo in plures minores divisi flores sustinent monopetalos labiatos, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum; semiunciales & longiores, purpurascentes, odore jucundo præditos. E calyce hirsuto, striato, surgit pistillum posticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, lævia, nigricantia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens occurrit in Sylvis Regii Castelli Sangermaniaci. Herba integra usu est.

CALAMINTHA Pulegii odore, *Off.* Calamintha Pulegii odore, sive Nepeta, *C. B. P.* 228. & *I. R. H.* 194. Calamintha flore minore, odore Pulegii, *J. B.* 3. *P.* 2. 229. Pulegium sylvestre sive Calamintha altera *Dod. Pempt.* 98 Nepeta agrestis *Cordi*.

Priori haud absimilis est, at foliis & floribus minoribus & sapore ac odore Pulegii ab illa discrepat. In calidioribus Galliæ Narbonensis regionibus sponte nascitur.

CALAMINTHA magno flore, *Off.* Calamintha magno flore *C. B. P.* 229. & *I. R. H.* 194. Calamintha montana, flore magno ex calyce longo, *J. B.* 3. *P.* 2. 229. Calamintha montana præstantior *Lobel. Icon.* 512.

Gignitur in herbidis Alpium & Pyrenæorum collibus, prioribus minor si caulis spectetur: sed foliis ac floribus longe amplioribus & suavius olentibus.

CALAMINTHA arvensis, *Off.* Mentha arvensis verticillata hirsuta *J. B.*

3. *P.* 2. 219. & *I. R. H.* 189. Calamintha arvensis verticillata *C. B. P.* 229. Calamintha arvensis 1. *Tab. Icon.* 352. Polycnemon *Lobel. Lugd.* 332. Nepeta agrestis *Tragi* 16. Pulegium agreste Serap. *Eidem* 17. vulgo, *Pouliot-Thim* quotumdam.

Calaminthæ vulgaris similis est foliorum figura & odore: ab ea vero florum figura discrepat quæ ad Menthæ genus reducitur. Flores enim ejus verticillatim nascuntur monopetali labiati, quorum labium superius fornicatum est, inferius vero tripartitum: sic tamen ambo secantur ut flos quadripartitus primo aspectu videatur. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Calaminthæ species sale essentiali ammoniacali donantur cum oleo aromatico copioso conjuncto.

Viscidos humores potenter incidunt: appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, flatus discutiunt, menses & urinas movent, ulcera renum detergunt, lochia & secundinam expellunt, expectorationem promovent, asthmaticis conferunt, & pulmonibus exulceratis auxiliantur, ex infuso Thææ modo assumptæ.

Externe discutiunt, attenuant & resolvunt, præscribuntur vel in balneo vel in fomentis. Herbæ aqua vel vino maceratæ abdomini in affectibus intestinorum flatulentis, vel regioni pubis ad ciendos menses & sistendos mulierum dolores post partum, vel capiti in vertigine aut veterno admoventur. Earum decocto partes paralysi tentatæ utiliter foventur.

Oleum essentiale distillatur utile ad flatus discutiendos & colicos dolores sedandos, Menses quoque ab uteri infarctu suppressos promovet. Aqua distillata fragrans in officinis servatur, & syrupus ex earum succo præparatur.

Usurpatur in decocto cephalico *Chara*, Lohoch sano *Ejusdem*, syrup. de Artemisia, de Stœchade, de Prassio, & Theriaca *Andromachi*.

CALCITRAPA.

CALCITRAPA & Carduus stellatus, *Off.* Carduus stellatus sive Calcitrapa *J. B.* 3. 89. *I. R. H.* 440. Carduus stellatus foliis Papaveris erratici *C. B. P.* 387. Spinastella *Tab. Icon.* 701. Hippophæstum *Columm. Phytobasan.* 107. vulgo *Charddon etoille* ou *Chaussetrappe*.

Radicibus est albidis, longis, mollibus, succosis, intus nervosis, digitum crassis: caulibus sesquicubitalibus, angulosis & ramosis, in quibus folia nascuntur villosa in profundas lacinias Papaveris rhœados more divisa. Extremis in ramulis capitula florida nascuntur composita ex floribus flosculosis, purpurascentibus, embryoni insidentibus, & calyce squammato aculeatoque, cujus squammæ in unciales & sesquiunciales, rigidas, mordaces, recta foras minantes spinas desinunt, ut radiatam stellam imitari videantur. Embryones deinde abeunt in semina lubrica, parva, oblonga, pappis instructa. In agro Parisiensi frequens occurrit. Radices, folia & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, Calcitrapæ ℔v. præbuerunt humoris limdidi, absque odore, & insigni sapore, obscure salsi ℔j., ℥vj. ʒv. humoris limpidi primo obscu-

obscure acidi, deinde manifesti, postea rufescentis, leviter empyreumatici, austeri ℔iij. ℨiiij. humoris fusci sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei spissi, extracti ad instar, ℥j. ℨiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ℨvj. gr. xxxvj. quae calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℨiiij. gr. xl. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℨiiij. gr. lxiiij. in calcinatione ℥j. ℨv. gr. xlviij.

Calcitrapae folia insigni amarore donantur & chartam caeruleam levi tingunt rubore. Radix vero sapore dulcis magis intensum ruborem ipsi conciliat. Unde liquet, salem essentialem continere ammoniacalem, tartareum cum sulphure crasso conjunctum. Ammoniacalis copiosior est in radicibus. Tartareus vero uberior in foliis.

Calcitrapa diuretica est, vulneraria & febrifuga. Succus foliorum expressus ineunte paroxismo ad febres intermittentes sedandas propinatur ad ℥iiij. vel ℥vj. Extractum ad ℨij. vel pulvis foliorum & florum exsiccatorum ad ℨj. ad eadem valere dicitur. Ejusdem succus externe vulnera consolidat.

Tota planta in decoctis & jusculis diureticis & aperientibus utiliter praescribitur. Semen contusum ad ℨj. vino per noctem maceratum & mane jejuno ventriculo potum urinas pellit, & urinarias vias a muco viscido liberat. Sed caute his utendum est, ne mictum cruentum afferant.

Cortex radicum mense Septembri effossarum exsiccatus & pulveratus insigne praebet remedium ad dolores nephriticos praecavendos summopere commendatum. Haec est illius remedii praeparandi & exhibendi ratio.

℞. Cortic. radic. Calcitrapae ℨj. Infunde per noctem in vini albi ℥v. Infusum capiat mane jejuno ventriculo, die 28. mensis lunaris. Postridie potus sequens mane propinandus est.

℞. Foliorum Parietar. M. j. ligni Sassafras, Semin. Anisi ana ℨj. Cinnamomi ℨß. Bull. leviter in aq. comm. ℥viij. Infunde per noctem. Summo mane ad ignem admoveantur ut incalescant. Fiat colatura cum expressione, qua dissolve Sacchari candidi ℨij. Fiat potio calidissime propinanda, nullumque exhibeatur alimentum nisi tribus post elapsis horis. Hoc remedium veluti specificum a D. *De Lamoignon de Baville* in Gallia Narbonensi summo Praefecto publici juris factum fuit, ejusque jussu typis mandatum.

CALENDULA.

CALENDULAE vel Calthae duae species in officinis usitatae sunt, hortensis scilicet & sylvestris.

CALENDULA hortensis, Caltha vulgaris. *Off.* Caltha vulgaris flore pallido *C. B. P.* 275. *I. R. H.* 498. Caltha flore simplici *J. B.* 3. 101. Calendula *Dod. P.* 254. Chryzanthemum & Caltha Poetarum, *Lobel. Icon.* 552. vulgo, *Soucy.*

Radice est surculosa, in fibras multas crassiores oblongas divisa: caulibus tenuibus, teretibus, aut nonnihil angulosis, hirsutis & tactu nonnihil viscidis, in crebros ramos divisis: foliis sine pediculis, caulem amplexis, oblongis,

ad basim angustioribus, summitate latioribus & subrotundis, pinguibus, hirsutis, incanis, dilute virentibus, gustu herbaceo, mox calidiusculo, odore gravi. Flores in summis ramulis nascuntur cum gravitate quadam aliquantulum odorati, coloris aurei, radiati, quorum discus ex plurimis flosculis tubulosis, in summitate quinquefariam divisis; corona vero ex semiflosculis in summo crenatis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce multifido, hirsuto, comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in capsulas incurvas & marginatas, semine fetas oblongo. In hortis colitur. Flores & folia usitata sunt.

CALENDULA sylvestris *Off.* Caltha arvensis *C. B. P.* 276. & *I. R. H.* 499. Caltha minima, *J. B.* 3. 103. Calendula arvensis, *Tabern. Icon.* 335. vulgo, *Soucy de vigne* ou *Soucy sauvage.* A priori magnitudine tantum differt. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Analysi chymica, ex Calendula multum extrahitur olei & humoris acidi, parum vero salis volatilis & spiritus urinosi.

Flores Calendulæ annotante Riverio *observ.* 30. a Pachequo communicata, odorem sanguinis menstrui bene valentis exhalant. Calendulæ arvensis folia, observante Cl. Tournefortio, amara sunt, fœtida & chartam cæruleam levissimo rubore tingunt. Exsiccata dum comburuntur fulgurationes nonnullas nitrosas edunt. Unde liquet has plantas salem essentialem continere nitroso-ammoniacalem multa terra & sulphure copioso permistum.

Utrique Calendulæ eædem virtutes tribuuntur. Sylvestris ut valentior a nonnullis anteponitur. Aperiendi & resolvendi vim obtinent. Obstructiones hepatis, lienis & uteri resolvunt. Ictero medentur, menses cient, partum promovent. Humores crassos ac viscidos attenuant; necnon inter alexipharmaca recensentur. Succus totius plantæ ab ℥j. ad ℥iiij. propinatur. Infusum florum & foliorum contusorum in vino albo ab ℥iij. ad ℥vj. extractum a ʒj. ad ʒij. conditum a ʒij. ad ℥j. præscribuntur. In scrophulis flores & folia cruda vel cocta comesta, & decoctum pro potu solito commendantur. Decoctum florum Calendulæ in Zythogalo ad variolas expellendas, teste J. Raio, apud Anglos usitatissimum est. Pestilentia, eodem narrante, floribus Calendulæ cum oleo & aceto comestis præcavetur, eademque sanatur sudoribus provocatis per succum florum Calendulæ calide potum. Acetum Calendulatum tanquam prophylacticum in peste a plurimis laudatur, si mane jejuno ventriculo os primum abluatur, & cochlear hujus aceti unum aut alterum potetur.

℞. Succi florum Calendulæ ℥ij. Pulver. lumbricor. terrestrium ʒj. Salis ammoniaci gr. xij. Fiat haustus in ictero.

℞. Extracti Calendulæ ʒj. Aloes gr. xij. Boracis pulver. ℈j. Olei Cinnamom. gutt. j. Syrup. de Absynth. q. s. Fiat bolus in remora mensium.

Aqua ex floribus distillatur quæ oculis instillata eorum rubori & inflammationi medetur.

Folia contusa & tumoribus admota eos resolvunt; callosis ulceribus, verrucis & clavis pedum utiliter applicantur.

Florum extractum & conditum in opiatis aperientibus usurpantur.

Flos

Flos perinde atque ipſa herba ſecundas educit mirifice, teſte Trago, ſi aridus ſuffitibus admotus fuerit.

CAMPHORATA.

CAMPHORATA, *Off.* Camphorata hirſuta, *C. B. P.* 486. *& Commentariorum Regiæ Scientiar. Academ. Pariſienſis anni* 1705. 238. Camphorata Monſpelienſium *J. B.* 1. *P.* 2. 379. Camphorata Monſpelienſ. an Chamæpeuce ſive humilis Picea Plinii, *Adverſarior. Lobel.* 174. Selago Plinii ſive Camphorata *Lugd.* 1201. vulgo, *Camphree.*

E radice lignoſa, longa, pollicari, cauliculos plures emittit lignoſos, craſſiuſculos, cubitales, ramoſos, ſubhirſutos, albicantes, cùm nodulis alternatim poſitis, ex quorum ſingulis confertiſſima prodeunt foliola trientem unciæ non excedentia, tenuia, piloſa, mediocriter rigida, odore aromatico dum inter digitos teruntur ad Camphoram accedente, ſapore aliquantulum acri. Flores profert apetalos ſeu quatuor conſtantes ſtaminibus, cùm apicibus roſeis ex calyce monophyllo herbaceo, modo trifido, modo quinquifido ſurgentibus, & piſtillo quod deinde abit in ſemen exiguum, nigrum, oblongum, ſubrotundum, in capſula quæ calyx floris fuit reconditum. In Gallia Narbonenſi & in Gallo-provincia ſponte naſcitur. Planta integra in uſum venit.

Lobelius inter Botanicos fere ſolus de hujus plantæ virtutibus mentionem fecit. Vulnerariam & adſtringentem virtutem illi tribuit. Vir Doctiſſimus Claudius Burlet, Doctor Medicus Pariſienſis & quondam primarius Hiſpaniarum Regis Medicus *in Commentariis Academicis anni* 1703. eam aliis dotibus inſtructam oſtendit. Urinas ciet, ſudores aut blandam diaphoreſim excitat & menſes provocat. Recentes viſcerum obſtructiones tollit & in morbis chronicis proficit. Aſthmati humido prodeſt. Apud Monſpelienſes adverſus hydropem uſitatiſſima eſt. At vero non omni hydropi confert, obſervante Cl. Burlet. Illis tantum conducit in quibus nulla ſitis, nullus ardor deprehenditur; in hydropiſi inveterata fere ſemper inutilis eſt. Hujus plantæ uſus diuturnus eſſe debet, & identidem catharſi opus eſt. In decoctis ad ℥j. in aquæ ℔ij. coquenda vel in vino maceranda præſcribitur: necnon etiam ejus infuſum inſtar Theæ propinatur. Multùm autem calefacit, quapropter ea caute utendum eſt.

CANNABIS.

CANNABIS nomine duæ ſunt plantæ non genere ſed ſpecie tantummodo diverſæ, fructifera ſcilicet & florigera, ex eodem ſemine natæ.

CANNABIS fructifera, *Off.* Cannabis ſativa, *C. B. P.* 320. *Inſt. R. H.* 535. Cannabis mas, *J. B.* 3. *P.* 2. 447. Cannabis fecunda, *Dodon. P.* 535. vulgo, *Chanvre.*

CANNABIS florigera, *Off.* Cannabis erratica *C. B. P.* 320. *Inſt. R. H.* 535. Cannabis femina, *J. B.* 3. 2. 447. Cannabis ſterilis, *Dod. P.* 535.

Radice eſt ſimplici, alba, lignoſa, fibrata: caule quadrato, hirſuto, ad ta-

ctum aspero, intus concavo, singulari, quinque aut sex pedes alto, cortice in fila ductili: frondes contrariis inter se pediculis bini, in quatuor, quinque vel plura segmenta ad pediculum usque dividuntur angusta, oblonga, acuminata, serrata, venosa, atro-virentia, aspera, odore gravi caput tentante. Flores & fructus non in eádem planta nascuntur, sed in stirpibus diversis. Florigera dicitur species quæ flores gerit, ab aliis sterilis seu femina improprie nuncupatur: altera vero fructifera quæ fecunda seu mas ab aliis. Flores in florigera stirpe ex alis foliorum exeunt in quatuor surculis seu racemulis decussatis, apetali, quinque staminibus & apicibus subluteis calyci quinque foliolis exterius purpurascentibus, intus albicantibus composito insidentibus constantes, & steriles sunt. Fructus in fructifera stirpe copiosi nascuntur ullo præeunte flore secundum caules conferti: pistillis constant capsula membranacea ex luteo virente involutis, quæ abeunt in semen subrotundum, nonnihil compressum, glabrum, sub testa tenui, ex cinereo spadicea, lucida, albidam, teneram, dulcem & oleosam medullam, odoris dum recens est gravis, caput ferientis, continens, & capsula seu pellicula univalvi, in apicem desinente, inclusum. Ex ejusdem plantæ seminibus utraque species nascitur. In omnibus fere regionibus in agris seritur, ob culmorum filamenta valida & tenacia ad funes & linteamina texenda idonea. Folia & semen in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi plantæ odorem aliquantisper referentis, saporis subacris, obscure salsi ℔ij. ℥iiij. ʒiiij. gr. xviij. humoris limpidi, obscure salsi, obscure acidi, deinde rufescentis, empyreumatici, obscure acidi ℔j. ℥iiij. gr. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. ʒij. olei spissi syrupi ad instar ℥iij. ʒij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xj. ʒiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥vj. ʒv.

Hæc planta sale essentiali ammonicali videtur instructa cum multo oleo crasso & narcotico conjuncto.

Nulla fere planta hominibus magis necessaria occurrit propter fila, funes, linteamina & papyrum quæ cunctis populis suppeditat. Cannabis utriusque fasces lacunis & scrobibus aqua plenis immerguntur, ubi macerantur eluunturque multum & diu, deinde siccantur in sole & tunduntur: ac demum cortices staminei tundendo idonei fiunt, ut pectine separentur a lignosis culmorum partibus fungosaque substantia ad filum postea inde parandum. Sed aqua in qua intabuit tantopere viru nocet, ut epota præsentissimo sit sitientibus exitio, cui antidotis præstantissimis & tempestive etiam datis occurri vix possit. Itaque vi inebriante & stupefaciente Cannabis folia donata videntur. Siquidem ex illis aut saltem ex Cannabis specie in nonnullis Indiæ orientalis locis nata & nostrate paulo minore. Kæmpferus *in Amœnitat. Exotic.* refert parari potum inebriantem apud illos populos usitatum, terendo nempe Cannabina folia in aqua fervida, & aquam cum pulvere permistam ac turbidam statim hauriendo.

Se-

Semen Cannabinum a nonnullis inter ceteros cibos quotidie decoquitur non aliter quam hordeum. At caput vaporibus replet, & immodice si estur delirium facit ut Coriandrum, referente Raio.

Idem lacte decoctum tussi opitulari dicitur. Franciscus Sylvius a solo Cannabis semine in lacte ad crepaturam cocto & colato atque bis terve die ad ℥v. vel ℥vj. sumpto plures curavit ictericos. Idem præstat emulsio ex eodem semine parata, si quando icterus ex sola obstructione & citra febrim exoritur, observante Dodonæo: eadem quoque gonorrhææ & ardori urinæ conducit.

Ex hoc semine contuso oleum exprimitur non solum lucernis idoneum, sed etiam ad tumores resolvendos utile. Idem cum cera in unguenti consistentiam redactum plurimum commendatur ad ambusta quorum dolorem sedat.

Ferunt, Elisabetham Angliæ Reginam contractas variolarum suppuratione maculas in seipsa delevisse emulsione lactea ex semine Cannabino, detractis corticibus, cum aqua Rosarum parata & cum gossypio sæpius die admota. Folia & semina contusa & in cataplasmate apposita tumores potenter resolvunt. Ettmullerus pro uvulæ inflammatione aut relaxatione gargarisma ex semine Cannabino proponit.

℞. Semin. Cannabin. ℥j. Contund. in decoct. rad. Chelidonii maj. Fragar. & Oxalyd. ℔ij. Colatura cum expressione facta propinetur per cyathos in ictero & in hepatis obstructionibus.

Matthiolus Cannabinum semen Gallinas ovorum feraciores reddere experientia sese comperisse scribit, adeo ut hoc semine pastæ, etiam hyeme sæviente quo tempore rarius parere solent, ova frequentius multo ponant. Verum easdem, ut observat Lobelius, ob alimenti copiam quam suggerit, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Aviculis omnibus cibus est optimus & valde expetitus.

CAPPARIS.

CAPPARIS, *Off.* Capparis spinosa, fructu minore, folio rotundo *C. B. P.* 480. *Inst. R. H.* 261. Capparis spinosa, *J. B.* 2. 63. Capparis retuso folio, *Lobel. Icon.* 635. vulgo, *Caprier*.

Ex radice lignosa, grandi, numerosa, crassiore cortice circumvestita, plures stolones bicubitales profert hic frutex, aculeis duris & acutis munitos, in quibus folia alternatim nascuntur circinatæ pene rotunditatis, semunciam lata & peramara. Ex eorum alis pediculi exeunt singulares, longi, quibus flores insident rosacei, tetrapetali, candidi, quorum medium occupat numerosa staminum congeries, cum pistillo longiori, e calyce tetraphyllo, viridi, surgente, cujus extrema pars abit in fructum turbinatum & quasi pyriformem, Olivæ aut Glandis magnitudine, in quo nidulantur semina plurima, parva, albida, veluti reniformia. In Italia sponte nascitur in muris ac ruderibus. Circa Tolonam in Gallo-provincia ad muros & macerias culta reperitur. In foraminibus scilicet murorum lapideorum trium vel quatuor pedum intervallo prope terram ad id factis Cappares plantant. Radicis cortex & florum gemmæ in usum veniunt.

Gem-

Gemmas florum adultas, quas vulgo *Capres* dicimus, antequam explicentur colligunt, & per trium quatuorve horarum spatium in umbra sparsas relinquunt, donec flaccescere incipiant, ad impediendum ne se aperiant. Tum vasi immittunt & acetum superaffundunt, asserculo imposito vas contegentes, adeoque contectas octiduum servant. Deinde exemptas leniter premunt & recenti aceto infundunt per alterum octiduum. Eamdem operationem iterum repetunt expressis gemmis & novo aceto tertium affuso, quo peracto eas in dolia cum aceto recondunt. Nonnulli salem aceto admiscent. Gemmæ hoc modo conditæ in frequenti usu sunt in acetariis & ad intinctus.

Cortices ex radicibus delibrantur & Cinnamomi modo in tubulos exsiccati contorquentur colore cinereo, lineis quibusdam & rugis transversis notati, amari sunt, acres, acerbi.

Analysi chymica, ex corticis radicum Capparis ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo rufescentis, inodori, subacidi, deinde fusci, odoris empyreumatici, manifeste acidi ac austeri ℔j. ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris fusci, saporis & odoris empyreumatici, intense acidi, subsalsi, obscure alcali, urinosi & austeri ℥ix. gr. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒj gr. xxiiij. olei ℥ij. ʒij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥ix. ʒvj. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi salsi ℥ij. ʒiiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥vj. ʒij. gr. xlviij. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xxxvj.

Totus ille frutex saporis est subamari, adstringentis, & salem essentialem continet nitroso-aluminosum cum oleo copioso conjunctum.

Conditæ Capparis gemmæ palato pergratæ invitant ad epulas & languentem revocant appetitum, unde inter irritamenta gulæ recensentur. Verum illarum sapor ascititius est a muria aut aceto: ipsæ vero difficilis sunt coctionis. Unde stomacho imbecilliori nocivæ a nonnullis habentur. Hepati autem & lieni obstructis ob vim suam abstergentem, incidentem & resolventem valde conducibiles existimantur. Schenckius *lib. 3. observationum* ex Benivenio refert quemdam a 7. annis spleneticum liberatum fuisse solo usu Capparum adjuncto potu aquæ ferrariorum. Et Forestus *lib. 20. observ. 2.* simile quid refert de vetula 20. annorum splenetica a tumore ingenti solo usu Capparum curata.

Cavendum est ne Cappare ab ærugine virorem suum contraxerint, tunc enim maxime nocerent. Quandoquidem sæpius mercatores ob elegantiorem colorem viridem Capparibus conciliandum eas in vase aheneo cum aceto macerant: acetum autem cuprum erodendo viridescit & eodem virore Cappares inficit.

Externe acetum quo gemmæ conditæ fuerunt, utilissime cum linteo seu spongia lateri sub hypochondrio sinistro apponitur ad tumores splenis discutiendos. Ettmullerus semen Sinapi huic aceto admiscet.

Cortex radicum diureticus est & vulgo refertur inter aperientia & resolventia. Nitroso suo sale humores viscidos dissolvit, urinas provocat: stypticasua terra viscerum tonum laxiorem restituit & firmat. Unde omnibus fere

mor-

morbis chronicis conducit. Sed in hepatis, pancreatis, uteri & potissimum lienis obstructionibus & in hypochondriacis affectionibus plurimum laudatur. Menses provocat & ad paralysim utilis dicitur. Pulvis ad ʒj. intus sumitur, infusum vero vel decoctum ℥j. in ℔j. aquæ vel vini.

℞. Cortic. Cappar. ℥iij. Capparum muria conditar. ℥j. Coque in aq. mulf. vel vini aut oxymelit. ℔iij. Fiat apozema ad induratum lienem.

℞. Cortic. Capparis, medii Fraxini, Tamarisci ana ℥j. Cuscutæ, Epithym. summitatum Lupul. & folior. Scolopendrii ana M. j. Capparum conditar. ℥ß. Fiat decoctum ex aqua ad ℔iiij. quo dilue syrup. Capillor. vener. ℥ij. Dosis ℥iiij. sexta quaque hora in morbis ex viscerum obstructionibus, & in affectionibus hypochondriacis.

Gemmæ & cortex radicis usurpantur in oleo de Capparibus *Mesuæ* ad tumores resolvendos perutili. Cortex radicis usurpatur in Trochiscis de Capparibus, Syrupo hydragogo *Charas*, & in oleo Scorpionum composito *Mesuæ*.

CAPRIFOLIUM.

CAPRIFOLIUM & Matrisylva, *Off.* Caprifolium Germanicum, *Dod. Pempt.* 411. & *R. H.* 608. Periclymenum non perfoliatum Germanicum, *C. B. P.* 302. Periclymenon non perfoliatum, *J. B.* 2. 104. Matrisylva, *Schroderi* Vulgo, *Chevrefeville*.

Radice est lignosa, repente, in plures fibras crassiores divisa, longis, tenuibus, lignosis, repentibus cauliculis in ramulos partitis: circa quæ ex intervallis folia nascuntur bina, ex adverso posita, oblonga, acuta, mollia, dilute virentia, subtus incanescentia. Flores in summis ramulis complures emicant candicantes, interdum flavescentes, suavissime olentes, monopetali, tubulati, ex corniculato angusto principio in latius orificium fatiscentes & in duo labia dehiscentes, quorum superius multifidum, inferius linguiforme, plures in orbem positi, & calyci insidentes monotomo viridi. Calyx autem abit in fructus molles seu baccas conglomeratas acinis Sambucinis similes, per maturitatem rubentes, seminibus fetas duriusculis, subrotundis, & compressis. In agro Parisiensi sponte nascitur & in hortis colitur. Folia, flores & baccæ rarioris sunt usus.

Analysi chymica, ex florum Caprifolii recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, adorati nec ingrati saporis, obscure acidi ℥xv. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris manifeste acidi, deinde austeri ℔iij. ℥v. ʒvj. gr. lxvj. humoris rufescentis, subsalsi & sale volatili urinoso impraegnati ℥iij. gr. lx. olei spissi ad instar extracti ʒvij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta supertes pendebat ℥iiij. ʒj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. lviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒij: gr. liiij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xxiiij.

Caprifolii folia distillatione plurimum humoris tum acidi, tum salsi, tum austeri præbuerunt, parum spiritus urinosi, non mediocrem olei portionem, nec parum salis fixi mere alcali.

Insu-

Insuper folia saporis sunt fatui, styptici, odoris gravis, ingrati, cimicem redolentis: eorumque succus chartam cæruleam levissimo rubore tingit. Intensior fit rubedo a radicum succo. Earumdem cortex gustu est acris, salsus, stypticus & odoris ingrati. Hæc planta salem essentialem continere videtur tartareum cum salis ammoniacalis aliquantulo & multo oleo tum tenui, tum fœtido crasso conjunctum.

Omnibus Caprifolii partibus vis diuretica tribuitur. Vetus est a Dioscoride traditio fructum maturum in umbra siccatum ℨj. pondere in vino exhibitum per quadraginta dies, lienem absumere, lassitudinem discutere, sed urinam ciere statim a sexto die cruentam: quapropter illius usum reformidarunt, nec immerito, si Caprifolium nostrum sit Periclymenon Græcorum. Ejus decoctum in Cerevisia paratum Ettmullerus in arthritide vaga laudat.

Ex foliis succus expressus vulnerarius est & abstergens. Ad capitis vulnera & ad impetigines aliaque cutis vitia sananda commendatur. Foliorum decoctum in tonsillarum & faucium affectionibus, gulæ inflammatione, exulceratione & aphthis, in gargarismatibus usurpatur.

Baccæ maturæ contusæ in balneo maris vel in fimo equino in vase clauso digestæ resolvuntur in liquorem oleosum qui a G. Agricola *in Chirurgia parva*, 110. velut catholicum balsamum magnopere commendatur in omnibus vulneribus recentibus, non vero in ulcere sanando.

Aqua ex floribus distillatur quæ oculorum inflammationi confert & a Rondeletio ad partum accelerandum plurimi æstimatur; præsertim si seminis Lavandulæ triti ℨj. in hujus aquæ ℥iij. propinetur.

Alia Periclymeni species in hortis nostris colitur quæ Caprifolium Italicum, *Dodon. Pempt.* 411. Periclymenum perfoliatum. *C. B. P.* 302. Periclymenum perfoliatum, *J. B.* 2. 104. A priori differt foliis pene glaucis, rotundioribus, & pediculis brevissimis, quorum quædam sunt sæpe continua & a viticulis trajecta pertusave, suprema autem acetabuli instar modice concava, floribus ex purpura albescentibus aut in luteum languescentibus, brevioribus & minoribus. In Italia & Gallia Narbonensi sponte oritur. Eædem virtutes ipsi tribuuntur.

CARDIACA.

CARDIACA & Agripalma. *Off.* Cardiaca, *J. B.* 3. 320. *Inst. R. H.* 186. *Dod. Pemp.* 94. *Lobel. Icon.* 516. Marrubium Cardiaca dictum, forte 1. Theophrasti, *C. B. P.* 230. Lycopsis Branca lupina, *Anguill.* Cardiaca vel Lycopus, *Fuchsii*: vulgo, *Agripaume*,

Plurimæ pro radicibus fibræ ab uno veluti capite descendunt: plures quoque ex eodem assurgunt quadrangulares caules, crassi, duri, duos tresve pedes alti, obscure & ex nigro rubentes. Folia longis insident pediculis, venosa & rugosa, brevi adeo lanugine utrinque obsita ut nihilominus glabra videantur: quæ infimum occupant subrotunda sunt, pallidius virentia, in tres insigniores lacinias profunde divisa, laciniis circa margines dentatis; quæ in caulibus sunt obscurius virent, sensim angustiora fiunt & integra fere in

lon-

longam cuſpidem deſinunt, ad latera utrinque unico dente inciſa. Calyces monotomi, duri, in quinque ſpinulas rigidas, pungentes diviſi, plurimi denſe ſtipati, nullis pediculis, ex alis foliorum orti verticillatim caules ad nodos amplectuntur, & flores ſuſtinent ex albido purpureos, exterius lanugine alba, denſa, hirſutos, parvos, monopetalos, labiatos, quorum labium ſuperius imbricatum & multo longius eſt inferiore tripartito. Ex calyce autem ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina parva, oblonga, angulata, lævia, ſpadicea, totam capſulam quæ floris calyx fuit, occupantia. Tota planta gravi ſatis odore prædita guſtu amaricat. Ruderibus & locis incultis ac aſperis gaudet agri Pariſienſis incola. Planta integra ex uſu eſt.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum floridarum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubacidi ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. lxvj. humoris acidi manifeſti, deinde auſteri ℔j. ℥vj. ʒij. gr. xxxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒij. gr. xxiiij. olei ℥ij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒvj quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ʒiiij. gr. xij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. xij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. ʒv. gr. lxvj. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. lx.

Cardiaca ſalem eſſentialem continet tartareum multo ſulphure tenui & craſſo conjunctum. Nomine longe quam uſu celebrior eſt hæc planta quam nonnulli cordis affectibus convenire dicunt. Eam autem Schroderus & Ettmullerus ſic dictam tantummodo putant, quod moleſtiis cordis, ut vulgus loquitur, ſeu potius ventriculi ſuccurrere ſoleat. Medetur enim puerorum cardialgiis ab inflatione & diſtenſione hypochondriorum & ventriculi cataplaſma ex foliis contuſis & coctis præparatum & abdomini applicatum, viſcidos nempe humores quorum effervescentia flatus producit reſolvendo. Fertur convulſis mederi, obſtructiones viſcerum tollere, ventris tineas & lumbricos interimere, & ejus pulverem ad ʒj cum vino exhibitum non modo urinam & menſes evocare, ſed etiam difficulter parientibus prodeſſe.

Decoctum Cardiacæ, ejuſve ſiccatæ pulvis cum Saccharo mixtus & hauſtus in palpitatione cordis lienis morbis & affectibus hyſtericis, ut admirandæ virtutis & efficaciæ medicamentum a J. Raio proponitur.

A Veterinariis & Mulo-medicis ad quoſdam Boum & Equorum morbos uſurpatur cum ſucceſſu.

CARDUUS BENEDICTUS.

CARDUUS BENEDICTUS & Carduus ſanctus, *Off* Cnicus ſylveſtris hirſutior ſive Carduus benedictus, *C B P* 378. & *Inſt R. H.* 450. Carduus benedictus, *J. B* 3. 75. *Dod Pempt.* 737. Carduus ſanctus Attractylis Dioſcorid. *Cæſalpini* 154. Attractylis hirſutior, *Fuchſii*: Acanthium, *Cordi*: vulgo, *Chardon benit*

Radicem habet albam, multifidam, fibratam; folia laciniata Dentis leonis pene

pene modo sed minus profunde incisa, amara valde, hirsuta & in spinulas breves & molles desinentia, alternatim in caule posita. Is autem sesquicubitalis, ramosus, supinus, villosus, striatus, flores magnos sustinet flosculosos, plurimis scilicet flosculis luteis constantes quinquepartitis, pistillo trifido, quod quinque staminula apicibus longis, fuscis, sibi invicem adnatis, & velut tubulum quemdam efformantibus donata amplectuntur, cum calyce pyriformi squammoso, spinis ramosis munito, foliis amplioribus capitelli instar obvallato & multa lanugine instructo. Semina longa sunt striata, sublutea & papposa. Tota planta amarore insigni prædita est, radice excepta quæ vix leviter amaricat. Hujus Cardui capitula antequam flores pandantur, & florida recisa succum sanguineum paucum fundunt. Colitur vulgo in hortis. Folia, capitula & semina usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Cardui benedicti ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi, obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒvij. humoris limpidi, subacidi, deinde rufescentis, austeri ℔ij. ℥xv. gr. lvij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. xv. olei ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. lj. in calcinatione ℥ij. gr. xlviij.

Carduus benedictus salem essentialem continet tartareo-ammoniacalem cum pauco oleo admisto. Diaphoresim & sudores potenter movet. Alexiterius est, antipleuriticus & febrifugus. In omnibus malignis febribus utiliter usurpatur, & in ipsa peste a Palmario plurimum commendatur. Succus ad ℥iij. iiijve exhibetur; decoctum ad ℥vj. sæpius die iteratum; pulvis ad ʒj. in vino vel in ejusdem plantæ aqua distillata; extractum ad ℈j. vel ʒß. quod Ettmullerus cum tantillo Laudani opiati propinatum sudores adeo promovere asserit ut ægri sudore quasi diffluant. Pleuriticis opitulatur statim initio una aut altera præmissa venæ sectione. Febres intermittentes sæpissime sanat continuato aliquandiu usu ante paroxismum, præmissis universalibus, in primis vomitorio, vel solus vel cum Centaurio minori aut Asaro usurpatus. Conducit quoque ad sanguinem in corpore grumosum dissolvendum, præsertim in casu ab alto, illum autem resolutum per urinas expellere dicunt. Notatu sane dignum est quod Ballonius *Lib.* 2. *Consil.* 2. observat, decoctum Cardui benedicti ad ℥iij. vel ℥iiij. assumptum urinam reddere crassam & fœtidam.

In morbis chronicis summitatum infusum cum aliis amaris plantis sæpius die utiliter propinatur.

Semen in emulsionibus cum aqua stillatitia Papaveris rhæados paratis adversus pleuritidem & rheumatismum sæpe felici cum successu usurpatur. Sudorem enim copiose prolicit. Eadem emulsio in variolis & morbillis, aliisque morbis mali moris utiliter præscribitur: exanchematum enim eruptionem faciliorem efficit & feliciorem.

Virtus quoque vulneraria huic plantæ a nonnullis tribuitur. Simon Paulli in *Quadr. Botanico* scribit vix huic secundam aliquam reperiri herbam in

coc-

consolidandis putridis & contumacibus ulceribus, etiam in cancro ipso. At Schroderus tempus colligendi hanc plantam pro usu vulnerario observandum esse existimat. Si enim, inquit, sub initio Junii collectus fuerit Carduus benedictus, vulnera recentia mirabiliter sanat, sin alio tempore, numquam id præstabit. Quandoquidem eo tempore succo illo sanguineo balsamico turget, quod in hac plantâ aliis temporibus non reperitur.

℞. Folior. Card. bened. M. ß. Contund. in vini alb. generos. ℥v. Colatura hauriatur ad sudorem proliciendum in pleuritide.

℞. Semin. Card. bened. ʒiij. Contund. in aq. Card. bened. ℥vj. In colatura dilue syrup. Meliss. vel Caryophyllor. ℥j. F. emulsio ad sudorem provocandum in pleuritide & ad variolar. aut morbillor. eruptionem promovendam.

In Officinis aqua distillata servatur quæ sudorifera est, & in julapiis ac potionibus cardiacis & sudoriferis præscribitur. Sæpe Pharmacopœi aquam ex alia planta sub Cardui benedicti nomine distillant quæ dicitur

Attractylis lutea, *Off.* Cnicus Attractylis lutea dictus, *H. Lug. Bat.* & *Inst. R. H.* 451. Attractylis vera *J. B.* 3. 83. Attractylis, *Dod. Pempt.* 736. Chartamum sylvestre, *Cæsalp.* 532. Attractylis lutea, *C. B. P.* 379.

Cardui bened. folia usurpantur in aceto theriacali *Charas*: Ol. Scorp. *Matthiol.* Ung. Martiato *Charas*, semina in opiata *Salomonis* & in decocto amaro *Pharm. Londin.*

CARDUUS MARIÆ.

Carduus Mariæ, Carduus Marianus, Carduus lacteus, *Off.* Carduus albis maculis notatus vulgaris, *C. B. P.* 381. *Inst. R. H.* 440. Carduus Marianus sive lacteis maculis notatus, *J. B.* 3. 52. Carduus Leucographus, *Dod. Pempt.* 722. Leucacantha, *Lacun*: Sylibum Carduus Mariæ, *Lobel. Icon. T.* 2 *p.* 7. Spina alba hortensis, *Fuchs.* vulgo, *Cardon Marie*, *Chardon de Notre-Dame*, *Artichaut sauvage*.

Radice est longa, crassa, succulenta: foliis latis, longis, sinuatis, ambitu crenatis, multis duris aculeis horrentibus, nitidis, glabris, dilute virentibus, notis & lineis varie ductis, candidis ac lactei coloris maculatis: caule digitum crasso, striato, lanugine villosa incano, bicubitali aut tricubitali, ramoso. Summi ramuli sustinent flores capitatos flosculosos, plurimis scilicet flosculis purpureis constantes tubulosis, in summitate quinquifariam divisis, quorum singuli singulis insident embryonibus, & calyce squammato aculeatoque comprehensos. Embryo autem abit deinde in semen læve, Carthami magnitudine, ovatum & aliquantisper compressum, pappis instructum, gustu dulce. Agri Parisiensis incola sponte nascitur in campestribus & incultis locis, secus itinera & agrorum margines. Semen in usum venit, raro folia & radices.

Analysi chymica Carduus Mariæ plurimum humoris acidi, non mediocrem olei & alcalini humoris portionem, parum terræ præbet. Folia amara sunt & adstringentia. Eorum succus intenso colore rubro chartam cæruleam

inficit.

inficit. Salem essentialem in hac planta Tournefortius contineri suspicatur enixum, seu alcalinum acidô sale plusquam saturatum, quale est Oxysal Diaphoreticum *Angeli Salæ*.

Hujus Cardui folia tenera, demptis spinis a nonnullis inter olera recensentur.

Eædem ipsi tribuuntur virtutes quibus Carduus benedictus insignitur. Sudorem & urinas promovet.

Foliorum & radicum decoctum ad hepatis & viscerum infarctus utiliter præscribitur. In hydrope, ictero, nephritide a Matthiolo commendatur.

Seminis insignis est usus in pleuritide & rheumaticis pectoris doloribus. In emulsionibus propinatur, aut pulveratum ad ʒj. aut ʒij. ex vino aut aq. distillata sumitur. Lindanus *super praxim Hartmanni*, hoc semen ut specificum adversus hydrophobiam proponit: quod egregie sudorem movet. Succus febrifugus dicitur: ineunte paroxismo ad ℥iiij. propinatur.

℞. Semin. Card. Mariæ & semin. Card. bened. ana ʒij. Semin. Nasturtii ʒj. Contund. sensim affundendo aq. still. Card. bened. ℥viij. Fiat colatura cum expressione qua dilue syrup. Meliss. ℥j. Fiat emulsio sudorifera, in pleuritide & rheumaticis doloribus punctoriis.

Externe hujus Cardui decoctum vel aqua distillata in phagedænis, nomis & ulceribus erodentibus, in cancro narium utilia censentur.

CARYOPHYLLATA.

CARYOPHYLLATA, *Off.* Caryophyllata vulgaris, *C. B. P.* 321. *Inst. R. H.* 294. Caryophyllata vulgaris, flore parvo luteo, *J. B.* 2. 398. Vulgaris Caryophyllata, *Lobel Icon.* 693. Herba Benedicta, *Brunsfels*: Gariofilata vulgo, *Cœsalpi*: Sanamunda, *Quorumdam*: vulgo, *Benoite*, *Herbede S. Benoit*, *Galiot*, *Gariot*, *Recise*.

Radice est fibrata, subrufa, acri, aromatica, verno tempore Caryophyllum olente: caulibus cubitalibus, hirsutis, alternatim ramosis: foliis inferioribus veluti conjugatis cum extremo impari claudente, ceteris ampliori, trifido superioribus vero cauli adnexis, tripartitis, & duabus pinnulis minoribus ad pediculi basim stipatis, obscure virentibus & villis tenuioribus aspersis. Flores in summis ramulis adsunt aurei, rosacei, pentapetali, quorum umbilicum occupat pistillum globosum & quasi echinatum quod mutatur in capitulum sphæricum e pluribus seminibus conflatum villosis, compressis, in orbem positis, acutis & in filum quoddam rigidum extremo reflexum uncinatumque abeuntibus. Calyx monotomus in decem partes acutas, majores, minoresve alternatim positas dividitur. Nascitur in sepibus & sylvis agri Parisiensis. Radix & folia in usu sunt. Radix non semper æque odorata est: verno tempore & in aridis calidioribus locis collecta longe fragrantior est.

Analysi chymica, ex plantæ integræ recentis cum radicibus ℔v. prodierunt humoris limpidi, leviter aromatici, obscure acidi ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. humo-

humoris primo limpidi, manifeste acidi, ac tandem rufescentis austeri ℔iij. ℥ij. ʒj. gr. xij. humoris fusci sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. gr. xxxvj. olei adiposi ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒij. gr. xxxvj. quae calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viiij. ʒiij. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒv. gr. xxxvj.

Radices solae recentes distillatae plurimum humoris acidi, odorati, aromatici praebuerunt, parum spiritus volatilis urinosi, mediocrem olei portionem, sed adeo gravis ac densi ut aquae fundum peteret. Caryophyllatae folia amara sunt & styptica: & eorum succus chartam caeruleam intenso rubore tingit. Itaque haec planta ammoniacalem salem continet acido plusquam saturatum, oleo tum tenui, tum crasso involutum.

Radix recens & in calidioribus locis nata, blandumque aroma Caryophyllatum spinas adversus catarrhos & capitis obstructiones commendatur ob salem volatilem quo donatur: sicca vero & sale volatili fere orbata magis adstringit & utiliter usurpatur ad fibrarum ventriculi & intestinorum tonum firmandum in diarrhaeis, & alvi profluviis cruentis, in cruenta exspuitione, & haemorrhagiis. Decoctum radicum recentium ℥j. vel herbae integrae M. j. in aq. communis ℔jß. ad medias; vel eorumdem contusorum infusum in vini ℔ß. per noctem, deinde percolatum & ineunte paroxismo haustum sudorem potenter provocat & saepius febres abigit. In variolis, morbillis, aliisque malignis morbis ejusdem radicis decoctum cum rasura Cornu Cervi utiliter propinatur, ubi alvi profluvium metuendum est. Eadem radix in sanguine coagulato resolvendo in illis commendatur qui ex alto deciderunt pulverata ad ʒj. in vino calido. Folior. succus ad eadem valet. Ad ℥iij. propinatur.

℞. Radic. Caryophyllatae exsiccatae & contusae, Rasur. Cornu Cervi ana ℥ß. Radicis Scorsonn. taleolatim concisae ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔ijß. ad ℔ij. Detur pro potu solito in dysenteriis & morbis malignis alvi fluxu stipatis.

℞. Rad. Caryophyllatae recentis & Acori veri ana ℥j. Infunde per noctem in vini generosi ℔j. Sumat aeger ad ℥iiij. quarta quaque hora in catarrho.

Folia contusa carpis admota ante paroxismum febres intermittentes nonnumquam profligaverunt.

CARVI.

CARVI, *Off.* Carvi, *Caesalpini* 291. *Inst. R. H.* 306. Cuminum pratense, Carvi Officinarum, *C. B. P.* 158. Caros, *J. B.* 3. 2. 69. Carum, *Dod. Pempt.* 299. Careum, *Fusch Ger*: vulgo, *Carvi.*

Radice est singulari, longa, pollicem crassa, acri & aromatica, fibris nonnullis stipata: caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, striatis, glabris, ramosis frondibus partim e radice partim ex ramulorum alis enatis, compositis ex longo carinato pediculo, sed angusto & foliis conjugatis tenuissime incisis, nitidis & obscure virentibus. Flores in umbellis nascuntur parvi, odorati,

rosacei, e quinque petalis cordiformibus, inæqualibus & nonnihil ad fissuras crispis, in orbem positis, & calyci viridi insidentibus, staminibus tenuissimis, albicantibus, & apicibus virentibus constantes. Calyx mutatur in fructum ex duobus seminibus compositum exiguis, longiusculis, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, subnigricantibus, acribus, aromaticis. Nascitur in pratis circa Parisios, tum & in Alpibus & Pyrenæis. Semen in usum venit, nonnunquam etiam radix.

Analysi chymica, semen Carvi plurimum exhibet olei tum essentialis, tum empyreumatici crassi, nec mediocrem portionem humoris tum acidi, tum volatilis urinosi. Oleum essentiale acre, aromaticum & exurens paratur ex semine cum aquæ magna copia distillato.

Semen Carvi passim in Germania, Batavia, & Anglia usitatissimum est: nam cum panibus quos biscoctos vocant pinsitur, & caseis adjicitur, jusculis, placentis, aliisque ferculis incoquitur, & Saccharo obducitur.

Stomachicum & diureticum dicitur. Inter quatuor semina calida majora recensetur, quæ sunt Anisi, Fœniculi, Carvi & Cumini semina. Minora vero sunt semina Ammeos, Amomi, Apii, & Dauci. Humores crassos ac tenaces incidit, flatus discutit, colicos dolores sedat, ciborum concoctionem juvat, urinas promovet & menses. Sed actuosis suis partibus, oleosis & acribus æstum accendit in sanguine, & ardorem invehit in partibus & eas ad inflammationem disponit. Quapropter hæc oleosa, aromatica & acria remedia prorsus evitanda sunt ubi adest in visceribus ardor & inflammatio. Semen pulveratum a ℈j. ad ʒj. usurpatur, vel infusum ʒj. in vino aut vehiculo idoneo. Ejus oleum essentiale a gutt. iij. ad vj. præscribitur, cum Saccharo.

Radix dum adhuc tenera est non minus efficax censetur quam semen. In apozematis & enematibus carminantibus nonnunquam præscribuntur.

℞. Sem. Carv. pulver. ℈i. Sacchar. alb. ʒij. cum vini generosi ℥iiij. Sumat æger in colica flatulenta.

℞. Olei essential. Carv. gutt. v. Sumat ex aqua Menthæ vel vino.

Externe in colicis doloribus fomenta abdomini admoventur ex seminum & radicum decocto; vel oleo essentiali Carvi cum oleo Amygdalar. amarar. vel oleo Absinth. permisto abdominis regio utiliter inungitur.

℞. Rad. Carvi, Acori veri, & Althææ ana ℥j. Folior. Malvæ, Calamenth. Puleg. Majoran. & summ. Anethi ana M. j. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana P. j. Semin. Carv. & Cumin. ana ℥ß. Fiat decoct. in aq. comm. addendo sub finem vini albi ℥vj. Colatura foveatur abdomen & ventriculi regio ad emolliendum & discutiendum in colicis doloribus aliisque morbis a flatu.

Semen Carvi usurpatur in Electuar. de Baccis Lauri, El. Micleta, & Benedicta laxativa *Pharm. Reg. Charas*, necnon in Clareto vulgo dicto *Rossolis des six graines*, quod sic conficitur.

℞. Semin. Anisi, Fœniculi, Anethi, Coriandr. Carvi & Dauci ana ʒj. Contusa macerentur ad Solem in vase vitreo clauso per tres hebdomadas cum sp. vini ℔iij. Fiat colatura cui adde syrupi præparati ex Sacchari albissimi ℔j. cum s. q. aq. Chamæmeli vel Menth. crispæ. Servetur ad usum.

Do-

Dosis cochlear unum aut alterum ad cibor. concoctionem juvandam, dolores colicos flatulentos discutiendos, urinas provocandas, & menses ciendos.

CARYOPHYLLUS.

Caryophyllus hortensis, Caryophyllea, Tunica, *Off.* Caryophyllus altilis major, *C. B. P.* 207. *Inst. R. H.* 330. Betonica coronaria sive Caryophyllus major flore vario, *J. B.* 3. 327. Caryophyllus multiplex, *Lob. Icon.* 441. Caryophyllea, *Trag.* 574. Herba Tunica, *Quibusdam*, Cantabrica, *Turneri*: Viola flammea, *Scaligeri*: vulgo, *Oeillet*.

Radice est simplici, fibrosa: caulibus numerosis, lævibus, teretibus, cubitalibus, raro altioribus, geniculatis, nodosis, ramosis: foliis e singulis geniculis binis, angustis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæsio quasi vel glauco colore. Flores in summis caulibus nascuntur Caryophyllei seu plurimis constantes petalis, coloris diversi, coccinei, nigricantis, carnei, candidi vel variegati, in orbem positis, quinis, senis aut pluribus, lente fimbriatis, odore Caryophyllos aromaticos suaviter referentibus, staminibus & apicibus candidis, in medio emicantibus, pistilloque in duo vel tria filamenta recurva desinente, ex calyce cylindraceo, membranaceo, ad exortum squammato, in summo denticulato, emergentibus. Pistillum autem abit deinde in fructum cylindraceum, apice dehiscentem, calyce ipso involutum, seminibus fetum parvis, planis & quasi foliaceis, rugosis, per maturitatem nigris, placentæ affixis. Varia sunt horum florum genera magnitudine, colore & petalorum numero differentia: quæ quidem varietates a diversa cultura emergunt. Coluntur in hortis ob florum elegantiam & odoris suavitatem. Seruntur frequentius avulsis exiguis cum foliis surculis, seminibus rarius; nam e semine nati flores ad agrestem naturam redeunt, minores minusque odorati & simplices, etiamsi prius multiplices, redduntur. Usus est florum. Coccinei & odorati ceteris anteponuntur.

Analysi chymica, florum a calycibus separatorum ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & sapore Caryophyllos aromaticos referentis, obscure acidi ℥ix. ʒij. gr. xij. humoris primo odorati, subacidi, deinde empyreumatici, manifeste acidi & austeri ℔iij. ℥viij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒvj. gr. xlij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ʒiij. gr. liiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. gr. xlviij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xxxvj. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥iij. ʒiiij. gr. xlij.

Caryophylli flores non mediocrem olei tenuis & subtilis portionem continent ut ex eorum odore fragranti conjicere licet, multum olei densi & rarescentiæ capacis & salem tartareum ammoniacalem. Copioso suo sulphure acres sanguinis sales involvunt ac demulcent. In omnibus capitis & cordis affectionibus commendantur, sed præsertim in morbis malignis & pestilentialibus. Nonnulli succum totius plantæ vel etiam radicum ut alexipharmacum commendant.

dant. Verum solus flos hac virtute donatus videtur, nec quidem tota substantia, sed solum infusum vel decoctum quod C. Hoffmannus præsertim commendat. Simon Paulli testatur, innumeros solo decocto florum a febribus malignis liberavisse, & asserit hoc decoctum sudores & urinas potenter provocare citra magnos naturæ motus, cor simul corroborare sitimque sedare.

Ex his floribus syrupus, conditum, acetum in officinis præparata servantur, & aqua distillatur odorata. Syrupus in julapiis ac potionibus cardiacis frequenter usurpatur ad ℥j. vel ℥ij. conditum ab ℥ß. ad ℥jß. in electuariis cephalicis, cardiacis & antispasmodicis. Aqua distillata ad sudores proliciendos aut exanthematum eruptionem promovendam utilis censetur. Flores in aceto macerati illud colore rubro, odore suavi, sapore grato & virtute cardiaca insigniunt. Tempore pestilentiæ ad contagium arcendum lintea hoc aceto Caryophyllato madefacta gestanda & identidem olfacienda sunt, nec non etiam illius aceti cochlear unum aut alterum mane utiliter assumitur ad contagium præcavendum.

CASTANEA.

CASTANEÆ arboris duæ sunt species in Officinis, altera sativa, sylvestris altera.

CASTANEA sativa, *Off.* Castanea sativa, *C. B. P.* 418. *Inst. R. H.* 584. Castanea, *J. B.* I. 121. Castaneæ majores, *Lugd.* 31. vulgo, *Marronier*.

Arbor est magna, procera, ramosa, surculosa, tantæ nonnumquam amplitudinis ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint: ligni materie solida, durabili, non obnoxia putredini & in igne multum crepitante, cortice lævi, maculoso, subnigro aut ad cinereum vergente. Folia gerit ampla, uncias duas plus minus lata, quatuor aut quinque longa, tenuia, aspera, rugosa, ambitu incisa, transversis multis venis in dorso eminentibus a media insigni costa extensis. Flores e ramulis dependent amentacei, plurimis staminibus e calyce quinquefolio viridi surgentibus cum luteis apicibus constantes, tenui capillamento seu axi affixis, steriles. Fructus echinati, pungentes, erinaceis similes, in eadem arbore a floribus separati nascuntur subrotundi, quadrifariam dehiscentes, intus villosi, in quibus continentur binæ aut ternæ Castaneæ, alias uncia, unciales circiter, subrotundæ, ex lata basi veluti in acumen desinentes, ab uno latere planæ, ab altero plerumque gibbosæ, cortice exterius obductæ veluti coriaceo, duro ac lento, exterius spadiceo ac lævi, excepta basi scabriore & subcinerea qua parte adhæsit, interne incana, lanugine molli pubescente, cui subjacet alia tenuior membrana rufa, crispa, fragilis, amaricans & adstringens, nucleum seu medullam continens albam, solidam ac duram satis, sed dulcem & gratam palato, præsertim si cocta fuerit. Maturo fructu echinati cortices sponte dehiscunt & Castaneas maturas dimittunt. In Galliæ meridionalis provinciis colitur. Materies arboris ædificiis atque aliis domesticis utensilibus admodum apta est. Castaneæ in cibos veniunt.

CASTANEA, *Off.* Castanea sylvestris quæ peculiariter Castanea, *C. B. P.* 419. *Inst. R. H.* 584. Castanea, *Dodon. Pempt.* 814. vulgo, *Chataignier*.

Magnitudine tantum a priori differt ratione culturæ. Fructus enim & ceteræ arboris partes minores sunt. In agro Parisiensi sponte nascens reperitur.

Analysi chymica, ex Castanearum sativarum decorticatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi, sub finem obscure acidi ℥xij. ʒiij. humoris subacidi & austeri ℔j. ℥xv. ʒij. gr. xxiiij. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, austeri ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, subsalsi ℥ix. olei ℥ij. ʒij. gr. xlvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥x. ʒiiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒvij. gr. vj. in calcinatione ℥ix. ʒiiij.

Castanearum medulla dulcis est, aliquantisper styptica, & chartam cæruleam rubro colore tingit: unde liquet abundare sale essentiali aluminoso multo sulphure involuto.

Castaneæ gentium multarum apud nos opes sunt: adjuvant in primis rem escariam. Integræ vel in aqua coquuntur, vel igne torrentur, idque duobus modis, vel in sartagine aut perforata patina ad ignis flammam, vel sub prunis & cineribus candentibus. Prius tamen quam cineribus aut igni credantur, cultello obiter vulnerari debent, ut e plagæ hiatu flatus igne citatus evadat: alioqui ubi flagrantes incaluerint, humore intus contento rariore facto, magno cum strepitu prosilient non sine adstantium periculo: & insuper æquabilius torrentur. A nonnullis posterior coquendi modus præfertur: nam in sartagine tostæ partim comburuntur, aut aliquid fuliginosi empyreumatis contrahunt. Apud lautiores Castaneæ sub cineribus tostæ & decorticatæ cum succo Aurantiorum vel Limonum & tantillo Sacchari mensis secundis inferuntur. In Gallia Lugdunenses prædicantur amplitudine & saporis suavitate commendatissimæ, non solum quæ in agro Lugdunensi nascuntur, sed etiam quæ ex Delphinatu, ubi maximus est earum proventus, a negotiatoribus Lugdunum devehuntur, unde in alios tractus deinde comportantur.

Multis populis pro pane Castaneæ sunt, præcipue Petrogoriis, Lemovicensibus & Gebennicorum montium incolis. Sic autem illas parare solent. Primum ut diutius servari possint spoliantur lento cortice coriaceo qui sub echinato calyce primo subest, deinde proxima corpori membrana, quæ infestat saporem, detrahitur: mox ut siccentur exacte, curant sedulo: nam cratibus sic delibratas imponunt, quas postea in caminis suspendunt, & siccatas in usus servant. Coquunt plerumque cum suilla in capaci cacabo: viceque pulmentarii ac panis jucundissime vescuntur.

Castaneæ quocumque modo paratæ flatulentæ sunt, difficile coquuntur: multum quidem præbent nutrimenti sed crassi, nec conveniunt nisi robustis & duris laboribus assuetis. Citra igitur satietatem comedendæ sunt: quippe valetudinem mire infestant si modus absit & potissimum eorum qui calculis renum, colicis doloribus, & viscerum infarctibus obnoxii sunt.

Adstringunt cum ipsæ nuces & præsertim crudæ, tum quoque membrana sub-

rufescens quæ carnem ambit. Sistunt utique stomachi & ventris fluxiones, & sanguinem excreantibus prosunt. Earum farina cruda vel medulla cocta cum melle & sulphure subacta tussientibus & cruenta expuentibus utile præbent electuarium. Diarrhæis decoctum Castanearum vel earum cortex exsiccatus & pulveratus conferunt. Interior membrana rubens commendatur ad alvi profluvia & sanguinis rejectiones seu in aqua decocta & pota, seu in vino austero ℨij. pondere: quin etiam cum pari pondere eboris rasi alba feminarum profluvia cohibet. Emulsio Castanearum & seminum Papaveris albi cum decocto Glycyrrhizæ extracta, confert iis qui ardoribus urinæ laborant.

Externe cataplasma cum Castanearum medulla, farina Hordei & aceto mammis admotum earum duritiem resolvit & lac coagulatum dissolvit.

CENTAURIUM.

DUÆ in Officinis occurrunt plantæ Centaurii nomine insignitæ, genere tamen prorsus diversæ: Centaurium majus & Centaurium minus.

CENTAURIUM majus, Centaurea major, Rhaponticum vulgare seu Pharmaceuticum, *Off.* Centaurium majus folio in plures lacinias diviso *C. B. P.* 177. *Inst. R. H.* 449. Centaurium majus Juglandis folio *J. B.* 3. 38. Centaurium magnum *Dodon. Pempt.* 334. Rhapontica quæ hodie Centaurea major *Tragi* 138. vulgo, *Grande Centauree* ou *Rhapontique vulgaire.*

Ex radice crassa, ponderosa, solida, tripedali, foris nigricante, intus rubescente, succo sanguineo prægnante, cum dulcedine & adstrictione nonnihil mordaci, caules edit rotundos, teretes, bicubitales aut tricubitales, ramosos cum multis adnatis; frondes gerit amplissimos in plures particulas divisos & in alæ formam dispositas, quorum folia oblonga, spithamam fere longa, tres vel quatuor uncias lata, Juglandis foliis fere similia, in ambitu serrata, nervosa, glabra, saturate virentia. Surculorum extrema capitula sustinent seu flores flosculosos, plurimis nempe flosculis constantes cæruleis, quinquifidis, embryoni insidentibus & calyce squammoso non aculeato comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen oblongum, glabrum, Cnico fere simile & pappis instructum. In Alpibus sponte nascens reperitur, unde radix quæ usus est, affertur. In hortis colitur.

Analysi chymica, radicum recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi, saporis aliquantisper herbacei, obscure subsalsi ℥vij. ℨiij. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde manifesti, ac tandem austeri ℔iij. ℥vij. ʒv. gr. xxiiij. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum urinosi & sale volatili urinoso imprægnati ℥iiij. ʒj. gr. xxiiij. olei adiposi aqua gravioris ℥j. ℨiij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ℨij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℨiiij. gr. vj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒv. gr. xij.

Centauri majoris radix cum quadam adstrictione ac dulcedine acri, sale donatur essentiali tartareo aliquantisper aluminoso cum olei crassi portione non mediocri, unde concretum exsurgit salinoresinosum.

Virtu-

Virtutes contrariæ huic radici tribuuntur, ob acrimoniam crassos humores incidit, viscerum obstructiones resolvit & menses movet: ratione adstrictionis profluvia sistit, prodest in hernia & exspuitione sanguinis. Ad vulnera recentia conglutinanda efficax admodum dicitur. Hepatis obstructiones reserat & hujus visceris tonum firmat ac roborat, unde hydropicis & ictericis auxiliatur tum vino macerata, vel aqua decocta, tum in pulvere pota. Ad ℥j. usurpatur in infusis aut decoctis vulnerariis, adstringentibus necnon etiam aperientibus. Pulvis ad ʒj. præscribitur in vino vel alio liquore idoneo.

Usurpatur in Pulvere antipodagrico *Principis Mirandolani*.

A nonnullis hæc radix pro Rhapontico vero sumitur, sed perperam, ut jam alibi diximus.

CENTAURIUM minus, Centaurea, Fel Terræ *Off.* Centaurium minus *C. B. P.* 278. *Inst. R. H.* 122. *Dodon. Pemptad.* 336. Centaurium minus, flore purpureo *J. B.* 3. 353. Centaurea *Brunsfels*: Gentiana dydropica *Hoffm. Altorf.* vulgo, *Petite Centauree*.

Radice est parva, candida, lignosa, fibrata, insipida: caule spithameo, anguloso, ramoso: foliis aliis in terram sparsis, aliis in caule binis ex adverso positis, Hyperici forma, sed majora, glabra, nervosa, dilute virentia. Flores in summis ramulis velut in muscarium nascuntur monopetali, infundibuli forma, quinquepartiti & suave rubentes. Calyx florum e quinque foliis acutis constat, & pistillum quod infimam floris partem perfodit, mutatur in fructum semiunciam longum, cylindraceum, membranaceum, bicapsularem, in duas carinas hiantem & semina fundentem minutissima. Folia & flores intenso amarore donantur. In agro Parisiensi sponte nascitur. Usus est herbæ cum floribus.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus, prodierunt humoris limpidi, fere inodori, saporis acris, linguam pungentis, subacidi ℥xij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, acris, deinde rufescentis, minus acris, intense acidi, tandem odoris & saporis empyreumatici, intense acidi & austeri, ℔ij. ℥ix. gr. xxj. humoris fusci, odoris & saporis empyreumatici, fumum referentis, austeri, alcalini ac tandem sale volatili urinoso imprægnati ℥iij. ʒiiij. gr. xlij. olei spissi ℥j. ʒv. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. liiij. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xl. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒvij. gr. xxxix. in calcinatione ℥vj. ʒiiij. gr. xviij.

Centaurii minoris folia & flores insigni amarore donantur, chartam cæruleam intenso rubore tingunt: salem continere videntur essentialem Tartaro vitriolato haud absimilem cum ammoniacali consociatum & multo oleo acri & crasso conjunctum:

Centaurii minoris summitates floridæ, ratione salis digestivi quo donantur, viscidos humores potentissime incidunt & obstructiones viscerum reserant. Hinc in affectionibus chronicis & febribus intermittentibus plurimum valent. Ratione olei tenuioris & acris sanguinem in vasis infimi ventris expandunt & fermentant: hæmorrhoidales venas aperiunt & menses provocant. Summitates floridæ ad pugillum unum aut alterum in vino maceran-

tur, vel in aqua Card. Benedict. decoquuntur pro haustu. Pulvis earumdem exsiccatarum ad ℈j. præscribitur, & conditum ad ℥ß.

Rulandus, referente Ettmullero, febres intermittentes fere omnes, præmisso vomitu, solo ejus florum, vel etiam herbæ decocto curabat: in chronicis vero radicem Asari cum Centaurio minori consociabat. In ictero & mensium suppressione utiliter exhibetur. Centaurium minus ad suppressum hæmorrhoidum fluxum revocandum tum interno usu tum externa affrictione conducit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, vermes enecat. A Palmario in morbis contagiosis, veluti specificum laudatur: si pulveris Centaurii minoris ℈j. in vino vel aqua Cardui benedicti hauriatur, sudorem moderate provocat.

Licet stirpes nostrates cum veterum plantis comparare nolim, non possum tamen quin hic obiter dicam veteres tanti fecisse Centaurium minus, ut inter opera Galeno adscripta, integer libellus reperiatur *de virtute Centaureæ* inscriptus, in quo Simon Paulli duo observavit notatu digna; primum scilicet veteres aut saltem auctorem illius libri extracta conficiendi modum non ignoravisse, quippe qui Centaurii extractum præparandi modum accuratissimum proponit: alterum quod ingens præsidium idem collocet in hac planta tamquam specifica in curandis canis rabidi aliorumque venenatorum animalium morsibus. Hac ratione Julianus Palmarius illud usurpat in præparatione insignis sui pulveris contra rabiem, quem adeo probatum esse dicit, ut nullum umquam animal hoc usum se vidisse scribat, quod non atrocis morbi periculum evitarit quacumque uteretur victus ratione, illæsis tamen capitis partibus quæ dentes superant: his enim vulneratis exigua spes est, ut & vulnerata parte statim a morsu frigida elota annotante eodem Palmario. Hæc est illius pulveris præparandi ratio.

℞. Foliorum Rutæ, Verbenæ, Salviæ minoris, Plantaginis, foliorum Polypodii, Absinthii vulgaris, Menthæ, Artemisiæ, Melissophylli, Betonicæ, Hyperici, & Centaurii minoris. p. æq. Legantur singula quo tempore viribus pollent maximis, id est circa Junii plenilunium, & cælo sereno. Papyraceis dein chartis conclusa siccentur seorsim in loco ad quem neque sol, neque pluvia pertingat, ne vel nimium exarescant, vel situm contrahant. Siccata ad futuros usus asserventur ea lege ut quotannis renoventur.

Cum autem utendi necessitas incidet, singulorum æquale pondus in pulverem tenuissimum redigatur, qui a ℈ß. ad ℈j. demorsis quotidie exhibeatur, idque ex cochleari cum duplo Sacchari, vel ex vino, vel ex pomaceo, vel ex jusculo, vel ex butyro aut melle electuarii forma jejuno stomacho tribus horis ante cibum. Quamquam autem ℈ß. aut ℈ij. satis sint tum homini tum omni animali quantumvis crudeliter sauciato, nihil tamen obfuerit ad tres quatuorve processisse, cum præsertim vel longo post morsum tempore, vel jam nata etiam hydrophobia curationem aggredimur. Nonnulli hujus pulveris ℈j. cum pulveris Viperarum ℈ß. in vini albi generosi haustu quotidie propinant per novem, nonnumquam etiam per quindecim dies. Interim vulnus non aqua frigida lotum, sed siccis linteis aut spongia exsiccatum vino aut hydromelite in quo supradicti pulveris ℈ß. soluta sit bis terve quotidie fovetur. Deinde unguentum aut emplastrum inducitur quale aliis vulneribus ex usu est.

Ferne-

Fernelius ad ischiadicum dolorem Centaurii minoris decoctum per clysterem infusum plurimum commendat.

Confert quoque Centaurium minus glutinandis vulneribus recentibus, & ulceribus inveteratis, quæ abstergendo siccandoque glutinat & carne replet. Contra furfures & crustosam capitis scabiem vix præstantius ullum decoctum S. Paulli reperiri asserit quam Centaurii minoris ex Pisorum brodio paratum. Illo enim decocto si lavetur caput, insigniter furfures & scabiem detergit, imo una myriades pediculorum enecat.

Sal ex ejus cineribus extrahitur qui tertianam fugare dicitur & menses suppressos restituere. Ad ℨß. exhibetur.

Aqua arte distillatoria ex Centaurio parata in usum venit, sed exiguæ virtutis est. Usurpatur in Theriaca *Andromachi*, aceto theriacali, syrupo de Arthemisia, Pulvere *Comitis Mirandolæ* antiarthritico, decocto amaro *Ph. Londinens.* & mistum reperitur cum ceteris plantis vulnerariis quæ ex Helvetia sub *Faltran* titulo advehuntur.

C E P A.

CEPARUM diversæ sunt species ratione coloris, magnitudinis, formæ &c. quarum usitatæ sunt, Cepa vulgaris candida & rubra, Cepa Ascalonica, & Cepa fissilis.

CEPA vulgaris candida vel rubra, *Off.* Cepa vulgaris floribus & tunicis candidis vel purpurascentibus *C. B. P.* 71. *Inst. R. H.* 382. Cepe sive Cepa rotunda, alba vel rubra *J. B.* 2. 547. vulgo, *Oignon.*

Radice nititur bulbosa, ex variis tunicis contexta, interioribus carnosis, exterioribus membranaceis, modo rubra, modo alba, interdum orbiculari, alias oblonga, alias depressa, pendulis ab imo fibris albis, subtili & acerrimo turgida succo oculos mordicando lacrymas eliciente: ex qua folia assurgunt longa, pedalia, fistulosa, teretia & acuminata, acri sapore, & caulis nudus, rectus, duorum triumve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgescens, qui glomeratum in summo fastigio gestat florum caput pugni magnitudine. Flores liliacei sunt ex petalis sex compositi, quorum meditullium occupant stamina sex & pistillum, quod deinde abit in fructum subrotundum in tria loculamenta divisum seminibusque fetum subrotundis, angulosis, atris. Ab omnibus aliis bulbosis differt quod ejus radix nullam omnino sobolem edat; unde & Unio latinis dicta est olim, referente Columella. Unde forte gallicum *Oignon.* In hortis olitoriis ad usum culinarium colitur. Radix usus est.

Analysi chymica, Ceparum albarum a tunicis membranaceis mundatarum ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi, odore Cepas referentis, obscure salsi ℔j. ℥xij. ℨvij. humoris limpidi, obscure acidi, ℔ij. ℥vij. ℨv. gran. xlviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, subsalsi & obscure austeri ℥iij. ℨij. humoris rufescentis, obscure acidi & alcali urinoso impraegnati ℨiiij. gran. vj. salis volatilis urinosi concreti ℨj. gran. xxxvj. olei adiposi ℨiij. Massa nigra in retorta superstes pen-

pendebat ℥iij. ʒij. quæ per duodecim horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ʒij. gr. lxiiij. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. viij. extracta sunt.

Cepæ rubræ minorem salis volatilis & olei quantitatem præbuerunt, scilicet gr. xxxvj. & olei ʒijß.

Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. liiij. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. viij.

Cepa itaque salem continet ammoniacalem cum olei crassi portione mediocri & spiritu quodam oleoso essentiali tenui & acerrimo conjunctum.

Cepæ ad escarum condimenta frequenter hodie in culinis usurpantur. Nonnulli eas devorant crudas: Delicatiores tamen coctis magis delectantur, quia non adeo fœtidum spirant odorem.

Coctæ enim asperum & acrem saporem amittunt. Appetitum languentem excitant, palatum irritant, & conducunt stomacho frigidis, crassis, glutinosisque humoribus referto: hos enim coquunt, incidunt, attenuant atque detergunt, urinas & menses movent; sed nil aut parum nutrimenti suppeditant: succi sunt pravi, flatus gignunt, largiori esu capitis dolores invehunt, somnia efficiunt turbulenta, halitibus multis & acribus caput implendo quibus nervosæ cerebri membranæ commoventur, sitim pariunt, alvum faciunt lubricam acredine sua intestinorum membranas vellicando. Oculis nocere dicuntur & animi functionibus obesse intus sumptæ. Venerem irritant, sanguinem inflammant & biliosis nocent.

Cepæ cum melle coctæ asthmati & pulmonum affectionibus a pituita crassa & lenta oriundis conveniunt. Succus bulbi & foliorum ad ℥vj. cum Saccharo epotus a nonnullis velut diureticum præstans commendatur in urinæ suppressione & hydrope. Adversus nephritidem Cepa alba taleolatim secta in vini albi ℥viij. per noctem maceratur, infusum mane percolatum propinatur, jejuno ventriculo, quod per tres mensis lunaris ultimos dies iteratum a D. Chomel Med. Parisiensi tamquam comprobatum remedium prædicatur.

Cepa non secus ac Allium rusticorum est Theriaca, & Prophylactica existimatur in peste & morbis contagiosis mane comesta. Quidam Cepam excavatam Theriaca replent, sub cineribus coquunt & comedendam præbent peste correptis, vel ejus succum propinant ut remedium antipestilens & diaphoreticum. Eadem simili modo cocta, tusa, & cataplasmatis ritu imposita pestilentes bubones efficacissime attrahit, emollit & aperit. Nonnulli Cepam in aquæ pauco coctam & cum porcino adipe non salso contusam & Theriacæ ʒij. ad bubonem pestilentem potenter attrahendum supra partem affectam imponunt, & mane ac vesperi illud cataplasma renovare solent.

Fernelius Cepas cum sale contusas parti impositas ambustæ sanare scribit. Easdem quoque Ambrosius Paræus mire commendat, modo ne Epidermide pars sit spoliata vel ulcerata. Cepæ contusæ ad Alopeciam ab omnibus prædicantur, unde Schola Salernitana canit:

Contritis Cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans poteris capitis reparare decorem.

Mane & vesperi caput iis confricetur dum prorsus rubescat & mox melle oblinatur vice cataplasmatis.

Ad.

Ad Cephalæam Cepa alba per medium incisa & in spiritu vini macerata applicata supra partem dolentem valde prodest. Auditus difficultatem tollit succus Ceparum cum æquali portione spiritus vini mistus & ad aliquot guttas auribus instillatus.

Cepæ contusæ plantis pedum admotæ œdematosos pedum tumores tollunt urinas promovendo, ventri vero applicatæ ascitidi necnon & leucophlegmatiæ medentur. Cepæ contusæ & in cataplasmatis formam redactæ a Riverio commendantur ad urinæ suppressionem. Vel etiam placenta ex Cepis minutim concisis, cum ovis agitatis, in axungia porcina frixis calide applicetur parti dolenti, si urinæ suppressio sit renalis, renibus; si vesicalis, regioni pubis; necnon etiam perinæo admoveatur.

Cepa alba sub cineribus assata & cum butyro insalso in cataplasmatis formam redacta hæmorroidum dolorem sedat & tumorem discutit, narrante Riverio. Suppositoria ex Cepa parata hæmorrhoides aperiunt.

Cepa Ascalonica & Ascalonia *Obsoniorum*: Cæpa Ascalonica *Matthiol.* 556. *Inst. R. H.* 382. Cepa Ascalonica sive fissilis *J. B.* 2. 551. vulgo: *Echalottes.*

Plures simul conjunctos bulbos nuce avellana paulo majores, ab uno radicum fibrosarum cespite prodeuntes habet, sapore Cepæ vulgaris admodum acri, haud tamen ingrato, ex quibus folia exeunt tenuia, fistulosa, teretia, glabra, eodem sapore prædita. Seritur in hortis olitoriis ad ciborum condimenta.

Analysi chymica, bulborum recentium a tunicis mundatorum per retortam distillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odoris sapidi, obscure alcali, obscure salsi, ac tandem subacidi ℔j. ℥iij. ʒj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, ejusdem odoris & saporis, acidi & subausteri ℔ij. ℥xiij. ʒv. gr. vj. humoris rufi, sale volatili copioso imprægnati ℥ij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi parum alcalici ʒiiij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒv. gr. liiij. in calcinatione ℥vj. ʒiiij. gr. lx.

Cepæ Ascalonicæ salem ammoniacalem continent oleo crasso conjunctum & cum spiritu quodam acri tenui conjunctum. Major terræ copia in illis quam in Cepa vulgari reperitur.

Eadem præstare dicuntur quæ cetera Ceparum genera. Cibi appetentiam excitant. Ab illis qui sitim quærunt summe prædicantur. Vermes intestinorum earum esu necari vulgo creditur. At iisdem ac Cepæ vitiis obnoxiæ sunt.

Cepula & Cepa fissilis *Obsoniorum*: Cepa fissilis *Matthioli Lugd.* 1539. *Inst. R. H.* 382. vulgo, *Ciboule.*

Facie tota Ascalonicam refert, nisi quod omnibus suis partibus major spectatur. Bulbi plures ab una tantum radicum coma oriuntur longa tenuique cervice nitentes, Ascaloniæ modo, sed acredine differentes. In hortis olitoriis seritur.

Analysi chymica, ex Cepularum recentium per retortam distillatarum ℔v. prodierunt humoris limpidi primo plantæ contusæ odorem & saporem referentis, deinde saporis & odoris debilioris, obscure salsi, obscure acidi & obscure

uri-

urinosi ℔iij. ʒvj. gr. xij. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis debilis, deinde manifeste acidi, ac tandem austeri ℔j. ℥xj. ʒiiij. humoris rufescentis, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati & obscure acidi ʒv. gr. ix. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xij. olei adiposi ʒvj. gr. l. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiij. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvij. gr. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ʒv. gr. xiij. in calcinatione ʒiiij. gr. xxx.

Cepula sale ammoniacali & tenui spiritu donatur.

Ea omnia potest quæ cetera Ceparum genera. Folia minutim incisa pro olere usurpantur.

Cruda Acetariis admiscentur ad saporem acutum communicandum; item salitis piscibus & carnibus bubulis. Cocta vero placent in aliis esculentis, ut ovis frixis. In ventriculo difficile coquuntur, & comedentibus tædium est ex eorum halitu & ructibus ingratis quos pariunt.

C E R A S U S.

Plurimæ sunt arborum quæ Cerasia vel Cerasa proferunt varietates ex fructus potissimum forma, colore, sapore & magnitudine desumptæ. Aliæ tamen sativæ sunt, aliæ sylvestres, quæ etiam ratione habitus totius arboris aliquantisper variant. Distinguuntur pomi figura turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam figura, alia pediculo longiore, alia breviore, singulis vel pluribus una coeuntibus. Distinguuntur etiam colore albo, sed rarius, partim rubro, partim candicante, quædam pallide rubente, quædam plane cereo, alia rubro, rufescente, nigricante, nigro, & quædam etiam nigerrimo & succo sanguineo labia & manus inficiente. Distinguuntur quoque sapore dulci, acido, austero, & ex dulci acido admisto: nonnulla amaritudinis quid retinent; alia nimia sua dulcedine fastidium pariunt; alia ob nimium acorem respuuntur; alia ob aquei succi redundantiam insipida sunt: similiter alia carne sunt prædura, alia carne molliore & teneriore sive aquosa constant, & in quibusdam caro pertinacius adhæret nucleo qui in aliis fragilior & medulla non insuavi est.

Ex his apud nos potissimum veniunt in usum Cerasa acida & vulgaria, *les Cerises ordinaires*; Cerasa sativa majora Agriotta nonnullis, *les Griottes*; Cerasa duracena, *les Bigarreaux*; Cerasa aquea, *les Guignes*; Cerasa nigra, *les Merises* ou *Cerises noires*.

Cerasia acida & vulgaria fructus sunt arboris quæ dicitur Cerasus sativa, fructu rotundo, rubro & acido *Inst. R. H.* 625. Cerasa sativa; rotunda, rubra & acida, quæ nostris Cerasa sativa *C. B. P.* 449. Cerasia sativa *Tab. Icon.* 985. vulgo, *Cerisier.*

Arbor est haud procera nec recta, multis brachiata ramis fragilibus, caudice mediocriter crasso, cortice e puniceo nigricante, ligni materie intus subnigricante, ad circumferentiam subalbida: foliis magnis, oblongis, venosis, ambitu crenatis, ceteris speciebus minoribus magisque rotundis. Flores profert

fert rosaceos, plurimis scilicet petalis albidis in orbem positis & aliquot staminibus concoloribus mediis constantes, ex quorum calyce in quinque segmenta recurva diviso surgit pistillum quod abit in fructum longis & tenuibus pediculis adhærentem, subrotundum, carnosum, carne non admodum dura vel compacta, sed succosa, sapore dum bene maturuit grato, non nimium acido sed quodammodo vinoso: in carnis meditullio ossiculum continetur lignosum, durum, cum nucleo amaricante haud ingrato. Gummi ex se fundit lucidum, flavescens, insipidum & inodorum. In hortis colitur & magna est harumce arborum copia in valle ***Montmorency***.

Analysi chymica, ex carnis Cerasorum maturorum ab ossiculis separatæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis expertis, obscure subsalsi ℔ij. gr. xxiiij. humoris limpidi, sapore aliquantisper subamaricantis, nucleorum Cerasi contusorum amarorem leviter referentis, obscure subacidi ℔j. ℥iiij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, subausteri, deinde manifeste acidi, subausteri & amaricantis ℔j. ℥ij. ʒvj. gr. xxx. humoris rufescentis, acidi & salsi ℥j. ʒij. olei spissi ad instar syrupi ʒij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒj. gr. lvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. liiij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. lxvj.

Liquor ex Cerasis expressus & rite fermentatus vinosum præbet liquorem non ingratum, licet non admodum spirituosum ob magnam phlegmatis copiam quo salia & sulphura diluuntur.

Cerasa sativa majora, Agriotta nonnullis, fructus sunt arboris quæ dicitur, Cerasus sativa fructu majore *Inst. R. H.* 625. Cerasa sativa majora *C. B. P.* 449. Cerasa acida rubella *J. B.* 1. 221. Cerasia hispanica *Tabern. Icon.* 984. vulgo, *Griottier*.

Arbor est priori haud dissimilis, humilior multo, quarum & minimæ atque ideo paucorum annorum fructum ferre consueverunt. Fructus brevi pendet pediculo, & quam reliquorum fere crassiore. In hortis, pomariis & campis colitur.

Cerasa inter fructus horarios maxime commendantur. Acida corpori succum alibilem tenuem sed laudabilem suppeditant, sitim sedant, humorem biliosum fervidiorem contemperant & jecoris infarctus tollunt. Febricitantibus utilia censentur & dicitur vulgo febres apud plebem desinere statim atque Cerasa matura fiunt. Bene matura recentia ventrem subducunt, viridia diarrhæas excitant, siccata vero sistunt.

Cerasorum succus aqua dilutus & saccharo edulcatus potum præbet diebus æstivis refrigerantem & stomacho gratum & febricitantibus utilem. Cerasa coquuntur ex aqua cum tantillo sacchari: Et esca est non modo sanis perjucunda sed etiam ægrotantibus & convalescentibus biliosis præsertim perutilis: sapore enim dulci & subacido languentem ventriculum excitat & ciborum appetentiam promovet. Majori vero sacchari copia condita, ut per longum tempus servari queant, secundas mensas subeunt & inter præstantissima dulciaria habentur: nec adeo facile in ventriculo debiliori corrumpuntur ut cruda, imo ventriculum roborant ac firmant.

Qui-

Quibus ventriculus debilior eſt, aut acidis ſcatet humoribus, qui diarrhæis obnoxii ſunt, ab his fructibus abſtinere debent qui facillime aceſcunt & alvi profluvia provocant. Ceraſa acida ſole vel furno exſiccata febricitantibus maſticanda conceduntur ad ſitis ardorem extinguendam eorumque os refrigerandum. Eorumdem decoctum in hypochondriorum affectu ſummopere valere, imo hoc unico remedio complures convaluiſſe liquido aſſeverare non veretur Fernelius, *Conſil.* 43. *ad D. de Morigni.*

Ex Ceraſis potiones fermentatæ a nonnullis conficiuntur quæ vinum mentiuntur. Si cum carne nuclei contuſi fermenteſcant, vis lithontriptica his vinis tribuitur. Ex iiſdem vinis ſpiritus ardens diſtillationis ope extrahitur qui cum nucleis Ceraſorum contuſis maceratus blando ſuo amarore palato & ventriculo non eſt ingratus.

Nucleis Ceraſorum vis diuretica adſcribitur; unde utiles cenſentur in nephritide & urinæ ſuppreſſione, ad renes ab arenulis & mucagine liberandos. Ex his emulſiones præparantur. Quin etiam oleum ex his nucleis expreſſum contra eoſdem nephriticos affectus a quibuſdam commendatur.

Gummi ex arboribus diſtillans ad eadem valet quibus Gummi arabicum conducit, inſuper vi lithontriptica donatum cenſetur. At perperam hæc vis illi tribuitur, ſiquidem nullum adhuc medicamentum hac virtute donatum novimus. Revera urinæ ardores demulcere valet mucoſis ſuis partibus urinæ ſalia involvendo, & urinarias vias magis lubricas efficiendo, ſicque urinæ aut mucaginis aut arenularum excretionem faciliorem & feliciorem efficit.

CERASA Duracena fructus ſunt arboris quæ dicitur Ceraſus major, fructu magno cordato *Raii Hiſtor.* 1538. *Inſt. R. H.* 626. Ceraſa craſſa, carne dura *C. B. P.* 450. Ceraſa duracena, oblonga *J. B.* 2. 221. Ceraſia Pliniana *Tabern. Icon.* 985. vulgo, *Bigarotier.*

Hujus arboris folia majora ſunt quam Ceraſi vulgaris acidi, ad Caſtaneæ folia quodammodo accedentia, deorſum fere dependentia. Fructus magnus eſt, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne dura ſolidaque, dulci, coloris ex albo rubelli, nucleo magno. Hæc arbor in hortis ſatis frequens eſt: variat fructus colore rubro, albo, nigricante.

Analyſi chymica, carnis Duracenorum a nucleis ſeparatæ ℔v. per retortam diſtillatæ, præbuerunt humoris, odoris & ſaporis expertis, obſcure ſalſi & obſcure alcali ℥iij. ʒvij. gr. xlij. humoris limpidi fere inſipidi & inodori, obſcure acidi ℔j. ℥viij. ʒiiij. humoris primo limpidi ſub finem rufeſcentis, manifeſte acidi, auſteri ℔ij. ℥viij. ʒij. gr. xij. humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. ʒvj. quæ calcinata reliquit cinerum rufeſcentium ʒiij. gr. xlviij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xxiiij. ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. liiij. in calcinatione ℥iiij. ʒij. gr. xxiiij. Duracena itaque ſale tartareo multo oleo craſſo implicito donantur.

Duracena matura ut plurimum vermibus ſcatent & facile putreſcentia ſunt; in ventriculo difficile coquuntur, viſcidos humores & putrefactioni obnoxios in ventre generant, qui, cum per inteſtina tardius deſcendant, faci-

facile corrumpuntur & vermium generationem promovent: idcirco ab illis quorum ventriculus imbecillior est, quorum viscera glutinosis humoribus infarcta sunt, rejici debent.

CERASA Aquea fructus sunt arboris quæ dicitur Cerasus fructu aquoso *Inst. R. H. 626.* Cerasa carne tenera & aquosa *C. B. P.* 450. Cerasia aquea *Tabern. Icon.* 986. vulgo, *Guignier.*

A priori tantum differunt fructu molliori, magis succoso & obscurius rubente.

Analysi chymica, minorem olei portionem quam Duracena suppeditant; unde liquet, sale essentiali tartareo donari multo phlegmate diluto.

Cerasa aquea non adeo ventriculum gravant ut Duracena & facilius digeruntur, sed facilius corrumpuntur quam acida Cerasa.

CERASA Nigra fructus sunt arboris quæ nuncupatur Cerasus major ac sylvestris fructu subdulci, nigro colore inficiente *C. B. P.* 450. Cerasus sylvestris fructu nigro *J. B.* I. 220. Cerasia nigra *Tabern. Icon.* 986. vulgo, *Merisier.*

Arbor est procera, caudice recto, cortice exteriori spadiceo aut cinereo, maculoso, lævi, interiori virenti, materie firma subrufa, foliis oblongis Pruni foliis longioribus, dense crenatis, splendidis, subamaris. Flores ex eadem quasi vagina plures simul juncti, ex pediculis tenuibus, longis, nonnihil rubentibus pendent ceterorum similes, quibus succedunt fructus rotundi fere, parvi, carne pauca, dulci, aliquantisper amaricante, haud ingrata, succo nigro colore inficiente.

Cerasa nigra in morbis capitis, epilepsia, apoplexia, paralysi peculiariter proficua censentur. Fructus recentes comedendi offeruntur: vel aqua ex his fructibus non fermentatis distillata exhibetur, vel etiam aqua spirituosa præparatur, sive recentes fructus cum nucleis contusos vino generoso irrorando & distillando, sive eorum succum expressum novis Cerasis contusis affundendo & rite fermentando donec vinosum saporem adipiscatur, & inde spiritum ardentem distillando. P. Joan. Faber in balbutie & aliis loquelæ vitiis os hoc spiritu sæpius lavari commendat. Th. Keslerus *in sua Chymia c. de fructibus*, asserit, quemdam apoplecticum, qui loqui non poterat, spiritu Cerasorum hausto loquelam recuperavisse. J. Raius refert, Cerasorum nigrorum aquam stillatitiam valde celebrari, & in frequenti usu esse apud Anglicas Matronas ad motus convulsivos præcipue infantium. In febribus malignis ad motus convulsivos compescendos sæpe a Medicis apud Anglos præscribitur.

℞. Sp. Cerasor. nigrorum, aquæ flor. Tiliæ ana ℥iij. pulver. de Gutteta ʒß. M. F. potio. Sumat æger cochlear unum alterumve singulis bihoriis. In convulsion. infantium, in epilepsia & paralysi.

Cerasa nigra usurpantur in aq. Cerasor. nigror. comp. *Ph. Bateanæ*, in aq. paralytica & apoplectica *Ph. Reg.*

CETERACH.

CETERACH, Asplenium, Scolopendrium sive Scolopendria, *Offic.* Asplenium sive Ceterach *J. B.* 3. 749. Ceterach Officinarum *C. B. P.* 354. Asplenium *Dod. Pempt.* 468. vulgo, *Ceterac.*

Ra-

Radicibus est capillaribus & nigricantibus, ex quibus plurima folia in orbem sparsa oriuntur tres uncias longa, semiunciam circiter lata, sinuata & undulata fere ad costam, superne glabra & viridia, inferne squammulis obducta inter quas erumpunt acervuli capsularum sphæricarum annulo elastica vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur, seminaque fundunt aurea minutissima. Delectatur maceriis & rupibus. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Analysi chymica, ex Asplenii foliis plurimum educitur phlegmatis acidi & austeri, non mediocris olei & terræ portio, parum vero spiritus urinosi. Saporem præbet herbaceum, mucaginosum, aliquantisper asperum seu adstringentem.

Itaque Asplenium mucagine sua humores acres demulcet, adstrictione vero partes roborat, viscerum tonum laxum firmat. Sic expectorationem promovet, ceterasque functiones in visceribus restituit. Unde Asplenium pectorale & aperiens habetur. In tussi, asthmate, ictero, liene tumido, urinæ suppressione conducit in vino maceratum vel in aqua aut jusculis decoctum. In liene tumido juvat præcipue, non quod splenem absumat ut quidam falso reputant unde Asplenium dici volunt, sed quod spleni ut ceteris obstructis visceribus ferat opem. In cruenta exspuitione & alvi fluxu creditur prodesse: sed debilior est illius adstrictio, unde his in affectionibus parum levaminis affert.

Tradit Matthiolus aurei illius pulveris qui invenitur in aversa foliorum parte ℨj. cum albi Succini farinæ ℨß. ex succo Portulacæ aut Plantaginis potam gonorrhæa laborantes mirifice juvare.

Schroderus refert Asplenii folia externe admota mundificare vulnera ac ulcera.

Ceterach cum ceteris plantis Capillaribus in decoctis & jusculis sæpius usurpatur.

Usurpatur quoque in syrupo Capillorum veneris, *Renaudæi*.

CHÆROPHYLLUM.

CHÆROPHYLLUM, Chærephyllon, Chærefolium, Cerefolium, & Gingidium, *Off.* Chærophyllum sativum *C. B. P.* 152. *Inst. R. H.* 314. Chærephyllon *J. B.* 3. *p.* 2. 75. Chærefolium *Dod. Pempt.* 700. Cerefolium *Matthiol*: Gingidium *Fuchs*: vulgo, *Cerfeuil*.

Radice est singulari, alba, fibrata, subacri: caule sesquicubitali, tereti, striato, inani, geniculis longius distantibus nodoso, glabro & ramoso: foliis Cicutæ similibus sed minoribus, tenuioribus & dilute rubentibus, pediculis sæpe rubentibus, nonnihil hirsutis, saporis & odoris aromatici, Flores summis ramis insident umbellatim digesti, rosacei, e quinque petalis albis, inæqualibus, cordatis, in orbem positis, totidemque staminulis albis compositi, cum calyce abeunte in duo semina oblonga, hinc gibba, inde plana, glabra, per maturitatem nigricantia, rostro aviculæ similia, sapore dulci aromatico. Crescit in hortis in quibus seritur singulis mensibus ut tenerius sit.

Analysi chymica, ex Chærophylli foliorum & caulicor. ℔v. per. B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore Chærophyllum referentis, subsalsi & obscure acidi ℔ij. ℥xj. humoris manifeste acidi, deinde austeri

ſteri ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. lx. Maſſa reſidua in alambice exſiccata pendebat ℥xij. quæ per retortam diſtillata præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeſte acidi, ſubſalſi, auſteri & obſcure alcali urinoſi ℥j. ʒv. gr. lviij. humoris & fuſci, ſale alcali urinoſo copioſo imprægnati ʒiij. gr. xxiiij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. x. olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j. ʒvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucoph. ℥j. ʒvij. gr. lx. ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ʒvj. gr. xlvj. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillationibus fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxviij. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xlviij.

Chærophyllum recens odorem herbaceum tenuem ac blandum ſpargit, ſaporemque refert ſubacrem, aromaticum cum quadam adſtrictione; nec ingratum: exſiccatum ſuper prunas candentes projectum fulgurationes quaſdam nitroſas emittit: unde concludendum eſt, illud ſale eſſentiali ammoniacali nitroſo donari cum oleo ſubacri aromatico copioſo conjuncto.

Olus eſt familiare ſuaveolens & ſapidum, ori proinde & ventriculo gratum. Eſtur crudum cum aliis herbis in acetariis; diſſectum etiam brodiis incoquitur ſolum vel cum aliis oleribus, eaque palato gratiora reddit: ſed propter partium tenuitatem diuturnam coctionem ferre nequit. Incidit, attenuat, aperit, urinam movet, menſes evocat, calculos pellit, viſcerum obſtructiones recludit, cutaneis affectibus medetur, chronicis morbis opitulatur, grumos ſanguinis ex caſu vel ictu collectos egregie reſolvit, tum interne tum externe adhibitum. Succus ex herba recenti contuſa exprimitur & levi ebullitione defæcatur: vel herba in vaſe fictili incluſa furni calentis calori exponitur, deinde ſuccus cum expreſſione extrahitur. Ad ℥iij. quatuorve propinatur reiterando ſi opus ſit tertia vel quarta quaque hora. Decoquitur etiam in aqua, & decoctum ad ℥v. vel vj. hauritur. A nonnullis infunditur in vino. Ejus ſuccum ſolum vel cum nitro defæcato & ſyrupo de 5. radicibus aperientibus quarta quaque hora aſſidue ſumptum in qualibet hydropiſi maxime proficuum expertus ſum. Hydropicorum enim urinas fere ſuppreſſas reſtituit, turbidas & fæculentas defæcat, ardentes & igneas pallidiores reddit. Diureticum eſt blandum, nequaquam irritans, imo inflammationes compeſcens & ſedans. Hoc ſi medicamento non curetur hydrops, vix alio ſanabitur modo. Idcirco illud ſpecificum antihydropicum cenſeo. Obſervandum eſt tamen Chærophyllum ſale nitroſo donari, cujus ope ſuos effectus exerit, & iiſdem vitiis obnoxium eſſe quæ in nitro deprehenduntur. Siquidem ex largo & diuturniori illius uſu tuſſis excitatur; quapropter tuſſientibus non adeo convenit utrumque; nec cruenta exſpuentibus niſi cum cautione præſcribenda ſunt. In apozematibus aut juſculis carnium cum aliis herbis, Cancris fluviatilibus, ſalibus aut aliis medicamentis idoneis incoquitur, præſertim vere novo; humorum enim ferociam & impetum compeſcit. Dolæus ſuccum Chærophylli aut ejus aquam diſtillatam terque ſuper novam plantam cohobatam ſæpius epotam tamquam ſpecificam contra vertiginem commendat. Idem ſuccus febres intermittentes ſæpe profligavit copioſo ſudore prolicito ad ℥vj. epotus paulo ante paroxiſmum, & a nonnullis in pleuritide ad ſudorem excitandum præſcribitur.

Extrinsecus in urinæ suppressione Simon Paulli usum Chærophylli, Parietariæ & Petroselini in butyro insulso simul frixorum & pectini calide applicatorum proponit. Ettmullerus ejus decoctum ad dolores internos post partum sedandos, si ex retentione sanguinis grumosi oriantur, plurimum valere asserit. Idem decoctum solum vel cum tantillo aquæ vitæ inflammationes & vitia cutis erysipelatosa demulcet & mundat. Herba contusa hæmorrhoides cæcas sanat podici calide apposita.

℞. Chærophylli recenter collecti M. vj. carnis vitulinæ taleolatim sectæ ℔j. Stratum super stratum disponantur in olla fictili, addendo salis Prunell. ℥j. Olla operculo accurate obturata bulliat in cacabo aqua repleto per horas quatuor vel quinque. Tunc succus exprimatur & ad ℥vj. propinetur quarta quaque hora in hydrope. Vel

℞. Succi Chærophylli defæcati ℥xij. Quo dilue Nitri puri ʒß. Syr. de 5. rad. aper. ℥ij. Dividatur in quatuor doses quarta quaque hora sumendas.

Aqua Chærophylli distillata servatur in Officinis.

C H A M Æ D R Y S.

CHAMÆDRYS, *Off.* Chamædrys minor repens, *C. B. P.* 248. Chamædrys repens minor, *Dod. Pempt.* 43. Chamædrys vulgaris sive 2. *Clus. Hist.* 351. Trissago, Trixago, Quercula Calamandrina, *Germanor*: vulgo, *Germandrèe*, *petit Chene*, *Chenette*.

Radicibus mire repit fibrosis in sylvosis, caules hinc inde spargens supinos, quadrangulos, ramosos, dodrantales, lanuginosos, in quibus folia bina ex adverso nascuntur læte virentia, semiunciam longa, duas aut tres lineas lata, basi angusta, a media parte ad extremam usque crenata & amara, aliquantisper aromatica. In eorum alis flores nascuntur monopetali, labiati, purpurascentes, labio superiori carentes, cujus loco stamina gerunt incurva cum pistillo bicorni. Labium inferius præter cervicem in duas appendices acutas abeuntem trilobatum est. Calyx monotomos, cytiniformis & quinquifidus quaterna semina subrotunda continet e pistillo nata. Folia & flores in usum veniunt. In sylva Bononiensi agri Parisiensis sponte nascitur.

Analysi chymica, ex hujus plantæ floridæ recentis ℔iiij. & ℥x. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, subacidi ℥xij. ʒj. humoris manifeste acidi, sub finem austeri ℔ij. ℥v. ʒv. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, austeri, subsalsi, deinde tum acidi, tum alcali & sale volatili urinoso imprægnati ℥vj. gr. xlviij. olei adiposi ℥iij. ʒj. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥x. gr. xviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. liiij. sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥vij. ʒvj. gr. liiij.

Hujus plantæ folia amara sunt & subaromatica. Chartæ cæruleæ colorem nullo modo mutant. Salem essentialem continere videntur sali mirabili Glauberi similem cum ammoniacali conjunctum & multo oleo aromatico involutum.

Hu-

Humores crassos & tenaces incidit, attenuat, laxiorem partium solidarum tonum firmat & roborat, urinam & sudorem potenter movet. Intus assumpta confert in viscerum obstructionibus, ictero, tumoribus lienis, mensium suppressione, febribus contumacibus, hydrope incipiente, scorbuto & arthritide. Matthiolus asserit eam in pestilentia juvare, lumbricos necare, & capitis affectibus frigidis mederi. J. Raius scribit hanc plantam in agro Cantabrigiensi Theriacam Anglicam nuncupari, procul dubio quia alexipharmaca censetur.

Vesalius *in Epistola de China*, narrat decoctum Chamædryos fuisse commendatum a Medicis Genuensibus Carolo quinto Imperatori pro perpetuo podagræ auxilio, facto decocto sive ex vino, sive ex aqua stillatitia. Experiatur qui volet, inquit C. Hoffmann. eam tamen utiliter decoctis aperientibus utiliter admisceri annuit, & J. Raius refert in Anglia apud mulierculas idem decoctum creberrimi esse usus in mensium suppressione. Idem profert quemdam celebrem ob scrophularum curationem exhibuisse decoctionem Chamædryos in vini albi ℔ij. ad ℔j. consumptionem, & sumebat æger cochlearia vj. mane & vesperi per mensem. Ejus summitates infusæ in modum Theæ ad P. j. aut ij. usurpantur in morbis chronicis & viscerum obstructionibus. Ejus pulvis ad ʒj. exhibetur, & celebratur apud Ægyptios adversus febres intermittentes, referente Alpino *De Med. Ægypt. fol.* 146. 147. Multi rustici curant febres quartanas ejus pulvere sumpto in jusculis per aliquot dies. Adversus febres contumaces D. Chomel infusum Chamædryos & Centaurii minoris in vino commendat.

Ejusdem plantæ extractum in Officinis conficitur ad eosdem affectus utile. Exhibetur ad ʒj.

℞. Chamædryos & Centaurii minor. pulverator. ana ʒß. Infunde per noctem in vini generosi cyatho uno. Hauriat æger ante paroxismum in febribus intermittentibus.

Usurpatur in Theriaca *Andromachi*, hiera Diacolocynthidos, syrup. de Arthemisia *Rhasis*, syrup. Chamædryos *Bauderon.* syrupo Hydragogo & aperiente cachectico *Pharm. Regiæ*, Pulvere arthritico *Comitis Mirandolani*, Oleo Scorpionum composito *Matthioli*, Ung. Martiato, Unguento mundificativo de Apio.

CHAMÆMELUM.

TRes Chamæmeli species in usum medicum veniunt, scilicet Chamæmelum vulgare, Chamæmelum odoratum & Chamæmelum fœtidum.

Chamæmelum vulgare, Chamomilla, *Off.* Chamæmelum vulgare, Leucanthemum Dioscor. *C. B. P.* 135. *Inst R. H* 494. Chamæmelum vulgare, amarum *J. B.* 3. 116. Chamæmelum vulgare *Dodon Pempt* 257. Anthemis *Matthiol. Cord*: Chamæmelum Parthenii 3. species, *Brunsfelsii*: vulgo, *Camomille.*

Radicibus est tenuibus, fibrosis, cauliculis tenuibus in alas multas divisis, dodrantalibus aut altioribus: foliis tenuissimis & dissectis, numerosis. Flores in summis caulibus & ramulis singulares pediculis prælongis insident radiati, quorum discus ex plurimis flosculis aureis, corona vero ex semiflosculis candidis componitur embryonibus insidentibus, & calyce squammo-

ſo comprehenſis. Embryones autem abeunt in ſemina tenuia, oblonga, pappo deſtituta & thalamo infixa. Tota planta odorem ſpirat medicatum non adeo ingratum. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur.

CHAMÆMELUM odoratum, Chamæmelum Romanum, Chamæmelum nobile, Chamomilla Romana odorata, *Off.* Chamæmelum nobile ſive Leucanthemum odoratius *C. B. P.* 135. *Inſt. R. H.* 494. Chamæmelum odoratiſſimum repens, flore ſimplici *J. B.* 3. 118. Chamæmelum odoratum *Dodon. Pempt.* 260. vulgo, *Camomille Romaine.*

Ex radice fibroſa caules profert multos non erectos ſed procumbentes & quaſi per terram repentes, folia ut Chamæmeli vulgaris ſed majora & virentiora, flores quoque ſimiles. Referunt folia & flores pergratum ac jucundum cum gravitate quadam odorem, aromaticum. In hortis colitur.

Eſt & hujus generis quoddam, ſemifloſculos candidos medium floris ambientes denſiſſime multiplicans, luteis floſculis in anguſtum orbem coactis, quod odore & forma præcedenti per omnia ſimile alias eſt. Dicitur Chamæmelum nobile flore multiplici, *C. B. P.* 135. & *Inſt. R. H.* 494.

CHAMÆMELUM fœtidum, Cotula fœtida, *Off.* Chamæmelum fœtidum, *C. B. P.* 135. *Inſt. R. H.* 494. Chamæmelum fœtidum ſive Cotula fœtida, *J. B.* 3. 120. Cotula alba, *Dodon. Pempt.* 258. Buphtalmum minus, *Cordi*: Parthenium, *Fuchſii*: vulgo, *Camomille puante*, ou *Maroute.*

Ex fibroſis radicibus caules promittit rotundos, virentes, fragiles & ſucculentos, in alas multas diviſos: craſſiores & altiores quam Chamæmeli vulgaris, folia ſimiliter ampliora in virore nigricantia, flores forma & colore ſimiles. Fœtet herba tota gravemque ſpirat odorem. Naſcitur ſponte in agro Pariſienſi.

Analyſi chymica, Chamæmelum vulgare præter phlegma acidum copioſum, non mediocrem olei tum tenuis ſeu eſſentialis, tum craſſi, ſicut & ſpiritus urinoſi quantitatem, & aliquantulum ſalis volatilis urinoſi concreti ſuppeditat. Præterea ſucco ſuo chartæ cæruleæ rubrum colorem conciliat, & aromaticum eſt amarumque. Salem igitur eſſentialem continet ammoniacalem acido ſaturatum & ſulphure copioſo tum tenui, tum craſſo involutum. Chamæmelum odoratum multo plus olei eſſentialis poſſidet. Fœtidum vero Chamæmelum odorem quaſi bituminoſum ſpargit. Chartam cæruleam rubro colore leviter admodum tingit, ac proinde ſale gaudet eſſentiali ammoniacali cum multo oleo craſſo ac fœtido implicito.

Utriuſque Chamæmeli, ſcilicet vulgaris & odorati, floridæ ſummitates & folia uſurpantur. Digerunt, laxant, molliunt, flatus diſcutiunt, dolores mitigant, & nervoſis partibus utiliſſima deprehenduntur. Romanum potentius calefacit & attenuat, digerit & rarefacit, remiſſius vero emollit & dolores mitigat quam vulgare. Utriuſque uſus eſt inſignis in dolore colico flatulento, in cruciatibus ſpaſmodicis & convulſionibus, cardialgia, adverſus calculum, ad febres intermittentes profligandas. Interne & externe uſurpantur. Florum pulvis exhibetur ad ℈ß. vel ℈j. ſuccus expreſſus & defæcatus ad ℥ij. iij. iiijve: infuſum vel decoctum ex aqua aut vino ad ℥vj. Ettmullerus *in Praxi*, *p.* 1. *c.* 9. Chamæmelum præ aliis omnibus antiſpaſmodicis

commendat, adeo ut in nephritide, doloribus gravidarum, torminibus puerperarum post partum, aliisque cruciatibus mirabile sit remedium. A Simone Paulli in pleuritide ejus aqua distillata plurimum laudatur ad dolorem discutiendum, intus sumpta, & decoctum calidum in vesica suilla supra latus dolens applicatur. Ad cardialgiam a Foresto & Ettmullero ejus decoctum aut tinctura ex floribus cum spiritu Chamomillæ fermentatæ, vel cum spiritu quocumque carminativo extracta, veluti specificum valde prædicatur.

Nonuulli adversus calculum ejus decoctum propinant: Simon Paulli plurimos nephritide laborantes insigne levamen ex infuso florum Chamæmeli in vino Rhenano percepisse testatur, si præsertim in balneo Avenæ & Artemisiæ sederent. Illud autem infusum sic præparari jubet.

℞. Flor. Chamæmeli vulgaris M. ij. Quibus affunde vini Rhenani, vel vini albi generosi ℔ij. Digerantur in cineribus calidis per duas horas. Infusum cum forti expressione coletur, & duobus aliorum florum Chamæmeli manipulis affundatur. Digerantur iterum super cineres calidos per totidem horas: fiat fortis expressio novis adhuc floribus affundenda & pro tertia vice maceranda eodem modo: tandem bulliant leviter & hoc decoctum ultimo coletur. Hujus decocti duo vel tria cochlearia sumat æger cum haustulo vini calido permista. Sic non tantum mitescebant gravissima nephritica symptomata, sed etiam calculi nonnumquam ejiciebantur.

Hoc infusum adeo salsum gustu deprehenditur, inquit S. Paulli, ut si quis degustaret inscius, pugillos aliquot salis culinarii in eo esse liquefactos asseveraret.

A veteribus & neotericis vis febrifuga Chamæmeli valde prædicatur. Richard. Morton refert, febres intermittentes rebelles & Cortici Peruviano haud cedentes pulvere florum Chamæmeli ad ℈j. vel solo exhibito, vel cum sale Absynthio & Diaphoretico minerali permisto feliciter curatas fuisse. J. Raius succi Chamæmeli cochlearia duo vel tria cum guttulis aliquot spiritus Vitrioli in jusculo exhibita in febre quacumque intermittente paulo ante accessum instantem paroxismum sæpe avertere & febrem ipsam sanare scribit. Ejusdem decoctum vel aquam distillatam ad ℥vj. propinatam idem præstare Riverius asserit. Hujus plantæ infusum vel decoctum, annotante Raio, ad scrophulas felici cum successu propinantur. Forestus decocto florum Chamæmeli & lacte bubulo se senem dysuria laborantem curasse testatur.

℞. Decocti Chamæmeli ℥vj. Syrup. Menth. ℥j. Sp. carminativ. Sylv. ℥ß. M. F. julapium in colica flatulenta propinandum.

℞. Flor. Chamæmel. subtilissim. pulverator. ℈j. Diaphor. miner. & sal. Absynth. ana ℈ß. M. F. pulvis sumendus in haustu vini aut alio liquore idoneo, vel in formam boli cum syrup. Caryophyllor. hortens. q. s. redactus, sexta quaque hora per biduum vel triduum reiterandus.

Externe hæc planta in fomentis & cataplasmatibus emollientibus, resolventibus ac demulcentibus, vel sola vel cum Melitoto consociata usurpatur. In clysteribus ad intestinorum dolores sedandos, quacumque ex causa procedant, magnopere conducit. Ad duritiem mammarum ex lactis coagulatione, ejus decocto pars affecta lavetur bis die & superponatur cataplasma ex sum-

summitatibus Chamæmeli, foliis Enulæ, Marrubii & semine Lini contusis & axungiæ permistis ad emplastri consistentiam.

Oleum Chamæmelinum duplex in Officinis deprehenditur, scilicet vulgatissimum quod per infusionem, alterum elegantissimum quod per vesicam arte chymica paratur, coloris cærulei elegantia & amœnitate ipsi saphyro non cedens. Primum tumores duros emollit & dissipat, dolores sedat, lassitudinem spontaneam tollit. Idem quoque clysteribus admiscetur, ut omnis generis dolores infimi ventris in utroque sexu leniat & compescat.

Posterius oleum arte chymica ex Chamæmeli Romani floribus calidioribus præsertim in regionibus collectis elicitum & eorum dotibus instructum, illis qui decoctum florum Chamæmeli fastidiunt, cum tantillo Sacchari in conveniente vehiculo contra colicos dolores & calculum propinatur ad guttas aliquot.

Observandum est cum S. Paulli hoc oleum essentiale Chamæmeli florum infuso vel decocto dotibus præstantius non esse, ut quidam volunt. Imo experientia compertum habuit quemdam nephriticum post usum olei essentialis Chamæmeli frustra tentatum tandem ejusdem plantæ infuso suprascripto sanatum fuisse. Idem auctor observat insuper post C. Hoffmannum olea essentialia stillatitia ventriculo esse infesta. Reipsa hæc olea usu diuturno & intempestivo ardorem accendunt in ventriculo & in renibus, hepatis obstructiones pariunt, sanguinem inflammant, in quibusdam sitim perpetuam excitant, in aliis cachexiam biliosam, in aliis calidum hydropem inducunt. Quapropter nonnisi maxima cautione eorum usus præscribendus est, & calidis naturis atque biliosis interdicendus.

℞. Radic. Althææ, Calami aromatici ana ℥ij. folior. Malv. Calamenth. Puleg. summitatum Aneth. flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Fiat decoctum in aq. commun. q. s. ad ℔ij. addendo sub finem vini albi ℔j. Colatura foveatur abdomen tepide cum linteis crassioribus quadruplicatis, vel pannis laneis, aliquando cum spongiis dicto liquore imbutis & mutatis quoties refrixerint, vel etiam vesicis bubulis aut suillis dicto liquore semiplenis, in colicis doloribus præsertim flatulentis.

℞. Rad. Alth. & Brion. ana ℥ij. Bulbos Lilior. contusor. n. iiij. Radices mundentur & concidantur. Bulliant deinde in s. q. aq. donec insigniter mollescant. Deinde adde folior. Malvæ utriusque, Violar. Acanthi, Mercurialis ana M. j. Caricar. ping. paria vj. Coqu. omnia ad putrilaginem, deinde setaceo trajiciantur. Trajectis adde flor. Chamæmeli & radices Ireos Florentin. pulverat. ana ℥ß. Olei Lilior. ℥ij. F. cataplasma emolliens.

℞. Quatuor farinar. resolvent. ℔ij. Coquantur in lixivio leni sarmentor. Tum remoto lixivio adde pulver. flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci & radic. Ireos Florentin. pulver. ana ℥ß. cum olei Chamæmelin. s. q. Fiat cataplasma resolvens.

℞. Olei Chamæmelini ℥ij. Ung. de Althæa ℥j. Fiat linimentum in pleuritide quo latus dolens illiniatur.

℞. Folior. Malv. Althææ, Violar. Flor. Chamæmeli, Melilot. Origan. ana M. j. Semin. Fœnicul. P. ij. Fiat decoct. in cujus ℔j. dissolve Diaph. vel

Be-

Bened. laxativ. ℥j. Mellis anthosat. ℥jß. Fiat clyster. ad flatus discutiendos in colicis doloribus. Addi potest Therebenth. vitello ovi dissolut. ℥ß. Olei Chamæmel. ℥ij. in dolore nephritico.

Chamæmelum usurpatur in Ung. Martiato, Empl. de Meliloto, Emplastro pro utero *Nicolai*, de ranis, *J. de Vigo*.

Chamæmeli fœtidi decoctum, auctore Trago, in passionibus hystericis, insessu, fomentis & odoratu saluberrimum est. Adeo acris est hæc herba, inquit Matthiolus, ut cutem exulceret alligata. Quo fit ut qui in campis alvum exonerant, ac deinde hac herba sedem abstergunt, paulo post intolerabili vexentur ardore.

CHAMÆPITYS.

Chamæpitys seu Iva duplex in Officinis, scilicet Chamæpitys lutea vulgaris, seu Iva arthritica, & Chamæpitys moschata seu Iva moschata.

Chamæpitys lutea vulgaris, Iva arthritica, Arthetica, *Off.* Chamæpitys lutea vulgaris sive folio trifido, *C. B P.* 249. *Inst. R. H.* 208. Chamæpitys vulgaris odorata, flore luteo, *J. B.* 3. 295. Ajuga sive Chamæpitys mas Dioscoridis, *Lobel. Icon.* 382. Peristerona crateræ, *Anguillar*: vulgo, *Ivette*.

Planta est vulgatissima in agro Parisiensi sponte nascens, radice exili, fibrata, alba: caulibus supinis & humifusis, villosis, in orbem sparsis & dodrantalibus, in quibus folia ad nodos bina oriuntur unciam superantia, trifariam laciniata, acuta, ex luteo virentia & villosa. Flores in alis adsunt monopetali, unilabiati, lutei, labio inferiori in tres partes diviso quorum media bifida est, labii superioris locum occupantibus aliquot denticulis, cum staminibus dilute purpurascentibus. Calyx cytiniformis, quinquifidus, villosus, quaterna semina includit triquetra, fusca, e pistillo nata. Herba tota usitata est, odore resinam piceam aut larignam refert.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aromatici, subacidi ℥xj. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ac tandem rufi & sub finem empyreumatici, manifeste acidi & austeri ℔iij. ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volatili urinoso impregnati ℥ij. ʒij. gr. lx. olei crassi adiposi ℥j. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. ʒv. gr. xij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥v. ʒvij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒj. extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. lx. in calcinatione ℥iiij. ʒvj. gr. xij.

Amara est & aromatica hæc planta, & succo suo chartam cæruleam rubro colore inficit. Sale essentiali tartareo aliquantisper aluminoso multo oleo & terra implicito instructa videtur.

Chamæpitys moschata, seu Iva moschata, *Off.* Chamæpitys moschata, foliis serratis, an prima Dioscoridis, *C. B P.* 249. *Inst. R. H.* 208. Chamæpitys sive Iva moschata Monspeliensium, *J. B.* 3. 296. Chamæpitys spuria prior, sive Anthyllis altera, *Dod. Pempt.* 47. Chamæpitys altera & major, *Cæsalp.* 456. Anthyllis Chamæpitydes minor, *Lobel. Icon.* 384. Anthyllis altera, *Clus. Hist.* 166. vulgo, *Ivette musquée*.

Humi ſerpit inſtar prioris Chamæpityos quam tenuibus ſed tamen durioribus cauliculis & foliis ſatis refert: flos ſimilis ſed colore purpureus. Semina in ſingulis calycibus quaterna, nigra, criſpa, ſublonga, vermiculi inſtar aliquantulum incurva in utriculis lanuginoſis. Tota hæc herba admodum hirſuta eſt, ſapore amaricante, odore gravi, reſinoſo, prædita, haudquaquam grato, ad moſchum nonnumquam accedente præſertim diebus æſtivis & calidis in regionibus, ut obſervat D. Garidel in *Hiſtoria Plantarum agri Aquiſextienſis*. Circa Monſpelium in Occitania & Gallo-provincia ſponte creſcit.

Iiſdem fere principiis donatur ac prior, ſed paulo plus olei eſſentialis continet. Utraque in Officinis fere indiſcriminatim uſurpantur, cum iiſdem virtutibus præditæ cenſeantur. Inter plantas aperientes, vulnerarias, cephalicas, hyſtericas & nervinas numerantur. Foliorum & florum infuſum, decoctum & pulvis intus ſumuntur. In catharralibus affectionibus, doloribus rheumaticis, iſchiadicis, artuum tremore & paralyſi earum pulvis ad ʒj. ſolus vel cum pulvere Chamædryos in vino rubro, vel earum decoctum in ſero lactis, ſi vinum minus conveniat, quotidie mane propinatur. A nonnullis in aſthmate convulſivo, ab aliis in mictu cruento laudantur. A quibuſdam earumdem decoctum ex lacte vaccino in veſicæ exulceratione commendatur ter die ſumptum. A S. Paulli adverſus paralyſim valde prædicantur pilulæ a Matthiolo præſcriptæ in *Commentar. Dioſcorid. cap. ultimo Lib. 3.* quarum hæc eſt deſcriptio.

℞. Chamæpityos, Betonic. Stæchad. flor. Roriſmarini ana ʒj. Turpeth. ʒjß. Agaric. ʒij. Colocynthid. ʒß. Zingiber. Sal. gemm. ana gr. x. Rhabarbar. ʒjß. Spicæ indic. gr. vij. pulv. Hieræ ſimpl. ℥ß. Diacr. ʒj. Omnia in mortario Chamæpityos ſucco excipiantur & in maſſam redigantur, e qua catapotia formentur ex qualibet drachma novem. Ex quibus ſi quotidie tria ſumantur a paralyticis, cum ſe cubitum recipiunt, præſentaneum fere ſentient auxilium.

Inſuper Chamæpitys in iſchiadicis & arthriticis affectionibus præcipuæ eſt æſtimationis cum Chamædry inſtar Theæ pota vel in pulverem redacta: Quamquam ex his podagrici nonniſi parum ſolatii ſibi promittere poſſint, obſervante Ettmullero.

℞. Chamædryos & Chamæpityos ana M. j. ſumm. Centaur. minor. M. ß. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Propinetur ad ℥iiij. calide quater die in arthriticis & iſchiadicis doloribus.

℞. Chamæpityos M. ij. flor. Salviæ & flor. Betonic. ana ʒj. Rad. Pæoniæ mar. ℥j. Coqu. in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Colatura dilue ſyrup. de Stæchad. ℥ij. Sumantur ℥vj. ter vel quater die in artuum tremore & paralyſi.

Hepatis & lienis obſtructiones reſerare dicitur & ictero mederi, menſes ſuppreſſos revocare, fetum mortuum & ſecundinas pellere, & adeo potenter, ut uſus ejus in utero geſtantibus omnino interdicatur, ne abortum faciat.

Ejuſdem extractum in Officinis paratum ſervatur ad eoſdem uſus. Ad ʒj. exhiberi poteſt.

Externe abſterſione vulnerum & ulcerum ſolidationem promovent utraque & tumores diſcutiunt.

Chamæpitys lutea uſurpatur in Theriaca *Andromachi*, ſyrupo de Artemiſia, Pul-

Pulvere arthritico *Comitis Mirandulani*, Pilulis de Iva arthritica *Nicolai Salernitani*, & Ung. Martiato.

CHELIDONIUM.

CHELIDONIUM duplex in Officinis habetur, majus & minus.

CHELIDONIUM majus, Chelidonia major, Hirundinaria major, *Offic.* Chelidonium majus vulgare, *C. B. P.* 144. *Inſt. R. H.* 231. Chelidonia, *J. B.* 3. 482. Chelidonium majus, *Dodon. Pempt.* 48. Papaver corniculatum luteum Chelidonia dictum, *Raii Syn. Hiſtor.* 857. vulgo, *Eclaire*, *Chelidoine*, *Felougne*.

Radicibus eſt fibroſis, multo capillitio ſtipatis, ex uno capite pendentibus, miniati coloris, ſucco croceo intenſiori, acri, turgentibus: folia inferiora ampla ſunt, ſpithamam longa, lobata, ſuperne pulchre virentia, ſubtus glauca & villis nonnullis aſperſa: lobi ſubrotundi ſunt, auriti, ex adverſo quandoque poſiti, venoſi, venis amplis & inciſuris diſtincti, majoreſque fiunt quo magis a pediculo recedunt. Caules cubitales ſunt & ampliores, nodoſi, fragiles, fiſtuloſi, ramoſi, foliis alternatim donati, quæ in inferioribus ſæpe ampliora ſunt; ex eorum alis in ſummo oriuntur pediculi palmo longiores qui flores velut in umbella ſuſtinent cruciformes, e quatuor petalis aureis conflatos, calyce bifolio & facile decidente. Piſtillus florum mutatur in ſiliquam ſeſquiunciam longam, teretem, gracilem, bivalvem quidem, ſed monocapſularem, glabram, & quaſi corrugatam, primum viridem, deinde rufeſcentem quæ ſemina effundit nigra, lucida, rotundiora, compreſſa, ſemilineam lata. Tota planta graveolens eſt, & quacumque parte læſa aut vulnerata crocei coloris ſuccum acrem mordacemque ac nonnihil amaricantem fundit. Delectatur locis aquoſis & umbroſis. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Folia & radix uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex Chelidonii folior. & ſtirpium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inſipidi & inodori, ſubacris, obſcure acidi ℔j. ℥xj. ʒiij. gr. xviij. humoris limpidi, manifeſte acidi & obſcure auſteri ℔ij. ℥xiij. gr. xviij. humoris rufeſcentis, ſubſalſi, alcali, urinoſi ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒiiij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxvij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. gr. xviij. in calcinatione ℥j. ʒiiij. gr. liiij.

Tota planta & radix potiſſimum ſucco turget amaro, acri, deurente. Chartam cæruleam nonniſi leviter rubro colore tingit, & odore ova putida aliquantiſper refert. Unde conjicere licet hunc ſuccum ad lac ſulphuris accedere; ac proinde ſalem eſſentialem continere ammoniacalem, vitriolicum, multo oleo bituminoſo implicitum.

Chelidonium majus intus ſumptum obſtructiones aperit, urinas & ſudores movet, cachexiæ & hydropi medetur, febrifugum eſt & ictero præſertim dicatum. Radicis exſiccatæ pulvis ad ʒß. vel ʒj. ejuſdem recentis ℥j. infuſum

in vini

in vini ℔ij. vel decoctum ex aqua ad ℥vj. epotum; ſucci crocei guttæ tres vel quatuor in vini hauſtu vel alio vehiculo idoneo præſcribuntur.

Dicunt nonnulli ejus radicem fuiſſe ſpecificum remedium Helmontii adverſus hydropem aſcitem.

Pro ſudorifero quoque egregio cum aceto decocta in febribus malignis & peſtilentialibus propinata habetur. Radix, inquit Tragus, quantum ejus manus capere poteſt, purgata, in ſextario aceti roſacei decocta, ita ut deinceps percoletur, decoctoque adjiciatur Theriacæ ℥jß. cyathique vulgaris menſura exhibita a peſte correptos liberabit, ſi in lectum ſe compoſuerint & ſudaverint. Jul. Palmarius *Tractatu de Morbis contag. c.* 18. *p.* 456. ejus ſuccum his verbis commendat. Succus radicis Chelidonii majoris ex vino albo, & aceti roſacei momento expreſſus nonnullis præſentaneum auxilium attulit, & virus ſudore foras pepulit.

Garencieres *Tractatu de Tabe Anglica*, Chelidonium majus multum celebrat in hac tabe, illudque in omnibus pulmonum affectionibus utiliſſimum & convenientiſſimum prædicat. At eo in affectu Simon Paulli obſervat pulmones non niſi ſecundario affici, hepar vero primario & in eo viſcere præcipuam latitare morbi cauſam ut apud auctorem *in Quadr. Botanico*, videre licet: ac proinde Chelidonium tunc tabidos juvaſſe non tam pulmones quam jecur ab infarctu liberando.

Emmanuel Konig *in ſuo Regno Vegetabili* monet, ne Chelidonium nimia doſi exhibeatur. Si enim radix ad ℥ij. infuſa propinetur, eam horrenda inducere ſymptomata aſſerit. Lobelius raro intus ſumendum eſſe putat. J. Raius in eadem eſt ſententia: nec ſuccum, cum acerrimus ſit, ad oculorum affectus adhibendum eſſe exiſtimat, niſi eis additis quæ acrimoniam ejus retundant, cujuſmodi eſt lac muliebre.

℞. Folior. Chelidon. major. P. j. cremor. Tartari ʒj. Macerentur in ſeri lactis ℥vj. Colatura dilue ſyrup. de Cichor. comp. c. Rh. ℥j. Fiat potio mane jejuno ventriculo propinanda in ictero & in menſium ſuppreſſione.

℞. Rad. Chelidon. maj. minutim inciſ. q. v. Affunde vini albi vel Rhenan. ad ſupereminentiam trium vel quatuor digitor. Digerantur frigide in vaſe bene clauſo per dies aliquot, ſæpius agitando, donec tinctura extrahatur, quæ per chartam bibulam tranſcolata ſervetur uſui. Doſis ℥iiij. vel ℥vj. mane & quarta pomeridiana in ictero.

℞. Radic. Chelidon. major. M. ij. Baccar. Juniperi. M. j. Contund. cum vini Rhenan. ℔j. Deinde exprimatur ſuccus, cujus capiat æger ℥iiij. bis in die.

℞. Radic. Chelidon. major. Urtic. urentis, & Ariſtoloch. rotund. ana ʒiij. Radic. Gentian. ʒjß. ſumm. Abſynth. roman. & Scord. ana M. ß. ſemin. Aquileg. & Cannabis contuſor. ana ʒjß. flor. Hyperic. Centaur. minor. ana P. j. Croci martis aper. nodulo incluſ. ℥ß. ſalis Tartar. ʒj. Coquantur per ſemihoram in ℔iiij. aq. comm. ad medias. Colatura dividatur in 4. doſes. Exhibeantur duæ quotidie, una ſero circa octavam, altera circa ſextam matutinam, addita cuilibet ℥ß. ſyrup. de Praſſio albo. In ictero.

℞. Radic. Chelid. major. ℥j. Tinctur. Martis ℥ß. vini alb. ℔j. Digerantur per 24. horas. F. colatura cujus ℥iij. pro ſingula doſi bis die ſumantur.

Chelidonium majus externe adhibitum vulnera præſertim vetuſtiora & ulcera abſter-

abstergit & mundat seu foliis contusis admotis, seu pulvere insperso, seu succo instillato. Croceus ejus succus verrucis applicatus eas tollit. Idem præstat herba trita cum axungia. Cataplasma ex herbis contusis & bis die parti admotum herpetem miliarem efficaciter compescit & sanat.

In oculorum affectionibus Chelidonium plurimum celebratur. Succus ejus luteus ex rupto caule exstillans oculis instillatus a nonnullis commendatur ad oculorum ulcera detergenda & pro panniculis aut nubeculis removendis. Sed quia est admodum acris vel diluitur cum liquore quolibet idoneo, vel ejus aqua distillata usurpatur quæ longe mitior est. Fabricius Hildanus *Cent. Epistolar.* 59. testatur extractum Chelidonii non solum in externis nubeculis sed etiam incipiente suffusione proficuum esse, veluti sæpissime expertus. At non ultra magnitudinem capitis aciculæ singulis vicibus imponendum esse monet propter acredinem.

In Officinis prostat aqua distillata Chelidon. major. quæ a Rulando & Quercetano mirum habetur ophtalmicum, si in ea infusum fuerit antimonium crudum vel crocus metallorum. Herba aut radix recens contusa imponitur plantis pedum in tumoribus œdematosis ex febribus intermittentibus pertinacibus aut aliis morbis chronicis oriundis, quos dissipare valet.

Usurpatur in Orvietano *Frideric. Hoffmann.* Ung. mundificativo de Apio, Emplastro Diabotano, Aq. distillata usurpatur in aqua ophtalmica *D. Daquin Ph. Reg.*

Chelidonium minus, Scrophularia minor, Ficaria, Hæmorrhoidum herba, *Off.* Ranunculus vernus, rotundifolius, minor, *Inst. R. H.* 286. Ranunculus præcox rotundifolius granulata radice, *Moriss. Histor.* 446. Ranunculus latifolius, *Lugd.* 1036. Chelidonia rotundifolia minor, *C. B. P.* 309. Scrophularia minor sive Chelidonium minus vulgo dictum *J. B.* 3. 468. Chelidonium minus, *Dodon. Pempt.* 49. Malacocissus minor, *Fuchs.* Favagello, *Cæsalp.* 546. Strumea, *Plin.* vulgo, *Petite Scrophulaire*, ou *petite Chelidoine*.

Radice est ex multis tenuibus & candicantibus composita fibris quibus adhærent aliquot tubercula, granis triticeis magnitudine similia, subrotunda vel oblonga, foris pallida, intus alba: cauliculis palmaribus, tenuibus, humi plurima parte procumbentibus: foliis subrotundis, lævibus, glabris, virentibus ac splendentibus, quam Hederæ minoribus. Summo cauliculorum fastigio insidet flos unus Ranunculi æmulus, rosaceus; ex octo scilicet aut novem petalis aureo fulgore micantibus, cum unguibus Chloris, in orbem positis, staminulis multis croceis medium occupantibus, & calyce triphyllo compositus. Ex floris meditullio surgit pistillum, quod abit in fructum subrotundum, echinatum, e viridi luteum, cujus placentæ multa semina tenuia adhærescunt. Agri Parisiensis incola hæc planta in pratis, secus vias, in scrobium fossarumque marginibus crescit. Herba integra & potissimum radicis tubercula usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum Chelidon. minor. ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, inodori, at initio seminis Sinapi saporem fere & leviter referentis, sub finem saporis prorsus expertis, primo obscure acidi, deinde manifesti ℔iij. ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo inodori, deinde empyreumatici, austeri ℔j. ℥j. ʒiij. gr. xlviij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. salis volatilis urinosi

con-

concreti ʒiiij. gr. xxx. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ʒvij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. xviij. ex cineribus lixivio ʒv. gr. ix. ſalis alcali fixi ſunt extracta. Partium actura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. lxvj. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xviij.

Radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore tenui ſed acuto, ſapore Sinapi fere referente, abſque ullis acidi aut alcali ſignis ℔j. ℥viij. ʒiij. humoris limpidi, odore ſimili, ſapore vero debiliore, primum obſcure acidi, deinde manifeſti ℔ij. ℥x. ʒij. gr. xxiiij. humoris fuſci, empyreumatici, acidi, auſteri, ac tandem obſcure alcali urinoſi ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. gr. xxx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xxvij. ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ʒiij. gr. lxij. fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒvj. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. iij.

Chelidonii minoris folia ſaporem herbaceum referunt: nec in eis ulla acrimonia manifeſta guſtu deprehenditur. Folia & radices ſpiritum quemdam acrem & ſinapizantem obtinent qui in primis phlegmatis portionibus manifeſtum ſe præbet. Inſuper ſalem eſſentialem continere videntur ammoniacalem, vitriolicum, magna olei & terræ copia implicitum. Folia plus ſalis ammoniaci ſeu volatilis urinoſi, radices plus ſalis acidi vitriolici continent. Idcirco folia magis reſolvunt quam radices.

Schroderus ſcribit radices hujus plantæ refrigerare & humectare: verumtamen diſtillatione ſpiritum acrem fundunt tum folia tum radices, ut per analyſim manifeſtum eſt. Idcirco nonnulli hanc plantam calidam eſſe potiori jure pronuntiant.

Inter plantas antiſcorbuticas temperatas non infimum locum obtinet. Vel folia recentia in acetariis comeduntur, vel infuſa in vino, vel condita Saccharo præſcribuntur, vel etiam ſuccus expreſſus uſurpatur.

Radices ad hæmorrhoides & ſtrumas tam intus ſumptæ quam externe admotæ commendantur. Hæmorrhoides earum ſucco cum vino aut ægrotantis urina permixto ſæpius ablutæ contrahuntur, & dolore ſopito reſiccantur. Nonnulli hæmorrhoidas inungunt unguento ex radicibus recentibus cum butyro recente contuſis parato. Sunt etiam qui exiſtimant vel geſtatam ſolummodo herbam prodeſſe adverſus earumdem dolores poſſe. Neque exterius tantum extinguunt dolores, ſed & interius conſuetum illarum fluxum promovent, auctore C. Hoffmann.

Radices recentes contuſæ & impoſitæ a Cæſalpino ad ſcrophulas curandas commendantur, vel etiam comedendæ a Sylvatico præſcribuntur. Boyleus radices contuſas in axungia porcina incoquit ad radicum ſiccitatem, his rejectis novas radices cum axungia expreſſa coquit iterum atque iterum, ut radicum ſucco axungia imprægnetur; ſic præſtantiſſimum obtinet unguentum adverſus hæmorrhoides & ſtrumas, quo partes affectæ mane & ſero inungantur.

Tragus herbam ipſam contuſam, ejus pulverem, ſuccum, aut aquam diſtillatam mariſcas aut ficos ani curare ſcribit impoſitu, collutu, aut inſperſu.

Succus radicum per nares attractus caput per ipſas nares expurgat.

CICER

CICER.

Ciceris ſpecies plures in hortis coluntur quæ non differunt niſi fructuum vel etiam florum colore. Duæ in primis in uſum veniunt tum medicum, tum culinarium, ſcilicet Cicer ſativum ſeu arietinum, & Cicer rubrum, quæ nonniſi varietates ejuſdem plantæ a nonnullis exiſtimantur.

Cicer ſativum ſive arietinum nigrum, rubrum, vel album, *Offic.* Cicer ſativum flore candido *C. B. P.* 347. *Inſt. R. H.* 389. Cicer arietinum *J. B.* 2. 291. *Dodon. Pempt.* 525.

Cicer rubrum *Off.* Cicer floribus & ſeminibus ex purpura rubeſcentibus *C. B. P.* 347. vulgo *Pois chiches* ou *Pois becus.*

Radix tenuis, albida, nonnihil rufeſcens, fibroſa & capillacea, caulem promit erectum, patulum, hirſutum; folia conjugata ultimo impari claudente, ſubrotunda, ſerrata, villoſa. Flores papilionacei ſunt in foliorum alis pediculis tenuibus inſidentes, colore aut candidi aut ex purpura rubeſcentes. Calyx villoſus, in ſex partes acutas diviſus. Piſtillum abit in fructum tumidum, veſicam referentem, unciam pene longum & in filum tenuem abeuntem, in quo ſemen adeſt unum vel alterum Piſo majus, ſubrotundum, anguloſum, unico angulo acuto præditum colore albido, aut ſubrubro, & fere capitis arietini forma. Semina ſeu Cicera rubra præ aliis ſeliguntur ad uſum medicum: cetera inter legumina eſculenta recenſentur. Seruntur in arvis in plurimis Gallicæ meridionalis provinciis, ut & in Italia & Hiſpania.

Analyſi chimica, Cicera præter phlegma acidum, ſalſum & ſubauſterum, plurimum olei, nec mediocrem ſalis volatilis urinoſi quantitatem præbent. Salem itaque eſſentialem ammoniacalem continent multo ſulphure implicitum.

Legumen eſt flatuoſum, copioſi nutrimenti, ſed craſſi, alvo movendæ habile, ciendæ urinæ idoneum. A quibuſdam non tantum maturum ſed etiam viride, non ſolum coctum, ſed etiam crudum eſitatur, ut Piſa & Fabæ. Sed difficile concoquitur in ventriculo, nec niſi ruſticis, utpote valentioribus ac robuſtis convenit, non vero delicatioribus hominibus.

Veteres Medici illud inter potentiora lithontriptica numerabant. Eorum ſane promiſſis deluſi Empyrici nonnulli calculum frangere ejus decocto promittunt, ſed ſæpius malis ægri rebus. Sæpius enim Cl. Tournefortius compertum habuit decoctum Ciceris dolores atroces afferre, ſi revera in veſica vel renibus calculus adſit. Abſtergit enim & urinas craſſas, limoſas ac turbidas educit, dum remanet letalis calculus mucagine ſua denudatus. Ideo caute eo utendum eſt.

Apud nos ejus decoctum ſolum uſurpatur in urinæ ſuppreſſione a muco copioſo vel tenaci vias urinarias fere occludente. Monent autem practici ne uſurpetur frequentius ab illis, in quibus illæ partes exulceratæ ſunt. Idem decoctum ad vermes enecandos & ejiciendos a nonnullis prædicatur, menſes etiam promovet & lochias.

℞. Cicerum rubror. ℥j. Carnis vitulinæ ℔ß. Coq. in q. ſ. aq. comm. Fiat juſculum

sculum in urinæ suppressione, vel ad mucum & arenulas ex vesica vel renibus expellenda.

℞. Semin. Cicer. rubr. ℥ß. Stipitum Fabarum crematar. M. j. Rad. Gramin. Petrosel. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad medias. F. decoctum diureticum, cui adde syrup. de Ibisco Fernel. ℥jß.

Externe Cicer rubrum vi pollet resolvendi, attenuandi, emolliendi & abstergendi. Ejus farina in cataplasmate psoras & lichenes detergit, tumores mammarum ac testium discutit.

Usurpatur in syrupo de Althæa *Fernelii*.

CICHORIUM.

Cichorium sylvestre, Cichorium erraticum, Cichorea sylvestris, *Off.* Cichorium sylvestre sive officinar. *C. B. P.* 125. *Inst. R. H.* 479. Cichorium sylvestre, Picris *Dodon. Pempt.* 635. Cichorium sylvestre *J. B.* 2. 1007. Seris Picris Dioscoridis, Amarugo Theophrasti, Hippochæris *Dalec. Lugd.* 563. Hieracium latifolium *Gerard*: Cichorium Intybus erratica *Tabern. Icon.* 170. vulgo, *Chicoree sauvage*.

Radix pedem longa, pollicem crassa, obliqua & fibrosa, succo lactescente prægnans, caulem profert firmum, hirsutum, tortuosum, sesquicubitalem, ramosum, cum foliis Dentis leonis foliis similibus sed majoribus, villis hirsutis & obscure virentibus. Flores in foliorum supremorum alis nascuntur semiflosculosi, plurimis scilicet semiflosculis cæruleis constantes, embryoni insidentibus & calyce comprehensis, qui deinde contrahitur & in capsulam abit seminibus fetam angulatis, brevibus, pappo carentibus. Diffluit ex caule, foliis aut radice vulneratis albicans & amarus succus. Amari vero saporis folia & radices sunt. Non modo hic in hortis seritur, sed etiam secus vias & in locis incultis nascitur, ac potissimum folia habens profundioribus incisuris laciniata, quod & reliquis amarius est. In usum veniunt radices, folia, flores & semina.

Analysi chymica, ex foliorum tenerorum recentium ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi ℔iij. ℥xiij. humoris limpidi, manifeste acidi, ℔j. ℥vij. ʒij. Massa sicca in alambice residua pendebat ℥x. ʒvij. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici primo acidi austeri, deinde sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xl. olei adiposi ʒj. ʒiiij. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. quæ calcinata per vij. horas reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in 1. distillatione fuit ℥vij. in 2.ª distillatione ℥ij. ʒiij. gr. lxij. in calcinatione ʒj. gr. xxiiij.

Radicum tenerarum recentium ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure acidi ℔ij. ℥xij. humoris manifeste acidi ℔j. ℥iiij. ʒv. Massa sicca in alambice superstes pendebat ℥xiij. ʒvj. ex qua per retortam distillata prodierunt humoris rufescentis, empyreumatici,

matici, acidi, austeri & sub finem alcali urinosi ℥iiij. ʒvj. gr. lxiiij. olei adiposi ʒvj. gr. lxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥j. ʒij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. lixivio fuerunt extractæ. Partium jactura in 1.ª distillatione fuit, ℥j. ʒv. in 2.ª ℥iij. ʒvj. gr. xiiij. in calcinatione ℥iij.

Planta & radix moderate amara sunt cum aliqua stypticitate, flores minus amari sunt, & saporem glutinosum referunt. Radicum & foliorum succus chartam cæruleam colore rubro vix tingit. Folia salem essentialem continere videntur salsum, vitriolico-ammoniacalem, multo sulphure involutum. Radices minus salis volatilis urinosi continent, ac proinde majore stypticitate donantur.

Frequentior est Cichorii sylvestris usus in pharmacopoliis quam in culinis. Crudum & viride in acetariis a nonnullis comeditur. Alii vero ob insignem amaritudinem ab ejus usu abhorrent. At olitorum cura ac diligentia, maxima ex parte amaritudinem deponit, eximium candorem & suavem teneritudinem adipiscitur, quo fit ut ab omnibus fere in acetariis cum oleo, sale & aceto, aut cum saccharo & succo Citriorum vel Aurantiorum sumatur. At vero Cichorium sylvestre toto suo amarore atque virore stipatum tamquam polychrestum tum alimenti, tum medicamenti loco variis in morbis laudatur, præcipue ubi resolvendum, abstergendum & temperandum est. Humores crassos attenuat, glutinosos resolvit, spissos fluidiores efficit, solidas partes aliquantisper constringit & roborat, secretiones omnes promovet, elegantioremque faciei colorem reddit, calidam viscerum intemperiem temperat, oriundam nempe ab obstructionibus & ab acrium humorum stagnatione. Hinc in incipientibus hepatis, & viscerum obstructionibus, in ictero, cachexia, melancholicis affectionibus, faucium, pectoris, vel aliarum partium inflammationibus feliciter adhibetur, sive foliis recentibus crudis aut coctis comestis, sive succo ad ℥iij. quatuorve, sive aqua stillatitia aut decocto ad ℥vj. hausto, sive foliorum exsiccatorum pulvere ad ʒj. assumpto. Solum etiam, vel cum aliis plantis idoneis consociatum, sive folia, sive radices, sive tota planta in apozematis & jusculis alterantibus & aperientibus incoquitur. Nec pauci sunt qui pro potu solito utuntur levi decocto vel infuso foliorum Cichorii in calida viscerum intemperie & in affectionibus melancholicis & cachecticis. Blando enim suo amarore laxiores ventriculi fibras firmat, appetitum excitat, ciborum concoctionem juvat, vias urinarias expurgat, sæpe etiam diaphoresim aut expectorationem promovet. Commendatur etiam in febribus. Novi qui solo usu foliorum Cichorii sylvestris assidue in acetariis comestorum diuturnas & contumaces febres intermittentes profligarunt, plurimis febrifugis antea frustra tentatis. Usum radicis Cichorii sylvestris in febre hectica insigniter laudat Crato ab experientia edoctus. In febribus inflammatoriis & malignis succus defæcatus inter jusculа, tertia vel quarta quaque hora, propinatur ad ℥iiij. solus, vel cum succis Borraginis, Chærophylli, & cum syrupo Violarum aut alio conveniente consociatus. Idem succus in hepatis, lienis vel viscerum obstructionibus cum tinctura Martis vel cum sale quocumque digestivo utiliter quoque præscribitur.

Ex Spi-

Ex Spigelio & Simone Paulli ejus folia vere novo collecta exsiccata, in pulverem redacta & bis die ad ʒj. assumpta mane & sero, podagram præsertim biliosam levant. A Joanne Rhodio adversus melancholiam hypochondriacam juscula Cichoracea plurimum laudantur.

Ex Cichorio sylvestri præparantur in Officinis aqua & extractum. Aqua ex floribus cæruleis distillata inflammationibus & caligini oculorum medetur; cardiaca etiam censetur.

Extractum ad omnia usurpatur quibus Cichorium convenit, solum vel cum aliis extractis amaris & aperientibus, necnon martialibus conjunctum, in electuariis aperientibus, ad ʒß. aut ʒj.

℞. Succi defæcati Cichor. sylvestr. ℥iiij. Tinctur. Martis ʒß. Syrup. de quinque radic. aper. ℥ß. F. potio bis terve die reiteranda in cachexia & viscerum obstructionibus.

℞. Extracti Cichor. sylvestr. ʒij. Extractor. Gentianæ, Centaur. minor. Fumar. Nasturt. Corticis Peruviani & Rhabarbar. Croci Martis aper. & cremor. Tartar. ana ʒj. Salis Martis River. ℈j. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuarium. Dosis ʒj. bis terve die. In cachecticis & melancholicis affectionibus, mensium suppressione, & viscerum infarctu.

Folia nomen dederunt syrupo de Cichor. simpl. *Codic. Parisiensis*, & syrupo de Cichor. composito cum Rheo *Ph. Regiæ*.

Semina inter quatuor semina frigida minora numerantur, scilicet Cichorii, Intybi, Lactucæ, Portulacæ.

CICUTA.

CICUTA, *Off.* Cicuta major *C. B. P.* 160. & *Inst. R. H.* 306. Cicuta *Dod. Pempt.* 461. *& J. B.* 3. 2. 175. Cicutaria vulgaris *Clus. Hist.* 200. *Tragi* 474. vulgo, *Cigue*.

Radice est pedali, digitum crassa, multifida, priusquam caulem ferat, solida, cortice tenui flavescente, carne alba, fungosa, odoris gravis, saporis subdulcis, quando caulem facit interius cava: caule fistuloso, striato, tres cubitos alto, inani, lævi, dilute virenti, nonnullis tamen subrubentibus veluti serpentum maculis resperso: foliis alatis multifariam partitis, glabris, atrovirentibus, graveolentibus, ad Apium hortense accedentibus. Flores umbellatim congesti fastigia occupant, rosacei, quinque scilicet petalis constantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positis & calyci insidentibus, qui abit in fructum fere globosum, ex duobus seminibus compositum exiguis, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, pallide virentibus. Ingratum, gravem virosumque tota planta odorem spirat. Agri Parisiensis incola in umbrosis vulgo nascitur.

Analysi chymica, ex foliorum & caulium tenerorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo albicantis & turbidi, deinde limpidi, odore & sapore Cicutam referentis, aliquantisper acris, obscure subsalsi, obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒiiij. gr. xlviiij. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis acidi & obscure austeri ℔ij. ℥xv. ʒij. gr. xxj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso

copioso

copioso impraegnati ℥j. ʒj. gr. xxxix. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xx. olei ℥j. ʒj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒiij. gran. xviij. quae rite calcinata reliquit cinerum nigricantium & fuscorum ℥j. ʒiiij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj.gr.lvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xliiij. in calcinatione ℥j. ʒvij.gr. vj.

Totius plantae sapor herbaceus salsus est, odor narcoticus, foetidus. Succus chartam caeruleam rubro colore perparum inficit. Unde conjicere licet, Cicutam sale ammoniacali donari cum multo oleo & terra permisto.

Cicutam intus sumptam venenum esse, & publica Atheniensium poena invisam praecipueque morte Socratis celebrem, fere inter omnes constat. Kircherus *Tr. de Peste* gravia & admiranda symptomata ex radicibus Cicutae pro Petroselini radicibus a duobus religiosis viris comestis excitata refert. Vix enim in ventriculum descenderat cibus, statim virulentam ac mortiferam suam virtutem explicat, caput utriusque tam horrendis fuliginum exhalationibus opplevit, ut uterque protinus mente captus, alter in vicinum lacum se praecipitaverit, in anatem se transmutatum existimans, alter, omnibus spoliatis disruptisque vestibus, in publicum prorumpens, nihil nisi flumen ad intestini incendii vehementiam extinguendam appetens, in anatem se transformatum sine aquis vivere non posse clamaret. Paulo post totum corpus livore perfusum apparuit. Tandem diversis admotis remediis mortem quidem effugerunt, sed paralytico membrorum tremore afflicti non nisi languidam & miseram vitam per triennium adhuc protraxerunt; denique ambo summis doloribus cruciati extincti sunt. Unde conjicere licet Cicutam non adeo frigidam esse, sicut nonnulli existimaverunt. Nec semper noxia est haec planta, imo salutifera quandoque deprehenditur, siquidem J. Raius *in histor. plantarum* asserit post observationes Doct. Bovvle pulverem radicum Cicutae ad grana viginti in febribus malignis & quartana ante paroxismum exhibitum omnibus Diaphoreticis antecellere. Et Renealmus *in observationibus 3. & 4.* intus hunc pulverem a ℈j. ad ʒß. in vino, vel ejusdem infusum a ʒj. ad ʒij. idque felici cum successu in scirrhis hepatis & lienis ut & pancreatis gravissimis exhibuit. Caute tamen tali medicamento utendum esse censemus. Qui vero ab eo abstinet prudentior est.

Inter Cicutae antidota commendantur Acetum, Absynthium, Daucus, Gentiana, Urtica. Tragus refert, quamdam mulierem, cum inter Pastinacas Cicutae radicem decoctam forte comedisset, ebriam quasi ac insanam redditam fuisse, ut in altum scandere ac subvolare conaretur, cui haustu aceti subventum est, ut ad mentem rediret. Sennertus folia Absynthii vel radices Gentianae aut semina Dauci vel Urticae in pulverem redacta & ex vino generoso hausta, vel eorumdem decoctum in vino factum proponit.

Externe frequentior est ejus usus. In primis Cicutae succus expressus, vel ipsa contusa planta, aut cum decocto applicata mammarum incrementum coercet, duras & parvas reddit, auctore Ettmullero: verum hanc applicationem temerariam & periculo plenam esse Dodonaeus existimat. Sunt qui non inepte ad nimium lactis proventum mammis puerperarum quae lactare

nolunt, vel ſub metu coagulationis lactis coerciti & indurationis mammarum, plantam hanc contuſam & in lacte vel aqua Caprifolii vel in aqua & aceto decoctam, ſub forma cataplaſmatis, vel ſuccum cum aceti tantillo temperatum applicant.

Henricus ab Heer *in obſerv.7.* magnopere commendat Cicutam ad inflammationem & tumorem penis ex nimia venere, diſcutit enim & tumorem reſolvit. Cicutæ nempe folia ſi recentia, contuſa, ſi exſiccata, macerata vel decocta in aqua florum Sambuci cum tantillo Camphoræ immittantur intra præputium.

Eadem folia in lacte cocta commendantur ad dolores podagricos & hæmorrhoidales mitigandos; cataplaſma ex foliis cum Cochleis & quatuor farinis reſolventibus plurimum laudatur adverſus hydrocelem & dolorem iſchiadicum. In emolliendis tumoribus, tam lienis & hepatis, quam etiam partium externarum duris, nempe ſchirroſis, ſtrumoſis, grumoſis, folia & radices potiſſimum, quocumque modo applicentur, remedia ſunt egregia.

℞. Fulior. Cicutæ M. ij. Contund. cum limacibus terreſtribus n.24. ſenſim addendo farinar. reſolv. ℥ij. F. cataplaſma in tumoribus teſticulorum vel mammarum.

In Officinis emplaſtrum de Cicuta præparatur quod ad ſtrumas & omnes tumores duros & ſchirroſos emolliendos & præſertim lienis aut hepatis ſchirrum reſolvendum plurimum laudatur, ſi cum oleo Succini ſubigatur.

Cicuta uſurpatur in emplaſtro Diabotano *D. Blondel.*

Alia eſt Cicutæ ſpecies quæ huic in officinis nonnumquam ſubſtituitur & dicitur.

Cicuta minor, *Off.* Cicuta minor, Petroſelino ſimilis *C. B. P.* 160. Cicutaria Apii folio *J. B* 3. 2. 179. Cicutaria fatua *Lobel. Icon.* 280. Petroſelini vitium *Tragi* 459. Sed viribus priori longe debilior eſt.

CINARA.

Cinara vel levis eſt, nullis neque in foliis, neque in capite ſpinis ſeu aculeis armata, vel aculeata ſeu ſpinoſa; unde duo Cinaræ genera exſurgunt quæ plurimas ſpecies ſeu varietates ſub ſe continent. Duæ potiſſimum ad culinarum cupedias coluntur.

1. Cinara hortenſis, *Off.* Cinara hortenſis, foliis non aculeatis *C. B. P.* 383. *Inſt. R. H* 442. Carduus ſive Scolymus ſativus non ſpinoſus *J.B.* 3. 48. Cinara *Dodon. Pempt.* 724. Scolymus non aculeatus *Tab. Icon.* 695. vulgo, *Artichaut.*

Radice nititur craſſa, firma, non inſuavi, folia promit pedem & ſeſquipedem longa, ſemipedem fere lata, in lacinias latas ſubſectas diviſa, incano & cinereo tomento obſita, potiſſimum parte prona, ſpinis carentia aut omnino paucis obſita. Caulis cubito altior, ſtriatus, tomentoſus, ramis aliquot donatus, in ſingulorum cacumine caput gerit hic turbinatum ſeu in gracileſcentem metam productum, ille magis compreſſum & rotundum, ſquamis magnis glaucis, carnoſis, acumine obtuſo, ungue infimo craſſiuſculo, tenero, veſco, albicante compactum. Caput illud ſquamoſum ſeu calyx ſenſim divulſis ſquamis ſu-

ſuperius lateſcit & ſe pandit, tandemque in medium profert floſculoſos flores plurimis ſcilicet floſculis ex ſubcæruleo colore eleganter purpureis, quinquefariam diviſis, & embryoni inſidentibus, qui abeunt deinde in ſemen oblongum, tumidiuſculum, lævi cortice obtectum cinereo, pappis candicantibus & lanuginoſis inſtructum. Floris ſeu calycis ima pars ſeu placenta ſeminum carnoſa eſt & eſculenta.

2. Cardones, *Off.* Cinara ſpinoſa cujus pediculi eſitantur *C. B. P.* 383. *Inſt. R. H.* 342. Scolymus aculeatus *Tabern. Icon.* 696. Cardones *Cæſalp.* 526. vulgo, *Cardons.*

Hæc a priore non differt, niſi quod hujus foliorum omnes anguli & calycis ſquamæ duris, pungentibus ſpinis armentur. Caules ſeu foliorum coſtæ terra obruuntur, qua ratione mirum candorem contrahunt, teneritudinemque; ſicque demptis utrinque folioſis coſtarum lateribus in cibos vel pretioſos lautioreſque tranſeunt. Utraque planta in hortis colitur.

Analyſi chymica, ex placentarum carnoſarum Cinaræ tenerarum & recentium ℔v. per retortam diſtillatis, ſemotis ſquamis & ſeminibus papposis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, fatui, obſcure acidi ℔ij. ℥iiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, acidi manifeſte, ſub finem intenſe acidi, auſteri, rufeſcentis, empyreumatici, ℔j. ℥xj. ʒ. ij. gr. ix. humoris empyreumatici rufi, primo intenſe acidi, deinde ſubſalſi & ſale alcali urinoſo copioſo imprægnati ℥ij. ʒiij. gr. lx. olei ad inſtar ſyrupi ʒiiij. gr. xlviij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒv. gr. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xviij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj. ʒiij. gr. xxvij. in calcinatione ℥iiij. ʒv.

Carnoſa hæc ſubſtantia ſaporem obtinet ſubdulcem, auſterum & vitrioli ſolutionem nigro colore tingit. Salem igitur eſſentialem continet tartareum cum terra adſtringente copioſa & oleo ſubdulci conjunctum.

Cardones ab hac carnoſa ſubſtantia plurimum differunt. Cum phlegmate copioſo plurimum ſalis volatilis urinoſi præbent, mediocrem olei & terræ portionem, acidi vero perparum.

Cinara cruda eſtur plerumque cum adhuc tenera eſt cum ſale & pipere. Sic ſtomacho grata & amica eſt, ciborum appetentiam dejectam recreat, potatoribus vero vini potum ſuaviorem efficit. Ubi vero grandior evaſit, coquitur, rejectis ſquamarum duriore parte & lanugine intus contenta, & ex butyro liquato, aromatis, aceto vel omphacio parata comeditur, vel ex pingui carnium jure elixa, vel per fruſtula ſecta & in ſartagine frixa additis ſale & Petroſelino, vel ex oleo & aceto ſupra cineres cocta. Aſſervantur quoque placentæ illæ carnoſæ in hiemem, ſi inſolentur vel in fumo exſiccentur; atque in loco ſicco reponantur ne ſitum contrahant, & ad intinctus & carnium condimenta uſurpantur.

Quocumque modo præparetur aut coquatur Cinara parum nutrit & ſucci eſt craſſi & flatulenti, qui fit ut quidam eam venerem ſtimulare exiſtiment. Concoctu tamen facilis eſt in ventriculo, ſi moderate comedatur, ratione ſtypticitatis ſuæ qua ventriculi fibræ roborantur. Urinam ciere præcipue traditur, eamque turbidam ac putidam, quem tamen effectum Raius ipſi denegat.

Foliorum costæ & caules teneri & candidi difficilis coctionis dicuntur, quod verum deprehenditur, nisi ab illis qui eos butyro saturant.

Radices Cinaræ urinas potenter provocant. In decoctis & jusculis diureticis usurpari possunt. A quibusdam earum decoctum ad urinas ciendas in enematibus præscribitur.

CITREUM ET LIMON.

CITREUM, Citrum & Malus Medica, *Off.* Citreum vulgare *Inst. R. H.* 621. Malum Citreum vulgare *Ferrarii hesperid.* 61. Malus medica *C. B. P.* 435. Medica Malus sive Cidromela *Adverf. Lob. Icon.* 143. vulgo, *Citronier.*

Arboris modus nostratibus in hortis modicus est. Radix ramosa, alte lateque diffusa, lignosa & corticosa, foris lutea, intus albicans: truncus gracilis, ligno albo duroque, cortice coloris e viridi pallentis: rami numerosi, prolixi, tenues, ductilique lentitia obsequentes: ex his vetustiores diluto virore flaventes, pallidisque aculeis armati, recentiores vero læta viriditate nitidi: summa ramorum foliorumque teneritas rubente virore fusca. Folium ad Juglandis folii magnitudinem accedens, persæpe obtusum, interdum etiam acuminatum, triploque fere in longitudinem quam in latitudinem porrectius, supina parte quam prona viridius, oris leviter incisis serratum, fibris a medio crassiore nervo excurrentibus venosum, nonnumquam corrugatum & veluti bullans, spisso ambitu ramos convestiens & tota hyeme exornans, bene odoratum, gustatu amarum, soli si objiciatur instar foliorum Hyperici foraminibus vel potius punctulis translucidis undique respersum: spina foliorum plerisque superne contigua, gemmæque finitima, acumine subrubens, cetero viridis, apprime rigida & satis longa. Flores confertim summis ramulis velut odorarium in fasciculum frequenter cohærentes, rosacei, petalis carnosis, persæpe quinis per ambitum resupinatis, foris interfusis rubore, ceterum candidis, in orbem positis, ex calyculo viridi quinquifido emergentibus constantes, albentibus flavo sub apice, staminibus numerosis bene capillati, languide olentes, gustu primo subdulces, mox amari, partim frugiferi, exstante inter stamina longulo pistillo fructus rudimento, partim citra hoc indicium infecundi, & hi quidem cito decidui, at illi tenacius hærentes. Fructuum figura sæpius oblonga, nonnumquam globosa, fastigio alias mucronato, alias retuso, superficie rugosa tuberosaque, longitudine non raro dodrantali, imo quandoque majori; magnitudo enim varia, pondusque diversum, siquidem nonnulli ad sex, novem, imo ad triginta usque libras proveniunt: cortex exterior coriaceus, tenuis, amarus & fervidus, colore primum viridi, in maturitate vero aureo seu citrino, odore fragranti: cortex interior seu caro crassa, veluti cartilaginea, firma, candida, subdulcis, aliquantisper acida & leviter odorata; intus divisa in varia loculamenta succi acidi vesiculis membranaceis contenti plena: denique semina cuique pomo complura, alicui quinquagena supra centena in medullæ vesicularis sinu inclusa, oblonga, semiuncialia, utrinque fere acuminata, duriuscula & membranacea,

ama-

amara, foris flava, ſtriatáque cute veſtita, nucleo duplici, candido, amaricante cum quadam admixta dulcedine referta. In eadem arbore ſæpe viſitur eodem tempore tempeſtivum & pulchre confuſum floriferum ver cum pomifero autumno, pomis aliis cadentibus, aliis matureſcentibus, aliis ſubnaſcentibus. Sed per autumnum proventus uberior. In Gallo-provinciæ hortis colitur hæc arbor ab Aſſyria & Media primum in Græciam & inde in meridionales Europæ regiones translata. Unde fructus Mala Medica, Mala Aſſyria dicuntur. Fructus partes omnes, cortex exterior ſeu flavedo Citri, cortex interior ſeu caro, pulpa ſeu ſuccus & ſemina eximii uſus ſunt in medicina.

Analyſi chymica, ex corticis exterioris Citri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorati & ſapidi, primo obſcure ſalſi, deinde obſcure acidi, cum oleo eſſentiali limpido flaveſcente, odoratiſſimo, ℔iij. ℥ij. ʒj. gr. xviij. humoris limpidi, citrei odoris ſaporiſque grati, manifeſte acidi & auſteri, cum oleo eſſentiali limpido, flaveſcente, grato, ſub finem rufo ℥xv. ʒiiij. gr. xxxviiij. humoris rufi, empyreumatici, intenſe acidi, auſteri cum levi acrimonia ℥ij. ʒvij. olei tum tenuis & eſſentialis, tum craſſi & empyreumatici ℥j. gr. lij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒvij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xxxvij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒiij. g. xxxiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xxxv.

Ex ſucci Citrei recenter expreſſi ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris fere expertis, obſcure ſubſalſi & obſcure acidi ℔j. ℥v. ʒiij. gr. vj. humoris limpidi ſaporis & odoris expertis neque manifeſte neque obſcure acidi ℥xiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris primo obſcure acidi, deinde manifeſte acidi, auſteri, ſubſalſi ℔ij. ℥viij. ʒiij. gr. xxx. humoris rufi, leviter empyreumatici, intenſe acidi, auſteri, cum acredine quadam, obſcure ſubſalſi & alcali ʒvj. gr. xij. olei ſpiſſi ʒij. Maſsa nigra in retorta reſidua pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij. gr. lxj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xxiiij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒvj. gr. xlij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xxix.

Itaque cortex Citrei mali plurimum olei continet, cum ſale eſsentiali ammoniacali ſubadſtringente conjuncti. E contra medulla ſeu ſuccus olei portionem exiguam, & ſalis acidi evoluti plurimum obtinet.

Citrea mala menſis non tam ut alimenta, quam condimenta apponuntur. Saporis & odoris gratia in taleolas conciſa multis ciborum veneribus intermiſcentur ſola, vel ſacchari polline conſperſa. Succo eorum carnes irrorantur: ejus enim aciditas appetitum languentem excitat, & ciborum concoctionem juvat, modo modicus ſit illius uſus. Cortex exterior propter duritiem in ventriculo difficile concoquitur, quemadmodum & cortex interior ſeu caro alba.

Commendantur integra contra venena febreſque malignas & peſtilentiales: & a pluribus Medicis Theriacæ, Mitridatio & confectionibus quibuſcumque alexiteriis in ipſa peſtilentia potiora & magis proficua cenſentur. Inſuper inſigni donantur antiſcorbutica virtute, ita ut pro hujus morbi ſpecifico remedio habeantur. Equidem ſolo ſucco Citri vel malorum Citreorum eſu ſcor-

butici etiam graviſſimi ſanantur. Eorumdem ſucco ſcorbuticorum gingivæ exulceratæ ſæpius collutæ citiſſime abſterguntur. Batavi certe poſt diuturniores navigationes in Indiam orientalem, aut alia abſita loca, ubi ſcorbutum ſæpiſſime contrahunt, ſtatim atque Luſitanicas oras attingere poſſunt & mala Citria vel Aurantia obtinere, ab eo citiſſime liberantur. In febribus ardentibus & malignis plurimum conferunt ad ſitim extinguendam, bilis aut ſanguinis æſtum & effervefcentiam coercendam, vires proſtratas reſtituendas. His nominibus in potum fruſtulatim ſecta conjiciuntur. Succus cum ſaccharo aqua diluitur, & potum præbet refrigerantem, palato gratum, ſanis & ægris ſaluberrimum. Præterea ſuccus Citri diureticus eſt, arenulas pellit, & ad affectus nephriticos commendatur: vomitiones cohibet quas bilioſi humores movet: affectionibus melancholicis & hypochondriacis opitulatur: cordis palpitationes ſpaſmodicas ſiſtit: languores quos utriuſque bilis fervidi vapores faciunt, diſcutit.

Externe quoque hæc Mala valde prædicantur in peſte & morbis contagioſis ad contagium arcendum. Pomum Citri ſolum vel Caryophillis aromaticis confixum manu aſſidue geſtant, identidem naribus admovent & interdum morſicant. Equidem hoc modo non tam arcetur contagium, quam compeſcuntur nauſeæ & vomituritiones, vel ex pravis ægrotantium halitibus, vel ab imaginatione læſa oriundæ, quibus ventriculus debilitatur & ciborum concoctio depravatur.

Exterior cortex flaveſcens valde odoratus eſt & aromaticus, quod veſiculis conſtet innumeris oleo eſſentiali repletis. Maſticatus oris halitum emendat, amarore ventriculum roborat, vermes necat. Ipſi exſiccato vis cardiaca & alexiteria tribuitur. Flatus potenter diſcutit, humores crudos in ventriculo aut in inteſtinis contentos concoquens, ac digerens. Exſiccatus cardiacum vel alexiterium habetur præſtantiſſimum. Saccharo conditus inter bellaria menſis ſecundis infertur. Electuariis etiam cardiacis admiſcetur adverſus morbos contagioſos, vel ad ventriculum roborandum, necnon etiam electuariis & medicamentis purgantibus ad purgantium medicamentorum vehementiam temperandam.

Ex eodem cortice flavo oleum eſſentiale extrahitur duplici ratione: vel corticis exterioris recentis tæniæ tenuiſſimæ inter digitos exprimuntur ſuper vitrum latum vel infundibulum vitreum, in quod ros oleoſus cadit qui ſenſim in olei eſſentialis ſumme volatilis, penetrantiſſimi & ſuaviſſimi guttas majores coaleſcit, & in aliud vas recipiens ſtillat: vel iidem cortices ærea veſica cum magna aquæ copia, ignis ope diſtillantur, ut cetera olea eſſentialia dicta. Ex his elæoſaccharum conficitur quod utiliter julapiis cardiacis, ſtomachicis, vel extractis purgantibus admiſcetur. Sed cavendum eſt ne immodicus ſit horum oleorum eſſentialium uſus, ut jam diximus. Alia eſt elæoſaccharum conficiendi ratio compendioſior & facilior; affricantur nimirum integra Citrea poma duriſſimo & ſicciſſimo ſacchari fruſto tamdiu donec inde extimus flaveſcens cortex oleoſus plane abraſus ſit. Saccharum flavo & oleoſo hoc ſucco imbutum cultro abraditur & in vaſe probe clauſo reſervatur ad uſum.

Syrupi tum ex ſucco acido, tum ex cortice flavo Citri conficiuntur. Ille dicitur ſyrupus e ſucco Citri: potenter refrigerat ſeu ſanguinis æſtum compeſcit,

bilis

bilis effervescentiam coercet, & urinas promovet: Hic syrupus flavedinis Citri nuncupatur, & inter cardiaca & stomachica numeratur. Nonnulli etiam syrupum totius Citri præparant qui utriusque virtutes in seipso retinet.

Cortex interior seu caro alba rarioris est usus in medicina, & difficile coquitur in ventriculo. Nonnulli tamen vim diureticam, imo lithontripticam ipsi tribuunt, sed illam ceteris diureticis valentioribus consociant. Saccharo rite condita inter dulciaria locum tenet.

Ex pulpa Citri seu medulla acida conditum præparatur quod inter alexipharmaca & antiscorbutica medicamenta annumeratur.

Semina alexipharmaca existimantur. In quibusdam compositionibus alexiteriis usurpantur. Ventriculi & intestinorum vermes enecant, menses provocant, flatus discutiunt, humores viscidos attenuant & dividunt. Ex his emulsiones conficiuntur vermifugæ, & cardiacæ, in morbis mali moris & pestilentialibus.

Etiamsi in prædictis morbis acida utiliter usurpentur, quia insignem vim habent refrigerandi, aperiendi, pituitam crassam incidendi, putredini resistendi, inflammabilitatem humorum, & eorum acrimoniam demulcendi; advertendum tamen in pleuritide, peripneumonia, hæmoptoe, phthisi, ceterisque pulmonum affectionibus, ventriculi & intestinorum inflammatione, dysenteria, sanguinis mictum, renum & vesicæ ulceribus, plurimum nocere. Tunc igitur ab illis abstinendum est. Tussim enim provocant, ventriculi & intestinorum tormina pariunt, diarrhæas aut hæmorrhagias provocant. Speciatim vero de succo Citri & Limonum Riverius observat cantum esse debere illius usum; quia frequentius aut nimia copia exhibitus aphthas facit in ventriculo & excoriationes, unde lienteria succedit.

℞. Crystall. mineral. ʒj. Sacchar. albi ℥iiij. Coccinillæ gr. xvj. Bulliant in aq. comm. ℔ijß. ad despumationem. In decocto per subsidentiam purgato & per inclinationem a fæcibus separato ac refrigerato mali Citrei succus exprimatur, & sæpius de vase in vas transfundatur liquor pro potu palato grato, in febribus ardentibus, biliosis, malignis & pestilentialibus perutili.

℞. Folior. or. ʒijß. Mann. Calabr. ℥ij. Sal. vegetabil. ʒjß. Liquiritiæ rasæ & contus. ʒj. Coriandr. ʒß. Folior. Pimpinell. Mij. Malum Citreum unum taleolatim sectum. Affund. bull. ℔ij. Macerentur per noctem. Fiat colatura, & erit ptisana laxans distribuenda in quatuor doses tertia vel quarta quaque hora sumendas.

℞. Radicis Raphani rustican recentis & minutim concisæ ʒij. Folior. Cochlear. P. j. Passulas exacinatas n. vj. Liquir. rasæ & contus. ʒß. Dimidium Citri cum cortice taleolatim concisi, vini, albi & aq. comm. ana ℔j. Macerentur frigide per 24. horas in vase vitreo rite clauso, identidem agitando. Sit pro potu ordinario in scorbuto.

℞. Spir. Cochleariæ & Sp. vini ana ℥j. Succi Citri ℥ij. Aq. Nasturtii ℥iij. Fiat gargarisma in scorbuto ad gingivarum exulcerationes abstergendas.

℞. Conserv. Cochlear. ℥ij. Conserv. Lujulæ ℥j. Pulver. Ari comp. ʒvj. Syrup. e Succo acido Citri q. s. F. electuarium de quo sumat æger ter die ad magnitudinem nucis moschatæ in scorbuto, servatis servandis.

℞. Aquæ Parietar. ſtillatit. ℥iiij. quibus dilue ſyrup. e ſucco Citri vel Limonum ℥j. Adde olei Amygdalar. dulc. ℥j. F. potio oleoſa in doloribus nephriticis perutilis.

Obſervabunt Tyrones in julapiis cardiacis & diaphoreticis Stibii præparationes diaphoreticas cum acido ſucco Citri vel Limonum permiſcendas non eſſe, ne emeticæ fiant. Caveant pariter ne acida emulſionibus commiſceant: quippe ſubſtantiam lacteſcentem facile præcipitant.

Cortex Citri tum conditus, tum ſiccus uſurpatur in opiata *Salomonis*, electuar. de Citro ſolutivo, Tabellis contra vermes laxativis *Penicher. collectan. Pharm.* Pulver. lætificante & digeſtivo *eiuſdem*. Semina uſurpantur in diamargarito frigido *Codicis Pariſ.* Tabellis contra vermes, Pulver. Pannonico *Charas*, confectione & Hyacinthis & opiata *Salomonis*.

Limon, malus Limonia *Off.* Limon vulgaris *Ferrarii heſperid.* 193. *I.R.H.* 621. Malus Limonia acida *C. B. P.* 436. Limonia malus *J. B.* 196. Limones *Lobel. Icon.* 143. vulgo, *Limonier* cujus fructus *Limon*.

Citro congener eſt malus Limonia quam ea de cauſa hic adjungimus. Arbor enim ſatis procera, nec tamen admodum plerumque ramoſa: oblongo Citri folio, ſed breviore: crebris ſæpe aculeis, at minoribus & venenatis: languidi odoris flore propemodum æquali, fructu in ovatam figuram conglobato ſed contractiore, remiſſius flavente, ac levius odorato Citrum ex parte repræſentat. Ab eo tamen diſtinguitur fructu minore, cortice carnoſo ſeu interiore tenuiore, copioſiore pulpa & ſucco uberiore, ut interdum nihil fere niſi ſuccum contineat, eoque magis acido quam quæ mandi facile queat. In hortis Galliæ meridionalis colitur. Poma in uſum veniunt & medicum & culinarium.

Limonia mala, cum Aurantiis & Citreis ſint guſtu acidiora, ideo magis refrigerantia eſſe veriſimile eſt. Valent ad eoſdem uſus atque Citrea; ad venena tamen ut minus efficacia, ita ad æſtuantes morbos valentiora habentur. Cortices Limonum ſaccharo condiuntur pro bellariis. Fructus integri parvi & virides condiuntur quoque & inter ſtomachica recenſentur. Quidam Mala hæc taleolatim ſecta, aſperſo multo ſaccharo, comedunt, ſicque appetitum languentem excitant, ſitim potenter extinguunt, & febrilem ardorem compeſcunt. Succus Limonum admodum efficax in diſſolvendis calculis & detergendis viis urinariis cenſetur. Sed ne quid nimis.

Syrupus de ſucco Limonum in officinis præparatur commendatus ad calculum & obſtructiones renum: item ad ſitim & æſtum in febribus ardentibus: cordi & ventriculo robur addit, & bilis efferveſcentiam compeſcit; ideoque haud infeliciter imbecillitates, lipothymias, vomitus & ſingultus febribus ardentibus ſupervenientes curat.

Succus Limonum tinctoribus utilis eſt ad colores multos tranſmutandos, aut fixiores efficiendos. Quæ hoc ſucco exarantur ſuper chartam litteræ occultæ, igni admotæ manifeſtæ fiunt.

CITRULLUS.

CITRULLUS & Anguria, *Off.* Anguria Citrullus dicta *C. B. P.* 312. *Inst. R. H.* 106. Citrullus folio Colocyntidis secto, semine nigro, quibusdam Anguria *J. B.* 2. 235. Anguria, Cucumis, Citrullus *Dod. Pempt.* 664. Cucumer, vel Cucumis Citrullus *Fuchs.* vulgo, *Citroville*.

Radices habet tenues, rectas, fibratas, capillatasque, spargit per terram sarmenta fragilia, hirsuta, foliis vestita ampliis, in profundas lacinias dissectis, asperis & hirtis, e quorum sinu exeunt capreoli, necnon pediculi, flores sustinentes luteos, campaniformes, patentes, quinquifidos, quorum alii steriles sunt, alii fecundi seu insidentes embryoni qui deinde abit in fructum magnum & rotundum, quem vix ambabus ulnis ambias: cortex duriusculus sed lævis, nullis tuberculis inæqualis, atro-viridis, dilute virentibus maculis aut albicantibus perfusus: caro Cucumeris vulgaris, alba vel subrubra, firma, grati saporis. Semen fungosa meditullium occupante substantia immergitur oblongum, latum, compressum, rhomboideum, flavescens aut subrubens, rugosum, duriusculo cortice præditum, sub quo medulla alba esui grata ut Cucurbitarum. Hortos olitorios locupletat. Caro edulis est, & semen e numero quatuor frigidorum majorum.

Analysi chymica, ex carnis Citrulli ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure subsalsi, ℥vij. ʒvij. gr. xlviij. humoris limpidi, obscure subacidi ℔ij. ℥v. ʒiiij. gr. xlij. manifeste acidi ac tandem intensi ℔ij. ʒij. gr. lxvj. humoris rufescentis, alcali, urinosi ʒv. olei spissi & gravis ʒij. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes & jam semi-calcinata pendebat ʒvij. gran. lxij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gran. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gran. xxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒj. gran. xxxiiij. in calcinatione ʒiij. gr. l.

Citrullus plurimum phlegmatis continet, mediocrem salis essentialis tartarei & ammoniacalis portionem, olei vero aliquantulum a sale essentiali ita divisum ut liquorem aliquantisper mucaginosum constituat. Hic liquor fermentatione saporem nonnihil vinosum adipiscitur, evolutione nempe salis acidi & olei, sed multo phlegmate obrutorum.

Citrulli caro, quæ cortici subest, a nonnullis cruda, sed frequentius cocta comeditur. Nutrimentum autem confert exiguum, sanguinemque producit aquosum, qui internarum partium inflammationes mitigat, & bilis acrimoniam ac fervorem contemperat. Infinitis modis culinæ eam parant, elixant, frigunt, assant; butyro, lacte, sale, cæpis, aromatis, & saccharo condiunt. Imo & Citrulli pulpæ admixta triticea farina, panis conficitur qui flavescit, sapit suaviter & in refrigerium salubriter assumitur.

Semina refrigerant & eam ob causam inter semina frigida majora recensentur. Urinas movere dicuntur, vel potius urinarum acrimoniam demulcent, & sanguinis effervescentiam compescendo ejus seri secretionem per renes juvant. Eapropter emulsiones ex his parantur cum decoctis vel aquis

con-

convenientibus in febribus ardentibus, dysuria, ischuria, ardore urinæ, calculo, renum aut vesicæ exulceratione, arthritidis doloribus; & cum aliis seminibus frigidis consociari solent. Cum medicamentis purgantibus nonnunquam admiscentur ad eorum vehementiam retundendam.

Oleum ex seminibus expressum cutim emollit, ejus inæqualitates lævigat & vitia delet, idcirco in pomatis cosmeticis sæpe usurpatur.

℞. Seminum Citrull. & Melonum ana ʒj. Semin. Papaver. alb. ʒß. Contunde in mortario marmoreo sensim affundendo aq. Lactucæ, Portulacæ, vel Papaver. rhæad. ana ℥vj. Colatura cum expressione facta dilue syrup. de Nymphæa, vel Diacodii ʒvj. F. emulsio horâ somni propinanda ad sanguinis æstum coercendum & somnum conciliandum.

℞. Semin. Citrull. Cucumer. Cucurbitæ & Melon. ana ʒj. Amygdalar. dulc. decorticatar. paria vj. Contundantur sensim affundendo decocti Hord. vel aquar. Lactuc. Portulacæ ℔ij. Expressione dilue syrup. de Althæa vel Nenuphar. ℥ij. F. emulsio. Sumat æger per cyathos inter juscula, in febribus ardentibus, renum aut vesicæ affectionibus.

℞. Quatuor semin. frigidor. major. ʒß. Semin. Card. bened. ʒj. Decoct. Scorsonner. vel aquar. Ulmar. Scabiof. aut Bugloss. ℥xij. F. emulsio qua dilue syrup. Caryophyllor. hortens. vel syrup. flavedin. Citri ℥j. pro duabus dosibus. Unicuique addi potest Diaphor. mineral. ad gr. xv. aut conf. Alkermes ad ʒß. in febribus malignis aut pestilentialibus.

Usurpantur semina Citrulli in pulvere Haly *Pharm. Lond.* Pulvere Diatragacanthi frigidi, *Charas*, Electuario Diapruno, El. de Psyllio & El. de succo Violar. *Charas*.

℞. 4. S. Semin. frigidor. major. ℥j. Contusa insuantur in ventre pulli gallinacei & coquantur in aq. communis ℔iij. ad ℔ij. Aqua Pullastri dicitur quæ per cyathos propinatur in febribus inter juscula.

COCHLEARIA.

COCHLEARIA, *Off.* Cochlearia folio subrotundo, *C. B. P.* 110. *Inst. R. H.* 215. Cochlearia, *J. B.* 2. 942. *Dodon. Pempt.* 594. Cochlearia major Batavica subrotundo folio, *Moriss. H. Oxon.* Britannica, *Gesner*: vulgo, *Herbe aux Cuilliers*.

Radice est candida, crassiuscula, recta, fibrata & capillata: foliis multis, saturè virentibus, rotundioribus, auritis, unciam longis, cochlearis fere in modum nonnihil cavis, succi plenis, crassis & pediculis palmaribus insidentibus, acribus, pungentibus, amaricantibus, odoris nidorosi ingrati: caules ramosi sunt, supini, cubitales, glabri, foliis onusti magis laciniatis, longioribus & sine pediculis, floribus ornati tetrapetalis, cruciformibus, candidis, cum calyce quadrifolio & pistillo abeunte in fructum membranaceum, sphæricum, duas lineas longum, bicapsularem, in quo semina continentur parva, subrotunda, rufa. Nascitur in Pyrenæis & in ora maritima Belgii. Planta integra usu est.

Analysi chymica, Cochleariæ floridæ ℔v. demptis radicibus præbuerunt hu-

moris primo albicantis, deinde limpidi, saporis acris, linguam pungentis, odoris penetrantis, Cochleariam crudam referentis, tandem saporis minus acris & acidi ℔ij. ℥xiiij. ʒiiij. gr. lx. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, acidi, empyreumatici, postea acidi austeri ℔j. ℥x. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso impraegnati ʒvij. gr. xxiiij. olei spissi adiposi ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒj. gr. liiij. quae calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xlviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒij. gr. xliiij. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. xlviij.

Phlegma quod primum in distillatione prodit, turbidum est ab oleo quodam tenui, acri, pungente & summe volatili, a quo plantae odor & sapor acris praecipue pendebat. Praeterea sale essentiali ammoniacali donatur haec planta copioso phlegmate diluto. His principiis Cochlearia humores lentos & crassos incidit & attenuat, illisque morbis medetur qui ab hoc humorum lentore originem ducunt, in primis vero scorbuto, cujus peculiare seu specificum, ut vocant, medicamentum est, unde & Germanice & Anglice inde nomen sumpsit. Usurpari solet a nonnullis in jure carnium lacte aut vino decocta. Verum quia partes illae in quibus praecipua vis & utilitas hujus herbae consistit, admodum volatiles sunt, & coctione facile evanescunt. J. Raius multa cum ratione satius esse putat succum herbae expressum aut ejus infusum exhibere quam decoctum.

Herba recens leviter contusa vel potius incisa cerevisiae, vino vel aquae infusa in vitro probe obturato, intra tres quatuorve dies totam suam vim antiscorbuticam seu spiritum volatilem eis communicat. J. Raius experientia fretus cerevisiam sic praeparatam pro potu ordinario scorbuticis commendat. Minus proficua est, observat idem auctor, in qua Coclearia diu infusa fuerit: nam diuturna infusione partes terrae & fixiores herbae eliciuntur & cerevisiae communicantur, partesque volatiles vel avolant, vel cum fixioribus complicatae vim suam amittunt. Herba exsiccata nil vel parum habet virtutis. Extractum a nonnullis laudatur, sed in eo parum energiae deprehenditur: diuturna enim evaporatione spirituosae hujus plantae partes avolaverunt.

Licet autem in scorbuto curando Cochlearia apud septentrionales populos primatum ducat, attamen non omnibus naturis conducit. Nam illis qui phlogosi vagae, observante Ettmullero, rubori faciei, palpitationibus cordis, hypercatharsi, cephalalgiis, & aliis symptomatis sunt obnoxii, acria, haec non conducunt, sed potius nocent; nisi cum Acetosa, Acetosella, Beccabunga, vel lacte, vel sero lactis aut vino propinentur, ut ita temperetur acrimonia eorum volatilis. Unde iis qui laborant febre intermittente scorbutica, cujus norma est typus erraticus, medicamenta antiscorbutica praescribit in sero lactis quod egregie abstergit.

Joannes Junckerus *in Medicinae conspectu*, pro variis naturis varias antiscorbuticorum classes constituit. Temperamentis phlegmaticis acriora & penetrantiora, Cochleariam scilicet, Nasturtiorum genera, Raphanacea, Armoraciam, Sinapi, Caepas, Allium proponit: melancholicis amara, scilicet Beccabungam, Fumariam, Trifolium fibrinum, Chelidonium minus, Cichorium, Chaerophyllum assignat: sanguineo-cholericis acida vel sola vel ceteris consociata,

ciata, qualia ſunt Acetoſa, Oxytriphyllum, ſuccus Citri, Limonum, Ribium, Berberum, &c. præſcribit. Verum quamplurimi & magni nominis Medici acribus medicamentis antiſcorbuticis acida conſociare amant. Uſu Felici Th. Sydenham cum Cochleariæ condito Malorum Citreorum vel Aurantiorum pulpam adjungit, Martinus Liſter *Exerc. de Scorbuto*, acidos omnes fructuum ſuccos, acetum & ipſum vitrioli ſpiritum: Simon Paulli miſturam ſimplicem ad ℈j. cum ſucco Cochleariæ permiſcet; & Groenlandi populi diuturna experientia edocti ad ſcorbutum curandum Cochleariam & Acetoſam promiſcue apud eos ſponte naſcentes uſurpant. Reipſa in ſcorbuto incipiente ſanguis & lympha ſpiſſiora ſunt, motu circulari per artus lente admodum circumferuntur, & vitali fere deſtituuntur fermentatione, ac proinde acribus & ſpirituoſis medicamentis indigent, ad torpidas fibrarum ſolidarum oſcillationes concitandas, ad humorum lentorem diſſolvendum, & eorum motus tum circularem, tum fermentatitium concitandum; verumtamen in ſcorbuto jam confirmato humores ſtagnatione & mora quamdam ſuſceperunt putredinem, qua ſales in illis contenti urinoſam indolem contrahunt, & evolvuntur, ut in ſanguine, ſero & urina putreſcentibus obſervare licet, & ſui juris fiunt. Tunc autem urinoſi ſales, ſi ſpirituoſis & actuoſis antiſcorbuticorum medicamentorum partibus concitentur, & agitentur, ſulphureas humorum partes carminant & dividunt, ſpiſſam & viſcidam humorum craſim deſtruunt coagula diſſolvendo, partes ſolidas corrodunt, unde tot ſcorbuti ſymptomata. At vero acidorum ſubtilium & volatilium ex vegetabili potiſſimum deſumptorum intromiſſione hi ſales urinoſi a ſpiculis acidorum irretiuntur, & ex amborum conſociatione exſurgit ſal ſalſus non amplius reformidandus, qui ut plurimum per vias urinarias blande & placide ſecernitur. Actuoſis vero partibus quæ inter acida vegetabilium ſpicula latent, vel quæ cum illis a prudente Medico conſociantur, ſpiſſior humorum craſis diluitur, & blanda vitaliſque fermentatio reſtituitur. Illis qui hujus ſuccum faſtidiunt, S. Paulli Cochleariæ eſſentiam liquidam proponit in Germania celebratam quam eo parant modo,

℞. Cochlear. recentis contuſæ q. v. Affunde ejuſdem plantæ ſuccum in quo tantillum fermenti vel fæcis cereviſiæ ſolutum ſit. Irrora, conſperge raro ſale. Hæc probe miſta reponantur vaſe optime operculato tandiu in locum ſubterraneum uſque dum acriorem odorem ſpirent. Tunc diſtillentur per alambicem in balneo M. & obtinebitur ſpiritus Cochleariæ. Poſtea

℞. Recentia Cochlear. folia. Contunde & torculari valido ex iis ſuccum exprime, eumque in vaſe aut vitro optime lutato defæca & per chartam bibulam philtra

Hujus hac arte depurati ſucci tribus partibus affunde partem unam ſpiritus Cochleariæ ſupra deſcripti. Digere & circula l. a. Quibus ſi addideris paululum Sacchari, eſſentia Cochleariæ parata eſt. Doſis ℥j. aut ℥ij. Adhuc præſtantior erit, ſi miſturæ ſimplicis dictæ aliquot guttulæ ad ℈j. pro doſi remiſceantur.

Spiritus antiſcorbuticus præſtans præparatur ex aliquot manipulis foliorum Cochleariæ contuſarum & totidem unciis radicis Raphani ruſticani raſæ ſimul miſtis, ſucco Cochleariæ irroratis, per 24. horas maceratis ac tandem blando ignis calore diſtillatis. Hujus ſpiritus unum aut alterum cochlear juſculis vel potionibus antiſcorbuticis affunditur.

Spi-

Spiritus Cochleariæ, annotante J. Junkero; concitat facile ſanguinem, infert anxietates, æſtuoſam cephalalgiam, & maculas nimium expellit. Major *in Chirurgia infuſoria*, *p.* 270. obſervat ſpiritum Cochleariæ quibuſdam cephalalgiam concitare. Ideo cum acidis liquoribus hunc ſpiritum ſemper miſcendum eſſe Ettmullerus exiſtimat.

℞. Radicum Raphani ruſticani, Scrophular. minor. Helenii, & Acetoſæ ana ℥ß. Folior. Fumariæ, Becabung. Naſturtii aquatic. ana M. j. Summitatum Pini & Abietis, florum Centaur. minor. & Geniſt. ana P. j. Seminum Erucæ & Aquilegiæ, Baccar. Juniper. contuſ. ana ʒj. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔v. addendo ſub finem folior. Sempervivi minor. P. ij. Cochlear. M. j. Apozema coletur ad uſum. Doſis ℥vj. cum ſyrup. Limon. ℥ß. quater die in ſcorbuto.

℞. Aquar. ſtillatitiar. Raphan. ruſticani, Naſturtii. Becabung. ana ℥ij. Succi Cochlear. ℥j. Miſtur. ſimplicis gutt. xxx. Syrupi Limon. ℥ß. F. julap. in ſcorbuto.

℞. Folior. Cochlear. Becabung. Naſturtii, Cichor. ſylveſtr. Oxytriphyll. & Acetoſæ rotund. ana M. j. cum fruſtulo carnis vitulinæ. Fiat juſculum in baln. Mariæ in vaſe probe obturato.

℞. Rad. Raph. ruſtican. ℥j. fol. Cochlear. & Narſtutii contuſor. ana M. ij. Paſſular. exacinatar. ʒvj. Fiat infuſio ex vini albi vel ſeri lactis ℔ij. De qua capiat ℥iiij.

Externe in ſcorbuticis oris affectionibus, tumore cruentato gingivarum, earumdem inflammatione, exulceratione, dentium vacillatione, Cochleariæ ſuccus vel ejus ſpiritus apprime conducunt. His humectetur linteum, quod poſtmodum affricetur gingivis & partibus oris a ſcorbuto affectis. Vel etiam in gargariſmatis recipiuntur. Quidam in ſucco Cochleariæ aluminis uſti tantillum diſſolvunt & ſic parant gargariſma in excreſcentia gingivarum ſcorbutica egregium.

Cochleariæ ſuccus cum herba contuſa & impoſita faciei maculas intra breve ſpatium tollit: poſtea vero decocto furfuris abluenda eſt.

Cochleariæ conditum & aquam diſtillatam in Officinis præparant ad ſcorbutum & in viſcerum obſtructionibus perutilia.

COLCHICUM.

Colchicum vulgare, *Off.* Colchicum commune, *C. B. P.* 67. *InſtR.H.* 348. Colchicum, *J. B.* 2. 649. *Dodon.* 460. Colchicum Anglicum purpureum & Anglicum album, *Prakins* & *Gerard.* vulgo, *Colchique*.

Paulo ante autumni æquinoctium flores erumpunt, nullis jam apparentibus foliis, liliacei, monopetali, ab ipſa radice emergentes ſub tubi tenuiſſimi, tenerioris, albicantis forma in ſex partes ſenſim ampliati. Croci floſculis & forma & colore aſſimiles, dilutius tamen cærulei, ſtaminibus internis pallide luteis & piſtillo e floris fundo ſurgente & in capillamenta tenuia deſinente. Poſtquam unum aut alterum diem duraverint flacceſcunt. Deinde poſt ſequentis veris initium folia profert terna aut quaterna, oblonga, lata,

lata, lævia, pinguia, Lilii albi foliis & forma & lævore satis similia: inter quæ medii in brevibus pediculis exeunt duo, tres aut quatuor instar siliquarum folliculi triangulares, crassi, oblongi, in tria loculamenta divisi & per maturitatem in tres sese explicantes partes, semine pleni rotundiusculo, & rufo colore nigricante, quo maturo folia una cum cauliculis intercidunt.

Radice nititur bulbo simili, turbinata, ab una parte in planum compressa, rimam sive sulcum cum floret habente, reliquo tempore non apparentem, tunicis convestita nigricantibus & fibris aliquot inferius donata. Bulbus ipse carnosus, candidus, lacteo succo manans dum quidem viret & recenter e terra erutus: siccatus etenim rugosus, & foris interiusque nigricat, aut obscure rubescit. Sapore autem est dulci, amaritudinis tamen exiguum salivam eliciens subsequitur. Odorem vero omnes plantæ partes gravem & nauseabundum spirant. In pratis agri Parisiensis sponte nascitur.

Medici veteres & Neoterici unanimi consensu Colchici radicem venenatam esse & in cibo acceptam necare pronuntiant. Ferunt eos qui Colchici radicem comederunt, pruritu per totum corpus affici, in internis partibus morsum, & circa stomachum cum multa gravitate æstum percipere: invalescente vero affectione per alvum cruenta cum ramentis admixtis excernere. D. Ludovici narrat unicam Colchici radicem rustico cuidam robusto exhibitam validissime & ad necem usque purgavisse. Petrus Garidel *in Histor. Plant Aquisextiens.* refert quosdam rusticos tres quatuorve Colchici flores febri intermittente laborantibus comedendos offerre & sæpe felici cum successu. At ipse quamdam vidit ancillam quæ hocce a rusticis acceptum remedium sumpserat, diris anxietatibus circa præcordia & ventris torminibus per tres dies vexatam, quæ tandem post triduum interiit. Legitur apud Historiæ Lugdunensis auctores, Turcas Colchici floribus uti cum inebriari volunt: eos enim vino macerant, quo epoto adeo stupidi redduntur, ut in exstasim abeant. Unde liquet hanc plantam omnibus suis partibus deleteriam esse.

His qui Colchici bulbum sumpserunt auxilium ferendum 1. per vomitum, per clysteres ex decoctis demulcentibus foliorum & radicum Althææ, seminis Lini, &c. deinde lac quodcunque calidum magna copia propinandum est.

Externe vero non nocet, imo juvat. J. Bauhinus refert, quemdam Medicum ad verrucas ani Colchici bulbos tusos cataplasmatis modo superligare: quo remedio excidunt: eumdemque ad pediculos latos pudendorum eorumdem decocto ex aqua locum affectum abluere.

At præstantiorem hujus radicis energiam Georg. Volffgangus Vvedelius peculiari dissertatione nuperrime promulgavit sub hoc titulo: *Experimentum curiosum de Colchico veneno, & alexipharmaco simplici & composito. Genæ.* 1718.

Celebris ille Medicus & summa eruditione & diuturna felicique praxi clarus narrat se ab anno 1668. in hunc usque annum 1718. hanc radicem pro amuleto collo appensam semper gestasse & optimo quidem cum successu, neque seipsum solum sed & alios plurimos, neque solum in peste, sed etiam in morbis epidemicis quibuscunque, dysenteria, febribus malignis, variolis, morbillis & similibus.

Oc-

Occasionem qua hoc amuletum sibi ipsi innotuit sic refert. Cum anno 1668. in urbe Gothana strages dysenterica sævire incipiebat, qua minimum quadringenti ipsi curandi incumbebant homines malignis symptomatibus affecti, cum petechiis, deliriis, faucium inflammationibus decumbentes & quotidie invisendi per duos menses & ultra, ipsi occurrit dissertatio quædam antiloimica de peste universali anno 1637. grassante cum quibusdam remediis & arcanis. Auctor nomine Caspar narrat, quemdam præfectum militum in bellis Hungaricis suos milites solo hoc amuleto a sævienti peste immunes semper fecisse, quod a rustico didicerat qui asserebat omnes vicini cujusdam pagi incolas ab eodem præfecto hic degente eodem amuleto præmunitos, pestifera lue affectos non fuisse, dum in pagis & urbibus vicinis dire sæviret. Laudata experientia inducti Vedelius & socii appendere cæperunt radicem, & nullus eorum contagiosa hac pestilente dysenteria affectus fuit.

Cum ante aliquot annos, addit Vedelius, in urbe Hamburgensi grassaretur pestis, illustris Magistratus a facultate Medica nostra desiderabat duos Medicos pestilentiales, quos illuc mandabamus divinæ tutelæ commissos, & hoc amuletum ipsis appendendum suadebamus. Bene gesta re, liberata urbe, salvi utrique & incolumes redierunt.

Grassantibus variolis ejusdem amuleti efficaciam deprehendisse testatur. Data enim essentia præservativa interne, & amuleto hoc munito corpore vel non correpti sunt quamplurimi, vel levius affecti felicius evasere.

Huic bulbo idem auctor Plantaginis majoris radicem sæpius adjunxit pro amuleto antipestilentiali valde commendatam. Has radices suo tempore collectas, exsiccatas, & contusas cum tantillo pulveris Lavandulæ admixto, ut res coletur, & sacculo inclusas distribuere solebat & Arcanum duplicatum catholicum nominabat. Hoc tandem comprobata quinquaginta annorum experientia publici juris facere non dubitavit velut alexipharmacum pestis, febrium ardentium, malignarum, variolarum, morbillorum, purpuræ simplicis puerperarum, dysenteriæ & similium: ita ut vel non corripiant homines, vel minori copia, minori molestia & periculo.

Attamen Vedelius observat legitimam diætam insuper requiri, vitando noxia & moderationem servando in rebus dictis sex non naturalibus, aere, cibo & potu, somno & vigiliis, motu & quiete, excretis & retentis, & animi pathematibus.

Colchici bulbi colligi debent circa festum sancti Michaelis seu autumnale æquinoctium, dum flores marcescere incipiunt. Tunc enim radix succo turget. Taleolatim concisi in umbra exsiccantur. Cum uno Colchici bulbo crassiuscule contuso radicis Plantaginis majoris seu latifoliæ exsiccatæ & contusæ ℨj. permiscetur. Sacculo serico inclusa de collo suspenduntur ita ut circa cordis scrobiculum pendeant. Nonnulli his radicibus Camphoræ tantillum addunt: post tres menses amuletum renovandum est.

Jacobus Vvolffius Medicinæ Professor Jenensis in tractatu cujus titulus est *Curiosus Amuletorum scrutator*, testatur hoc amuletum a plurimis laudatum & commendatum fuisse variis temporibus in Germania grassante peste. At

exem-

exemplum deficientis hujus amuleti refert in quodam Theologo insigni in Thuringia qui hoc amuleto præmunitus nihilominus febre maligna correptus fuit & interiit. At non ideo omnis virtus huic amuleto deneganda. Non ideo enim medicamentum rejiciendum est & reprobandum quòd una aut altera vice inefficax deprehendatur, modo sæpius profecerit. D. Aug. Quirinus Rivinus *Tractatu de Peste Lipsiensi ann.* 1680. de hoc amuleto sibi ipsi communicato mentionem facit tanquam certissimo contra pestem: & postea suam de his amuletis mentem aperit: & non alium esse eorum usum, nisi quod his consisi præsidiis plebeji præsertim magnanimi reddantur, minusque contagium perhorrescant, existimat. Omnes autem norunt quid valeat terror, quantum pestilentiæ vires adaugeat.

CONSOLIDA.

PLANTÆ plurimæ Consolidarum nomen acceperunt propter virtutem vulnera consolidandi quæ ipsis tribuitur. Sex septemve in Officinis usitatæ sub hoc nomine prostant: scilicet Consolida major, seu Symphytum: majus Consolida media quæ duplex; Bugula una, altera Bellis major sive Leucanthemum: Consolida minor quæ etiam duplex; Brunella & Bellis minor: Consolida rubra sive Tormentilla: denique Consolida Sarracenica quæ Virga aurea. De Bugula, Brunella, Bellide majori & minori suo loco jam egimus: de Consolida rubra differemus sub nomine Tormentillæ, & de Consolida Sarracenica sub nomine Virgæ aureæ. Hic vero Consolidam majorem tractabimus. Alia Consolida in hortis sæpius colitur ad ornamentum, quæ Consolida regalis seu regia, sed nullius fere usus est.

CONSOLIDA major, Symphytum majus, *Off.* Symphytum, Consolida major, *C. B. P.* 259. *Inst. R. H.* 138. Symphytum magnum, *J. B.* 3. 593. *Dod. Pemp.* 134. Consolida major, *Trag.* 240. Symphytum Alum seu Alus, *Lobel. Icon.* 583. vulgo, *Grande Consoude, Oreille d'ane.*

Radicibus est crassis, multifidis, carnosis, foris nigris, intus albis, viscidis & glutinosis: caulibus sesquicubitalibus, inanibus, hirsutis, asperis & alatis. Folia duas spithamas longa sunt, aspera, hirsuta, obscure virentia, palmam lata, mucronata. Flores in summis ramulis & caulibus oriuntur multi, eleganti serie dispositi, antequam aperiantur caudæ scorpii in modum revoluti, penduli, monopetali, albidi, aut purpurascentes, infundibuliformes oblongi & quasi campaniformes, quatuor lineas longi, leviter quinquepartiti, cum calyce quinquifido & pistillo longo flori concolori e centro calycis oriundo abeunte, in quaterna semina caput viperinum referentia, nigricantia & splendentia. Agri Parisiensis incola nascitur in pratis & secus rivulos. Folia, flores, sed radix potissimum in usum veniunt.

Analysi chymica, ex radicum recentium Symphyti majoris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure subsalsi ℥ix. ʒj. gr. xij. humoris subacidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlij. humoris limpidi, sub finem rufescentis, acidi, subausteri ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlviij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, subacris ac tandem urinosi &

sale

ſale volatili urinoſo, parco tamen impregnati ℥iij. ʒvj. gr. xxiiij. olei ſpiſſi, gr. lx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. liiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒv. gr. xxx. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. xviij.

Ex foliis pariter plurimum phlegmatis ſubacidi extrahitur, olei portio exigua, aliquantulum ſpiritus urinoſi, nullus ſal volatilis urinoſus concretus; remanet vero terra copioſa cum mediocri ſalis alcali fixi quantitate. Succus foliorum & radicum fatuus eſt & mucaginoſus, chartam cæruleam leviſſimo colore rubro tingit. Tournefortius ſalem hujus plantæ eſſentialem ſali Coralliorum comparat cum aliquanta ſalis ammoniaci portione conjuncto. Ex eorum & pauci olei miſcela compoſitum exſurgit mucaginoſum, unde ejus vires præcipue emanant.

Radix craſſiore mucagine pollet quam Althæa cum qua convenit. Speciatim vulnerarium eſt, antidyſentericum & antihæmoptoicum. Adſtringit autem, conſolidat, incraſſat, & egregie temperat, ſerum ſalſum & acre corrigit. Pulvis radicis exhibetur ad ʒj. In infuſo vel decocto præſcribitur ab ℥ß. ad ℥j. Conditum quoque ex ea paratur in Officinis, ad ʒij. vel ℥ß. ſumendum. Obſervandum eſt decoctionem hujus radicis mediocrem eſſe debere, ne decoctum mucilaginoſum fiat & nimis glutinoſum ac proinde palato & ſtomacho ingratum & noxium. Eadem radix in ulcere pulmonum & in aliis eorum affectionibus quæ a tenui, ſubtili, acri, & calida materia eveniunt, commendatur; ſanguinis ſcreatum & fluorem ſiſtit, renum & veſicæ exulcerationibus medetur, dyſenteriæ prodeſt tam per os ſumpta quam ſub enematis forma injecta. Externe & interne exhibita enterocelas cohibet, oſſibus fractis mederi dicitur, & vulneribus conſolidandis efficax eſt. Florum decoctum ex vino bis in die ſumptum in cruenta urina optimum ſcribit Camerarius.

℞. Radic. Symphyt. maj. taleolatim ſectæ ℥j. Orizæ lotæ ℥ß. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Coq. in aq. fluv. ℔iiij. ad ℔iij. F. ptiſana in hæmoptoe.

℞. Pulmonis vitulini dimidiam partem minutim ſectam, Orizæ cochlearia duo, radicis Symphyti maj. ℥ij. fol. Urtic. urentis & Plantag. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. ſ. F. juſcula duo in ſputo cruento. Vel

℞. Pulver. rad. Symph. major. Terræ japonic. ana ʒj. Succin. pp. Maſtiches pulver. ana ʒß. ſyr. Corallior. q. ſ. M. F. opiata. Doſis ʒj. ter quaterve die.

℞. Pulver. Symph. major. & Tormentill. ana ʒj. fol. Alchimill. Plantag. ana M. j. flor. Hyperic. M. ß. Coq. leviter in aq. comm. ℔j. Colatura dilue ſyrup. de Symph. Fernel. ℥j. F. tres doſes quarta quaque hora ſumendæ in hæmorrhagiis.

℞. Rad. Conſolid. major. ℥j. radic. Tormentill. & Biſtortæ ana ℥ß. folior. Pyrol. Alchymill. & Sanicul. ana M. j. Coq. in aquæ Chalybeatæ q. ſ. Colaturæ adde olei Hyperic. ℥j. F. enema antidyſentericum.

Externe admota Symphyti radix vulnera conglutinat, dolores compeſcit, fracturas oſſium conſolidat, herniis & luxationibus confert, atque potenter adſtringit. In luxationibus & fracturis oſſium Ettmullerus commendat cataplaſma

factum ex radice Symph. major. contusa, permista cum pulvere osteocollæ, vel etiam cataplasma ex radicibus Symphyti & foliis & radicibus Geranii rubri seu sanguinei. Parkinsonus & Raius radices recentes minutim concisas, tusas & impositas ad dolores podagricos leniendos & ulcera serpentia aut etiam gangrænas compescendas plurimum laudant. Cataplasma sequens a Paulo Hermanno ad quamvis herniam recentem ex laxato peritoneo commendatur.

℞. Semin. Nasturtii hortens. ℥ß. Gumm. Carann. Mucaginis ex rad. Symph. extract. ana ℥j. F. cataplasma.

Ex Symphyti radicibus paratur syrupus de Symphyto simplex, seu syrupus Boyleanus a celeberrimo Roberto Boyle plurimum laudatus pro hæmoptoicis. Sic autem conficitur.

℞. Radic. Symphyt. major. ℥iiij. folior. Plantag. M. xij. Contusis exprimatur succus cui adde Sacchari pondus æquale & fiat syrupus s. a.

Usurpatur insuper radix Consolidæ in pulvere *Bauderoni* ad puerorum enterocelem, Balsamo polychresto *Ejusdem*, Aqua vulneraria *Lemery*, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro ad herniam *Charas*, Emplastro pro fracturis & luxatione ossium *Ejusdem*, Emplastro Regio ad herniam, vulgo, *du Prieur de Cabrieres*.

CORIANDRUM.

CORIANDRUM, *Offic.* Coriandrum majus, *C. B. P.* 158. *Inst. R. H.* 316. Coriandrum, *Lobel. Icon.* 705. *J. B.* 3. 2. 89.

Radice est tenui, candida, simplici, nonnullis fibris stipata: caule simplici, gracili, tereti, glabro, medulla farcto, sesquicubitali, ramoso: foliis inferioribus quasi conjugatis, rotundioribus, pulchre incisis, superioribus multifidis ac profunde dissectis. Flores in summis ramulis adsunt in umbellam digesti, rosacei, ex albo purpurascentes, ex quinque petalis inæqualibus & bifidis constantes, cum calyce in duo semina abeunte quæ simul juncta sphæram integram complent primo viridem, deinde pallide flavescentem. Odor totius plantæ aromaticus sed vehemens, gravis & ad cimicum odorem accedens. Seminum odor progressu temporis mitescit & suavior fit gratusque sapor. In arvis circa Parisios colitur. Semen solum in usum venit.

Coriandri semen dum recens est habet odorem gravem, aliquantisper virosum, caput tentantem, qui tamen per exsiccationem & progressu temporis evanescit & in gratum ac suavem odorem convertitur. Oleum essentiale tenue, odorum, & aromaticum analysi chymica suppeditat, cum phlegmate acido & aliqua spiritus urinosi portione.

Magna de Coriandri facultatibus inter auctores agitatur controversia. Plerique Arabes & Græcorum nonnulli Coriandro frigidam facultatem, narcoticam, stupefacientem atque deleteriam tribuunt. His adstipulatur Matthiolus, qui asserit semen in ciborum aut medicamentorum usum numquam admitti debere, nisi prius triduo aceto fuerit maceratum. Tragus etiam, qui monet seplasiarios, ne semen cuiquam nisi prius dicto modo præparatum vel cum Saccharo vendant, nisi venenum loco remedii exhiberi velint.

His

His adversantur Lobelius & Alpinus, qui asserunt herbæ etiam virentis usum in cibo esse apud omnes Ægyptios familiarissimum. Hispani quoque, auctore Amato, frequentissime illa utuntur & pro cordiali habent. Nihilominus tamen experientia docuit, monachos in Mesuem propter hunc usum Hispanorum plurimos esse fatuos, ob quorum curam tam frequentia sunt valetudinaria publica. Malignitatem arguit fœtor plantæ digitis comminutæ teterrimus. Utcunque hoc medicamento propter malignam vim quæ ei a multis dubio procul non absque experientia tribuitur, præsertim non præparato, non temere utendum censet J. Bauhinus. Verum Zvvelferus existimat noxiam seminis Coriandri qualitatem, si qua inest, a cruda ejus & excrementitia humiditate & immodico usu dependere. Siquidem semen viride virosum quid spirat quod evanescit dum siccatur. Quapropter utrum hæc noxia qualitas rectius acero affuso, an vero sola & simplici exsiccatione corrigatur, inquirit: ac tandem concludit hanc qualitatis nocivæ, crudæ, excrementitiæ correctionem melius arescentia quam aceti maceratione & iterum exsiccatione perfici, quia vis seminis Coriandri carminativa & balsamica sic non destruitur, imo conservatur & augetur; olea enim essentialia in quamplurimis aromatis exsiccatione magis evolvuntur. Aceto autem potiore sua virtute spoliatur, dum acetum partes oleosas volatiles ac spirituosas figit, & in aliud compositum traducit, ut experientia quemvis edocere potest. In eadem sunt sententia S. Paulli, Fredericus Hoffmannus Ettmullerus, Paulus Hermans quotidiana experientia edocti, quandoquidem populi plurimi Coriandrum tanquam gratissimum aroma cibis admiscent.

Laudatur autem semen Coriandri tamquam carminativum & stomachicum singulare. Viscidos incidit ventriculi succos & inde flatus ructusque enatos dissipat. Commendatur maxime illis quibus ex sympathia ventriculi caput dolet. Habet etiam aliquid adstrictionis qua ciborum concoctionem juvat, & in hæmoptisi, nimiis menstruis & ventris fluxibus conducit. Insuper strumas discutere creditur. Externe in flatulentis herniis laudatur.

℞. Semin. Coriandri, Anisi, Fœnicul. ana ℥ß. Cinnamom. acut. ℥j. Macis ʒj. Flavedin. cortic. Citr. ʒij.

℞. Semin. Coriandr. ℥ß. Anisi, Fœnicul. ana ʒj. Nuc. mosch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Piper. long. ℈ß. Sacchar. alb. ℥j. M. F. pulvis post pastum sumendus ex vino. Dosis ʒj. ad ciborum concoctionem perficiendam, ructus, flatus & colicos dolores discutiendos.

℞. Semin. Coriand. ℥ß. semin. Cumin. Anis. ana ʒij. Alum. rup. ʒß. Vini rub Aq. chalib. ana ℔ß. Coq. & applica decoctum in fotu herniæ flatulentiæ.

Semen integrum Saccharo obduci solet. Usurpatur in Clareto, vulgo dicto *Rossolis des six graines*: aqua Melissæ composita *H. R.* pulvere digestivo *Charas*.

CORNUS.

CORNUS & Cornus mas seu sativa, *Off.* Cornus hortensis mas, *C. B. P.* 447. *Inst. R. H.* 641. Cornus sativa seu domestica, *J. B.* 1. 210. Cornus, *Clus. Histor.* 12. *Camerar. Epitome* 159. vulgo, *Cornouiller*, *Cornier*: cujus fructus Cornum, *Cornouilles* dicitur, aut *Corne*.

N 2 Ar-

Arbor est mediocriter procera, multis brachiata ramis, cortice subrubro vel cinereo, scabro, materie alba, firma, solida & dura: foliis lævibus, latis, mucronatis, venosis per oras, æqualibus, ex viridi nigricantibus, Cotoneæ mali pene similibus. Flores primo vere profert, antequam folia erumpant, in ramorum extremis surculis insidentes, numerosos, rosaceos seu quatuor petalis croceis constantes, cum staminulis exiguis, luteis, ex calyce tetraphyllo communi, purpurascente vel subluteo, sex, octo vel decem prodeuntes. Fructus subsequuntur oblongi, ad Olivam accedentes, graciliores, molles, carnosi, primum virides, postea rubri, sanguinei, majores, nonnumquam ceræ colorem referentes, raro albicantes, forma sua ad Jujubas accedentes, gustu primum acerbo, at ubi maturatione remollita fuerint, acido, dulci & suavi, cum quadam tamen adstrictione, officula condentes oblonga, teretia, qualia fere in Olivis, durissima, in duo loculamenta divisa, in quibus nuclei latitant exigui, subdulces, graciles. In hortis colitur. Fructus edulis est & in usum medicum nonnumquam venit.

Analysi chymica fructus nondum bene maturi plurimum præbuerunt phlegmatis acidi, austeri & terræ, mediocrem olei crassi portionem, nonnihil salis fixi mere alcali, fere nullum vero spiritum urinosum. Fructus aciditate styptica pollet & instar Aluminis cæruleam Heliotropii tincturam rubram efficit, adeo ut ejus salis essentialis cum sale aluminoso multa sit affinitas.

Fructus nullo in ciborum honore nisi apud vulgus & rusticos habentur. Refrigerant, exsiccant, adstringunt quomodocumque sumpti. Ob id contra alvi profluvia, mensium & hæmorrhoidum immoderatiorem fluxum exhibentur. Sed præstat ad suavitatem succum ex fructibus expressum cum Saccharo in Cydonitis consistentiam coquere: tunc enim acidulo sapore palato magis blanditur. Dysentericis & aliis qui adstrictione indigent non minimum proficit. Fit etiam ex iis Rob seu Sapa sed minus gratum. Nonnulli in diarrhæa & dysenteria fructus exsiccatos & pulveratos ad ʒj. præscribunt. Vinum quoque adstringens a nonnullis paratur adversus eosdem morbos cum fructus contusi ℔x. Vini rubri ℔ centum, aquæ ferratæ ℔xij. simul fermentatis. Corna frigido ventriculo nocent & ejus cruditates adaugent.

Corna sicca contrita & cum oleo myrtino aut omphacino mixta in emplastri formam præsenti auxilio sunt ad vomitiones ventriculo imposita: contra fluxum autem alvi abdomini admota; contra menses immodicos pectini & coccygi applicata.

In Hetruria abstinent demorsi a cane rabido per integrum annum a quorumdam lignorum præsertim Corni contactu: siquidem si harum virgæ tantisper manibus teneantur donec concalescant, illico demorsi rabie exagitantur, sic narrante Matthiolo.

Folia quoque & germina gustu acerba sunt, valenterque desiccant; itaque maxima vulnera glutinare possunt.

Hujus arboris lignum omnibus lignis durius perhibetur, ad radios & dentes rotarum & cochleas utilissimum.

CORYLUS.

PLURIMÆ sunt Coryli species ratione fructuum sive nucularum inter se diversæ. Sunt enim vel domesticæ ac cultæ, vel sylvestres. Ex domesticis quibus hortorum pergulæ ornantur aliæ sunt oblongæ & abditæ latent in calycibus longis, callosis, herbaceis, in extremo fimbriati: aliæ rotunditate insignes & calycem exteriorem breviorem & magis patulum habentes. Inter longiores, quæ membrana rubente obvelantur sunt præstantiores. Sylvestres seu calvæ dictæ parvæ admodum sunt, minus gratæ, & in sepibus, dumetis, & sylvis passim nascuntur. Harum innumeræ fere in figura, magnitudine putaminum, crassitie, nucleorum sapore, maturescendi tempore differentiæ sunt. Duas tantum considerabimus apud nos magis usitatas quæ colliguntur ex arbore pumila quæ dicitur Corylus.

CORYLUS, Nux Avellana, *Off.* Corylus sativa fructu albo minore, sive vulgaris, *C. B. P.* 417. *Inst. R. H.* 581. Corylus sativa, *J. B.* 1. 266. Corylus, *Clus. Histor.* 11. vulgo, *Noisetier*.

CORYLUS sativa, fructu rotundo maximo, *C. B. P.* 418. *Inst. R. H.* 581. Avellana Lugdunensis major, *Camerar. Hort.* vulgo, *Aveline*, quarum fructus, Nuculæ Avellanæ, Nuces Ponticæ, Nuces Prænestinæ, Nuces Heracleoticæ, *Avelines*, *Noisettes*.

Corylus arbor pumila est, radice crassa, alta, nodosa, late diffusa, crassis caudicibus in multos ac robustos stolones divisis, virgasque lentas, enodes, obsequiosas, cortice, ubi annosi fuerint, incano & lævi obductis, materie candida, molli: foliis latis, majoribus, rugosioribus quam Alni, modice serratis, colore virentibus, aversa parte albidioribus. Flores oblongi, tenues, compactique. Juli cum quibusdam coccineis filamentis pro floribus dependent primum virides, deinde flavi, plurimis foliolis constantes axi squamatim affixis quibus singulis subsunt denso agmine apices flavescentes. Fructus in eadem arbore a floribus separati nascuntur aliquot simul juncti, involucris callosis, succosis, herbaceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus & acidis obsepti, magnitudine dimidio minores ut plurimum Juglande, oblongi, vel globosi, putamine umbilicato per maturitatem flavescente aut rufo, lævi, lignoso & duro satis: cui subest pellicula in domesticis quibusdam coccinea, in aliis subrufa, nucleum obvestiens albidum, firmum sicut Amygdali nucleus, ejusdemque sapore dulci, lacteum remittentem succum. In Avellanis nucibus antequam nucleus formetur aut perficiatur ambiens pulpa est candicans, fungosa, saporis acidi. Domesticæ habentur in hortis, vineis & viridariis. Sylvestres vero ubique proveniunt, in sylvis & secus itinera. Fructus usu sunt.

Analysi chymica Avellanæ nuces mediocrem phlegmatis tum acidi tum urinosi portionem continent, plurimum olei tum tenuis tum spissi, & resinosi plusquam dimidiam partem, parum terræ & salis fixi.

Alimentum copiosius præbent Avellanæ quam Juglandes, sed crassum. Potissimum expetuntur recentes, nondum perfectam maturitatem assecutæ, quo tempore magna humiditate excrementitia donantur; tunc palato gratiores

 sunt,

ſunt, ſed nullomodo concoquuntur in ventriculo. Bene maturæ & per aliquod tempus aſſervatæ ſalubriores ſunt. Incruſtantur Saccharo & inter tragemata accenſentur. Quidam ſcribunt novem vel decem Avellanas perpurgatas, ante paſtum per aliquod tempus comeſtas, a nephriticis doloribus liberare. Bechicam quamdam vim obtinent ob copioſum earum oleum dulce, nec inepte medicamentis thoraci dicatis admiſcentur, aut ex his lac exprimitur Avellanatum dictum, quod non ſolum tuſſientibus, ſed etiam cœliacis & dyſentericis prodeſſe fertur. Adſtringentis enim quid obtinent.

Nuces Avellanas ſtomacho infeſtas eſſe & difficulter concoqui, necnon caput gravare, præſertim largius ſumptas Medicorum veterum & recentiorum communis eſt ſententia. Si quis poſt cibos illas edat, ſitim & inflationem moleſtam percipiet. Vulgaris eſt opinio nuces Avellanas pinguedini corporis conferre: ac etiam anheloſos & aſthmaticos efficere ad ſatietatem eis veſcentes vulgo perſuaſum eſt. Quod alvum ſiſtant & dyſentericis proſint nonnulli ſcribunt: alii & verius dyſenteriæ aut diarrhææ obeſſe potius quam prodeſſe tradunt, ideoque in ejuſmodi morbis ab iis omnino abſtinendum. Inteſtinis infeſtas eſſe experientia docere conatur Tragus. Pueri namque, inquit, ſi Auguſto menſe Avellanas nuces avide devorant, facile in dyſentericum morbum incidunt. Ad dyſenteriam etiam peſtilentialem nocuas eſſe vulgo perſuaſum eſt.

Oleum ex Avellanis nucibus per expreſſionem extrahitur, quod ad tuſſim veterem & diſtillationes utile Tragus ſcribit. Hoc oleo mulierculæ infantium caput inungunt, ut capilli majori copia creſcant.

Avellanarum juli, cortices exteriores virides, & putamina adſtringere & ventris fluores ſiſtere affirmant qui de illis ſcripſerunt. Putaminum pulverem cum pulvere ſeminis Aniſi miſtum Ettmullerus ad fluorem album commendat.

Ligno Corylino vis ſudorifera & diuretica a nonnullis tribuitur. Sed præſtantiora habemus ligna ſudorifera in Guaiaco & Saſſafras. Ex hoc ligno oleum per diſtillationem extrahitur, quod ſæpius ſuper calcem vivam diſtillatum, aut ut ajunt, rectificatum amittit odorem empyreumaticum, colorem limpidum aureum adipiſcitur & eſt oleum Heraclinum a Rulando Medico Cæſareo magnopere decantatum ut antiepilepticum, anodynum & anthelminthicum. Doſis a guttulis ij. ad x. cum mica panis vel in quolibet cōdito idoneo. Ad epilepſiam infantium etiam commendatur a nonnullis ſpiritus acidus qui in eadem diſtillatione cum oleo prodit.

In Corylo viſcum nonnumquam naſcitur quod epilepticis aliiſque capitis affectibus obnoxiis Querno longe utilius a nonnullis habetur; a ℨß. ad ℨj. ratione ætatis ejus pulvis exhibetur. Illud autem certo tempore collectum, nempe luna creſcente, inter duos dies B. Mariæ expoſtulant. Nam tale viſcum amuleti inſtar collo appenſum contra epilepſiam, paralyſim & morbos ab incantatione ortos plurimum valere credunt. Ex eodem parant unguentum ad veneficiorum infringendam vim mirabile cujus deſcriptio apud Henricum ab Heer *L.* 1.° *Obſerv.* 8.ª videri poteſt; ſed has nugas ne dicam impoſturas aniculis delirantibus relinquimus. Ejuſdem farinæ eſt virgula divinatoria qua vulgus metallicorum ad venas metallorum inquirendas utitur & ex ligno Corylino parat.

Lignum Corylinum ad varios uſus mechanicos utile eſt.

COTO-

COTONEA MALUS.

PLURES ſunt hujus arboris ſpecies quæ quidem inter ſe non niſi fructus magnitudine & forma differunt. Harum duo genera conſtituuntur potiſſimum, ſativa & ſylveſtris; ſativa duplex, fructu nempe majore & minore.

COTONEA malus fructu majori, *Off.* Cydonia fructu oblongo læviori, *Inſt. R. H. 632.* Malus Cydonia fructu oblongo & læviori, *H. R. P.* Mala Cotonea majora, *C. B P.* 434. Cydonia majora, *Raii Hiſtor.* 1453. Cotonea malus, *J. B.* 1. 27. vulgo, *Coignier femelle.*

COTONEA malus fructu minori, *Off.* Cydonia fructu breviore & rotundiore, *Inſt. R. H. 633.* Malus Cydonia fructu breviore & rotundiore, *H. R. P.* Mala Cotonea minora, *C. B. P.* 434. Cydonia minora, *Raii Hiſt.* 1453. vulgo, *Coignier femelle.*

COTONEA malus ſylveſtris, *Off.* Cydonia anguſtifolia vulgaris, *Inſt. R. H. 633.* Malus Cydonia anguſtifolia vulgaris, *H. R. P.* Cotonea ſylveſtris, *C. B. P.* 434. vulgo, *Coignaſſier.*

Arbor eſt humilis ſæpiuſque tantum inſtar fruticis aſſurgens, radice copioſa, fuſco cortice veſtita, alias recta, alias oblique acta, e cujus ſummo multi ſtolones virgati ſeſe exerunt: ligno contorto, intus pallente & albicante, firmo ſatis & æquabili, cortice obtecto mediocri, non rimoſo nec valde ſcabro, inferna parte ſubfuſco, ſuperne ſubcinereo, læviore atque glabro: foliis Malo vulgari æqualibus, ſubrotundis, mucronatis, nulla in ambitu crená inciſurave diſſectis, prona parte cana lanugine ubertim obſitis, ſupina vero viridantibus & lævibus fere, rarius & nonniſi tenellis foliis lanuginoſis, quæ lanugo facile affrictu digiti deraditur. Flores non multi ſimul ut in Malis, ſed in ſurculis ſingulares, roſacei, Roſis ſylveſtribus perſimiles, quinque petalis ſubrotundis ac ſemiuncia latioribus, carneo colore præditis, in orbem poſitis conſtantes: in quorum medio ſtamina multa purpuraſcentia, apicibus luteolis, calyci inſident compoſito ex quinque foliis ex viridi caneſcentibus, villoſis, quæ poſtmodum fructus Πθμενε ſeu umbilicum foliatum efficiunt, & embryone tumido, oblongo, lanuginoſo, qui cadentibus florum petalis incrementum capeſcit donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figura varius, turbinatus, modo circa pediculum, modo circa umbilicum anguſtior, alias ſubrotundus & torulis (*Godron*) eminentibus tuberoſus, parvus, magnus, mediocris, denſa lanugine raſili obducta, carne firma, melina, odora, adſtringente & ſubacida. Semina in ipſo pomi centro quinque cellulis diſtincto continentur, cortice ſpadiceo, medulla alba, Pyri ſeminibus non multum diſſimilia, viſcido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipſam mucilaginoſam reddunt: fructus odorem gratum quidem ſed vehementem ſpargunt, & qui quorumdam capita ita percellit ut ipſis dolorem moveat, præſertim ſi conclavi incluſi habeantur. Arbor in hortis & viridariis paſſim colitur. Ex uſu ſunt fructus & ſemina.

Analyſi chymica, ex pulpæ malorum Cydoniorum raſæ ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris tenuis mali Cotonei,

primo obscure acidi, deinde subacidi ℔ij. ʒiij. humoris limpidi, acidi & subausteri, ℔j. ℥viij. ʒiiij. gr. lx. Massa in vaporario residua, fusca, fere exsiccata pendebat ℥xviij. ʒvj. quæ per retortam distillata præbuit humoris primo limpidi, rufescentis, deinde fusci, odoris & saporis empyreumatici ℥vij. ʒij. gr. xxxvj. olei ℥j. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒvj. quæ per 29. horas calcinata reliquit cinerum fuscorum subrubentium ʒiij. gr. xxxvj. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒvij. gr. xlviij. in calcinatione ℥v. ʒij. gr. xxxvj.

Cotonea mala sapore acido austero donantur. Odorem spargunt haud dissimilem illi qui ex olei vitrioli & spiritus vini mistura per aliquam digestionem exhalat. Salem continent essentialem acidum, stipticum, pauca terra implicitum, ac multo phlegmate dilutum.

Crudorum malorum Cotoneorum vix ullus est esus. Cocta palato gratiora & naturæ amica magis. Adstringunt valide, præsertim quæ cruda, ventriculum firmant: vomitiones arcent, alvi profluvia sistunt. Propterea cœliacis, lientericis, dysentericis, diarrhæa conflictatis, sanguinolenta & purulenta exscreantibus, vel fluore mensium aut hæmorrhoidum immoderatiore affectis utilia sunt: venenorum vires frangere dicuntur. Ante cibum sumpta alvum constipare creduntur, e contra a pastu laxare. Certum est alvum movere, si avidius & copiosius ingerantur. Apponuntur mensis secundis vel sub cineribus cocta, vel saccharo condita. A nonnullis in veru assantur & tostarum carnium succo irrorantur. Frustulatim secta, seminibus & cortice mundata, caryophillis confossa, cum vino, cinnamomo & saccharo elixantur.

Officinæ pharmaceuticæ varia ex Cydoniis conficiunt. Ex his fructibus tusis, expressis & cum melle fermentatis fit vinum melites vel cydonites, quod paratur etiam ab aliis conjiciendo tantum Cydonia mala frustulatim secta in dolium vino repletum. Mivam & gelatinam parant ex succo expresso defæcato & ad mellis aut gelatinæ consistentiam cocto, cum vel sine saccharo. Ex fructuum pulpa tusa & cum saccharo cocta fit Cydoniatum vel Cotoneatum aut marmelata. Syrupus ex eorum succo paratus in officinis servatur; oleum quoque ex malis cotoneis nondum maturis in oleo communi decoctis.

Sylvius de Leboe *Method. Medend. lib* 2. *cap.* 10. refert se effectum mirabilem & valde laudabilem percepisse non sine admiratione ex syrupo seu miva Cydoniorum ex solo succo ad syrupi consistentiam igne blando decocto. Hujus, inquit, si cochlear semis vel plus adultioribus exhibeatur, pituitam glutinosam incidit, & nunc tussi ex pulmonibus educit, nunc vomitu e ventriculo tenuique intestino, nunc dejectione ab iisdem partibus expellit, quodque maximi faciendum, robur simul affert ægris, adeo ut hoc uno remedio plures restituerim ægros a plerisque medicamentis abhorrentes. Pituitæ autem in primis conducit tum evacuandæ, tum corrigendæ. Est & seminibus sua præstantia. Aqua infusa seu macerata mucilaginem præbent quæ lenit & vitiosorum humorum acrimoniam demulcet. Gargarismatibus admiscetur hæc mucilago cum aqua rosacea vel alia quacumque extracta ad linguæ ariditatem in febribus ardentibus leniendam, collyriis ad ophtalmiam sanandam, enematibus ad dysentericorum tormina placanda, & dolores hæmorrhoidum sedandos: scissuris mammarum & ambustis insuper illinitur utiliter.

℞. Mu-

℞. Mucilaginis femin. Cydonior. & fem. Pfyllii extractæ cum aqua rofarum ana ℥ij. albumin. ovi dilutiffime agitati & aq. Plantag. ana ℥j. Camphoræ gr. iij. F. collyrium in ophtalmia.

℞. Mucilag. fem. Cydonior. Pfyllii & Hormin. cum aq. Semperviv. vel Plantag. extract. ana ℥ij. Pulpæ malor. Cydonior. fub ciner. coctor. & pomor. dulc. ante ignem coctor. ana ℥iij. Camphor. ℈j. facchar. faturni ʒß. F. cataplafma ad ambufta, oculorum contufiones & ophtalmias.

Succus Cydoniorum malorum ufurpatur in fyrupo de Abfynthio & fyrupo Emetico *Charas*, & femina in fyrupo jujubino *Ejufdem*.

CRUCIATA.

CRUCIATA & crucialis, *Off.* Cruciata hirfuta *C. B. P. 335. Inft. R. H* 115. Cruciata *Dod Pempt. 357.* Gallium latifolium, Cruciata quibufdam, flore luteo, *J. B.* 3. 717. vulgo, *Croifette*.

Radice plurimis fibris fubluteis, e geniculis emiffis capillata reptat. Caules profert plures, pedales interdum & longiores, quadratos, hirfutos, tenues, infirmos, crebris geniculis interceptos: ad quorum fingulos folia quaterna cruciatim difpofita, decuffata, hirfuta, paulo latiora quam Aparines, mucrone obtufo, abfque pediculis cauli adnata. Flores ex alis foliorum egrediuntur verticillatim. Non tamen, fi curiofe obferves, e foliorum omnium finubus egredi advertes, fed ex oppofitis duobus tantum, tres fere ex uniufcujufque folii finu furculos pluribus floribus exiguis, monopetalis, campaniformibus, patentibus, quadrifidis, flavis onuftos. Eorum calyx abit deinde in fructum ficcum ex gemellis feminibus fubrotundis & fub cortice tenui, hirfuto reconditis conftantem. Ad fepes & in dumetis frequens nafcitur. Herba ufu eft. A Gallio & Aparine differt folo foliorum numero, quæ quaterna tantum decuffatim ad caulium nodos oriuntur.

Analyfi chymica, ex totius plantæ recentis floridæ, dempta radice ℔v. per retortam diftillatis prodierunt humoris limpidi, faporis & odoris fere expertis, feu aliquantifper herbacei, obfcure fubacidi ℥xj. ʒiij. humoris primo acidi manifefti, deinde intenfi & aufteri, poftea rufefcentis, ac tandem fufci, empyreumatici, intenfe acidi, aufteri ℔iij. ℥viij. ʒij. gr. xxx. humoris rufefcentis, fale volatili urinofo copiofo impræguati ℥j. ʒij. gr. xxiiij. olei fpiffi extracti ad inftar ℥j. ʒiij. Maffa nigra refidua pendebat ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gr. liiij. ex quibus lixivio falis fixi mere alcali ʒvj. gr. xij. extracta funt. Partium jactura in diftillatione fuit ℥iij. ʒiij. gr. liiij. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. xxxvj.

Hæc planta falem continet effentialem aluminofum cum aliqua portione falis ammoniacalis & multo oleo involutum.

Cruciata inter plantas vulnerarias dictas numeratur. Siccat enim & adftringit tum interne fumpta, tum externe adhibita. Dicunt, ramices hac curari poffe, decocto ejus aliquot diebus epoto, herba vero ipfa loco impofita. Jungkenus fotum in fchirro hepatis commendat. Joannes Crufo *in fuo medicamentorum euporifton Thefauro* affirmat fe rufticum qui falce fuperiorem manus

par-

partem vulneraverat, hac planta inter duos lateres trita & cataplasmatis forma vulneri admota feliciter curavisse, sine ulla alia applicatione.

CUCUMIS.

Cucumis aut sativus est, aut sylvestris, qui etiam asininus nuncupatur.

Cucumis vel Cucumer, & Cucumer sativus seu esculentus *Off.* Cucumis sativus vulgaris maturo fructu subluteo *C. B. P.* 310. *Inst. R. H.* 104. Cucumis vulgaris viridis *J. B.* 2. 245. Cucumis vulgaris *Dod. Pempt.* 662. Citreolus vulgo, *Cæsalpin.* 199. vulgo, *Concombre.*

Ex radicibus rectis, multisque candidis capillamentis fibratis, hirsuta sarmenta, crassa, longa, ramosa per terram huc illuc reptant, quibus alternatim adnascuntur folia palmi unius aut alterius amplitudine, angulis hederaceis cæsa, ambitu serrata, tactu aspera, e quorum alis exeunt capreoli & flores monopetali, campaniformes, patentes, quinquepartiti, semiuncia majores, ex luteo pallentes; ex quibus alii steriles sunt nulli embryoni adhærescentes; alii fecundi insidentes embryoni qui deinde abit in fructum semipedem & amplius longum, teretem, utrinque turbinatum, sæpius incurvatum, angulosum, verrucosum, primo viridem, deinde flavescentem vel albicantem, carnosum, cortice tenuiore, carne firma, translucida, candida, succosa, sapore non ita grato ac Melonum, sed peculiari quodam & agresti, in terna vel quaterna loculamenta divisum, medullosa quadam & laxa carne repleta quæ semina continet copiosa, oblonga, plana, Melonum seminibus fere similia, paulo tamen angustiora, & ab illis pusillo apiculo subtus protenso distincta, medulla lactescente, suavi. Seritur in hortis. Fructus crudus vel coctus edulis est. Semina officinis multi sunt usus.

Analysi chymica, ex hujus fructus nondum bene maturi ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore primo herbam viridem, deinde Cucumeris fructum referentis, obscure acidi ℔iiij. ℥viij. ʒiiij. gr. xviiij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, ℔j. ℥v. gr. xviij. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ʒv. gr. lxvj. olei fluidi ʒij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥j. ʒiij. gr. xxiiij. quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit fere nulla; in calcinatione ʒvj. gr. xlviij.

Salem essentialem tartareum obtinet parcum multo phlegmate viscido dilutum.

Cucumeres exiguum & aquosum corpori præbent nutrimentum. Crudi licet bene maturi difficile coquuntur in ventriculo, ejus fibras viscido suo succo laxant, & ad ceterorum alimentorum concoctionem perficiendam inhabilem eum reddunt. Virides & parum ventricosi vulgo *Cornichons*, licet gula erudita suaviores judicet, nullo modo coquuntur, imo sæpe ventriculum lædunt, si præsertim aceto vel muria conditi fuerint. Facile autem Cucumeres in ventriculo & intestinis corrumpuntur, & ex eorum esu assiduo pravi congeruntur succi qui exiguam ad putrescendum occasionem nacti febres accendunt

con-

contumaces, ut in seipso Petrus Gonterius expertus est, referente eodem *lib. de sanitate tuenda.* Attamen J. Raius refert semetipsum per multos annos Cucumeres copiose comedisse, quamdiu tempestivi & esui idonei erant, nec tamen ullam vel levissimam noxam aut incommodum inde percepisse, licet sexagenarium. Narrat insuper cum Florentiæ in Italia febri laboraret, præscribente quodam Medico Anglo ibi degente, pulpam Cucumerum juscu-lis incoctam non sine insigni solatio & levamine esitasse.

Verum crudi cum comeduntur, cortice cartilagineo resecato, in orbiculos tenues concisos & sale aspersos duplici paropside exceptos, eo usque exagitare convenit, inquit Raius, donec humor aqueus copiosus eliciatur & extillet; quo effuso, aceto, oleo & pipere condiendi sunt; quo modo & palato & ventriculo gratissimi evadunt, & certe non insalubres. Alii Cucumeres in taleolas sectos, manibus atterunt, deinde contritam pulpam succo madentem per noctem servant, postea succum exprimunt, pulpamque oleo, sale, aceto & pipere conditam non solum innoxiam, sed etiam calidioribus naturis & æstuantibus visceribus utilem asserunt. Revera quadam inchoata fermentatione, agrestis & viscida pulpæ substantia inciditur ac dividitur, ac proinde coctioni fit magis apta.

Quandoquidem autem viscida hæc substantia coctione melius quam ullo alio modo resolvitur, multos Cucumerum coquendorum modos culinæ invenerunt. Cortice mundati & per frustula secti, cum aliis oleribus in carnium jure elixantur. Quandoque cum aliis herbis & speciebus aromaticis saporati in offas apparantur. Alias elixati & aqua expressa, in sartagine friguntur ex butyro multo. Infarciuntur quoque purgati seminibus. Farctura cum carne vitulina, suilla, caponum, perdicum, aut alia quacumque, lardo insulso, medulla bubula, ovis & aromatis omnibus concisis paratur: jure carnium infarcti coquuntur, & offis immixti apponuntur. Quin etiam illud farcimen ex carnibus piscium quorumlibet butyro conditis concinnantur; tum cum multo butyro coquitur, & nutritur jure ex carnibus residuis, capitibus, squamis, pelliculis, spinis parato.

A nonnullis commendatur Cucumerum usus internus in affectibus renum & vesicæ, maxime calculosis.

Externe Cucumerum caro capiti applicata in pleuritide multum laudatur a Borello. Bartholetus *in Tractatu de Respiratione*, in fervida maxime phrenitide commendat carnem Cucumeris aut Cucurbitæ tusam, niveque refrigeratam, abrasis capillis capiti impositam.

Semen Cucumeris inter semina quatuor frigida majora refertur, adeoque solet ingredi emulsiones refrigerantes, quas vocant, in febribus ardentibus, nephritide, urinæ ardore. Minus tamen refrigerat quam fructus ipse.

CUCUMIS agrestis, Cucumis asininus, Cucumis sylvestris, *Off.* Cucumis sylvestris, asininus dictus *C. B. P.* 314. *Inst. R. H.* 104. Cucumis sylvestris sive asininus *J. B.* 2. 248. Cucumis sylvestris *Dod. Pempt.* 663. Cucumer elaterii sylvestris *Adversor. Lobel. Icon.* 646. vulgo, *Concombre sauvage.*

Radicem habet duas tresve uncias crassam, pedem longam, in varias fibras divisam, albam, carnosam, amaricantem & nauseosam, ex qua caules oriuntur humi fusi, asperiusculi, crassi, in quibus folia nascuntur ex rotundo acuminata,

nata, palmo longiora, ad baſim aurita. Ex eorum alis emergunt flores monopetali, campaniformes, patentes, ſemiunciam ſuperantes, in quinque partes profunde diviſi, flaveſcentes cum venis vireſcentibus. Fructus ſeſqui unciam vel duas uncias longi ſunt, cylindriformes, bullis aſperiuſculis echinati, diviſi in tria loculamenta tenuibus ſeptis diſtincta, ſucci amari plena: qui maturi leviſſimo attactu viroſum ſuccum cum lubrico ſemine violenter ejaculantur. Semina lata ſunt, lævia & nigricantia. In meridionalibus Galliæ provinciis ſponte ſecus vias & in ruderatis naſcitur: hic in hortis colitur. Ejus ſuccus expreſſus & inſpiſſatus, quod elaterium dicitur, in uſum venit.

Analyſi chymica, ex totius plantæ floridæ & cum aliquot fructibus ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris primo aliquantiſper turbidi, flaveſcentis, ſaporis & odoris ſubacris, deinde limpidi, ſaporis & odoris expertis, obſcure ſalſi ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. xlviij. humoris limpidi, acidi ℔ij. ℥xj. ʒiiij. gr. lx. humoris ruſeſcentis ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥vij. ʒiiij. gr. xviij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xij. olei ſpiſſi extracti ad inſtar ℥j. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. liiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. lxij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit gr. lx. in calcinatione ℥j. ʒiiij. gr. liiij.

Hæc planta igitur abundat ſulphure tum tenui & acri, tum craſſo, ac ſale ammoniaco cum mediocri quantitate ſalis nitroſi. Tota planta exſiccata & prunis injecta fulgura quaſi nitro copioſo turgida, & odorem fœtidum ſpargit, ab illo oleo craſſo.

Omnes plantæ partes catharſim vehementer movent. Radicum vis cathartica major eſt quam foliorum, minor vero quam fructuum. Ejus ſuccus expreſſus & inſpiſſatus a veteribus græcis Elaterion dicitur, quo nomine non ſolus hic ſuccus, ſed omne per inferiora purgans deſignatur medicamentum. Græci eo frequentiſſime ceu valido aquas, pituitam bilemve ſuperne ac inferne evacuante medicamento, uſi ſunt; rarius vero neoterici.

De duplici elaterio mentionem faciunt auctores, viridi & albo. Viride ex pulpa fructus leviter expreſſa & per cribrum adacta; album vero ex liquore albicante & ſeroſo ex fructu fruſtulatim ſecto ſponte ſua exſtillante, abſque ulla preſſura fit. Viride elaterium minorum virium eſt, minuſque violenter ſurſum deorſumve purgat quam album. Hujus enim vel granum unum liquore aliquo ſolutum in corpore teneriore potenter operatur. Imo Parkinſonus, narrante Raio, teſtatur, dimidium granum medicamento cuidam cathartico inditum, ad illud acuendum, ventriculum conturbaſſe mirum in modum, vomitus crebros excitaſſe & poſtea per ſedem violenter purgaſſe. Fructus ad elaterii præparationem eligendi ſunt non immaturi; ſuccum enim tunc dant viroſum, qui hypercatharſim & dyſenteriam inducit, ſed pene maturi, non vero ad hunc maturitatis gradum eo uſque perducti ut ad primum contactum diſſiliant: ſic enim periret quod ad purgandum validiſſimum eſt.

De quodam elaterio ex ſemine contuſo & expreſſo veteres mentionem faciunt, nunc ignoto.

Elaterium purgat pituitam, & interdum bilem, ſi vacuari parata eſt, ſe-

roſoſ-

rosofque humores etiam evulfu contumaces vomitu & dejectione dejicit, atque etiam e juncturis mirifice trahit; adeo ut tunicas etiam inteftinorum erodat & vaforum ofcula aperiat. Movet menfes, fetumque expellit: unde rarus ejus ufus, præcipue cum nec malignitate careat. Hinc factum ut multis annis, ejus ufus evanuerit. Maffarias tamen obfervat, fi quando contigit ut aqua thermarum pota in corpore detineatur, nullum præftantius hoc medicamento repertum iri.

Veteres elaterium exhibebant a gr. vj. ad xxx. hodie longe parcior dofis præfcribitur a gr. ß. ad gr. ij. quæ ftimuli loco tantummodo cum aliis extractis purgantibus admifcetur, licet Mercurialis *Tom. 3. confultation.* 75. fcribat, elaterium facilius erumpere & evacuare fi paulo plus illius quam paulo minus exhibeatur, aut vifcofis gummatibus mifceatur. Populi enim fub calidis climatibus viventes vehementiora purgantia facilius ferunt quam qui fub frigidis degunt. Non utimur autem eo, utpote ftomacho & inteftinis venifque mefenterii valde infefto, nifi ftomachicis corrigatur. Attamen ex recentioribus nonnulli in hydrope illud commendant. S. Paulli narrat fe in contumaci hydrope, viribus conftantibus, uni & alteri hydropico aquas elaterio eduxiffe, moxque eofdem roboratis vifceribus, priftinæ fanitati reftituiffe: fed nihilominus medicinæ candidatos commonefacit tam ex Colocynthis quam ex Cucumere afinino parata medicamenta, ceu canem caveant; nec iis nifi irritis benignioribus iifque tutioribus, unquam utantur. Acerrimi quoque funt elaterii patroni Sydenhamus & Lyfter utrique apud Anglos Medici fpectatiffimi: ille palmarium illud vocat hydragogum in hydrope: hic elaterio tribuit vim calefacientem, digerentem & exedentem, ac citra inflammationem & fitim. Mercurialis & Heurnius elaterium laudant in illius hydropis fpecie quæ Anafarca dicitur fub duabus conditionibus; 1. modo multa fit aqua: 2. modo non adfit febris: ab illis diffentientes qui illud in afcite ufurpant, ubi, monente Vvillifio, fæpius ad patientis noxam quam emolumentum cedit.

Egregiam adhuc illius operam laudat Saxonia in fluore albo, & Ettmullerus in hydrocele. Verum Capivaccius frequentiori in ufu elaterium habuit. Elaterio utebatur incipiens a gr. ß. poftea exhibens grana duo, tria, ad quinque, fed fenfim, nec augendo dofim, nifi evacuanda materia poftulet & vires ferant: formula talis eft.

℞. Elaterii gr. ij. vel iij. &c. Pilular. alœphanginar. ℈j. cum fucco Iridis. F. pilulæ.

Hydropicis vero qui elaterium admittere non poterant, idem ipfis radicem vino maceratam exhibebat. Dofis radicis a gr. xv. ad ʒß. in pulverem redactæ.

℞. Radic. Cucum. afinin. exficcatæ & pulveratæ ʒß. Vini Malvatici vel Hifpanici ℥xij. Macerentur per triduum. Vinum hoc cum pulvere tribus partitis vicibus per tres dies continuos mane, jejuno ventriculo, propinetur. Deinde tribus aliis vel quatuor intermiffis diebus, rurfus aliud vinũ hydragogũ per tres alios dies exhibeatur. Sic citra moleftiam plurimos hydropicos Capivaccius fanavit.

Michaelis ex hac radice Tincturam extrahit cum fp. vini tartarizato quam fpeciatim in hydrope uteri commendat: eam a ʒj. ad ʒij. exhibet cum oleo Cinnamomi vel alio quocumque temperatam.

Suc-

Succus Cucumeris aſinini naribus attractus ad guttas aliquot multum ſeri educit. A nonnullis utilis dicitur ad icterum ſolvendum ſic exhibitus. Vulvæ ex peſſo inditus fetum mortuum expellit, ſed vivum enecat, quapropter ab eo abſtinendum eſt.

Cucumeris aſinini ſuccus multum facit externo uſu in tumoribus duris emolliendis & ſcirrhis diſcutiendis, uti & ſcrophulis & ſtrumis reſolvendis.

Elaterium uſurpatur in extracto panchymagogo *Crollii*, unguento Agrippæ *Nicol. Salernitani*, unguento aregon *ejuſdem*, ung. de Arthanita *Meſuæ*, & Empl. Diabotano *Blondel. Penich.*

CUCURBITA.

CUCURBITA, *Off.* Cucurbita longa, folio molli, flore albo *J. B.* 2. 214. *Inſt. R. H.* 107. Cucurbita oblonga, flore albo, folio molli *C. B. P.* 313. Cucurbita longior, *Dod. Pempt.* 669. Cucurbita ſive Zuccha omnium maxima, anguina *Adverſarior. Lobel.* 366. vulgo, *Courge* ou *Calebaſſe*.

Viticulas digitali craſſitudine, anguloſas, orgyias aliquot longas, e radice tenera, candida, in multas tenues partes diſtracta emittit, quæ per terram ſparguntur, alioqui pergulas & perticas Capreolorum ope ſcandunt: folia rotunda, pedem aut ſeſquipedem lata, molli lanugine tomentoſa, crenis ſubinde nonnullis per ambitum inciſa & pediculo tereti, oblongo, concavo. Flores ex foliorum ſinu exeunt albidi, campaniformes, patentes & plerumque ita ſecti ut ex quinque petalis conſtare videantur, intus villoſi, exterius brevi pilo obſiti. Horum alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhæreſcentes, alii vero fecundi ſeu inſidentes embryoni, qui deinde abit in fructum inſignis magnitudinis, pedes quinque aut ſex nonnumquam longum, cervice craſſa, in ventrem modice turgeſcentem, cortice recentis tenero, herbaceo, adulti vero duro, flaveſcente: medulla ſeu carne alba, inſipida, modice fungoſa, in ſex loculamenta plerumque diviſum, quibus ſemina continentur uncialis fere longitudinis, oblonga, plana, compreſſa, una parte lata, duobus angulis ſeu auriculis conſpicua, altera qua germinare ſolent anguſtiora, quaſi introrſum emarginata, & ſub tunica duriuſcula quaſi cartilaginea, alba, medullam includentia albam, dulcem, eſui gratam. In hortis ſeritur & colitur. Fructuum pulpa edulis eſt. Semina in numero quatuor ſeminum frigidorum majorum recenſentur.

Analyſi chymica, ex ſeminum Cucurbitæ a cortice mundatorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis expertis, obſcure ſubſalſi ℥vij. ʒiiij. humoris flaveſcentis, odoris empyreumatici, primo ſubacidi, ſalſi, deinde urinoſi ℥j. ʒiiij. gr. xxix. humoris rufeſcentis ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥viij. ʒj. gr. xv. olei rufeſcentis ℔ij. ℥v. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥xij. gr. xviij. quæ per 20. horas calcinata reliquit maſſam nigram ac denſam, ponderis ℥v. ʒiij. gr. liiij. ex qua ſalis fixi leviter alcali gr. xv. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij. ʒvj. gr. x. in calcinatione ℥vj. ʒiiij. gr. xxxvj.

Hæc ſemina multo oleo donantur quod etiam per expreſſionem extrahitur. Præterea ammoniacalem ſalem continent.

Cu-

Cucurbitæ caro vel pulpa quam veteres Medici aquam coagulatam esse dixerunt, frigidum, humidum & exiguum corpori præbet alimentum, stomachum relaxat, & omne bibendi desiderium restinguit. Ideo calidis naturis utilis est, frigidis noxia. Cito per alvum secedit. At quoniam insuavis est, fatua & insipida, raro nostris mensis apponitur. Ceterum ut hæ plantæ valde sunt affines, Cucumer scilicet, Melo, Cucurbita & Citrullus, ita viribus non multum differunt. Semina ex illis collecta quæ a Medicis quatuor frigida majora appellantur, adversus febres morbosque ab humorum æstu vel acredine oriundos usurpantur. Ex his emulsiones præparantur quæ urinæ acrimoniam contemperant, eamdemque mediocriter provocant, somnum conciliant. Ex his oleum per expressionem elicitur, ejusdem cum aliis seminum frigidorum majorum virtutis & energiæ.

C U M I N U M.

CUMINUM, Cyminum, *Off.* Fœniculum orientale, Cuminum dictum *Inst. R. H.* 312. Cuminum semine longiore *C. B. P.* 146. Cuminum sive Cyminum sativum *J. B.* 3. 22. Cuminum Dioscoridis *Lobel. Icon.* 742. vulgo, *Cumin.*

Planta est umbellifera, annua, vix pedem assequens, radice tenui, alba, fibrata; foliis paucis, raris, capillaribus, Fœniculi similibus sed longe minoribus, nisi quod laciniæ crassiores sint. Flores candidi, rosacei, exigui & in umbellis parvis rotundis congesti, quibus succedunt semina oblonga, angusta, striata, e cinereo spadicea, longitudine quartam fere unciæ partem æquante, ex duabus partibus composita, una parte gibbis, inde vero planis, saporis subamari, aromatici, acris, ingrati, odoris admodum gravis & vehementis, non insuavis, columbis maxime grati. In Melita insula copiose seritur. Semen usus est.

Analysi chymica, semen Cumini plurimum præbet olei, phlegmatis tum acidi, tum urinosi. Salem igitur essentialem obtinet ammoniacalem, oleosum, aromaticum.

Cumini semen ciborum concoctionem juvat, flatus discutit; unde utiliter a quibusdam pane incoquitur & caseis inditur. Utile est in colica flatulenta, tympanite & vertigine a prava digestione oriunda, tam interne quam externe. Ad usum internum tamen semen Carvi, Cumini semini utpote minus grato & vehementiori anteponitur, externe vero Cuminum potius adhibetur.

℞. Semin. Cumini contusi q. l. Sacculo involv. & irroretur cum vino calido aut aqua vitæ & ventriculo flatibus distento vel abdomini contra tormina admoveatur.

Oleum essentiale arte chymica extrahitur quod iisdem viribus donatur quibus oleum Carvi sed præstantioribus. Ad guttas tres præscribitur tantum. Confert affectibus flatulentis præsertim uterinis. Ejus guttæ aliquot affunduntur pani tosto qui statim calide umbilico imponitur.

C U P R E S S U S.

CUPRESSUS duum est generum, mas alterum, alterum femina. Hæc fastigatio est culmine; illa ramos in latum spargit. De ceteris conveniunt.

Cu-

CUPRESSUS femina, *Off.* Cupressus meta in fastigium convoluta, quæ femina Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Dod. Pempt.* 856. vulgo, *Cypres femelle.*

CUPRESSUS mas, *Off.* Cupressus ramos extra se spargens, quæ mas Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Matthioli* 119. vulgo, *Cypres male.*

Utraque procero, recto crassoque caudice surgit, cortice fere spadiceo, ligni materie solida, compacta, pallida aut rubescente, undulis nonnihil crispata saturationibus, vehementer ac suaviter odorata, Santalorum fere modo. Supra medium in ramos abit, femina metam acuminatam concursu suo effingentes, mas in latum undequaque sparsos. Foliis viret perpetuis, Sabinæ bacciferæ aut Tamarisci proximis; quæ surculi sunt brevissimis veluti squamis toti convestiti. Flores amentacei sunt, plurimis scilicet foliolis seu squamis constantes, sed steriles: in earum alis adsunt apices pulverem tenuissimum effundentes. In aliis ejusdem arboris partibus fructus nascuntur subrotundi, confragosi, sapore acerbi, rimas agentes, in plura clavata tubera dehiscentes, inter quarum commissuras semina continentur rufa, sublonga, altera parte rotunda, altera acuminata, semiculmo latiora, medulla donata. In Creta insula & in plagis orientalibus sponte nascitur: hic in hortis colitur. Calidis in regionibus resinam fundit sed modicam, odore haud ingrato. Fructus fere soli usitati sunt; nuces Cupressi, Pilulæ Cupressi, Galbuli & Gallulæ in officinis nuncupantur.

Analysi chymica, ex nucum Cupressi recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris resinosi, terebinthinati, subacidi, deinde rufescentis, odoris & saporis aliquantisper empyreumatici, intense acidi, austeri ℔ij. ℥xv. ʒv. gr. xxiiij. humoris rufescentis, intense acidi, subsalsi, austeri ℥ij. ʒiiij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. ʒiij. olei partim fluidi & flavescentis, aquæ supernatantis, partim adiposi, aqua gravioris ℥iij. ʒv. gr. xxxv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. xlix. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ʒvij. in calcinatione ℥xij. ʒvj. gr. xviij.

Cupressi fructus seu Galbuli inter adstringentes sunt celeberrimi usus. In dysenteria, alvi fluxibus, hæmorrhagiis, eorum pulvis vel decoctum exhibetur. Insuper vis febrifuga ipsis tribuitur. Eorum pulvis ad ʒj. in vino maceratus propinatur in febribus intermittentibus, vel etiam in quartana, eamdem dosim quarta quaque hora reiterando.

Externe conveniunt ubi porulorum occlusione & fibrarum laxatarum constrictione opus est. Recentes viridesque fructus herniosos magnopere juvant, si eorum decoctum ex vino paratum quotidie biberint trium unciarum pondere: interim tamen folia Cupressi trita testiculis illinantur. Est enim hoc auxilium multis experimentis comprobatum, auctore Matthiolo.

Lignum cupressinum ex hoc maxime laudatur quod neque vetustatem, neque cariem sentiat, & bonum semper odorem spiret.

CUSCUTA.

Cuscuta duplex in officinis occurrit, major & minor.

Cuscuta major, Cassutha major, & Cassytha, *Off.* Cuscuta major *C. B. P.* 219. *Inst. R. H.* 653. Cassuta sive Cuscuta *J. B.* 3. 266. Cassytha *Tabern. Icon.* 901. Androsaces vulgo Cuscuta *Tragi* 810. Cassuta *Dodon. Pempt.* 554. Cassitha *Quorumdam*: vulgo, *Cuscute*, *Goute de lin*.

Cuscuta minor, Cassutha minor, Epithymum, *Off.* Cuscuta minor *I. R. H.* 553. Epithymum sive Cuscuta minor *C. B. P.* 219. Epithymum *Tabern. Icon* 357. vulgo, *Epithym.*

Cuscuta seu Epithymum est planta singularis quæ radicibus suis nititur, cum primum erumpit e semine, ut Fuchsius observavit. Hæ vero aridæ fiunt & pereunt cum capillamenta Cuscutæ plantas vicinas amplexantur: foliis enim plane destituitur, nec aliud profert nisi cirrhos (seu capillamenta) subrubentes, fidibus testudinum, non absimiles, saporis acris & subadstringentis, qui tuberculis quibusdam veluti cotyledonibus radicum vicem obtinentibus ita figuntur in corticem ceterarum plantarum, ut vasa succum nutritium deferentia lacerent: quo plane modo Hederæ vulgaris rami facere solent: idcirco inter plantas parasiticas recenseri debet. Flores in capitulum nascuntur hinc inde per capillamenta digesti, monopetali, albi vel subrubentes, campaniformes, urceolis similes, in quatuor vel quinque segmenta divisi atque in fundo perforati, qua parte excipiunt pistillum, quod decidentibus floribus abit in fructum subrotundum: trigonum aut tetragonum, monocapsularem, transversim in duas partes hiantem, quarum superior inferiorem longe superat, semina autem continet minutissima, fusca. Cuscuta e semine in terram deciduo se quotannis renovat. Cum tamen adoleverit, radix penitus marcescit. Si semen in fictili seratur, emergit quidem plantula, sed brevi radicitus perit, si non sint in propinquo stirpes quibus irrepat, unde alimentum suum exsugit.

Cuscuta proprie dicta ea est quæ Lino adhæret; quæ autem aliis plantis adnascitur ab iisdem suam appellationem desumit: sic Epithymum, Epilavandula, Epimarrubium, prout has plantas amplectitur, dici solet. Ab illis proinde temperamentum & vires mutuare existimatur pro varia plantarum a quibus alimentum recipit, natura. Hic super diversas plantas nascitur. Sed Cuscuta nostras rejicitur. Veneunt in officinis duo Cuscutæ seu Epithymi genera, Creticum & Venetum. Creticum longioribus constat capillamentis, Veneti tuniores sunt citri, odoratiores & quasi crispati.

Analysi chymica, ex Cuscutæ recentis floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, fere insipidi, deinde subacidi, obscuri ℔j. ℥iij. ʒiij. humoris manifeste acidi, & austeri ℔ij. ℥xiv. ʒvij. gran. lx. humoris primo rufescentis, intense acidi, deinde rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. gr. xxx. olei adiposi extracti ad instar ℥j. ʒiij. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒj. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali fuerunt extra-

cta ℥iiij. gr. l. Partium jactura in distillatione fuit ʒij. gr. xviij; in calcinatione ℥v. ʒvi. gr. lx.

Cuscuta itaque abundat sulphure & sale essentiali tartareo subadstringente.

Cuscuta & Epithymum purgandi vim adeo debilem obtinent, ut eorum usus plane obsoleverit. Rectius inter aperientia medicamenta quæ affectibus melancholicis & hypochondriacis conveniunt, sicut & scorbuticis, a Cl. Tournefortio reponuntur. Ab auctoribus in obstructionibus lienis & hepatis, ictero, scabie, utilia dicuntur.

Plantarum quibus Cuscuta innascitur temperamentum participare aliquatenus creditur. Sic humidior est quæ Lino implicatur, quæ Genistam superat urinas potentius movet, adstringendi facultatem admixtam habet quæ Rubiæ insidet, quæ in Urtica nata est urinis potenter eliciendis efficax dicitur, adnotante Lobelio & post eum Parkinsono. Præscribitur a pugillo uno ad duos vel tres.

℞. Epithymi P. ij. Quinq. herbar. capill. M. j. Infunde per noctem supra cineres calidos in aq. font. q. s. In colaturæ ℥vj. dissolve extract. Rhabarbar. ℈j. Syrup. de pom. c. ℥j.

℞. Epithymi P. iij. cortic. Cappar. & Fraxin. ana ℥ß. folior. Marrub. & Meliss. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. s. Colatura dissolve Tartar. chalybeati solut. ʒvj. F. apozema pro tribus dosibus in chlorosi aut in viscerum obstructionibus.

Usurpatur Epithymum in pilulis tartareis *Quercetani*, Pulvere lætificante *Renedæi*, Electuario de Psyllio, El. sennato, confectione hamech, & syrup. aper. cachectico *Charas*. Semina Cuscutæ adhibentur in syrupo de Cichor comp. *Charas*, in syrupo de Fumaria *Mesuæ*.

C Y A N U S.

CYANUS, *Off*: Cyanus segetum flore cæruleo; *C. B. P.* 273 *Inst. R. H.* 446: Cyanus hortensis flore simplici *C. B. P.* Cyanus flos *Dodon. Pempt.* 251: Cyanus *J. B.* 3. 21: Lichnis agria & flos frumenti *Brunsfelsii*: Baptisecula *Tragi* 506: Papaver heracleum quorumdam *Chomeli*: vulgo, *Bleuet*, *Aubifoin*, *laveole*, *Peroole*, *Barbeau*, *Casselunette*.

Cyano lignosa est multisque fibris capillata radix: caules plures cubitales & sesquicubitales, angulosi, cavi, lanugine incani, ramosi: folia infima, acutis laciniis sinuata, Scabiosæ aut Dentis leonis more alia longa, culmum lata, per longitudinem nervosa, cæsia albicantiave: capitula in summis cauliculorum fastigiis turbinata & in angustiis se contrahentia, ex multis parvis veluti squamis non aculeatis, sibi invicem impositis, coni alicujus exigui modo composita, ex quibus flores erumpunt flosculosi, plurimis scilicet flosculis sed dissimilibus constantes: alii enim qui meditullium floris occupant ceteris minores sunt, in quinque lacinias æquales divisi, ceteri vero ad circumferentiam positi majores sunt magisque conspicui, veluti bilabiati & in extremitate profundius serrati: utrique colore communiter cæruleo, &, ut nomen loquitur, Cyaneo, alias albo, alias puniceo aut purpureo, embryoni insident, qui abit deinde in semen parvum,

forma

forma oblongum, læve, ſplendidum, ſuperiore parte pappis inſtructum, Centaurii majoris ſemini ſimile ſed minus & candidus, quod in ipſis capitulis ſeu calycibus, inter eos qui in ipſis gignuntur molles pilos reconditur. Naſcitur in agris frumentariis una cum Tritico, Secali, Hordeo & aliis frugibus. Seritur & in hortis, ubi culturæ mangonio non tantum flores edit cæruleos, albos, purpureos, carneos, aut variegatos, ſed etiam multiplices ſeu plenos. Flores fere ſoli in uſum veniunt.

Analyſi chymica, flores Cyani præbuerunt plurimum phlegmatis acidi, ſubauſteri, aliquantulum ſpiritus urinoſi, non mediocrem olei ſpiſſi ad inſtar extracti portionem, nonnihil ſalis alcali fixi & terræ. Flores perparum odoris ſpirant, & ſapore ſubadſtrigente donantur: unde ſalem eſſentialem vitriolico-tartareum obtinere videntur multo cum oleo permiſtum.

Plurimæ & fere contrariæ inter ſe facultates huic plantæ tribuuntur, verbi gratia, æſtus febriles exſtinguere, adverſus venenatarum beſtiolarum morſus & puncturas prodeſſe, putredini reſiſtere, contagium arcere, in palpitatione cordis, in ſuffocatione uterina prodeſſe, iis qui ex alto delapſi ſunt aut contuſi, & quacumque de cauſa ſanguinem concretum intus habentibus utiliter exhiberi, viſcerum obſtructiones tollere, & aquas purgare; quæ quidem virtutes admodum incertæ ſunt. Florum aqua diſtillata a plurimis commendatur in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine, necnon etiam ad viſum acuendum & roborandum. Unde *Eau de Caſſeluneite* a plebe nuncupatur, quæ ſi conficitur.

℞. Florum Cyani cum propriis calycibus collector. & contuſor. q. l. Cum nivis vel aquæ nivis q. ſ. horis viginti quatuor macerentur, deinde ſimul igne arenæ moderato diſtillentur, & aqua ſervetur ad oculos pluries die abluendos.

Pulvis ex floribus una cum capitibus factus, ad ℨj. in vino per aliquod tempus aſſumptus adverſus morbum regium a nonnullis commendatur. Rajus eumdem pulverem eryſipelati inſperſum utilem dicit, & eorumdem florum expreſſum ſuccum ulcera putrida ſanare.

Aqua ſtillatitia in officinis ſervatur.

CYCLAMEN.

CYCLAMEN, Cyclaminus, Panis Porcinus & Arthanita, *Off.* Cyclamen orbiculato folio inferne purpuraſcente *C. B. P.* 308. *Inſt. R. H.* 154. Cyclaminus folio rotundiore vulgatior *J. B.* 3. 551. Cyclaminus orbicularis rotundifolius *Dod. Pempt.* 337. Panis porcinus & Artanita, Rapum terræ *Lobel. Icon.* 604. Cyclaminus minor & umbilicus terre *Tragi*: vulgo, *Ciclamen* ou *Pain de pourceau.*

E globulari radice craſſa, carnoſa & aliquantulum depreſſa, foris nigricante, intus candida, nigricantibuſque fibris prædita, ſaporis acris, pungitivi, exurentis, ingrati, inodora, multa circinatæ propemodum rotunditatis profert folia, palmaribus plus minus pediculis hærentia, Aſari foliis haud multum diſsimilia, non adeo tamen craſſa ſuperne atrovirentia, aſperſis ſubinde maculis, lacteis, inferne purpuraſcentia, nonnihil per margines ſinuata. Flo-

res longis & tenellis inhærent pediculis, deorsum nutantes, monopetali, rotati, globosi, in quinque partes sursum revolutas divisi, coloris vel dilutius vel saturatius purpurascentis, odoris suavis. Ex calice quinquifido surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod marcescente flore & deciduo, pediculo cui insidet in multas spiras circumacto convolvitur, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augescit in fructum fere globosum, membranaceum, multifariam dehiscentem, seminibus fetum oblongis, angulatis, ex fusco fulvescentibus, placentæ affixis. Semen terræ commissum in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promit. Sub æstatis finem aut autumni initium flores emittit, deinde folia, quæ postquam tota hyeme perstiterunt, sub Aprilis finem aut mense Majo amittit. Hic in hortis colitur. Radices usitatæ sunt.

Analysi chymica, radicum recens effossarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, primo fere insipidi, odoris non ingrati, obscure salsi, deinde sub finem subacidi ℔ij. ℥ij. ʒvj. gr. xij. humoris primo rufescentis, manifeste acidi, subausteri cum quadam acredine, qualis est panis rusticani sapor & odor, deinde fusci, odoris & saporis empyreumatici, intense acidi & austeri, ℔ij. ℥ij. gr. xix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒij. gr. xxxvj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiij. gr. lxv. in calcinatione ℥v. ʒvij. gr. xxiiij.

Radix recens valde acris est; ubi vero exsiccata est, nulla acredo percipitur. Salem essentialem obtinet tartareum cum oleo tum tenui & acerrimo, tum crasso conjunctum.

Ciclaminis radix inter purgantia vehementiora refertur. Bilem & serum educit. Licet cum summa violentia humores expurget, tardioris tamen est operationis propter particulas terrestres quibus donatur. Plebeji robustiores ejus pulverem ad ʒj. in decocto vero ℥ß. usurpant. Aromaticis stomachicis corrigitur, & Asaro, Diacrydio aut cremore Tartari stimulatur. Sed parum tutus est illius usus internus: faucium enim, ani, ventriculi & intestinorum inflammationem excitat. Externus crebrior & minus noxius est. Potenter enim incidit, resolvit, abstergit. Contusæ radices recentes utiliter scirrhosis durisque tumoribus & strumis, lienibus duris aut tumentibus admoventur sub cataplasmatis forma. Succus radicis abdomini illitus ventrem subducit, aquas hydropicorum per alvum, menses suppressos movet, fetum nonnunquam expellit, & vermes necat. Idem succus valet ad scirrhos, & tumores duros emolliendos & resolvendos, item ad scrophulas, strumas & tumores partium externarum. Unde cum gummi ammoniaco inspissatur & coquitur a nonnullis ad emplastri consistentiam: & plurimis in emplastris & unguentis emollientibus & resolventibus recipitur.

Ex hoc succo celeberrimum illud conficitur unguentum de Artanita dictum ad scirrhosos lienis præsertim tumores emolliendos, & aquas hydropicorum educendas commendatum externe abdomini admotum. Hoc unguentum ventriculo impositum vomitum excitat, abdomini catharsim, re-

nibus

nibus urinas promovet, si præsertim oleum ex granis Tilli expressum admisceatur.

Matthiolus aquam e Cyclaminis radicibus distillatam, si naribus excipiatur fluentem inde sanguinem sistere refert, eamdemque potam sex unciarum pondere, addita sacchari uncia, manantem ex pectore, ventriculo, jecinore sanguinem mirifice cohibere testatur.

Radices Cyclaminis usurpantur in Empl. Diabotano *D. Blondel*, & Empl. ad ganglia *Charas*.

CYNOGLOSSUM.

CYNOGLOSSUM, *Off*: Cynoglossum majus vulgare *C. B. P.* 257. *Inst. R. H.* 139. Cynoglossum vulgare *J. B.* 3. 598: Cynoglossum *Dod. Pempt.* 54. Cynoglossa major *Brünsfels*: Lycopsis *Lacunæ*: vulgo, *Langue de chien*, *Cynoglosse*.

Cynoglosso radix recta est, crassa, Rapam exiguam repræsentans, foris ex atro rubens, intus albida, odore gravi, aliquid fœtidi canis redolente, narcotico, sapore mucoso, qui dulcedinem nonnullam fatuam linguæ offert: caules cubitales aut bicubitales, ramosi, vetustate concavi, multa lanugine obsiti: folia longa & latiuscula primo anno, secundo ubi caulem fert, stricta, acuminata, incana, mollia, languinosa, odore gravi, viroso, alternatim cauli adnata absque pediculis. Flores monopetali, infundibuliformes, in quinque segmenta divisi, colore sordide rubentes, calycibus insident hirsutis, quinquepartitis. Pistillum ex calycis fundo surgit infimæ floris parti ad instar clavi infixum quod deinde abit in fructum ex quatuor capsulis constantem nonnihil compressis, hispidis, que pertinaciter vestibus adhærescunt, placentæ pyramidatæ & quadrilateræ affixis, semine fere plano fetis. Agri Parisiensis incola est. Radix & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, ex folior. Cynoglossi exsicator. ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi & alcali ℔iij, ℥iij, ʒvij, gr. viij: humoris limpidi, subsalsi, subacidi ℥vij, ʒvj, gr. xvj: humoris rufescentis, acidi, subsalsi ℥vij, ʒvij, gr. xvj: humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j, ʒvj, gr. v, salis volatilis urinosi concreti gr. lxvj: olei adiposi ℥j, ʒv, gr. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒvj. gr. lxiiij: quæ post calcinationem reliquit cinerum ℥iij. gr. xlj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xliiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvj. gr. j. in calcinatione ℥iij. gr. xxiij.

Radicis cortex subamarus est, salsus, stypticus, glutinosus: chartam cæruleam rubro colore tingit: salem essentialem videtur obtinere ammoniacalem multo phlegmate, terra & oleo fœtido temperatum.

Cynoglossum vi narcotica & anodina pollet; qua ratione ad catarrhos cohibendos commendatur. Præterea adstrictio quædam in eo deprehenditur, qua sistendis alvi profluviis, fluori albo, gonorrhææ & hæmorrhagiis utile est. Nonnulli illud nacorsis virulentæ suspectum habent & eapropter illius usum reformidant, sed immerito, ut J. Raius observat; quandoquidem intus tuto sumi posse arguunt pilulæ de Cynoglosso quarum frequens & laudabilis est

usus. Radix ad ℥j. folia ad M. j. in aqua vel jusculis decocta utiliter præscribuntur in catharris, tussi, diarrhæis, dysenteria & hæmorrhagiis.

℞. Folior. Cynogloss. M. iiij. Hyssop. Capillor. vener. Tussilag. ana M. j. Rad. Glycyrrhiz. ʒij. Oriz. ℥j. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem adde Mell. Narbon. ℥ij. F. apozema per cyathos propinandum in tussi ferina.

Externe tumores emollit & resolvit, ad omnis generis vulnera & ulcera conducit, ubi in cataplasmatis & emplastris magno cum successu adhibetur. Hieron. Tragus unguentum ex illius succo cum Melle & Therebinthina paratum ad ulcera antiqua maligna & fistulosa valde extollit. In strumis & scrophulis Cynoglossi radix tum intus in decocto, tum extra in cataplasmatis forma a quibusdam commendatur. At J. Raius refert mulieris cujusdam pauperculæ puerulum cujus caput & vestes pediculis scatebant, suspensas Cynoglossi radices circa collum gestasse ad scrophulas quibus afficiebatur sanandas, pediculos quidem radicum fœtorem exosos procul aufugisse, at scrophulas obstinate restitisse.

Pilulæ de Cynoglosso præstantissimæ sunt ad cattharros tenues sistendos, tusses ferinas sedandas, epilepticos puerorum insultus compescendos, somnum conciliandum & omnis generis dolores placandos. A gr. iiij. ad gr. x. exhibentur.

DAUCUS.

SEMINA duo sub Dauci nomine in Officinis occurrunt, scilicet, Dauci Cretici & Dauci vulgaris.

DAUCUS Creticus, *Off.* Myrrhis annua semine striato villoso incana, *Morisson. Umbellif. 67. Inst. R. H.* 315. Daucus foliis Fœniculi tenuissimis, *C. B. P.* 150. Daucus Creticus semine hirsuto, *J. B.* 3. 2. 56. Daucus Creticus, *Tabern. Icon.* 75. vulgo, *Daucus de Candie*.

Radice est longa, digitum crassa, fibrata, sapore Pastinacæ Germanicæ simili; dodrantali aut altiore caule, tereti, striato, hirsuto; foliis lanuginosis, cinereis, minutissime dissectis, nonnunquam, observante Raio, penitus glabris atrovirentibus. Umbella mediocris magnitudinis summo cauli extremisque ramis insidet florum exiguorum, rosaceorum, pentapetalorum, candidorum, quorum calyx abit in fructum e duobus seminibus compositum oblongis, striatis, superiori in parte acutioribus, hinc gibbis, inde vero planis, incanis, villosis, acribus, aromaticis, odoris debilis. In Creta insula & Germanicis Alpibus sponte nascitur. Semen in usum venit quod ex Creta insula nobis affertur.

DAUCUS vulgaris, *Off.* Daucus vulgaris, *Clus. Histor. cxcviii. Inst. R. H.* 307. Pastinaca tenuifolia sylvestris Dioscoridis, vel Daucus Offic. *C. B. P.* 151. Pastinaca sylvestris, sive Staphyilnus Græcor. *J. B.* 3. 2. 62. vulgo, *Chyrouis*, *Carotte sauvage*.

Pastinacæ sativæ similis, radice est minore & acriore: caules profert altitudine pares, sesquicubitales scilicet, striatos, hirsutos, medulla farctos, in alas divisos: folia minutim dissecta; atrovirentia, aversa parte hirsuta: flores in umbellis magnis consimiles, rosaceos scilicet, quinque petalis constantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positis & calyci insidentibus.

Flo-

Flosculus umbellæ medius interdum purpura rubet. Umbellas autem obvallant folia in angusta, longa, acuta segmenta divisa. Delapsis floribus succedunt fructus subrotundi Dauco Cretico breviores, latiores, ex duobus seminibus compositi cinereis, striatis, circa marginem utrinque villo instructis & cinctis, saporis Dauco Cretico debiliori, odoris fragrantis: tum vero convoluta umbella cavitatem seu aviculæ nidum in medio efficit. In agro Parisiensi sponte nascitur. Semen in usum venit & pro Dauco Cretico substituitur.

Dauci utriusque semina sale oleoso aromatico pollent uberrimo & oleum essentiale copiosum in distillatione fundunt. Carminativa, diuretica & uterina censentur. Humores lentos & crassos attenuant & incidunt: flatus discutiunt, obstructiones aperiunt, menses & urinas provocant.

Semen Dauci in cerevisia tenui infusum & bibitum ad stranguriam & calculum renum ac vesicæ miris laudibus efferunt nonnulli. Verum de ejus vi lithontriptica nihil nobis constat, quidquid dicat Helmontius de quodam Consiliario lithiasi afflicto qui ejus usu seminis ab hoc affectu liber per plures annos vixit.

Dauci Cretici semen in uterinis doloribus & affectionibus commendatur, in tussi chronica, singultu & colica flatulenta. Seminis ℥ij. vino albo infusæ & potæ hystericis paroxismis medentur.

Dauci semen inter quatuor semina calida minora recensetur cum Ammeos, Apii & Petroselini seminibus.

Creticum usurpatur in Theriaca. Mithridatio, Triphera magna, Electuar. de Baccis Lauri, Philonio magno, Aurea Alexandrina *Nicolai Alexandri*, Syrupo de Calamintha *Mesuæ*, & Syrupo de Prassio.

Radix Dauci vulgaris primo vere comeditur & plebeis non injucundum alimentum præbet.

DENS LEONIS SIVE TARAXACUM.

DENS LEONIS & Taraxacum, *Off.* Dens Leonis latiore folio, *C. B. P.* 126. Hedypnois sive Dens Leonis Fuchsii, *J. B.* 2. 1035. Dens Leonis, *Dodon. Pempt.* 636. Aphaca Theoph. *Plinii*: Hedypnois major Fuchs. *Dalechamp Lugd.* 564. Caput Monachi, Rostrum porcinum & Ambubeia, *Nonnullis*: vulgo, *Dent de Lion, Pissenlit.*

E radice digiti fere minimi crassitudine, lactescente, folia promit oblonga, acuminata, utroque margine profundis incisuris veluti per lacinias divisis, sylvestris Cichorii æmula, sed læviora, humifusa: caule caret, sed pediculos habet nudos, fistulosos, teretes, palmares & plusquam dodrantales, non ramosos, aliquando hirsutos lanugine facile cedente, subrubentes, quibus insident singulis singuli flores semiflosculosi, patuli, lutei, exterioribus foliis prona parte ex fusco rufescentibus, calyce glabro multifido, extra quem quatuor, aut quinque folia viridantia reflexa conspiciuntur. Semiflosculus unusquisque embryoni insidet, qui, calyce dehiscente & circa pediculum reflexo, abit in semen rufum vel citrinum pappis instructum. Semina per maturitatem decidunt & avolant, nudumque thalamum porosa pellicula calvitium senile quodammodo imitante obductum relinquunt; unde a nonnullis Caput Monachi dicitur.

In agro Parisiensi frequens ubique nascitur, & in hortis colitur. Omnibus suis partibus amarus est & succo lacteo turget. Radix & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex Taraxaci floridi folior. ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, primo obscure salsi: deinde obscure acidi ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. lx. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, subausteri ℔ij. ℥xiiij. ʒij. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, primo obscure acidi, subsalsi, austeri, ac tandem sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒv. gr. xij. olei fluidi ℥j. ʒij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. quæ rite calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥iij. ʒvij. ex quibus salis fixi salsi aliquantisper alcali ʒiij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒj.

Ex radicum Taraxaci recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis debilioris ad herbaceum accedentis, obscure acidi ℥x. ʒv. gr. xlv. humoris primo limpidi, manifeste acidi, subausteri, deinde rufescentis, intense acidi & austeri ℔ij. ℥xiij. ʒij. gr. xxiiij. humoris rufi, tum intense acidi, tum alcali & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒiiij. gr. xxxvj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒij. gr. lxiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒvj. gr. ix. quæ calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥ij. ʒiiij. gr. vij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒj. gr. xxxix extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒij. gr. xxxix. in calcinatione ℥vij. ʒij. gr. ij.

Intense amara sunt hujus plantæ folia, & chartam cæruleam rubro colore leviter tingunt: radices colorem rubentem magis intensum efficiunt: amaræ sunt & adstringentes. Sal essentialis hujus plantæ ad salem mirabilem Clauberi accedit; cum ammoniacali sale & oleo consociatur. Sal acidus in radicibus uberior est & magis evolutus quam in foliis.

Dens Leonis hepatis & viscerum obstructiones aperit, urinas movet, vulneraria & febrifuga censetur. Infusum vel decoctum ad ℥iiij. vel vj. usurpatur. Succus recenter expressus & defæcatus ad ℥iij. iiijve præscribitur. Succus in morbis chronicis hepatis & mesenterii obstructioni adscriptis, item in febribus intermittentibus & febribus putridis inveteratis ab Ettmullero commendatur. Laudatur quoque in curanda pleuritide, & sanguine grumoso solvendo, necnon etiam in aliis partium internarum inflammationibus cum febribus acutis conjunctis Thomas Fuller succum defæcatum commendat in cutaneis affectionibus ad ℥iiij. vel vj. ter vel sæpius die exhibitum. Radices in ptisanis & apozematibus aperientibus usurpantur. Universæ plantæ decoctum potum morbo regio laborantibus auxiliatur.

Externe succus in affectibus oculorum commendatur oculis instillatus: leniter morsicat quidem & pungit, attamen pro visu acuendo & roborando, & pro delendis maculis, nebulis & albuginibus oculorum, & abstergenda cornea, lacteus hujus plantæ succus ab Ettmullero prædicatur sive solus, sive propter acrimoniam cum aqua Fœniculi dilutus. Lintea eodem succo madentia ad vulnera quoque & ulcera quæcumque mammillarum, aliaque putrida manantia & sordida pudendorum ac tibiarum abstergenda optime conveniunt; succum enim hunc post Nicotianam omnibus præferendum idem Ettmullerus censet.

Aquam distillatam magnopere commendat Tragus in apozematibus & febribus

arden-

ardentibus, trium aut quatuor cochlearium menſura ſingulis vicibus ſumptam, ex qua & optima collyria adverſus oculorum maculas fieri aſſerit. Verum dum ſuccus obtineri poterit, longe majoris erit efficaciæ. Extractum ex totius plantæ ſucco defæcato præparatur ad eadem perutile. Ad ʒj. exhibetur.

Folia teneriora in acetariis comeduntur, ventriculum roborant, appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, alvum nimis fluentem ſiſtunt, & urinas provocant.

Taraxacum uſurpatur in apozemate aperiente *D. De Lorme*, vulgo dicto *Bouillon rouge*, & in ſyrup. de Cichorio comp. *Pharmocop. Regiæ*.

DIGITALIS.

DIGITALIS, *Off.* Digitalis purpurea, *J. B.* 2. 812. *Dod. Pempt.* 169. *Inſt. R. H.* 165. Digitalis purpurea folio aſpero, *C. B. P.* 243. Campanula ſylveſtris, *Tragi* 889. Aralda Bononienſibus, *Geſner*: Virga regia major flore purpureo, *Cæſalp.* 348. Digitalis purpurea vulgaris. *Parkinſoni*: vulgo, *Digitale* & *Gants de Notre-Dame*.

Ex radicibus multis, tenuibus, fibroſis, amaris, caulem promit cubitalem & bicubitalem, pollicem craſſum, anguloſum, hirſutum, ſubrubentem, concavum: folia oblonga, acuminata, hirſuta, in ambitu ſerrata, ſuperne atrovirentia, inferne incana, Verbaſci quodammodo ſimilia; quæ ad radicem ſunt, longis nituntur pediculis; quæ in caulibus, nullo ordine poſita, crebra. Flores in thyrſi longioris morem, frequentes, ab uno caulis latere penduli, brevibus, hirſutis pediculis, quorum ſingulis eſt appoſitum foliolum acuminatum, innixi, monopetali, anomali, tubulati, utrimque patentes & quaſi bilabiati, dactylothecis propemodum ſimiles, colore foris coccineo, excepta inferiore parte, quæ propter admixtam nonnullam albedinem carneo eſt, intus vero ſimiliter purpurei, inferiore parte, (quæ & longis pilis obſita eſt) verſicolore, albis maculis nigro guttatis: floris baſi penitus adnaſcuntur ſtamina alba aut purpuraſcentia contorta, quæ apices didymos, croceos, guttatos ſuſtinent. Ex calyce plerumque quinquifolio ſurgit piſtillum tenue, purpuraſcens, poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, cujus baſis craſſior, oblonga, hirſuta abit in fructum ſeu teſtam e rotundo acuminatam, bifariam dehiſcentem, in duo loculamenta diviſam & ſeminibus fetam exiguis, quodammodo anguloſis & ſubrufis: variat interdum coloris flore albo. Agri Pariſienſis incola ob florum elegantiam in hortis colitur. Tota planta in uſum venit, licet rarius.

Analyſi chymica, ex Digitalis folior. recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris primo rufeſcentis, inodori; deinde limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubacidi, ℔j. ℥vj. ʒvij. gr. lx. humoris limpidi, inodori, intenſe acidi, auſteri ℔iij. ℥ij ʒvij humoris rufi, empyreumatici intenſe acidi, auſteri, & ſubſalſi ℥ij. ʒv. gr. xij. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati cum ſalis volatilis concreti granis aliquot ℥j. ʒij. olei ſpiſſi ſyrupi ad inſtar ℥j. ʒj. gr. xij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒiij. gran. xxx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. lx. lixivio extracta ſunt. Quæ facta fuit jactu-

jactura partium in distillatione non percepta est: imo substantiarum extractarum pondus herbæ assumptæ distillatæ quantitatem superavit ℥iiij. ʒiij. gr. xlij. Partium jactura in calcinatione fuit ℥v. ʒj. gr. lxvj.

Digitalis folia amara sunt. Salem essentialem obtinent austerum, ammoniacalem, similem fere vitriolico ammoniacali, cum multo oleo conjunctum.

Digitalem emericam esse Raius profert. Dodonæus refert quosdam cum placentas ex hujus plantæ & aliarum herbarum foliis cum ovis factas gustassent atque edissent, mox sese male habuisse & ad vomitionem excitatos fuisse. Lobelius *in Observationibus*, narrat Somerseti Angliæ rusticam turbam hujus decocto febricitantibus purgationes & interdum superpurgationes & vomitiones humidioribus alvo moliri. Parkinsonus efficacem contra epilepsiam affirmat, si duo ejus manipuli cum ℥iiij. Polypodii quercini in cerevisiæ q. s. decoquantur & decoctum propinetur; quod bis in hedomada iterandum. Qui enim, inquit, sex & viginti annos hoc morbo laboraverant, ut singulis mensibus bis terve caderent, hujus decocti usu penitus liberati sunt, & saltem per integros sexdecim menses ne unum quidem paroxismum senserunt. Verum J. Raius observat medicamentum hoc robustioribus tantum convenire, siquidem violenter admodum purgat & vomitiones immanes excitat.

Parkinsonus externe strumosis conducere tritam & impositam, succumve ejus in unguento experientia compertum esse affirmat. Novi plures, (inquit Raius post Dr Batesium) qui in strumosis tumoribus Digitalis floribus valde confidunt, quos quidam in butyro majali quali quot possunt immittentes curant insolandos per æstatem. Alii cum adipe suillo miscent, & sub terra defodiunt per quadraginta dies: utrique flores cum unguento reservant, una cum linteis inducunt & tumoribus applicant. Hosce tumoribus discutiendis vel maturandis, ulceribus detergendis vel explendis sufficere ferunt se expertos. Quinto & sexto quoque die Diacarthamo purgant, interim continue herbæ Robertianæ decoctum præbent. Pars ulceris rubens parte unguenti tenuiore illinatur: pars autem crassior unguenti linteamini imponatur, quod nunquam mutetur. Sunt qui novella & primo erumpentia plantæ germina accipiunt, eorumque succum expressum in butyro coquunt ad succi consumptionem, atque novo succo addito bis terve repetunt.

Not. 1. Oportet ut paretur sufficiens quantitas unguenti eo anni tempore quo flores haberi possunt, cum nonnunquam integer annus aut amplius ad curam perficiendam requiratur. 2. Quamvis ulcera primo majora fiant, ne metuas; siquidem unguentum postquam humores omnes absumpserit & exsiccaverit, ea demum sanabit & cute obducet. 3. Unguentum hoc in scrophulis humidis & pure manantibus utile est, in siccis parum valet: sed ad Basilicum & Præcipitatum confugiendum est.

Vetus apud Italos adagium hoc quidem est, *Aralda che tutte piaghe salda*, hoc est, Digitalis quæ omnia vulnera sanat.

DIPSACUS.

Dipsacus sativus & Carduus Fullonum, *Off.* Dipsacus sativus, *C. B. P.* 385. *J. B.* 3. 73. *Inst. R. H.* 466. Carduus Fullonum sive Dipsacus sati-

ſativus, *Lobel. Icon.* 17. Labrum vener. *Matthiol. Lugdunenſ*, vulgo, *Chardno a Bonnetier ou a Foulon.*

Duorum aut trium cubitorum, aut etiam majorem altitudinem aſſequitur, caule pollicari, recto, recte, rigido, multis alis concavo, ſtriato, ſpinulis quibuſdam horrente: folia bina appoſita ita circa caulem conjuncta ſunt, ut concavum labrum excipiendæ roris vel pluviæ aquæ efficiant, ampla, longa, dilute virentia, marginibus ſpinoſa, dorſo vero eminente durioribus etiam ſpinis rigentia: ſcaporum faſtigia oblonga occupant capitula quæ pugnum implent, compoſita ex plurimis foliis imbricatis ſquamarum inſtar poſitis, cum mucronibus rigidiſsimis hamulorum inſtar reflexis, & axi medio favi æmulo affixis; e quorum alis ſurgunt floſculi multifidi, candidi aut ex albo purpuraſcentes, embryonis parti ſupremæ coronatæ inſidentes & abeuntes deinde in ſemina ſtriata veluti Fœniculi, guſtu amaricantia. Inabelſcunt per vetuſtatem capitula, ac in ipſis per medium ſectis ſubinde parvuli quidam vermiculi reperiuntur. Radice nititur lævi, candida, mediocris longitudinis. Agri Pariſienſis incola in agris ſeritur, cujus echinata capitula utilia ad rudes pannos depectendos & expoliendos habentur & expetuntur. Radix & folia in uſum veniunt medicum.

Scrophulas ſanare dicitur Carduus Fullonum. Omni putredini reſiſtit. Coctus in vino purgat per urinam non ſecus ac Aſparagus. Phtiſicis etiam quodammodo deſperatis, experimento Guidonis Helidei & Henrici Stromajeri, Achilles Gaſſerus *in Obſe.* mire proficuam comperit radicem tuſam & melle exceptam.

Radicis decoctæ in vino uſus in rhagadibus ani conſolidandis commendatur & in verrucis abigendis.

Aqua quæ in foliorum concavo reperitur caliginoſis & rubentibus oculis prodeſſe creditur. Eadem maculas faciei emendat & exterit.

DRACUNCULUS.

TRES plantarum ſpecies diverſæ in Officinis occurrunt ſub Dracunculi nomine, ſcilicet Dracunculus major ſeu Serpentaria, Dracunculus pratenſis ſeu Prarmica, & Dracunculus eſculentus ſeu Tarchon.

DRACUNCULUS major, Dracontium, Dragontea & Serpentaria, *Off.* Dracunculus polyphyllus, *C. B. P.* 195. & *Inſt. R. H.* 160. Dracunculus major vulgaris, *J. B.* 2. 789. Drocontium, *Dodon. Pempt.* 329. Arum polyphyllum, Dracunculus & Serpentaria dictum, caule maculato, majus & elatius *Hort. Lugd. Batav.* Erva de ſancta Maria, ſive Dracunculus major, *Piſonis* 240. Anguina, Dracontia, & Serpentaria Colubrina, *Lob. Icon.* 600. vulgo, *Serpentaire.*

Dracunculo majori profunde in terram depacta radix eſt, perennis, fere orbiculata, volam implens, bulbo ſimilis, multis candidis capillamentis ſtipata, candida, tenui cortice flaveſcente induta, ſapore fervido, cujus lateribus parvi bulbi plures quibus ſe propagat adnaſci conſueverunt. Caulis unicus, rectus, pollicaris & craſsior, ſeſquicubitalis & altior, teres, lævis, verſicoloribus lituris veluti Serpentum maculis reſperſus, e tunicis convolutis conſtans. Ipſa vero folia pediculis dodrantalibus, fungoſis donata, in ſegmenta digitata, ſena, ſeptena vel plura, oblonga, anguſta, lævia, ſplendentia, glabra, fin-

finduntur; e quorum medio eluctatus scapus vix digiti minimi crassitiem æquat, cujus fastigium occupat vagina oblonga, pedalis, coloris foris herbacei, intus in purpura rubentis, odoris fœtidi admodum, quæ evoluta florem constituit monopetalum anomalum, auris asininæ vel leporinæ forma, e sinu suo pistillum promens nigricans, longum, crassum, Ari majus, & in mucronem acutiorem desinens, ad basim plurium apicum congerie & plurimis embryonibus stipatum, qui singuli deinde abeunt in baccas fere globosas, succosas, racematim dispositas, primum virentes, deinde rubentes, ferventi ac mordaci gustu, uno vel altero semine fetas subrotundo, duriusculo, quodammodo rugoso. Calidarum regionum incola hic in hortis colitur. Radix & folia ex usu sunt.

Principia quæ ex Serpentaria analysi chymica extrahuntur, ab Ari principiis parum differunt: salem essentialem ammoniacalem multo acido saturatum continent & sulphure acri copioso implicitum.

Radix & folia Dracunculi Ari vires obtinent, ita ut unum pro altero substitui possit. Nos tamen Simon Paulli monet mitius esse Arum Dracunculo remedium; quare ubi fortius aliquantulum extergere animus est, Dracunculus anteponendus est. Eamdem ob causam frequentius in externis usurpatur.

Interne ut Arum usurpatus venenum a corde pellere dicitur. Crassos ac lentos humores, in pulmonum & viscerum glandulis hærentes incidit, & expurgat, obstructiones aperit, menses & urinas movet. In asthmate pituitoso, mensium suppressione, affectibus chronicis & cachexia a lympha tenaci & inspissata utiliter usurpari potest. Radix exsiccata & pulverata ad ℈j. aut ℈ij. præscribitur. Alvum nonnunquam subducit. Ex ea radice fæcula seu gersa sicut ex Aro præparatur.

Externe radix optimum est remedium contumacium ulcerum quæ cacoethe nuncupantur. Expurgat enim abstergitque strenue. Folia quoque ut pote simili facultate instructa ulceribus vulneribusque recens inflictis accommoda sunt; & quanto minus fuerint sicca, tanto magis conglutinant: nam quæ sicciora viribus sunt acrioribus, quam ut vulneribus conveniant. Venenatorum animalium morsibus imposita recentia venenum extrahunt, ac brevi tempore partes affectas sanant. Fructus valentior est non foliis tantum sed & radice: proinde & cancros & polypos eliquare creditus est. Succum quoque ejus oculorum vitia expurgare dicunt. Recens radix ferventi cinere tosta & imposita dolorificas & tumentes hæmorrohidas curat, scirrhosos tumores resolvit, strumas & lienis duritiem emollit. Supposita menses remorantes trahit. Eadem absterguntur cutis maculæ quæcunque.

Radicis Serpentariæ pulvis recipitur in celebri ad cancrum pulvere cujusdam Antonii Fuchsii Itali de quo mentionem faciunt Rodericus a Castro *L.* I. *De Morbis mulierum*, & Daniel Sennertus *T. III fol.* 758. Pulvis Benedictus a Fuchsio dicebatur: sic autem ab illis describitur.

℞. Sandaracæ græcor. vel Arsenici albi subtilissime pulverati ℥j. Per quindecim dies de die tertio in tertium affundatur aqua vitæ ad supereminentiam unius transversi digiti, identidem agitando. Post triduum aqua vitæ abjiciatur & nova affundatur. Post quintam affusionem pulvis exsiccetur. Tum adde radicis Dracunculi majoris mense Julio vel Augusto collectæ, in taleolas scissæ, exsiccatæ & pulveratæ ℥ij. Fuliginis camini

splen-

ſplendidi ℥iij. Redigantur omnia in ſubtiliſſimum pulverem ſuper lapidem marmoreum, & ſerventur in vaſe vitreo bene clauſo per longum tempus, ſaltem anni unius integri. Rodericus a Caſtro refert, Fuchſium hunc poſtquam ſuum pulverem inſperſiſſet, ſi intra triduum tumor non exacerbabatur, ſed in melius tendebat ſanari poſſe prædixiſſe, cum procul dubio conjiceret cancri radices non admodum alte eſſe infixas, nec humorem valde aduſtum: atque tum in uſu pulveris ad 30. diem perſtitiſſe, quo termino, ut referebat, radices extinctæ per ſe cadebant, ac ſi quid adhuc hæreret ſcalpello præſcindebat.

Pulverem autem hunc ita applicabat. Mane ipſe jejunus ſputum ſuper bombacem apponebat: ſi cancer exulceratus, abſterſo prius vulnere ab omni ſanie, aſpergebat pulverem, adeo ut totus cancer tegeretur, & cum illa ſupra ſcripta bombace tegebat. Cum adhæret numquam cadit, niſi una ſecum radices tollat. Solet ut plurimum inferre dolorem non continuum ſed interpolatum, quando humor acris & mordax non poteſt purgari per ulcus. Et aliquando fit magnus tumor, quando ille acris humor purgatur per ulcus: eo tempore neque removendum medicamentum, neque aliud ſupra apponendum, ſed circum circa oleum illinendum roſaceum, & poſtea dimittendum uſquedum per ſe cadat. Poſtea purgandum ſicut alia ulcera. Ipſe Fuchſius uſus eſt pulvere incarnativo & mundificativo hoc.

℞. Thuris, Sarcocollæ, Maſtiches, Mirrhæ, Aloes, Mumiæ, Ariſtoloch. rotundæ ana ℥iij. Mercurii præcipitati ℨjß. F. pulvis ſubtiliſſimus. Digeſtivi loco ſolum uſus eſt unguento ex Terebinthina & vitello ovi.

Dracunculus uſurpatur in emplaſtro Diabotano D. Blondel *Collectan. Pharm. Penicheri*.

DRACUNCULUS Pratenſis, Ptarmica, *Off.* Ptarmica vulgaris, folio longo ſerrato, flore albo, *J. B.* 3. 147. *Inſt. R. H.* 496. Dracunculus pratenſis, ſerrato folio *C. B. P.* 98. Draco ſylveſtris, ſive Ptarmice, *Dod. Pempt.* 710. Pyrethrum, *Brunsfels:* Mentha ſarracenica Myconi, *Lugd.* 672. Tanacetum album ſeu acutum, *Trag.* 159. vulgo, *Herbe a eternuer*.

Hæc planta cubitalis eſt, nonnumquam bicubitalis & tricubitalis, radice oblique acta & velut geniculata, fibris majuſculis & longiſſimis donata, ſapore acri & fervido: caule ſingulari, tereti, glabro, fiſtuloſo, gracili, ſatis tamen rigido: cui alterno aut potius nullo ordine poſita adnaſcuntur folia forma & magnitudine Oleaginis ſimilia, ſed ab imo ad ſummum argutis aſperiuſculiſque denticulis circumquaque ſerrata, atro virore ſplendentia, ſapore fervido, Pyrethri mitiore. Summus ſcapus nonnihil anguloſus & ſubhirſutus in ſurculos aliquot dividitur, qui umbellatim fere flores geſtant candidos, radiatos, Millefolii terreſtris duplo vel triplo majores, odore non diſſimili ſed remiſſiore: quorum diſcus ex plurimis floſculis arcte ſtipatis & in quinque ſegmenta acuta diviſis, corona vero ex ſemifloſculis componitur trifariam diviſis, embryonibus inſidentibus & calyce ſquamoſo breviore quam in Millefolio comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina tenuia. Agri Pariſienſis incola in pratis udis & paluſtribus Julio menſe floret. Radix & folia in uſum licet minus frequentem veniunt.

Ptar-

Ptarmica sale essentiali oleoso acri donatur. Plantæ siccæ pulvis naribus inditus sternutamenta movet, unde ei nomen. Verum raro usurpatur, nec nisi cum aliis generosioribus capiti appropriatis remediis destituimur. Radix commansa caput purgat & dentium dolores mulcet pituitam eliciendo. Dicunt quoque contusa ipsius folia viridia, contusionibus imposita discutere livorem. Adduntur a nonnullis Lactucis aliisque acetariis hujus folia, quorum frigiditatem veluti Eruca & Draco, corrigunt quoque ac temperant.

DRACUNCULUS esculentus sive Tarchon, *Off.* Abrotanum Lini folio acriori & odorato, *Inst. R. H.* 459. Dracunculus hortensis, *C. B. P.* 98. Dracunculus hortensis, sive Tarchon, *J. B.* 3. 148. Draco herba, *Dod. Pempt.* 709. Tarchon Avicennæ & Sethi, *Gesner. Hortor:* vulgo, *Estragon.*

Fruticosa promit duorum cubitorum & ampliora virgulta, dura, gracilia, nonnihil angulosa, inconditis ramis divisa: foliis primo orientibus divisis, ubi vero adolevit, foliis onusta Lini folia æquantibus aut Hyssopi, atro-virentibus, splendidis, omnis divisionis ignaris, sapore acri, aromatico, cum quadam dulcedine grata, Anisum conditum æmulante. Flores eo ordine per summos ramos quo in Abrotano, in corymbum digesti, flosculosi, sed exigui & vix conspicui, plurimis flosculis constantes tubulosis, in summitate quinquefariam divisis, embryoni insidentibus & calyce squamoso comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen minutum, pappis nequaquam instructum. Radix perennis novam singulis annis stolonum sobolem emittit. In olitoriis hortis colitur.

Planta tota insigni acrimonia prædita est, & sale essentiali oleoso aromatico donatur. Valenter incidit, aperit, digerit, appetentiam excitat, flatus dissipat, urinam & menses ciet, obstructiones expedit, mansa pituitam ducit & salivam instar Pyrethri; hinc dentium dolores mulcet & humidum cerebrum purgat. Frequentissimus est apud nostrates usus ejus in acetariis ad temperandam & corrigendam aliarum herbarum quibus admiscetur frigiditatem & cruditatem. Prodest Tarchon, scribente Matthiolo, iis quibus ventriculus frigidior. Vehementer excalefacit: ad pestis contagia maxime & primæ laudis est ejus aqua stillatitia apud Anglos, auctore Lobelio: quæ tamen virtus J. Raio prorsus ignota fuit.

D U L C A M A R A.

DULCAMARA, Amaradulcis, Solanum Scandens, *Off.* Solanum scandens seu Dulcamara, *C. B. P.* 167. Glycypicros sive Amaradulcis, *J. B.* 2. 109. Dulcamara, *Dod. Pempt.* 402. Salicastrum, *Plinii:* Circæa, *Adversar. Lobel.* 104. Vitis sylvestris, *Camerar. Epitom.* 986. Solanum lignosum sive Dulcamara, *Parkinson. Raii Histor.* 672. vulgo, *Morelle, Douce amere.*

E radice modica, fibrosa, sarmenta lignosa, fragilia, tenuia, tres, quinque vel sex pedes longa, vicinis sepibus aut fruticibus scandendo se circumvolventia emittit. Cortex novellorum ramulorum viret, sed vetustiorum ipsorumque caudicum asperior cinericeo subcandicat colore, extrinsecus quidem, nam intrisecus pulchre etiam viret. Lignum fragilem medullam intus fungosam habet. Folia alternatim nascuntur oblonga, lævia mucronata, Smilaceis minora, atro-

viren-

virentia, duabus pinnis nonnumquam ima parte aurita, pediculo circiter unciali. Flores in muſcariis exiguis fœtidi, ſed pulchelli, monopetali, rotati, in quinque ſegmenta anguſta, acuminata, extrorſum reflexa partiti, cæruleo-purpurei, quandoque candidi, in quorum medio apices lutei in umbonem compoſiti. Ex floris calyce ſurgit piſtillum mediæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem ſeu baccam ſucculentam per maturitatem coccinei coloris, ſublongæ formæ, lenti & ingrati ſaporis, parvis granulis compreſſis, albentibus repletam. Aquoſa & rigua amat. Tota planta uſitata eſt.

Analyſi chymica cum Solano officinali fere convenit. Chartam cæruleam folia rubro colore vix tingunt: ſapore fatuo & odore narcotico donantur. Fructus vero vinoſum ſaporem refert & chartam cæruleam rubro tingit colore. Salem eſſentialem continet ammoniacalem qui in foliis multo ſulphure craſſo narcotico involvitur, in fructibus vero hujus ſalis pars acida magis evoluta eſt. Unde fructus magis refrigerant & repercutiunt, folia vero magis reſolvunt & abſtergunt.

Intus ſumpta efficax cenſetur ad hepatis & lienis obſtructiones reſolvendas. Urinam ciere dicitur, & contra hydropem utiliter exhiberi. Fertur a ruptis & ex alto præcipitatis aut etiam cæſis ſuccum utiliter bibi. Creditur ſiquidem concretum alicubi in viſceribus ſanguinem diſſolvere & partium læſarum ſanitatem procurare. Parkinſonus ſcribit quoties ex Medicorum præſcripto illum exhibuit, ſe comperiſſe ſatis violenter purgare. Et Prævotius *L. de Med. Pauperum*, ligno Dulcamaræ decocto inter bilem benigne evacuantia principem locum tribuit. Tragus hujus ligni decoctum præſcribit in morbo regio præſertim inveterato.

℞. Dulcamaræ ligni ℔j. ac minutim in fruſtula tali ludicri inſtar conciſam cum menſura vini albi in novam ollam, eamque operculo exiguo foramine in medio pertuſo probe contectam & maſſa farinacea oblinitam reponas, ſuperque carbones lento igne decoquito ad tertias, demumque his utare. Hæc potio mane una hora antequam ſurgas, & veſperi cum lecto te committere velis, cyathi vulgaris menſura ſumpta, morbi regii cauſam, bilem nempe viſcidam leniter per alvum & urinam exigit.

℞. Caulium virid. Solani lignoſi conciſor. ℥iiij. Coccinill. ℈j. vini albi ℔ij. Infunde calide in vaſe clauſo per noctem. Colaturæ adde Syrup. Heder. terreſtr. ℥iiij. Theriac. Androm. ℥ß. M. Doſis ℥iiij. vel vj. bis terve die.

Hoc traumaticum infuſum a Th. Fullero ſingulariter commendatur ad caſum ab alto, & contuſiones. Cruorem quippe extravarſatum & grumeſcentem mire diſſolvit, in maſſam ſanguinis intra vaſa majora circulantis denuo propellit; atque illinc partim per diaphoreſim, per diureſim, partimque nonnumquam per catharſim exterminat. Tam potenter & ſpecifice, inquit, operatur, ut aliquando (non ſine ſtupore) notaverit ab ejus uſu urinam (propter grumos ſolutos abſorptos, & ſero commiſtos) plane nigricantem reddi.

Externe vi anodyna & reſolvente plurimum valet. Sebizius viridem Dulcamaram contuſam & cataplaſmatis forma applicatam ait mitigare mammarum dolores, emollire earum duritiem, atque diſſolvere in iis grumeſcens lac. J. Raius refert cataplaſma ex foliorum Dulcamaræ conciſor. manipulis quatuor cum ℥iiij. ſeminis Lini pulverati decoctor. in vino moſchato cretico aut larido

por-

porcino, calide applicatum, unius noctis ſpatio tumorem capitis humani magnitudine reſolviſſe, & contuſiones deploratas muſculorum ſanaviſſe.

Mulieres in Hetruria, narrante Matthiolo, Acinorum ſuccum uſurpant ad faciei nitorem, & lentigines maculaſque delendas.

E B U L U S.

EBULUS, Sambucus humilis, Sambucus herbacea, Chamæacte, *Off.* Sambucus humilis, ſive Ebulus, *C. B. P.* 456. *Inſt. R. H.* 606. Ebulus ſive Sambucus herbacea, *J. B.* 1. 546. Ebulus, *Dodon. Pempt.* 381. Chamæacte, *Dioſcorid.* vulgo, *Teble.*

Hæc planta herbacea Sambuci æmula, raro hominis altitudinem aſſequitur, ſæpius ſeſquicubitalis: ex radice longa, digitalis craſſitudinis, non lignoſa, carnoſa, albida, late ſparſa, ſaporis amaricantis, ſubacris & nauſeoſi, caules herbaceos promit, ſtriatos, anguloſos, ac frequentibus articulis geniculatos, Sambuci ritu medulloſos, hybernis menſibus contabeſcentes: frondes ordinatius diſpoſitas, e tribus quatuorve conjugationibus ad craſſum, nervoſum pediculum annexis, imparique extremo folio compoſitas, quarum ſingula folia Sambucinis longiora, acutiora, ambitu ſerrata, odore graviore. Flores in umbellis naſcuntur parvi, numeroſi, odorati, & neſcio quid nucleorum Perſicorum magmatis ſpirantes, ſed eſu vix ferendi, candidi, monopetali, rotati, quinquepartiti, cujus meditullium a mucrone calycis tamquam a clavo perfoditur inter quinque ſtamina candida & totidem apices ferrugineos. Floribus deciduis calyces abeunt in fructus ſeu baccas, per maturitatem nigras, torulis multis anguloſas ante maturitatem & pene triangulas, poſt vero magis rotundas, ſucco ſuo manus rutila quadam purpura inficientes, ſeminibus fetas oblongis, ternis, altera parte gibbis, altera anguloſis. Ad vias publicas & in agrorum limitibus non raro occurrit. Cortex radicis, folia, baccæ uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex folior. & ſummitatum Ebuli recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſub finem ruſeſcentis, odoris & ſaporis ingrati, primo obſcure acidi, deinde remiſſioris ac tandem ſubſalſi ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. xlviij. humoris ruſeſcentis, primo leviter alcali, urinoſi, ac tandem intenſi ℔ij. ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, ſale urinoſo copioſo impregnati ʒvij. gr. xlviij. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒiiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. ex quibus ſalis fixi leviter alcalini ʒiij. gr. ij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij. ʒij. gr. xxiiij. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj.

Baccarum maturarum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & ſaporis fatui, ingrati & obſcure ſalſi, deinde obſcure ſubacidi ℥ix. ʒvj. gr. xlviij. humoris rufi, odoris & ſaporis ingrati, primo ſubacidi, deinde acidi, ſubſalſi & auſteri ℥vij. ʒij. gr. xviij. humoris limpidi, ruſeſcentis, acidi, alcali, urinoſi & auſteri ſimul ℥xj. ʒiij. gr. xxxvj. olei ℥xiiij. ʒiiij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥ix. ʒvij. gr. xxxvj. quæ rite per 12. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij. ʒiij.

ex

ex quibus salis salsi talcosi ℥j. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒvij. gr. xlij. in calcinatione ℔j. ℥vj. ʒiiij. gr. xxxvj.

Folia Ebuli amaricantia sunt, baccarum vero magis intensus est amaror, cum quadam adstrictione: chartam cæruleam earum succus non mutat. Sale essentiali ammoniacali cum oleo copioso, baccæ præsertim donantur tum tenui, tum crasso.

Ebulo facultas purgandi per alvum eximia & valida tribuitur: radices ad hunc scopum efficacissimæ sunt ac præsertim cortex ejus. Alii sumunt medianum stipitis corticem. Post radices sunt baccæ & semina. Asparagi seu turiones & folia mitiora censentur. Radicis substantia lignea interior adstringit potius, & propterea in fluore albo & nimio mensium fluxu ex vino sumpta a P. Hermans & a Friderico Hoffmanno laudatur. Folia digerendi & discutiendi potentia præstant. Educunt autem cortices non modo pituitam, sed & aquosos potissimum humores: utiles idcirco prædicantur ad hydropicorum purgationes; sed tamen correctæ & ubi vires suffecerint. Purgant enim cum molestia, ventriculum subvertunt, vomitum nonnumquam promovent, interioraque viscera omnia perturbant. Male omnibus usus earum succedit, quibus hepar obduruit, ut quando morbo regio ascites successit. Quamobrem nec temere nec nisi valde robustis & viribus adhuc integris ex Ebuli corticibus medicamentum aut potio danda.

Succus, cui vis purgandi valida, elicitur vel e radice vel e mediano stipitis cortice contuso, affuso Hordei vel uvarum passarum decocto cum Cinnamomi vel Nucis mosch. momento & Sacchato. Infusum corticum radicis Ebuli, non adeo violentum est, decoctum vero minus. Coctura, auctore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exsolvitur. Succus exhibetur ad ℥j. Cortex in vino maceratur vel decoquitur ab ℥ß. ad ℥ij. si causa morbi frigida, si febris absit: alias pro affectus natura potio temperanda est.

Semen in pulvere præscribitur ad ʒj. Seminum Ebuli ℥ß. in vini albi ℥vj. maceratur per noctem & colatura hydropicis propinatur. Vel etiam ex eorumdem seminum ʒvj. contusis in aq. florum Parietariæ emulsio hydragoga conficitur. Fridericus Hoffmannus radicem, dempto cortice, tempore verno rubicundam collectam & pulverizatam a ʒß. ad ℈ij. exhibitam nimio mensium fluxui mederi scribit. Ex baccis Rob conficitur ad aquas hydropicorum in robustioribus subjectis educendas ab ℥ß. ad ℥j. exhibitum.

Flores Ebuli sicut flores Sambuci interne sudores movent.

Ex Ebuli seminibus in aqua calida maceratis & fortiter expressis oleum aquæ supernatans obtinetur quod externe dolores podagricos demulcet & tumores optime resolvit.

Aqua stillatitia radicum Ebuli commendatur a D. Duval Medico Paris. in doloribus, inflationibus & obstructionibus lienis: propinatur ad ℥iiij. per decem aut duodecim dies mane, jejuno ventriculo.

Folia cocta ad cataplasmatis formam sopiendis podagricorum doloribus conferunt. Eadem tumores aquosos & herniam in specie aquosam discutiendo ac resolvendo tollunt. Contusa & imposita ambustæ parti eam persanant. S. Paulli *Quadrip. Botanico* ingentem testium & scroti inflammationem in

puero, cataplasmate ex foliis Ebuli & Agrimoniæ partibus æqualibus & vino rubro coctis curavit. Cortex radicum potenter discutit & emollit, unde externe in inflammationibus & erisypelate admovetur. Ad tumores pedum œdematosos resolvendos, aut dolores podagricos, rheumaticos sedandos, fotus foliorum Ebuli, Tanaceti, Salviæ in aqua vel vino coctorum commendatur.

℞. Cortic. radicum Ebuli ℥j. Baccar. Juniper. ℥j. flor. Sambuc. P. j. Macerentur in vini q. s. Colatura detur ad aquas per urinam & alvum educendas.

℞. Fol. Ebuli recentium ℔ij. Contunde & misce cum butyri majalis ℔j. Coq. ad herbæ siccitatem. F. colatura & unguentum erit efficacissimum ad tumores resolvendos, arthriticos dolores sedandos.

Radix & semina Ebuli usurpantur in hydragogo eximio *Renodæi*. Radix adhibetur in syrupo hydragogo *Pharmacop. Regiæ*, & in emplastro de Ranis cum Mercurio *Ejusdem*. Folia vero in extracto panchymagogo *Crollii*, & in ung. Martiato, *Pharmacop. Regiæ*.

E L A T I N E.

ELATINE & Veronica femina, *Off.* Linaria segetum, Nummulariæ folio villoso, *Inst. R. H.* 169. *Raii Hist.* 759. Elatine folio subrotundo *C. B. P.* 252. Elatine mas, folio subrotundo *J. B.* 3. 372. Veronica femina Fuchsii sive Elatine *Dod. Pempt.* 42. Verbasculum quorumdam, *Lugd.* 1301. vulgo, *Velvote* ou *Veronique femelle*.

Radix alba, simplex, tenuis, paucis fibris donata, recta in terram descendit. Caulis tenuis, rotundus, vix palmum altus: verum flagella quæ ad latus supra terram spargit, longitudine non raro spithamam excedunt. Folia quam Alsines mediæ majora, rotundiora, pallide viridia & canescentia, hirsuta & ad tactum mollia, circa margines plerumque æqualia, interdum tamen obiter dentata, pediculis brevissimis fulta, situ alterno. Ex alis foliorum emergunt pediculi singulares, longi, tenues, singulos flores sustinentes Linariæ similes, parvos, monopetalos, anomalos, personatos, posterius in caudam seu calcar tenue, incurvum desinentes, anterius in duo labia divisos quorum superius colore pullo, bifariam, inferius vero, ex herbido flavescens trifariam secatur. Ex calyce pentaphyllo surgit pistillum posticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum seu testam membranaceam, subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, seminibusque pluribus minutis, subrotundis fetam. Usu hreba est quæ in sylva Bononiensi sponte crescit.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, sub finem subacidi ℥xiij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, deinde rufescentis, intense acidi & austeri ℔iij. ℥ij. ʒv. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. olei ʒvj. gr. xlij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ponderosorum & terræ similium ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi ʒij. gr. xxxvj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xviij.

Elatines folia intense amara sunt, subadstringentia, & aliquid oleosi spirant.

rant. Salem essentialem continere videntur Tartareo-aluminosum, mediocri olei portione involutum.

Summe vulneraria est, temperans & detergens, aperit & resolvit. Ejus infusum, decoctum vel aqua distillata usurpari solent ad ℥iiij. vel ℥vj. Succus vero ab ℥iij. ad ℥v. bis terve die potus. Laudatur in cancro, podagra, impetigine, lepra, hydrope, scrophulis. Pena & Lobelius narrant, quemdam misellum barbitonsorem, cum perdocti Medici complures nasum cujusdam ægrotantis abscindere decrevissent, hoc remedium a quopiam suo hero edoctum, amputationem dissuasisse, & hujus plantæ succi litu & potu sic effecisse ut nasus non abscinderetur & ut reliquo corpori in lepram prono mederetur. Ejus extractum præparatur & ad ʒj. exhibetur. Externe admota planta, vel succus effusus ulcera sordida & cancrosa abstergere, cohibere & sanare dicitur. Unguentum ex ea conficitur a Tournefortio ad ulcera, hæmorrhoides, scrophulas, cunctaque cutis vitia prædicatum.

℞. Elatines floridæ q. v. Contundantur & macerentur per 24. horas in vini albi q. s. ut herba tegatur. Tum fiat colatura cum forti expressione. Coquatur ad tertias & affund. adip. porcini q. s. F. unguentum.

Utiliter quoque a nonnullis in enematum decoctis adversus alvi profluvia & dysenteriam usurpatur.

ENDIVIA sive INTYBUS.

ENDIVIA sive Intybus Cichorii species est. Intybum tamen a Cichorio J. Raius distinguit foliis brevioribus, non laciniatis & quod annua planta sit, cum Cichorium perennet. Tres Endiviæ species usitatæ sunt, Endivia latifolia, seu vulgaris, Endivia angustifolia, seu Scariola vulgaris, & Endivia crispa seu Romana.

ENDIVIA latifolia, Endivia vulgaris, Intybus sativa, Intybum latifolium, Scariola latifolia Seriola, *Off.* Cichorium latifolium, sive Endivia vulgaris *Inst. R. H.* 479. Intybus sativa, latifolia, sive Endivia vulgaris *C. B. P.* 125. Intybum sativum latifolium *J. B.* 2. 1011. Intybus major sativa, Cichorium domesticum *Tabern. Icon.* 173. Seris domestica *Dioscoridis*: Cichorea sativa *Tragi* 273. Intubus *Turn*: Intubum latifolium sativum Fuchs. *Dod*: Scariola Arabum, *interpretibus*: Gallice *Endive commune* ou *Chicorée blanche*.

Radicibus est fibrosis, lacte prægnantibus: foliis per terram sparsis antequam caulescat, longis, latis, Lactucæ foliis similibus, in ambitu subinde crenatis, subamaris: foliis quæ in caule sunt quasi hederaceis, minoribus: caule cubitali & sesquicubitali, lævi, striato, inani, multis ramis brachiato, tortuoso, vulnere lac fundente; floribus e foliorum alis nascentibus, cæruleis, Cichorii sylvestris, seminibus quoque consimilibus.

ENDIVIA angustifolia seu minor, Intybus angustifolia, Scariola vulgaris seu angustifolia, Seriola & Endiviola: *Off.* Cichorium angustifolium, sive Endivia vulgaris *Inst. R. H.* 479. Intybus sativa, angustifolia *C. B. P.* 125. Intybum sativum, angustifolium *J. B.* 2. 1011. Serium, Cichorium sativum minus *Tabern. Icon.* 174. Intybum sylvestre *Gerard.* Intybus sive Endiviæ minor angustifolia *Parkinson*: vulgo, *Petite Endive*.

Foliis est angustioribus, sapore amariore, caule ramosiore; in reliquis cum priore convenit.

ENDIVIA crispa, seu Romana, Intybus crispa, *Off.* Cichorium crispum *Inst. R. H.* 479. Intybus crispa *C. B. P.* 125. Intybum sativum crispum *J. B.* 2. 1011. Intybus crispa, Endivia crispa *Tabern. Icon.* 173. Seris seu Intybus crispa *Adv. Lobel*: vulgo, *Chicorée frisée.*

Foliis est quam Endivia vulgaris majoribus, ubique in ambitu crispis ac sinuatis: caule ceteris majore, crassiore, teneriore, semine nigro: cetera similis.

J. Bauhinus hortulanorum mangonio Intybum crispam effici opinatur. J. Raius Intybum crispam a sativa specie differre existimat. Seritur Intybus in hortis olitoriis, ad usum culinarium. J. Raius observat quod vere sata celeriter adolescat, & ipsa æstate florens semina proferat & deinde intercidat: Julio vero sata in hyemem restet, Septembri aut Octobri terra obruta, colligatis prius foliis, nivis instar candida reddatur, ac deinde mensibus hybernis, aliorum acetariorum loco, mensis inferatur palato sapida & grata.

Analysi chymica, totius Intybi sativæ majoris recentis cum radicibus ℔v. præbuerunt humoris primo subturbidi, deinde limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure salsi, obscure acidi, tandem manifeste acidi ℔ij. ℥xij. ʒj. humoris limpidi, manifeste & magis ac magis acidi, sub finem rufescentis, atque saporis odorisque leviter empyreumatici, austeri ℔j. ℥x. ʒvj. gr. xviij. humoris fusci, odoris & saporis vehementer empyreumatici subacidi, acris & salsi, sub finem rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒv. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒv. gr. viij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. lviij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xliiij.

Ex Intybi sativæ candidæ foliorum recentium & a radicibus separatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, primo inodori & insipidi, obscure salsi, deinde subacidi ℔iiij. ℥iiij. ʒiiij. humoris limpidi, subsalsi, urinosi ℥v. ʒiij. gr. xiv. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. ʒij. gr. xxiiij. olei ʒv. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. circiter xx. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒvij. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒvij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. viij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. gr. xx. in calcinatione gr. xlij.

Intybi viridis junioris foliorum recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, rufescentis, odoris & saporis herbacei quasi lixiviosi, subsalsi ℔j. ℥xv. ʒj. gr. vj. humoris rufescentis, subturbidi, ejusdem saporis & odoris ℔j. ℥ij. ʒiiij. humoris flavescentis, limpidi, saporis & odoris lixiviosi, subsalsi & aliquantisper urinosi ℔j. ℥iiij. ʒj. gr. liiij. humoris turbidi, rufescentis, odoris & saporis empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒj. gr. xxij. salis volatilis urinosi concreti nitidi ʒj. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvij. gr. xxvj. in calcinatione ʒvj. gr. xij.

En-

Endiviæ viridis folia recentia ſalem eſſentialem continere videntur nitroſo-ammoniacalem cum olei tenuis & paululum terræ permiſtum. Nullum acidi ſignum præbuerunt in tentaminibus ob maximam ſalis urinoſi copiam.

Endiviæ folia colligatione dealbata aliquantulum acidi exhibuerunt, minus vero ſalis volatilis & terræ: ſuccus eorum, dum colligantur ut dealbeſcant, quamdam fermentationem intus ſuſcipit, qua ſalia volatilia in hac planta copioſa & evoluta ſatis, partim avolant, remanente acida portione & aqua. Terra autem eadem fermentatione attenuata cum ceteris principiis intimius miſcetur.

Folia dealbata teneriora ſunt & palato magis ſapida virentibus, ob acidi portionem magis evolutam & cum alcalinis & oleis intimius permiſtam; virentia amaricantia ſunt ob molecularum ſalinarum craſſitiem & diverſam cum oleo & terra miſcelam.

Endiviæ virentes apud nos raro eſitantur, ſed anguſtifolia & criſpa curæ olitorum qui illas terra vel arena in hortis vel in cellis ſubterraneis obruunt, candidæ factæ & dulciores, in acetariis crudæ in mediis frigoribus ſicut lactucæ in æſtate frequentiſſime comeduntur. Uſitatæ ſunt etiam in juſculis carnium, & ex jure coxæ vervecinæ, in quo ſenſim elixantur & tabeſcunt, dum caro aſſatur, ſaporatæ, ut artis eſt, cibum præbent & gratum & ſalubrem

Nec minus notæ ſunt in officinis pharmaceuticis quam in culinis, ubi & virides & dealbatæ in uſum veniunt. Folia præſertim frequenter uſurpantur, ſemina raro, fere numquam radices.

Endiviæ omnes refrigerant, abſtergunt & aperiunt: ſale ſuo nitroſo ammoniacali, ſubtili, multo phlegmate diluto, ſanguinis fervorem ſedant, bilioſorum humorum orgaſmum compeſcunt, acres ſanguinis ſales nimis evolutos & nimis evecta ſulphura ſibi conſociant, & per urinas aut per ſeceſſum abducunt: viſcera maximeque jecur infarctu liberant, emolliunt & diluunt collectam in illis bilem viſcidam & quaſi reſinoſam factam, ſerum glutinoſum ſeu pituitam craſſam dividunt: icterum ſanant, febribus bilioſis ardentibus & inflammationibus quibuſcumque conducunt: hæmorrhagiis medentur. In juſculis & apozematibus temperantibus, refrigerantibus & aperientibus uſurpantur: earum ſuccus defæcatus ſæpius die, ad ℥iiij. vel decoctum pro potu ſolito propinatur.

Simon Paulli *Quadr. Botanico* 322. folia exſiccata commendat, quæ decoctionibus hepaticis permiſta, ad præparandam bilem, quæ icterum invexit, additis Fragariæ foliis, valde prodeſſe aſſerit.

Semen Endiviæ inter quatuor ſemina frigida minora numeratur, ex quibus æque ac ex majoribus emulſiones præparantur.

Externe Endiviæ virentis folia in inflammationibus & tumoribus eryſipelaceis admoventur contuſa. Uſurpantur in enematibus refrigerantibus & emollientibus, & in pediluviis pro concilianda quiete & ſomno, vel tempore æſtivo vel in ardoribus febrilibus.

℞. Radicum Gramin. Fragar. & Aſparag. ana ℥j. Folior. Cichor. ſylveſtr. cum toto, folior. Endiviæ vulgar. Scariolæ, Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Coquantur in ℔iij. ad ℔ij. aq. comm. Colatura dilue ſal. amar. ca-

chartic. ℥ß. Syrup. de pom. ſimpl. ℥ij. F. apozema ad bilem craſſam incidendam in ictero, & hepatis obſtructiones reſerandas. Propinetur per cyathos ſtatis temporibus.

℞. Radic. Cichor. & Nenuphar. ana ℥j. Folior. Endiviæ, Scariol. Bugloſſ. Borrag. Lactuc. & Portulac. ana M. j. Semin. Melon. Citrull. Endiv. & Althææ ana ʒj. Paſſular. Jujubar. ana ℥j. Orizæ contuſæ P. j. Coq. in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. F. apozema ad pituitam tenuem & ſalſam in catharris contemperandam & demulcendam.

℞. Pullum gallinac. exenteratum, excorticatum, capite & pedibus reſectis. Coquatur in aq. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem coctionis adde folior. Intybi utriuſque, Cichor. Sylveſtr. Chærophylli, Borrag. Bugloſſ. Lactuc. Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Per cyathos calens propinetur 3. vel 4. quaque hora ad refrigerandum, aut humorum æſtum compeſcendum in febribus bilioſis.

℞. Fol. Intybi utriuſque, Lactuc. Cichor. ſylveſtr. Borrag. Bugloſſ. Acetoſ. rotund. Scolopendr. Fumar. Agrimon. ana M. j. Contundendo affunde ſenſim ſeri lactis ℔ij. F. colatura cum forti expreſſione. Colatura defæcata, diſſolve ſyrup. de Cichor. ſimpl. ℥ij. F. ſerum medicatum refrigerans & aperiens ad temperandum viſcerum æſtum & obſtructiones aperiendas.

Endivia utraque uſurpantur in ſyrupo de Cichoreo ſimplici & compoſito *Collectaneor. Pharm. Penicheri.*

ENULA CAMPANA.

ENULA Campana, Helenium, Inula, *Off.* After omnium maximus, Helenium dictus, *Inſt. R. H.* 483. Helenium vulgare, *C. B. P.* 276. Helenium ſive Enula campana *J. B.* 3. 108. Helenium *Dod. Pempt.* 334. Elenion *Tragi* 170. Panax Chironium Theophraſti *Anguill*: Inula *Geſner. hortor*: vulgo, *Aunèe*, *Enule campane.*

Radice eſt craſſa, carnoſa, multifida, foris fuſca, intus alba, ſapore acri, aliquantiſper amaro & aromatico, odore etiam, præſertim cum exſiccata fuerit, ſuavi & grato: folia cubitum æquant & ſæpius ſuperant, ſpithamam pene lata, ſuperne pallide virentia, ſubtus incana, per ambitum crenata, utrinque acuta, ad tactum mollia; caulis ad tres vel quatuor cubitos aſſurgit, rectus, villoſus, ſtriatus, ramoſus, flores ſuſtinens radiatos, aureos, amplos, cum ſeminibus longis, anguſtis & pappoſis. Agri Pariſienſis incola delectatur locis pinguibus & udis. Nulla hujus plantæ pars præter radicem odorata ſit. Radix ſola fere totius plantæ pars uſitata autumno & nonnumquam Aprili & Majo menſibus legitur.

Analyſi chymica, ex radicum Enulæ recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis radicem referentis, cum quadam amaritie, primo obſcure ſalſi & obſcure acidi, deinde ſubacidi, auſteri ℔j. ℥xj. gr. xij. humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, cum exigua olei eſſentialis adipoſi & granulatim concreti, cineracei portione, magis ac magis acidi, auſteri ℔ij. ℥ij. ʒv. gr. vj. humoris rufeſcentis, odoris & ſaporis empyreu-

reumatici, intense acidi, austeri ℥ij. ʒiiij. gr. xx. humoris fusci, empyreumatici, obscure acidi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xij. olei spissi syrupi ad instar ℥j. ʒj. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. xx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. lv. in calcinatione ℥v. ʒv. gr. vij.

Ex radicum Enulæ recentium, minutim incisarum & contusarum ℔x. & ℥v. cum aq. communis ℔xl. per tres dies maceratis & per refrigeratorium simul distillatis, prodierunt humoris turbidi, lactescentis, radicis odorem & saporem referentis, sine ullo acido aut alcali manifesto ℔xx. cum olei essentialis cineracei in diversæ magnitudinis flosculos concreti, partim in aquæ superficie fluctuantis, partim fundum petentis ʒv. deinde humoris limpidi, odorati, obscure acidi cum tantillo ejusdem olei ℔viij.

Cineraceum illud oleum concretum in vase idoneo igne eliquatum & postea refrigeratum in humorem spissum, resinosum, Terebinthinæ instar concrevit colore fuscum, & radicis Enulæ odorem referentem.

Humoris illius lactescentis primo distillati ℔xx. oleo semoto, per refrigeratorium serpentino canali instructum iterum distillatæ præbuerunt humoris lactescentis, radicis odorem saporemque referentis cum quodam amarore ℔vj. Humor ille per tempus limpidus evasit, supernatante olei hujus essentialis, cineracei, concreti, portione exigua, & flocculis aliquot candidis oleosis, nivis flocculorum ad instar, ex plurimis lamellis tenuissimis compositis liquoris infimum petentibus, illi flocculi salino-oleosi Camphoræ species videntur seu sal essentialis oleosus haud multum discrepans a Benzoini floribus, nisi quod majori olei copia scateat. Liquor in alambice residuus odoris & saporis expers repertus fuit, attamen obscure acidum in quibusdam tentaminibus se præbebat.

Radix Enulæ campanæ acris est, amaricans, aromatica, nonnihil glutinosa: exsiccata odorem gratum spirat ad Iridem aliquantisper accedentem. Chartæ cæruleæ colorem in subrubrum mutat. Multum resinæ continet hæc radix cum aliqua salis vitriolico-ammoniacalis portione permistam.

Radix Enulæ campanæ ad multa maxime utilis est tum recens, tum exsiccata. Bechica est, stomachica, diuretica, uterina, aperiens, necnon alexipharmaca & sudorifera. Prodest adversus respirandi difficultatem, asthma humidumque, incidendo nempe & attenuando crassos, lentos ac pertinaces humores qui in thorace & pulmonibus hærent. Phthisicorum ulcera pulmonum abstergit. In jusculis & apozematibus bechicis ab ℥ß. ad ℥j. recens præscribitur, vel ex ea cum saccharo conditum paratur ad ℥j. exhibendum. Exsiccata & pulverata ad ʒj. vel ʒij. intus sumitur, vel in vino aut alio liquore idoneo; vel cum melle Narbonensi, aut extracto seu Rob Juniperi fit electuarium crebriori usu ad humores glutinosos ubicumque hærentes incidendos & expellendos, seu per expectorationem, seu per urinas; vel Tabellæ cum saccharo conficiuntur. Extractum ejus quoque præparatur ad ʒß. vel ʒj. exhibendum.

Stomacho etiam commoda & salubris est, unde tritum illud adagium.

Enula campana reddit præcordia sana.

Apud Germanos Salgamarii magnam hujus radicis copiam condiunt, & a Platero dicitur aroma Germanicum quo cibi utiliter condiuntur, & maxime laudatur præ Zingibere & aliis Indicis aromatibus. Revera ciborum concoctionem promovet, laxatum nimis fibrarum ventriculi tonum restituit & firmat, & viscidam saburram qua non solum ventriculus sed etiam intestina infarciuntur incidit & expellit sæpe per secessum, unde alvum fluxiliorem reddere dicitur. Eadem ratione colicos dolores flatulentos compescit: renes expurgat & arenulas pellit; uteri obstructiones reserat & menses suppressos provocat, humores nempe spissos, tenaces & mucosos his in partibus concretos dividendo.

Valet ad venena, non modo quæ corpus inficiunt humanum, sed & reliquorum animantium præsertim quadrupedum. Data enim ovibus, referente Renodæo, cum vino aut aceto, eas servat, & sanat a peste quadam cui sunt obnoxiæ, quam vulgus *Clavelatum* vocat. In peste contagiosisque morbis plurimum laudatur tum ad arcendum contagium, tum ad luem sanandam. Et ex ea vinum præparatur Enulatum dictum, radicem cum musto fermentando, vel eam solummodo macerando in vino. Illud vinum largiter haustum sudores movere dicitur. Urinam ciet, calculos & arenulas pellit, & nephritidi medetur, si per tres dies, decrescente Luna, haustus hujus vini mane, jejuno ventriculo, sumatur. Ejusdem vini haustus mane, jejuno ventriculo, epotus visum mirabiliter acuit, referente J. B. His qui usi sunt mercurio nimio in lue venerea, aut qui ex mercurialibus halitibus artuum tremores patiuntur, decoctum Helenii & Fœniculi potum Ettmullerus commendat, expectando sudorem, ut mercurius per cutis poros e corpore propellatur.

Enula vino decocta, aut ejus succus vino infusus & potus lumbricos & tineas ventris enecat.

Externe potenter resolvit & abstergit. In scabie plurimum valet. Radix in taleolas dissecta tamdiu in aqua coquitur, ut digitis conteri queat: tunc conteritur in mortario, & pulpa per setaceum trajecta cum butyri insulsi parte æquali miscetur & fit unguentum quo pars affecta scabie ungitur. Ejus decocto scabiosorum manus & pedes eluuntur. Idem decoctum tum intus sumptum tum externe admotum a Parkinsono aliisque ad spasmum, contusiones, & dolorem ischiadicum commendatur.

Ex radice exsiccata per spiritum vini resina extrahitur, in qua vis plurima concentrata videtur, quæ in uteri ruptura ex partu difficili specifica audit, referente Paulo Hermanno.

℞. Rad. Helen. exsiccat. ℥ß. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam capiat mane.

℞. Enulæ campanæ ℥ij. Coque in aq. fluv. ad ℔ij. F. ptisana.

℞. Enul. camp. ℥jß. Ireos Florentin. ℥ß. Sem. Cymin. ʒiij. Piper. long. ℥ß. Mellis despumati ℔j. F. Electuarium tussientibus & asthmaticis perutile. Dosis a ʒij. ad ʒiij. mane & sero.

℞. Rad. Enul. exsiccat. & pulver. ʒj. Mellis Juniperini q. s. M. F. bolus ad ventriculum roborandum, renes a muco inhærente liberandos & arenulas expellendas, necnon etiam ad expectorationem promovendam.

℞. He-

℞. Helen. Bardan. Fœniculi ana ℥j. F. ex aqua comm. decoctum ad ℔ij. contra tremores artuum ex mercurialibus halitibus.

℞. Resinæ Helenii ℥ij. Terebinth. Venet. ℥iij. Olei Hyperic. ℥ijß. Myrrh. Sang. Dracon. ana ʒj. M. F. balsamum quo inungantur pudendorum rupturæ post partum.

℞. Radicum Enulæ campanæ & Lapathi sylvestr. ana M. j. Incidantur & coquantur in aq. comm. ℔iij. in vase clauso ad ℔j. Colatura laventur partes scabie affectæ, vel alio cutis vitio. Vel

℞. Earumdem radicum pulpæ per setaceum trajectæ ℥v. axungiæ porc. ℔ß. Flor. sulphuris ℥ij. F. unguentum in scabie.

Enulæ radix usurpatur in syrupo de Artemisia, syrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas*, syrupo antiasthmatico *ejusdem*, Looch sano & Looch pectorali, Opiata Salomonis *Jouberti*, Electuar. Catholico simplici *Fernelii*, Unguento martiato, Emplastro J. De Vigo, *Renodæi*, & Empl. Diabotano D. Blondel, *Penicher*.

EQUISETUM SIVE HIPPURIS.

EQUISETUM, Hippuris, Cauda equina, Herba equina: vulgo, *Presle* ou *Queue de Cheval*. His sub nominibus duæ plantarum species in officinis cognitæ sunt, scilicet Equisetum majus, & Equisetum minus.

EQUISETUM majus, *Offic.* Equisetum palustre longioribus setis *C. B. P.* 15. & *Inst. R. H.* 533. Equisetum majus aquaticum *J. B.* 3. 728. Hippuris *Lobel. Icon.* 793. Hippuris *Dioscoridis*: Cauda equina *Tab. Icon.* 251. Polygonum femina *Fuchs*.

Pro radicibus sunt creberrimæ, tenuissimæ nigricantesque fibræ, longe e caulium geniculis demissæ. Asparagos primum protrudit palmares & cubitos altiores, internodiis & pixidata insertione distinctos, fimbria nigricante, geniculum cingente, striatos, inanes, quorum summo fastigio clavatum insidet capitulum veluti nucamentum, plurimis scilicet staminibus apice fungiformi, ex fusco albido, donatis constans, spicatum & sterile. Fructus enim Equiseti speciebus innascuntur, quæ staminibus carent, grana nempe nigra, aspera & farcta. Procedente tempore caules sunt bicubitales & interdum altiores, minimi propemodum digiti crassitie, teretes, concavi, albicantes plerumque, læves aut striis vix conspicuis exarati, crebris geniculis pixidatim cohærentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia seu setæ plurimæ, prælongæ, tenues, asperæ, striatæ, virides, non ramosæ, octo, novem & amplius, nonnunquam ad triginta usque, pluribus aut paucioribus internodiis pixidatim articulatis compositæ. Cum veterascere incipit caulis in colorem spadiceum aut atrorubentem e latere soli obverso non raro mutatur. In palustribus & aquosis nascitur.

EQUISETUM minus: *Off.* Equisetum arvense longioribus setis *C. B. P.* 16. Equisetum minus terrestre *J. B.* 3. 730. Hippuris minor *Dodon. Pempt.* 73. Equisetum segetale *Gerard*.

Radice est gracili, nigra, articulata & serpente, fibris nigricantibus e geniculis exortis capillata, quæ vere haud secus ac Equisetum majus asparagos emittit,

lit, sed graciliores, longioribus & laxioribus, fimbriatis, nigricantibus cotytis tubulos excipientibus, nucamenti æmulum capitulum apicibus albis confertum sustinentes. Deinde caules frequentes sequuntur pedales, geniculis distincti, pixidatim inserti, cavi, aliquantisper scabri. Ex geniculis prodeunt folia seu setæ radiatim enatæ, pauciores ad singulos caulis nodos quam in priori, quatuor sulcis profunde striatæ, tortuosæ, e geniculis interdum folia seu setas secundarias emittentes. Inter segetes solo humidiore & arenoso non raro invenitur. Utraque in usum venit: hæc autem viribus præstantior censetur.

Analysi chymica, ex herbæ Equiseti majoris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, subsalsi ℔iiij. ℥iij. humoris limpidi, subsalsi & obscure austeri ℥j. gr. xlviij. humoris rufescentis, turbidi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒvij. gr. liiij. olei ʒiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒiiij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒiiij. gr. xv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. lxvj. in calcinatione ℥iij. ʒvj.

Equisetum saporem herbaceum subsalsum refert: chartam cæruleam vix mutat. Sale ammoniacali donari videtur cum multa terra adstringente & exigua olei portione permixto.

Equisetum adstringit valide; hinc ad sanguinis rejectionem, ad profluvium muliebre, potissimum rubrum, mictum cruentum, & ad dysenterias reliquosque ventris fluxus strenuum & generosum est remedium vel herba ipsa aut ex aqua aut ex vino epota, vel pulvis ʒj. pondere, aut decocti in vino ℥iiij. mane & vesperi propinatæ, vel succus ejus ad ℥ij. vel aqua ejus stillatitia, si cochlearia tria duobus tribusve diebus bibantur. Sistit hæmorrhagias quascumque: item exulcerationes & vulnera renum, vesicæ tenuiumque intestinorum sanasse auctores annotarunt. S. Paulli *in sua Flora Danica* singularem refert historiam vulneratæ puellæ, punctim cultro ad oram ossis pubis in pectine ita percussæ, ut ei post inflictam plagam urina per aliquot dies ex vulnere vesicæ effluxerit: quæ illo ipso articulo temporis, quo plaga inflicta est, tam distenta fuit ab urina, ut prominuerit ultra modum dictum os. Quæ tamen, parvo intermisso temporis spatio, potionibus, decoctis ac clysteribus vulnerariis rite administratis, quibus Equisetum remistum erat, præter spem pristinæ valetudini restituta est. Ad sanguinis sputum exhibe radicis Equiseti exsiccatæ & pulverisatæ ʒj. cum succo Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera decoctum Equiseti in aqua mane & vesperi calide potum ad ℥iij. vel ejus succi ℥ij. in phthisi pulveris Equiseti ʒj. cum aquæ Plantaginis ℥iij. mane & vesperi aliquot diebus sumpta commendatur. In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula fecisse cum aliis, se comperisse scribit C. Hoffmannus.

Diutina experientia compertum est, inquit Ammonius *Medic. herbar. p. 95.* scabiei vesicæ mederi. Nam unico hoc medicamine testatur lithotomum insignem hanc scabiem penitus profligasse, decoctiones illius ægroto propinandas porrigendo.

Notatu vero dignum quod Pechlinus *Observationibus medicis* refert, Equisetum adstringentem & aluminosam herbam, ubi inter gramina a bobus,

bus decerpitur, succo fermentante alvum vehementer turbare, pinguedinemque vel detrahere vel prohibere.

Equiseti asparagos, auctore Matthiolo, in Hetruria, modo defectu melioris cibi, modo in dysenteria aliisque alvinis fluxibus comedunt Hetrusci, quibus alvus nonnumquam adeo stringitur, ut inde coli cruciatus facile excitentur.

Gonorrhææ conducit, auctore Emanuele Konig. & prostatarum laxitatem maxime corrigit.

Extrinsecus foliis tritis & admotis, vulnera glutinantur, etiam ubi nervi læduntur.

ERUCA.

INTER plures Erucæ species duæ potissimum usitatæ in officinis prostant, scilicet Eruca sativa & Eruca sylvestris.

ERUCA sativa, *Off.* Eruca latifolia, alba, sativa Dioscoridis *C. B. P.* 98. & *Inst. R. H.* 227. Eruca major, sativa, annua, flore albo, striato *J. B.* 2. 859. Eruca sativa *Dodon. Pempt.* 708. Sinapis alterum genus *Fuchs.* Sinapi hortense *Lugd. histor.* 646. vulgo, *Roquette*.

Alba, lignosa, tenui & restibili radice est donata, sapore acri; caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, subhirsutis: foliis Sinapi albi, longis, angustis, utrimque profundis incisuris laciniatis, teneris, glabris, ejusdem cum radice saporis: floribus in caulium cacumine cruciformibus, quatuor scilicet petalis constantibus, e luteo albidis, striis nigricantibus pictis, cum calyce hirsuto, ex quo surgit pistillum quod deinde abit in siliquam brevi pediculo innixam, glabram, qualem in Sinapi siliqua glabra, sed longiorem, septo intermedio, cui valvæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque fetam multis flavis, majoribus quam Sinapi jam dicto, minusque rotundis. Odor hujus plantæ validus & ingratus, nec minus sapor, quamvis nonnulli, & Itali præsertim, eo delectentur, & acetariis gustus gratia Erucam admisceant. In hortis passim seritur. Folia & semen usitata sunt.

ERUCA sylvestris, *Off.* Eruca tenuifolia perennis flore luteo *J. B.* 2. 861. *Inst. R. H.* 227. Eruca sylvestris vulgatior, *Parkins.* Eruca sylvestris *Gerard. Dodon. & Raii histor.* 807. Sinapi sylvestre *Lugdunens.* 646. vulgo, *Roquette sauvage*.

Radice hæret alba, crassa, satis longa: ex qua multi prodeunt caules, crebris alis, concavi, striati, villosi potius quam hirsuti. Folia crebris incisuris Dentis leonis divisa, atrovirentia, glabra, sapore fervido sativæ, cujus & flores, sed colore præditos luteo, serie simili dispositos gerit odoratos: siliquis succedentibus longioribus, angulosis, erectis seminibus Sinapis sylvestris similibus, acribus & amariusculis repletis. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus.

Analysi chymica, ex Erucæ sylvestris floridæ ℔v. demptis radicibus, per retortam distillatis, prodierunt humoris odore & sapore plantam referentis, subacidi ℔j. ℥iij. ʒvij. gr. liiij. humoris primo limpidi, ejusdem odoris, manifeste acidi magis ac magis, deinde flavescentis & rufescentis, empyreumatici, acidi, salsi, austeri ℔iij. ʒv. gr. lxiij. humoris rufi, odoris valde empyreumatici, saporis acris, austeri, & sale volatili urinoso copioso im-

præ-

prægnati ℥ij. ʒij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xviij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒij. gr. xlij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. lxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. lxiij. ex quibus ſalis fixi ſalſi ʒvij. extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒvj. gr. liij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. iij.

Eruca ſylveſtris ſaporis eſt acris, urentis cum quadam amaritudine in receſsu. Chartam cæruleam rubro colore tingit, & odorem refert oleorum fœtidorum ſuper calcem vivam rectificatorum. Salem igitur eſſentialem continere videtur acrem ad ammoniacum accedentem, cum oleo tum tenui eſſentiali, tum craſſo fœtido, & terra copioſa conjunctum.

Erucæ ſativæ odor & ſapor remiſſiores ſunt, ſicut & virtus debilior, unde in alimoniam ſæpius deſumitur: illa vero pro medicamentis præſtantior eſt.

Eruca diverſæ prorſus eſt a Lactuca naturæ: idcirco veteres in cibis illas conſociare ſolebant, ut nimio frigori par fervor temperamentum æquet. Itali etiam nunc dierum acetariis Erucæ tantillum admiſcent, forte viribus potius quam ſapore illis commendatæ. Eruca enim non Medicorum tantum ſed & poetarum teſtimonio conciliatrix veneris videtur. Sic Martialis:

. . . *Et venerem revocans Eruca morantem.*

Columella. *Excitat ad venerem tardos Eruca maritos.*

Et Ovidius. *Nec minus Erucas iubeo vitare ſalaces.*

Omnes Erucarum partes comeſtæ appetitum excitant, ciborum concoctionem promovent, viſcidam ſaburram in ventriculo immorantem diſſolvunt, quapropter in anorexia & apepſia commendantur. Urinam provocant, quam acriorem reddunt, ac proinde levi titillatione partes & urinæ & ſeminis ſecretioni & evacuationi dicatas afficiunt. Eapropter in compoſitionibus languenti veneri ſollicitandæ dicatis uſurpantur. At bilioſis aut calidis naturis minus conveniunt, nec illis quorum ſtomachus æſtuat.

In ſcorbuto & chronicis morbis Eruca conducit, ſive herba cruda comedatur, ſive ſuccus ſolus vel cum vino hauriatur, ſive in juſculis aut apozematibus decoquatur. Obſervandum tamen has plantas acres antiſcorbuticas levi coctione indigere, alioquin & ſale ſuo volatili & oleo eſſentiali tenuiſſimo ſpoliantur, & ſimul ſapor & præcipua virtus earum avolat. Semina eaſdem obtinent virtutes, imo ab Ettmulero præſtantiora cenſentur, qui tempore hyemali hanc antiſcorbuticam miſturam commendat.

℞. Pulver. ſtomachal. Quercetan. ʒij. Semin. Cochlear. Naſturt. Erucæ ana ʒj. Aloes Succotrin. & Myrrh. elect. ana ℈ij. M. F. pulvis. Doſis ʒj. bis die cum conſerva Lujulæ, vel ſyrup. acetoſitatis Citri q. ſ. in ſcorbuto, vel conſerv. flor. Anthos in apoplexia & paralyſi.

Præter vim antiſcorbuticam, in præcavenda apoplexia ſemina Erucæ aut Sinapeos plurimum laudantur. Sunt qui pro certo affirmant, ſenes plurimos per multos annos ab apoplexia, ſoporoſis affectibus & paralyſi immunes perſtitiſſe, Erucæ ſemina ad grana xv. vel xx. ſola vel cum ſeminis Cymini parte æquali miſta quotidie matutino tempore maſticando. Mathiolus refert foliorum Erucæ decoctum cum ſaccharo propinatum tuſſim infantum ſanare.

Semen

Semen masticatum, non secus ac Sinapi, acri suo stimulo copiosum phlegma salivale ex ore eliciunt, unde in apophlegmatismis usurpantur. Commendantur quoque sub nomine Sinapismi sola vel cum fermento mista & cuti imposita ad rubefaciendum & ad vesiculas excitandas.

℞. Seminum Erucæ, Sinapi & Baccar. Juniper. ana p. æq. Contusis affunde sp. vini camphorati ad supereminentiam unius transversi digiti. Liquorem decanta quo foveatur pars paralytica, & postea massa residua eidem admoveatur.

Semen Erucæ usurpatur in Electuar. de satyrio *Ph. Reg.* & in tabellis magnanimitatis *ejusdem*.

ERYNGIUM.

Eryngium, *Off.* Eryngium vulgare *C. B. P.* 386. *Inst. R. H.* 327. *J. B.* 3. 85. Eryngium campestre *Dodon Pempt.* 730. Eryngium mediterraneum sive campestre *Parkinson. Adversar. Lobel. Icon.* 22. Carduus Lepusculus & Carduus volutans *Rusticorum* : vulgo, *Chardon roland*, *Chardon a cent tetes*, *Panicaut*.

Radicem habet pedem longam, pollicem crassam, mollem & teneram, cum nervo in medio solidiore, exterius nigricantem, interius candidam, sapore dulcem: caulem striatum, cubitalem, medulla fungosa, alba plenum, in ramos patulos orbiculatim divisum: folia alternatim posita, lata, rigida, glabra, glauca, aliquantisper aromatica, utrimque in lacinias profundas divisa, qua inciduntur crenis in spinas minaces desinentibus. Flores in capitulis rotundis copiose nascuntur rosacei, e quinque petalis albis & minimis, totidemque staminibus concoloribus conflati. Calyx oblongus & quinquecuspidatus abit in duo semina qua se tangunt plana, altera vero parte gibba & striata. His capitulis subjecta sunt folia seu potius spinæ longæ, striatæ, mucrone & marginibus spinosæ, in orbem positæ. Copiose provenit in satis & secus vias. Planta integra marcescens, vi ventorum evellitur, & per medios agros volutatur, ita ut currentem Lepusculum diceres. Plantæ partes omnes usitatæ, & præsertim radix.

Analysi chymica, ex radicum Eryngii succulentarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, subacidi ℔. ℥v. ʒv. humoris primo limpidi, deinde sub finem rufescentis, intense acidi & austeri ℔ij. ℥viij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris rufi, tum acidi, tum alcali & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. ʒv. gr. xxxvj. olei syrupi ad instar spissi ℥j. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxiiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xlij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvj. gr. xlviij. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. xij.

Nonnihil acredinis in Eryngio masticando deprehenditur. Charta cærulea a foliorum succo aliquantisper rubescit, multo magis a radicum humore. Sale essentiali donatur tartareo ammoniacali, cum multo sulphure & terræ adstringentis portione non mediocri conjuncto.

Eryngium humores crassos ac tenaces, quibus viscera infarciuntur incidit, & eorum

& eorum obstructiones aperit. Hinc hepaticum dicitur, uterinum, diureticum, & nephriticum. Ictero medetur, urinam ciet, renum & vesicæ saburram, & arenulas abstergit, & foras amandat, mesenterii obstructiones reserat, mensesque provocat.

Eryngii vis potior in radice vel etiam in radicis cortice, qui non facile in pulverem teri potest nisi exsiccatus, sed tum fere omni virtute orbatur, observante P. Hermans; hinc in decocto recens ad ℥j. pro singulis decocti libris, vel conditus usurpari debet. In numero quinque radicum aperientium minorum collocatur, & sunt radices Graminis, Capparis, Rubiæ, Ononidis & Eryngii. Majores vero sunt radices Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselini & Rusci. In jusculis & apozematibus diureticis & aperientibus usurpari solet. S. Paulli Eryngii radices insigni menses moderate ducendi virtute præditas agnoscit: & ideo in sequiori sexu eas in decoctis aperientibus & materiam peccantem præparantibus, dum menses tardiuscule & inordinate excernuntur, præ aliis commendat. Non igitur incongruum est earum usu prævio martialibus medicamentis viam sternere. In morbis chronicis earumdem decoctum assidue potum ab Ettmullero commendatur. Veneris quoque blandum est incentivum: & hac ratione radices vel recentes vel conditæ in pluribus adversus virilem impotentiam medicamentis usurpantur. A nonnullis tamen hac in indicatione semina radicibus anteponuntur.

Eryngii radices melle aut saccharo conditas maxime conferre gonorrhϾ Velschius refert, *Sylloge observationum Marcelli Cumani. obs.* 44. *p. m.* 64.

Externe Simon Simonius Medicinæ Professor Lipsiæ affirmabat, referente Raio, multis in Italia cum successu, familiarissimum remedium esse ad prohibendum abortum, radicem Eryngii, cataplasmatis modo ventri sub umbillico impositam. Eamdem Emanuel Konig *in regno vegetabili*, cum vino coctam & impositam ad abortum præcavendum proponit.

In nimio menstruorum fluxu J. Raius decoctum radicis Eryngii ex vino commendat, quo lavetur ægrotans mane & vesperi, linteis calidis post ablutionem impositis. Initium vero ablutionis fieri debet pone aures, tum in cervice, hinc per totam spinam usque ad os sacrum, postea foveantur ilia. Nonnullæ intra triduum hoc remedio sanatæ fuerunt. Aqua ex junioribus foliis Eryngii distillata, vel sola vel cum aqua Nucum affatim pota febrim fugat & depravatam sanguinis crasim emendat.

℞. Radic. Eryng. vulgar. & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. F. ptisana aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Lapathi acuti ana ℥ij. Folior. Agrimon. & Veronicæ ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad medias. Colatura dilue syrup. de 5. radic. aper. ℥ij. & arcani duplicati ʒij. F. apozema aper. in quatuor doses propinandum.

℞. Rad. Eryngii, Ononid. ana ℥jß. Baccas Alkekengi contusas n. iiij. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Colatura contund. semin. Eryngii & Melon. ana ℥ß. F. emulsio diuretica qua dissolve syrup. de Ibisco ℥j.

Radix Eryngii usurpatur in syrupo hydragogo & in syrupo antiscorbutico *Ph. Reg.* Syrup. de Ibisco *Cod. Paris.* Electuar. de satyrio *P. R.*

ERYNGIUM marinum, *Off.* Eryngium maritimum *C.B.P.* 386. *Inst. R.H.* 327. Eryngium marinum *J. B.* 3. 86. *Dod. Pempt.* 730.

Radices huic subsunt longissimæ, circumquaque profunde vagantes, digitum aut pollicem crassæ, aliquot locis nodosæ, candicantes, sapore dulces & gratæ, aliquantisper odoratæ: folia plurimum pullulantia ex longis pediculis, interdum palmum lata, subrotunda, malvaceis fere similia, sed marginibus angulosa, durisque spinis circumsepta, crassa sive spissa, e cæsio candida, gustu aromatico: caulis crassus, cubitalis, valde ramosus, inferius subinde nonnihil rubescens, cacuminibus vero capitula proferens spinosa ac globosa, Nucis fere magnitudine, senis ut plurimum spinosis foliolis, cauliculi fastigium orbiculariter ambientibus incumbentia, quæ una cum capitulis cæruleo nitent colore: flores autem Eryngio vulgari similes, albicantes. In maritimis tum septemtrionalibus, tum mediterraneis oris frequens sponte nascitur.

Licet Eryngii marini radices rarius hic usitatæ sint, attamen a pluribus Eryngio vulgari anteponuntur, velut viribus præstantiores. Præter virtutes cum vulgari communes, J. Raius eas utiles etiam adversus pestem & aeris contagionem, saccharo conditas & mane, jejuno ventriculo, sumptas; insuper tabidis & macilentis valde proficuas esse, ac tandem luei venereæ mederi scribit.

ERYSIMUM.

ERYSIMUM vulgare, & Irio, *Off.* Erysimum vulgare *C. B. P.* 100. *Inst. R. H.* 228. Erysimum *Tragi*, flosculis luteis, juxta muros proveniens *J. B.* 2. 863. Erysimum, Irio 1. *Tab. Icon.* 448. Hierobotane femina *Brunsfels*: Verbena femina & Sinapi 7. *Trag.* 102. Cleome Octavii, *Anguill*: Eruca hirsuta, siliqua cauli appressa Erysimum dicta, *Raii Histor.* 810. vulgo, *Velar* ou *Tortelle*.

E radice simplici, minimum digitum vix crassa, alba, lignosa, acri & Rapæ sapore, caules profert duos cubitos superantes, rotundos, firmos, asperos & ramosos: in quibus folia ad exortum nascuntur plurima, palmo longiora, hirsuta, in plura segmenta quasi trigona utrimque divisa, quorum supremum amplius est & trifidum. Flores pusilli longissima serie in ramis digeruntur cruciformes, e quatuor petalis luteis compositi, cum calyce tetraphyllo & hirsuto. Pistillum mutatur in siliquam semiuncia longiorem, teretem, corniculatam, in duas distinctam capsulas, in quibus semina continentur exigua, spadicea, & gustu ferventia. In muris & ruderibus, & ad sepes non raro invenitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Erysimi vulgaris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi & alcalini ℔iiij. ℥iij. ʒij. gr. xviij. humoris salsi, alcalini, urinosi ℥j. ʒij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒiij. gr. xlviij. olei ʒvj. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiiij. gr. xxx. in calcinatione ℥ij. gr. xxx.

Erysi-

Eryſimi foliorum ſapor herbaceus eſt, ſubſalſus & aliquantiſper glutinoſus. Chartam cæruleam ſuccus rubro colore tingit, licet analyſi chymica parum acidi præbeat. Salem eſſentialem continere videtur ammoniacalem cum multo phlegmate, ſulphure & terra involutum.

Vires ejus ſunt egregiæ in reſolvendo muco viſcido canales bronchiorum & veſiculas pulmonum inveſtiente, fauceſque occupante. Tenuibus enim, volatilibus & acribus ſuis particulis craſſum hunc ac tenacem mucum incidit, reſolvit & abſtergit, illum per expectorationem evacuando. Unde in aſthmate, pulmonum affectionibus, tuſſi chronica, raucedine & aphonia a materia craſſa, non inelegans eſt medicina & a Lobelio & Pena commendata. Phonaſcos plurimos tum juvenes, tum ætatis provectæ ferme jam amiſſa voce, unius Eryſimi ope a Rondeletio qui primus illius uſum monuit, paucis diebus fuiſſe reſtitutos aſſerunt. Ex eo paratur celebris ille ſyrupus de Eryſimo Lobelii, ſeu pro raucedine, qui vulgo Syrupus Cantatoris, *le Syrop du Chantre*, nominatur. Viribus tamen inferior non eſt ſyrupus de Eryſimo ſimplex ex Eryſimi ſucco expreſſo cum Melle confectus, quo diu & aſſidue utendum, corpore prius purgato: Doſ. ℥j. in decocto pectorali.

Herba inciſa vel contuſa ad M. j, aut M. ij. per aliquot horas in aqua vel hydromel. maceratur & colatura tepens propinatur.

Nec ſolam pituitam viſcidam in pulmonibus aut faucibus hærentem, ſed etiam in ventriculo aut inteſtinis cumulatam diſſolvit, unde colicis doloribus ab hoc muco oriundis convenit. Multos, colico dolore laborantes Eryſimi decocto Riverius curavit. Ejus infuſum ex vino efficacius adhuc remedium eſt. Scire licet non forti aut diuturna coctione Eryſimum indigere, ſicut de plantis antiſcorbuticis jam monuimus; ignis enim partes ejus volatiles ſecum abripit, ac proinde vim & energiam deſtruit.

Vi antiſcorbutica inſtruitur hæc planta & præſertim ſemen ejus, ſicut Erucæ & Sinapis ſemina, quibuſcum ſapore etiam convenit. Idem ſemen ab Ettmullero in iſchuria ſeu ſuppreſſione urinæ commendatur ad ʒj. exhibitum, & a Lobelio ad ulcera pulmonum abſtergenda.

Extrinſecus utile eſt Eryſimum in cancro non exulcerato, tumoribuſque renitentibus.

Alia eſt Eryſimi ſpecies quæ Eryſimi vulgaris defectu huic ſubſtituitur & dicitur

Erysimum latifolium majus glabrum, *C. B. P.* 101. & *Inſt. R. H.* 228. Irio Apulus alter, lævi Erucæ folio, *Col. p.* 1. 265. Sinapi ſylveſtre Monſpeſſulanum, lato folio, floſculo luteo, minimo, ſiliqua longiſſima, *J. B.* 2. 858. Eryſimum Monſpeſſulanum Sinapeos foliis, *Raii Hiſtor.* 812. In agro Pariſienſi quoque naſcitur, nec a prioris virtutibus multum diſcrepat.

E S U L A.

Sub Esulæ nomine Pharmacopœi diverſis in regionibus diverſas exhibere ſolent Tithymali ſpecies, & eam ſeligunt quæ frequentius apud ipſos occurrit. Alii enim uſurpant radices Tithymali Cypariſſiæ, alii radices Tithymali

mali foliis Pini, alii utuntur radicibus Tithymali palustris fruticosi, nonnulli Tithymali Helioscopii radicibus: nec in eo vituperandos Cl. Tournefortius existimat, quandoquidem iisdem facultatibus pollent, eodemque modo præparari debent. Hic vero duæ stirpes sub Esulæ nomine in Officinis occurrunt, altera Esula proprie dicta seu Esula minor, altera Esula major.

Esula, Esula minor, *Off.* Tithymalus Cyparissias, *C. B. P.* 291. *Inst. R. H.* 86. Tithymalus Cupressinus sive Humipinus, *Lobel. Icon.* 356. Esula Officinarum, *Cæsalp.* 374. vulgo, *Esule*, ou *petite Esule*.

Radice est minimo digito crassiori, lignosa, fibrosa, nonnunquam serpente, saporis acris, pungentis & nauseosi: caulibus cubitalibus in summo ramosis: in quibus folia densissime nascuntur, primo Linariæ forma, mollia, postea vero tenuiora multo & capillacea, cum in ramos dividitur. Flores in summis ramulis, veluti umbellati, monopetali, urceoli forma, virescentes, in quatuor partes distincti quasi circinatas. Pistillus mutatur in fructum trigonum & tricapsularem, in quo semina subrotunda tria continentur. Tota planta lacte turget. Nascitur ubi vis secus vias & in sylvis. Ab eadem quoque radice exsurgunt cauliculi, quorum folia breviora multo, pinguiora, subrotunda, aversa parte plurimis punctulis seu stigmatis rufis notata, in quibus ramulis nullum florem J. Bauhinus observavit. Hos surculos pro abortu J. Raius habet, licet a nonnullis pro privata specie proponantur. Hinc patet quid sentiendum sit (inquit J. Bauhinus) de Tithymalo Styctophyllo *Thalii*, idest Cyparissia foliis punctis croceis notatis *C. B.* & foliis maculatis *Parkins.* Hic Tithymalus pro anni tempore, & ætate insigniter variat: non raro enim verno tempore coma rubente aut flava exit. Ex his varietatibus quas Cl. Tournefortius ipse in hac planta in nemore Bononiensi nata observavit, non mirum est Botanicos de ea tam confuse & obscure scribere. Vix enim intelligi potest quid sibi velint & quo titulo illam proponant, ut J. Raius & Cl. Tournefortius illud observaverunt. Ab aliis speciebus tamen discretu facilis est, annotante Raio, radicibus reptatricibus, statura humili, foliis oblongis, angustis, virentibus, mollibus, & teneris, in caule creberrimis, Linariæ adeo similibus ut obiter intuentem pro iis fallant; verum succo lacteo facile distinguuntur, secundum vulgarem illum versiculum:

Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.

Nascitur ubivis secus vias & in sylvis. Radix fere sola in usum venit.

Esula major, *Off.* Tithymalus foliis Pini, forte Dioscoridis Pithyusa, *C. B. P.* 292. *Inst. R. H.* 86. Tithymalo Cyparissiæ similis, Pithyusa multis, *J. B.* 3. 665. Tithymalus Pinea, *Lobel. Icon.* 357. Tithymalus Pineus, *Gerard.*

Nascitur in arvis, radice pollicem æquante, acri, pedem longa, & parum fibrosa. Caules cubitales sunt, ramosi, foliis Linariæ vulgaris similibus, flores lunati, fructus trigonus & tricapsularis. Tota planta lactescit. J. Raius suspicatur hanc plantam ab auctoribus descriptam cum priori unam & eamdem plantam esse. Hæc enim a Cyparissia differre videtur sola radice longiore, crassiore, minusque fibrosa, quod quidem varietas prioris esse potest. Eas tamen Cl. Tournefortius & *in Inst. R. H.* & *in Materiæ Medicæ codicibus* distinguit: quem secuti sumus.

Analysi chymica, ex Tithymali Cyparissiæ recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, cum levi odore & sapore herbaceo & quadam acredine, primo obscure salsi & alcali, urinosi, dende debiliter admodum alcali ℔j. ℥iij. ʒiiij. gr. xlij. humoris limpidi, primo obscure & leviter alcali, deinde acidi, manifesti magis ac magis ℔ij. ℥iij. ʒiij. gr. liiij. humoris rufi, magis ac magis acidi, intensi, sub finem salsi, austeri ℥x. ʒv. gr. lxvij. humoris rufi, tum acidi, austeri, tum alcali & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. gr. xxxvj. olei ℥ij. ʒvij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gran. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒvij. gr. lix. in calcinatione ℥iiij. ʒiiij. gr. lxvj.

Tithymali Cyparissiæ folia saporem habent magmatis Amygdalarum ex quibus lac expressum fuit, aliquantisper stypticum, sed absque amarore aut acredine: chartam ceruleam levi rubore tingunt; radices intensiori rubore illam inficiunt, eumdemque saporem primo referunt, sed postea in faucibus insignem relinquunt acredinem urentem. Salem essentialem tartareum, aluminosum continere videtur hæc planta cum sulphure resinoso, in foliis parco, in radicibus copioso permistum. Quæ quidem mistura magisterio Jalapæ vel Scammonii seu eorum resinæ phlegmate dilutæ optime comparari potest.

Omnia Tithymalorum genera validam per inferiora purgandi vim obtinent, in primis vero lacteus eorum succus, etiam in exigua quantitate sumptus; quare raro citra noxam sumi potest.

Esulæ minoris radix, ejusque cortex potissimum, pituitam validissime, præcipue per inferiora purgat, sed ventriculum vehementer conturbat & interna viscera inflammat. Si enim ejus corticis tantillulum deglutiatur, urentem ardorem non solum in faucibus & in æsophago, sed etiam in ipso ventriculo accendit. Eam ob causam prudentes Medici ab ejus usu abstinere solent, aut saltem nonnisi mitigatam vel aliquo modo temperatam atque præparatam exhibere.

Cortex radicis Esulæ sic in Officinis corrigi solet. Cortex recens per horas 24. in aceto acerrimo, omphacio, succo Cydoniorum, Limonum aut Berberidis maceratur & postea exsiccatur. Hac ratione præparati pulvis a ℈j. ad ʒj. exhiberi potest, vel in infuso ad ʒij. Magnam seri copiam extrahit & evacuat; hydropicis, cachecticis, & febre quartana, aut intermittente quacunque contumaci laborantibus utiliter præscribitur, ubi cetera remedia magis temperata nihil profecerunt. Nec solus exhibendus est, sed cum aliquibus medicamentis ejus violentiam temperantibus, tum stomachicis, tum mucilaginosis consociatus.

℞. Cortic. rad. Esul. pp. ℈j. Cremor. Tartari ʒß. Elæosacchar. Citri vel Absinth. ℈ß. Pulpæ Cassiæ recentis, vel Conserv. flor. Aurantior. q. s. F. bolus hydragogus.

℞. Cortic. rad. Esul. pp. ℥iiij. Macis, Galang. ana ʒij. Glycyrrhisæ pulver. ʒj. Gumm. Tragacanth. & Bdell. ana ʒiij. M. F. pulvis, cujus dosis a ʒß. ad ʒj. in morbis contumacibus.

℞. Cort. rad. Esul. pp. ℈ij. Crem. Tart. ʒß. Mercur. dulcis ℈ß. Balsam. Peruv. gutt. v. Conserv. Absinth. q. s. F. bolus purgans in cachecticis affectionibus.

Ca-

Cavendum tamen ne hæc medicamenta exhibeantur in viſceribus delicatioribus, vel æſtuantibus.

Extractum ex tota planta præparatur cum vino generoſo, vel Spiritu vini diu macerata, cum additione olei Aniſi vel Cinnamomi. Doſis ℈j. aut ʒß. Nonnulli folior. ʒij. coquunt in lacte & colaturam propinant ad ſerum educendum. Semina Eſulæ N. x. vel xij. intus ſumpta vehementem catharſim movent, nec niſi ruſticorum viſceribus utilem.

Cortex radicum Eſulæ præparatus uſurpatur in extracto Catholico & Cholagogo *Rolfincii*, Benedicta laxativa, hydragogo eximio *Renodæi*. Parantur etiam pilulæ de Eſula *Fernelii*, quarum doſis a ℈j. ad ℈ij.

EUPATORIUM.

EUPATORII nomen in Officinis tribus diverſis plantis aſsignatur, ſcilicet Eupatorio vulgari ſeu Cannabino, Eupatorio Meſue ſeu Agerato, & Eupatorio veterum ſeu Agrimoniæ. De his duobus ſuo loco ſub Agerati & Agrimoniæ nominibus jam actum eſt, nunc de illo diſſerendum eſt.

EUPATORIUM Cannabinum, Eupatorium vulgare, *Off.* Eupatorium Cannabinum, *C. B. P.* 320. *Inſt. R. H.* 455. Eupatorium adulterinum, *J. B* 2. 1065. Vulgare Hepatorium, *Dodon. Pempt.* 28. Eupatorium Avicennæ creditum, *Geſner*: Herba ſanctæ Kunigundis, *Tragi* 491. Cannabina aquatica, ſive Eupatorium mas, *Lobel. Icon.* 528. vulgo, *Eupatoire d' Avicenne.*

Radice eſt oblique acta, plurimis fibris majuſculis, albicantibus ſtipata: caule duos treſve cubitos alto, recto, tereti, tomentoſo, & in viridi purpuraſcente, medulla alba pleno, gratum & aromaticum odorem dum inciditur ſpirante: foliis in caule crebris, adverſis, in eodem pediculo ternis, Cannabis folia nonnihil referentibus, oblongis, acuminatis, per ambitum ſerratis, ſapore amaro: floribus velut in umbellas digeſtis, floſculoſis, ſeu compoſitis ex plurimis floſculis tubuloſis, in ſummitate quinquifariam diviſis, purpurantibus, cum longis capillamentis ſeu piſtillis bifidis, embryoni inſidentibus, & calyce longo, tereti ac ſquamoſo comprehenſis: ſeminibus oblongis, ſub pappo deliteſcentibus. Aquoſa & loca aquis vicina amat. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Uſus eſt herbæ integræ.

Analyſi chymica, ex foliorum Eupatorii Cannabini recentiorum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore non ingrato, obſcure acidi ℔ij. ℥ix. ʒij. gr. xij. humoris magis ac magis acidi, manifeſti, obſcure ſubauſteri ℔j. ℥ix. ʒiiij. humoris ſubturbidi, deinde ruſeſcentis, odore & ſapore leviter empyreumatico, acidi, ſubſalſi, & ſubauſteri ℥ij. ʒv. gr. xviij. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j. ʒij. ſalis volatilis urinoſi concreti, ʒj. gr. viij. olei adipoſi ℥ij. gr. xxx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒiiij. gr. lx. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xlviiij.

Folia Eupatorii amara ſunt, chartam cæruleam non mutant. Salem eſſentialem natro ſimilem continere videntur cum multo ſulphure, & terra copioſa permiſtum.

Hepaticum est, aperiens & vulnerarium. Usus præcipuus est in cachexia, ubi massam sanguineam lentescentem dissolvit & hepatis viscerumque tonum roborat & restituit. Catharris & tussi medetur, urinam & suppressa menstrua provocat, cutis vitia emendat. Folia & summitates ad M. j. in seri lactis vel aq. comm. ℔j. levi ebullitione cocta potum constituunt perutilem ad viscerum infarctus & obstructiones quæ morbis diuturnis superveniunt, febribus præsertim intermittentibus, cum ægrotantes œdematosi fiunt & ad hydropem proclives. Necnon etiam in hydrope ascite proficuum est illud decoctum post paracenthesim celebratum. Eodem tempore œdematosi ægrotantium pedes herbæ decocto ex vino fovendi sunt, addito tantulum Camphoræ. In jusculis etiam incoquuntur; foliorum siccatorum infusum Theæ instar sæpius die propinanatur. Succus folior. ad ℥iij. præscribitur. Extractum quoque ex hoc succo paratum ad ʒj. exhibetur. Ad scabiem, cutaneos affectus, hepaticas maculas, icterum, Eupatorium cum Fumaria consociatum commendatur.

℞. Folior. & summitatum Eupatorii Cannabin. Mij. Fumar. M. j. Coquantur leviter in seri lactis ℔ij. Colatura per cyathos debitis intervallis propinetur. In hydrope incipiente, & cutaneis affectibus.

Externe folia & summitates floridæ in vino cocta & tumoribus œdematosis admota eos resolvunt; scroti præsertim tumores aquosos & hydrocelem absque punctione sanant.

Radicibus vim purgantem inesse Gesnerus in seipso expertus asserit his verbis: „ Eupatorii aquatici, vel Avicennæ quorumdam, radicis fibras in „ vino nuper decoxi, bibi colatum; unde per horam post alvus, urinaque „ copiose motæ sunt, & vomitus postea duodecies fere, pituita quamplurima evacuata multo tutius & facilius quam ab Helleboro fiat.

Nihilominus tamen D. J. B. Chomel refert *in Plantar. usualium Historia*, decoctum ℥j. radicum in vini ℥viiij. hydropicis propinasse absque ulla per vomitum vel secessum evacuatione. Unde, quæso horum experimentorum diversitas?

EUPHRASIA.

EUPHRASIA, *Off.* Euphrasia Officinarum, *C. B. P.* 233. *Inst. R. H.* 174. Euphrasia, *J. B.* 3. 432. *Dod Pempt.* 54. Eufragia, *Matthiol. Cæsalp.* 339. Ophtalmica sive Ocularia, *Eric. Cordi.*

Radice est simplici, exili, tortuosa seu huc illuc reflexa, fibris paucis majusculis donata, lignosa, alba: cauliculo palmari vel sesquipalmari, tereti, subhirsuto, subnigricante, nunc ramoso, alias nudo, cum foliis tres aut quatuor lineas longis, subrotundis, glabris, nitidis, rugosis, cristatis, obscure virentibus, binis ex adverso nascentibus sine pediculis & conjugationibus sese intersecantibus, sapore pingui, subamaro. Ex eorum alis nascuntur flores in summo, monopetali, anomali, personati, albicantes, purpureis tamen ac luteis lineis intus striati, in duo labia distincti, labio superiore surrecto, fornicato, bifido, obtuso, crenato staminula aliquot occultante, inferiore vero trifido segmentis quasi cordatis. Calyx sessilis, cytiniformis, quadrifidus pistillum involvit

posticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum seu capsulam tres lineas longam, compressam, fuscam, in duo loculamenta distinctam, in quibus adsunt semina plura minutissima, oblonga, cinerea. Agri Parisiensis Incola frequens nascitur in montanis, herbidis & sylvosis. Herba florida in usum venit.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ recentis ℔v. dempta radice per retortam distillatis distillaverunt humoris primo limpidi, fere inodori, saporis herbacei, obscure acidi, deinde manifeste acidi magis ac magis, sub finem rufescentis, odoris & saporis empyreumatici ac tandem austeri ℔iiij. ℥j. ʒv. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒj. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum cerulescentium ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura distillatione fuit ℥iiij. ʒiij. in calcinatione ℥iiij. ʒvj. gr. xlviij.

Euphrasiæ folia amara sunt, eorum succus chartam cæruleam colore purpureo leviter tingit. Salem essentialem obtinent tartareo-ammoniacalem cum sulphure copioso & multa terra conjunctum.

Euphrasia humores lentos & glutinosos, serosos, præsertim in cerebro concrescentes, potenter discutit & ad circuitionem habiles reddit: aliquantisper etiam subadstringit, & laxum fibrarum tonum in glandulis cerebri firmat & restituit. Quare cephalica dicitur & ophtalmica. Siquidem quoquomodo sumpta, seu in pulverem redacta, & cum vino aut aqua Verbenæ vel Fœniculi pota, seu per se sola aut cum alimentis masticata & deglutita, seu succus ejus expressus visionem mirifice roborat & adauget, debilem aut amissam reparat & restituit. Fabricius Hildanus, auctor in primis celebris & fide dignissimus *Centur. Epistol.* 103. tantam esse ait Euphrasiæ in imbecillitate visus vim & efficaciam, ut ejus usu septuagenarios quosdam, propter vigilias & studia plurimæ amisso visu, in decrepita ista ætate eum recuperavisse observaverit. Fuchsius in cataractis & suffusionibus eam commendat. Datur autem commodissime in pulverem trita a ʒj. ad ʒiij. Additur non raro Fœniculi semen pari pondere, & nonnihil Maceris, cui Sacchari tantillum additur. Exhibetur mane jejuno ventriculo, & quidem per continuos non modo dies sed & menses & annos. Alii hujus pulvis ʒj. ter die præscribunt, mane scilicet jejuno ventriculo, paulo ante prandium & cœnam. Fit & ex Euphrasia vinum vindemiæ tempore, cujus usu senum etiam oculi rejuvenescere feruntur, auferrique omne oculorum impedimentum visusque defectionem, præsertim pituita crudisque humoribus redundantibus, ut auctor est Arnoldus Villanovanus. Attamen S. Paulli post Lobelium, Camerarium, Cl. Hoffmannum & alios, non promiscue vino Euphrasiato utendum esse nos admonet; non enim curat quamvis caliginem, ait Camerarius, sed illam quæ est a frigiditate, neque hanc omnem, sed positive a pituita. Imo notat Lobelius socium ac commilitonem suum, ex trimestri tantum hujus vini potu in Helvetia, pene ambobus orbatum fuisse oculis & fluxionibus modo non oppressum, cum antea duntaxat levi cataphora & lacrymatiunculis laboraret. Hinc idem sciscit tutiorem esse pulveris Euphrasiæ usum.

Emanuel Konig *in Regno Vegetabili* hunc pulverem, si cum Millepedum

pulvere consocietur, efficaciorem esse censet. Non solum ad visus læsionem valet Euphrasia, sed etiam ad capitis affectiones a nimia lymphæ viscíditate, aut fibrarum cerebri laxitate plurimum commendatur. Schroderus memoriam debilitatam ab illa restitui scribit. Eamdem scotomiæ mederi J. Raius refert: & Fridericus Hoffmannus *in Clavi Pharmaceutica*. Euphrasiam præsertim flore albo in vino decoctam contra icterum flavum utilem deprehendisse asserit.

Inflammationibus & caligini oculorum herba recens tusa & imposita, aut succus ejus oculis inditus, vel etiam aqua distillata plurimum conferunt.

℞. Euphras. exsiccat. & pulver. ℥ij. Macis pulver. ℥ß. M. F. pulvis subtilis, de quo cochlear medium seu ʒj. ante cibum mane & sero deglutiatur ex aq. Verbenæ, Fœniculi, aut vino.

℞. Euphras. pulver. ℥j. Semin. Fœniculi dulcis ʒß. Macis ʒj. Sacchar. cand. in tenuissimum pollinem redacti ℥j. M. F. pulvis qui non solum visus debilitati medetur, sed etiam eximie valet ad capitis dolorem, si quotidie sub ingressum in lectum sumatur cum haustulo vini, observante Th. Fuller *in sua Pharmacop. extemporan.* qui cephalica medicamenta opportunius & felicius hora somni quam ullo alio tempore exhiberi pronunciat.

℞. Euphras. pulver. ℈j. Semin. Fœnicul. & Milleped. pp. ana ℈ß. Syrup. Stæchad. q. s. M. F. bolus bis die sumendus, in oculorum caligine, glaucomate aut cataracta.

℞. Euphras. pulver. Cran. human. pulver. ana ℥ß. Rad. Pæon. mar. Semin. Fœnicul. dulc. pulver. & Cinnabar. Antimon. ana ʒij. Syrup. de Stæchad. q. s. M. F. electuar. Dosis ʒj. bis terve die in capitis affectionibus, paralysi & comatosis affectionibus a pituita viscida.

℞. Euphras. M. j. in vasi idoneo impositæ affunde aq. bullientis ℔jß. & post unam aut alteram ebullitionem, macerentur per horæ quadrantem. Liquor clarus Theæ modo sumatur per cyathos debitis intervallis. In visus imbecillitate.

Aqua Euphrasiæ distillata in Officinis servatur pauci effectus.

F A B A.

FABA, Faba major hortensis, *Off.* Faba flore candido, lituris nigris conspicuo, *C. B. P.* 338. *Inst. R. H.* 391. Faba cyamos, *J. B.* 2. 278. Faba major recentiorum, *Lobel. Icon* 57. Bona sive Phaselus major, *Dod. Pempt.* 513. Faba major hortensis, *Gerard* & *Parkins*: Faba, *Raii Hist.* 909. vulgo, *Feve de marets.*

Radice partim est recta, partim serpente, strumosa & fibris donata: ex qua caules surgunt bicubitales & altiores, quadrangulares, inanes, cum costis plurimis ex intervallis adnascentibus, in mucronem desinentibus, quibus annexæ sunt foliorum conjugationes non exactæ, tres, quatuor, quinque vel plures ex oblongo rotundorum, subpinguium, cæsiorum, venosorum, glabrorum. Ex costarum alis flores nascuntur complures, ex uno tantum pediculo seriatim & eodem latere appensi, papilionacei, quorum vexillum

ungue purpurascente albidum, striis purpurantibus pictum est: alæ in medio nigræ, in ambitu albæ, carina colore est ex albo herbaceo. Ex calyce autem viridi, quinquifido surgit pistillum quod deinde abit in siliquam longam, crassam, carnosam, hirsutam, surrectam, seminibus seu Fabis fetam tribus, quatuor, quinque, raro pluribus, oblongis, latis, planis, compressis, quasi reniformibus, maximis, dimidiam drachmam interdum pendentibus, colore plerumque albo, interdum rubente, hilo in summa parte qua siliquarum commissuris adhærent, longo, nigro. Putamen hujus Fabæ densum est & veluti coriaceum, interior substantia exsiccata, dura solidaque, in duas partes facile finditur, & ab uno latere germinationis principium evidens seu plantulam habet. Postquam semen dedit, radicitus exarescit. Stipites, folia, flores, siliquæ & Fabæ in usum medicum veniunt. Fabæ virides & maturæ exsiccatæ inter edulia mensis apponuntur. Colitur in suburbiis hujus civitatis & agris palustribus magna copia.

Analysi chymica, foliorum & stipitum recentium ℔v. per vaporarium distillatæ præbuerunt humoris limpidi, inodori & insipidi: mere phlegmatici ℥x. humoris limpidi, inodori & insipidi, obscure acidi ℔ij. ℥viij. ʒiij. humoris limpidi, manifeste acidi ℥x. ʒiij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, intense acidi, aliquantisper alcali, urinosi ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒj. gr. xxiiij. olei syrupi ad instar spissi ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ rite in crucibulo per 8. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. lx.

Stipites seu caules recentes absque foliis distillati minorem olei quantitatem præbuerunt quam folia, plus massæ nigræ, quæ calcinata majorem salis fixi alcali quantitatem, minorem vero terræ portionem exhibuit.

Ex Fabarum virentium recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris leviter rufescentis, saporem odoremque decocti Hordei referentis & obscure salsi ℥xiiij. gr. lx. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, primo obscure salsi & obscure acidi, deinde subacidi ac tandem manifeste acidi ℔ij. ℥x. ʒiiij. gr. xxviij. humoris primo subturbidi & rufescentis, ejusdem saporis & odoris, obscure acidi & subsalsi ℥iiij. ʒiiij. gr. xvij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, salsi, urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. ʒiij. gr. xxiv. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. gr. xij. olei spissi ad instar extracti ℥j. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. xxxiij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxxvj.

Ex Fabarum maturarum & exsiccatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, & insipidi, obscure subsalsi ℥viij. ʒvij. gr. viij. humoris rufescentis, acris, salsi, urinosi ℔j. ℥j. ʒvj. gr. xvj. humoris rufi, empyreumatici, acerrimi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥viij. ʒvij. gr. viij. salis volatilis urinosi ʒj. gr. lxiiij. olei ℥v. ʒvj. gr. xlviij. Massa nigra in re-

 in re-

in retorta residua pendebat ℔j. ℥iiij. ʒiiij. gr. xxxij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. lvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xv. ʒvij. gr. xl. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xlviij.

Foliorum Fabæ succus chartam cæruleam rubro colore tingit, non item Fabarum recentium viridium succus. Salem essentialem folia continent tartaro haud dissimilem cum mediocri sulphuris & terræ portione conjunctum. Fabæ virides essentialem obtinent salem ammoniacalem cum sulphure copioso, terra & magna phlegmatis copia sic permistum ut mucaginem simul constituant. At vero cum maturæ sunt & aliquantisper asservatæ & exsiccatæ, quadam intus suscepta fermentatione, mucago illa dissolvitur, principia magis ac magis evolvuntur, acidi sales nova & diversa cum sulphure & terra mixtione in sales urinosos volatiles aut alcalinos fixos convertuntur; unde major horum salium volatilium copia in Fabis maturis deprehenditur & nihil fere acidi salis in distillatione fundunt.

Faba legumen primum fuisse quo homines usi sunt, Isidorus *L.* 17. *Origin. C.* 4. asserit: & Plinius quoque Fabæ honorem inter legumina fuisse maximum testatur & ex ea etiam tentatum esse panem. Ex Faba farinam conficiebant Latini quæ Lomentum teste eodem dicebatur, sicut ea quæ mola leviter tantum confracta, Faba fressa (a frendeo, frango) nuncupabatur.

Verum an Faba nostra sive Boona quorumdam recentiorum sit veterum Faba non levis est inter Botanicos controversia: ut videre licet apud Tragum, Dodonæum, J. Bauhinum, Casp. Hoffmannum, Melchiorem Sebizium &c. Certe veterum Faba parva fuit & rotunda, ut patet ex pluribus locis Theophrasti, Dioscoridis & aliorum. E contra tamen certe vix credibile est legumen adeo vulgare & quotidiani usus in desuetudinem abiisse, aut nomen mutasse; & in ejus locum nomenque Boonam successisse nemine conscio. Hæc enim nobis pro Faba, & Faba latinis pro κυάμω unanimi consensu tradita est. Quod tamen non est impossibile.

De Fabarum natura & facultate auctores non inter se conveniunt. Vulgaris est opinio Fabas nostras flatulentas esse & difficilis coctionis & tanto magis quo viridiores, ac proinde crassum & excrementosum alimentum præbere corpori. J. Raius cum Trago eas recentes innoxias esse asserit; nec probat sententiam Dodonæi aridas & exsiccatas recentibus præferentis, ut pote minus flatulentas, sed potius cum Trago eas rusticis & operariis relinquit. Nec video, inquit, cur Porcos aliaque animalia saginent, non æque homines. Præterea Mundyus *De Esculentis*, *p.* 121. se novisse scribit rusticum quemdam pauperem, qui in gravi annonæ difficultate Fabis solis elixis, nec ulla alia re, liberos aluit. Pueris tamen ita pastis melius coloratos aut habitiores vix alios videres. Unde constat copiose nutrire Fabas aridas, postquam ventriculus eas ferre assueverit.

Verum enimvero non ex brutis ad hominem valet Raii conclusio. Fœnum enim & palea optima sunt Equorum edulia, hominibus parum proficua. Neque omnibus hominibus omnia alimenta æque accomoda sunt. Rustici & duris laboribus assueti illis indigent cibis quæ multum & crassum præbent nutrimentum, quibus delicatiores & otiosam vitam ducentes læduntur. Peritiores Medici

dici fere omnes pronuntiant Fabas quocunque modo ac ratione apparatas atque conditas difficilis esse coctionis & flatus parere, obstructiones in visceribus, mesenterio, meatibus urinariis creare, propter flatus, quos gignunt, maxime virides, ventrem distendere, colicam gignere, ructus & crepitus causare, caput gravare, mentem turbare, visum hebetare, viresque ingenii enervare sæpius & immoderatius esitatas. Quapropter vitandæ sunt delicatulis, & illis qui calculo, colicæ passioni, capitis dolori, & alvi constipationi sunt obnoxii. Declinandæ quoque otiosis, litterarum studiis addictis, & quibus ventriculus est debilior, visusque hebetior. Revera hujus cibi flatulentia condimentis flatus discutientibus, Cæpis, Porris, Apio, Petroselino, Satureja, Pipere, aromatis, non parum emendatur.

Ceterum viridis ac recens summopere a nostris Parisiensibus commendatur in re escaria, expetiturque avidissime lautiorum mensis & procerum gulæ. Alias juscula ex iis parantur, alias in sartagine ex lardo, aut butyro, aut oleo aliove pingui frigunt quibus Saturejam, Piper aut alia ejuscemodi adjiciunt. Hæ autem cum durescere incipiunt & ad maturitatem properantes, delibrantur ac decorticantur, sicque delicatiores ac teneriores eduntur. Siccæ vero coquuntur, trajiciuntur, & quasi puls conficitur, quæ ex butyro vel lardo frixo coquitur. Itali recentes cum siliquis crudas esitant cum & sine sale: Verum sapidum & gulæ placens magis quam valetudini conducens edulium præbent.

De adstringente facultate farinæ Fabarum, ejusque proinde usu a nonnullis in dysenteria commendato Medici quoque inter se dissentiunt. C. Hoffmannus a farina Fabacea, seu Faba fressa veteribus dicta & Lomento Fabæ, quia paratur sine cortice, non oportere ait ullam expectare adstrictionem. quæ corticis est, non autem substantiæ: ac proinde in errore versari illos, qui hac farina vel in aceto solo, vel in aceto & aqua decocta utuntur in alvi fluxibus ex fibrarum intestinalium laxitate; nisi enim totæ decoquantur, nihil fit. Dodonæus e contra Fabam cum putaminibus descendere ait nec omnino facile, nec omnino tarde: absque his autem alvum constringere. Huic assentiri videtur J. Raius; rem tamen experientia determinandam relinquendo. Hanc litem S. Paulli dirimeret experientia *in suo Quadripartito* allata, nisi illud Hippocratis effatum, *Experientia fallax*, sæpius nimis verum deprehenderetur. Narrat, quemdam cruenta alvi excretione jugi, seu diarrhæa cruenta, absentibus signis hepatico fluxui & dysenteriæ propriis, tres vel quatuor menses integros laborasse, cum antehac nullum levamen persensisset a medicamentis præscriptis, præter omnem spem, integre pristinam valetudinem fuisse consecutum solo usu Fabarum & præsertim rubrarum non contritarum, ex lacte pulmenti in modum coctarum, quo a Gregorio cive Hafniensi quodam vesci jussus erat, mane jejunus & vesperi cubitum iturus. Hic enim ægrotans recuperatam bonam valetudinem fortasse non tam Fabis debuit quam lacti quo incoquebantur. Sed ad externum & certiorem earum usum progediamur.

Pulvis seu farina Fabarum ex Fabis decorticatis per trituram parata inter quatuor farinas resolventes numeratur, Hordei scilicet, Orobi, Lupinorum, & Fabarum. Externe in contusionibus & inflammationibus partium glandulosarum discutiendis & resolvendis vel ad suppurationem perducen-

dis

dis plurimum confert: quibus cum aqua vel lacte cocta sub cataplasmatis forma applicari solet. In testium inflammationibus & tumoribus a contractione violenta, casu, contusione, suppressione seminis & similibus a Riverio & Ettmullero cataplasma ex ea sola cocta cum oxycrato, seu aqua simplici & aceto, vel cum dimidio pulveris seminis Cymini, calide applicatum velut egregium discutiens & resolvens commendatur. Quod si acrius videatur cataplasma, addito pauco Lithargyrio, acrimonia aceti frangi, & ita pro mitigandis & resolvendis inflammationibus idoneum reddi potest. Idem cataplasma valet etiam ad tumores scroti duros & scirrhosos, ad mammarum tumores.

℞. Farinæ Fabar. ℥iij. Semin. Cumini pulver. ℥j. Lithargyrii P. j. aceti acerrimi ℥ij. aq. comm. q. s. M. f. a. Coq. ad cataplasmatis consistentiam.

Inter cosmetica eadem farina Fabarum refertur, si nempe cum aquis cosmeticis v. g. florum Fabarum aqua distillata, vel Sigilli Salomonis, permista, formá pultis liquidæ, faciei lentiginibus, item oculis suffusis applicetur.

Duæ in Officinis aquæ distillantur: prima ex Fabarum floribus. Inter cosmetica non infimum locum obtinet. Lentigines & faciei maculas detergit. Altera ex corticibus seu conchis Fabarum elicitur, urinas pellit, & adversus nephritidem & calculos a Thoma Bartholino plurimum commendatur propria experientia edocto, *Epistolar. Centur.* I. *pag.* 238. *Ep.* 55. Salem quoque ex stipitibus & siliquis Fabarum combustis & calcinatis lixivio extrahunt, potens quidem diureticum. Ettmullerus hunc salem ex cineribus cum vino eluendum esse suadet. Nonnulli fimum columbinum cineribus in calcinatione admiscent, sicque salem obtinent diureticum & antihydropicum potentissimum. Ad gr. viij. vel x. præscribitur in haustu liquoris convenientis cum syrupo de Althæa edulcati; & pro lubitu pluries die reiteratur.

Ceterum pro immundo edulio Ægyptii Fabas habuisse dicuntur. Ab illis eorum Sacerdotes abstinebant, teste Herodoto. Has etiam damnasse Pythagoram quidam putarunt: sed contra alii nullo legumine sæpius usum fuisse tuentur, qualis est Aristoxenus apud Aulum-Gellium *L.4. n. a. c.* 11. *Inst. R. H.* At vero Pythagoricum illud symbolum Κυάμων ἀπέχου a Fabis abstineto, varie interpretantur veteres & recentiores. Alii de Fabis simpliciter accipiunt, a quibus ideo abstinere Pythagoras præcipit, quia sunt flatulentæ, veneris incentivæ, mentis tranquillitati contrariæ, insomniaque turbulenta efficientes: vel ut alii volunt, teste Plinio, quia mortuorum animæ sunt in illis, & quia in floribus earum litteræ lugubres reperiuntur. Alii Κυάμους Fabas symbolice & ænigmatice testiculos appellatos ajunt, quia sunt ἄιτιοι τοῦ κύειν, auctores fecunditatis seu generationis. Unde non a Faba comedenda, sed a rei venereæ proluvio voluisse philosophum homines deducere. Tandem alii, ut Plutarchus ipse, a muneribus reipublicæ tractandis abstinendum interpretantur. Nam veteres vice calculorum in magistratibus eligendis Fabis utebantur.

FAGOPYRUM.

FAGOPYRUM, Fagotriticum, Frumentum Sarracenicum, *Off.* Fagopyrum vulgare, erectum, *Inst. R. H.* 511. Erysimum Theophrasti; fo-

folio Hederaceo, *C. B. P.* 27. Fagotriticum, *J. B.* 2. 993. Erysimum Theophrasti, *Lobel. Icon.* 63. Ocymum veterum, *Tragi* 648. Ocymum cereale, *Clus. Pan.* & *Tabern. Icon.* Fegopyrum, *Dodon. Pempt.* 512. & *Raii Histor.* 182. Tragopyron, *Gerardi Emaculati* & *Parkins*: Frumentum Sarracenicum, *Matthiol. Lugd*: vulgo *Bled noir* ou *Bled sarrasin.*

Radice nititur surculosa, plurimis fibrillis capillata: caule surgit cubitali & altiore, simplici, tereti, glabro, solido, viridi, sed in apricis purpureo, ramoso, ramulis alternatim e foliorum sinubus exeuntibus. Folia ima pediculis duas uncias longis insident, superiorum in caule pediculi sensim breviores sunt, donec tandem in summo immediate adnascantur, hederacea, glabra, atro-virentia, per margines æqualia, sapore fatuo. In summis caulibus & ramulis ex alis foliorum egrediuntur surculi seu pediculi unciales, tenues, flores sustinentes in spicas habitiores seu muscaria congestos, pulchellos, apetalos, plurimis staminibus rubentibus constantes, e calyce quinquepartito, ex albo purpurascente surgentes. Pistillum autem abit deinde in semen oblongum, triquetrum, sordido colore nigricans, in capsula quæ calyx floris fuit reconditum, farinam intus continens candidissimam, insipidam. Ajunt Africanæ originis esse. Apud nos in arvis seritur, nec ullum fere solum refugit. Gaudet imbribus, cito provenit & celeriter maturescit. Seminis farina usitata est.

Analysi chymica, Fagopyri semen præter liquorem acidum copiosum, plurimam olei, mediocrem spiritus volatilis urinosi portionem, parum vero terræ & salis fixi præbuit. Vulgare est in hocce regno Frumentum Sarracenicum dictum, quo solo vel cuipiam alteri misto rura sæpissime utuntur, cum præsertim per annonæ gravitatem non alia frumenta suppetunt. Tritico, Secali & Hordeo minus nutrit, plus tamen quam Milium & Panicum. Panis ex eo confectus ater est, gustu non insuavis & hordeaceo multo sapore antecellit: humidus est, citiusque descendit ac flatulenti plus obtinet quam ex Secali coctus. Accommodum est edulium hominibus laboribus & exercitiis addictis.

Potest ex eo parari crassior farina, cujus erit usus ad pultes, offas, placentas cum lacte, vel butyro, vel oleo & sale, vel carnium jure: nec est injucundum edulium, & quamquam flatulentum, Milio, Pisis, Fabis anteponendum. Pulmentaria atque placentæ ex ejus farina confectæ facile concoquuntur, cito descendunt, alimentumque corpori afferunt, exiguum quidem, non tamen malum aut vitiosum. A Petro Pavio Medico Amstelodamensi celeberrimo & S. Pauli *in Quadr. Botanico*, senibus quorum alvus nimis est constricta maxime commendantur.

Ejus farina in cataplasmatis resolventibus & emollientibus utiliter usurpari potest. Optime resolvit, digerit & maturat.

Herba viridi priusquam semen maturuerit, boves & jumenta pascuntur. Semine gallinaceum genus cibatur, eoque cito facileque pinguescit.

Furfure ex hujus seminis farina extracto hortulani ad cellas, quibus hyberno tempore plantæ reconduntur, ab humiditate præservandas feliciter utuntur. Tabulata lignea duorum triumve pollicum intervallo a muris remota construuntur, & vacuum illud inter muros & tabulata spatium hoc furfure accuratissime repletur.

FI-

FILIPENDULA.

FILIPENDULA, *Off.* Filipendula vulgaris, an Molon Plinii, *C. B. P.* 163. *I. R. H.* 293. Filipendula, *J. B.* 3. *p.* 2. 189. *Dod. Pempt.* 56. Oenante, *Fuchsii*, *Cordi*, *Lobel. Icon.* 729. vulgo, *Filipendule*.

Radice est torosa, nigricante, in plurima extenuata filamenta, quæ versus extrema in nodulos aut bulbos extuberant olivares aut longiores minusque ventricosos, Asphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intus albentes, acrimoniam quamdam cum adstrictione, dulcedine & levi amaritudine gustu referentes: foliis ad radicem plurimis, multifariam pinnatis, Pimpinellæ saxifragæ fere modo, angustioribus, profundius laciniatis, atro-virentibus: caulis plerumque unicus, erectus, dodrantalis, aut etiam pedalis & altior, striatus, ramosus, paucis foliis vestitus, flores in fastigio sustinet velut in umbellæ formam dispositos: rosaceos, sex petalis candidis, exterius subrubentibus, in orbem positis, leviter odoratis constantes, plurimis staminibus & apicibus luteis, & calyce monophyllo & multicuspidi, ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum fere globosum, compositum ex undecim, duodecim aut pluribus seminibus asperis, compressis, rhombi irregularis figura, radiatim in capitulum silioli æmulum collectis. In sylvis circa Lutetiam sponte crescit. Radices & folia usualia sunt.

Analysi chymica, ex Filipendulæ radicum recentium ℔v. cum ℥iiij. prodierunt humoris limpidi, subflavescentis odore & sapore radices referentis, subacidi ℥xij. ʒiiij. humoris rufescentis, limpidi, ejusdem odoris, saporis austeri, acidi ℔ij. ℥iiij. ʒiiij. humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum salsi, urinosi, empyreumatici ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. olei adiposi ʒvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥j. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒv. ex quibus salis fixi salsi ʒv. lixivio extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥xij. ʒiij.

Filipendulæ folia sapore sunt adstrigente, subsalso, odorata, glutinosa, & chartam cæruleam rubro colore tingunt. Rubro magis intenso radices inficiunt. Stypticæ sunt & subamaricantes, & salem essentialem continere videntur tartareum, aluminosum cum copioso sulphure conjunctum. Folia vero quæ plus acidi humoris, & spiritus urinosi fundunt, salem essentialem ad ammoniacalem magis accedentem continere videntur.

Tota planta humores crassos incidit, attenuat & per urinas pellit. Inter diureticas plantas locus haud infimus ei a S. Paulli conceditur. Ejus usus a plurimis laudatur in nephritide, ad stimulandum calculum, renes abstergendos, renum ac vesicæ sabulum, aut mucum viscidum rudimentum calculorum expellendum. Verum quod speciali vi lithontriptica polleat, ut nonnulli opinantur, vix sperandum. Radices magis quam folia subadstringunt. In albo mulierum profluvio, & in nimio lochiorum fluxu, usus sunt eximii, teste D. Needham apud Raium. Pulvis radicum Filipendulæ celebratur in fluore albo mulierum ab experimento a S. Paulli allato *in Quadripart. Botanico*, qui narrat, quamdam Dauci vulgaris decocto, in quo ʒj. pulveris radicum Filipendulæ sibi ipsi

pro-

propinarat, a profluvio albo muliebri intra paucos dies vindicatam fuiſſe, plurimis aliis medicamentis incaſſum propinatis. Hermannus Corbæus quoque apud Dolæum *L.* 5. *C.* 4. 5. 20. pro experimento habet quotidie ʒj. radicis Filipendulæ virentis cum vino nigro exhibere in eodem fluore. Dyſenteriam ſæpius a ſe curatam notavit *in adverſariis ſuis* exhibito ʒj. pondere, ex vino aut ovi vitello, ejuſdem radicis pulvere; quem ante ipſum Lud. Mercatus *L.* 1. *De recto præſidiorum uſu*, *c.* 14. ſecreti loco commendaverat. Eſt ſane huic plantæ adeo inſignis vis adſtringendi ut hernias quoque ejuſdem uſu curatas Thomas Carthuſius obſervaverit ut videre licet *in Obſervationibus Hieronymi Velſchii*, 33.

Pulverem, radices, ejuſve ſuccum adverſus morbum comitialem commendant nonnulli. Alii Filipendulam proxime accedere qualitatibus ad Pæoniam ſcripſerunt: hinc epilepticis & vertiginoſis Filipendulæ radices conferre Lobelius retulit. Medentur etiam anheloſis, ſuſpirioſis, ventriculi inflationibus cum ſemine Fœniculi.

Sennertus hanc radicem adverſus ſcrophulas commendat. Ettmullerus aſſerit hanc radicem ſcrophularum materiam incidere & reſolvere, eamque per urinarias vias educere.

Exhibetur ſola vel cum Scrophulariæ & Ruſci radicibus admiſta in decoctis & pulveribus contra ſcrophulas.

℞. Radicum Scrophulariæ, Filipendulæ, Ruſci ana ℥ß. Folior. Agrimon. Pinpinellæ ana M. j. Flor. Roriſmarin. P. ij. Digerantur vaſe clauſo in vini albi ℥xvj. Colatura dulcoretur Saccharo pro tribus doſibus.

F I L I X.

PLURIMAS inter Filices quas orbis uterque nobis offert, tres potiſſimum in Officinis uſitatæ ſunt, ſcilicet, Filix mas ſeu non ramoſa, Filix femina ſeu ramoſa, & Filix florida ſeu Oſmunda regalis.

FILIX mas dicta, Filix non ramoſa, *Offic.* Filix non ramoſa dentata *C. B. P.* 358. *Inſt. R. H.* 536. Filix vulgo mas dicta ſive non ramoſa *J. B.* 3. 737. Filix mas *Dod. Pempt.* 462. Dryopteris *Matthiol. Lugdunens.* 1227. Filix mas vulgaris *Parkins. Raii Hiſtor.* 143. Filix mas non ramoſa, pinnulis latis, denſis, minutim dentatis *Gerard. Emacul.* vulgo, *Fougere male.*

Ex radice craſſa, ramoſa, fibroſa, foris nigricante, intus pallida, multis appendicibus involuta & implexa, ſaporis primum ſubdulcis, deinde amariuſculi, ſubaſtringentis, odoris nullius, verno tempore multos promit aſparagos, primo exortu inflexos, cano capillitio obductos, qui progreſſu temporis abeunt in frondes amplas, bicubitales, crebras, rectas, frangi faciles, diluto colore virentes, quæ ex alis ſeu tarſis *(a)* aut foliis componuntur mediæ coſtæ muſco ferrugineo leviter obductæ alternatim adnaſcentibus, non conjugatim, nec paribus intervallis in pinnulas ſeu criſtas latas, & lata baſi nervo tarſi medio adnaſcentes, obtuſas, circa margines dentatas diviſis. Linea nigra nervum uniuſcujuſque alæ medium ſuperne producta notat. Singulæ pinnulæ ſupina parte venulis inſignes

(a) Ταρσὸς, alarum productio ſeu expanſio.

insignes sunt, prona duplici ordine punctorum ferrugineorum. Hæc puncta fructus reipsa sunt, ut apud Cl. Tournefortium *I. R. H.* videre licet, compositi ex numerosa congerie vesicularum fere ovatarum, minutissimarum, annulo elastica vi donato munitarum & membrana communi involutarum. Per maturitatem corrugatur aut dilaceratur exterior illa communisque membrana, exsiccatur & contrahitur annulus elasticus, in binas partes dissiliunt vesiculæ, seminaque fundunt minutissima. Floribus carere videtur hæc planta, aut si qui sint, nondum detecti fuerunt. In agro Parisiensi ubique fere nascitur.

Filix femina, Filix non ramosa, Filix vulgaris, *Off.* Filix ramosa, major, pinnulis obtusis, non dentatis *C. B. P.* 357. *Inst. R. H.* 536. Filix major & prior Trago, sive ramosa repens *J. B.* 3. 735. Filix femina *Dodon. Pempt.* 462. *Gerardi histor.* 149. Thilypteris Filix femina *Cord. in Dioscor.* vulgo, *Fougere commune*, *Fougere femelle*.

Huic radix est digitum subinde crassa, foris nigricans, intus albida, longe lateque importuno reptatu terram occupans, odore gravi, sapore amaricante, succoque glutinoso prædita, quæ summa parte oblique aut etiam transversim secta bicipitis aquilæ speciem quamdam exhibet. Caulis seu verius pediculus tres quatuorve cubitos altus, rigidus, ramosus, solidus, lævis & aliquatenus angulosus: frondes pinnatæ seu elatæ in tarsos primo, deinde in pinnulas seu foliola angusta, oblonga, acutiuscula, obiter interdum dentata, alias æqualia, dissectæ, superne virides, inferne canescentes. Fructus seu vesiculæ ovatæ fructiferæ, fructibus Filicis maris similes, non eodem modo in adversa foliorum parte disponuntur, sed in marginibus pinnularum elongatis & reflexis reconduntur. Nam autumno pinnularum margo circumcirca plerumque producitur, incurvatur, & complicatur, sinusque subtus format quosdam, in quibus fructus nascuntur. In pascuis sterilioribus ubique fere luxuriat. Utriusque Filicis radices, in primis feminæ, in usum veniunt.

Analysi chymica, foliorum & stipitum Filicis feminæ ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo saporis & odoris fere expertis, deinde subacidi ℔j. ℥viij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, acidi, magis ac magis intensi austeri ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. xxx. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, intense acidi, subsalsi & intense austeri ʒvj. humoris rufi, sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒvij. olei spissi ℥j. ʒij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥j. ʒv. gr. xxiv. ex quibus lixivio salis alcali fixi ʒiiij. gr. lxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. vj. in calcinatione ℥iiij. ʒij. gr. xij.

Filix mas eadem principia distillatione fundit, sed tamen paulo plus olei, terræ & salis fixi præbuit.

Ex radicum Filicis feminæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fere expertis, obscure subacidi ℥xiij. ʒiiij. humoris primo limpidi, acidi magis ac magis intense, sub finem rufescentis, odoris & saporis leviter empyreumatici, ac tandem austeri ℔iij. ʒiiij. gr. lxvj. humoris rufi tum intense acidi & austeri, tum salsi & sale volatili urinoso leviter impraegnati ℥iij. ʒiij. olei ʒiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua

pen-

pendebat ℥ix. ʒj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gr. xxx. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxx. in calcinatione ℥vij. ʒj. gr. vj.

Radix Filicis maris haud dissimiles substantias analysi chymica præbet. Femina minorem olei fluidi quantitatem suppeditat, at plus olei condensati in capite mortuo retinet, quam mas dicta; minorem quoque salis fixi, plus vero terræ.

Filicis feminæ radix glutinoso succo primo subdulci, amaricante & subadstringente, fastidioso donatur, qui chartæ cæruleæ colorem mutare nequit. Salem essentialem continere videtur sali coralliorum proximum, ut Cl. Tournefortius opinatur, quodam involutum muco composito ex acido, oleo, terra adstringente & copioso phlegmate, quorum specialis commistio ab igne facile destruitur.

J. Raius narrat pilas seu globulos effici apud Anglos ex utriusque Filicis cineribus cum aqua in massam coactis, & in sole exsiccari, quorum usus est lotricibus ad linteamina mundanda, saponis aut lixivii loco. Antequam iis utantur in ignem luculentum immittunt, donec candefiant, tunc enim calcinati facile in pulverem fatiscunt.

Utraque Filice exsiccata, ligni aut straminis inopia, ad furnos calefaciendos rustici utuntur. In Sussexia etiam Angliæ provincia, referente eodem Raio, ad calcem coquendam adhibetur: est enim ejus flamma vehemens admodum & huic usui valde idonea. Filix utraque iisdem virtutibus donatur. Marem tamen Filicem J. Raius rachitidi morbo vulgo dicto peculiariter convenire scribit. Pro ceteris femina præ mari sæpius eligitur. Tota planta una cum radice apud antiquos in frequenti admodum fuit usu in morbis chronicis ex melancholia natis, in affectionibus hypochondriacis præsertim in quibus splen simul affectus fuit, in tumoribus & scirrhis lienis & pancreatis. In decoctis, jusculis, potionibus aperientibus & antispleneticis præscripta reperitur, nec absque fructu adhibita fuit. Sed cum hodierno tempore delicatioris sint palati homines, & ad ejusmodi decocta diu continuanda nauseent, rarius hodie præscribitur. Forestus tamen valde commendat decoctum radicis cum Cuscuta in vino ceu arcanum expertum in splenis affectionibus. Ettmullerus & alii commendant singulariter sequens decoctum in affectibus melancholicis, & dicunt expertum esse ad lienis tumorem & duritiem. Quod quidem operatur tum sale suo essentiali concretos humores solvendo, sed multo magis terreis suis particulis & oleosis adstringentibus fibras partium solidas firmando & constringendo.

℞. Herbarum Filicis cum sua radice, Sabinæ, Absinth. ana q. l. Coquantur in q. s. aq. comm. vel aquæ ferrarior. fabror. ad tertiæ partis diminutionem, vel macerentur in vino: addendo si libet Passular. minor. contus. q. s. pro grato sapore, de quo sub ingressu lecti unus haustus bibatur.

Filix autem gravidis infensa censetur, ut quæ abortum faciat.

Hujus radix in pulverem redacta, & pondere ʒj. duarum vel trium ex aqua mulsa sumpta lumbricos enecat, imo lumbricorum latorum, quæ latinis Tænia & folium dicuntur, præsentissima pestis est, teste S. Paulli, eamque inter

secre-

ſecretiſſima ſua ſecreta, inquit, habent & venditant agyrtæ.

℞. Rad. Filic. femin. pulver. ℈j. Mercur. dulc. gr. vj. M. F. bol. cum ſyrup. de Abſynth.

℞. Rad. Filic. femin. Rhei pulv. & ſummitat. Tanaceti ana ℈j. Cortic. Mor. arbor. & Corallinæ ana ℈ij. Æthiop. mineral. ʒiiij. M. F. pulvis. Doſis a ℈ß. ad ℈iij.

Singulare quoque eſt in Filice experimentum quod ex Antonio Batto refert de ejus virtute adverſus ambuſta, ſi ſequenti ratione ſubigatur.

℞. Radicum Filicis feminæ q. ſ. Ex contuſis ſuccum exprime, vel in defectu recentium radicum, ſume exſiccatas, & contuſis affunde aquam roſaceam vel aquam communem. Tunc per expreſſionem ſuccus mucilaginoſus exprimatur. Hic præ omnibus aliis remediis mirifice prodeſt.

Tragus idem de hujus radicis ſucco mucoſo confirmat.

Notum eſt, quoſdam populos in frugum inopia e radice Filicis panem confeciſſe. Cl. Tournefortius *in hiſtoria plantarum circa Lutetiam naſcentium* refert ſeipſum vidiſſe panes ex hac radice confectos, qui annis 1693. & 1694. ex Arvernia Lutetiam allati fuerant. Saporis erant peſſimi, & coloris rufi, ſimiles fere panibus ex querneo confectis cortice qui ad coria inficienda inſervit: vulgo, *Mottes a bruler*. Notum eſt quoque Filicum cineribus nitri loco injectis ſaxa colliqueſcere in vitrum colore viridi & ſubobſcuro.

Filix florida & Oſmunda Regalis, *Off.* Oſmunda vulgaris & paluſtris *Inſt. R. H.* 547. Oſmunda Regalis, ſive Filix florida *Parkinſon Theatr.* 1038. Filix floribus inſignis *J. B.* 3. 736. Filix ramoſa non dentata florida *C. B. P.* 357. Filix paluſtris *Dodon. Pempt.* 436. Filicis majoris alterum genus, *Trag.* 543. Filicaſtrum *nonnullis* & Lunaria major *Chimyaſtrorum quorumdam*: vulgo, *Oſmonde* ou *Fougere fleurie*.

Ex uno perplexarum radicum, longarum, nigricantium ceſpite, caules attollit complures, bicubitales & altiores, virides, glabros, ſtriatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoriuntur, pinnatis octo vel novem conjugationibus foliorum impari uno alam claudente conſtantes. Singularia autem folia omnia ſurſum ſpectant, trium quatuorve unciarum longitudine, ſemiunciam lata, ex principio latiore ſenſim extenuata, in obtuſum mucronem deſinentia, a nervo per longitudinem decurrente exporrectis in margines haud quaquam ſectos infinitis oblique venulis. Caulis ſcapus in ſurculos aliquot diviſus racemulos unciales in ſingulis ſurculis multos ſuſtinet fructiferos, Floribus enim carere videtur. Flores autem herbarii dicti, inquit J. Raius, nihil aliud eſſe videntur quam folia, ob ſemina adnaſcentia, non explicata, ſed ad margines reflexa. Fructus vero veluti in uvam collecti capſulæ ſunt ſphæricæ, Filicum ceterarum capſulis ſimiles, quæ fibrarum contractione rumpuntur, ſeminaque fundunt minutiſſima, ut microſcopii ope obſervatur. In quibuſdam agri Pariſienſis locis ſponte naſcens reperitur. Herba & radix in uſum veniunt. Vis præcipua in fructiferis racemis & radicis medulla albicante conſiſtit.

Oſmunda analyſi chymica a Filice parum differt. At ſapore eſt minus amaro & adſtringente. Minus adſtringens & magis temperata cenſetur.

Ejus

Ejus radix ad hernias & ulcera exploratissimi commodi esse scribit Lobelius; quin etiam colicis & spleneticis plurimum conferre. Ejusdem radicis mucaginem ad curandam herniam in pueris extra applicatam, ut probatissimum remedium, Paulus Hermans commendat.

Pars illa radicis media subcandida efficacissima censetur non modo vulneratis, sed etiam cæsis, ruptis, ex alto deturbatis, decocta vel etiam tusa & cum idoneo liquore sumpta. Sunt qui tantam ejus potentiam esse existiment, ut sanguinem alicubi intra corpus hærentem ac concretum dissolvere queat, & foras etiam per vulnus expellere.

Rachitidi morbo dicto remedium præstantissimum & quasi proprium ac specificum a J. Raio & Paulo Hermanno prædicatur hujus radix cui percurando vel sola sufficiat. Doctor Bovvles in rachitide proponit conservam asparagorum seu germinum teneriorum Osmundæ & Filicis maris, vel etiam Asplenii & Phyllitidis, prospero successu.

℞. Summitatum fructiferar. Osmund. M. j. Coq. cum lactis vacc. ℔j. Colatura hauriatur sing. diebus contra rachitidem.

℞. Radicis medull. subcandicantis ℥iij. Capillor. vener. M. j. Coquantur ex aq. ℔iij. F. decoctum contra rachitidem.

FOENICULUM.

FOENICULI semen duplex est in officinis, vulgare & dulce.

FOENICULUM vulgare, *Off.* Fœniculum vulgare, minus, acriori & nigriori semine *J. B.* 3. *p.* 2. 2. *Inst. R. H.* 311. Fœniculum vulgare, Italicum, semine oblongo, gustu acuto *C. B. P.* 147. Fœniculum sive Marathrum vulgatius *Adversar. Lobel.* 347. Fœniculum vulgare, Germanicum *C. B. P.* 147. & *Inst. R. H.* 311. Fœniculum *Dod. Pempt.* 297. vulgo, *Fenouil commun.*

Ex radice vivaci & in plures annos restibili, digitali aut majore, recta, alba, sapore cum quadam dulcedine aromatico, caulis surgit tres aut quatuor cubitos altus, rectus, teres, striatus, geniculatus, lævi, tenui ac virente cortice circumvestitus, fungosa interius medulla candida farctus, in alas crebras circa fastigium divisus. Pediculi veluti quadam vagina caulem & ramos complectuntur, quibus folia insident ampla, ramosa, in tenuissima segmenta dissecta, atrovirentia, sapore dulci, odore suavi, quorum singula segmenta teretia sunt, extrema vero capillamentorum instar tenuia. Umbellæ latæ in cacuminibus cauliculorum & ramulorum eminent rotundæ ac in orbem circinatæ. Flores rosacei, pentapetali, lutei, odorati, calyci insident, qui abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, crassiusculis, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, nigricantibus, sapore acriori aut minus dulci. Sponte nascitur in locis saxosis & calidis in regionibus ubi cultura semen dulce evadit, & planta aliquantisper variat; hinc quarumdam Fœniculi specierum varietas. Hic in hortis colitur. Radices, folia, semina in culinis & officinis usitata sunt.

FOENICULUM dulce, *Off.* Fœniculum dulce majore & albo semine *J. B.* 3. *p.* 2. 4. Fœniculum dulce *C. B. P.* 147. Fœniculum sive Marathrum vulgatius, dulce *Lobel. Icon.* 775. vulgo, *Fenouil doux.*

A vulgari radicibus, foliis, caulibus & flore vix differre videtur, nisi forte caule minus procero, & graciliore ac foliis minoribus. Semina quidem multo sunt majora, striata, albida, dulcia magis, & minus acria. Hæc Fœniculi species post unum aut alterum annum, iterata satione seminis hic producti, inquit J. Raius, in hortis paulatim degenerat & in vulgare transit, nec in nostris tantum sed in Germanicis atque etiam Italicis, ut testatur Cæsalpinus. Unde autumat J. Raius semen ejus ex ulterioribus adhuc meridiem versus regionibus afferri; ex Syria forte ut Lobelius scribit, aut ex Insulis Azoticis, ut alii.

Analysi chymica, Fœniculi folia recentia plurimum humoris acidi, odori, mediocrem olei tum essentialis tenuis, tum crassi portionem, modicum salis fixi alcalini, terræ, & perparum spiritus urinosi exhibuerunt. Semina eadem principia præbent, sed oleum essentiale majori copia fundunt, cui eorum virtus præcipue tribuenda est; subtile enim illud oleum & sal acidus tenuis ac volatilis simul permista sese invicem temperant & compositum constituunt ad spiritus acidos dulcificatos chymicorum aliquantisper accedens.

Fœniculum spissiorem sanguinis crasim blande dissolvit, lympham viscidam incidit, & fluidiorem efficit. Aperiens est hæc planta, diuretica, sudorifera, stomachica, pectoralis & febrifuga.

Apud nonnullos specificum audit contra variolas & morbillos. In febribus putridis quibus adjuncta est malignitas, S. Paulli vix ullam plantam Fœniculo secundam reperiri asserit, sive ad aperiendum, sive ad discutiendum; hinc variolis & morbillis laborantibus decocto Fœniculi vel seminis vel radicum nihil salubrius esse dicit.

Radix est primaria ex radicibus quinque aperientibus majoribus. Ab Etmullero veluti antinephriticum egregium, & in renum doloribus stranguriisque polychrestum proponitur.

Ad quartanam & alias febres intermittentes succus radicum Fœniculi ad ℥iiij. cum saccharo edulcatus & jejuno propinatus in aurora decem diebus continuis eas fugat. Zacutus qui facile sed utile illud remedium vocat, observat plurimis in lecto bene coopertis sudores plurimum moveri, aliis lentæ pituitæ screatum, aliis ructus fœtidos & crepitus. Omnes Fœniculi partes ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, laxiorem nimis fibrarum ventriculi tonum restituunt & firmant, viscidum mucum parietibus hujus visceris inhærentem dissolvunt; semen præsertim, unum e quatuor seminibus calidis majoribus. Utiliter usurpatur quando post pastum adfuerint ægritudo, nausea, ructus, gravitas, tensio, inflatio ventriculi, item segnities, somnolentia, capitis dolor, & cetera id genus coctionis læsæ & male peractæ signa a pituita mucaginosa in ventriculo collecta. Eam enim incidit, attenuat, rugas ventriculi blande detergit, spiritus influos recreat. Eodem modo quoque in intestinis operatur; quare in colicis flatulentis ejus usus est egregius: flatus enim sursum & deorsum expellit, unde tritum illud adagium:

Semen Fœniculi reserat spiracula culi.

Pulvis ejus cum saccharo in vino a ʒß. ad ʒj. ante vel post pastum hauritur, vel semina integra saccharo condita comeduntur. Attamen C. Hoffmannus has doses de semine sicco solum accipiendas existimat. Tantum abest enim, inquit, ut juvet

ut juvet concoctionem aliorum ſemen aut herba viridis, ut ipſa potius adjutorio opus habeant. Confert quoque idem ſemen ad lactis generationem, chylum fluidiorem efficiendo, & lympham aut chylum in mammarum glandulis concreſcentem reſolvendo. Radicis decoctum ſolum, vel etiam floribus Sambuci aut Lumbricis ſociatum ad lactis abundantiam promovendam ab Ettmullero & Helidæo de Padoanis commendatur: idem præſtant foliorum decoctum aquoſum, vel vinum in quo herba vel ſemen macerata fuerunt.

Fœniculi ſemen medicamentis thoracicis admiſtum aſthmaticos juvat, veteri tuſſi & contumaci medetur.

In oculorum vero affectionibus herba tota ejuſque ſemen eſt commendatiſſima, illis in primis quorum viſio lucubrationibus nocturnis admodum debilitata fuit. Seminum pulvis cum ſaccharo quotidie mane jejuno ventriculo ſumitur. Arnaldus Villanovanus ſemen hoc aceto infuſum, exſiccatum, cum Cinnamomi & ſacchari momento permiſtum commendat ad viſionem integram conſervandam, debilem & jam fere extinctam etiam in octuagenariis reſtituendam. Ad caliginoſos oculos nihil hoc ſemine efficacius, inquit H. Tragus. Idem præſtat ſuccus foliorum aut radicis, & aqua diſtillata, tum intus ſumpta, tum oculis indita. J. Crato Medicus Cæſareus, referente Raio, quemdam vidit ex ſuffuſione curatum facillimo remedio, radicibus nempe Fœniculi in vino coctis, & decocto oculis ſæpius applicato.

Seminum pulvis cum pulveribus reſolventibus utiliter miſcetur in cataplaſmatis & fomentis reſolventibus.

Oleum eſſentiale ex ſeminibus exſiccatis aqua maceratis diſtillatur vi carminativa inſigni præditum. Guttæ ſex, decem vel duodecim ſaccharo exceptæ & ex vino ſumptæ dolores colicos flatulentos diſcutiunt, ciborum concoctionem promovent & perficiunt: ex lacte aut decocto pectorali, tuſſientibus & aſthmaticis conferunt.

Aquam ex tota planta diſtillatam ſervant officinæ ad collyria utilem. Herba tota juſculis & ſorbitionibus incocta ad corpus obeſum extenuandum utilis eſſe perhibetur.

Semen adhibetur ſæpiſſime ad corrigenda purgantia.

℞. Radic. Fœniculi ℥ij. Lentium excorticatar. ℥ß. Caricas ping. n. iij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔ij. Sub finem coctionis adde fol. Scordii, M. ß. ſemin. Fœnicul. ʒj. Fiat colatura pro potu in morbillis & variolis ad exanthematum eruptionem promovendam.

℞. Rad. Fœnicul. ℥iij. Semin. Fœniculi ℥ß. Flor. Sambuc. M. j. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. F. decoctum pro potu ſolito in lactis imminutione. Vel

℞. Sem. Fœnicul. dulc. pulver. ʒß. Pulver. Lumbr. terreſtr. ℈j. Fiat pulvis jejuno ventriculo ſumendus.

℞. Rad. Helenii ℥j. Semin. Fœnicul. contuſ. ℥ß. Paſſular. ℥jß. cum aq. ſ. q. F. decoct. in tuſſi & aſthmate.

℞. Mucaginis gumm. Tragacanthæ cum aq. Hyſſop. extract. & ad ſyrupi conſiſtentiam redact. ℥iij. Syrup. de Eryſimo ℥jß. Olei amygdalar. dulc. ℥j. Olei eſſential. Fœnicul. gutt. x. F. Lohoch in aſthmate.

℞. Fœniculi dulcis ℈j. Anisi ℈ß. Olei distillati Fœniculi gut. j. Sacchar. candi ʒß. M. F. pulvis contra tormina.

Fœniculi viridis comæ acetariis dum adhuc tenellæ sunt permistæ suavitatem addunt. Pisces sive asserventur muria conditi, sive elixentur, sive craticula assentur, Fœniculi foliis involvuntur a nonnullis ut durent & ut sapidiores fiant.

Germina Fœniculi teneriora, antequam caulescant, cum superna radicis parte recisa, cum oleo & pipere mensis secundis adjiciunt Itali & Narbonenses Galli eodem modo quo nos Apium dulce, *Celery*.

Radices Fœniculi usurpantur in syrup. aperiente cachectico *D. Daquin*, syrup. Chalybeato aper. cathartico D. Daquin *Ph. Reg.* antiasthmatico & antinephritico *ejusdem*, de Cichor. comp. *Ph. Reg.* de Artemisia *ejusdem*, de Prassio & de 5. rad. aper. *Mesuæi*. Semina in Theriaca, Mithridatio, confectione Hamech, Electuar. Catholico cum rheo dupl. pulvere Diarrhodon *Abbatis Nicol. præpositi*, Philonio magno, Diaphænico, Benedicta laxativa, de Psyllio, El. de Citro. Folia in aq. vulneraria *Penicherii collectan. pharmaceutic.*

FOENUM-GRÆCUM.

FOENUM-GRÆCUM, & Fœnu-Græcum, *Off.* Fœnum-Græcum sativum *C. B. P.* 348. *Inst. R. H.* 409. Fœnu-Græcum *J. B.* 2. 363. *Dod. Pempt.* 536. *Trag.* 597. Fœnum-Græcum *Garard. Raii Hist.* 954. vulgo, *Fenu-Grec.*

E radice tenui, candida, simplici, lignosa, caulem emittit singularem semicubitalem, tenuem, virentem, intus concavum, in alas ramosque divisum; folia ex uno pediculo terna, pratensi Trifolio similia, minora tamen, in ambitu leviter serrata, modo oblonga, modo latiora quam longiora, superna parte virentia, inferna cineracea: flores ex foliorum alis nascentes, papilionaceos, subcandidos, siliquas vero longas, palmares & sesquipalmares, nonnihil planas, falcatas, graciles, angustas, compressas, mucrone tenui, longo, inani, seminibus fetas non magnis, rhomboidiformibus, linea cum cavitate quadam oblique ab angulo ad angulum impressa, sulcatis, odoratis cum gravitate nonnulla, & flavescentibus. In campis seritur. Semen solum usitatum.

Analysi chymica, ex seminum Fœnu Græci ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, seminis, odorem saporemque referentis, obscure salsi & obscure acidi ℥xij. ʒij. gr. iiij. humoris rufescentis, odoris & saporis empyreumatici, subsalsi & acidi ℥ix. ʒv. gr. xxxj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. ʒv. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxviij. olei tum essentialis, tum empyreumatici, fluidi ℔j. ℥j. ʒj. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iij. ʒiiij. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum flavescentium ℥iij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒvj. gr. vij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒiij. gr. xxvj. in calcinatione ℔j. ʒiiij. gr. xxxvj.

Fœnu-Græci semina saporem mucilaginosum referunt odoremque gratum cum quadam gravedine. Salem ammoniacalem continere videntur cum multo oleo tum tenui tum crasso implicitum, & terra copiosa quibuscum mucosum compositum exsurgit quod ex eis cum aqua coctis extrahi potest.

Farina

Farina seminis tumores emollit, digerit, maturat, discutit, doloresque compescit, usus que adeo frequentis est ut in fomentis & cataplasmatibus emollientibus & maturantibus, vel discutientibus fere omnibus usurpetur, vel ejus mucilago coctione cum aqua extracta. In clysteribus emollientibus, carminantibus & anodynis utiliter præscribitur ad flatus discutiendos, humorum acrimoniam obtundendam, intestina erosa muco obducenda, in colicis, alvi fluxibus & dysenteria. Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum sugillationes discutiendas. Interne rarissime usurpatur. In erysipelate fotum sequentem Th. Sydenham laudat.

℞. Semin. Fœnu-Gr. & Lini ana ℥ß. Rad. Althææ, Bulbor. Lilior. ana ℥ij. Folior. Malv. Sambuc. Verbasci ana M. ij. Flor. Melilot. Hyperic. & Centaur. minor. ana M. j. Coq. in s. q. aq. ad ℔iij. F. colatura. Usus tempore singulis decocti libris adde spiritus vini ℥ij. Pars affecta calide foveatur.

℞. Folior. & flor. Verbasci M. j. Furfuris triticei Mß. semin. Fœnugr. & Lini ana ʒij. Coq. in aq. vel lactis q. s. Fiat Enema in tenesmo & dysenteria.

℞. Radic. Althææ & Lilior. minutim incisarum ana ℥iij. Fol. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietar. & Brancæ ursinæ ana M. j. Coq. ex arte in aq. comm. ℔vj. ad putrilaginem usque. Deinde contunde in mortario marmoreo, & per cribrum cerne: colaturam & pultem secretam cum farinæ Lini & Fœnu-Græci ana ℥iij. & oleor. Lilior. & Chamæmel. ana ℥ij. coq. igne lento sæpius agitando ad debitam usque spissitudinem, & fiat cataplasma emolliens & maturans.

℞. Farinæ Fænu-Græci ʒiij. Fermenti veter. ℥j. Stercor. columbin. ʒij. Olei Chamæmel. ℥jß. Mell. ℥j. Contunde. M. F. cataplasma in maturandis abscessibus.

℞. Radicum Cyclamin. Bryon. & Cucumer. agrestis ana ℥ij. Folior. Absinth. & Mercurial. ana M. ij. Florum Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. & vini albi sub finem additi ℔ij. ad putrilaginem usque. Colaturæ & pulti trajectæ adde farinæ Fœnu-Græci & Lupinor. Pulver. Absinth. Cumini Fœnicul. & Baccar. Lauri ana ℥j. F. ex arte cataplasma discutiens & resolvens.

Ad ischiadem, arthriticos dolores & tumores mammarum sequens cataplasma a J. Raio commendatur.

℞. Semin. Fœnu-Græci in melicrato cocti ad dissolutionem usque q. v. quod deinde contundatur, & iterum cum melle coquatur ad cataplasmatis spissitudinem quod super pannum extensum parti dolenti applicetur.

Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum suggillationes discutiendas, & a S. Paulli ut optimum ophthalmicum commendatur. Laudatur quoque a Riverio in ophthalmia. Postulat autem Riverius ut Fœnu-Græci semen, antequam decoquatur vel ex eo mucilago extrahatur, excutiatur per cribrum, ut pulvis quo abundat auferatur, postmodum vero aqua frequenter abluatur.

℞. Mucilaginis seminum Fœnu-Græci & Cydonior. extractæ in aqua Rosar. & Euphrasiæ ana ℥jß. Trochiscor. albor. Rhasis sine Opio ʒj. Tuthiæ pp. ʒß. F. collyrium in ophthalmia.

℞. Pulpæ Pomor. dulc. ad consistentiam pultis in aq. Fœniculi & Verbenæ

coctæ ℔ß. Mucilaginis Fœnu-Græci aq. Rosar. extract. ℥j. Lapid. Hæmatitis exquisitissime triti ʒj. Camphoræ & Tuthiæ pp. ana ℈j. Boli armen. q. s. Fiat epithema pro oculo in suggillationibus.

S. Paulli refert se aliquoties observavisse quod licet promiscue Fœnu-Græci semen commendetur utrique sexui ad alvum adstrictam emolliendam aut ad sedanda ventris tormina receptum in clysteribus, facile tamen nonnullas mulieres odore illius offendi, & præsertim illas quæ hystericæ passioni obnoxiæ sunt. Quare abstinendum esse suadet a Fœnu-Græco in præscribendis illis clysteribus sesquiori sexui.

Fœnu-Græci semen usurpatur in Syrup. de Marubio *Mesuæ* & lohoc sano *ejusdem*, in ung. de Althæa, mundificativo de resina, martiato, emplastr. Dyachylo, de mucaginibus & de meliloto *Ph. Regiæ*.

F R A G A R I A.

FRAGARIA, *Off.* cujus fructus Fragum: Fragaria vulgaris *C. B. P.* 326. & *Inst. R. H.* 295. Fragaria ferens Fraga rubra *J. B.* 2. 394. Fragaria & Fraga *Dod. Pempt.* 672. Fragula *Cordi*: Fragum & Trifolium Fragiferum *Tabern. Icon.* 118. Fragaria *Gerard. Raii histor.* 609. vulgo, *Fraizier* & fructus *Fraise*.

Ex radice diuturna, subrufa, multis fibris capillata, gustu adstringente, pediculos palmares, tenues, lanuginosos & in summitate ramosos promit, quorum nonnulli folia, alii flores sustinent, & tenuia quædam edit flagella proserpentia, ad intervalla nodosa & foliosa, ad nodos radices agentia, quibus late se propagat: folia autem profert in uno pediculo terna, oblonga, lata, Pentaphylli similia, venosa, hirsuta, per ambitum serrata, superius virentia, inferius albidiora: flores quatuor aut quini ab uno pediculo exeunt rosacei, quinque petalis albidis in orbem positis constantes, staminulis numerosis, brevibus, apices luteos sustinentibus, pistillo globoso, & calyce e decem partibus seu segmentis composito. Pistillum deinde abit in fructum fere globosum vel ovato-acuminatum, edulem, carnosum, mollem, per maturitatem rubrum, quandoque sed raro albicantem, dulci vinosoque succo prægnantem, odoratum: cui semina multa, exigua, extrinsecus adhærescunt. In sylvis & locis umbrosis sponte nascitur & in hortis colitur, ubi lætius viret, & Fraga fert crassiora & suaviora. Fructus inter edulia usus sunt frequentioris: inter medicamenta diuretica & aperientia radices & folia.

Analysi chymica, ex Fragorum maturor. ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fragrantis & vinosi, grati, primo obscure acidi, deinde magis aperte acidi ℔iij. ℥ij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, ℥xiij. ʒvij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici, manifeste acidi & adstringentis ℥ij. ʒß. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum salsi & alcali urinosi ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiiij. quæ per 16. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum e cinereo fuscorum ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. xx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ʒj. in calcinatione ʒvj.

Fraga

Fraga ſaporem vinoſum gratum obtinent, ſucco vinoſo donantur cum multo muco, ſeu terreis & aquoſis partibus permiſto & temperato. Si eorum ſuccus fermenteſcat vinoſus fit, ex quo ſpiritus ardens extrahi poteſt, ac tandem diuturniori fermentatione aceſcit, putreſcit & corrumpitur. Foliorum ſuccus chartam cæruleam rubro colore leviter tingit, intenſius vero radicum ſuccus, & ſaporem aliquantiſper ſtypticum, amaricantem referunt. Radices & folia ſale eſſentiali donari videntur, tartareo nitroſo, multo ſulphure & terra adſtringente ſimul miſtis.

Fraga refrigerant, ſitim ſedant, æſtum ventriculi compeſcunt, alvum emolliunt, urinam provocant, arenulas expellunt, parum nutriunt, fugacemque alimoniam corpori exhibent. Hæc maxime ſecundis menſis apponuntur, & ſaccharo inſperſo comeduntur vel ex lactis cremore, vel vino aut aqua irrigata. Minus tutum eſt ea comedere cum lacte, quod facile in ventriculo coagulatur ab acido Fragorum evoluto ſale. Vino quamdam horum fructuum commentitiam frigiditatem corrigere tentant, ſed perperam: imo, vini admiſtione ſæpe difficilius coquuntur in ventriculo, nec adeo facile mucoſa eorum pulpa diſſolvitur, unde diuturniori mora efferveſcit & aceſcit, vel corrumpitur; aqua vero facilius diſſolvitur, coquitur & citius inteſtina permeat. Eligenda bene matura, & lotione in aqua ab omni terra & eluvie repurgata. Picrocholis convenire dicuntur & ſiticuloſis. Verum in ventriculo & inteſtinis imbecillioribus aut ſaburra mucoſa vel etiam acida onuſtis facile corrumpuntur aut aceſcunt, cruditateſque pariunt generi nervoſo noxias, ut in quibuſdam hypochondriacis obſervare eſt. Nonnumquam etiam ſi majori copia ingerantur, vinoſis ſpiritibus fermentatione evolutis, viſcerum æſtum augent, aut caput tentant & aliquo modo inebriant, nec gravidis majori copia concedenda, nam præterquam quod colicam in iiſdem facile concitant, metuendum eſt ne propter vim diureticam fetum pellant.

Inſuper aperientia ſunt & ſplenitica dicuntur, viſcerum obſtructiones reſerant, partibus ſuis tenuibus & volatilibus humores lentos & viſcidos diſſolvendo, & blanda adſtrictione partium fibras roborando. Renes & veſicam expurgant, unde inter antinephritica recenſentur. Mirandum ſane quod notat C. Hoffmannus *L.* 2. *de Med. offic. ff.* 16. ſe vidiſſe in quodam qui copioſius comederat Fraga, multas illorum particulas in matula, ita ut renes putarentur colliquati. Certe quidem urina eorum qui aſſidue Fraga comedunt, fragranti Fragorum odore perfunditur.

G. Fabricius Hildanus *Centur.* 5. *obſ.* 38. cujuſdam feminæ mentionem facit quæ, poſt eſum Fragorum, jejuno adhuc ventriculo, horrendis ſymptomatibus ſtatim vexata fuit, ut lipothymia, vertigine, hypochondriorum tumefactione, dolore ventriculi &c. Nec niſi poſt exhibitum vomitorium reſtituta fuit. Sed hic notandum eſt feminam comediſſe hæc fraga illota, ſine vino aut ſaccharo. Unde recte J. Raius exiſtimat eos fructus venenatos fuiſſe ab urina, ſaliva aut halitu ſerpentis vel bufonum (qui Fragis ſummopere delectari dicuntur,) vel inſecti alicujus punctura, quod ſuccum quemdam noxium ipſis immiſerat. Sunt, ut obſervat idem Raius, qui ex

Fragorum solo odore in animi deliquium incidunt. Narrat quoque post Velschium virginem quamdam Austriacam ex esu Fragorum epilepticam factam fuisse, atque exinde quotannis tempore quo efflorescunt, paroxismo obnoxiam fuisse. Sed observationes illæ de Fragorum noxis peculiaria tantum subjecta respiciunt; unde nihil ex eis adversus Fragorum salubritatem concludendum est. Ex Fragorum succo julapia parantur æstate gratissima & utilia ad sitim extinguendam, & sanguinis æstum compescendum; in febribus etiam utiliter propinantur.

Aqua ex Fragis distillatur in officinis pharmaceuticis ad usum cosmeticum præsertim: siquidem illitu faciei maculas & lentigines abstergit. Ad hunc usum tamen aqua ex tota planta distillata a C. Hoffmanno utpote magis abstergens anteponitur. At præstantiores dotes ab auctoribus aquæ Fragorum tribuuntur. Cor enim confortare dicitur, vitia thoracis expurgare, morbum arcuatum discutere, sanguinem purgare, ulceribus oris & anginæ auxiliari gargarizatu, calculum renum comminuere, alia etiam juvamenta præstare, si H. Trago credimus. Eadem in calida viscerum intemperie a C. Hoffmanno commendatur, iis præsertim qui pustulosam habent faciem, qui scabie vel in toto, vel in parte, pruriginosa & sicca afficiuntur: singulis diebus mane ℥jß. prӕterpropter propinatur. Eamdem eodem modo sumptam calculosis proponit. Verum aliam longe præstantiorem adversus calculum Fragorum aquam seu potius tincturam J. Bauhinus Gesnero a multis calculosis commendatam refert, quæ sic præparatur. Fraga matura in phialam aqua ardente optima plenam conjicito, in aquam ardentem post horas quadraginta circiter colatam rursus nova Fraga injicito, ac sic relinquito optime tecta ac munita ne aliquid exspiret. Cochlear unum sumatur mane jejuno ventriculo cum sacchari candi tantillo. At vero licet J. Bauhinus gratum, probatum, efficacissimumque hoc remedium prædicet, dubito tamen de ejus ad calculum comminuendum efficacia. Reipsa renes & vias urinarias stimulando, arenulas e suis latebris renalibus expellere potest; sed non semper felici eventu, imo nonnumquam pessimo. Si enim arenulæ majores sint quam ut per ureteres descendere queant, incassum propelluntur in eorum orificia, ubi dolores nephriticos, diros cruciatus, mictionem cruentam, renum exulcerationem, & alia mala excitabunt. Quod quidem Em. Konig de hac aqua spirituosa observavit, qui *in Regno suo vegetabili* refert incautum ejus usum ulcus renum in quodam senatore Basileensi induxisse.

Fragariæ radices & folia diuretica sunt & aperientia, & crebri usus in viscerum obstructionibus, in ictero. Aliquantisper tamen adstringunt, unde adversus hæmorrhagias, alvi fluxus, dysenterias nonnumquam præscribuntur. Catarrhos & distillationes cohibere dicuntur, tum adstrictione sua partes roborando, tum serum sanguinis per urinarias vias educendo. In decoctis & ptisanis diureticis & aperientibus frequenter usurpantur, radices præsertim quæ cum Oxalydis radicibus consociari solent, & decoctum subrubrum efficiunt. Ubi observandum est etiam harum radicum decoctum assidue & affatim epotum alvinis excrementis rubentem colorem fæcum vini aut carnium loturæ similem inducere, ita ut primo intuitu ægrotans fluxu hepatico affici videatur. Sed mutato potu

statim

ſtatim alvinarum fæcum color mutatur. G. Hoffman. aſſerit Fragariam præſtare egregium diureticum in febribus colliquativis, ad aquam intercutem ad renes derivandam. Ejuſdem decoctum adverſus icterum utile eſſe S. Paulli teſtatur: & hoc decoctum palato gratum puerulis ictero laborantibus qui Chelidonii decoctum plerumque averſantur parare ſolebat.

℞. Herbæ Fragariæ cum toto (ut loqui amant Medici, hoc eſt, plantæ integræ cum foliis, radicibus & flagellis) Cuſcutæ ana M. j. Uvar. paſſular. Corinthiacar. conciſar. vel contuſar. ℥ij. Tartari albi pulver. ℥ß. Coq. in ſ. q. decocti Hord. ad remanentiam ℔j. in qua diſſolve ſyrup. Berberis ℥j.

Idem refert Fragariam in vino rubro coctam & aliquoties pubi & pectini impoſitam inſtar cataplaſmatis, album mulierum fluxum ſiſtere; quod etiam in pollutione nocturna & gonorrhæa non virulenta efficaciſſimum comperit.

Nobelius *in Miſcell. natur. curioſor. Dec.* 3. *ann.* 3. *obſerv.* 81. vim traumaticam inſignem Fragariæ aſſignat, & aliquot obſervationibus ulcerum pedum, tibiarum aut crurum ſanatorum & tumorum œdematoſorum reſolutorum ſola foliorum Fragariæ contuſorum applicatione comprobat. Quam quidem virtutem tribuit tum particulis ſalino-ſulphureis tenuibus quibus hæc planta turget, quæ ſtagnantem ſub cute lympham viſcidiorem reſolvere, fracidum ulcuſculorum acorem immutare, & humorum circuitum in loco affecto reſtituere valent, tum particulis ſuis auſteris ac terreis fixis quæ laxatas cutis fibras ſtringunt, atque ita reſolutam lympham per cutis poros exprimunt, patentia ulcuſculorum ora contrahunt, & illa, nova ſuccreſcente carne, conſolidant.

Ad perniones, ſeu fiſſuras & intertrimenta manuum & pedum hyberno tempore a ſummis algoribus provenientia, præcavenda, Fraga contuſa cataplaſmatis modo, partibus quæ per hyemem affici ſolent, æſtate per aliquot noctes applicantur.

Fragariæ folia uſurpantur in unguento martiato magno *Fernelii* & ung. mundificativo de Apio *Bauderoni*.

FRAXINUS.

FRAXINUS, *Off.* Fraxinus excelſior *C. B. P.* 416. *Inſt. R. H.* 577. Fraxinus vulgatior *J. B.* 1. 174. *Raii Hiſt.* 1702. Fraxinus *Dod. Pempt.* 833. Fraxinus vulgaris *Parkinſon*: vulgo, *Frene.*

Alta & procera arbor Fraxinus caudice aſſurgit ſimplici, recto, craſſitudinis ſubinde haud exiguæ, frequenter mediocris: cortice contegitur lævi, cinereo: lignum albidum eſt, læve, durum, & criſpo pectinum diſcurſu undulatum: rami hujus ex adverſo poſiti, teneriores recenſque enati geniculis aliquot nodoſi ſunt, medullamque intus habent candidam & fungoſam, ſed vetuſtiores toti lignoſi geniculis ac medulla carent. Frondes pennatæ ex compluribus foliis conſtant, quadruplici, quintuplici, vel etiam ſextuplici pinnarum conjugatione quam impar folium terminat, ad coſtam annexis, oblongis, latis, Laurinis ſimilibus, ſed mollioribus, dilutius virentibus, ac nequaquam odoratis, per ambitum leviter ſerratis, & ſicco ſapore, ſubamaro, acri ac mordaci præditis. A tenerioribus ramis juxta foliorum exortum aliquot prodeunt

ſimul

ſimul dependentes pediculi ramoſi, qui flores plurimos ſuſtinent apetalos, exiguos, gemino apice donatos, & piſtillo bicorni, quibus ſuccedunt fructus plani, membranacei, oblongi, anguſti, avicularum nonnullarum linguis aſſimiles, ſeſcunciam longi, parum culmo latiores, fuſci, in quibus ſemen perficitur ejuſdem pene formæ, ſubrubrum, intus album, medulloſum, guſtu amaricante ac medicato. Radices ſumma tellure gaudent & in ſuperficie terræ late extenduntur. In ſylvis agri Pariſienſis ſponte creſcit. Cortex, lignum, fructus uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex Fraxini foliorum recentium ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & inſipidi, obſcure acidi ℥xiiij. ʒv. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi manifeſte, deinde rufi, leviter empyreumatici, obſcure auſteri ℔iij. ℥j. gr. liiij. humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impr\ae gnati ℥ij. ʒiiij. gr. xxvj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥iij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxv. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. gr. xviij. in calcinatione ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj.

Ex corticis Fraxini recentis ℔v. prodierunt humoris limpidi, inodori, ſubacidi, cum levi acredine ℥xij. humoris limpidi, acidi magis ac magis, ſubauſteri ℔j. ℥iij. ʒiij. gr. lx. humoris rufi, fuſci, empyreumatici, intenſe acidi, acris, urinoſi & auſteri ℥viij. ʒiiij. gr. xviij. olei ſpiſſi & aqua gravioris ℥ij. ʒij. Maſſa in retorta reſidua ſemicalcinata ob retortæ fiſſuram pendebat ℔j. ʒv. quæ calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iiij. ʒiiij. gr. liiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xlv. lixivio extracta ſunt. Partium jactura uberior ob fiſſuram æquavit ℔j. ℥v. gr. lxvj. in calcinatione ℥xij. gr. xviij.

In Fraxino Cl. Tournefortius ſalem eſſentialem contineri dicit fere ſimilem Oxyſali Diaphoretico Angeli Salæ, cum multo ſulphure & terra conjunctum. Corticis infuſum vel decoctum vitrioli ſolutionem Gallarum inſtar nigro colore tingit.

Foliis vis vulneraria aſſignatur; cortici ſplenitica, diuretica & febrifuga: ſemini diuretica & aphrodiſiaca. Ligno quoque vis exſiccans & ſudorifera necnon ſtyptica a nonnullis tribuitur.

Folia interne raro adhibentur. Quidam tamen foliorum & ſummitatum ſuccum quotidie mane pauca quantitate potum hydropicis conducere dicunt. Ettmullerus eadem recentia contuſa vulneribus recentibus, & locis quibus hæmorrhagiæ contingunt, impoſita, revera balſami vulnerarii vices ſuſtinere ſcribit, & vulgarem ruſticorum curationem eſſe refert. Aqua ex Fraxini foliis diſtillata ad ſurditatem commendatur, referente Ettmullero: eamdem potam ictero & calculo mederi Tragus ſcribit.

Cortex & lignum Fraxini ſiccant & attenuant: lienis duritiem ſpecifice emollire dicuntur; unde & in poculis ex hoc ligno factis ſi quis aſſidue bibat, lienem extenuari ajunt, eoque nomine & corticis decoctum quidam exhibent. Idem cortex febrifugus dicitur & a nonnullis in locum Kinæ Kinæ ſubſtituitur, ſed perperam. Lignum etiam, referente Ettmullero a nonnullis Germanorum Guajacum dicitur, & ab illis diureticum & ſudoriferum habetur.

betur, licet hoc ligno viribus longe inferius sit. Multa de hujus ligni vi vulneraria sympathica proferuntur, quæ velut futilia rejicimus.

Sal ex corticis Fraxini cineribus elixus urinas potenter movet, quod quidem illi commune est cum reliquis salibus alcali lixiviosis. Idem sal, auctore S. Paulli, ex Fraxini tenellis ramulis & corticibus una extractus mire convenit variolis & morbillis laborare incipientibus, in aqua Cardui benedicti, cum tantillo syrupi Granatorum vel Rubi Idæi dilutus, a gr. v. ad xv. vel etiam cum Cornu Cervi philosophice præparato remistus: potentissime enim, inquit, sudores movet.

Corticis & summitatum Fraxini cinis nodulo exceptus, cauterii potentialis supplet vicem madefactus & impositus, ut testatur post Lobelium Simon Paulli, indeque foraminulum contractum reseratum, immisso Hederæ folio, fovetur.

Ramulus Fraxini recens avulsus & una extremitate igni commissus, altera exsudat liquorem seu aquam, quæ maxime commendatur in surditate.

Semen quod in Officinis pharmaceuticis Ornithoglossum, Orneoglossum, Lingua avis, Passerina & Anserina dicitur, quod avium linguam quodammodo referat, sale volatili acri nitroso turget, & diureticum est: propterea nephriticis & calculosis commendatur. Hujus seminis post plenam maturitatem exsiccati pulvis ad ℥j. non tantum ad calculum, sed etiam ad icterum & hydropem remedium præstantissimum a J. Raio dicitur. Idem etiam sæpius ex vino Rhenano exhibitum ad obesitatem laudatur, nam corpore obesos ad maciem reducit. Insuper acrimonia sua veneris stimulos excitare dicitur. Cum nucleis pistaceis, pineis, & Saccharo miscetur & comeditur.

Semen illud distillatum oleum fundit empyreumaticum, ab empyreumate per rectificationem liberandum, perquam acre, potenter diureticum, & velut insigne antinephriticum a Glaubero *in sua Pharmacia Spagyrica*, magnopere laudatum. Semina Fraxini viridia, seu potius fructus collecti ante maturitatem in Anglia, narrante Raio, muria ex aceto & sale condiuntur pro acetariis.

De antipathia inter serpentes & hujus arboris ramos foliaque Plinius mira refert. Tanta vis est, inquit, ut ne matutinas, occidentesve umbras cum sint longissimæ, serpens ejus arboris attingat, adeo eam procul fugit. Experti prodimus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius quam in Fraxinum fugere serpentem. At Camerarius contrarium se expertum scribit in serpentibus Germanicis: & Moyses Charas *in Observ. & Experimentis de Viperis* asserit se facto circulo e foliis Fraxini qui habuerat circa tres pedes diametri, viperam vivam in eum immisisse, quæ folia nihil verita, illico sub iis sese occultatum ivit.

Ligni materies ad plurima utilis, quippe quæ obedientissima, tenacissima & durissima.

Fraxini semen usurpatur in electuario Diasatyrio *Nicolai Myrepsi*.

FUMARIA.

FUMARIA & Fumus terræ, *Off.* Fumaria Officinarum, & Dioscoridis flore purpureo, *C. B. P.* 143. & *Inst. R. H.* 422. Fumaria vulgaris, *J. B.* 3. 201.

201. *Parkinſ. Raii Hiſt.* 405. Fumaria, *Dod. Pempt.* 59. Capnos, Fumaria, *Lobel. Icon.* 757. Fumus terræ, *Brunsfelſ. Thalii*: Herba melancholifuga, *Catalog. Altorffin*: Cerefolium felinum aut Columbinum nonnullorum, *Corbei. Pharmac.* 36. vulgo, *Fume terre* ou *Fiel de terre.*

Fumariæ radix tenuis, alba, modice fibroſa, recte dimiſſa: caulis nunc unus, nunc plures brachiati, anguloſi, inanes, glabri, colore partim purpurante, partim in albo virente. Folia ima ex longis pediculis, latiuſculis & anguloſis tenuiter diſſecta ad umbellatarum fere modum, glauca, alternatim caulibus adnata. Flores congeſti in ſpicam, quæ non e folii ala oritur, ſed ex adverſa caulis parte, tenues, oblongi, polypetali, anomali, papilionaceorum æmuli, ex duobus tantum petalis conſtantes quaſi bilabiati, labio ſuperiori in caudam abeunte, cum inferiori ad pediculum conjuncto. Inter hæc labia velut in palato piſtillum poſitum eſt vagina obvolutum cum ſtaminibus aliquot apicibus donatis. Singulis floſculis ſinguli ſuccedunt fructus membranacei, cranio ſimiles, ſubrotundi, minutuli, in quibus ſemen parvum, ſubrotundum, ex nigro vireſcens, ſaporis amari, ingrati. In agris & locis cultis ſponte naſcitur. Planta integra uſurpatur, præſertim florida.

Analyſi chymica, Fumariæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & ſaporis fere expertis, obſcure acidi ℔j. ℥xv. ʒj. gr. lxvj. humoris primo limpidi, ſubacidi, deinde rufi, ac fuſci, odore & ſapore panem ruſticanum referentis, ſub finem empyreumatici, manifeſte acidi, ac tandem intenſe acidi, auſteri ℔ij. ℥iiij. ʒvj. gr. xlviij. humoris fuſci, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j. ʒiij. ſalis volatilis urinoſi ℈j. olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j. ʒvj. gr. xv. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. iiij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxx. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. gr. xxvij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xxxij.

Hæc planta intenſe amara eſt & chartam cæruleam rubro colore inficit. Sale eſſentiali donatur ammoniacali cum aliqua ſalis mirabilis Glauberi portione & multo ſulphure conjuncto.

Fumaria purgat bilem & humores aduſtos, verum magna doſi exhibita. C. Hoffmannus ſuccum exhibet ab ℥v. ad ℥x. vel ℥xij. Ad alterandum ad ʒvj. propinari ſolet. Noſtrates verno tempore herbam integram floridam ad M. j. in ſeri lactis ℔j. leviter decoquunt & decoctum percolatum cum ſyrupi Violarum ℥j. propinant. Diuturnam coctionem non fert; ea enim ſale ſuo volatili orbatur. Sanguinem fluidiorem efficit, humores tenaces potenter incidit & ſenſim expurgat, obſtructiones aperit, ventriculum & viſcera roborat, urinas & menſes promovet. Hinc in cachexia, morbis chronicis, melancholicis, hypochondriacis, ictero, ſcorbuticis affectionibus plurimum commendatur. Freitagius *in Aurora Medicor.* dicit ſe hyopchondriacis quos ſimul ſcorbutus affecerat, quique aliis remediis diu exagitati fruſtra fuerant, ſuccum Fumariæ & Cochleariæ in ſero lactis caprilli, idque in primis verno tempore, cum ſucceſſu exhibuiſſe. Ettmullerus ſuccum Fumariæ recenter expreſſum cum ſucco Bugloſſi & ſero lactis miſtum, & Vere mane calide ſumptum

ptum in morbis cachecticis & melancholicis commendat. Riverius *in Observ.* refert succi Fumariæ ℥iij. cuidam ictero laboranti & vomitu frequenti vexato propinatis, prima exhibitione vomitum fuisse cohibitum, eodemque remedio per aliquot dies continuato morbum omnino sublatum fuisse.

In cutaneis affectionibus, scabie, pruritu, impetigine, serpigine, specificum medicamentum audit. Simon Paulli scabiosissimos ejus simplici infuso ex sero lactis vel decocto ex cerevisia se restituisse asserit. Necnon virgunculam quamdam nobilem septennem delicatulam, scabie infestatam, universalibus præmissis, sequenti decocto non ingrato, paucis intermissis diebus fuisse restitutam refert.

℞. Herbæ Fumariæ M. j. Fragariæ, Cuscutæ ana Mß. Radicum Taraxaci, Acetosæ ana ʒij. Cinnamomi acuti ʒiij. Coquantur in seri Tamarindinati q. s. F. colatura, quæ clarificata edulcetur cum syrupi Berberis q. s. Pro singulis hujus decocti ℔. adde essentiæ Plantaginis ʒij. F. apozema sumendum ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora.

Aqua ex Fumaria distillata servatur in Officinis, quam diureticam & sudoriferam esse dicunt. Simon Paulli illam deficienti aquæ Cardui benedicti surrogare solebat. Alii hanc sudoriferam virtutem illi denegant, nisi cum Theriaca vel Mithridatio consocietur.

Camerarius ex Brassavola observat hujus plantæ pulvere sæpius exhibito quemdam a melancholia liberatum fuisse. Pulvis a ʒß. ad ʒj. exhibetur.

Conserva Fumariæ in Officinis præparatur. Ad eosdem usus ad ℥ß. sumitur.

Extractum quoque conficitur non exiguæ virtutis ad ʒß. vel ʒj. exhibitum. Cum ceteris extractis amaris in cachecticis affectionibus & viscerum obstructionibus optime consociatur.

℞. Extractor. Fumariæ, Gentianæ, Absynth. Centaur. minor. & Nasturtii aquatic. ana ʒj. Extractor. Elixir. propr. Paracelf. Rhabarbar. & cortic. Peruvian. ana ʒjß. Croci martis aper. & cortic. malor. Aurantior. acrium pulverat. ana ʒß. Syr. Menthæ crispæ q. s. M. F. opiata. Dosis ʒß. bis die.

Externe Fumariæ succus vel aqua distillata oculis indita oculorum caliginem discutere vulgo creduntur. Idem succus in quo gummi solutum fuit, oculis illitus præcavet duplicaturam ciliorum. Ex succis Fumariæ, Lapathi sylvestris, & Enulæ campanæ super ignem inspissatis cum axungia porcina mistis unguentum conficitur adversus scabiem & cutaneos affectus perutile.

Ex Fumaria syrupus simplex & compositus in Officinis nonnũquam reperiuntur.

Usurpatur Fumaria in electuario de Psyllio, Electuar. Sennato, Confectione Hamech, Syrupo de Cichorio composito.

FUNGUS.

Ex tot Fungorum generibus sive innoxiis, sive nocivis, de duobus tantum mentionem faciemus qui apud nos innoxie esitari solent, quorum unus dicitur, Fungus campestris esculentus vulgatissimus; alter vero Fungus vernus & esculentus (*Mouceron*) nuncupatur. Quibus tertium genus adjiciemus ex nocivorum classe qui Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon nuncupatur.

Fungus campeſtris eſculentus vulgatiſſimus, Fungus ſativus equinus *Pariſienſium*: Fungus pileolo lato & rotundo, *C. B. P.* 370. *Inſt. R. H.* 556. Fungus campeſtris, albus ſuperne, inferne rubens, *J. B.* 3. 824. Fungi vulgatiſſimi, eſculenti, *Lobel. Icon.* 271. IX. Genus eſculentorum Fungorum, *Cluſ. Hiſt.* cclxviij. vulgo, *Champignon*.

Primo pullulatu globoſus eſt, poſtmodum paulatim explicatus membranulas ſeu lamellas infra oſtentat rubentes, confertas: ſuperius inoffenſo lævore æquabilis & albus, materia intus candidiſſima, pediculo brevi, craſſo. Saporis & odoris eſt boni, primum e terra erumpens, ideoque antequam explicetur colligendus eſt; nam vetuſtate vitium contrahit & noxius fit, gravem odorem contrahens & fuſcum colorem. Fungus ille vulgatiſſimus in ſylvis & in paſcuis ſponte paſſim creſcit, & poſt pluvias potiſſimum exit. In ſuburbanis hortis olitoriis, in pulvinis ex fimo equino & terra ſumma arte & induſtria conſtructis ac præparatis, colitur & uberrime provenit. Horum pulvinorum conſtruendorum & præparandorum ratio *in Commentariis Regiæ Scientiar. Academiæ Pariſienſis ann.* 1707. *pag.* 58. a clariſſ. viro D. Tournefort accurate enarrata reperitur.

Fungus vernus & eſculentus, *Mouceron* dictus, Fungus pileolo rotundiori, *Mouceron* dictus, *Inſt. R. H.* 557. Fungi verni, *Mouceron* dicti odori & eſculenti, *J. B.* 3. 823. vulgo, *Mouceron* ou *Mouſſeron*, quia ſub muſco communiter provenit & ſub eo latitat.

Primulum erumpentes hi Fungi, pediculis brevibus fibras deorſum agentibus capitula ſuſtinent Piſo magno æqualia: duodecuplo majorem molem, niſi avellerentur, aſſecuturi; ſed pediculus teres, & in imo criſpus vel rugoſus, ex terra non multum emergit. Ceterum cluſiles ſunt, rotundique in ſummo, ſubtus vero, qua inſtar tentorii reflexi, rimoſis e centro ad circumferentiam ſtriis donati: ubi penitus excreverunt, campeſtrium Fungorum inſtar expanduntur. Tota vero ſubſtantia intus foriſque candidi, guſtus gratiſſimi, odoriſque grati, & eapropter menſis lautioribus expetuntur.

Analyſi chymica, ex Fungorum campeſtrium, vulgatiſſimorum, eſculentorum, recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, Fungorum odorem & ſaporem referentis, magis ac magis ingrati ac tandem pauliſper urinoſi, obſcure alcali & ſubſalſi ℔j. ℥xiiij. ʒvij. gr. xx. humoris limpidi, minus odori & ſapidi, ſubſalſi ℔ij. ʒvj. humoris limpidi, ejuſdem odoris & ſaporis, ſubſalſi & alcali urinoſi ℥xj. ʒvij. gr. xij. humoris rufi, deinde fuſci, empyreumatici, ſale volatili nrinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒij. gr. xlvij. olei fluidi & limpidi ʒvj. gr. xlij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij. gr. x. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥j. ʒiiij. gr. lvj. quæ rite calcinata cinerum reliquit ʒvß. gr. xlviij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxj. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒiij. gr. xxix. in calcinatione ʒvj. gr. viij.

Fungi ſalem ammoniacalem eſſentialem continere videntur cujus acidum ſale volatili urinoſo copioſo ſaturatum eſt, & cum oleo copioſo ac pauca terra conjunctum. Hæc principia magna phlegmatis copia diluuntur. Ex actuoſo illo ſale volatili, urinoſo, ammoniacali, oleoſo, ſapor & odor Fungorum

gorum; unde etiam eorum corruptio vel putrefactio facilis. Si enim contusi sibi relinquantur ad putrescendum, in liquorem mucosum colliquescunt qui nullas salis urinosi notas amplius præbet, sed salsi & acidi salis evoluti. Urinosus enim sal volatilis avolavit.

Fungus nonnullis a *funere*, vel a *funus* & *Ago*, vel a *Fungor* dictus videtur, quia veneno suo ad funus vescentes deducit. Quidquid sit de etymo, Fungus certe hoc nomine non immerito male audit, ut qui avide deglutientibus non raro funestus & exitialis fuerit. Nam ut eos prætercam Fungos qui se noxios fatetur, & habitu ipso malitiam produnt; alii non pauci maligni cum sint, salubres simulant, adeoque incautos persæpe fallunt, & ad se colligendum invitant. Unde nos oblatorum salubritate securos esse non sinunt colligentium vel imperitia, vel incuria, vel forte etiam malitia. Quin & salubres & esculenti habiti vitium facile contrahunt, vel ex genio loci ubi nascuntur, vel ex natura succi quem combibunt, vel ex putridorum aut venenatorum vicinia & afflatu. Quod si nihil horum sit, consentientibus omnibus peritissimis Scriptoribus, vel optimi largius sumpti lædunt, ut qui pravum succum generent, ægre coquantur, strangulent, & bilis sursum & deorsum eruptionem inducant. De his Athanasius Kircherus *L. de Peste* sic loquitur. Fungus qualiscumque sit semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: etsi non statim sentiatur, frequenter tamen comesus, nescio quid tamen occultæ machinationis interiore viscerum administratione moliatur. Apagete ergo, inquit J. Raius, isthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta, ut cum Plinio loquar, ancipitis cibi voluptas? An usque adeo vitæ tædet, ut eam tam vili offa permutemus, mortemque semper in procinctu stantem sollicitemus.

Symptomata gravissima, imo letalia, quæ a deleteriis Fungis excitantur, sunt maxime vomitus, præcordiorum oppressio & anxietas, strangulationis sensus, ventris tormina, cardialgia, diarrhæa, dysenteria, animi deliquium, frigidus sudor, singultus, tremor partium. Forestus *De Venenis Observ.* 2. *p.* 36. solo interdum odore eos comitialis similisque cerebri morbi, imo subitæ mortis causam extitisse scribit, & mulierem ex esu Fungorum in morbum gravissimum incidisse, & ab eo insanam permansisse refert. Hildanus *Centur.* 4. *Observ.* 35. memorat, symptomata pessima cuidam qui manibus tantum Fungos versabat accidisse.

Hæc symptomata quæ Fungi adeo celeriter in ventriculi & intestinorum membranis & fibris nerveis concitant a particulis salino-sulphureis, subtilibus, acribus & causticis provenire videntur. Reipsa exsiccati & bene cum aqua calida eloti non ita nocent, quia partes illæ acres causticæ exsiccatione vel lotione avolarunt aut extractæ fuerunt. Nonnulli etiam eorum noxam emendare putant aceto vel oleo quæ easdem particulas retundunt vel involvunt. Verum quocumque modo etiam sumptuosissimo præparati, ad fimetum unde oriuntur relegandi sunt, fugiendique cane pejus & angue ab omnibus sanitatis studiosis. Si quis vero forsan venenatos comederit, nullum præsentius possem suadere auxilii genus, quam ut emeticum cum copioso lacte aut oleo bibat, quod & temperandæ acrimoniæ & expellendæ ex ventriculi regione venenatæ materiæ erit accommodatissimum.

FUN-

Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon, *Off.* Lycoperdon vulgare, *Inst. R. H.* 563. Fungus rotundus orbicularis, *C. B. P.* 374. Fungus orbicularis, *Dod. Descript. Pempt.* 484. Fungus pulverulentus, dictus Crepitus lupi, *J. B.* 3. 848. Fungus ovatus, Crepitus lupi, *Tragi*: vulgo, *Vesse de loup.*

Nullo fere conspicuo pediculo nititur: subrotundus est, nucis Juglandis plus minus magnitudine, membranosus, primo dum junior est, cute albicante subcinerea, eaque non lævi & æquali sed velut granulata tectus, includens pulpam initio mollem, candidam aut virescentem, deinde per tempus medullosam, levem, raram, spongiosam, lividam & veluti fuliginosam, quæ, dum corrumpitur, in tenuissimum, siccum, fœtidum & gustu adstringentem pulverem abit. Calcatus crepitum edit, & fumum pulverulentum ac fœtidissimum emittit.

Alia species est hujus Fungi quæ tantam assequitur magnitudinem, ut caput humanum facile æquet aut excedat, cute membranea satis firma cinctus, in principio ex albo cinerea, cum tempore livida, substantia lenta, rara: siccus adeo levis est ille Fungus, ut caput humanum mole æquans unciale pondus quandoque non excedat. Dicitur Lycoperdum alpinum, maximum, cortice lacero, *Inst. R. H.* 563. n. XXXVI. generis perniciosorum Fungorum species 3. *Clusii Hist.* cclxxxviij. Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis *Pfofist*, *J. B.* 3. 848. Prior species in agro Parisiensi sponte provenit. Posterior in Alpibus, Germania aliisve locis nascitur.

Analysi chymica, ex hujusFungi recens collecti ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi, Fungorum odorem saporemque leviter referentis, obscure salsi, deinde rufescentis, alcali urinosi, ac tandem rufi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℔iiij. ℥viij. ʒiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xxxviij. olei fluidi ʒiiij. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum obscure cærulescentium ℥ij. gr. xxiiij. Lixivium horum cinerum per chartam bibulam transcolatum semper turbidum remansit, & ad tertias evaporatum glutinosum remansit & spissum pultis ad instar: tandem assiduo igne exsiccatum massam glutinis taurini similem reliquit siccam, quæ aeri exposita citissime humiditatem & lentorem contraxit: sicca pendebat ʒiij. gr. l. Saporem salsum referebat. Sal ille fixus non mere alcali, sed salsus, aliquam olei portionem retinere videtur, quam in diuturna calcinatione numquam deserit. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. lv. in calcinatione ℥iiij. gr. xij.

Ille Fungus salem essentialem ammoniacalem continet multo sale volatili urinoso saturatum cum oleo tenui, acri, copioso, terraque adstringente permistum.

Interne ob metum veneni non exhibetur. Externe adstringit, incrassat & humida absorbet, & sanguinem sistentibus medicamentis annumeratur. Vulneribus unde sanguis prorumpit exsiccatus & pulveratus inspergitur, ulcera manantia exsiccat, hæmorrhoidum fluxum cohibet. Vetustiores & justam maturitatem adepti, exsiccati & omni pulvere vacui in Germania a tonsoribus omnibus asservantur ad hos usus. Oculis tamen pulvis iste inimicus est, vehementissimasque ophtalmias incaute inspersus producit.

GALEGA.

Galega, *Off.* Galega vulgaris, floribus cæruleis, *C. B. P.* 352. Galega, *J. B.* 2. 342. *Dod. Pempt.* 548. *Raii Hist.* 911. Ruta capraria, Fœnum-Græcum sylvestre, *Taber. Icon.* Caprago, *Cæsalp.* 249. vulgo, *Galega*.

Hinc inde per terram spargit tenues radices, lignosas, albas, fibratas, diuturnas, aliquot continuis annis primo vere regerminantes: caules vero tollit bicubitales & altiores, striatos, inanes, ramis compluribus brachiatos: folia Viciæ pinnata, impari alam claudente, longiora, spinulam mollem ex extremitate proferentia, sapore leguminaceo: flores peculiaribus insident surculis ex foliorum alis exortis; jubam longam efficientes, penduli, papilionacei, colore albo, vel ex albo violaceo: quibus succedunt siliquæ teretes & quasi cylindraceæ, tenues, longæ, erectæ, in quibus semina continentur plura, oblonga & veluti reniformia. In Italia sponte crescit: apud nos in hortis seritur. Herba usus est apud Italos crebrioris, apud nos vero rarioris.

Analysi chymica, Galega acidum phlegma copiosum, spiritus & salis concreti urinosi aliquantulum, mediocrem olei, exiguam vero terræ portionem præbet. Salem essentialem continere videtur ammoniacalem cum sulphure & terra adeo implicitum, ut mixtum mucaginosum constituat.

Celeberrimum dicitur alexipharmacum & sudoriferum, venenum, in primis pestilentiale, potenter discutiens. Illius usus commendatur in petechiis expellendis, aliisque morbis pestilentialibus, ipsaque peste curanda, in morbillis; in epilepsia infantum, in ictibus serpentum & adversus lumbricos. Estur herba ipsa cruda vel cocta, vel succus ad cochlear unum aut alterum exhibetur: in jusculis & apozematibus alexitericis ad M. j. præscribitur. Fabulam de duello lacertæ & viperæ a Foresto L. 2. *de falso urinarum judicio cap.* 5. *pag.* 156. relatam, ad vim ejus alexiteriam & vulnerariam comprobandam, sedulo omisimus.

Ex tota planta florida contusa & vino albo macerata per sex dies, aqua distillatur cui eædem virtutes tribuuntur. Ab ℥j. ad quatuor exhibetur.

GALEOPSIS.

Tres Plantæ sub hoc nomine in usum medicum veniunt, nempe Galeopsis sive Urtica iners, magna, fœtidissima; Galeopsis angustifolia fœtida; & Galeopsis sive Urtica iners flore luteo.

Galeopsis, Galiopsis, sive Urtica iners, magna, fœtidissima, *Off.* Galeopsis procerior, fœtida, spicata, *Inst. R. H.* 185. Lamium maximum, Sylvaticum fœtidum, *C. B. P.* 231. Galeopsis sive Urtica iners, magna, fœtidissima, *J. B.* 3. *App.* 853. Urtica herculea, *Tab. Icon.* 536. Galeopsis legitima Dioscoridis, *Parkinf. R. H.* 548. Galeopsis vera, *Gerard. Emacul*: vulgo, *Grande Ortie puante*.

Radix sub terra reptat, fibras tenues e geniculis subinde dimittens. Caules inde exurgunt cubitales aut sesquicubitales, quadrati, hirsuti, inanes, ramosi.

Folia ex adverſo bina, Urticæ majoris nonnihil latiora, acuminata, innocua lanugine obſita, in ambitu ſerrata, pediculis longis inſident, ea etiam quæ in caule ſunt. In ſummis caulibus & ramulis flores in ſpicas longas, anguſtas, verticillis non admodum crebris compoſitas digeſti, monopetali, labiati purpurei, quorum labium ſuperius lineis albis pićturatum cochlearis inſtar eſt excavatum, inferius vero in tres partes diviſum, medio ſegmento obtuſo, longo, utrinque reflexo, lateralibus parvis, brevibus, cum ſtaminibus purpureis, odorem fœtidum ac gravem ſpirantes. Ex calyce quinquipartito, brevi, patulo, ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga, mediocris magnitudinis, per maturitatem nigra, in imo calyce recondita. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus admodum. Tota planta agri Pariſienſis incola in uſum venit.

Galeopſis odorem fœtidum bituminoſum refert, ſaporem herbaceum ſubſalſum, aliquantiſper adſtrigentem. Ejus ſuccus chartæ cæruleæ colorem non mutat, Unde ſalem ejus eſſentialem Cl. Tournefortius aſſerit ſali terræ naturali ſimilem, compoſitum ex ſale ammoniaco, nitro & ſale cibario, qui hac in planta multo viſcoſo phlegmati uti & ſulphuri & terræ immixtum eſt.

Vulneraria eſt, tumores reſolvit, & dolores demulcet. Infuſum foliorum & florum a ruſticis exhiberi ſolet in pleuritide, nephritide, & adverſus ſcrophulas. Doćtor Bovvles apud Raium herbæ decoćtum, vel ejuſdem exſiccatæ pulverem commendat in affećtibus lienis. Folia recentia contuſa & phagedenæ impoſita, eam brevi ſanant. Oleum in quo folia & flores per aliquod tempus macerata ſunt plurimum valet adverſus ambuſta & tendinum vulnera.

Galeopsis anguſtifolia fœtida, *Off.* Galeopſis paluſtris, Betonicæ folio, flore variegato, *Inſt. R. H.* 185. Stachys paluſtris fœtida, *C. B. P.* 236. Galeopſis anguſtifolia fœtida, *J. B.* 3. *App.* 854. Stachys aquatica, *Tabern. Icon.* 377. Clymenum minus, *Dalechampii Lugd.* 1357. Sideritis Anglica ſtrumoſa radice, *Parkinſon. Raii Hiſt.* 563. Panax coloni, & Marrubium aquaticum acutum, *Gerar*: Tertiola, *Cæſal.* vulgo, *Petite Ortie puante.*

Radice eſt geniculata, reptante, tumoribus inæquali & velut ſtrumoſa: caulibus bicubitalibus & tricubitalibus, modice rubentibus, hirſutis, aſperis, quadratis, inanibus: foliis ex nodis binis ex adverſo naſcentibus, anguſtis, acuminatis, hirſutis, mollibus, averſa folii coſta rubeſcente, nonnihil aſperis, per ambitum ſerratis, odore gravi, ſapore ſubamaro: floribus ſpicatis, verticillatis, monopetalis, labiatis, purpuraſcentibus, labello variegato: calyculo brevi, quinquipartito: ſeminibus quaternis, nigris, nitidis fere triquetris. In locis humidis ſylvarum & ſecundum rivulorum ripas ſponte naſcitur.

Folia amara ſunt & fœtida, & chartæ cæruleæ mutationem fere nullam eorum ſuccus affert. Salem eſſentialem continere videntur ammoniacalem oleo multo implicitum.

Eædem huic tribuuntur virtutes quæ priori. Vulneraria eſt inſignis. Gerardus hujus herbæ efficaciam in vulneribus ſanandis, experientia cujuſdam meſſoris Cantiani, qui crus ſibi falce graviter vulneraverat, edoćtus, miris illam præconiis celebrat. Folia tuſa cum axungia porcina vulneribus recentibus

im-

imponit. Hinc nomen Panacis coloni. Paul. Hermannus syrupum ex ea paratum optimum esse remedium ad raucedinem perhibet. Adversus tertianas febres a Cæsalpino commendatur.

Galeopsis sive Urtica iners flore luteo, *Off.* Galeopsis sive Urtica iners flore luteo, *J. B.* 3. 323. *Inst. R. H.* 185. Lamium folio oblongo luteum, *C. B. P.* 231. Urtica iners tertia, sive Lamium luteo flore. *Dodon. Pempt.* 153. vulgo, *Ortie morte a fleurs jaunes.*

Radice est inæquali, fibris plurimis majusculis stipata: caulibus longis, quadratis, infirmis, concavis: foliis binis, per intervalla oppositis, viridibus, longis, angustis: floribus ad genicula verticillatim caulem ambientibus, monopetalis, labiatis, luteis, galea ampla ad margines pilosa, quatuor staminibus albentibus cum apicibus luteis, & stylo purpureo, bicorni, e centro calycis in medio quatuor seminum egresso. Rarius in usum venit, nonnunquam Lamio vulgari albo substituitur.

Adversus alvi fluxus & fluorem album mulierum commendatur. Urinam promovet & lienis morbis medetur sive externe admota, sub forma cataplasmatis, aut decoctum ejus intus sumptum.

Aliæ plures plantæ sub Galeopsidis nomine apud Medicos auctores reperiuntur, ut Lamii species nonnullæ, de quibus suo loco.

GALLIUM.

Gallium duplex in Officinis, luteum & album.

Gallium & Gallium luteum, *Off.* Gallium luteum, *C. B. P.* 335. *Inst. R. H.* 115. Gallion verum, *J. B.* 3. 720. Gallium, *Dodon. Pempt.* 355. vulgo, *Caillelait* ou *Petit Muguet.*

Radicula donatum est longo tractu repente, tenui, lignosa, fusca: ex qua virgulæ surgunt dodrantales & cubitales, tenues, subhirsutæ, quadratæ, in apricis rubentes. Folia ad genicula ex intervallis radiatim cauliculos ambiunt longa, angusta, tenuia, mollia, obscuro virore nitentia, quina & novena plerumque. Ad singula etiam genicula bini plurimum ramuli, in quibus, ut & in summis caulibus, flores copiosi in racemulos digesti, parvuli, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifidi, lutei, odore suaves: quorum calyx abit in fructum ex gemellis seminibus constantem siccis, subrotundis. Summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex Gallii lutei floridi & recens lecti ℔iiij. ℥iiij. prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem saporemque aliquantisper referentis, obscure acidi ℥x. ʒvj. gr. xxxvj. humoris primo acidi manifesti, deinde intensi magis ac magis, subausteri, ac tandem rufescentis, empyreumatici, intense acidi & intense austeri ℔ij. ℥x. gr. xxx. humoris alcali, urinosi, volatilis ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ʒj. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ex quibus salis fixi alcali ʒij. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. xviij. in calcinatione ℥v. ʒiij. gr. xxxvj.

Gallii lutei florum succus chartam cæruleam rubro colore tingit, & lac cogit:

Gerardus Castrienses circa Nantvicum Angliæ oppidum, ubi laudatissimus conficitur caseus, coagulo suo Gallii lutei summitates floridas immittere solere tradit, & multo pluris facere caseos eo coactos, quam alios quoscunque.

Acetum ex his summitatibus Olaus Borrichius distillatione elicuit hoc modo, Recentissimas Gallii lutei comas floridas, ad manipulos aliquot lectas cucurbitæ vitreæ commisit, & subito subjecto igne invitavit ad distillandum, ne quam ab aere aut mora subirent mutationem. Primo stillatius liquor prodiit pene insipidus, odore tamen fragantes Gallii flores non parum referens. Post unam circiter liquoris hujus unciam, successit acetum non ingrati saporis ad uncias propemodum tres: tandem validiori igne admoto subsecutum est cum liquore acido oleum flavum ad drachmas pene duas, nec illud admodum ingrati odoris. Hoc acetum ferventi infusum lacti, illud statim coegit & seri a caseosis partibus separationem quam ab aceto vulgari infuso experimur, effecit.

Gallium igitur luteum acido, subtili, & volatili oleo essentiali commixto abundat. A neotericis adversus epilepsiam commendatur plurimum. Ejus pulvis ad ʒj. exhibetur, succus ad ℥iiij. vel decoctum manipuli unius in aq. ℔j. quotidie mane propinatur, jejuno ventriculo.

Insuper herba aut pulvis ipsius hæmorragiam & sanguinis profluvia sistit. Nonnulli adversus podagram ejus infusum ad modum Theæ propinant.

Externe herba recens, tusa & imposita sacris ignibus & ambustis medetur. Naribus indita sanguinis profluvia sistit. Mulierculæ, inquit Tragus, Gallii decocto infantes arida ac exigua scabie laborantes abluunt, asserentes singulare id esse adversus eam experimentum.

℞. Pulver. Galli lutei & conserv. flor. Pæon. mar. ana ℥j. Radicis Valerianæ sylvestris ʒvj. Pulver. de Gutteta ℥ß. Myrrhæ & pulver. Lumbricor. terrestrium ana ʒij. Cum syrupo de Stæchade fiat opiata Dosis. ʒij. aut ʒiij. mane & sero.

Usurpatur in ungento martiato *Nicolai*.

Gallium album, *Off.* Gallium album vulgare, *Inst. R. H.* 115. Mollugo montana angustifolia, vel Gallium album latifolium, *C. B. P.* 334. Gallium album, *J. B.* 3. 721. Mollugo vulgatior herbariorum, Gallion album quorumdam *Lobel. Icon.* 802.

Hæc a priori differt foliorum magnitudine, florum albo colore. Rarioris est usus; Gallio luteo deficienti substituitur. Eidem vis antiepileptica tribuitur.

GENISTA.

Genistæ species duæ in officinis usurpantur, scilicet Genista vulgaris & Genista Hispanica.

Genista vulgaris *Off.* Cytiso Genista scoparia vulgaris, flore luteo, *I. R. H.* 649. Genista angulosa & scoparia, *C. B. P.* 395. Genista angulosa trifolia, *J. B.* 1. 388. Genista, *Dod. Pempt.* 761. vulgo, *Genet commun.*

Fruticosa stirps Genista est, interdum hominis staturam attingens: radicem habet duram, lignosam, lentam, flexilem, luteam, fibris quibusdam obliquis subinde stipatam: caudices tenues, lignosos, a quibus plurimæ tenues spar-

gun-

guntur virgulæ, angulosæ, virentes, lentæ, & flecti nectique faciles, non raro quoque in alas divisæ; circa quas folia exigua, crebra, hirsuta, obscure virentia, priora trina, alia simplicia, acuminata. Flores virgulis quoque adnascuntur eleganti colore, lutei, papilionacei, staminibus recurvis cum apicibus croceis: quibus succedunt siliquæ compressæ, latæ, per maturitatem nigricantes, in duas partes dehiscentes, seminibus fetæ planis, duris, subrufis, & quasi reniformibus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta, flores, semen usurpantur.

Analysi chymica, phlegma acidum, austerum præbet, olei & terræ mediocrem portionem, nonnihil salis volatilis urinosi, haud parum salis alcali fixi; odorem fœtidum ad Sambucum vel ad olei empyreumatici odorem accedentem spargit. Ejus folia amara sunt, neque chartæ cæruleæ colorem mutant. Unde C. Tournefortius concludit hanc plantam salem essentialem continere sali naturali terræ similem cum oleo fœtido plurimo intime permistum. Exinde vero & amaritie insigni aperit, abstergit, attenuat, hepatica, splenitica & nephritica dicitur. Folia, ramuli & summitates Genistæ cocta in vino aut aqua, eorumve succus utilia sunt hydropicis & omnibus obstructionibus renum ac vesicæ: partim enim purgant serosos humores per alvum, partim per urinas. Purgat Genistæ semen non minus potenter fere quam Spartium aut Helleborus, ℨjß. pondere ex hydromelite ventriculo jejuno sumptum. Quare Matthiolus illud utiliter exhiberi putat adversus podagram. Idem confirmat Lobelius, seminæ Genistæ scopariæ vomitum non secus ac Spartio Dioscoridis sæpius ℥ij. decocto propinato citra magnam contentionem se movisse scribens. Pulvis seminum cum hydromelite dosi ℨj. exhibitus in liene tumido, hydrope, ictero utroque a J. Raio commendatur. Flores, inquit Ettmullerus, si in decocto propinentur, per inferiora educunt; si in substantia, vomitum cient. Verum flores recens decerptos sæpissime quamplurimos & per se acetariis inditos vorat, narrante Lobelio, plebecula Arverniæ & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modo, sed etiam admodum gustui suaves: nec quicquam vomitionis aut nauseæ vel commotionis movere solent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minus, gemmantes, dum adhuc virides sunt, condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, capparum olearumve pari commendatione. Creduntur enim non modo cordi vires, ac stomacho appetitum augere, sed etiam obstructiones reserare ac calculum frangere. Tunc forte vis eorum vomitoria ab aceto infringitur.

Paratur ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combustorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam & leucophlegmatiam a nonnullis valde celebratur, & potenter quidem serosos humores cum urina per vesicam pellit. Sed acrimonia sua, inquit Dodonæus, interna viscera quandoque & lædit & exedit, quod quidem ipse in hydropico observavi post paracenthesim. Vulnusculum enim ejus non solum non coaluit, sed inflammatum & ulceratum fuit quandiu hoc usus est lixivio. Observat etiam Ettmullerus cineres caute nec adeo vehementer calcinandos esse, ita ut sal salsus maneat: tunc enim nonnihil oleosarum partium retinet, quibus ejus vis caustica demulcetur & irretitur.

Extractum florum a Cl. Tournefortio commendatur ad ventriculum roboran-

dum, & adhibetur in suis pilulis balsamicis. Verum cum incertæ admodum sint illius extracti vires, satius est ab eo abstinere, cum longe præstantiora in officinis reperiantur stomachica medicamenta.

Genista Hispanica, *Off.* Genista juncea, *J. B.* I. 395. Spartium arborescens, seminibus Lenti similibus, *C. B. P.* 396. Spartium Dioscoridæum, Narbonense & Hispanicum *Lobel. Icon.* 91. Genista Hispanica Gerardi *Raii hist.* 1726. Spartium Hispanicum, frutex vulgare *Parkins.*

Frutex ad hominis proceritatem assurgit, caule brachiali, vimina profert juncea, tertia, obsequiosa, viridantia, ad glaucum accedentia: per quæ dum floret & novella adhuc planta est, sparsa sunt rara quædam folia, oblonga, angusta, Oleæ foliis similia, decidua, ramis fere concoloria. Flores in summis ramulis velut in spica oriuntur multi, papilionacei, ampli, aurei, odoratissimi, gustu dulces, pistillo in siliquam abeunte bivalvem, surrectam, uncias quatuor vel quinque longam, compressam, aliquantulum incurvam, colore fere Castaneæ; in qua semina continentur nonnunquam ad viginti, sæpius pauciora, compressa, reniformia, rubentia, lucida, sapore leguminoso Pisorum sarum sapori æmulo. In Gallia Narbonensi sponte crescit. Hic in hortis colitur.

Viribus cum Genista vulgari convenit, qua tamen efficacior censetur.

GERANIUM.

Ex tot Geranii speciebus cognitis tres potissimum in usum medicum veniunt, nempe Geranium Columbinum, Geranium Robertianum, & Geranium Sanguineum.

Geranium Columbinum, *Off.* Geranium folio Malvæ rotundo, *C. B. P.* 318. Geranium folio rotundo, multum serrato, sive Columbinum, *J. B.* 3. 473. Pes Columbinus, *Dod. Pempt.* 61. Geranium Columbinum Gerardi *Raii histor.* 1059. *Tab. Icon.* 56. vulgo, *Bec de Grue*, *Pie de Pigeon*.

Radice est alba, simplici, surculosa, caules emittente plurimos, dodrantales & altiores in terram reclinatos: foliis Malvaceis in plura segmenta, (septem plerumque insigniora, aut saltem quinque in summis caulibus) divisis, minoribus tamen, candidioribus, minus glabris, ambituque serratis, longis pediculis fultis. Flores bini in eodem surculo nascuntur, prope summitates caulium & ramulorum ex adverso plerumque foliorum siti, parvuli, hilari purpura nitentes, pentapetali, rosacei. Ex singulorum calyce surgit pistillum, quod deinde abit in fructum rostratum, quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhærescunt capsulæ, in longam, tenuem, acuminatam, fere semiuncialem caudam rostri gruis instar desinentes, tenues, nonnihil pilosæ, per maturitatem a basi ad apicem extrorsum se revolventes, singulæ singulo semine fetæ, oblongo, per maturitatem fusco.

Geranium Robertianum & Herba Roberti, *Off.* Geranium Robertianum primum, viride, *C. B. P.* 319. Geranium Robertianum murale, *J. B.* 3. 480. Geranium Robertianum, *Dod. Pempt.* 62. Gratia Dei, Geranium quibusdam *Tragi*: Sideritis tertia Gesneri *Column.* Rupertiana vulgo, *Cæsalpin.* 559.

559. Herba Ruperti & Geranium secundum Dioscorid. *Lugd.* 1278. vulgo, *Herbe a Robert.*

Ex radice tenui, colore buxeo, caules surrigit dodrantales & cubitales, hirsutos, geniculatos, rubentes, maxime circa articulos & prope terram, ramosos & nonnullis pilis obsitos. Folia promit partim a radice, partim ex geniculis, hirsuta, pediculo rubente, hirsuto, Matricariæ fere divisura, segmentis primariis dumtaxat tribus, odore, ubi teruntur, Pastinacæ, sapore adstringente, per oras aliquantulum rubentia, interdum tota. Flores purpurei, dilutione purpura striati, pentapetali, rosacei, e calyce hirsuto, atrorubente, quinquepartito exeunt; apicibus in medio croceis, succedunt rostra mucronata, cum seminibus priori similibus. Tota herba est odore gravi satis, attamen haud injucundo.

Geranium sanguineum & sanguinaria, *Off.* Geranium sanguineum maximo flore, *C. B. P.* 318. & *Inst. R. H.* 267. Geranium sanguineum, sive Hæmatodes, crassa radice, *J. B.* 3. 478. Geranium septimum, Αἱματῶδες *Clus. hist. cit.* Sanguinaria radix & Geranium tertium *Tragi*, 548. Geranium sanguinarium, *Taber. Icon.* 774.

Crassa hæret radice, rubra, multis, longis, crassiusculis appendicibus aucta, aliquot fibris donata, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargente, quæ non modo fibras similiter agunt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant: caules emittit plures, cubitum altos, rubentes, hirsutos, geniculatos, in multas alas divisos. Ad singulos nodos bina nascuntur folia circumscriptione rotunda, sed in quinque lacinias, trifidas plurimum, ad pediculum fere dissecta, hirsuta, superne virentia, subtus canescentia, sicco & adstringente sapore prædita. Ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli florem, inter reliqua Geranii genera maximum, Cisti maris flori ferme parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compositum, decem intus staminulis, quæ quinque nervosis, hirsutis, viridantibus foliolis subtus natis suffulciuntur. Rostra suboriuntur pentagona, semen intumescentibus utriculis seu torulis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se utriculorum mucronibus.

Geranium columbinum in pratis & hortis frequens nascitur; Robertianum in veteribus muris, cæsis arboribus, aggeribus sepium & locis ruderatis passim provenit; Sanguineum vero in sylvis & dumetis sæpius occurrit. Tres illæ Geranii species sæpe indiscriminatim sumuntur, sæpius tamen Robertianum.

Analysi chymica, ex Geranii Robertiani floridi, demptis radicibus ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, primo odoris & saporis herbacei, deinde subacidi ℥ix. ʒj. gr. xxvij. humoris primo limpidi, deinde rubescentis magis ac magis acidi, subausteri, odorem & saporem panis rustici referentis, ac tandem austeri ℔ij. ℥x. ʒvj. gr. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso aliquantisper prægnati & intense austeri ℥j. ʒiiij. gr. xviij. olei adiposi ʒvij. gr. x. Massa nigra residua pendebat ℥iij. ʒv. gr. xxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvij. gr. xxij. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxxviij.

Geranii Robertiani folia ſapore ſtyptico, ſalſo, acidulo donantur, chartam cæruleam rubro colore tingunt, Bitumen aut Petroleum redolent. Ex his liquet, ſalem eſſentialem in hac planta contineri aluminoſum cum aliqua olei fętidi portione & modico ſale ammoniacali conjunctum.

Robertianum Geranium inſigne vulnerarium eſt & adſtringens, & præ ceteris temperatum, inquit Ettmullerus; unde in portionibus & decoctis vulnerariis frequenter uſurpari ſolet. Potenter quoque reſolvit, ſanginis fluxum ſiſtit, ipſumque ſanguinem coagulatum reſolvit, vulnera & ulcera mundificat. Vinum in quo folia contuſa per noctem macerata fuerunt, hæmorrhagias quaſcunque ſiſtit. Ejus pulvis ad ℨj. in vino generoſo ſumptus ad uteri flatus diſcutiendos multum prodeſt.

Externe in catharris & tumoribus ſub cataplaſmatis forma folia contuſa, ſive in vino cocta parti dolenti utiliter admoventur. Tumores pedum œdematoſos reſolvunt contuſa, & cum ſale & aceto ſubacta. Uſus eſt vulgo, inquit J. Raius, ad eryſipelata, mammarum & pudendorum ulcera & vulnera. Ettmullerus ejus ſuccum ſubactum cum pauxillo Terebinthinæ in balſami formam commendat, quod applicatum ea tuto, cito & jucunde curat. Fabricius Hildanus aſſerit ſimplex ejus decoctum mammis cancroſis applicari ſæpe non infelici ſucceſſu.

Geranii ſanguinei folia ſtyptica ſunt & ſubſalſa. Chartam cæruleam rubro colore vivido, æque ac alumen, inficiunt: itaque vis ejus vulneraria pendet potiſſimum ab aluminoſo ſale cum magna ſulphuris & terræ copia & tantillulo ſalis volatilis concreti.

Hujus plantæ folia utiliter uſurpantur in decoctis & juſculis vulnerariis, & ad catharros cohibendos.

Geranii Columbini folia palato ſaporem referunt herbaceum, ſalſum, ſtypticum, & glutinoſum: chartam cæruleam rubro colore tingunt: ſalem eſſentialem aluminoſum obtinent in viſcido phlegmate dilutum. Syrupus ex eorum ſucco paratus a Cl. Tournefort. adverſus dyſenteriam commendatur. Ejus extractum ad idem valet. Ejus folia in potionibus, decoctis, emplaſtris, oleis, & unguentis adverſus contuſiones & vulnera uſurpantur: herba quocunque modo exhibita ſanguinem undecunque manantem mirum in modum compeſcit.

GNAPHALIUM.

PLANTÆ duæ genere diverſæ ſub Gnaphalii nomine in uſum medicum veniunt, Gnaphalium Pes cati dictum, & Gnaphalium vulgare ſeu Filago.

GNAPHALIUM, Pes cati, Æluropus, Hiſpidula, *Off.* Elychryſum montanum, flore majore purpuraſcente, *Inſt. R. H.* 453. Piloſella major quibuſdam, aliis Gnaphalii genus, *J. B.* 3. 162. Gnaphalium montanum flore rotundiore, *C. B. P.* 263. Gnaphalium montanum ſuaverubens, *Lobel. Icon.* 483. Auricula muris *Lonic*: Lagopiron Hippocratis, *Geſner*: Gnaphalium montanum Gerardii *Raii hiſtor.* 283. Gnaphalium montanum ſive Pes cati, *Parkins*: Lagopus ſecundus *Tragi* 332. vulgo, *Pied de Chat*.

Ra-

Radicibus fibrosis hinc inde repit & humi fundit circumcirca appressa fere terræ folia oblonga, cum acumine rotundiore, dilute virentia, incana lanugine obsita inferna parte: inter quæ surgunt caules palmares aut dodrantales tomentosi, candicantes, foliis vestiti longis, angustioribus, e quorum cacumine glomerati pendent flores multi flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes, stellæ ad instar divisis, embryoni insidentibus & calyce comprehensis squamoso, splendido, Embryo autem deinde abit in semen pappis instructum.

Hujus duæ habentur species, altera flore majore, & squamulis latioribus, altera flore minore, squamulis angustioribus: utraque floris colore albo & purpureo variat. In agro Parisiensi sponte nascuntur, & delectantur montosis herbidis & vento perflatis. Flores in primis usurpantur.

Analysi chymica, ex Gnaphalii floridi ℔iijß. demptis radicibus per B. V. distillatis prodierunt humoris primo insipidi, deinde obscure acidi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr. xlviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris limpidi, manifeste acidi & subausteri ʒvij. gr. lx. humoris fusci, sale urinoso prægnati & intense austeri ℥ij. ʒiiij. gr. lvj. olei adiposi aqua gravioris ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxxvj. quæ per tredecim horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij. ʒj. gr. vj. ex quibus lixivio salis fixi leviter alcalini ʒj. gr. lviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxx.

Pes cati succum obtinet lentum & viscidum, constantem sale essentiali, vitriolico, ammoniacali, sulphure copioso, & multo phlegmate.

Inter moderate refrigerantia, seu incrassantia efficaciter adstringentia, & agglutinantia reponitur, atque idcirco herba vulneraria adstringens perhibetur: cujus usus commendatur ad pulmonum affectus, qui ob imbecillitatem, laxitatem nimiam, & continendi sanguinis impotentiam oriuntur. Tussim sedat, humorum acrimoniam demulcet, expectorationem promovet, pectoris infarctus resolvit, sanguinem sistit, pulmonum exulcerationem præcavet, ulcera abstergit & consolidat. Maxime vero his convenit quibus a capite, ac aliis partibus fit fluxio in thoracem, & quibus pulmones pituitoso humore multo infarciuntur. Humoris enim irruentis impetum cohibet, crassitiem digerit, partem affectam roborat & expectorationem movet, in sputo nimio & cruento, dysenteria utiliter adhibetur infusum & decoctum ejus vel syrupus ex eo confectus, tum simplex, tum compositus.

Conditum ex floribus paratum in officinis præparatur ad eadem utile.

GNAPHALIUM vulgare, Filago, Herba Impia, *Off.* Filago seu Impia, *Dod. Pempt.* 66. *Inst. R. H.* 454. Gnaphalium Germanicum, *J. B.* 3. 158. Gnaphalium vulgare majus, *C. B. P.* 263. vulgo, *Herbe a Cotton.*

Plures ex eadem radice fibrata & capillata caules surrigit tenues, semipedales & dodrantales, plurimum erectos, teretes, incanos, & lanugine obsitos, summa parte ramosos, foliis vestitos creberrimis, nullo ordine positis, pariter lanuginosis, angustis, oblongis: florum globuli tum in extremis ramulis, tum in ipsis angulis quos ramorum divaricationes efficiunt, sessiles, e pluribus floribus stipatis coagmentatis nascuntur. Sunt autem flores qui globulos hosce componunt & ipsi compositi e flosculis ob exiguitatem suam ægre visibilibus, quinquefariam divi-

divisis, embryoni insidentibus & calice squamoso, sed nequaquam splendente aut specioso comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen pappis instructum.

Filago rarius in usum venit: vulneraria & adstringens existimatur. A nonnullis Pedi cati substituitur ad cruentam exspuitionem in pleuritide. Decoctum manipuli unius in aq. comm. ℔ij. præscribitur. Dodonæus exsiccantem facultatem & nonnihil adstringentem illi tribuit. Hinc fortasse, inquit J. Raius, hæmorrhagiis, dysenteriæ, nimio mensium fluori, atque etiam anginæ conducit. Aquam ab hac planta distillatam ad cancrum, præcipue mammillarum utilissimam Dodonæus asserit: quippe quæ cum linteolis semel in die imposita occultos cancros continet, ne exulcerentur. Sunt vero, inquit, qui Asari foliis hujus aqua madefactis non infeliciter ad cancros reprimendos utuntur.

Lobelius occiduæ Angliæ plebem herba contusa oleo macerata & cocta, ad livores, concussiones, cæsa & verbera feliciter uti scribit.

G R A M E N.

DUÆ Graminum species usurpantur in officinis, Gramen caninum & Gramen Dactylon.

GRAMEN caninum vulgare, *Off.* Gramen loliaceum radice repente, sive Gramen officinarum, *Inst. R. H.* 516. Gramen caninum arvense, sive Gramen Dioscoridis, *C. B. P.* 1. Gramen repens officinarum forte, triticeæ spicæ aliquatenus simile *J. B.* 2. 457. Gramen caninum arvense, sive primum, sive Gramen Dioscoridis & officinarum, *C. B. Theatr.* 7. Gramen, *Dod. Pempt.* 558. Gramen caninum, sive Canarium primum, *Tabern. Icon.* 301. vulgo, *Chiendent.*

Radicibus est candidis, nonnihil flavescentibus, longe lateque repentibus, geniculatis per intervalla, lineam aut sesquilineam crassis, sibi invicem implicitis, sapore subdulci, cum aliqua stypticitate. Culmi ad duos pene cubitos assurgunt recti, nodosi, foliis donati quatuor vel quinque in eodem culmo, e totidem geniculis exeuntibus, basi caulem instar vaginæ ambientibus, palmum superantibus, angustis, tres lineas latis, & in exquisitum mucronem abeuntibus. Flores spicatim summo culmo insident staminei, per duos versus digesti, cum aristis brevioribus & seminibus oblongis fuscis, ad Ttitici formam accedentibus. In agro Parisiensi frequens nascitur.

GRAMEN Dactylon, *Off.* Gramen Dactylon, radice repente, sive officinar. *Inst. R. H.* 520. Gramen repens, cum panicula Graminis mannæ, *J. B.* 2. 459. Gramen Dactylon, folio arundinaceo, majus, aculeatum forte Plinio, *C. B. P.* 7. Gramen legitimum, *Clus. histor. ccxvi.*

Ex radicibus perennibus, longis, nodosis, geniculatis, candicantibus, longe lateque serpentibus, subinde plurimis locis germinantibus, fibras parvas ex singulis geniculis spargentibus, sapore subdulci, culmi, pedales, Canino breviores sæpe rufescentes, rotundi, geniculati assurgunt: e quibus folia in ima parte mutuo amplexu stipata prodeunt, brevia, angusta, hirsuta, in superna culmorum parte longiora. Culmi seu calami in quaternas, quinas, nonnun-

quam senas spicas virides, per maturitatem nigricantes, aliquando ex atro purpureoque colore mixtas, desinunt: quarum utriculi brevibus aristis donati, sæpe ab una parte costæ propendent, dorso libero existente. In agro Parisiensi minus frequens occurrit quam Caninum, uberrime crescit, meridionalibus in Galliæ regionibus. Utriusque Graminis radices indiscriminatim usurpantur.

Analysi chymica, ex radicum Graminis canini exsiccatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi ℥x. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, deinde manifeste acidi & subausteri ℔j. ℥ij. gr. xxx. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, subsalsi, intense acidi & intense austeri ℔j. ʒvij. gr. xij. olei ℥ij. ʒij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥iiij. ʒvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. l. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒvij. gr. xviij. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒiiij

Radices Graminis saporem obtinent subdulcem, aliquantisper saccharinum cum aliqua adstrictione. Salem continere videntur essentialem sali coralliorum analogum cum multo sulphure permistum.

Refrigerant moderate, aperiunt & subabstringunt: urinas blande movent, absque irritatione, ad obstructiones hepatis, lienis: maxime si febres ex iis scaturiunt, item ad calculos renum pellendos valent. Ubi est insignis viscerum dyscrasia calida, cum eorumdem obstructione plurimum comendantur; C. Hoffmannus enim observat eas sine calefactione opus suum perficere, & simul cum levi adstrictione partium solidarum tonum firmare. Iis frequenter utimur in ptisanis, decoctis & jusculis diureticis & aperientibus, ad hepatis & lienis infarctus resolvendos. Ettmullerus post Sylvium refert occasionem hujus effectus suggestam fuisse ab experientia in bobus qui hyemali tempore fere obstructioni folliculi fellei ductusque ejus cystici, vel a mucilagine viscosa, vel concremento calculoso obnoxii sunt: ast æstivo tempore esu Graminis iterum curantur & liberantur. Earumdem decoctum a nonnullis quoque ad enecandos & abigendos infantum lumbricos usurpatur.

Fridericus Hoffmannus plurimum laudat decoctum verno tempore paratum ex radicibus recentibus Graminis, Cichorii, Petroselini, Asparagi & Urticæ minoris cum foliis, pro hypochondriacis & atrophia laborantibus ex venarum lactearum obstructione.

In cruenta exspuitione succus radicum & foliorum utiliter usurpatur.

Earumdem radicum aqua distillata infantibus propinatur ad eorum vermes necandos. Earum quoque verno tempore collectarum & exsiccatarum, pulvis ad ʒj. exhibitus a nonnullis ad lumbricos necnon etiam & in rachitide præscribitur.

℞. Rutæ murariæ, Polytrici, & radicum Graminis canini exsiccatar. & pulveratar. ana p. æq. F. Electuar. cum syrup. de 5. rad. aper. Dosis ʒj. bis die, in rachitide.

℞. Radicum Gramin. mundatarum, contusarum & minutim concisar. M. j. Glycyrrhiz. exsiccatæ rasæ & contus. ʒj. Coquantur in ℔iiij. aq. comm. ad ℔iij. Sub finem adde nitri purificati ʒß. Fiat ptisana pro potu so-

lito

lito ad urinam promovendam, & viſcerum ac ſanguinis æſtum temperandum.

Radix Graminis uſurpatur in ſyrupo de Ibiſco *Fernelii* & ſyrupo de 5. radicibus aper.

GRATIOLA.

GRATIOLA, *Off.* Digitalis minima, Gratiola dicta, *Moriſſon. hiſt. Oxon. p.* 2. 479. *Inſt. R. H.* 165. Gratiola centauroides, *C. B.P.* 279. Gratiola, *J. B.* 3. 434. *Dod. Pempt.* 362. Gratia Dei, *Cæſalpini* 265. Gratiola vulgaris, *Parkins*: Gratia Dei, cujus ſemen Gelbenech, Papaver ſpumeum forte *Anguillar*: Limneſium ſive centauroides *Cordi*: vulgo, *Gratiole, herbe a pauvre homme.*

Radicibus eſt oblique repentibus, albis, geniculatis, fibriſque multis deorſum vergentibus ſtipatis: quæ caules emittunt erectos, crebris geniculis diſtinctos, ſeſquidodrantales & longiores: in quibus folia bina ex adverſo naſcuntur unciam ſuperantia, ſemiunciam lata, glabra, venoſa & intenſe amara. Ex eorum alis emergunt flores ſingulares, monopetali, tubulati, poſterius perforati, flaveſcentes, & lineis fuſcis virgati, cornu modo incurvi, octo lineas longi, tres lineas craſſi, anterius hiantes & in duo labia diviſi dilute purpuraſcentia: labium autem ſuperius quaſi cordiforme & ſurſum reflexum, inferius tripartitum. Calyx monotomos, in quinque partes diviſus, ex cujus fundo piſtillum emergit longius, quod mutatur in capſulam dilute rufeſcentem, e rotundo acuminatam, in duo loculamenta diviſam, ſeminibus fetam tenuibus & rufeſcentibus. Agri Pariſienſis incola naſcitur ſecus rivulos, & in pratis udis, Junio & Julio florens. Semina Auguſto & Septembri perficiuntur. Herba & radices in uſum veniunt.

Analyſi chymica, ex Gratiolæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inſipidi & inodori, ſubacidi, obſcure ſalſi ℥xv. ʒj. gr. lxiij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, auſteri, ſub finem rufeſcentis, intenſe acidi & intenſe auſteri ℔iij. ℥vj. ʒij. gr. xlij. humoris rufi, intenſe acidi, aliquantiſper alcali urinoſi, & auſteri ℥ij. ʒiij. gr. xlviij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. gr. vj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒvij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi alcali ʒv. gr. xviij. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. gr. xlv. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xlviij.

Tota planta inodora, inſigni amarore donatur cum obſcura adſtrictione. Sale eſſentiali tartareo, vitriolico donatur, cum multo ſulphure acri & craſſo. Inter purgantia medicamenta hydragoga refertur: reipſa lentam pituitam vehementer expurgat, non modo per inferiora, ſed etiam per vomitum. Hydropicis in primis commendatur. Prodeſt adverſus diutinos coxendicis dolores, adverſus inveteratas febres ſive tertianas ſive erroneas, jecur & lienem ab obſtructionibus liberat, ventriculi lumbricos pellit. Sed cum vehemens ſit purgans, nonniſi robuſtis naturis convenit: debilioribus enim ſæpe dira excitat ventris tormina aut ſuperpurgationes. Herba recens ad Mß. vel ſicca ad ʒj. in aqua vel vino macerata præſcribitur, ſed longe tutior ac mitior eſt, ſi cum lactis ℔ß. leviter incoquatur & colatura propinetur.

Ejus

Ejus extractum cum vino paratum ad ʒß. vel ℈ij. præscribitur, conserva vero ad ʒij. vel ʒiij. usurpatur.

In enematibus foliorum ad M. j. in sero lactis vel ipso lacte vaccino decoctum minori cum periculo usurpatur. Cavendum tamen ne hæc enemata præscribantur dum æstuant viscera, aut ad inflammationem proclivia sunt.

Folia recentia contusa & imposita, vulnera consolidant & curant, teste Cæsalpino. Eadem capiti imposita hydrocephalis mederi Hermannus scribit.

℞. Folior. Gratiolæ virid. ʒij. vel exsiccator. ʒj. Injiciantur in lactis ferventis ℥vj. Infunde per noctem. Colaturam æger capiat mane.

℞. Folior. Gratiolæ ʒj. Macerentur per noctem in aq. font. ℥vj. F. colatura, in qua contunde Amygdalas dulces n. vj. Expressione dilue syrup. Violar. vel de Althæa ℥j.

℞. Gratiolæ viridis M. j. Centaur. minor. Absynth. ana M. ß. Seminis Tanaceti & Santonic. ana ℥ß. Coq. in sero lactis. Fiat clyster ad enecandos & expellendos vermes præsertim ascarides.

℞. Gratiolæ, Soldanellæ, folior. Ebuli, Asari, Sambuci, florum Genistæ, Persicorum, ana M. ß. corticis Sambuci, Frangulæ, radicis Ireos vulgaris & Esulæ ana ℥j. pulpæ Colocynthid. p. j. Coquantur in urina. Fiat cataplasma hydrocephalo calide applicandum. *Paul. Hermans in Cynosura M. Medicæ.*

GROSSULARIA.

INter plures Grossulariæ species tres potissimum inter edulia & medicamenta recipiuntur: scilicet Grossularia Uva crispa dicta, Grossularia Ribes dicta, Grossularia olens Ribes nigrum dicta.

Grossularia, Uva crispa dicta, *Off.* Grossularia simplici acino vel spinosa sylvestris, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Uva spina, *Matthiol.* Uva crispa, sive Grossularia, *J. B.* 1. 47. *R. H.* 1484. Uva crispa, *Dod. Pempt.* 748. Crispina vera, *Cordi*: Cæanothus spina, *Theoph*: vulgo, *Groselier blanc epineux*, & fructus *Groseille blanche*.

Ex radice lignosa, fibris non destituta, hic frutex exsurgit bicubitalis & altior, numerosa stolonum segete luxurians, varieque in ramulos subdivisus, cortice in adultioribus ramis purpurante, in junioribus virgis & surculis albicante, materie fere buxeo colore pallescente, spinis longiusculis acutis ac rigidis ad foliorum exortum passim armatus, singularibus, binis aut ternis. Folia promit brevibus pediculis innixa, unguem lata, nonnumquam ampliora, nonnihil rotunda, modice divisa, vitigineis quodammodo similia, superius saturo virore splendentia, inferius dilutiora, mollia & modice pilosa, sapore acido. Flores parvi, suavi, sed nonnihil gravi odore, simul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo brevissimo punicante, hirsuto, nutantes, rosacei, quinque petalis in orbem positis ex herbaceo albicantibus constantes, calyce monophyllo, pelviformi, in quinque segmenta utrinque rubentia, extrorsum reflexa, diviso, cum quinis staminibus & pistillo virescente, alba lanugine circa infimam parte obsito. Calycis pars posterior quasi globosa abit in acinum seu baccam globosam, aut ovatam,

tam, interdum hirsutam, plerumque glabram, mollem, succosam, umbilicatam, plurimis lineis a pediculo ad umbilicum usque protensis, quasi totidem meridianis insignitam, colore initio virentem, gustuque acidam austeram, per maturitatem vero subflavescentem, ex vinoso dulcem, seminibus fetam plurimis, exiguis, candicantibus. In sylvis Sangermaniacis & circa pagum *Montmorency* dictum, sponte nascitur. In hortis quoque colitur, ubi cultura majoribus foliis & baccis donatur, quæ tunc dicitur Grossularia spinosa sativa, *C. B. P.* 445. *Inst. R. H.* 639. Grossularia majore fructu, *Clusii hist.* 120. Uva crispa fructu Cerasi magnitudine, *Gesner. hort.* Soli acini maturi vel immaturi in usum esculentum veniunt.

Analysi chymica, ex fructuum jam maturitatem assecutorum ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore haud ingrato, dulci, primum nullo modo acidi, sub finem obscure acidi ℔j. ℥iiij. ʒvij. humoris subacidi deinde magis ac magis acidi, austeri, ac obscure alcali, urinosi ℔iij. ℥iij. ʒiij. gr. xviij. humoris rufescentis, parum acidi, sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒiij. gr. xlij. olei adiposi ʒvij. gr. xviij. Massa nigra residua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ per tredecim horas in crucibulo rite calcinata reliquit cinerum ʒv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. xxxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. xxxvj.

Fructus maturus acidi salis mediocrem portionem obtinet, multo sulphure, phlegmate & terra obruti; quare sapore aliquantisper dulci sed fatuo donatur. Fermentatione tamen succus ejus aliquantisper vinosus evadit, sed non adeo generosus salium defectu. Fructus immaturus acidus est & austerus: refrigerat & adstringit. In cibatu apud nos usus ejus est uvarum acerbarum loco, juribusque gratissime innatat. Appetitum excitat: gravidis quæ cibum omnem respuunt pergratus, nauseam tollit: hæmorrhagias & ventris profluvia compescit. Juscula in quibus coctus febricitantibus utilia. Crudus comestus crudum parit succum, & parum aut nihil alit. Recte autem monet Parkinsonus largiorem immaturi fructus esum, quomodocumque præparetur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiis non permittendum, ne colicos dolores aut tormina ventris inducat.

Maturus mollis est, & cujusdam dulcedinis, fatuæ tamen particeps. Longe minus adstringit immaturo: ad condimenta raro adhibetur: nec nisi a pueris aut feminis voracibus aut rusticis comeditur. In ventriculo facile corrumpitur.

Vinum apud Anglos ex maturis acinis conficitur, narrante Raio. Acinis in dolium injectis aquæ ferventis q. s. affunditur. Vas exacte clausum in loco temperato per tres quatuorve hebdomadas relinquitur, donec liquor baccharum succo & spiritu penitus impraegnatus fuerit, baccæ autem plane exsuccæ & insipidæ reddantur. Deinde exhaustus liquor cum Saccharo in ampullas vitreas infunditur, quæ probe obturatæ ad tempus reservantur, donec liquor cum Saccharo intime mixtus & fermentatus in generosum & vini æmulum laticem exaltetur.

Grossularia, Ribes dicta, *Off.* Grossularia multiplici acino, sive non spinosa, hortensis rubra, sive Ribes Officinarum, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Ribes vulgaris, acidus ruber, *J. B.* 2. 97. Ribesium fructu rubro, *Dod.*

Pempt. 749. vulgo, *Groselier rouge*. Fructus, Ribes, Ribesium & Grossula, vulgo, *Groseilles rouges*.

Fruticosa stirps est radicibus multifidis, fibrosis, adstringentibus; stolonibus seu virgultis plurimis lentis ac flexilibus, ad duos vel tres cubitos assurgentibus, cortice spadiceo aut cinereo, materie virente cum ampla matrice seu medulla: foliis vitis viniferæ similibus, sed multo minoribus, mollibus, sinuatis, superne obscure virentibus, glabris, inferne molli lanugine canescentibus, acerbis. Flores racematim cohærent plurimi, rosacei, e petalis quinque purpurascentibus conflati quasi cordatis, & in crenis calycis pelviformis, quinquifidi, nascentibus, cujus posterior pars abit in acinum, initio virentem, per maturitatem rubrum, duas lineas latum, sphæricum, succi acidi grati plenum, pluribus seminulis fetum. Oritur in sylvis Alpium & Pyrenæorum coliturque vulgo in hortis ac septis. In usum cibarium & medicum venit.

Alia species est quæ candidos, pellucidos acinos profert, quæ hujus potius varietas est quam species distincta. Dicitur Grossularia hortensis fructu Margaritis simili, *C. B. P.* 453. *Inst. R. H.* 640. Ribes vulgaris acidus, albas baccas ferens, *J. B.* 2. 98. Ribes vulgaris albo fructu, *Clus. Hist.* 120. vulgo, *Groselier blanc* & *Groseilles blanches*. Ad usum medicum prior seligitur.

Analysi chymica, ex maturorum acinorum ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fere expertis ℔ij. ℥v. humoris primo obscure acidi, deinde magis ac magis acidi, manifesti & intensi ℔j. ℥xij. ʒj. gr. xxxvj. Massa sicca residua per retortam distillata præbuit humoris acidi & perausteri ℥vj. gr. xxxvj. humoris rufi, subsalsi, tum acidi austeri, tum alcali ℥j. gr. ix. olei spissi syrupi ad instar ℥j. gr. xl. Massa nigra in retorta residua, pendebat ℥v. gr. xxxvj. quæ per 23. horas calcinata reliquit cinerum cœrulescentium ʒvj. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. xliiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiiij. gr. lix. in calcinatione ℥iiij. ʒj. gr. xlviij.

Ribes salem essentialem acidum, austerum obtinet cum olei portione mediocri consociatum. Hujus acini racematim adhuc ex pediculis dependentes nulla arte præparati, aut a pediculis liberati & tantillo Sacchari conspersi, æstivo tempore comenduntur. Imo a pueris, puellis chlorosi laborantibus, mulieribus pica & malacia affectis, ægris febre laborantibus avide expetuntur, ratione saporis subacidi, vinosi & palato grati.

Matresfamilias has baccas integras Saccharo condiunt sicut Cerasa; vel Ribesiorum gelatinam elegantem & palato gratissimam, succum acinorum cum Saccharo coquendo ad debitam consistentiam, & pro dulciario, non solum ad secundas mensas instruendas, sed etiam ad ægrotantium, febricitantium præsertim solamen reservant.

Ex eodem succo syrupus, Rob seu Sapa, hoc est succus ad mellis consistentiam inspissatus, in Officinis præparantur.

Ribes & quæ ex eo parantur, omnium consensu utiliter exhibentur ad æstum internum temperandum, sanguinis effervescentiam compescendam, & biliosas commotiones cohibendas. Sanguinem enim & humores leviter inspissant, aci-

acidorum vegetabilium more: cumque ſimul adſtringant moderate, ventriculum roborant, inappetentiam tollunt, in vomitionibus & diarrhæis a biliosa colluvie oriundis, aut febribus bilioſis valde conducunt, hæmorrhagias quæ a nimia ſanguinis diſſolutione aut effervescentia naſcuntur, coercent.

In febribus malignis & morbis contagioſis plurimum commendantur: quandoquidem his in ægritudinibus non ſolum mirum nimiam ſanguinis diſſolutionem præcavent, ſed etiam alcalia ſalia nimis evoluta retundunt, ſulphura expanſa nimis & exaltata cohibent. Ne tamen exiſtimes earum curationem ab horum acidorum uſu ſemper abſolvi.

Nocebit Ribeſiorum uſus, ſi vel voracitate immodica vel tempore minus commodo deglutiantur. Tunc enim diarrhæas excitant, ventris tormina, febres. Acida quoque in quibuſdam quorum ventriculus debilior eſt, ciborum concoctionem minuunt, bilis alcalinam indolem deſtruendo, chylum ſpiſſiorem & grumoſum efficiendo, unde humorum ſtagnationes viſcerumque infarctus ab eorum eſu quandoque naſcuntur. Inſuper aſſiduus acidorum fructuum uſus pulmonibus nocet, tuſſim excitat, & phtiſicis prorſus infenſus eſt. Imo notatum eſt ab Hannemanno apud Bonetum *Lib.* 2. *Med. Septentrional. ſect* 14 *cap.* 28. a nimia Ribeſiorum comeſtione tabem ortam. Nonnullis etiam fructus illi adverſantur. Georg. Hannæus *in Ephemerid. Germanicis Decad.* 2. *ann.* 6. *Obſerv.* 138. obſervat virum quemdam, qui ſimul ac ex uno vel altero pediculo pendentes Ribeſiorum acinos abſumeret, gravedinem ſibi acturum acceleraſſe.

℞. Syrup. de Ribeſ. ℥ij. aquar. Lactuc. vel Cichor. ℔j. Salis Prunell. ʒß. Miſce pro potu in febribus.

℞. Rob. Ribeſior. ℥j. Aquar. Meliſſ. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. Julap. in febribus malignis.

In anginæ initio gargariſmata parantur ex ſucco vel ſyrup. Ribeſiorum & aquis Roſar. Plantag. Centinod. & aliis.

Folia vero Groſſulariæ vehementer adſtringere teſtis eſt Fuſius.

Grossularia olens, Ribes nigrum dicta, *Off.* Groſſularia non ſpinoſa, fructu nigro, majore, *C. B. P.* 455. *Inſt. R. H.* 640. Ribes nigrum vulgo dictum, folio olente, *J. B.* 2. 98. Ribeſium fructu nigro, *Dod. Pempt.* 749. *Groſelier noir*, *Caſſis* ou *Caſſier des Poitevins*, Paul. Contant. 39.

Frutici huic folia ſunt vitiginea lata, averſa parte leviter piloſa, odore fœtido. Flores ex eodem tuberculo plures aut racematim digeſti. Uvæ criſpæ floribus perſimiles, quorum odor, qui & foliis, gravis. Baccæ oblongæ, colore nigro, quæ ſive maturæ, ſive immaturæ, acidæ ſunt cum ſapore partim grato, partim ingrato. Apud Pictones & Turones frequens naſcitur. Rarius apud nos, & circa vicum *Montmorency* tantummodo reperitur. Folia a nonnullis uſitata.

Miræ hujus foliis tribuuntur virtutes in Tractatulo anno 1712. Burdigalæ edito ſub hoc titulo, *Les Proprietes admirables du Caſſis*; in quo veluti panacea omnibus fere in morbis frutex ille prædicatur. Ejus foliorum recentium ſuccus expreſſus, infuſum vel decoctum in vino vel aqua, eorumdem exſiccatorum pulvis vel decoctum præſcribuntur.

Ex iiſdem foliis ſyrupus vel conditum præparantur. Ubi deſunt folia, eorum-

rumdem germina vel fruticis cortex usurpatur. Sed in primis adversus viperarum & animalium rabidorum morsus, his in provinciis ejus folia plurimum usitata sunt. Folia recentia in vino contunduntur, succus exprimitur, cujus cyathus unus vel ℥viij. bis die per octiduum a demorsis hauritur mane, jejuno ventriculo & tribus quatuorve post prandium horis. Folia contusa & expressa vulneri apponuntur.

Paulus Contant Pharmacopæos Pictavensis *in suo Commentario in Dioscoridem* aquam vel vinum in quibus Grossulariæ olentis folia per 24. horas macerata fuerunt, adversus hydropem ad ℥iiij. per quindecim dies mane, jejuno ventriculo pota commendat: eademque adversus viperarum morsus utilia dicit.

Ab illustrissimo viro D. Chauvelin summo rei ærariæ & judiciariæ olim in Turonia, nunc in Picardia Præfecto, & Regi a sanctioribus consiliis audivimus hæc folia adversus rabidorum animalium morsum plurimum valere, & usurpari in mistura quadam adversus hydrophobiam apud Turones & Pictones decantata & plurimis experimentis comprobata.

℞. Folior. Galegæ, Rutæ hortens. Rorismarini, Salviæ, Angelicæ sylvestris, Grossulariæ olentis, folior. & radicum Bellidis sylvestris minoris, Spongiolæ, Rosæ sylvestris, folior. Lepidii latifol. Allii bulborum ana p. æq. Contundantur, & contusis pro singulis hujus massæ manipulis adde salis communis ℥iiij. vini generosi ℔iiij. Digerantur in vase clauso per aliquot dies, identidem agitando. Hujus infusi cyatum unum aut alterum bis die sumat æger a cane rabido demorsus, mane scilicet, jejuno ventriculo, & vesperi tribus post prandium horis per octiduum, celebrata prius venæ sectione. Si febris accendatur, sanguinis missio erit reiteranda, non interrupto hujus remedii usu. Nihil vero alimenti sumat æger nisi duabus post assumptum remedium elapsis horis. Externe vulneri, si opus sit, sufficienter dilatato, linamentum hoc vino imbutum apponatur, & post duodecim horas renovetur: vel etiam herbæ ipsæ contusæ & vino madentes eodem modo applicentur.

Eadem est animalium quadrupedum demorsorum curandorum ratio. Si vulnus detegi possit, candente ferro comburatur, scalpello crusta inducta tota auferatur, & herbæ contusæ & vino maceratæ admoveantur. Medicatum vinum animali propinetur, sed dosi diversa; bobus scilicet ad ℔j. bis die per octiduum, minoribus animalibus minor dosis exhibebitur. Necesse est etiam ut animalia demorsa quotidie fluviorum vel stagnorum aquis per aliquot temporis intervallum innatent.

HEDERA.

DUÆ in Officinis plantæ Hederæ nomine insigniuntur, scilicet Hedera arborea, & Hedera terrestris. De arborea jam egimus ubi de plantis exoticis, *Sectione de Resinis solidis*, *articulo de Gummi Hederæ*: nunc de terrestri sermo erit.

Hedera terrestris, *Off.* Calamintha humilior folio rotundiore, *Inst. R. H.* 194. Hedera terrestris, vulgaris, *C. B. P.* 306. Chamæcissus sive Hedera terrestris, *J. B.* 3. *App.* 855. Hedera terrestris, *Dodon. Pempt.* 394.

Gerard. Raii Hist. 567. Melacocissos, *Lugdunens.* 1311. Chamæclema, *Cord*: Elatine, *Brunsfels*: humilis Hedera, *Adversar.* Corona terræ, *Lobel. Icon.* 613. vulgo, *Lierre terrestre*, *Terrette*, *Herbe de S. Jean*, *Rondotte*.

Viticulis quadrangulis, repentibus & fibrosis late se propagat secus rivulos, & in sepibus ac pratis, cauliculos promens tenues, quadrangulos, subrubentes, hirsutos: in quibus folia bina nascuntur, longis pediculis hærentia, rotundiora, aurita, unciam lata, subhirsuta, æqualibus crenis incisa. Flores ad caulium nodos verticillatim dispositi, e singulis foliorum alis tres quatuorve, aut etiam plures exeunt, monopetali, labiati, cærulei, labio superiore bifido, & ad latera reflexo, inferiore in quatuor segmenta diviso, tubo intus saturatioribus purpureis maculis & lineolis variegato, rictu pilis brevibus albis, velut lanugine quadam obsito: pistillo tenui, bicorni. Calyx floris oblongus, angustus, striatus, marginibus in quinque segmenta brevia partitis, flore marcescente in ventrem turgescit, & quatuor semina oblonga continet, subrotunda, lævia. Totius plantæ sapor amarus, odor gravis ad Mentham quodammodo accedit. Tota planta in usum medicum venit.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris fere insipidi & inodori, limpidi, obscure salsi & sub finem obscure subacidi ℔j. ℥v. ʒv. gr. xviij. humoris primo subacidi, deinde magis ac magis acidi, subausteri ℔ij. ℥viij. ʒij. gr. xviij. humoris rufescentis, leviter empyreumatici, subacidi, subsalsi, urinosi ℥j. gr. xxxvj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. olei adiposi ℥j. ʒiij. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum subrufescentium ℥ij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒvj. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj.

Hederæ terrestris folia amara sunt, nonnihil aromatica, & chartam cæruleam vix mutant. Quamobrem ejus vires Cl. Tournefortius refert ad sulphur & terram quæ copiose reperiuntur in hujus plantæ analysi, & salem essentialem quemdam, non multum a tartaro vitriolato diversum, mistum cum pauco sale ammoniaco. Unde ob partes bituminosas, salino-terrestres & spirituosas, aperit, abstergit, discutit & vulneraria est, tum intrinsecus sumpta, tum extrinsecus adhibita. Succus ejus defæcatus ad ℥ij. aut iij. infusum vel decoctum ex aqua vel vino propinantur: vel etiam pulvis a ʒß. ad ʒj. exhibetur. Ex summitatibus floridis conditum in Officinis præparatur; sicut ex ejus succo syrupus & extractum. In decoctis & potionibus vulnerariis usus est frequentissimi. Specifica facultate, inquit S. Paulli, vulneratis & ulcerosis visceribus, si qua herba, hæc maxime medetur. Ettmullerus eamdem erosionibus & exulcerationibus viscerum, pulmonum in primis & renum dicatam, & in his consolidandis nulli cedentem scribit: & illius usum in tussi & phthisi pulmonali tum præservanda, tum curanda, sive ex læsione externa, sive ab erosione interna ortum suum ducat, commendat. Vvillisius *in Pharmaceutica rationali p. 2. sect. 1. c. 6.* pulverem conficit ex summitatibus Hederæ terrestris nonnihil rubescentibus, contusis & in placentam coactis, quæ sole fervido statim exsiccata in pulverem subtilem redigitur;

quem

quem a ℥ß. ad ℥j. exhibet bis in die cum ejusdem plantæ aqua distillata aut decocto pectorali, in tussi gravi & pertinace, & in phthisi. Ettmullerus ancillam, quæ diu phthisi scorbutica laboraverat, decocto hujus herbæ unico curatam fuisse refert. Lindanus in empyemate & vomica pulmonum & in pleuritide suppurata non parum habere virium asserit, sive usurpetur ejus decoctum, sive conserva: materiam enim purulentam in pectore collectam mirum quantum evacuat, & ulcus potentissime detergit. Ad mictum cruentum & purulentum sanandum plurimum valet. In casu ab alto, ab eodem Ettmullero, & in primis ad grumum sanguinis resolvendum, & inde oriundam difficilem respirationem auferendam ejusdem decoctum commendatur cum solutione lapillorum cancrorum permistum.

Insignes eidem tribuuntur vires ad effectus urinarios demulcendos, acrimoniam urinæ temperandam, nephritidem præcavendam, dispositionem ad calculum removendam, imo etiam calculum minuendum & expellendum. Audienda sunt hæc S. Paulli verba. In calculo vero renum simplex Hederæ pulvis cum Sacchari dimidio præparatus, & cum aqua Hederæ terrestris, cui spiritus vini quarta vel sexta pars est affusa, propinatus, omnem fere fidem superat quam præclare eum atterat.

J. Raius ex Hieronym. Reusneri observationibus narrat, quemdam vino in quo Hedera terrestris infusa esset, addito Saccharo cando, cum felici quidem successu usum fuisse, & arenulas excrevisse, at cum insigni dolore.

Ad colicos dolores compescendos & ad dysenteriam sanandam ejus decoctum in clysteribus præscribitur. Ad puerperarum tormina post partum folia contusa ventri calide apponuntur. Matthiolus colicis in affectibus oleum in quo ad solem æstivum folia recentia macerata fuerunt injectum & epotum tamquam singulare remedium prædicat.

Succus hujus plantæ naribus attractus cephalalgiam etiam vehementissimam & inveteratam, referente J. Raio, non lenit tantum sed & penitus aufert. Medicamentum hoc, inquit post suum auctorem, quamvis facile parabile & ubique obvium sit, non satis potest laudari, si res ex usu æstimarentur, auro æquiparandum. Novi quippe qui per decennium ac amplius acerrimis doloribus conflictati statim ab ejus usu recreati sunt, nec unquam postea paroxismum senserunt. Joan. Bauhinus eam observavit ad expellendos vermes equorum præstantissimam, si contusa detur cum Avena.

Ejus folia sola sinuosis tibiarum ulceribus medentur contusa & admota. Ad insaniam sanandam eadem recentia in vino albo usque ad putrilaginem, ut ajunt, coquuntur. Succus exprimitur & cum olei Olivarum æquali portione mistus coquitur adhuc ad mediæ partis humoris diminutionem: hoc oleoso succo ægrotantis capitis vertex, sinciput & tempora calide inunguntur, easdem partes manu calida & hoc succo madida per semihoram fricando. Dein magma expressum eodem liquore imbutum iisdem partibus calens applicatur. Removetur cataplasma sexta quaque hora, novum & calidum admovendo, & frictiones unctionesque simul repetendo. Quod quidem per tres quatuorve dies continuandum est.

℞. Radic. Rubiæ tinctor. Tormentill. & Bistort. ana ℥j. folior. Hederæ terrestr.

Veronic. Millefolii & Virgæ aureæ ana M. j. Summitatum florid. Hyperici & Bellidis minor. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. s. ad ℔iiij. Colatura dilue Rhodomeli ℥ij. Fiat apozema vulnerarium ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora propinandum, ad ulcera interna detergenda & hæmorrhagias sistendas.

℞. Pullum gallinaceum & vitulinæ carnis ℔ß. Orizæ cochlear unum; radic. Symphyti maj. & Tormentill. ana ℥j. Coq. in aq. comm. q. s. pro jusculis quatuor. Sub finem coctionis adde folior. Hederæ terr. Chærefol. Portulac. Urticæ, Plantag. Geranii Robertian. & Sanicul. ana M. j. Sumat æger jusculum unum quarta quaque hora in hæmorrhagiis quibuscumque.

℞. Succor. defæcator. Hederæ terrestris, Chærefol. & Veronicæ ana ℥vj. Syrup. de Hedera terrestri ℥ij. M. Dividantur in sex doses quarta vel sexta quaque hora propinandas, in sputo & mictu cruento aut purulento, in abscessu interno abstergendo.

℞. Extract. Hederæ terrestr. Conserv. Rosar. rubr. & Conserv. radic. Symphyti major. ana ℥j. antihectic. Poter. Succini subtilissime pulver. ana ʒiiij. Corall. rubr. & oculor. Cancror. ana ʒij. M. F. electuar. antiphthisicum c. s. q. syrup. de Hedera terrestr. Dosis ʒjß. ter quaterve in die.

℞. Succi Hederæ terrestr. defæcati ℥iiij. Thuris subtilissime triti ʒj. Mellis rosati ℥j. M. F. linctus in hæmoptoe, empyemate & vomica pulmonum.

Ejus aqua distillata servatur in Officinis pharmaceuticis plantæ viribus non prorsus destituta, sed succo vel decocto minus valens.

HELIANTHEMUM.

PLantis duabus genere diversis Helianthemi nomen Officinæ concedunt, scilicet Helianthemo vulgari, & Helianthemo tuberoso esculento.

HELIANTHEMUM vulgare, *Off.* Helianthemum vulgare, flore luteo, *T. B.* 2. 15. *Inst. R. H.* 248. Chamæcistus vulgaris, flore luteo, *C. B. P.* 465. *Raii Hist.* 1013. Flos solis, *Dod. Pempt.* 193. Chamæcistus 1. *Clus. Hist.* 73. Helianthos, sive Flos solis, *Adverʃ. Lobel.* Helianthemum Anglicum luteum, *Gerard*: Panax chironium, sive Flos solis, *Matthiol*: Hyssopus campestris, *Tragi* 221. Consolida aurea Chirurgis, *Cordi Schol*: vulgo, *Helianthème, Herbe d'or, Hysope des Garrigues.*

E radice alba, lignosa, caules, plures, tenues, teretes, humifusi, hirsuti emergunt foliis vestiti oblongis, angustis, Hyssopi foliis paulo latioribus, mucronibus obtusis, ex adverso binis, pediculis brevibus insidentibus, superne viridibus, subtus incanis. Flores in summitatibus in longas veluti spicas dispositi, pediculis semiuncialibus appensi, lutei, rosacei, pentapetali, cum plurimis intus staminulis flavis, e calyce trifolio, lineis rubris striato exeunt. Pistillum abit in fructum trigonum, grandem, trifariam dehiscentem, semina aliquot trigona, rufa, continentem: ad floris uniuscujusque pediculum apponitur foliolum longum, angustum. In agro Parisiensi sponte nascitur. Radices & folia usitata sunt.

Helianthemi folia succo lento & glutinoso scatent, qui chartam cæruleam colore rubro leviter tingit.

Vulneraria est & adstringens hæc planta. Unde in sputo sanguinis, alvi proflu-

vio, & omnibus affectibus quibus fluxus nimius conjunctus eſt, Symphyti aliarumque Conſolidarum more, uſurpari poteſt. Exhibetur utiliter decoctum in vino rubro, vel aqua, cum Symphyto & Plantagine ad ſanguinis ſputum, diarrhæam, dyſenteriam.

Ad uvulam, ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro, addito momento aluminis, decoctioneque os colluitur, aut ulcera partium dictarum.

HELIANTHEMUM tuberoſum eſculentum, *Off.* Corona ſolis parvo flore, tuberoſa radice, *Inſt. R. H.* 489. Helianthemum Indicum, tuberoſum, *C. B. P.* 277. Flos ſolis Farneſianus, Aſter Peruanus, tuberoſus, *Col. Part.* 2. 13. Flos ſolis pyramidalis, parvo flore, tuberoſa radice, Heliotropium Indicum quorumdam Gerard. emacul. *Raii Hiſt.* 335. Battata Canadenſis, *Parkinſ:* vulgo, *Taubinambours* & *Poires de terre.*

Ab una radice caulis ſingularis autmultiplex exſurgit, teres, virens, ſtriatus, aſper, piloſus, duodecim aut amplius pedes altus, medulla alba, fungoſa farctus, foliis crebris, nullo ordine poſitis, ab imo ad ſummum uſque cinctus pallide virentibus, aſperis, latis, acuminatis, floris Solis vulgaris fere ſimilibus, non tamen rugoſis nec æque latis. Caules ab imo ſtatim ramoſi ſunt, foliis paulatim magnitudine decreſcentibus ab imo ad ſummum uſque. Flores in ſummis caulibus & ramulis naſcuntur floris Calendulæ vulgaris magnitudine, radiati, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, denſe ſtipatis; corona vero ex ſemifloſculis duodecim aut tredecim, ſtriatis, cuſpidatis, aureo fulgore micantibus, embryonibus inſidentibus, calyce e ſquamis villoſis compoſito comprehenſis. Embryones autem abeunt in ſemina parva. Caulis plures emittit radices tenues, repentes, fibrillis tenuibus capillatas, longe lateque ſe diffundentes, inter quas e radice primaria multæ aliæ ſoboles tuberoſæ excreſcunt, glomeratæ, nunc radici primariæ ſeu matri adhærentes, nunc fibris longis ad pedis ab ea diſtantiam adnaſcentes, terram elevantes, & nonnumquam ſupra ejus ſuperficiem apparentes. Unica radix triginta, quadraginta, quinquaginta aut etiam plura non raro producit hujuſcemodi tubera. Radices hæ tuberoſæ foras colore rufeſcunt, ſubſtantia ſeu carne interna fungoſa, candicante, ſapore dulci, variis prominentiis gibboſæ, pugni humani interdum magnitudine, ea parte qua germinaturæ ſunt velut in roſtellum elatæ. Caulibus marceſcentibus radices tuberoſæ per hyemem in terra reſtant, & ſequenti vere regerminant. In hortis colitur. Radices tuberoſæ in uſum eſculentum veniunt.

Analyſi chymica, ex radicum tuberoſarum recentium ℔v. per vaporarium diſtillatis prodierunt humoris limpidi, primum ſapore ſubdulci, fatuo, odore herbaceo, obſcure ſubſalſi, deinde ſaporis & odoris prorſus expertis ℔iij. humoris limpidi, obſcure acidi ℥xij. Reſiduum per retortam diſtillatum præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeſte, & impenſe acidi ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati cum granis aliquot ſalis volatilis ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. olei ℥j. gr. xlv. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒiiij. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒv. lixivio ſunt exrractæ. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒvij. gr. xxvij. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. xxxvj.

Harum radicum ſuccus & decoctum chartam cæruleam rubro colore tingit. Sapore dulci & palato grato hæc tubera guſtui ſe commendant & edulia ſunt tum cruda, tum cocta. Cocta carnis capitum Cinaræ ſaporem referunt. Salem eſſentialem obtinent tartaro ſimilem cum aliqua ammoniacalis ſalis portione, ſulphure craſſo, terra copioſa & multo phlegmate viſcido conjunctum. Mediocriter nutriunt, ſanguinis & humorum acrimoniam demulcent, unde pectoris affectionibus conducunt. Nonnulli eas flatulentas eſſe & ventriculo inimicas pronuntiant; alii autem aliter ſentiunt, nec ullam hujuſmodi flatus excitandi vim in illis percipiunt aut agnoſcunt. Apud noſtrates aqua decoquuntur & cum butyro, ſale & piperis tantillo condita comeduntur. Alii ea fruſtulatim ſecta & maſſa farinacea involuta cum butyro aut oleo in ſartagine frigunt. A quibuſdam cruda cum ſale & pipere utpote palato gratiora devorantur: ſed ob ſuum ſuccum viſcidum difficilius coquuntur in ventriculo.

HELIOTROPIUM.

HELIOTROPIUM & Verrucaria, *Off.* Heliotropium majus Dioſcoridis, *C. B. P.* 253. & *Inſt. R. H.* 139. Heliotropium majus, flore albo, *J. B.* 3. 604. Heliotropium, *Dod. Pempt.* 70. Heliotropium Officinis, Verrucaria ſcorpioides, *Adverſar. Lobel.* 101. vulgo, *Herbe aux verrues.*

Huic radix eſt ſimplex, tenuis, lignoſa, dura: caulis dodrantalis & altior, fungoſa medulla plenus, rotundus, ramoſus, nonnihil hirſutus, foris ex viridi incanus; folia ad ramulorum exortum & per ipſos ramos diſpoſita, ex rotundo oblonga, Ocymi foliis paria, ſed albidiora aſperioraque, cauli concoloria, hirſuta. Flores in ramulorum cauliculorumque faſtigiis ſcorpionum caudæ inſtar reflexis ordinata ſerie digeſti, parvi, candidi, monopetali, infundibuliformes, centro ſtellæ in modum corrugato & in decem partes alternatim inæquales ad oram inciſi. Ex calyce lanuginoſo ſurgit piſtillum infimæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor velut ſtipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina hinc angulata, inde gibba, brevia, cinerea. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Herba integra uſitata eſt.

Analyſi chymica, Verrucariæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris flaveſcentis, ſaporis & odoris herbacei penetrantis, ſubſalſi, ſubalcalini, urinoſi ℥xiiij. ʒiij. gr. liiij. humoris rufeſcentis, odoris & saporis herbacei, magis penetrantis, ſalſi & alcali urinoſi ℔ij. ℥xj. ʒvj. gr. lx. humoris limpidi, flaveſcentis, ejuſdem odoris, & ſaporis magis ſalſi ℥x. ʒj. gr. lx. humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j. gr. xij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. lxvj. olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥j. ʒvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒv. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒiij. ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒiiij. gr. lx. fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xij.

Verrucariæ folia amara ſunt, & eorum ſuccus chartam cæruleam nullo modo mutat. Salem eſſentialem ammoniacalem continent cum oleo copioſo tum tenui & acri, tum craſſo, & multa terra conjunctum.

Ver-

Verrucas, myrmecias ſeu prurigines & thymos in glande aut præputio & ano affricata herba valenter adimere dicitur. Optime detergit, & efficaciſſima cenſetur adverſus carcinomata & ulcera ſerpentia & gangrænoſa, necnon ſtrumoſos tumores. J. Raius folia contuſa cum oleo roſaceo & capiti admota, adverſus cephalalgiam commendat. Idem refert epotum foliorum decoctum una cum Cumino renum calculos pellere & frangere, & inteſtinorum animalia necare.

HEPATICA.

A Pari Hepatis obſtructiones reſolvendi, qua pollent, facultate, tres ſtirpes, licet genere prorſus diverſæ, Hepaticæ nomen per antonomaſiam obtinuerunt, ſcilicet Hepatica fontana ſeu vulgaris, Hepatica nobilis ſeu trifolia, & Hepatica ſtellaris, ſeu Aſperula. De hac jam egimus ſub Aſperulæ nomine.

Hepatica fontana, Hepatica vulgaris, Hepatica terreſtris, Lichen petræus, *Off.* Lichen petræus latifolius, ſive Hepatica fontana, *C. B. P.* 362. Lichen, ſive Hepatica fontana, *J. B.* 3. *p.* 2. 758. Lichen, ſive Hepatica vulgaris Parkinſ. *Inſt. R. H.* 124. Hepatica terreſtris, *Gerard*: Jecoraria, ſeu Hepatica fontana, *Trag.* 523. Fegatella, *Cæſalp.* 601. vulgo, *Hepatique commune.*

Radicibus hæret ſericeis ſimilibus pilis, tenuibus admodum, copioſis ſub foliis, quæ digiti ſunt latitudine, & dupla longitudine vel majore, ſuperne virentia vel parum flavicantia, ſquamoſa velut ſerpentum cutis vel limacis, ſingulisque ſquamis punctum in medio inſcriptum elevatur. Flos, ſi quis ſit, non manifeſtus. Caulem ex parte folii extrema, parum ſciſſa & ſinuoſa, lunata, album, lævem, firmum, ſuccoſum, Junci craſſitie, diaphanum, quatuor uncias longum habet, ſupra quem pileolus, veluti fungus, inſidet parvus, in quatuor aut quinque partes inferne diviſus. Pileolus primum viridis eſt, parum ad flavum inclinans, poſtea flaveſcit, atque demum rufus efficitur; & partes illæ inferiores diviſæ fructum nigrum diſruptæ oſtendunt, atque apertis fructus ſeu vaſcula ſeminalia decidunt nigro-purpurea, ſuccoſa cum viridia, ſiccata vero pulverem pro ſemine nigreſcentem fuliginoſum continent. In ſaxis aquoſis & umbroſis oritur juxta rivulos, fontes aut puteos.

Analyſi chymica, ex totius plantæ recentis ℔ij. ℥xiiij. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, obſcure ſalſi ℔j. ℥j. ʒij. gr. lx. humoris limpidi, primum obſcure ſalſi, deinde obſcure ſubacidi, ℥xiij. ʒvij. gr. vj. humoris limpidi, tum alcali urinoſi, tum acidi, ℥v. ʒiij. humoris fuſci, leviter empyreumatici, manifeſte ſubſalſi, alcali & ſubacidi ʒvij. gr. liiij. olei adipoſi ʒiiij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ruforum ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi ſalſi gr. xxx. tantummodo extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒiiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xxxvj.

Hepatica ſaporis eſt herbacei cum amarore nonnullo & adſtrictione, & odore leviter aromatico, bituminoſo, quaſi maſtichino perfuſa. Sale eſſentiali ammoniacali cum mediocri olei bituminoſi portione & copioſa terra conjuncto inſtruitur.

Ex horumce principiorum miſcela compoſitum exſurgit potenter incidendi, abſtergendi, adſtringendi & conſolidandi virtute præditum. Hepatica eſt

insignis hæc planta, necnon vulneraria. Pulmonum, hepatis, lienis & ceterorum viscerum obstructiones aperit, humores crassos dividit, solvit, partium tonum firmat roboratque. Sanguinem sistit in vulneribus. Humorum acrimoniam ratione terræ & olei bituminosi demulcet & retundit. Cæsalpinus notat quod adustos & crassos humores leniter purget, si in magna copia ut pondere ℔ij. ejus decoctum propinetur, præsertim si cum sero lactis confectum fuerit: quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidit ex maligna scabie & ulceribus exedentibus. Usus ejusdem in hectica febre infantium, empyemate, phthisi, ictero, scabie & cutaneis affectionibus commendatur. In juscu lis aperientibus ad M. j. præscribitur.

Emanuel Konig *in suo Regno Vegetabili*, hunc pulverem velut specificum antiphthisicum proponit.

℞. Lichenis petræi exsiccati & pulverati ℥ß. Geran. Robertiani pulver. Pulmon. vulpinor. præparator. Boli armen. ana ʒij. Antihectic. Poter. ʒijß. Sacchar. cand. ℥j. M. F. pulvis. Dosis ʒß. vel ℈ij. mane & vesperi.

Officinæ Basileenses syrupum servant ex Lichene præparatum, qui infantibus tussientibus & scabiosis, maxime autem phthisicis utilissime datur.

Hepatica usurpatur in syrupo de Cichor. simplici & composito.

Hepatica nobilis, Hepatica trifolia, *Off.* Ranunculus tridentatus, vernus, flore simplici, cæruleo, *Inst. R. H.* 286. Trifolium Hepaticum, flore simplici, cæruleo, *C. B. P.* 330. *Raii Hist.* 580. Trifolium Hepaticum sive Trinitatis herba flore cæruleo, *J. B.* 389. Hepatica trifolia, cæruleo flore, *Clusii Hist.* 247. Trifolium magnum seu aureum, quod nobilis Hepatica, *Tragi* 519. Hepatica aurea, *Brunsfels. Tabern. Icon.* 527. Trinitas *Matthioli*: Hepatica nobilis sive Trifolia *Parkinson.* Trifolium aureum *S. Paulli Quadr. Bot.* 5. vulgo, *Hepatique des Fleuristes*, ou *belle Hepatique*.

Radices sunt crassiusculæ in plurima capita divisæ, fibris innumeris ex rubro nigricantibus varie intertextis capillatæ, adeo ut totæ fibris hisce occultentur, nec aliud esse videantur quam massa seu congeries fibrarum glomeratarum & miris modis implexarum. E singulis autem radicis capitulis seu nodulis quotannis progerminant primo flores: deinde folia, cum primulum emergunt complicata & hirsuta, postquam extenduntur glabra, superne obscurius viridia, aversa parte pallidiora, & interdum Cyclaminis modo purpurascentia, firma, triquetra, in tria segmenta non tamen ad pediculum usque divisa, per margines æqualia, pediculis semipalmaribus & longioribus insidentia. Caules ex eadem radice plures, tenues, pediculis foliorum breviores, nudi, singuli singulos flores sustinent speciosos, rosaceos, & sex vel octo petalis cæruleis conflatos, staminibus cum suis apicibus intus plurimis cum calyce trifolio & pistillo globoso ac verrucoso, quod abit in capitulum in quo plura semina acuta, Ranunculorum modo congeruntur. Variat floris colore cæruleo, carneo, albo: in hortis colitur ob floris sæviente hyeme erumpentis elegantiam. Herba integra usurpatur.

Inter plantas Hepaticas recensetur, necnon vulneraria dicitur. Refrigerat enim, siccat, roborat & adstringit. A nonnullis, referente J. Bauhino, ad

vul-

vulnera glutinanda tam foris illita quam intus sumpta probatur: item ad enterocelas, in quem usum pulverem dimidii cochlearis mensura ex vino austero propinant. Tota planta decoquitur in vino eodem ad columellæ fauciumque inflammationes. Tragus asserit, herbam vino decoctam & potam obstructione liberare jecur, præsertim in his qui veneri nimium indulsere: eamdemque inflammationes impositam sedare, doloresque demulcere. Easdem vires ejus aquæ distillatæ tribuit. Nonnulli ejus extractum cum Saccharo præparatum in herniis puerorum perutile esse asserunt. Aqua pluvialis, post ternam quaternamve ex recentibus foliis cohobationem institutam, fit cosmetica egregia, quam honestissimæ matronæ, narrante Simone Paulli, ubi sole sub ardente versatæ sunt, ad formæ suæ restaurationem solent expetere.

HERBA PARIS.

HERBA PARIS, *Off. Dod. Pempt.* 444. *Inst. R. H.* 233. *J. B.* 3. 613. Solanum quadrifolium, bacciferum, *C. B. P.* 167. Uva versa, Uva lupina, Uva vulpina, *Germanorum*: Solanum tetraphyllon, *Adversar. Lobel. Icon.* 267. Aconitum salutiferum, *Tab. Icon.* 112. Aconitum Pardalianches monococcon *Cordi*: vulgo, *Raisin de Renard*.

E radice tenui, longiuscula, geniculis aliquot articulata, oblique serpente, alicubi interdum progerminante, cauliculum erigit teretem & singularem, solidum, duos palmos altum, prope terram rubentem, superius viridem: atque circa hunc folia promit quatuor, ab uno veluti centro in decussis sive crucis figuram concinne digesta, ex angusto principio lata, in acumen desinentia, rugosa & nervosa, per margines æqualia, inferne splendentia, superne nigricantia. Supra hæc, in cauliculi fastigio, flos prodit cruciformis, quatuor scilicet petalis longis, angustissimis, acutissimis & viridantibus constans octonis staminibus longis, acutis, viridibus, cum additamentis ut plurimum croceis, nonnumquam albicantibus, & calyce ex quatuor latiusculis, acuminatis, & viridantibus foliis composito: in cujus medio sedet pistillum seu embryo fructus cum stylo brevi. Embryo autem abit deinde in fructum seu baccam mollem, fere globosam, atropurpuream, in quatuor loculamenta divisam, ex cujus umbilico quaterna filamenta ejusdem cum ea coloris emicant. His in loculamentis semina copiosa, minuta, oblonga, albida, magnitudine Papaverini aut Amaranthi, continentur. Odor totius plantæ virosus & ingratus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, ex ℔iiij. & ℥xij. totius plantæ recentis, dempta radice, per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℥xiij. ʒiiij. humoris magis ac magis manifeste acidi & austeri ℔iij. ℥vij. ʒj. humoris rufi, leviter empyreumatici, minus acidi, subsalsi, austeri & obscure alcali ʒv. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso prægnati ʒvij. salis volatilis concreti urinosi gr. xlij. olei extracti ad instar spissi ℥j. ʒiiij. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒiiij. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xlij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒiiij. gr. xliiij. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xij.

Herba

Herba Paris salem essentialem obtinere videtur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo bituminoso conjunctum.

Alexipharmaca censetur, cephalica, resolvens, & anodyna. Fuerunt qui eam Aconiti speciem esse conjectantes, venenatam prodiderunt. At vero Lobelius *in Adversariis* eamdem alexipharmacam esse probat experimento duorum canum, quorum intimas in fauces vi indita fuit Arsenici & Mercurii sublimati ana ℥ß. carnibus admista. E vestigio, inquit, uterque canum ore patulo aerem captabant, spumas elidebant, anxioque & crebro conatu, sed irrito, vomere nitebantur: latratus edebant ore & assultu rabido, rictuque minaci proximum quemque invasuri videbantur. Hora vix exacta uterque frigidior & quietior factus, decubuit moribundus. Tum Pulveris Saxonici ℨij. ex rubello vino infusæ fuerunt in fauces unius, ac nec tum quidem quicquam evomuit: quin potius aliquanto post, cum socius periculi jam enectus esset, hic nobis attractantibus visus fuit calescere. Itaque cæpit ore reptare, oculos reserare, & animum viresque adeo repente recipere ut hilaris & ludibundus aliquot horis post, cœnam sub mensa ceperit, planeque convaluerit. Idem evenit ad Badenses Thermas aliis canibus quibus data fuit cum arsenico mixta nux vomica: sed hi vertigine ventrisque diris cruciatibus acti sese in gyrum indesinenter versabant.

Joann. Schroderus usum baccarum internum alexipharmacum in peste, venenatis morbis, venenisque assumptis pronuntiat. Ettmullerus eas eorum malignitatem per sudorem expellere scribit.

Baptista Sardus & Cæsalpinus adversus mentis emotionem, insaniam & fatuitatem tam per morbi diuturnitatem aut sævitiam, quam pravarum rerum assumptione contractas commendant, si viginti continuis diebus dimidium cochlear pulveris hujus herbæ jejuno propinetur. Idem præstat solum baccarum semen pulveratum, si Matthiolo credere fas est, ℨß. vel ℨj. pondere potum ad vigesimum usque diem. Secundum Camerarium pulvis radicis colicam sanat. Eædem baccæ n. v. vel ix. pulverizatæ & in aqua florum Tiliæ propinatæ a nonnullis summopere laudantur adversus epilepsiam, in primis infantum.

Non desunt tamen qui afferant acinos Uvæ lupinæ devoratos soporem inducere. Ego sane, inquit H. Tragus, illos nequaquam degustare volo, ne forte prorsus obdormiam. S. Paulli propter diversas auctorum hac de planta sententias internum illius usum prohibet, Galeni monito obtemperans. Medicinas, quæ jam longo tempore probatæ sunt, quæque uno ore a peritis Medicæ materiæ auctoribus commendantur, omnibus aliis præferre videtur. *Lib.* 1. *de antidotis c.* 23. *p. m.* 399.

Extrinsecus foliorum & baccarum usus plurimum commendatur in bubonibus pestilentialibus, calidis tumoribus, inflammationibus malignis, paronychia & ulceribus inveteratis, sive in decocto, sive sola contusa, aut cum fuligine impastata, in forma cataplasmatis imponantur. Sic, auctore Ettmullero, & ad inflammationem & tumorem scroti ac testium, folia imposita admodum laudatum sunt remedium, non minus quam in inflammatione ipsius penis cataplasma ex herba virente contusa factum & applicatum egregie convenit. Hujus plantæ foliis aliquid anodyni & narcotici in recessu

recondi

recondi existimat quo æstum & dolorem valent refrænare: propter quod in cancro tam exulcerato quam occulto folia hæc contusa in mortario plumbeo & imposita non leve levamen afferre scribit.

Folia & baccæ in pulvere Saxonico usurpantur, cujus hæc est descriptio a Lobelio recensita.

℞. Utriusque Angelicæ, domesticæ nempe & sylvestris, Vincetoxici, Valerianæ domesticæ, Polypodii querni, radicum Althææ & Urticæ ana ℥iiij. corticis Mezerei Germanici ℥ij. Grana Herbæ Paridis n. xxiiij. folia ejusdem cum toto n. xxxvj. Ex maceratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium pulvis. Dosis ℥ij.

HERNIARIA.

HERNIARIA, Millegrana, Herba Turca, *Off.* duplex est, alia glabra, alia hirsuta.

HERNIARIA glabra *J. B.* 3. 378. & *Inst. R. H.* 507. Polygonum minus, sive Millegrana major glabra, *C. B. P.* 281. Herniaria, *Dod. Pempt.* 114. Empetrum, *Tragi* 527. Herba Turca, sive Herniaria, *Lobel. Icon.* 421. Epipactis *Anguillar*: vulgo, *Herniole, Turquette, Herbe du Turc*.

HERNIARIA hirsuta *J. B.* 3. 379. *Inst. R. H.* 507. Polygonum minus sive Millegrana major hirsuta, *C. B. P.* 381.

Parva hæc herba supina humique procumbens, late subjectum solum occupat luxurie læta complurium ramulorum, quos ex pusilla radicula in altum descendente fundit, hinc inde sparsos, teretes, subrubentes, creberrimis interceptos geniculis, ad quorum singula adversa folia perquam exigua, Serpilli minora, ex viridi lutea, in hac hirsuta, in illa glabra, gustu acri. Eisdemque locis erumpunt mirum in modum numerosi flores, minimi, luteoli, aut albidi, apetali, plurimis scilicet staminibus constantes, ex calyce surgentibus. Horum pistillum abit deinde in semen perpusillum, splendens, nigrum, in capsula oblonga & striata quæ calyx floris fuit & per maturitatem horizontaliter rumpitur, reconditum. Utraque agri Parisiensis incola in usum medicum indiscriminatim recipitur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ & seminibus fetæ ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi ℔j. ℥ij. ʒiiij. gr. lxvj. humoris limpidi, sub finem rufescentis, magis ac magis manifeste acidi, & austeri ℔j. ℥xv. ʒvij. gr. xxiiij. humoris rufi, tum acidi, tum alcali & sale volatili urinoso imprægnati & austeri ℥iiij. ʒvj. olei adiposi ℥iij. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiiij. ʒvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. gr. xlij. in calcinatione ℥vj. ʒvj. gr. xxxvj.

Herniaria saporem salsum, acrem refert, chartam cæruleam colore rubro leviter tingit. Sale donatur essentiali vitriolico ammoniacali cum oleo copioso & terra adstringente conjuncto.

In curandis herniis præsertim omenti & intestinorum, quæ propter peritonæi laxitatem in scrotum descendunt speciatim est proficua. Andreas

Mat-

Matthiolus refert, Gabrielem Fallopium Mutinensem hac tantum herba plures intestinorum ramice laborantes sanavisse. Eamdem Jacobus Hollerius Medicus Parisiensis celeberrimus mirum in modum ad hernias commendat in tractatu *de morbis internis cap.* 62. Et propterea a Parisiensibus herba Holleriana dicta fuit. Hollerius succum expressum solum vel subinde affuso vino albo ab ℥ij. ad ℥iiij. per novem dies propinat. Antonius Valetius *in annotationibus in Hollerium* narrat, adolescentem quemdam, cui citatior saltus insignem herniam conciliaverat unico haustu aquæ stillatitiæ Herniariæ curatum fuisse, admoto tamen post reductionem factam hoc emplastro.

℞. Emplastri contra rupturam & emplastri de gratia Dei ana ℥j. Sanguinis draconis, Olibani, & radic. Osmundæ regalis pulverator. ana ʒij. cum modico olei Mirtillor. Molliantur in igne, & fiat emplastrum super alutam.

Alii Herniariæ pulverem vel vino dilutum aut jusculo, vel sub forma boli ad ʒj. exhibent. Maceratur vel coquitur ejusdem herbæ M. j. in aquæ vel vini ℔j. & colatura ad ℥vj. vel ℥viij. propinatur: & post reductionem omenti vel intestini cataplasma ex herba contusa sola vel cum aliis huic morbo accommodatis mista parti afflictæ admovetur. S. Paulli cataplasma sequens adversus exomphalon expertum proponit.

℞. Herbæ Perfoliatæ cum toto M. j. Herniariæ, Auriculæ muris, Plantaginis, musci Acaciæ nostratis ana M. ß. In suff. quant. vini rubri cocta loco affecto applicentur, & umbilicus fascia arcte & debite constringatur.

Commendantur quoque pulvis, decoctum, infusum, vel vinum ex musto cum herba recenti fermentato paratum ad urinam ciendam, ad promovendas arenulas in urinariis meatibus hærentes, & ad nephriticos dolores sedandos. Cl. Tournefortius aquam diureticam ex hac herba conficit in urinæ suppressione & nephritide præstantissimam.

℞. Herniariæ & Melissæ Tragi ana ℔ij. Asperge salis marini M. ß. & aquæ q. s. Digerantur per triduum. Postea in Balneo arenæ distillentur. Deinde aqua distillata iterum atque iterum novis plantis affundatur, & distilletur. Servetur ad usum. Dosis ℥iiij. cum vini albi tantumdem. Quarta quaque hora exhibeatur in urinæ suppressione, & nephritide.

Extus inungantur abdomen, inguina, perinæum & lumborum regio oleo per infusionem parato ex Millepedum M. j. Cantharidibus n. x. & semin. Ammeos ℈j. in olei Olivar. q. s. igne leviter decoctis aut sub solis æstivi radiis per triduum maceratis.

Præterea Herniaria ab Ettmullero inter plantas vulnerarias numeratur. Anguillara scribit succum hujus potum, aut herbam esitatam, vel etiam emplastri modo plagæ impositam, morsis a vipera auxiliari. Idem refert eam jecori prodesse, & aquam ejus distillatam & potam intra dies octo icterum sanare.

Joann. Godofredus Gruhlmannus adversus oculorum caliginem Herniariam, quam ea de causa Ocularıam nuncupat *Specimine publico anno* 1706. *Jenæ edito*, velut specificam promulgavit, & illius usum senibus æque ac juvenibus, visionem lectione scriptorum subtiliore charactere impressorum diu noctuque debilitantibus commendat. Pulverem ejus pani butyro illito aspergit &

mane

mane ac vesperi exhibet : vel extrahit ex ea cum spiritu vini per infusionem & digestionem essentiam singulis auroris in jusculo vel aqua ejusdem distillata propinandam : quin imo pulverem ejus cum radice Helenii, foliis Verbenæ, Eufrasiæ, Betonicæ, Chelidonii majoris, Majoranæ, Rutæ, addito saccharo in formam Trageæ non minori cum successu redigit.

HORDEUM.

DUÆ in primis Hordei species ad usum esculentum & Medicum recipiuntur, scilicet Hordeum Polystichum hybernum, & Hordeum Polystichum vernum.

HORDEUM polystichum hybernum, *Off.* Hordeum polystchum hybernum, *C. B. P.* 22. & *Inst. R. H.* 513. Hordeum polystichum, *J. B.* 2. 429. *Raii histor.* Hordeum polystichon hybernum majus, *Tab. Icon.* 274. Hordeum majus, *Tragi* 638. Hordeum primum, *Anguillar*. Hordeum, *Brunsfels*. *Matthiol.* vulgo, *Orge.*

Hordeum, ut reliquæ culmiferæ stirpes, radicibus est fibrosis, tenuibus, numerosis : breviore culmo quam vel Triticum vel Secale, sesquicubitali tamen interdum & in lætiore solo bicubitali, quinque, sex, & pluribus interdum geniculis intercepto; ad quæ singula folia graminea, longa, angusta, culmum aliquousque obvolventia, ima triticeis angustiora, superiora nonnumquam æque lata, scabriora, & quousque culmos obvestiunt glauco quodam polline plerumque obducta. Spicas promit in ordines & versus nunc ternos, interdum quatuor, nunc sex, nunc octo axi dentatæ affixos digestas, longis, firmis, mordacibus & asperis aristis e glumarum apicibus prodeuntibus munitas: in quibus flores nascuntur apetali, staminibus plurimis constantes ex calyce ut plurimum triphillo surgentibus. In centro calycis seu glumæ embryo fructus reconditur, qui deinde abit in semen duas tresve lineas longum, pallidum vel flavescens, farinaceum, utrimque acutum, ventre tumido, glumæ quæ calyx floris fuit arcte adhærescens adeo ut eam deponere vix queat. Seritur in arvis autumno & sequenti anno colligitur.

HORDEUM polystichum vernum, *Off.* Hordeum polystichum vernum, *C. B P.* 22. & *Inst. R. H.* 513. Hordeum hexasticum pulchrum, *J. B.* 2. 329. Hordeum polystichum æstivum, *Tabern. Icon.* 275. Hordeum septentrioni notissimum, *Lobel. Obs* Hordeum senis versibus, *Matthiol. Camerar* : vulgo, *Orge de printemps*, *Orge avance*.

Priori breviores spicas profert & crassiores. Ceterum non differunt nisi solo sationis tempore. Hoc apud nos in arvis verno tempore seritur.

Hordei stipulæ per maturitatem molliores sunt minusque fragiles quam triticeæ: unde & succulentiores sunt, & pabulum bobus & vaccis alendis commodius & pinguius suppeditant. Spicæ ob longitudinem & gravitatem plerumque nutant & deorsum incurvantur, & vel viginti interdum grana in singulis versibus continent. Ab eodem grano plures stipulæ exeunt.

Analysi chymica, ex granor. Hordei ℔vj. & ℥viij. per retortam distillatis pro-

prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore decoctum Hordei referentis, primum obſcure ſubſalſi, obſcure acidi, deinde manifeſte acidi ℔j. ʒiij. gr. xxiiij. humoris rufi, empyreumatici, impenſe acidi, acuti, primo obſcure auſteri, deinde manifeſti ℔j. ℥x. ʒiiij. gr. xlviij. humoris rufeſcentis, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iiij. ʒß. olei ſpiſſi fere adipoſi ℥iiij. ʒv. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥xiij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ pulverata & per decem horas rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xl. illorum cinerum lixivium adeo viſcidum erat, ut chartam bibulam permeare vix & niſi poſt longum temporis intervallum valeret: ex cineribus ſalis alcali fixi ℥j. lixivio extracta eſt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j. ℥vj. ʒij. gr. xxxvj. in calcinatione ℔j. ℥xj. gr. lxviij.

Hordei ſemen ſeu granum multum ſalis eſſentialis tartarei continet cum ſulphure craſſo copioſo, nonnihil ſalis ammoniacalis & terræ adſtringentis conjunctum. Ex hac miſtura compoſitum exſurgit farinaceum, quod cum aqua dilutum vel coctum in mucilaginem abit adeo viſcidam, ut igne quidem deſtrui vix poſſit: quandoquidem granorum Hordei inſignis portio, (fere tertia pars) in carbonem convertitur, & cineres licet optime calcinati mucoſam & viſcidam reddunt aquam. Hæc farinacea & mucoſa ſubſtantia actuoſis donatur principiis, quæ, ſi ope aquæ in motum agantur, fermentationem concipiunt, mucoſæ partes dividuntur, attenuantur, ac compoſitum vinoſum fit, ut experimur in Cereviſia, poſtea acetoſum, ac tandem evanidum aut putidum, ſicut ceteri fere omnes plantarum ſucci. Ex liquore vinoſo ſeu Cereviſia ſpiritus ardens extrahitur ſpiritui vini haud abſimilis.

Hordeum non eaſdem cum Tritico facultates obtinet: ſi quidem Triticum calefacit: Hordeum vero quocumque modo paratum ſit, numquam corpus calefacit, ſed quodammodo refrigerat & abſtergit, & varie pro modo præparationis tum humectat, tum ſiccat. Coctum ut in ptiſana humectat, toſtum ut in polenta ſiccat. Differt præterea a Tritico quod ſuccum tenuem aut ſaltem minus craſſum ac deterſorium generet, cum Triticum craſſum ac lentum ſit & nonnihil obſtruentis naturæ obtineat. Nonnulli obſervant Hordeum flatulentum eſſe & ſtomacho adverſari, quod quidem intelligendum eſt de Hordeo coctione aut fermentatione non debite ſubacto aut de ventriculo Triticeis aſſuefacto.

Ex Hordei farina olim apud populos quamplurimos, panes conficiebantur, & hoc etiam ſæculo fiunt, verum in annonæ caritate & ad ſublevandam Tritici inopiam, a tenuioribus præcipue. Apud nos certe, ſicut apud Romanos olim, mediocrem habet auctoritatem, ſaltem ad panificia: nam ad conficiendam cereviſiam valde expetitur, & a ſeptentrionalibus populis quotidiano uſu frequentatur, illis æque neceſſarium pro potu parando, ac Triticum pro pane. Reipſa Hordeum minus quam Triticum alit, difficilius concoquitur, quoniam minus habet lentoris, & corpori agglutinari & adhærere æque ac Triticum nequit. Hordeum laudatur candidum & purum, totum plenum, denſum ac ponderoſum, quantum ejus natura poſtulat. Reprobatur gracile, rugoſum, laxum ac leve. Nec ſtatim a meſſe & tritura eo utendum eſt, ſed loco ſicco & minime humenti per aliquod tempus condendum eſt propter humorem viſcidum, ſupervacuum qui exhalari

aut

aut attenuari postulat. Quando vero mediocriter siccatum contrahi videtur, tunc ejus usus tempestivus est, idoneus & salutaris. Cortex autem exterior, qui furfuraceus, interiore pulpa seu farina siccior est, minime vel parum nutrit, abstergit, & purgatorium quid, monente Hippocrate, obtinet.

Variis modis Hordeum paratur, vel ut alimentum sit, vel ut alimentum medicamentosum.

1. Panes ex Hordei farina conficiuntur, Triticeis friabiliores & multo inferiores, pabulum tenuioris fortunæ hominum præbent, iis tantum accommodati sunt qui duros subire labores necesse habent, robustum enim ventriculum requirunt: quapropter apud Athenienses, narrante Plinio, gladiatores, qui eo frequenter vescebantur, hordearii cognominati fuerunt. Dicuntur etiam convenire catarrhosis, hydropicis & mulieribus quibus menses immodice fluunt. Laudabiliores sapidioresque panes evadunt si Hordeum cum Tritico, Spelta aut Secali æquis portionibus misceatur.

2. Maza *Græcorum & Latinorum*, genus panis Hordeacei apud veteres usitatum, Hordei tosti farina est liquore aliquo conspersa atque subacta v. g. aqua, oleo, lacte, vino, sapa, melle &c. Hinc forte placentæ, quæ in officinis ex amygdalis & saccharo conficiuntur, Massipanes nominantur. Maza coquitur, inquit Galenus *l.* 1. *de alimentis cap.* 12. panibus Hordeaceis ægrius, magisque ventriculum flatu implet, in quo, si diutius manserit, turbationem excitat. Citius autem subducitur seu dejicitur, si bene commixta fuerit ac diutius subacta. Quod si mel quoque addatur, citius etiam ventrem ad excretionem excitabit.

3. Polenta, ἄλφιτον *Græcis*, geminam habet apud auctores significationem, generalem & specialem. Generaliter quamlibet farinam cujuslibet frumenti & leguminis denotat. Fragmenta enim omnis grani mediocri magnitudine moliti ἄλφιτα vocabant prisci: majora fragmenta κρίμνα seu farinas crassiores, vulgo *Griau* ou *Gruau*: minora ἄλευρα, farinas tenuiores. Specialiter polenta farinam Hordei recentis tosti vel frixi, ex qua pultes parabantur cum aqua, vel lacte, vel passo significat. Ait enim Plinius Polentam ab Hordei farina eo distare, quod torretur. Fit Polenta laudatissima inquit Galenus *l.* 1. *de Alimentor. facult. c.* 11. ex recenti Hordeo mediocriter frixo. Græci Hordeum aqua perfusum siccabant nocte una: postero die frigebant: tum molis frangebant. Alii vehementius tostum rursus exigua aspergebant aqua, siccabantque priusquam molerent. Nonnulli Hordeum virentibus spicis decussum recens purgabant, madidumque tundebant in pila, atque in corbibus eluebant, ac sole siccatum rursus tundebant, purgatumque molebant. Polenta omnis, ait Galenus loco citato, quæ quidem legitime decenterque facta, boni odoris est: sed suaveolentissima illa quæ ex optimo & recenti Hordeo, & quod spicam non admodum siccam habet parata. Addit insuper morem esse compluribus eam sapa & vino dulci mulsoque commistis, nonnumquam sola aqua conspersam, æstate duabus tribusve horis ante balneum bibere, idque sitis extinguendæ gratia. Sæpius antequam Hordeum torreretur pinsereturque, Linum, Salem & Coriandrum miscebant, quorum hanc proportionem ac mensuram Plinius refert. Recipiebant Hordei ℔xx. Semin. Lini ℔iij. Coriandri ℔ß. Salis ℥ij. His omnibus

bus tostis & simul tritis utebantur. Polenta leve & exiguum præbet alimentum: privatis quidem & ab omni exercitatione liberis satis multum: iis autem qui quoquo modo exercentur, minus quam satis est. Desiccat vero magis quam Hordeum: alvum quoque cohibet.

Hodie in quibusdam Galliæ Provinciis sicca Hordei farina quasi torrida & in clibano resiccata venalis circumfertur, inspissandis carnium jusculis inserviens. *Griotte* vulgo dicitur aut *Gruau*. Offæ genus etiam paratur ex Hordeo sub mola trito in aqua & sale elixato atque despumato, cui lac aut butyrum adjiciuntur. Vocant *des Gruaux d'orge*. Ex avena quoque retorrida conficiuntur quæ *Gruaux d'Avoine*.

4. Ptissana, Ptisana *Latinorum*, πτισσάνη, ἢ πτισάνη *Græcorum* quadruplicem significationem habet: impropriam, generalem, specialem, & specialissimam ac priscis medendi artificibus usitatam.

Improprie in officinis ptisana sumitur pro decocto Hordei, quod tenue est, & substantiæ ejus parum retinet. Adduntur autem Hordeo etiam alia; v. g. Glycyrrhyza, Graminis radix, Passulæ, Jujubæ, Ficus, Semina &c. Sumitur Hordeum integrum, cum mundificandum, abstergendum, siccandum: excorticatum vero, quando leniendum, mitigandum, emolliendum, sitisque magis extinguenda.

Generaliter, pro quovis frumenti genere quod pistum est, suoque cortice spoliatum, juxta vim vocis: πτισσάνη enim vox videtur Athenæo deducta ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, quod est tundendo deglubere, seu pinsendo decorticare. Verum ptisanam istam non simplici ptisanæ nomenclatura, sed addito frugis ex qua constabat nomine veteres exprimebant. Hinc dicebatur πτισσάνη πυρίνη, ptisana triticea; χονδρ πτισσάνη, ἐκ ζείας καὶ ὀρύζης πτισσάνη quæ ex alica, zea, & oriza parabatur: quæ fit ex lentibus φακοπτισσάνη.

Specialiter, pro Hordeo pisto & decorticato cui proprie & peculiariter ptisanæ nomen competit. Hordeum enim tundendo deglubebatur, ac suo cortice spoliatum recondebatur ad usum. Officinæ Hordeum mundatum hodie appellant: vulgo, *Orge mondé*.

Specialissime & juxta vulgarem Medicorum acceptionem, pro πτισσάνης specialiter sumptæ χυλῷ καὶ ῥοφήματι hoc est ptisanæ cremore seu succo & sorbitione. Celsus tamen jus Hordei integri quod decorticatum non est, in aqua tantisper decocti, dum coctione dissiliat, Hordei cremorem vocat: qui biliosis & ardentibus febribus propinatur.

Ptisanam coquendi ratio aliis atque aliis diversa fuit, sed Græcis maxime vulgata hæc est & optima quam Galenus annotavit *lib.* 1. *de Ptisana c.* 4. & *lib.* 1. *de Alimentor. facul. c.* 9. Monet autem ad illius confectionem eligendum esse Hordeum optimum, & quod inter coquendum in magnam molem attollatur, & aquam optimam. Primum veteres Græci Hordeum crudum in aqua macerabant. Deinde maceratum manibus conterebant, donec exterior cortex manibus esset excussus. Tum validius iterum manibus confricabant, quousque totum illud quod paleaceum erat, ablatum esset: nisi ptisanam parare vellent majori abstergendi virtute pollentem; tunc enim Hordeum

cum

cum ipso cortice exteriore coquebant. Coquebant id autem primum vehementius, ut bulliret multum; postea igni blando, donec in cremorem abiret, qui etiam jus, succus & lac, ῥόφημα græce & χυλος appellatur.

Hæc erat ptisana veterum simplicissima. Compositam tradit Galenus, loco citato. Coquitur Hordeum decorticatum in aquæ decem, vel, ut Paulus Ægineta ait, quindecim partibus: daturque inter coquendum opera, ut quam amplissime intumescat. Cum in tumorem est sublatum, aceti infunditur momentum, deinde olei exiguum; quod tamen etiam per initia injici potest. Quando ad exactam coctionem perventum est, sal friatus inspergitur, neque aliud quidquam præterea admiscetur, nisi forte Anethi aut Porri pauxillum. Et talis quidem est optima ptisanæ confectio. Ab ea multum aberat quam plerique aliis multis superfluis imperite condiebant. Alii namque Amylum, alii Sapam indebant, alii Mel & Cuminum, cinnum potius quam ptisanam parantes. Nec defuit illis forte ratio, quod sic Hordei crassitiem tenuari, lentorem incidi, flatum discuti arbitrarentur.

Hippocrates *l. de victu in acutis*, qui & *de ptisana* etiam inscribitur, miris ptisanam laudibus extollit, eamque omnibus frumentaceis sorbitionibus in acutis morbis præferendam judicat. Tunc enim de carnium usu in morbis nulla erat mentio. Galenus *in Commentariis* ait dicti Hippocratei veritatem elucere si acutorum natura & qualitates viresque ptisanæ considerentur. Etenim morbi acuti cum febribus sunt conjuncti, & quidem putridis validisque: ideoque ratione febrium opus iis esse refrigeratione & humectatione: ratione putredinis concoctione & evacuatione; concoctione quidem eorum quæ adhuc concoqui & ad meliorem statum redigi queunt: vacuatione illorum, quæ jam plane sunt exusta, & concoqui amplius non possunt; poscere etiam eosdem acutos morbos refectionem & refocillationem, virium causa; hisce autem scopis & intentionibus omnibus ptisanam satisfacere. Revera ab omnibus antiquis Medicis ptisana acutis & ardentibus febribus accommodatissima censetur. Refrigerat enim lentis ac viscidis suis partibus sanguinis & humorum æstum ac effervescentiam compescendo: humectat, solidas partes nimis rigidas emolliendo, sicciores & crispatas aquosis ac lentis particulis irrigando, humores vero spissos & viscidos dissolvendo, sanguinem fluxiliorem efficiendo & ad circuitum suum placide & æqualiter perficiendum aptiorem reddendo: magis sitim extinguit quam ipsa aqua, non solum humorum acrimoniam retundendo, sales & sulphura nimis evoluta involvendo & irretiendo, solidas partium fibrillas emolliendo, sed etiam lentore suo aqueas fluxiliores particulas intra fibrarum poros diutius retinendo: humores crudos adhuc ad coctionem disponit, tum succos inspissatos & coagulatos dissolvendo, tum solidas in quibus reconduntur partes emolliendo & laxando. Cruditas enim humorum vel est eorumdem spissitudo nimia, vel nimia partium continentium constrictio aut erethismus, quibus diluentia apprime medentur: putridos humores abstergit & evacuat eamdem ob causam, restituendo nempe & secretiones & excretiones debitas: facillime concoquitur & quaquaversum digeritur: Quid est enim ptisana? nisi chylus vel potius lympha jam fere perfecta, quæ succum nutritio succo congenerem nutritioni aptissimum continet, multa aqua

dilutum, tenuiſſimum, leviſſimum, fluxilem, qui ventriculi ſucco facile conſociatur, per totum corpus cito diffunditur, ſanguini & humoribus prompte & intime permiſcetur, eos diluit, fluidiores efficit, & partibus omnibus nutrimentum exiguum quidem ſed convenientiſſimum quale in febribus requiritur, ſuppeditat atque circumvehit. Alimentum eſt inſuper innocentiſſimum, omni potentiori qualitate vel exceſſu carens, qui quidem aliqua dignus ſit animadverſione aut reprehenſione: non enim ſalium & ſulphurum exuperantium majori copia donatur, ſed omnia principia in eo ita ſunt commixta, temperata, actuoſæ particulæ aqueis & terreſtribus partibus adeo exacte involutæ & ſubactæ, ut guſtu exceſſus nullus percipiatur. Nullam inflammationem in partibus, nullum æſtum in ſanguine, in bile nullam effervescentiam excitare valet: quin imo ſi quæ ſint turbæ in humoribus, ab ea facile ſedantur & coercentur. Si quid flatulenti in cerealibus deprehenditur, corrigitur in ptiſanæ toſtione & coctione, quibus viſcidæ ejus particulæ ſufficienter antenuantur.

Præſtantiſſimo hocce alimento medicamentoſo antiquiores Medici in acutis ægrotantium vires ſuſtinebant, naturæ morborum medicatrici opitulabantur, nullas morbo ſuppetias ferendo. Nec indiſcriminatim ptiſanam granuloſam, aut ptiſanam jurulentam cuicunque ægrotanti afferebant: ſed modo cremorem ſolum, modo ptiſanam, modo cremorem variis proportionibus ptiſanæ confuſum, quantum ſcilicet ægro cuique pro varia febris ætate, aut indole conveniebat ptiſanam plus aut minus cremore dilui. Ptiſanam enim nemini febricitanti indulgebant, niſi biduo poſt criſim vel catharſim elapſo, cremorem prope nemini, etiam minus robuſto, dum criſis erat futura quarto die; nec ante ſeptimum, ſi ſeptimo tantum criſim futuram autumabant, & vires eſſent ferendo pares, ſola potione contenti aut mulſa ſeu hydromeli, aut apomelite (*a*), aut aqua frigida vel calente. Secus, cremoris oxybapha (*b*) duo, id eſt uncias quinque dabant; ſimul ac ſemel, ſi ſemel tantum cibum ſumere ſolitus fuerat ægrotus: bis, & cremoris doſi ſupradicta in duas partes diviſa, ſi ſanus bis paſci fuerat aſſuetus; æqualibus vel inæqualibus portionibus, pro ratione conſuetudinis in ſumendo cibo, dum valebat. A primo vel ſecundo die tam exiguum demenſum magis magiſque minuebatur donec morbus perveniſſet ad criſeos tempora, id eſt, ad ſeptimum, nonum, undecimum morbi diem; eo die nihil dabant præter potionem. Judicato morbo per criſim vel per concoctionem, alimentum quibus gradibus imminutum fuerat, augebatur. Biduo poſt criſim addebatur cremori, ptiſanæ ſeu grani concocti nonnihil. Hoc ſenſim augebant imminuta cremoris portione, auctis doſibus, donec ad ſolidum alimentum per ova, piſciculos, avium cortalium extrema fieret reditus. In hoc curriculo, ſi faſtidiebatur cremor ptiſanæ, panis bis, ter, quater, quinquies, ſexies elotus, donec aquæ innataret, ſorbitioni faſtiditæ ſufficiebatur. Nec ex Hordeo ſolo alimonia febrientium petebatur, ſed ex Zea, Chondro (*c*), Trago (*d*), dein-

(*a*) Decoctum paratum ex melle vel favis cum aceto commiſtis & tantiſper decoctis.
(*b*) Oxybaphon, acetabulum, menſura.
(*c*) Alica & Chondros granum ſignificant ex Zea frumenti ſpecie paratum forte; quid ſimile *a l'Orge perle*.
(*d*) Tragus fit ex Olyra decorticata: Olyra eſt vel ipſa Zea, vel Zeæ aut Tritico reſpondet. Forte erat gruti ſpecies ex hoc frumento.

deinde alica factitia, oriza, denique Milio, imo & ipsis leguminibus. Ex his ptisanas conficiebant, nunc solo nomine notas, olim tam vulgares ut vix eas describere dignati sint veteres. Nonnunquam & carnis nonnihil adjiciebatur; sed hæc magis medicamenti vel condimenti nomine, quam alimenti, si quando liquiditas alvi aut fastigium stomachi infestaret aut metueretur. Nunc vero apud nostros homines harum sorbitionum vestigia sola supersunt: ptisanæ hujus ætatis, nudum nomen nisi quod Hordei nonnihil continent, ut constet aliqua nominis ratio.

Nec solum juscula carnium inolevere, exoletis jam tot plurimorum sæculorum auctoritate confirmatis ptisanis. Sed (quod quidem serio consideranti mirum videbitur & ab omni ratione alienum) postremis hisce temporibus, una cum jusculis carnium, pro antiquatis multiplicibus veterum scitis, de delectu, de mensura, de modo seu systasi. de intervallis alimentorum sorbilium; de his sensim minuendis, augendis, vel omnino prohibendis pro ratione virium, ætatis, consuetudinis, temporum morbi: una successit lex omnium naturarum, ætatum, tempestatum, febrium utcunque inter se distantium communis, ineunte. procedente, vigente morbo, trium quatuorve horarum intervallis sorbitiones exhibere, non quales vellet Medicus ex artis decretis, hoc est leviores ac leviores febre gliscente, sed a primordiis ad summum succo carnium majorum quadrupedum opimarum valentissimo refertas, & quantas ventriculus ægri potest admittere, hoc est, librales, vix exceptis paroxismorum gravissimis temporibus. His autem vix minus quatuor libris bubulæ, vitulinæ, vervecinæ uni febrienti in unicum diem deputantur: adeo ut multo plus alimoniæ ægrotanti homini quam sano aggeratur. Liquidæ tantum, inquiunt carnivori, illis offeruntur sorbitiones e carnibus longa coctione elicitæ. Verum quid est illa sorbitio nisi carnium succus, adeo compactus ut jam fluiditatem suam amittet, & in gelatinam concrescat; extractum potius salibus & sulphuribus carnium onustum & ideo ipsis carnibus magis noxium. Et reipsa hæc jura sæpe ventriculum ægrum sollicitant, ardorem in eo concitant, difficile concoquuntur, imo citissime corrumpuntur, varia symptomata pariunt, ructus nidorosos, nauseas, vomitiones, diarrhæas, sulphurei fœtoris intolerabilis dejectiones, insuperabile fastidium, & alia huic alimoniæ potius imputanda quam febri: tandem in sanguinem irrepsa variis illum imbuunt partibus incendiariis, sulphureis, salinis, actuosis, quibus conturbatus vehementer effervescit, febrilis excandescit ardor: ita ut non tam ægri vires his alimentis sustineantur, quam putridorum humorum copia & morbi robur augeantur & crescant. Sed ad Hordeum redeamus.

Inter diversos Hordei præparandi modos tres nobis aliquantisper adhuc usitati supersunt. Unus qui decoctum Hordei *de l'eau d'Orge* in officinis dicitur: alter a veterum ptisana parum discrepans, Hordeum mundatum dicitur, vulgo, *un Orge mondé*: Tertius Hordeatum *de l'Orgeat, de l'Orge passé*, seu cremor Hordei *de la Creme d'Orge*.

Decoctum Hordei vel simplex est, vel compositum. Simplex præparatur ex Hordeo vel integro, quod ratione corticis magis detergit, & in obstructionibus magis conducit, vel decorticato seu mundato, ut ajunt, quod paulo ma-

gis refrigerat & incrassat. Cum aqua communi purissima plus minusve coquitur, modo ad granorum mollitiem tantum & turgescentiam, modo ad perfectam crepaturam, ut ajunt, seu donec granorum tunicæ a nimia farinaceæ substantiæ rarefactione disrumpantur. Hæc decocta in febribus ardentibus & aliis ægritudinibus utiliter usurpantur ad humores crassos & viscidos diluendos, ad humorum acrimoniam temperandam ac demulcendam.

Compositum vero decoctum Hordei fit cum radicibus Glycyrrhyzæ, Graminis, Cichorii, aut aliis aperientibus, Scorsonneræ, Lapathi, Bardanæ &c. Passulis, Jujubis, Ficubus, Dactylis, seminibus & aliis diversis pro diversis indicationibus. Sic Ettmullerus in pleuritide laudat potum ex decocto Hordei in quo flores Papaveris erratici aut Bellidis infusi fuerunt; in variolis & morbillis decoctum Hordei cum Cornu Cervi; idem decoctum cum radice Chinæ in febribus ardentibus & cum radice Scorsonneræ in petechialibus.

Hordeum mundatum ex Hordeo integro conficitur eoque laudatissimo, & pistrino gluma sua decorticato, quod *Orge grue* nostrates appellant: cujus pars quædam in aqua maceratur, abluitur, & iterum manibus teritur, ut quidquid exterioris tegumenti inter pinsendum reliquum est, defricetur. In fictili postmodum reponitur, nova aqua affunditur, & in ea elixatur per quinque, sex, vel septem horas, donec in cremorem abeat: sed ne ebullitio interrumpatur, cum nova aqua opus est, tepida affundenda, & igne blando coquenda ptisana granulosa, in qua nempe semen ipsum restitat: ut vero melius fiat hoc Hordeum mundatum, quidam ab initio butyrum recens addunt, sub finem vero salis quantum satis. Sic paratum ab infima plebe comeditur. Alii ut suavius sapiat, Amygdala, & ad refrigerium semina Melonum vel Cucurbitarum admiscent, & insuper multo Saccharo condiunt. Hujus multus est usus per totum quadragesimale jejunium: commodum præbet alimentum, & succum laudabilem in sanis & ægris generat.

Hordeatum quod veterum ptisanæ cremor, nobis *Orgeat*, sic conficitur: Hordeum, ut diximus decorticatum, maceratum & manibus fricatum, atque per horas septem octove elixatum in mortarium marmoreum conjicitur, cum Amygdalis dulcibus decorticatis denuo teritur, & sic trajicitur aliis crassius, aliis liquidius tum additur Saccharum, & patinæ argenteæ impositum iterum prunis leviter ebullit, atque exhibetur sanis, ægris, tussientibus, extenuatis, his qui noctes ducunt insomnes, quo tempore semina quatuor frigida majora adjiciuntur. Cum post colaturam coquitur denuo, crassius fit, & magis nutrit: sin minus, liquidius est, & avidius a multis sumitur, sed minus alit: propterea non tantum semel in die circa horam somni porrigitur, sed bis ter aut sæpius julapiorum in morem propinatur. Interdum ptisanæ sub finem coctionis lac additur, quo nomine suaviter esitatur, sed febricitantibus non convenit.

Si vero æger uberiori nutritione refrigerante & humectante opus habeat, vel Hordeum incoquitur cum pullastro vel frustulo carnis vitulinæ: vel post longam in aqua elixationem, jus carnium affunditur & transcolatum simul cum Hordei cremore hauritur.

Quoddam apud Germanos & Belgas Hordeum præparatur in granula rotunda candida seminis Milii magnitudine contritum, quod Hordeum perlatum dicitur,

citur, ex eo quod semen margaritas forma, crassitudine, candore quodammodo referat. Conficitur ex Hordeo decorticato & suspensa mola trito; Fortasse non multum differt a crimno veterum, quod κρίμνον, Galeno monente, crassior farinæ pars est, quæ effracto Hordeo grandiuscula invenitur, quæ exquisitiorem molæ confractionem refugit, & per cribrum laxiora habens foramina transmissa est. Ex eo apud Hermanos Pultes modo cum aqua, modo cum lacte, nonnunquam cum jusculo carnium conficiuntur.

℞. Hordei integri ℥ij. Decoque in aqua pura; sed primum fervefacta abjiciatur: nova addatur, ad q. s. & coquatur igne lento ad ℔j. Fiat colatura sine expressione. Adde Sacchari rosati vel syrupi cujuscunque ℥j. Sumat æger pro potu solito, ad leniendam tussim & ad sanguinis æstum in calidis affectionibus compescendum.

℞. Hordei integri optime loti M. j. Radicum Gramin. Brusci & Cichorii ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Sub finem coctionis adde folior. Taraxaci, Scolopendrii ana M. j. Liquiritiæ rasæ & contusæ ʒiij. F. apozema aperiens per cyathos, tertia quaque hora, propinandum.

℞. Hordei mundati ℥j. Bulliat leviter in aq. q. s. rejicienda. Nova & limpidissima affundatur ad ℔iij. & coquatur ad mollitiem. Tum adde Passularum ℥ß. Caricas ping. n. ij. Glycyrrhizæ rasæ & contusæ ʒij. Bulliant per horæ quadrantem. Adde sub finem, Capillor. vener. Canad. florum Papaveris rhæad. & Tussilagin. ana M. j. Decoctum refrigeratum transcoletur & pro potu servetur. Ad tussim sedandam, humorum acrimoniam compescendam, expectorationem promovendam.

℞. Hordei mundati optime loti ℥ij. Coquatur in aq. purissimæ q. s. igne lento ad crepaturam. Trajice deinde per colum, & ad ℥viij. adde Sacchari ℥j. vel syrup. de pomis simplic. de Althæa aut alterius ℥jß. aq. florum Aurantiorum ʒj. Fiat Hordeum mundatum. Capiat mane, jejuno ventriculo & vesperi dum it cubitum ad temperandam humorum acrimoniam aut somnum conciliandum.

℞. Hordei mundati loti ℔ß. Fiat decoctio in aqua fontis purissima lento igne usque ad perfectam crepaturam. Aquam colo separa: & extrahe pulpam seu medullam ab Hordeo per setaceum, quæ ad pultis consistentiam cocta servetur in vase terreo vitreato optime cooperto, & in loco frigido non multum humido, quia cito liquesceret. Hujus pulpæ duo aut tria cochlearia dissolve in jusculo, & coquantur per semihoram ad modum liquidæ panatellæ, seu cremoris Hord. antiquor. addendo si lubet aq. florum Aurantiorum perparum. Capiat æger bis aut ter in die.

℞. Hordei perlati vel Hordei mundati ℥ij. Coque cum frustulo colli carnis vitulinæ vel cum pullo gallinaceo. Colatura sumatur instar liquidioris panatellæ. Ad tabidos & hecticos nutriendos.

℞. Hordei mundati ad crepaturam cocti ℥jß. Amygdalas dulc. decorticatas n. vj. Semin. Melon. ʒiij. Contunde in decoct. Hordei ℥xvj. Expressioni adde syrup. de Althæa aut Nenuphar. ℥ij. aq. flor. Aurantior. ʒij. Fiat emulsio pro duabus vel tribus dosibus.

Cerevisia & Cervisia: Gallis olim *Cervoise*, nunc *Bierre*: Ζύθος aut Zythus *Ægyptiorum* & *Græcorum*: Κοῦρμι *Dioscoridis*: Οἶνος κρίθινος *Diodori Siculi*, seu vinum Hordaceum: Πίνος seu Πῖνον *Athenæi*: Βρυτον *ejusdem*: Βρυττιον *Hesychii*: Φουκας *Simeonis Sethi & Arabum*: Φοκαδιον aliorum: Cœlia & Ceria Hispanorum, *Plinii*: Potus Peleusiacus, *Columellæ*: Sabaia Illyricorum, *Ammiani Marcellini*. Potiones sunt inebriantes non prorsus dissimiles, Ex Hordeo vel aliis Cerealibus præparatæ, licet ratione præparationis granorum, fermentationis, aut admistarum rerum aliquantisper differant.

At Cerevisia nostra potus est aqua cum Malto infusione paratus & fermentatus, mediæ quodammodo inter aquam & vinum naturæ.

1. Ex Hordeo Triticove, vel utroque Maltum, Βυών *Aetii*, & Brasium *Quorumdam*, ad conficiendam Cerevisiam sic præparatur.

Grana Hordei vel Tritici in ampla cupa lignea macerantur per unum aut alterum diem, donec cum mollitie intumescant. Deinde subter infusa aqua, grana eximuntur, & in pavimento asseribus strato paulum exsiccantur, ut nimius humor aquosus evaporetur. Humida adhuc aliquantisper coacervantur ad altitudinem circiter dimidiæ ulnæ, quo protrusis perpusillis radicum cirris seu filamentis germinent & quasi fermententur.

Germinatio hæc quo rectius successit, eo porosior evadit Malti substantia, ac infusioni extractionique aptior. Sub germinatione autem hæc grana quotidie bis terve versantur ac moventur, ut æqualiter germinent, ne quædam grana calore nimio suffocentur & putrescant, quædam autem substantiam suam seu medullam omnem in filamenta ejusmodi effundant, quædam etiam in superficie & per ambitum locata ab aeris frigore in germinatione impediantur.

Postea vero ne nimia ejusmodi germinatione Maltum quasi enervetur, & nimiam actuosarum partium quantitatem deperdat, grana ita germinantia laxe & sulcatim dispersa aeri exponuntur ac sensim siccantur, vel tandem etiam supra tabulatum quoddam, igne subjecto, blando calore torrentur, sæpius sub tostione versando ne adurantur. Torrefactio tamen si nimia fuerit, Cerevisiæ saporem ingratum conciliat.

2. Maltum molle molarum beneficio ad cremorem redigitur, ac dein aquæ ferventissimæ in cupa lignea infunditur, ea fere quantitate ut pulmentum referat, & a viris robustis, per aliquot vices, ligneis quibusdam instrumentis planioribus probe agitatur, donec spuma in superficie appareat, quod signum sufficientis extractionis est; si maceratio hæc aut extractio justo diutius protrahatur, Cerevisia evadit crassior, mucilaginosa, ac dein vix fermentescit, cujus causa in particulis terrestribus simul extractis latet. Deinde beneficio colatorii cujusdam lignei in cupa repositi, infusum cremore Malti imprægnatum transcolatur: continuo iterum exhauritur & in caldario ad ignem rursus coquitur per semihoram, sesquihoram aut aliquot horas ut melius conservetur, adjectis aliquot manipulis florum Lupuli salictarii. Mox in cupas, ut refrigescat, distribuitur. Tandem hujus decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti sive fæcis Cerevisiæ libra aut sesquilibra adduntur exacte agitando, in loco tepidiore: stragulis operiuntur, sensimque reliquus liquor affunditur, ut commodius

dius fermentescant. Quibus absolutis liquor fermentescens transcolatur: vasa adimplentur, & demum fermentatione absoluta exactissime occluduntur.

Eidem Malto nova aqua affunditur fervida, transcolatur, & ex colatura tenuis Cerevisia concinnatur.

Quo diutius liquor Malto impraegnatus decoquitur, eo durabilior est Cerevisia, & aetatem melius fert, ceteris paribus. Lupulus Cerevisiae incoctus, eidem diutius asservandae & ab aciditate tuendae inservit, quod efficit amarore insigni quo pollet, quin & eamdem sapidiorem salubrioremque reddit, nimium alae lentorem attenuando, obstructiones quas Cerevisia saepe gignit aperiendo & abstergendo. Quae sine Lupulo Cerevisia conficitur, Ala dicitur ab Anglis. Si generosior sit, maxime nutrit & corpus obesum nimis & pigrum reddit. Cerevisia vero lupulata Pinguedinem dissipat, corpusque vegetius & ad motum aptius efficit.

Cerevisia non ut simplex potus consideranda est sitim extinguendam & sanguinem humoresque tantummodo diluendos apta, sed ut potio alimentosa, cujus lympha actuosis granorum partibus fermentatione evolutis impraegnata, & plurimis eorumdem mucosis partibus eadem fermentatione attenuatis & in motum actis onusta plurimum nutrit, sanguinis motum auget; & si nimia quantitate sumatur, caput ferit & inebriat. Revera distillatione, spiritus ardentis, spiritui vini haud dissimilis, portionem non mediocrem suppeditat, olei plurimum & humoris acidi. Salem essentialem continet tartaro aemulum sed crassiorem aut terreis ac oleosis particulis magis involutum.

Observandum autem diversas esse Cerevisiarum qualitates pro earum differentia, quae multiplex est ratione materiei frumentaceae, Malti, aquarum, coctionis, fermentationis, substantiae, aetatis, necnon etiam locorum in quibus conficitur, ut accurate notatum fuit a Doctiss. viro Conrado Bartholdo Behrens *in Selectis Diateticis*.

Frumentacea materia in genere selecta & bona esse debet: & quo firmius est frumentum eo firmior quoque potio. Ratione vero ejusdem, primo Triticea est quae quidem calefacit, valde nutrit impinguatque: sed sanguinem simul viscidiorem reddit, respirationis difficultatem & asthma inducit, viscerum obstructiones parit, urinam moratur, & nephritidi occasionem praebet, alvum tamen lubricat. Hordeacea succi tenuioris est, nec ita nutrit ut Triticea, magis tamen aperit, abstergit ac urinam movet, praesertim lupulata, quae ventriculum roborat & calefacit. Avenacea in Polonia frequens minus calefacit ac nutrit, & si non satis defaecetur, flatulenta valde est & alvum constipat. Urinas & calculum pellit, in frequenti apud Anglos eapropter usu. Secalina vinum Rhenanum colore subviridi aemulatur, nec ingrati saporis est, valde nutrit, simul tamen obstruit & urinam moratur: respirationem difficilem reddit.

Ratione malti nimis torrefacti Cerevisia saporis plerumque ingrati existit. Maltum vero quod calore Solis tantum exsiccatur, facile corrumpitur nisi servetur accuratissime. Cerevisiam suppeditat candidiorem sed excrementitiam, quaeque simul obstruit, & pectoris difficultatem inducit.

Ratione aquarum, facile per se patet optimas esse quae ex fontana aliisque salubribus parantur. Quo enim aqua est levior & tenuor, eo melius granorum

& Lupuli qualitates imbibit & extrahit. Quæ ex puteali & ſtagnanti aqua conficitur, ſapidior quibuſdam videtur, nec adeo facile aceſcit. Sed improbanda eſt aqua turbulenta & impuritatibus conſpurcata & corrupta ne coctione & fermentatione non ſatis purgari & defæcari poſſit, quidquid alii contra ſentiant.

Coctio etiam ipſa ut & fermentatio non exiguum momentum ad Cereviſiæ bonitatem conferunt, ut jam dictum eſt.

Ratione ſubſtantiæ alia Cereviſia eſt tenuis, alia craſſa. Tenuis exiſtit ob frumenta parciori manu adhibita. Ejuſmodi vero Cereviſia parum nutrit, melius vero humectat, refrigerat, diluit & totum corpus pervadit, unde quoque magis diuretica & ſalubrior eſt. Craſſa vero duplici ratione dici poteſt Cereviſia, 1. quatenus turbida & fæculenta eſt; quæ plerumque crudæ ac flatulentæ ſunt, difficulter digeruntur, obſtructiones, colicos dolores, ſtranguriam calculumque, quandoque ſubito & quaſi in inſtanti cauſantur, ſanguinemque craſſum generant. 2. Craſſior fit Cereviſia propter frumentum copioſius additum. Cum enim particulis farinaceis Cereviſiæ ejuſcemodi turgidæ ſint, chylo quoque diluendo minus adæquatæ ſunt, illis qui multo & euchymo alimento utuntur, aut vinum bibunt non admodum conveniunt, qui quidem rectius potu tenuiore ſibi conſulunt. Quibus vero ventriculus imbecillior, aut qui alimenta ſumunt pauciora & parum nutrientia, iis Cereviſiæ illæ pinguiores apprime conducunt, cum & venticuli digeſtioni ſubveniant, adeoque condimenti vices præſtent & ſimul nutriant, unde & plurimis inde inſignis corporis craſſeſcentia & obeſitas.

Ratione ætatis præſtat Cereviſia defæcata, præſertim tenuis, quamvis enim minus nutriat, facile tamen diſtribuitur. Recentior vero ſi ſimul turbida & craſſa ſit, incommoda modo recenſita accelerat & adauget. Vetuſta, quæ aceſcere incipit, nervis, ventriculo, utero, renibus, & veſicæ noxia.

Dulcis fit Cereviſia a frumento, amara a Lupulo. Illa magis nutrit, non ita tamen cum urina ſecedit, obſtructiones parit. Hæc magis calefacit, meſenterium & viſcera deobſtruit, citius tamen caput afficit, inebriat, ac ſomnolentiam inducit.

Diverſis etiam qualitatibus imprægnantur Cereviſiæ a diverſis rebus quæ ſub fermentatione adduntur. Ita in Hollandia Cereviſia cum aromatibus paratur quam vulgo *Bottelbier*, lagenariam Cereviſiam vocant, quæ adhuc fermenteſcens in lagenis reconditur, & aperta lagena tota in ſpumam abit. Valde flatulenta eſt & periculoſum Zithi genus a nonnullis cenſetur. Non tamen ſua laude caret, cum, ſi moderate & tempeſtive ſumatur, ventriculum & digeſtiones egregie roboret, & in paralyticis affectibus utilis dicatur. Multæ parantur Cereviſiæ medicatæ: apud Anglos Borraginatæ, ab admixta Borragine, uſitatæ. Aliæ Abſinthium, Carduum benedictum, Scordium, radices Gentianæ, Helenii, Angelicæ & ſexcenta alia habent admixta quorum ſaporem & vires obtinent.

His Cereviſiarum differentiis addi poſſent illæ quæ a regionibus & urbibus petuntur, quæ innúmeræ ſunt. Sic Anglicanæ plurimi æſtimantur: Brunſvicenſis apud Germanos præſtantiſſima dicitur. Apud nos quæ in Sancti Marcelli ſuburbio præparatur: vulgo, *Bierre des Gobelins*. Sed de ſingularum virtutibus agere non eſt noſtri inſtituti. Jam de hac re prolixiores fuimus.

Ex

Ex Cerevisia spiritus ardens conficitur spiritui vini aliquantisper similis, sed odore & sapore minus grato, imo acri, ob oleum empyreumaticum crassum & acre, quo spoliari vix potest. Idcirco ad usum internum spiritus ex vino extractus semper anteponendus est. Chirurgi observant quoque hunc spiritum externe vulneribus admotum minus conducere ob acrimoniam qua vulnera aliquantisper proritat. Externe hunc spiritum ex frumentaceis granis extractum anodynum dicunt aut soporiferum.

Farina Hordei inter quatuor farinas resolventes recensetur; & sunt farinæ Hordei, Fabæ, Orobi, & Secalis: quibus nonnunquam substituuntur farinæ Tritici, Lini, Fœnu Græci & Lentis. Hæc farina externe sub forma cataplasmatis admota emollit, resolvit, maturat & anodyna est. Quapropter vel sola vel cum aliis farinis adhibetur in cataplasmatibus.

℞. Folior. Malvæ, & Althææ ana M. ij. Flor. Chamæmeli, Melilot. summitatum Aneth. ana M. ß. Coquantur in aq. q. s. ad putrilaginem. Contusis adde farinæ Hordei ℥iiij. Olei Chamæmeli ℥jß. Fiat cataplasma resolvens & emolliens.

℞. Quatuor farinar. resolventium ℔ij. Coquantur in lixivio leni cinerum Sarmentorum. Tum effuso per vasis inclinationem lixivio, massæ farinaceæ adde pulver. florum Camomillæ, Meliloti, Sambuci, & pulveris radicis Iridis Florentinæ ana ℥ß. cum olei Chamæmelini q. s. Fiat cataplasma.

Si polenta Hordei, affirmante Simone Paulli, decoquatur in aceto, & decocto per linteum transcolato os proluatur, intolerabiles dentium dolores sæpe mitigat. Idem auctor sequentem observationem refert. „ Affinis quidam „ meus vehementissimis calculi doloribus & intolerabili ischuria laborans, „ post usitata remedia incassum usurpata, ei quod sequitur applicui. Reci- „ piebam arbitrariam quantitatem probe contusæ Polentæ calidæ, & tantum- „ dem Lupuli, quæ frigebam, addita bene magna quantitate butyri, ex quibus „ parabam cataplasma quod tam calide pectini & perinæo applicabat linteo im- „ plicitum, quam ferre posset: & intra quadrantem horæ a recensitis sympto- „ matibus liberatur. Postea simile cataplasma pluribus dein ægris calculo & „ dysuria laborantibus felici successu præscripsi. Hæc S. Paulli.

Hordei integri decoctum tenue in gargarismatis & injectionibus detergentibus usurpatur.

℞. Hordei integri pug. j. Coquatur in aq. comm. q. s. ad ℔j. Decocto dissolve Diamori simplic. ℥jß. salis Prunell. ℈j. pro gargarismate.

℞. Hord. integr. p. j. folior. Agrimon. M. ß. flor. Hyperici, Rosar. rubrar. summitatum Absynthii ana p. j. Coq. in aq. q. s. In colaturæ ℔j. dissolve mellis rosati ℥j. F. injectio detergens & vulneraria.

Hordeum mundatum usurpatur in syrupo de Hyssopo Mesuæ *Collect. pharm. Penicher*. Syrupo Jujubino *Ph. R. Charas*, Electuar. Lenitivo *eiusdem*. Trochiscis Gordonii *eiusdem*. Integrum in syrupo de Cichorio composito *Ph. Reg. Charas*.

Ex Hordeo mundato præparantur Saccharum Hordeatum dictum & Penidiæ ab Arabibus Alphenicum dicta. Saccharum Hordeatum est confectio flave-

flavescens pellucida ex Saccharo in decoctione tenui Hordei tandiu cocto donec consistentiam idoneam acquirat ut possit in baccillos effingi. Penidia vero fiunt ex aqua Hordei & Saccharo ea proportione & arte coctis, ut massa quædam exsurgat admodum solida & ita tractabilis, ut digitis oleo Amygdalarum unctis non adhæreat; & in fila ducuntur, tenuiora, crassiora; breviora aut longiora & sæpius intorta, semper vero alba. Plurimum conferunt tussi, raucedini, asperitati arteriæ, sputo movendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

HORMINUM.

HORMINUM, Orminum, Sclarea, Scarlea, Orvala, Orvalla & Tota bona, *Off.* Sclarea *Tabern. Icon.* 373. & *Inst. R. H.* 179. Horminum Sclarea dictum, *C. B. P.* 238. *Raii histor.* 543. Gallitricum Sativum, *J. B.* 3. 309. Orvala, *Dod. Pempt.* 292. Syderitis Heraclea, *Fracastor*: Matrysalvia major, *Quorumdam*: Galli centrum, *Nonnullorum*: vulgo, *Orvale*; *Toute bonne*.

Radice est singulari, lignosa, plurimis fibris capillata, fusca, non ingrati saporis, postmodum palatum & fauces calefacientis: ex qua caulis oritur bicubitalis, digitum minimum crassus, quadrangulus, hirsutus, geniculis distinctus, in ramos conjugatim & cruciatim dispositos divisus, medulla alba farctus: cum foliis binis, ex adverso positis, canescentibus, rugosis, glutinosis, longis pediculis insidentibus, ex rotundo oblongis, spithamam longis, sesquipalmam latis, ex ampliori basi in acumen desinentibus, ad marginem quodammodo dentatis aut crenatis, Hircum olentibus, villis lenissimis aspersis; quæ deinde oriuntur ad summum usque minora fiunt: ex eorum alis longissima serie flores prodeunt quasi verticillatim positi, monopetali, labiati, subcærulei, quorum labium superius amplum, prælongum, falcatum, pistillum tenue, incurvum, nonnihil exstans, in summo bifidum, quatuor embryonibus stipatum, & bina stamina cum suis apicibus oblongis occultat; inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata. Calyx cytiniformis, tubulatus, striatus, tactu glutinosus, in quinque spinulas divisus, quarum tres sursum spectant supra flosculum, duæ infra eum sitæ sunt. In imo calyce ad pistilli originem embryones reconditi abeunt per maturitatem in quatuor semina majuscula, subrotunda, altera facie gibbosa, altera angulosa, coloris rufescentis, lubrico lævore perpolita, ad singulos verticillos cauli apponitur hinc inde folium, figuræ & texturæ, multum diversæ ab inferioribus in caule & a radice exeuntibus: sunt enim hæc parva, concava, lata basi absque pediculo cauli immediate adnexa, in acutum apicem abeuntia, minus rugosa & tenuiora iis quæ in caule sunt, colore purpurascente. Odor totius plantæ vehemens & gravis; sapor amarus. Seritur in hortis & viridariis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex totius Hormini floridi ℔v. demptis radicibus per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi plantæ odorem saporemque referentis, subacidi ℔j. ℥ij. gr. xxxvj. humoris limpidi, magis ac magis manifeste acidi, austeri ℔iij. ℥vij. humoris limpidi, subsalsi, & minus acidi ℥j. gr. liiij. humoris fusci, empyreumatici, acris, tum acidi, tum alcali, urinosi & au-

austeri atque sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒj. gr. xviij. cum salis volatilis urinosi concreti granis aliquot: olei spissi ad instar syrupi ℥j. ʒv. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒv. quæ rite calcinata præbuit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xx. ex quibus salis fixi mere alcalini ʒvj. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lij.

Hormini folia odorem quasi citratum, acutum, vehementem, gravem tamen exhalant. Gustu amara sunt & aromatica. Eorum succus chartam cæruleam parum mutat. Salem continere videntur tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, tum crasso & terra consociatum.

Horminum Oenopolis Germanis in primis innotuit, inquit Ettmullerus, pro vinis suis adulterandis. Solent namque ex ejus floribus cum floribus Sambuci per infusionem vinum Rhenanum in Moschatellinum mutare.

Tragus asserit vinum Gallitrico imposito si efferbuerit & decoctum fuerit, apprime stomachi frigiditati conducere, phlegmata incidere, consumere: frigidis, infecundis & albis mensibus laborantibus feminis subvenire. Confitetur tamen, capiti noxium esse ob odorem gravissimum, præsertim si quis hoc vini genere intemperantius usus fuerit. Semen ejus, inquit Lobelius, καρηβαρίαν seu capitis gravitatem inducit odore: quo magni usus quibusdam septentrionalium ad Zythi Bieræque confectionem. Illud enim Lupuli vel penuria, vel vegetioris potionis faciendæ causa cortinis ferventibus addunt, fitque temetum, quo non multis poculis depletis temulenti fiunt, hilaritate propemodum insana.

Horminum tum interne sumptum, tum externe admotum plurimum commendatur his tribus in affectionibus, mulierum fluxu albo, suffocatione hysterica, & colicis doloribus. Folia & flores usurpantur in infusis vel decoctis ex aqua vel vino, vel in jusculis alterantibus conditum cum summitatibus floridis conficitur. Essentia quoque seu tinctura paratur cum spiritu vini a foliis & floribus pluries abstracto ad eadem utilis. In albo mulierum fluxu Ettmullerus decoctum Hormini cum Roremarino in vase clauso paratum proponit. Corbejus *de morbis mulierum c. 3. p. 83.* refert, mulierem quamdam alias mulieres fluxu albo laborantes curavisse hoc unguento. Scilicet Sclaream contrivit, cum butyro non salito miscuit, mixta vero per tempus putrefacienda reliquit, postea coxit, transcolavit & colatum ungentum ad usum servavit. Hoc genitalia mulierum umbilico tenus inuncta fuerunt. Intrinsecus herbam istam comedendam dedit & sic istas mulieres liberavit. Observatum quoque fuit, narrante Ettmullero, quod tale unguentum omnes post partum dolores, eodem modo inunctum sedare soleat. Idem unguentum a Cratone quoque inter alia sua euporista commendatur in suffocationibus uteri & similibus affectionibus spasmodicis umbilico imponendum cum admixtione Tacamahacæ. Ettmullerus hanc plantam externe admotam in passione histerica plurimum valere, nec ipsi Castoreo cedere asserit.

A Friderico Hoffmanno Profess. Hallensi inter specifica antispasmodica recensetur; si quidem spasmos intestinorum & nervosarum partium sedat ac sistit: colicos dolores mulcet. Ejus aqua distillata vel decoctum, propinatur, vel sub clysteris forma injicitur. J. Raius refert, Sclareæ folia apud Anglos ovis conquas-

quassatis cum flore lactis & pauca farina perfusa, & in sartagine frixa pro placentis palato non ingratis, mensis secundis inferri, & ad lumborum imbecillitatem veneremque stimulandam commendari. Idem scribit post Schwenckfeldium Sclaream epilepsiæ mederi. Herba in pulverem redacta & naribus indita sternutationem provocat, catharrum tollit, & cerebrum purgat.

Semen oculis inditum utile esse traditur ad excutiendam eorum caliginem & educenda corpuscula quæ in illos inciderunt. Quippe emollita humore oculi hujus seminis mucilagine, id quod in oculos illapsum est quasi obvolvitur, & cum semine tandem ejicitur. Præterea ex hoc semine mucilago ope liquoris idonei extrahitur pro vitiis oculorum plurimum proficua: siquidem lymphæ lacrymalis acrimoniam plurimum demulcet.

℞. Folior. Hormini, Urticæ mortuæ, Portulacæ, Chærefolii ana M. j. frusti carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur ut artis est in aq. q. s. pro duobus jusculis mane & sero propinandis. In fluore albo.

℞. Summitatum floridar. Urticæ mortuæ, & Sclareæ, florum Chamæmeli Romani ana pugill. unum. Infundantur in aquæ bullientis ℥viij. Theæ in modum. Infusum calens syrupo de Hedera terrestri edulcatum mane & sero sorbeatur. In fluore albo mulierum.

Succus Hormini usurpatur in emplastro Diabotano D. Blondel *collectaneor. pharm. Penicher.*

HYOSCYAMUS.

HYOSCYAMI species duæ in officinis occurrunt: niger scilicet & albus.

HYOSCYAMUS niger vulgaris, Jusquiamus, Faba suilla, *Off* Hyoscyamus vulgaris vel niger. *C. B. P.* 169. & *I. R. H.* 118. Hyoscyamus vulgaris, *J. B.* 3. 627. Hyoscyamus, niger, *Dod. Pempt.* 450. *Raii Hist.* 711. Hyoscyamus flavus, *Fuchs*: Apollinaris *Cord.* Dens Caballinus, Herba Cunicularis, Herba Calicularis, Faba Jovis, Fabulum, Mania *Quorumdam*: vulgo, *Jusquiame*, *Hannebane*.

Radice est crassa, rugosa, prolixa, multifida, foris fusca, intus alba: foliis amplis, mollibus, lanuginosis, dilute virentibus, per margines altius incisis, Acanthi quodammodo similibus sed minoribus, graveolentibus, copiosis, nullo ordine digestis, in caulibus cubitalibus, ramosis, crassis, rotundioribus, densa lanugine obsitis: quos flores longa serie digesti convestiunt monopetali, infundibulum referentes, in quinque obtusa segmenta divisi, colore secundum margines subluteo, discurrentibus una purpurascentibus aliquot venis, in medio vero ex obscuriore purpura nigricantes, cum staminibus quinque brevibus purpureos totidem apices crassos & oblongos ferentibus, & pistillo longiore, apice rotundo, albo; quod ex calyce hirsuto, oblongo, margine in denticulos rigidos, acuminatos quinquipartito surgit & deinde abit in fructum in ipso calyce reconditum, ollæ formam referentem, bicapsularem, cui operculum suum incumbit; intus pluribus seminibus exiguis, subcinereis, subrotundis, rugosis, compressis refertum. Gravis odoris ac ingrati tota stirps est, caput aggravans & somnolentiam inducens. In agro Parisiensi frequens nascitur.

HYO-

HYOSCYAMUS albus, *Off.* Hyoſcyamus albus major vel tertius Dioſcoridis, & quartus Plinii, *C. B. P.* 169. *Inſt. R. H.* 118. Hyoſcymus albus, *J. B.* 3. 627. *Dodon. Pempt.* 451. Hyoſcymus candidus, *Tragi* 134. vulgo, *Juſquiame blanche*.

A priori differt foliis mollioribus, minoribus, minus ſinuatis, uberiori & candidiori lanugine obſitis: cauliculis brevioribus, minus ramoſis: floribus ſecundum cauliculos candidis, minoribus, ſeminibus candidioribus. In Occitania ſponte adoleſcit, hic in hortis ſeritur.

Utriuſque ad uſum externum folia, flores & ſemina adhibentur: ad uſum internum vero ſemina tantum. Nonnulli nigrum majori virulentia præditum eſſe ſuſpicantur, quapropter, illum prorſus rejiciunt, albi tantum ſemina uſurpantes. Sed ab omnibus fere tum Pariſienſibus, tum Germanis & Anglis niger adhibetur.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum floridarum Hyoſcyami nigri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, aliquantiſper viroſi, obſcure ſubſalſi, & obſcure acidi ℔j. ℥iiij. ʒj. gr. xlviij. humoris magis magiſque manifeſte acidi, & ſubauſteri ℔ij. ℥xv. ʒij. gr. lxvj. humoris rufi, leviter empyreumatici, impenſe acidi, acris, auſteri, & obſcure alcali urinoſi ʒij. gr. xij. humoris rufi ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij. gr. xij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. xij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒvij. gran. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒiiij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxvj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiij. gr. lxvj. in calcinatione ℥iij. ʒij.

Ex ſeminum Hyoſcyami recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, obſcure ſubſalſi ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, obſcure ſubſalſi & obſcure ſubacidi ℥v. ʒv. humoris rufi, aliquantiſper acidi, auſteri ℥j. ʒj. gr. xxxvj. humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥xiij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℔j. ℥v. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥ix. ʒij. quæ per 12. horas calcinata reliquit cinerum Leucophæorum ℥v. ʒvij. ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi cum ſubſtantia terrea talcoſa permixti gr. xxxvj. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ix. ʒj. gr. xviij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒiij.

Hyoſcyami folia ſaporem fatuum referunt: manibus confricata odorem viroſum exhalant. Eorum ſuccus chartam cæruleam rubram efficit: Radices ſubdulces ſunt & Cinaræ ſapore donantur. Hæc planta ſalem eſſentialem obtinere videtur ammoniacalem cum multo oleo craſſo viroſo conſociatum. Ejus ſemina ſaporis ſunt aliquantiſper glutinoſi, odoris narcotici & ingrati. Oleum continet tum tenue, tum craſſum viroſum & valde narcoticum, ſummæ rarefactionis aut expanſionis capax; cum ſale ammoniacali conjunctum.

Hyoſcyamus potenter emollit & reſolvit externe adhibitus. Verum ſive externe admoveatur, ſive intus ſumatur, ſomnum inducit, dolores ſedat; humorum acrimoniam mitigat ſicut Papaverina, Mentem vero mirum in modum perturbat & afficit ridiculis deliriis; ſomniis phantaſticis & ecſtaticis, & ſpecia-

cia-

cialiter ad jurgia & altercationes disponit, in biliosis præsertim naturis: in quo differt ab Opio & Papaverinis; quæ sæpius soporem & stuporem inducunt absque mentis alienatione. Has autem mentis turbas excitat, quocunque modo adhibeatur, sive intus sumantur ejus radices, folia, semina, sive decocta clysteribus injiciantur, sive torrefactione fumus excitatus naribus excipiatur: imo solis ipsius effluviis aere calido in motum actis nocet. Ejus summæ virulentiæ observationes plurimæ apud auctores occurrunt, quarum nonnullæ hic referendæ sunt ut hujus veneni natura & indoles melius innotescat.

Primo quidem memorabilis est de Hyoscyamo locus apud Scribonium Largum, *cap.* 181. ubi ait: „ Hyoscyamum qui biberunt caput grave venisque „ distentum habent, mente abalienantur cum verborum altercatione, unde „ etiam nomen herba trahit Altercum: postea sopiuntur & omni sensu ca- „ rent, livescentibus membris eorum. "

Obiter tamen notandum est hanc vocem *Altercum* non ab altercando originem ducere, siquidem antiquissima vox est arabica, ut refert Plinius.

Joh. Jac. Wepferus *Tractatu de Cicuta aquatica*, de Hyoscyami radicibus comestis hanc observationem refert. „ Die 25. Martii 1649. in Conventu RR. „ PP. Benedictinorum Rhinoviensi præparatum pro collatione vespertina aceta- „ rium fuit, cujus materia debuissent esse radices Cichoreæ eliquatæ. Creve- „ rant hæ una in areola mixtim cum Hyoscyamo. Erutæ utræque, separatim „ collectæ, & ab hortulano relictæ, a puero rerum ignaro ad coquinam defe- „ runtur, ibique promiscue coctæ mensis inferuntur. Nemo pene edentium fuit „ cui non orexim cierat obsonium insolitum, & maxime ob tam corpulentas „ & pingues radices. Avide sumuntur tum a patribus, tum a servis. Quid „ multis? Suo tempore cubitum eunt. Hic vero oriri symptomata cœperunt „ & vescarum radicum diffundi toxicum: sentiri a quibusdam capitis verti- „ go: aliquorum torreri linguæ & labra, asperari fauces, torqueri nonnullorum „ ilia, ac totis artubus male haberi. Fuit qui gargarismo palati ardorem com- „ pescere studuit, sed lingua velut in frixorio tosta omnem respuit medelam. „ Insonante noctis duodecima, cum ad preces matutinas pro more excitaren- „ tur, miserabilem aliquorum metamorphosim spectare fuit. Unus tam de- „ stitutus mente ac debilis repertus fuit, ut pro vita desperato habitus „ Sacro-sanctæ Ecclesiæ Sacramentis provideri debuerit: alius quasi dentibus „ nuces frangeret & exemptos nucleos aviculis domesticis projiceret, una ma- „ nu pavones abigens, varia obmurmurabat: alius in cella sua fornacem „ prensabat, quasi arborem perrepturus: alius ansatis utrinque brachiis, „ ac toto corpore incurvus ilia sibi rumpenda clamitabat. Ex illis qui ad cho- „ rum venerant, ad matutinum solvendum pensum, aliqui oculos vix ape- „ rire & litteras legere nequibant, vel aliqua inter verba seu versiculos admi- „ scebant, quæ ibi non continebantur, unde unus aut alter abire compulsus „ fuit. Non nemo privatim orare volens, dum librum aperit, myrmidonum „ aciem aspicit, & litteras jam animatas velut formicas in aggestu suo con- „ fusim discurrentes sibi videbatur intueri, ut exinde ne syllabam quidem, „ ne dicam verbum aut versum integrum combinare ad aliquod tempus va-

„ luerit. Lepidum præterea fuit mane magiſtrum ſartorem videre laboraturien-
„ tem, jam ſedili ſuo minus oculatum, quippe qui ne filum quidem armare
„ acu, nec a tyrone armato, tangere rem acu, ut ſibi videbatur jam tri-
„ cuſpide valens, quovis punctu aut digitos aut poplitem cruentavit. Pauci
„ admodum qui guſtu variante moniti, minoribus radiculis prælibatis a majo-
„ ribus abſtinuerant, mente ſani erant. Et his quidem intemperiis agitati aliqui
„ uſque mane; nec tamen ſcitum adhuc quæ mali eſſet origo. Quia tamen omni-
„ bus fere commune fuit, judicatum eſt e culina promanaſſe. Tandem poſt dili-
„ gentem indagationem, pueruli error compertus fuit. Summo mane Schaffuſio
„ accerſitus Medicus luctantes adhuc cum halluco ſuo reperit, & aqua e Juni-
„ peris diſtillata ad potandum porrecta ſævientem peſtem aut mitigat aut ab-
„ ſtergit. Patribus ea de re gratulatus quod Hyoſcyami radices Cichoreæ radi-
„ cibus oleo, ſale & aceto attemperatæ fuiſſent, fractæque nonnihil earum vires.
„ Aliter enim omnes orci candidati fuiſſent. Poſt diſceſſum ejus patres fere omnes
„ melius ſe habere cœperunt paulatim. Unus tamen illorum qui in edendis radici-
„ bus largior fuerat, has ſibi reliquias ſupereſſe conqueſtus eſt, oculos nimirum
„ antea acutiſſimos, adeo obtuſos redditos, ut poſtea perſpicillis uti neceſſe fuerit.

Simon Schultzius *in Ephemerid. N. C. annis IV. & V. Decuriæ* I. *Obſerv. cxxiv.* narrat VVratislaviæ quatuor juvenes ſtudioſos ſimul cum coqua a comeſtis Hyoſcyami & Paſtinacæ radicibus ſimul per errorem cum carne bubula elixatis, magnam mentis perturbationem & alienationes paſſos fuiſſe, & quaſi furore percitos, primum jurgiis, dein verberibus ſe excepiſſe, & niſi vi abacti fuiſſent, forſan ad internecionem perventum fuiſſe, cum miris geſticulationibus & phantaſiis: qui tamen adhibitis idoneis remediis ſanitati reſtituti fuerunt.

Iiſdem *in Ephemeridibus N. Curioſor. Decur. III. annor. IX & X. p.* 178. *in appendice*, videre licet hanc obſervationem de Delirio ex foliorum Hyoſcyami decocto clyſtere excepto. „ Sacerdoti cuidam 61. annorum, viro ex cachexia
„ ſcorbutica aſthmatico cum tumore pedum œdematoſo, & doloribus tum ne-
„ phriticis, tum abdominis ſcorbuticis habitualibus afflicto, enema tereben-
„ thinatum ex ſpeciebus carminativis & Hyoſcyami foliorum dimidio tantum
„ manipulo cum lacte coctis ab Ettmullero & aliis Medicis præſcribitur. Paulo
„ poſt ſacri officii memor habitu ſacerdotali ſupra induſium amictus, & biblia
„ ſacra in manus tenens templum adire & concionem habere intendit: ab
„ adſtantibus vi retentus ad iram furibundam concitatur & cum his maxime al-
„ tercatur, parumque abfuit quin unum ex illis, placidus alias ſatis & minime
„ iracundus, arreptis quibuſdam armis vulneraſſet. Eo tandem in lectum re-
„ dacto, furor brevi quidem ceſſavit, ſed delirium diutius propter injecti ene-
„ matis in inteſtino moram continuavit, donec poſt aliquot horas novi clyſma-
„ tis acrioris injectione alvus a ſcybalis triduum jam retentis una cum cly-
„ ſtere antea injecto liberatus fuit: in quo quaſi momento non ſolum delirium
„ ceſſavit, ſed intra bihorium etiam duo calculi renales rejiciebantur." Dioſcorides inſaniam a foliis Hyoſcyami clyſteri incoctis & colo exulcerato infuſis ſuo jam tempore obſervatam fuiſſe refert.

Alia iiſdem *in Ephemeridibus N. C.* legitur obſervatio de mentis perturba-

tione

tione cum rixis oriunda decocti foliorum Hyoſcyami vaporibus. „ Matrona „ quædam 78. annorum, una cum nephritica ſcorbutica notha habituali, „ doloribus abdominis ac crurum ſimul contumaciſſimis affligebatur. Qui- „ bus ſedandis ſacculi tres foliorum Hyoſcyami manipulis duobus, & flori- „ bus Camomillæ, Sambuci, Verbaſci, Althææ radicibus & baccis Juniperi „ repleti præſcripti fuerunt; abdomini & utrique cruri applicandi. Hi ægro- „ tantis juſſu intenſiſſime fervidi applicabantur, & ſtatim atque calor re- „ mittebat, in decocto fervido immergebantur denuo admovendi. Ægrota „ quidem cum tantillo phantaſiæ errore dormiendo, leviter & per intervalla „ delirabat. At vero duæ ancillæ 15. & 18. circiter annorum quibus ſacculo- „ rum horum calefactio & applicatio reiterata incumbebat, longe gravius „ afficiebantur, utpote temulentæ, hinc ſæpius vomentes, crebrius altercantes, „ & in crines ſibi invicem involantes, ſeque unguibus lacerantes, vix a do- „ meſticis ſeparari poterant. Pax minis adſtantium indicta brevis durationis „ erat, ſimul ac enim ſacculorum calefactiones novæque fomentationes reite- „ rarentur, prælia quoque pugnantium gallorum more renovabantur, minis „ verbiſque ridiculis ſe invicem provocabant & invadebant".

Ibidem longe gravior mentis alienatio cum furore obſervatur e ſeminum Hyoſcyami combuſtorum fumis. „ Dreſdæ in pharmacopolio Mulleriano, ty- „ ro quidam ſemen Hyoſcyami contuſum charta incluſum ſuper capella „ arenaria calida poſuerat. Horæ autem dimidio non elapſo, charta per „ nimium arenæ calorem nigredine primum infecta, tandem ſcintillis i- „ gneis conceptis comburi incipit, ſemenque Hyoſcyami inferiori ex parte „ jam accenſum fumo exhalante laboratorium effluviis ſuis implet, & tra- „ gicis partim altercationibus, partim ridiculis geſticulationibus & imagi- „ nationibus locum præbebat. Propter ſeminis enim dicti ſcintillantis ſolli- „ citam nimis collectionem & e flamma liberationem, hinc fumi majorem „ inſpirationem, exoriebantur inter miniſtrum pharmacopolii dictumque ty- „ ronem in laboratorio commorantes, una cum contumeliis innumeralibus rixæ „ tantique tumultus, ut infelix tyro ab alio miniſtro humum jam proſtratus, „ crinibus circumductus, imo jam ex verberibus undique cruentus occiſus fuiſ- „ ſet, niſi magna vi ſeparati fuiſſent. Per reliquum interim diei ſpatium ſcoto- „ mia & crebrioribus vomitibus vexabatur, totamque inſequentem noctem ri- „ diculis geſtibus ebriorum more delirabat, & ultra duas ſeptimanas vertigine „ afficiebatur. Alter vero miniſter, homo alias non adeo iracundus, præter vo- „ mitus & ſeceſſus crebriores, cum abſurdis geſticulationibus, morionis inſtar, „ ſaltando, hymnos amatorios & profanos cantando &c. per reliquum diem & „ poſt noctis medium pariter delirabat. Hinc aliquot ſeptimanis mente & cor- „ pore ægrotans de vertigine & cephalalgia querebatur, multum dormiebat. „ Poſt hæc melius ſe habere per aliquod temporis intervallum videbatur. At „ paulo poſt neglecta ſanitatis cura parum ſui compos factus triſtem vitam e- „ git per plures annos identidem recurrente & tranſeunte delirio. "

Chriſtian. Frideric. Garmannus *in Ephemer. G. annis VII. & VIII. Decur. III. p.* 105. refert ipſa effluvia ex Hyoſcyami ſeminibus in hypocauſto recon-

reconditis exhalantia eosdem effectus producere, quod sequenti observatione confirmat. „ Vir pannorum laneorum opifex & conjux ejus, cum aliquot an-
„ nos concorditer & mutuo amore vixerant, ex improviso verba inter se
„ commutare, & iracundia incitati sæpius in maledicta compellari cœperunt;
„ ita ut ad verbera nonnumquam dilaberentur. Maxime vero, utut concor-
„ des, animorum mutationem sentiebant hypocausto conclusi, in quo ad ra-
„ biem quasi conversi, primum rixis & contentionibus, post pugnis & plagis
„ maritus maritam invadebat, quæ ut severe & vehementer vindicaret, toto
„ nitebatur sanguine. Dolebant extra hypocaustum constituti vicem hanc suam
„ conjuges, & vicinos non leviter consternebant hæ animorum dividiæ. Cu-
„ riosiores aliquid magici sub his latitare suspicabantur, adeoque omnes hy-
„ pocausti primum & postea domus angulos, loculamenta & secessus exqui-
„ site excutiendos decernunt. Quod ubi factum in superiori textrini in hypo-
„ causto constituti parte magnam seminis Hyoscyami charta involuti quanti-
„ tatem inveniunt: quo sublato oppido animis temperies rediit, & omnis
„ cessavit contentio, murmur, & ira. "

Ex his liquet quam parum sit tutus Hyoscyami usus tum internus, tum externus: nihilominus tamen a plurimis magni nominis Medicis ejus vires multis in morbis notatæ sunt & commendatæ. Ejus semen a Cratone, Forti, Helidæo, Heurnio, Platero tamquam efficacissimum remedium laudatur potissimum in hæmoptisi vel solum vel cum aliis remediis idoneis admixtum, a ℈ß. ad ℈j.

℞. Semin. Hyoscyam. & semin. Papaver. alb. ana ʒij. conserv. Rosar. rubrar. veteris ℥ij. M. F. electuarium ad nucis Moschatæ magnitudinem seu ʒj. pro dosi semel aut bis die sumendum.

℞. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alb. ana ʒij. Corall. rubr. Terr. sigillat. Bol. armen. Lapid. Hæmatit. pp. ana ʒß. conserv. Rosar. antiq. ℥ij. cum syrup. de Symphyto contusar. Fiat electuarium cujus dosis ʒij. mane & sero.

Ad catarrhos serosos acres a capite ad pectus defluentes Hyoscyami semen & radix non raro usurpantur.

℞. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alb. ana ʒß. Terr. Japonic. Oliban. Myrrh. ana ℈j. Croci pulver. ℈ß. Succi Liquiritiæ inspissati Hispanic. ʒj. Sacchar. alb. ℥ß. mucilag. gumm. Tragacanth. q. s. M. F. rotulæ exiguæ, quarum unam subinde in ore detineat & sensim deglutiat.

Adversus epilepsiam Theodorus Turquet de Mayerne velut præstantissimum remedium prædicat semen Hyoscyami per 40. dies & ultra usurpatum, incipiendo a granis vj. vel viij. & gradatim ascendendo ad ℈j. aut ad gr. xxiiij. sumptum quotidie mane, jejuno ventriculo, ex cochleari uno succi Sempervivi recenter expressi. Vereor tamen ne semen Hyoscyami nervorum sensum obtundendo palliativum potius hujusce morbi sit remedium, quam vere curativum.

Verum quidquid de salutiferis Hyoscyami virtutibus tot celeberrimi Medici prædicent, cum ex supra recensitis satis superque manifestum sit omnes ejus partes noxias nonnumquam esse, inde concludere licet aut illius usum internum prorsus rejiciendum esse, aut nonnisi parce & summa cum cautione adhibendum, & ab illius usu abstinendum statim atque graviora sym-

ptomata sedata sunt aut levis mentis alienatio sensuumve torpor deprehenditur.

Hyoscyamus externe refrigerat, emollit, potenter resolvit & dolores sedat. Ab Ettmullero cataplasma ex foliis Hyoscyami ad scorbuticos quarumcumque partium dolores compescendos potissimum commendatur. Ad tumores dolentes & inflammatorios demulcendos & resolvendos in cataplasmatibus anodynis & resolventibus Hyoscyami folia & semina usurpantur, vel sola, vel cum aliis conjuncta.

℞. Folior. Hyoscyami, Mandragoræ, Solani ana M. ij. Seminum Hyoscyami & Papaver. alb. contusor. ana ℥j. Coquantur in lactis vaccin. q. s. Pulpæ per Setaceum expressæ adde Croci pulver. ʒß. vitellos ov. n. ij. Fiat cataplasma anodynum & resolvens.

Ex Hyoscyami foliis fotus aut cataplasmata a nonnullis præscribuntur ad arthriticos dolores sedandos. Sed minus tuta sunt hæc præsidia, quæ arthritidis dolores consopire valent potius quam eorum causam destruere aut foras quocumque modo eliminare. Eadem folia supra calidos cineres emollita & mammis admota nutricum lac grumescens dissolvunt. Tabernæmontanus semina Hyoscyami cum vino contundit & puerperarum mammis applicat ad lac avertendum.

Quidam adversus pruriginem illam molestam, & tumores manuum pedumque a frigore contractos Hyoscyami cytinos cum seminibus vel semina sola carbonibus inspergunt, fumumque exhalantem manibus pedibusque excipiunt. Clar. Tournefortius observat lympham sub cute effusam & inspissatam, digitorum forti compressione exprimi & per cutis poros sub vermiculorum specie expelli.

Adversus capitis aut dentium dolores fumus ex Hyoscyami semine prunis imposito ab agyrtis plurimum laudatur. Fumus ille licet teterrimi odoris, naribus vel ore per infundibulum excipitur, quo expelluntur vermiculi qui aliquando in naso vel dentibus nascuntur; eosque in subjecta pelvi aqua repleta excipiunt ut melius oculis percipiantur. Verum Matthæus Jacobæus *in actis Hafniensibus T. 1. Obs. 14. p. 209.* Hanc fumigationem noxiam observat. „ Ancilla, inquit, odontalgia immani diu vexata, suasu juvenis cujusdam, „ seminis Hyoscyami supra prunas injecti fumum per infundibulum ore excepit, unde subito plusquam quinquaginta vermes e cavitate dentis prosilierunt, albicantes & exiles admodum, vix fili crassitiem æquantes, qui „ statim se nonnihil contorquendo mortui sunt. Sedatus quidem dolor fuit „ nec post rediit, sed vertigine, stupore & imbecillitate capitis ex eo „ tempore correpta fuit & per sat longum tempus vexata, adeo ut plus „ hic mali quam illic boni fuerit. “

In Hyoscyami usu vel interno vel externo eædem cautiones observandæ sunt quæ in ceterorum narcoticorum & Opii præsertim usu observari solent: quas *Capite de Opio* videre licet.

Si vero vel per imprudentiam vel per malitiam exhibitus nocivas suas qualitates exerceat, tum vomitorium statim initio præscribendum est, deinde ad narcoticorum antidota confugiendum est quæ sunt omnia acida, quibus Hyoscyami malitiam refrænari fere omnes Medici consentiunt. Tandem quibusdam stomachicis & cephalicis ventriculus & cerebrum roboranda sunt & firmanda.

Hyo-

Hyoscyami folia usurpantur in unguento Populeo *Nicol. Alaxandrin.* Semina in antidoto *Requies Nicolai Myrepsi* dicto, Philonio romano, *Nicolai Alexandrini*, Philonio magno, *Ph. Reg.* Tryphera magna, *Eiusdem* Pilulis de Cynoglosso, *Ph. Reg.* & Trochiscis Alkekengi.

HYPERICUM.

HYPERICUM, Hypericon, Perforata, & Millefora, *Off.* Hypericum vulgare, *C. B. P.* 279. *Inst. R. H* 254. Hypericum vulgare sive Perforata caule rotundo, foliis glabris, *J. B.* 3. 381. Hypericon, *Dod. Pempt.* 76. *Raii Hist.* Herba perforata, *Tragi*: Androsæmum minus, *Gesner*: Ascyron, *Cordi*: Fuga Dæmonum, *Quorumdam*: Herba solis & Ruta solis perforata, *Nonnullorum*: vulgo, *Millepertuis.*

Radice est lignosa, fibrosa, flavescente: caulibus compluribus, rigidis, lignosis, teretibus, subrubentibus, ramosis, cubitalibus & altioribus: in quibus nascuntur folia bina ex adverso posita absque pediculis, semiunciam superantia, tres lineas lata, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, quæ Soli objecta innumeris foraminulis pertusa esse videntur, unde Perforata dicitur hæc herba. Sed hæc puncta translucida nihil aliud sunt quam vesiculæ succo oleoso repletæ, sapore sicco adstringente cum aliquo amarore. Flores in extremis ramulis copiosi, rosacei, e quinque petalis aureis conflati, utrimque acutis, quorum medium occupat numerosa staminum congeries cum apicibus aureis. Ex calyce pentaphyllo surgit pistillum crassum, tricorne, quod floris centrum occupat, & marcescente flore abit in capsulam divisam in terna loculamenta, in quibus adsunt semina minutissima, nitida, oblonga, ex fusco nigricantia, saporis subamari, resinosi, odoris picei: tam flores quam capitula semine gravida, si terantur, sanguineum succum reddunt: abunde nascitur in campis & sylvis agri Parisiensis. Folia, flores & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis non ingrati, obscure subacidi, cum olei essentialis portione aliqua, ℔ij. ℥iiij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri ℔j. ℥j. ʒij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, leviter empyreumatici, acidi austeri, subsalsi ℥vj. ʒv. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒiiij. gr. xxxvj. olei tum tenuis essentialis, oleo Terebenthinæ similis, tum crassi, adiposi ℥iiij. ʒj. gr. l. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xj. ʒiiij. quæ per horas xviij. in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. gr. lx. ex quibus salis fixi parum alcali ʒij. gr. ij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. lviij. in calcinatione ℥x. ʒiij. gr. xij.

Hyperici folia saporem stypticum subsalsum, & subamaricantem referunt. Flores & semina contrita spirant odorem gratum resinosum, succum vero fundunt rubentem. Multum olei essentialis Terebenthinæ oleo similis hæc planta continet. Puncta enim translucida quæ in foliis pro foraminibus perperam habentur, puncta nigra quæ in petalorum marginibus deprehenduntur, &

tubercula quæ ad fructuum superficiem occurrunt, totidem suntvesiculæ hoc oleo essentiali repletæ. Salem igitur essentialem continere videtur Hypericum vitriolico-ammoniacalem cum oleo tum tenui his in vesiculis recondito, tum crasso & intime permixto consociatum.

Hypericum vulgatissimum quidem multi usus est & emolumenti in affectionibus quamplurimis. Inter plantas vulnerarias principem locum occupat: unde præcipuus ejus usus est in vulneribus & exulcerationibus tum internis, tum externis mundificandis & consolidandis tam interne quam externe adhibiti. Sanguinis exscreationi & mictui cruento medetur. Sanguinem coagulatum resolvit. Menses & urinas promovet; calculos & arenulas expellit: lumbricos enecat: in hysterica passione, melancholia, hypochondriaca affectione, mania, & mentis aberratione plurimum commendatur. His qui pro Dæmoniacis habentur opitulari dicitur, unde Fuga Dæmonum nuncupatur. Non quod Dæmones ad hujus plantæ aspectum fugere visi fuerint, sed quod conferat illis hypochondriacis qui eo melancholiæ aut maniæ pervenerunt ut pro Dæmoniacis habeantur. Nullos enim Dæmoniacos vel a Dæmonibus vere obsessos vidimus. Summitates floridæ ut plurimum in aqua vel vino decoctæ vel infusæ ad M. j. usurpantur: folia nonnumquam & semina ad ℨj. præscribuntur, sola vel cum aliis vulnerariis consociata.

Ettmullerus affirmat summitates recentes pro usu vulnerario diuretico par sibi remedium non habere. Eapropter in affectionibus renum & vesicæ, inprimis in dysuria, renum & vesicæ ulceribus earum decoctum plurimum commendat sive solum sive cum Agrimoniæ decocto. Idem decoctum, teste eodem, mictum cruentum tollit, & sanguinem grumosum resolvit. Ex Hyperici seminibus cum conserva Violarum, vel Malvæ, aut Rosarum paratur electuarium ab eodem Ettmullero laudatum velut nobile specificum præservativum in dolore nephritico, si bis in septimana Castaneæ quantitate usurpetur. Herbæ decoctum per sat longum tempus mane jejuno stomacho potum calculos pellere dicitur, teste J. Raio.

Tinctura florum Hyperici vel sola, vel cum tinctura Anagallidis a plurimis laudatur in mania & melancholicis affectionibus. Andreas Tentzelius *in Exegesi Chymiatrica ad Angeli Salæ opera* hanc Hyperici tincturam sic describit.

℞. Summitatum floridarum Perforatæ contritarum q. l. Macerentur in spiritu vini per octiduum in vase clauso. Expressio instar sanguinis rubro colore tincta resideat. Pars purior a fœcibus per inclinationem vasis effundatur & separetur. Spiritus vini major pars distillatione abstrahatur ut remaneat liquor spissus seu tinctura, Balsamum vere pretiosum.

Angelus Sala hujus balsami ℨij. recipiebat, Sacchari ℥jß. & aquæ distillatæ folior. Hyperici vel Betonicæ ℔j. Solutione rite peracta, hujus mixturæ cochlearia duo, tria vel quatuor exhibebat, mane & vesperi maniacis, melancholicis, hypochondriacis & mentis alienatione absque causa manifesta laborantibus & subita intellectus depravatione. Plurimos hac mistura restitutos fuisse & sanæ mentis compotes factos testatur. Observat tamen his ægritudinibus satis tempestive succurrendum esse, quando scilicet malum nondum altas egit radices, ratioque non omnimode abolita est ac prorsus corrupta.

Ad

Ad lumbricos pellendos Thomas Bartholinus *in Actis Hafnienſibus*, flores Hyperici in ſpiritu vini infuſos & cum liquore exhibitos commendat velut præſtantiſſimum remedium experientia comprobatum Camerarius eorumdem ſuccum expreſſum vermifugum aſſerit. Schroderus quoque, ſed ſuperſtitioſe nimis, Hypericum lumbricos fugare ſcribit, ſed ſi tempore exaltationis collectum fuerit, alias hac facultate deſtitui.

℞. Summitatum floridar. Hyperici & Virgæ aureæ ana M. j. Radic. Symphyti major. taleolatim ſect. ℥ß. Raſur. Corn. Cerv. ʒij. Coquantur in aq. ferrarior. ℔iij. ad ℔ij. Colatura diſſolve ſyrup. de Hedera terreſtri vel de Symphyto ℥jß. F. apozema vulnerarium per cyathos debitis intervallis propinandum in hæmorrhagiis, & renum aut inteſtinor. exulcerationibus.

℞. Summitatum Hyperic. & herbæ Anagallid. flore purpureo ana M. j. Infund. in aq. bull. ℔ij. Colatura detur pro potu ordinario in melancholia, mania, &c.

Hypericum externe admotum vulnerarium eſt inſigne: nervoſarum præſertim partium contuſionibus, vulneribus & ulceribus dicatur. Reſinoſis enim & balſamicis ſuis partibus reſolvit, detergit & conſolidat: eapropter nullum fere eſt balſamum quod illud non admittat. Herba florida contuſa applicatur, vel in vino aut olei maceratur & decoquitur. Quidam, referente Paulo Hermanno, ad vulnera conſolidanda & cicatrizanda capiebat Hyperici floridi recentis q. l. & affundebat vinum. Idem vinum per aliquot dies maceratum bis vel ter ſeminibus affundebat & poſtea diſtillabat uſque dum ſpiritus vini per alambicem prodiens totus reſinoſus apparebat: hoc penicilla imbuta vulneribus applicabat. Chirurgus quidam, referente J. B. Chomel *in ſua Plantar. Uſual. Hiſtoria*, tincturam Hyperici præparabat, vas vitreum floribus Hyperici adimplendo & ſpiritum vini affundendo. Vas accurate obturatum ſolaribus radiis per menſem circiter exponebat donec ſpiritus rubro colore tinctus fuiſſet. Tinctura percolata Camphoræ ʒj. pro ſingulis ſemilibris diſſolvebat. Hac tinctura in vulneribus, contuſionibus, rheumaticis doloribus felici cum ſucceſſu utebatur.

Oleum Hyperici duplex in Officinis habetur, ſimplex & compoſitum; & utrumque varie apud varios conficitur. Simplex vulgo fit per infuſionem florum cum oleo Olivarum quod novis floribus ſemper affunditur quouſque rubrum colorem aſſecutum fuerit. Apud Monſpelienſes flores macerantur in liquore reſinoſo ex Ulmi veſiculis extracto. Olei Hyperici compoſiti legitimam confectionem videre eſt *in Pharmacop. Reg. Moyſ Charas*. Hoc oleum habetur præſtantiſſimum balſamum, quod potenter attenuat, reſolvit, & diſcutit. Dolores omnes a frigore contractos ſedat, arthriticos demulcet, vulnera detergit & conſolidat, ambuſtis medetur. In injectionibus vulnerariis, unguentis digeſtivis, & cataplaſmatibus frequenter adhibetur. Intus nonnumquam etiam uſurpatur ab ℥ß. ad ℥j. ad cruentam exſpuitionem, & dyſenteriam: necnon in enematibus utiliter admiſcetur ad inteſtinorum exulcerationes ſanandas.

Hypericum uſurpatur in ſyrupo antinephritico, aperiente & cachectico *Pharm. Reg.* ſyrupo de Artemiſia, Pulvere contra rabiem *Palmarii*, The-

 riaca

riaca *Andromachi*, Mithridatio, oleo Scorpionum composito, Ung. Martiato, *Ph. Reg.* mundificativo de Apio, Aqua vulnerar. *Penicher.*

HYSSOPUS.

HYssopus & Hyssopum, *Off.* Hyssopus Officinarum, cærulea seu spicata, *C. B. P.* 217. *Inst. R. H.* 200. Hyssopus vulgaris, spicatus, angustifolius, flore cæruleo, *J. B.* 3. 274. *J. R. Hist.* 516. Hyssopus vulgaris, *Dod. Pempt.* 287. vulgo, *Hysope*.

Radice est lignosa, dura, fibrata, crassitudine digitali: caulibus cubitalibus, frutescentibus, fragilibus, ramosis: foliis binis ex adverso nascentibus, unciam aut sesquiunciam longis, duas lineas latis, acutis, glabris, obscure virentibus, gustu acribus & suaveolentibus. Flores densis verticillis spicas longas mentientibus, in caulium summitatibus, in unam partem fere spectantes, e calycibus longis, striatis, in quinque acuta segmenta partitis exeunt, ampli, monopetali, cærulei, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata bicuspide & quodammodo alata: singulis floribus stamina insunt quatuor oblonga, cærulea, cum suis apicibus parvis, obscure cæruleis: ex calyce surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina minima, subrotunda, fusca, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Vulgo colitur in hortis. Herba integra florida usitata est.

Analysi chymica, ex Hyssopi floridi ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & saporem plantæ referentis, obscure acidi, cum olei essentialis guttis aliquot ℔j. ℥v. ʒvj. gr. xlij. humoris primum limpidi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, magis ac magis manifeste acidi, ac tandem austeri ℔ij. ℥viij. ʒiiij. gr. xxx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. ʒiij. salis volatilis urinosi concreti, gr. xxxvj. olei tum tenuis essentialis, tum crassi & spissi ad instar extracti ℥ij. ʒvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. xii. in calcinatione ℥iiij. ʒiij.

Hyssopus sapore acri & odore gravi aromatico donatur. Salem essentialem obtinet ammoniacalem cum oleo tenui essentiali aromatico & oleo crasso bituminoso consociatum.

Vi incidendi, attenuandi & discutiendi pollet. Pulmonum affectibus tartareis potissimum dicatur. Ventriculum roborat, & ciborum concoctionem juvat. Acrimonia sua aromatica viscidum pulmonum mucum eorum vesiculas infarcientem incidit & ad expectorationem promovet: unde in asthmate humorali specificum audit: simili modo ventriculi inflationi & ciborum inappetentiæ medetur, incidendo & adstergendo glutinosam pituitam hujus visceris parietibus inhærentem. Sunt qui eum Absinthio in corroboratione ventriculi præferunt. Cerebri quoque pituitosis & nervorum affectionibus opitulari dicitur, non solum pituitam discutiendo, sed etiam easdem partes roborando.

Eapro-

Eapropter in catarrhis & morbo comitiali a nonnullis proponitur. Ejus infusum vel decoctum in aqua, vino, vel Cerevisia præscribitur. Syrupus simplex & compositus, & conditum in officinis præparantur in affectibus pulmonum eximii usus. Ejusdem aqua distillata ad eadem utilis servatur.

℞. Radic. Chinæ ℥ij. Bulliant leviter in aq. fluvial. ℔ij. Adde folior. Hyssopi M. ij. Macerentur donec decoctum refrigeratum fuerit. Colatura dilue Syrup. de Hyssopo, vel Erysimo aut Stæchad. ℥ij. Sumat æger per cyath. 3. quaque hora in asthmate humorali & catarrhis.

℞. Rad. Iridis Florentin. ℥ij. Agaric. minutim concisi & in nodulo ligati ʒjß. folior. Nicotianæ exsiccator. ℈j. Summitatum floridar. Hyssop. & Thymi ana M. j. Coquantur in ℔ijß. aq. comm. ad ℔ij. Colatura dissolve Oximel. simplicis ℥iiij. F. apozema expectorans, in asthmate humorali præpotens remedium. Propinetur calidum ad instar Caffe ad ℥v. bis vel ter in die.

℞. Conserv. flor. Hyssop. & Conserv. ad Enul. camp. ana ℥ij. Aristoloch. rotund. & Ireos Florentin. ana ʒiij. c. s. q. Syrup. de Althæa Fernel. F. opiata ad magnitudinem Nucis Moschatæ in asthmate humorali.

Externe quoque in oculorum suggillationibus & sanguine sub cornea collecto sive a causa interna sive contusionibus nihil conducibilius Ettmullerus asserit quam summitates Hyssopi recentis vel exsiccati nodulo inclusas, quæ immersæ aquæ fervidæ vel vino calido & instar fomenti humidi impositæ oculis, quemvis sanguinem grumosum & extravasatum dissolvunt. Idem testatur Riolanus senior *in Tract. de affectibus Oculor. p.* 153. „Expertus sum, inquit, verum „quod affirmat Archigenes apud Galenum quod si Hyssopi coma nodulo inclusa „bulliat in aqua, & tepide nodulus oculo cruento applicetur, tam manifeste sugit sanguinem, ut linteum ipsum sanguinolentum videri possit." Simon Paulli hujus auctoritatem secutus, ubi occasio tulit, decoctum Hyssopi aliquam multis adversus suggillationes quascumque, imo etiam oculorum commendasse asserit, sed loco aquæ sacculum in vino bulliendum quandoque curavisse, & ex voto eas evanuisse, dum lectum petentibus sacculus subtepidus clausis palpebris fuit applicatus. Aliam observationem ex Roberto Boyle J. Raius sic refert. „Vir quidam celebris, qui femur ictu equi calcibus incusso graviter contusum „fuit, sola applicatione cataplasmatis cujusdam ex Hyssopi foliis minutim con„cisis & cum butyro recenti non salito commixtis parati intra paucas horas „a dolore liberatus est, deleta etiam livida & decolori macula in cute."

Aqua Hyssopi distillata servatur in Officinis ad oculorum inflammationes utilis. Quidam aquam Hyssopi & aquam Hyoscyami conjungere solent, & externe applicant in suggillatione. Ex ejus summitatibus floridis conditum præparatur & syrupus simplex.

Usurpatur in syrupo de Hyssopo composito *Mesuæ*, syrup. de Artemisia *Pharm. Reg.* syrupo antiasthmatico D. Daquin *ejusdem Pharm. Reg.*

JACEA.

Jacea nigra, Jacea vulgaris, *Off.* Jacea nigra pratensis, latifolia, *C. B. P.* 271. *Inst. R. H.* 443. Jacea nigra, vulgaris, capitata, & squamata,

J. B. 3. 27. Jacea nigra, *Taber. Icon.* 152. Jacea nigra, *Dod. Pempt.* Jacea nigra vulgaris, *Lobel*: Hyoſiris Plinii, *Anguill*: Jacea nigra Gerardi, *Inſt. R. H.* 325. vulgo, *Jacee*.

Radice ſatis craſſa, lignoſa, vivaci, multis fibris ſtipata, ſapore cum nauſea adſtringente, nititur: folia priora, quæ a radice exeunt, aliquid commune habent cum Cichorii foliis; ſunt enim longa, nonnihil laciniata, præ virore nigricantia, brevi lanugine hirſuta: caulis ex eadem radice interdum unicus, ſæpius plures aſſurgunt cubitales aut ſeſquicubitales, hirſuti, teretes, ſtriati, firmi & rigidi, fractu contumaces, medulla farcti, foliis crebris, nullo ordine poſitis, iis quæ ad radicem ſimilibus, verum anguſtioribus, obiter præcipue ad exortum dentatis, cincti: e quorum alis ſeu ſinubus a medio caule ſurſum verſus ramuli egrediuntur conſimilibus foliis ſeu minoribus donati, in faſtigiis unum, duos, treſve flores ſuſtinentes floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes tuboloſis, profundius in ſummitate quinquefariam diviſis, purpuraſcentibus, arcte ſtipatis, embryoni inſidentibus, & calyce ſquamis compoſito nigricantibus, circa margines cilii inſtar piloſis, imbricatim poſitis. Floſculis marceſcentibus embryones abeunt in ſemina oblonga, parva, per maturitatem ex cinereo nigricantia, barbata, & denſo ſed brevi pappo intermixta. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Flores & folia in uſum veniunt, ſed raro.

Analyſi chymica, ex Jaceæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbaceo, cum levi quadam acrimonia, obſcure alcalini, urinoſi, & ſubſalſi ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xij. humoris ſubſalſi, alcalini, urinoſi ℔iij. ℥iiij. ʒvj. gr. lxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒv. olei adipoſi ℥j. ʒj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒvij. gr. liiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. xlij.

Jacea itaque plurimum continet ſalis acris ſeu alcalini tum volatilis, tum fixi, cum oleo bituminoſo conjuncto.

Inter plantas vulnerarias ab Italis recenſetur qui eam *Herba d'elle ferite* nominant. Præſtantiſſima in aphthis oris ſanandis ab Anguillara dicitur. Ulcera optime detergit. Potenter reſolvit; quapropter ad faucium, tonſillarum uvæque tumores commendatur. Tabernæmontanus ad hernias eam valere ſcribit, ſi pulverata ad ʒj. in juſculo ſumatur.

J A C O B Æ A.

JACOBÆA, *Off.* Jacobæa vulgaris, laciniata, *C. B. P.* 131. *Inſt. R. H.* 485. Jacobæa vulgaris, *J. B.* 2. 1057. *J. R. Hiſt.* 284. Jacobæa, *Dod. Pempt.* 642. Flos Sancti Jacobi, *Tragi* 287. Senecio major, ſive flos Sancti Jacobi, *Matthiol. Lugd.* 575. vulgo, *Jacobee*, *Herbe de S. Jacques*, *Fleur de S. Jacques*.

Radix plurimis fibris majuſculis, albentibus terræ firmiter adhæreſcit, ut non ſine difficultate poſſit extirpari. Caules exinde exſurgunt non raro plures,

res, interdum unicus, teres, ſtriatus, alias glaber, alias nonnihil lanuginoſus, in apricis plerumque purpuraſcens, ſolidus, foliis crebris, nullo aut alterno ordine poſitis veſtitus, ſeſquicubitalis aut altior, ſumma parte in ramos aliquot diviſus. Folia oblonga ſunt, profunde diſſecta, primo in laciniarum quaſdam conjugationes ad mediam prope coſtam, deinde in alias lacinias ſecundarias ſubdiviſa, glabra, & obſcurius virentia, præſertim ſupina parte. Flores in ſummis caulibus & ramulis naſcuntur in umbellas quodammodo diſpoſiti, magnitudine mediocri, radiati, flavi, quorum diſcus ex plurimis floſculis fiſtularibus, in ſummitate quinquifidis, corona vero ex ſemifloſculis cuſpidatis componitur, embryonibus inſidentibus, & calyce tubiformi ac multifido comprehenſis. Embryones marceſcente flore abeunt in ſemina perexigua, oblonga, pappis inſtructa, per maturitatem rubeſcentia. Agri Pariſienſis incola in uſum medicum nonnumquam venit.

Jacobææ folia amara ſunt, aromatica, nonnihil adſtringentia, & cæruleam Heliotropii ſolutionem parumper mutant. Salem eſſentialem ſali terræ naturali fere ſimilem cum plurimo oleo & terra copioſa conjunctum eam continere Cl. Tournefortius exiſtimat.

Vulneraria dicitur. Eaſdem cum Senecione vires & facultates obtinere Hieronymus Tragus ſcribit, in primis autem vulneribus, inflammationibus & fiſtulis mederi. Cui C. Hoffmannus & S. Paulli haud quaquam ſubſcribendum cenſent. Viribus quippe a Senecione diſcrepare autumant. Senecio, inquit Hoffmannus, *L. 2. de Med. Offic. c. 66. p. 221. §. 34.* quia inſipidus, cum modica caliditate, digerit: Jacobæa vero, quia amara, cum majori caliditate, diſcutit & abſtergit. Ubi ergo mitigandi dolores in incipientibus inflammationibus ſunt, Senecio potius præ Jacobæa eligatur: ubi vero ſiccare & abſtergere citra morſum, & conſolidare ulcera animus eſt, priores Jacobæa teneat, inquit S. Paulli. Jacobæam ad anginas tonſillarumque inflammationes utiliter adhiberi docet Camerarius, & ex ea gargariſma parat, quod tamen rejicit S. Paulli propter ingratum & propemodum abominandum ejus ſaporem. Idem S. Paulli narrat ſe a Chirurgo quodam Caſtrenſi accepiſſe, cum dyſenteria epidemica graſſaretur in caſtris, complures militum gregariorum, ſolius decocto Jacobææ, aut ea in pulmentum cocta, ſanitatem priſtinam eſſe conſecutos. Quin & idem obſervarat nonnullis Jacobæam calidam cataplaſmatis forma adverſus ventris tormina quæ dyſenteria affectos nonnumquam miſere excruciant, felici ſucceſſu fuiſſe abdomini applicatam. Simon Paulli *in Quadr. Botanico* ægrotantium palati delicatioris miſeratus hæc euporiſta medicamenta nauſeabunda pro militibus, ruſticis ac plebejis relinquit. Revera Medicus tuto, cito & jucunde quantum fieri poteſt mederi debet. Sed ſi palato minus grata remedia rejiceremus, exigua ſane & curta foret Officinarum pharmaceuticarum ſupellex. Non ideo igitur propter faſtidioſum & S. Paulli palato minus arridentem ſaporem a foro medico Jacobæa rejicienda eſt.

Externe Jacobæa ad vulnera & ulcera inveterata ac ſordida ab omnibus fere Botanographis commendatur. Eapropter idem auctor in contumaciori dyſenteria aut ſordido inteſtini recti ulcere clyſteres aut injectiones ex Jacobææ de-

cocto

cocto vel ſucco ſolo aut cum aliis ſarcoticis conſociato proponit. Remedium quidem tentandum, ſed nondum expertum. Nonnulli unguentum adverſus eryſipelata utile ex ejus ſucco parant: ſed Cl. Tournefortius ejuſdem decoctum pro fotu præſtantius fore cenſet, & multa cum ratione; ſiquidem adipoſa & pinguia externe admota in eryſipelate ſæpius noxia deprehenduntur.

JUGLANS.

JUGLANS, Nux, & Nux Juglans, *Off.* Nux Juglans, ſive Regia vulgaris, *C. B. P.* 417. & *Inſt. R. H.* 581. Nux Juglans, *J. B.* 1. 241. *Dod. Pempt.* 816. & *Raii Hiſt.* 1376. vulgo, *Noyer*. Cujus fructus Nux ſimpliciter, Nux Juglans quaſi Jovis glans, vel juvans glans, Nux baſilica, Nux regia, Perſica Nux, Nux Græca, Nux Euboica, κάρυον *Græcis*: vulgo, *Noix*.

Prægrandis arbor eſt, multis prælongiſque nixa radicibus; caudice procero & craſſo ad binum ternumve ſæpius cubitorum amplexus, multis ramis in ſummo ſeſe diffundentibus. Cortice truncus veſtitur craſſo, cineraceo, ſubvirente, levi, per ſenium hiulco & in rimas altas dehiſcente. Materie conſtat ampla, rufa vel ſubfuſca, multis exiguis ſegmentis ſcarificata, quibuſdam partibus undulatim criſpa, robuſta. Folia pinnatim diſponuntur, quina ſenave ad unam coſtam cohærentia, conjugationes claudente folio impari, primum tenera, rubicantia ſuaviterque olentia; cum adoleverint ampla, ſeſquipalmum longa, palmum fere lata, principio & mucrone anguſtiora, venis obliquis a medio nervo deductis, lævia, pulchre viridantia, odore jucundo fere laureo, ſed graviori & vehementi, ſapore adſtringente. Flores amentacei ſive juli cum foliis vere erumpunt juxta foliorum pediculos, duas treſve uncias longi, ſuaveolentes, plurimis foliolis ſeu petalis conſtantes, axi ſquamatim affixis, quibus ſingulis denſo agmine ſubſunt ſtamina & apices flaveſcentia, quæ brevi decidunt. Fructuum embryones in eadem arbore a floribus ſeparati naſcuntur plurimi eidem pediculo innixi, ſinguli ſingulis calyculis herbaceis, in ſummo bifidis incluſi: abeunt deinde in fructum ſubrotundum, duas treſve uncias craſſum, qui maturitatem aſſecutus conſtat cortice carnoſo, foris virente, intus albicante, acerbi & amari ſaporis non ſine acrimonia, nigro colore manus inficiente, & ſubjecto putamine ſeu teſta quæ ſub initio pulpoſa fuit & candida ſubſtantia, ex acido amaricans, per maturitatem oſſea ſive lignoſa, rugoſa, unciam circiter lata, & ipſa latitudine longiore, in duas carinas fiſſili, nucleum continente in duas partes ad medium fere fiſſum & pene quadripartitum, revolutionibus cerebri ſimiliter inæqualem, primo mucoſum ac fere inſipidum, deinde per maturitatem calloſum, candidum, dulcem, ori gratum; dum recens eſt, (aridus enim oleoſum & rancidum quid contrahit) cuticula tectum amara, acri, ori ingrata, quæ dum nux recens eſt facile deglubitur, cum areſcit adhæret, nec poteſt ſeparari, extrinſecus flavicante, intus albicante, intercurſante lignea quaſi membrana diviſum. In agris ſecus vias & ſemitas & in viridariis plantatur. Ubi ſponte proveniat neſciunt. Lætis gaudet collibus; montibus delectatur: aquas odit, aquoſoſque tractus ſpernit.

Nuces Juglandes magnitudine, figura, duritie, ſapore, multis modis differunt.

runt. Nux Juglans ſive Regia vulgaris quæ a duro cortice & frangendi mora Morancia & Moracilla a nonnullis dicitur. Surdam nominat Cæſalpinus, fortaſſe quia exſiccata & concuſſa ſonitum non edit. Nux Juglans fructu maximo, quam Caballinam Dalechampius vocat, & Angli Nucem Gallicam, Mali magnitudinem fere æquat. Bonitate & pondere ratione molis reliquis cedit. Non enim intus oppleta, ſed magna ex parte vacua eſt, & minus ſapida. Nux Juglans fructu tenero & fragili putamine, a Dalechampio Molluſca dicta, quod ceteris generibus mollior ſit, ejuſque putamen digitis facile rumpatur. Tarentinæ veterum vel eadem eſt vel ſimilis. Ceteras differentias prætermitto.

Umbram Juglandis noxiam eſſe plerique affirmant non ſolum humano capiti, ſed & ſtirpibus omnibus juxta ſatis. Hinc a græcis Καρύα, quod Κάρα id eſt caput ſua umbra lædat. Hinc in hortis & agris extremis partibus locatur ac plantatur. Unde verſus:

Me, ſata ne lædam, quoniam ſata lædere dicor,
Cultus in extremo margine fundus habet.

Reipſa decubitum ſub hac arbore nonnullis capitis dolorem inducere experientia comprobatum eſt; quod non provenit ab umbra, ſed a graveolentibus halitibus ex foliis arboris emanantibus, qui quidem nonnullis cerebris noxii ſunt, ſed non omnibus, ut patet ex J. Raii & Evelyni teſtimonio qui hanc umbram non tantum innocuam ſed & amœnam & ſalubrem aſſerunt ob odorem gratum quem folia exſpirant. Cum etiam hæc arbor ſit admodum ramoſa & patula, ſpiſſiorem umbram conſtituit, in qua plantæ ſatæ minus bene quam ſub aperto cælo creſcunt.

Trunci materies ſeu lignum maxime æſtimatur ob elegantem ſuum colorem varium, venas undulatas & criſpas, materiei ſoliditatem ac durationem, quod egregie poliatur & nitidum ſplendorem acquirat. Hinc menſis, armariis, utenſilibus & operi tectorio potiſſimum dicatur.

Truncum igitur Nucis fabri lignarii quæritant, fructuum corticem exteriorem infectores, fructum pueri ad luſum & eſum, Pharmacopœi ad uſum medicum partes fere omnes, ſed in primis folia, flores, germina, Nuces tum virides, tum maturas adhibent.

Analyſi chymica, ex Nucum viridium tenerrimarum quales condiri ſolent ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & inſipidi, ſubſalſi & ſubacidi ℔j. ℥ij. ʒvij. gr. xlviij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, auſteri, deinde ruſeſcentis, odoris & ſaporis empyreumatici, impenſe acidi, & auſteri ℔ij. ℥xij. ʒiij. gr. xxxviij. humoris ruſi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥j. ʒij. gr. lviij. olei ʒij. gr. lx. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥iij. ʒiiij. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. vj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒj. gr. lxviij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj. ʒij. gr. lx. in calcinatione ℥iij. gr. vj.

Nucum bene maturarum recentium medullæ ab omnibus involucris & pellicula ſpoliatæ ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, Nucum aliquantiſper torridarum odorem levem referentis, obſcure ſubſalſi, deinde ſubacidi ℔j. ℥iiij. ʒiij. gr. ix. humoris limpidi, odorem & ſaporem axungiæ veteris &

ran-

rancidæ referentis, obscure acidi ℥iiij. ʒij. gr. xv. humoris rufescentis, subacidi, obscure subausteri ℥j. ʒj. gr. xlij. humoris parum rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi cum oleo pingui, fusco ℥j. ʒvij. gr. xlv. humoris tum subacidi, tum salsi & alcali urinosi, & austeri ʒvij. gr. xxxvj. cum multo oleo fluido, & olei spissi Resinæ seu Colophoniæ ad instar, fortiter recipientis parietibus adhærentis ℥vj. gr. xviij. olei tum fluidi, tum spissi & resinosi ℔ij. ℥vj. gr. xxij. Massa nigra valde sicca in retorta residua pendebat ℥v. quæ per duodecim horas igne vehementi calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒv. gr. lxiiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali gr. lxiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒj. gr. xj. in calcinatione ℥iiij. ʒij. gr. viij.

Nuces virides saporem herbaceum stypticum obtinent, nonnihil aromaticum: parum terræ, perparum olei continent, plurimum phlegmatis & salem essentialem aluminoso-tartareum. Nucum autem maturarum medulla saporem dulcem, gratum, amygdalinum obtinet: cum aqua contusa lactescentem aquam efficit. Multum olei, mediocrem phlegmatis portionem & salem essentialem tartareum præbet.

Diversæ sunt diversarum hujus arboris partium facultates. Cortex interior seu potius liber Juglandis exsiccatus vim insignem emeticam possidet, juli seu nucamenta leniorem, & a ʒß. ad ʒj. eorum pulvis exhibetur, affirmantibus Fernelio, Camerario, Sennerto, & aliis. Ducunt satis valide bilem pituitamque viscidam ex ventriculo vicinisque partibus, ita ut in robustis corporibus tuta sint remedia ad febres exstinguendas. Et Camerarius, *in Horto*, julorum pulverem exhibet pro vomitivo in doloribus colicis & nephriticis.

Attamen Matthiolus in suffocationibus uterinis eumdem pulverem ad ʒj. exhibet. In epistolis Cratonis idem medicamentum cum hoc elogio commendatur ab eo qui scribit adversus eumdem morbum. „ In hoc affectu nihil novi præstan-„ tius. " Hunc autem pulverem exhibet ad ℈ij. cum olei Succini gutt. ij. Eidem quidam Joannes Ranzenbach affirmabat, Anabaptistas in Moravia jactare, habere se antiepilepticum secretissimum, quo dato infantibus novissime natis ante omnes alios cibos, præstent illos securos per totam vitam, hos nempe Julos. Has diversas facultates emeticam & antispasmodicam, S. Paulli conciliare vix potest. Quod tamen non prorsus impossibile est; sed ad experientiam confugiendum. Iidem Juli a nonnullis, referente Ettmullero, commendantur veluti arcanum specificum adversus dysenteriam, pulverati & in aqua conveniente ad ʒj. propinati.

Folia arboris Juglandis aroma spirantia, a vulgo Germaniæ, inquit S. Paulli, frequenter expetuntur, æque ac folia Menthæ corymbiferæ seu balsamitæ, ad pediluvia & balnea sanorum, quæ conservandæ valetudinis causa instituuntur. Idem S. Paulli refert eadem folia adversus podagram commendari, si ex illis virentibus & modico sale, in olla vitreata stratum super stratum fiat reponendum quotannis in cellam, ut paroxismi tempore semimarcida folia parti dolenti cataplasmatis in modum applicentur. Hoc remedium discutiendi & roborandi, minime autem repellendi facultate præditum censet.

J. Raius refert, succum radicis violenter purgare, nec nisi rusticis exhibendum esse: quod quidem de expresso radicum recentium contusarum succo intel-

telligendum existimo. Nam alius succus ex radicibus mense Februario vulneratis aut perforatis sponte stillat, narrante Ettmullero, in plurimis morbis, præsertim chronicis commendatus, in primis in arthritide, nephritide, & cephalalgia. Urinam potenter movet: minus dulcis est quam Betulæ succus.

Nuces pro diversa earum ætate, diversis virtutibus donantur, necnon variæ sunt diversarum earumdem partium facultates.

Nuces virides decerptæ Majo vel Junio appetente, antequam earum putamina obduruerint, Saccharo conditæ stomacho utiles dicuntur. Antequam condiantur, cortice viridi spoliantur, stylo undequaque perforantur, & in aqua per plures dies macerantur, singulis diebus mutata & nova affusa; coquuntur igne blando donec mollescant, ac tandem cum Saccharo & aromatis perfecte coquuntur. Nuces sic conditæ commendantur ad ventriculi imbecillitatem, ad flatuum dissipationem, colicum dolorem sedandum, ciborum concoctionem juvandam, ad pestis contagium arcendum: quin & frigidis maritis & ad venerem pigris conceduntur, eamque excitare perhibent. Attamen si quid hac in re præstent Nuces conditæ, non tam ipsis debetur, quam admistis aromatibus. J. Raius ex propria observatione refert Juglandes virides adhuc immaturas, integras cum cortice viridi Saccharo conditas, ut moris est, si duæ vel tres sub vesperam a sumpto cibo sumantur, alvum blande subducere.

Cortex viridis exterior Nucum Juglandium saporem habet adstringentem vitriolicum: unde ex eo vitriolum quoddam vegetabile Ettmullerus parare tentat hoc modo. Cortices Nucum Juglandium quando maturescunt, deglubiti contunduntur, & cum aq. q. s. decoquuntur. Decocti per pannum laneum transcolati mensuris tribus salis communis manipuli duo dissolvuntur. Solutio ad cuticulam evaporata in locum frigidum reponitur, ubi crystalli virides saporis adstringentis concrescunt, vitriolum vegetabile dictæ. Ex hoc vitriolo cum Boli triplo distillato spiritus acidus extrahitur ad coralliorum perlarum solutionem a quibusdam commendatum. Sal ille improprie vitriolum dicitur, cum revera nil aliud sit quam sal cibarius seu communis cum corticis Nucum essentiali sale permistus. Spiritus vero inde distillatus a spiritu salis parum differt.

Viridi huic cortici recenti vim quamdam vomitoriam Ettmullerus tribuit. Eumdem corticem viridem exsiccatum & pulveratum a nonnullis Piperis loco usurpari Tragus refert; & huic pulverem foliorum Salviæ saporis gratia commisceri: pravum sane condimentum.

Ejusdem corticis succus expressus adstringens est & in omnibus faucium inflammationibus, præsertim in principio morbi in gargarismatibus usurpatus commendatur, & ad uvulæ relaxationem. Ex eodem succo cum melle inspissato ad syrupi consistentiam Rob Nucum conficitur, Dianucum vel Diacaryon a pharmacopœis dictum, ad eadem utile.

Nonnulli succum hujus corticis inspissant ad extracti consistentiam, & hujus extracti grana aliquot in ejusdem corticis aqua distillata vel alia quacumque solvunt, sicque parant collyrium in ophtalmiis & oculorum inflammationibus perutile sub initio morbi.

Ejus corticis aqua distillata non solum ad oculorum & faucium inflammatio-

tio-

tiones commendatur ob vim quamdam adſtrictoriam, ſed etiam ratione tenuium ſuarum partium quæ odore facile deprehenduntur, ad multa alia utilis dicitur: ab Ettmullero ad calculum, a J. Raio & aliis ad diſſolvendos thrombos concreti ſanguinis intus ſumpta, ad vulnera & ulcera calida, & ad anthracem peſtilentem foris impoſita. Quin & vis alexipharmaca a S. Paulli ipſi tribuitur: & aquam antipeſtilentialem deſcribit ab Henrico Paulli, patre ſuo multis optimo cum ſucceſſu peſte affectis exhibitam, ex Nucibus Juglandibus & aliis alexipharmacis ſic compoſitam.

℞. Scabioſæ, Veronicæ, Borrag. Bugloſſ. Acetoſæ, Rutæ, Calendulæ, Card. bened. ana M. ijß. Roſar. rubrar. M. iijß. Cortic. Citri ℥j. Nuc. Jugland. virid. n. xxv. Omnia contuſa diſtillentur baln. Mar. In hujus aquæ cochleari uno atque altero diſſolvit ſequentis electuarii ʒj. vel ʒjß.

℞. Diaſcordii ℥ß. Pulver. Card. bened. ℈iiij. Sal. Card. bened. ℈j. cum ſyrupi acetoſitatis Citri q. ſ. Fiat l. art. electuarium.

Aqua è tribus Nucibus diſtillata in Officinis hodie celebratiſſima eſt & uſitatiſſima in febribus intermittentibus, necnon in malignis, in hyſtericis affectionibus, in hydrope. Exhibetur ad ℥iiij. vel vj. quarta vel ſexta quaque hora. Sudorem movet, urinam provocat, flatus diſcutit, ventriculum roborat. Sic autem præparatur.

℞. Julor. ſeu florum Juglandis ℔x. Terantur & macerentur calide in ſucci expreſſi & colati aliorum nucamentorum ℔xij. per duodecim horas. Deinde diſtillentur per alambicem. Aqua diſtillata affundatur embryonum fructuum primo erumpentium ℔vj. & diſtilletur ſecundo. Tertio denique aqua diſtillata ſupra eamdem Nucum fere maturarum quales condiri ſolent, & vulgo *des Cerneaux* dictarum quantitatem affuſa diſtillatur; & aqua e tribus Nucibus dicitur.

Per ſolum hujus aquæ ad ℥vj. quarta quaque hora propinatæ uſum uxor Pharmacopœi Pariſienſis peritiſſimi, plurimis aliis remediis fruſtra tentatis, paucis abhinc annis ab hydrope liberata fuit.

Nuces novellæ, vulgo *des Cerneaux*, palato placent quia ſuaves & dulces, ſi delibratæ; & ideo menſis ſecundis frequentiſſime apponuntur, & cum ſale & aqua ſuaviter eſitantur. Parum nutriunt, ægre concoquuntur, tarde deſcendunt. Quanto vero magis ad maturitatem accedunt, eo minus ſunt gratæ. Ætate oleaginoſam & rancidam qualitatem contrahunt quæ illas reddit eſui ineptas. Maturitatem aſſecutæ & aridæ parce nutriunt, tenuis cuticulæ qua velantur ratione, haud leviter adſtringunt. Difficulter concoquuntur. Bilem venenis non inferiorem gignere dicuntur; tuſſim etiam excitant, vocem extinguunt, aſperum quid & raucum in faucibus pariunt; gravitatem capitis afferunt. Corriguntur tamen ſi edantur cum Caricis & paſſulis. Ut vero diutius recentes ſint, in media maturitate colligi debent & in cella vinaria ſabulo ſepeliri. Imo aridæ, ſi per aliquot dies in aqua macerentur, albeſcunt, & membrana ut virides facile exuuntur.

Nuces Juglandes poſt piſcium eſum comeſtæ, eorum concoctionem adjuvare creduntur. Unde illud ſcholæ Salernitanæ:

Poſt

Post pisces nux sit, post carnes caseus esto.

Existimaverunt enim piscium frigiditatem & humiditatem ab aridarum Nucum caliditate & siccitate temperari & emendari.

Quæritur quis sit sensus alterius versiculi ejusdem scholæ:

Unica nux prodest, nocet altera, tertia mors est.

Per primam nonnulli intelligendam esse putant nucem moschatam omnino salutarem. Per alteram intelligunt alii nucem Avellanam, alii nucem Juglandem. Per tertiam vero quidam Balistæ nucem, vel sclopeti glandem jocose interpretantur, quod nimirum repentinam inferant mortem. Verum alii nucem intelligunt Metellam, seu fructum Stramonii (fructu spinoso rotundo, semine nigricante *Inst.* Solani pomo spinoso rotundo longo flore, *C.B.P.*) quippe quæ venenum sit narcoticum seu torporem inducens. Plerique per hanc triplicem nucem nihil aliud intelligendum esse censent quam unam & eamdem Juglandem: per unicam quidem paucas numero quæ citra denarium consisterent: per alteram quæ paulo largiore copia ingererentur: per tertiam vero quæ immoderatissime sumerentur.

Nucibus bene maturis virtutem alexipharmacam veteres tribuerunt. Eas venenis resistere cum Ficubus & Ruta ante alios cibos comestas, vel etiam post ipsa venena hausta sumptas asserunt. Necnon contra pestem & malignos morbos præservative & curative commendantur. Hinc antidotum Mithridatis regis ingrediuntur adeo celebratam adversus venena in devicti a Cn. Pompejo regis Mithridatis sanctuariis repertam, quæ duas nuces, Ficus totidem, Rutæ folia viginti, simul trita cum salis grano admittebat. Qui hanc jejunus sumit nullum venenum illo die nociturum asserunt. Nec paucæ sunt compositiones alexipharmacæ & antipestilentiales in quibus nux Juglans usurpatur. Attamen C. Hoffmannus de hac alexipharmaca quæ nucibus tribuitur virtute valde dubitat.

Juglandibus maturis ab Andræa Matthiolo propria quædam & peculiaris facultas tribuitur ad remoratos menses ciendos, aliis medicamentis nihil proficientibus. Ad id macerantur in aqua donec nuclei membranis possint nudari: deinde nuclei ita exspoliati macerantur in aqua vitæ per biduum, eorumque duo vel tres quotidie mane jejunæ prius perpurgatæ exhibentur comedendi per decem dies ante tempus menstruæ fluxionis.

Singulare quoque medicamentum ex membrana aut tunica illa subamara lutea, quæ nucleum juglandium arctissime investit paratur & ℨj. pondere contra colicos dolores propinatur.

Sunt qui præmansas juglandes nuces eum in finem commendant ut earum beneficio exploremus morsus canum. Etenim si præmansæ nuces parti affectæ aliquamdiu applicentur, ac postea projiciantur devorandæ gallinis, nec illæ ab earum esu male se habeant, pronunciandum arbitrantur, canem qui ægrum momordit non fuisse rabidum. Imo nonnulli quoque tradunt easdem morsui canis licet rabidi posse mederi, ubi commanducatæ a jejuno homine illitæque fuerint.

Nucum testæ & lignea intermedia sepimenta vi exsiccante & sudorifera instructa censentur: unde in quibusdam decoctis sudoriferis & exsiccantibus adversus catarrhos & rheumaticos dolores & venereos usurpantur.

℞. Antimonii crudi contusi ℥vj. Radic. Sarsæparillæ ℥vj. Rad. Chinæ ℥j.

Te-

Teſtas & ſepimenta intermedia lignea juglandium n. xl. Contuſa coquantur in aq. commun. ℔xij. ad ℔viij. F. colatura de qua ſumat æger cyathos tres quatuorve ſingulis diebus, per dies 21.

Ex nucibus bene maturis, aridis, tuſis & expreſſis oleum elicitur, cui eædem tribuuntur virtutes ac oleo amygdalino: imo flatus potentius diſſipat, & in coli affectibus a flatu genitis plurimum affert auxilii. Non ſolum per os intus ſumitur ad ℥j. aut alteram, ſed etiam cum decoctis carminativis in clyſteribus injicitur. Infuſum auribus ſurditati prodeſt, & idem utile calidis doloribus illitum. Eodem nonnulli ad ambuſta a pulvere tormentario utuntur, qui præcipiunt partem uſtulatam eo eſſe inungendam, mox eidem eſſe applicandum arboris Juglandis folium: ad ambuſta alii illud cum aqua calcis permiſtum & diu agitatum utiliter uſurpant. Robertus Boyle oleum Juglandium vetus & per annum & amplius aſſervatum commendat veluti ſpecificum adverſus calculum & arenulas in ſeipſo expertum. Imo quo vetuſtius eſt, eo efficacius deprehenditur. Calculos & arenulas comminuit & expellit: ad ℥ij. vel tres mane jejuno ventriculo, oleo amygdalino recenti ob ſpiſſitudinem dilutum propinatur. Quod quidem identidem reiterandum eſt. Hoc oleum ad lucernas præcipue expetitur quod durabilius ſit oleo olivarum. Quin etiam a pictoribus quod colores incorruptos diutius conſervet, & a lignariis fabris ad ſplendorem ſuis operibus conciliandum.

In Juglandis arboris truncis fungus naſcitur ſeu ſpongioſa ſubſtantia ſatis tenax & pene coriacea ſub forma tuberum, græcis ἴσκα. Hoc inter cauteriorum genera uſos fuiſſe antiquos Paulus Ægineta teſtatur, in longis ſtomachi defluxionibus & in hydrope. Ita autem, teſte Cælio Aureliano, vocabatur in uſum. Fungum hunc acuminatum in pyramidis formam, cuti apponebant, & ſummitate accenſum concremari ſinebant donec cinereſceret & ſponte decideret. Simili fere modo Turcæ aridam ſarmenti Vitis portionem parti male affectæ applicant & ſummitatem ejus accendunt: hoc modo Moxa ſua Sinenſes utuntur ad podagram & alios morbos.

J U N I P E R U S.

JUNIPERI ſpecies duæ in officinis vulgo diſtinguuntur; Juniperus fruticoſa & Juniperus arboreſcens, quæ quidem non niſi magnitudine inter ſe differre videntur. De arboreſcente jam egimus *articulo de Sandaracha*. Nunc de fruticoſa.

JUNIPERUS fruticoſa, Juniperus vulgaris, *Off.* Juniperus vulgaris, fruticoſa, *C. B. P.* 488. & *Inſt. R. H.* 588. Juniperus vulgaris baccis parvis, purpureis, *J. B.* 1. 293. *Raii Hiſt.* 1411. Juniperus, *Dod. Pempt.* 852. vulgo, *Genevrier* ou *Genicvrier*: & fructus, *Genievre* ou *Genevre*.

Frutex eſt omnibus notus & omnibus Europæ regionibus familiaris, in ſylvis & montibus naſcens, radicibus numeroſis, hinc inde ſparſis, nonnullis etiam alte deſcendentibus: ſtipite hominis proceritatem nonnumquam aſſequente, non multum craſſo, ramoſo, denſiſſimo, cortice ſcabro, deciduo, rubente: mate-

materie firma nonnihil rubeſcente, maxime ſi ſiccata fuerit, odore reſinoſo grato: foliis acutiſſimis, anguſtiſſimis, raro uncia longioribus, ſæpe brevioribus, rigidis, pungentibus, ſemper virentibus, ternis plerumque ſimul per intervalla. Julos profert Aprili & Majo in foliorum alis duas treſve lineas longos, purpura cum croceo miſta pictos, e plurimis ſquamis compactos, quarum infima pars munitur veſiculis tribus quatuorve, Papaveris ſemine minoribus, pulvere aureo tenuiſſimo plenis. Steriles ſunt illi flores. Fructus vero numeroſi in aliis Juniperi ſpeciebus naſcuntur quæ ſtaminibus carent. Baccæ ſunt ſphæricæ, primum virides, minutiſſimæ, & calyce tribus foliolis minutiſſimis conſtante involutæ, deinde per maturitatem granis piperis duplo majores, cum umbilico triſulcato, nigræ & pulvere cæruleo conſperſæ, pulpa ſubruſa refertæ, ſapore acri, aromatico, reſinoſo, dulci, tria oſſicula continente oblonga, anguloſa, dura, ſemine oblongo feta, quibus ſingulis totidem veſiculæ ſucco reſinoſo turgidæ adhærent. Fructus maturitatem niſi anno ſecundo non conſequuntur: ita ut aliquando fructus trium annorum in eadem arbore conſpiciantur. Quædam ſunt Juniperi arboreſcentis ſpecies quarum baccæ non ſphæricæ ſunt ſed oblongæ & ſubrotundæ: aliis quoque baccæ ruſeſcunt. In calidis regionibus ex Junipero arboreſcente reſina ſponte vel per corticis inciſiones ſtillat quæ Sandaracha, vernix & gummi Juniperinum dicitur: de qua ſuo loco mentionem fecimus.

Omnes Juniperi partes odoratæ ſunt & in uſum medicum veniunt, nempe radices, lignum, folia, baccæ.

Analyſi chymica, ex baccarum Juniperi maturarum & contuſarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris primo limpidi, baccarum odorem & ſaporem referentis, acidi ſubauſteri, deinde magis ac magis auſteri, tandem ruſeſcentis, empyreumatici, ℔ij. ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. olei eſſentialis, limpidi, ruſeſcentis ʒij. gr. xlviij. humoris primo ruſeſcentis, tum impenſe acidi, tum ſalſi, urinoſi, deinde ruſi, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥iij. ʒij. gr. liiij. olei ruſi, ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ix. gr. xxvij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gr. lx. ex quibus ſalis fixi alcali ʒiiij. gr. xxxviij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij. ʒvj. gr. xv. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij.

Baccarum contuſarum ℔vj. per biduum in aquæ limpidæ ℔xxxvj. maceratæ, igne vehementi diſtillatæ præbuerunt olei eſſentialis limpidi ʒvij. extracti ℔j. ʒiiij. Maſſa craſſa reſidua poſt debitam expreſſionem & exſiccationem pendebat ℔iiij. ℥xiiij. ex quibus olei eſſentialis limpidi flaveſcentis ʒvij. olei vero craſſi, ruſi ℥vj. ʒj. gr. liiij. diſtillata ſunt. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥xv. ʒvj. quæ poſt calcinationem reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. lx. Liquores vero proliciti pro majori parte acidi auſteri erant, ſub finem nonnihil alcalini urinoſi. Unde liquet baccas Juniperi parum terræ, plurimum vero olei tum tenuis eſſentialis, tum craſſi, tum etiam fixi, ut ita dicam, continere, quod nonniſi diuturna calcinatione elevatur & comburitur: ſalem autem eſſentialem aluminoſo-tartareum obtinent.

Si baccæ contuſæ diutius in aqua macerentur, fermenteſcunt, & humor

vinosum odorem saporemque contrahit, qui debite distillatus spiritum ardentem fundit, nihil vero aut perparum olei essentialis.

Ligni Juniperi ℔v. multum liquoris acidi austeri præbuerunt: olei essentialis limpidi circiter ℥j. ʒiiij. olei rufescentis & spissi syrupi ad instar ℥ix. cinerum vero debite calcinatorum ℥ij. ʒiiij.

Summitatum viridium Juniperi ℔v. præter liquorem acidum austerum ac tandem nonnihil alcali urinosi, præbuerunt olei fluidi tum limpidi, tum rufi ℥viiij. ʒiij. gr. iij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlij. lixivio extracta sunt.

Baccæ itaque majorem olei quantitatem fundunt, lignum minorem, minorem adhuc folia & summitates.

Juniperi baccæ apud Germanos in culinis conditturæ nomine frequenter adhibentur & ab Ettmullero & aliis aroma Germanorum appellantur: apud nos vero medicamenti tantum rationem habent. Potenter resolvunt, discutiunt, attenuant, calefaciunt, abstergunt & roborant. Ventriculo frigido prosunt, pituitam quæ in illo coit digerunt, flatus inde ortos discutiunt, colicos dolores sedant, ciborum concoctionem juvant, urinam promovent, viscidum mucum renibus aut vesicæ inhærentem abstergunt, & expellunt, calculos & arenulas hoc muco irretitos & in his partibus morantes foras amandant, & eo nomine lithiasim earum usu præcaveri dicitur. Viscidam pituitam pulmonum glandulas infarcientem resolvunt & expectorationem promovent, tussi medentur, & asthmati humido. Utiles sunt in affectionibus catharrosis, & in mensium suppressione conducunt. Sanguinis fluiditatem restituunt, motum augent, sudorem excitant, venenis coagulantibus resistunt; & merito Theriaca rusticorum a nonnullis vocantur. Verum non ideo, ut nonnulli volu t, pro panacea omnibus in morbis usurpandæ sunt: conveniunt tantummodo in pituitosis affectionibus & ubi fibrarum atonia aut imbecillitas deprehenditur: alioquin sanguinis æstum augent, partibus solidis ardorem & phlogosim inferunt. Unde sæpius videre licet urinæ suppressionem aut ardorem earum usum subsequi, ventriculi inflationem, ructus & flatuum majorem copiam produci, ubi nempe ventriculus, intestina, renes ardore aut inflammatione laborant.

Ad ʒj. præscribuntur per diem identidem esitandæ; vel contusæ in aqua bulliente Theæ instar macerantur, & infusum ante cibum propinatur calidum ad ciborum concoctionem promovendam; aut in vino per noctem macerantur, & calculosis mane jejuno ventriculo colatura exhibetur. Sic S. Paulli plurimos a jugi nephritico dolore vindicasse asserit. Quidam Laurentius Rostochiensis Professor, narrante eodem, quotidie circiter pugillum unum baccarum comedebat, quo simplici medicamento obtinuit, ut non solum arenulas, sed calculos minutulos, imo etiam lentis magnitudinem æquantes, si non sine omni molestia, attamen dolore, excreverit, cum ante usum harum baccarum sæpe oppido male se habuisset.

Observandum est baccas Juniperi comestas aut earum essentialis olei guttulam deglutitam urinam violarum odore imbuere, non secus ac Terebinthina vulgaris & stillatitium ejus oleum.

Non

Non ſemper tamen tutus eſt granorum Juniperi uſus in calculoſis. Imo Carolus Piſo *in ſuis Obſervationibus, ſect. 4. c. 2. Obſerv. 105. p. 319.* ſcribit pulverem granorum Juniperi ſemper ipſi ſuſpectum fuiſſe, quod ab illius uſu diuturno urinæ tandem cruentæ emittantur. Simon Paulli baccarum defenſionem ſuſcipit, cruentam mictionem calculorum aſperitatibus tribuendo. Quod quidem reipſa verum eſſe poteſt. Attamen ſæpius obſervavi, uſum baccarum urinas ardentes & flammeas excitare, renum dolores, urinæ ardorem producere, ac tandem in cachecticis & hydropicis, ubi adeſt in viſceribus inflammatoria diſpoſitio, urinæ notabilem imminutionem. Unde non facile hujus diuretici uſum ſuadeo, niſi prius viſcerum craſis rite perſpecta ab omni æſtu & inflammatione libera deprehendatur. Eadem cautione opus eſt in quibuſdam ventriculi affectionibus, inappetentia, flatulentia, difficili ciborum concoctione, nauſea, vomituritione, quæ ſæpiſſime ſunt renum ægritudinis ſymptomata, his enim in ventriculi affectionibus ſymptomaticis nocet baccarum uſus qui in iiſdem prodeſt cum idiopathicæ ſunt.

Baccæ apud Germanos velut ſingulare remedium ad graſſantia peſtilentiæ contagia depellenda commendantur: comeſtæ ſolæ, vel aceto maceratæ.

Ob tot ac tantas Juniperi baccarum virtutes, diverſa præparata ex his conficiuntur, aqua Juniperi diſtillata, vinum Juniperinum, ſpiritus per fermentationem extractus, oleum eſſentiale, Rob ſeu extractum, Elixir.

Inter præparata ex baccis aqua ſeſe offert quæ ab Ettmullero colicis & nephriticis admodum utilis prædicatur, urinam ciendo, vias urinarias abſtergendo, moderate eaſdem ſtimulando, & in primis diſpoſitionem calculoſam renum corrigendo, ſi jejuno ventriculo potetur per balneum mariæ diſtillata, ad ℥iiij. vel ℥vj.

Vinum Juniperinum paratur ex baccis contuſis cum affuſa aqua fermentatis donec vinoſum odorem ſaporemque referant: potum præbet haud ingratum & quibuſdam in Galliæ locis familiare ruſticis deficiente vino, & in frigidis ventriculi, inteſtinorum & renum affectionibus utillimum. Ex hoc fermentato liquore ſpiritus ardens extrahitur commendatus in affectionibus capitis & nervoſarum partium, interne & externe adhibitus: intus ſumptus urinam potenter movet.

Oleum eſſentiale & Rob, ſeu extractum Juniperi ſic præparantur. Recipiuntur libræ octo baccarum Juniperi recentiorum & ſucculentarum; affundantur aquæ limpidæ ℔xxiiij. Macerentur per duos treſve dies in loco calido. Poſtea per veſicam cupream igne vehementi diſtillatio inſtituatur, cum aqua olei eſſentialis fragrantiſſimi odoris, & flavi coloris unciæ tres ad ſummum prodibunt. Quod relinquitur in veſica, decoctum per pannum tranſcoletur & leni calore inſpiſſetur. Ita obtinetur Rob ſpiſſioris conſiſtentiæ, coloris ex flavo fuſci, ſaporis amarodulcis, balſamici. Oleum eſſentiale Juniperinum in ſpiritu vini rectificatiſſimo ſolutum inſigne diureticum eſt, emmenagogum & carminativum, quod cum infuſis foliorum Theæ vel cum vino Hiſpanico ſumitur ad guttas aliquot vel etiam elæoſaccharum ex hoc oleo eſſentiali paratur cum ſaccharo, ſicque facile cum aquoſis liquoribus admiſcetur. Externe in unguentis nervinis & antiparalyticis uſurpari poteſt. Michael Alberti *in ſua introductione in Medicinam*, baccarum

oleum aut ſpiritum non ita facile & liberaliter in nephriticis morbis admitti debere pronuntiat: quoniam acriorem qualitatem habent, valde calefaciunt, & ſanguinem impetuoſius exagitant: quapropter ea ad uſum externum reſervanda ſuadet.

Rob Juniperinum quod extractum & mel Juniperinum ratione conſiſtentiæ, Theriaca Germanorum ratione virtutum, oleo & ſpiritu magis temperatum eſt, & ideo multo magis uſitatum. Præſtantiſſimam præbet medicinam ad imbecillem ventriculum roborandum, ad dejectum fibrarum ventriculi tonum reſtituendum, ad præſervationem a calculo, & ab hydrope. Senibus prodeſt qui veſicæ vitiis, urinæ difficultatibus & imbecillitatibus ventriculi & inteſtinorum obnoxii ſunt. Urinam blande provocat, menſes movet, ſudores quoque nonnumquam propellit & vis alexipharmaca & antipeſtilentialis ipſi tribuitur, ſi cum ceteris cardiacis & alexiteriis medicamentis conſocietur, unde frequenter loco mellis in electuariis ſtomachicis, antinephriticis & alexipharmacis uſurpatur. Ad ℥j. in vino Hiſpanico, aceto, aqua Cardui benedicti aut alio liquore conveniente exhibetur, vel mane jejuno ventriculo, vel ante aut poſt cibum.

Ex hoc melle Juniperino cum ſ. q. ſpiritus Juniperini ſupradicti diluto, paratur elixir Juniperinum, ſtomachicum & diureticum inſigne. Doſis cochlear. j. Ex baccis Juniperi contuſis & in axungia ſuilla decoctis unguentum fit adverſus porriginem, vulgo, *Teigne*, a D. Chomel plurimum laudatum. Humores identidem evacuandi ſunt blando cathartico ex Aquilæ albæ & Diagridii ana granis vj. vel viij.

Juniperi folia ſeu ſummitates rarius in uſum veniunt. Fridericus Hartmannus *in notis ad Schroderum* & S. Paulli poſt Matthiolum & Hartmannum lixivium proponunt ex earum cineribus cum vino factum adverſus hydropem. Ettmullerus ſcribit eaſdem ſummitates ſeu turiones alvum laxare eodem modo ac turiones Sambuci.

Magis familiaris eſt uſus ligni Juniperini. Ob ſuaveolentiam commendatur incenſum ad aerem pravis halitibus inquinatum emendandum & odores noxios & contagioſos arcendos. Sudorifera virtus huic ligno tribuitur, ejus ſcobis in decoctis ſudoriferis a nonnullis uſurpatur adverſus catharros & luem veneream; & ſcobi Guaiaci vix cedere credunt. Ex eadem ſcobe in aqua diu macerata cum ſale, oleum eſſentiale flaveſcens & fragrans diſtillatione per veſicam aheneam extrahitur ſudoriferum ſimul & diureticum. Ex eodem ligno per retortam diſtillato oleum rufum nigrumve empyreumaticum elicitur oleo cadino dicto non diſſimile. Hoc autem cadinum oleum recipitur ex truncis & ramis Oxycedri & Juniperi arboreſcentis in quibuſdam furnis huic uſui deſtinatis, combuſtis. Externe illitum potenter reſolvit. Utile dicitur impetigini, capitis porrigini, pecorum etiam ſcabiei & ulceribus quibus a tonſione infeſtantur.

Baccæ Juniperi uſurpantur in Elixir vitæ *Fioravanti*, Elixir peſtilentiali *Sennerti*, Elixir aſthmatico *Zuelferi*, in opiata *Salomonis*, Antidoto Orvietano *Ph. Reg* Oleo ſcorp. comp. *Matthioli*. Rob ſeu extractum mellagineum in Theriaca reformata *Ph. Reg.* & antidoto orvietana *Frid. Hoffmanni*. Oleum Juniperi eſſentiale uſurpatur in Balſamo vulnerario Metenſium *Schroder.* vulgo, *Beaume vert de Feuillet*.

K E I R I.

KEIRI, Cheiri, Leucoium & Leucoion luteum, *Off.* Leucoium luteum vulgare, *C. B. P.* 202. Leucoium luteum: vulgo, *Cheiri* flore ſimplici, *J. B.* 2. 872. *J. Raii* 782. Leucoion luteum, *Dodon. Pempt.* 160. Viola lutea, *Tragi* 560. Viola petræa lutea, *Tab. Icon.* 305. Leucoium aureum, *Matthiol*: vulgo, *Violier* ou *Giroflier jaune*, & flos *Giroflée jaune*.

Radicibus, ſurculiſque ſeu ramulis ubertim fruticantibus luxuriat, lignoſis, albicantibus, quos obſident folia nullis appenſa pediculis, crebra, unciali & ampliore longitudine, ex anguſto principio ſenſim dilatata, virentia aut caneſcentia, idque maxime prona parte, ſapore ſubacri. Flores edit ſuaveolentes, ſapore parum grato, ſubacri, ſubamaro, cruciformes, quatuor ſcilicet petalis luteis conſtantes, ſtaminibus ſenis & piſtillo palleſcentibus, in medio penitus fere latentibus. Succedunt fructus ſeu ſiliquæ longæ, compreſſæ, in duo loculamenta diviſæ, cum ſepto intermedio, cui valvæ adhæreſcunt, & ſeminibus planis, orbiculatis, rufis, guſtu acri amaro. In pervetuſtis muris, ruderibus & ſaxoſis locis libentius naſcitur: ſeritur & in hortis juxta parietes & muros. Flores potiſſimum in uſum veniunt. Keiri folia ſaporis ſunt amari, herbacei, ſubſalſi: & eorum ſuccus chartam cæruleam rubro colore tingit.

Analyſi chymica, ex florum Keiri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & inſipidi, obſcure acidi ℥vj. ʒj. gr. xlviij. humoris aliquantiſper empyreumatici, primo ſubacidi, deinde magis ac magis acidi ac tandem auſteri ℔iij. ℥xiiij. ʒvij. gr. xxiiij. humoris rufi, turbidi, empyreumatici, manifeſte acidi, & nonnihil alcali urinoſi ℥j. ʒvij. gr. xviij. humoris rufi, ſale volatili urinoſo imprægnati ʒv. gr. xxiiij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. xxx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi ʒiiij. gr. xxiiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒvij. in calcinatione ℥iij.

Keiri ſcatet ſale ammoniaco cum multo ſulphure tum tenui, tum craſſo conjuncto.

Flores Keiri attenuant, diſcutiunt, abſtergunt; dolores mitigant, utero ſpeciatim dicantur; menſes cient, ſecundinas & fetum pellunt. Laudantur quoque tamquam diſcutiens in apoplexia & paralyſi medicamentum. Folia & flores macerantur ad M. j. per 24. horas in vini ℔j. pro duabus doſibus mane & ſero propinandis: vel in aqua communi decoquuntur ad viſcerum obſtructiones. Semen ad ʒj. vel duas intus ſumitur. Ferunt hoc ſemen magna doſi ſumptum, non ſolum fetum vivum pellere, ſed vivum enecare, & enecatum ejicere. De ejuſdem plantæ ſucco ſimile quid Ebrodunenſis herbarii auctores tradunt, prudenterque admonent eumdem exhibendum non eſſe niſi in ſumma neceſſitate conſtitutis.

Conſerva florum Keiri in officinis parari ſolet. Eam cum ejus aqua diſtillata crebro ſumptam, præſervare ab apoplexia & paralyticos juvare Camerarius auctor eſt. Hieronym. Reuſnerus in obſervationibus a Vvelſchio edi-

editis refert Epiſcopum quemdam Tridentinum ad præſervationem ab apoplexia & paralyſi iiſdem feliciter uti.

Oleum per infuſionem eſt floribus præparatum quod potenter reſolvit & rheumaticos dolores ſedat. Eodem in Italia ad facilitandum partum regio pubis inungitur.

LACTUCA.

LACTUCA a lacteo, quem fundit dum abrumpitur, ſucco dicta, plurimis habet varietates. Summa illius duo genera diſtinguuntur, ſativum & ſylveſtre. Sativum rurſus ratione magnitudinis, coloris & figuræ varium eſt & multiplex: album, nigrum, rubrum, capitatum, criſpum, læve, laciniatum. At vero tres præcipue Lactucarum ſativarum ſpecies frequentiorem in uſum veniunt, tum in alimentis, tum in medicamentis: Lactuca nempe ſativa non capitata, ſativa capitata, & Lactuca Romana. Inter ſylveſtres Lactuca ſylveſtris coſta ſpinoſa frequentius apud nos uſurpatur.

LACTUCA ſativa, non capitata, *Off.* Lactuca ſativa, *C. B. P.* 122. *Inſt. R. H.* 473. Lactuca ſativa, vulgaris, non capitata, *J. B.* 2. 997. Lactuca ſativa, folio Scariolæ, *Lobel. Icon.* 241. vulgo, *Laituë.*

Radice eſt longa, craſſa, pluribus ſtipata fibris: foliis oblongis, latis, rugoſis, lævibus, pallide virentibus, lacte aquoſo prægnantibus, cum primò adoleſcit, grato, tandem amaro, ubi cauleſcit planta: caule firmo, craſſo, terete, folioſo, ſeſquicubitali & altiore, ramoſo, cujus rami adhuc diviſi & in latam effuſi comam flores in ſummitate gerunt parvos, ſemifloſculoſos, ſeu plurimis conſtantes ſemifloſculis luteis, embryoni inſidentibus, & calyce ſquamoſo oblongo tenui comprehenſis: quibus ſuccedunt ſemina papposa, parva, utrinque acuminata, oblonga, compreſſa, coloris cinerei. Tota planta vulnerata ſimilem aquoſo lacti ſuccum effundit. Seritur in hortis.

LACTUCA ſativa, capitata, *Off.* Lactuca capitata, *C. B. P.* 123. & *Inſt. R. H.* 473. Lactuca ſativa, vulgaris capitata, *J. B.* 2. 997. Lactuca ſativa, ſeſſilis ſive capitata, *Lobel. Icon.* 242. vulgo, *Laitue pommée.*

Folia huic breviora, latiora, extrema circumſcriptione rotundiora, quam ſativæ vulgari, plana & lævia, quæ brevi in caput rotundum conglobantur, Braſſicæ capitatæ in modum: ſemen priori ſimile, ſed nigrum.

Dodonæus Lactucam ſativam culturæ mangonio folia ita mutare ſcribit, ut vel criſpentur, vel ita in ſe contrahantur, ut capitatam Braſſicam æmulari videantur. Ejuſdem ſententiæ J. Bauhinus etiam eſſe videtur. Verum J. Raius tum figuram foliorum, tum ſeminis colorem, ſi perpetuo niger ſint, nec unquam mutetur, differentiam ſpecificam arguere contendit; & in eadem ſententia Cl. Tournefortius fuiſſe videtur qui ſpecies capitatas & criſpas a ſativa vulgari diſtinguit.

Toto anno ſeritur in hortis olitoriis. Dum adhuc tenella eſt, evellitur, & alio fundo probe ſtercorato plantatur; ſic majori foliorum copia luxuriat, & magis capitata, ſeu, ut ajunt, pomata evadit.

Alia Lactucæ capitatæ ſpecies elegantior paucis abhinc annis lautioribus menſis in acetariis apponitur cujus color ex albo purpureo & luteo variegatur.

gatur. Dicitur a Cl. Tournefortio, Lactuca sativa, maxima, austriaca, capitata, variegata, *Inst. R. H.* 473. Lactuca caryophyllacea vulgo, *Horti Lugd. Batavi*: vulgo, *Laitue panachée*, *Laitue de Silesie*.

Analysi chymica, ex Lactucæ capitatæ foliorum tenerorum & nondum in caput comprobatorum ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & sapore virentem herbam referentis, subsalsi, obscure alcali urinosi absque ullo acidi indicio ℥viij. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris turbidi albicantis, primo leviter fœtentis, subsalsi & urinosi, deinde magis ac magis empyreumatici, alcali urinosi manifeste, ac tandem sale volatili urinoso copioso imprægnati ℔iiij. ℥vij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. l. olei ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxxvj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒj. gr. lviij. in calcinatione ℥j.

Ex totius Lactucæ capitatæ capitum cum radicibus ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi odore & sapore Lactucam & herbam virentem referentis, tum obscure subsalsi & obscure alcali urinosi, tum leviter subacidi ℔j. ℥v. ʒv. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, tum obscure salsi & alcali urinosi, tum obscure subacidi ℔ij. ℥xij. ʒij. gr. xxxvj. humoris fusci, empyreumatici, salsi, tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒiiij. gr. vj. salis volatilis urinosi concreti ʒij. gr. liiij. olei spissi ad instar extracti ʒiij. gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xxiiij. in calcinatione ʒiiij. gr. xxxvj.

Foliorum Lactucæ capitatæ tum virentium, tum albicantium, demptis caulibus & medulla ℔v. præbuerunt in distillatione humorem salsum, urinosum, copiosum, absque ullo acidi manifesti indicio: salis volatilis urinosi concreti gr. lx. olei spissi syrupi ad instar ʒiij. massæ nigræ ℥j. ʒiiij. gr. xxxiiij. cinerum ℥j. gr. xxiiij. salis fixi alcali ʒiiij. gr. xxxvj.

Lactucarum capitatarum caulis seu medulla ad ℔v. distillata humorem tum alcali urinosum, tum acidum præbuit: salis volatilis urinosi concreti gr. xxxvj. olei ʒiiij. massæ nigræ ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. cinerum ʒvij. gr. lxvj. salis fixi alcali ʒv. gr. xlviij.

Lactucarum capitatarum radices ad ℔v. distillatæ præbuerunt humorem tum acidum copiosum, tum alcali urinosum: olei ʒiiij. nihil salis urinosi concreti: massæ nigræ ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. cinerum ʒiij. gr. xxxvj. salis fixi mere alcali ʒv. gr. l.

Ex seminum Lactucæ capitatæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris tum salsi & obscure acidi, tum manifeste alcali urinosi & sale alcali urinoso copioso imprægnati ℔j. ℥iij. ʒvj. gr. liiij. olei ℔ij. ʒvij. gr. xxxix. salis alcali volatilis ʒij. gr. lxx. massæ nigræ ℔j. ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. cinerum ℥vj. ʒj. gr. xlij. salis alcali fixi ʒij. gr. lviij.

Totius Lactucæ capitatæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primo alcali urinosi, deinde tum alcali, tum acidi, magis ac magis manifesti ℔iiij. ℥x. ʒv.

gr. ix. olei adiposi ℥j. ʒj. massæ nigræ ℥ij. ʒvj. gr. vj. cinerum ℥j. ʒvj. gr. liiij. salis fixi mere alcali ℥j. gr. xxv.

Succus ex Lactucis capitatis expressus plurimum humoris præbuit limpidi, fatui, qui plantæ saporem & odorem referebat: deinde humorem alcali urinosum cum aliqua acidi occulti portione: tandem humorem empyreumaticum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum & sale urinoso copioso imprægnatum. Massa residua foliorum Lactucæ capitatæ ex quibus succus fortiter & accurate expressus fuerat ad quantitatem ℔v. distillata præbuit humorem tum salsum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum: salis volatilis concreti gr. xiiij. olei ʒvj. massæ nigræ ℥ij. ʒvij. cinerum ℥j. ʒiiij. gr. lxiiij. salis fixi alcali ʒvj. gr. xlviij.

Decoctum Lactucarum aqua coctarum transcolatum & ad extracti liquidi seu syrupi consistentiam in vase aperto redactum, in distillatione liquorem primo acidum austerum, deinde empyreumaticum, urinosum & sale alcali urinoso copioso imprægnatum præbuit. Unde concludere licet sales volatiles urinosos plantarum, ceteris principiis involutos, neque diuturna coctione, neque lenta humoris evaporatione in vase aperto exhalari, imo fortiori igne indigere ut evolvantur, aut potius fortasse ut producantur.

Lactucæ capitatæ exsiccatæ dum igne aperto comburuntur fulgurationes identidem emittunt, non secus ac nitrum in carbones projectum producere solet.

Ex tot diversarum Lactucæ partium analysibus aut aliis tentaminibus institutis sequitur Lactucas salem essentialem continere nitrosum ammoniacalem, qualis exsurgit ex mistura spiritus nitri & salis volatilis urinosi. Sal ille mediocri olei portione, multo phlegmate, & exigua admodum terræ portione involvitur. Mirum sane hanc plantam aquosam & fere insipidam tantam salis volatilis urinosi copiam in analysi præbere, ut plurimas plantas longe sapidiores hujus salis copia superet. In ea sal acidus alcali urinoso ita obruitur ut in nonnullis analysibus vix detegi possit, & succus Lactucæ chartæ ceruleæ colorem non mutet. Vel potius sal essentialis nitrosus hujus plantæ nitro seu Salipetræ prorsus similis sal salsus est qui nullum acidi aut alcali indicium præbet, at distillationibus per ignem in alcalinum salem tum fixum, tum volatilem fere totus convertitur: eodem plane modo ac in nitri cum pulvere carbonum deflagratione in vasis clausis peracta observare licet: ubi nitrum non modo salem fixum alcalinum copiosum relinquit, sed etiam humorem sale volatili urinoso copioso imprægnatum distillatione fundit. Hæc nitri salis transmutatio in salem alcali fixum & volatilem fuse describitur *in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni* 1717. ubi de acidorum salium in sales alcali transmutatione egi.

His in Lactucæ analysibus Academici Parisienses primario deprehenderunt quosdam liquores ex plantis distillatos acidi & alcali salis notas indiscriminatim præbere, nempe cum aliis liquoribus acidis aut alcalinis permistos pariter ebullire, cyaneam Heliotropii tincturam rubram efficere, & limpidam Mercurii sublimati corrosivi solutionem turbidam, lacteam vel etiam spissam & grumescentem reddere, ac, ut ajunt, præcipitare. Quibus experimentis acida & alcalia in ejusdem liquoris sinu pacifice & sine ulla effervescentia aut mutua

lucta

lucta sæpius recondi perceperunt. Reipsa liquores mere acidos, aliosque mere alcali urinosos ex plantis extractos miscuerunt absque ulla effervescentia. Pariter acetum distillatum & spiritus urinæ simul misti nullo modo fermentescunt: attamen si sal volatilis urinæ rectificatus, ut ajunt, aqua limpida solvatur, & solutioni acetum distillatum affundatur, vehemens ex hac miscela exsurgit effervescentia. Diversorum horumce effectuum ratio in eo posita est, quod in spiritu urinæ aut in aliis alcali urinosis liquoribus ex plantis aut ex animalibus extractis sales urinosi plurimis oleosis involvantur partibus, quibus spiculorum acidorum ingressus intra salium alcali urinosorum poros prohibetur. Unde sæpius ambo sales acidi & alcali in eodem liquore innatant, sed non intime permiscentur, nec in se invicem agunt. At vero si sali volatili urinæ rectificato aqua soluto acidus liquor affundatur, ambo liquores fermentescunt, quia salinæ urinosæ moleculæ rectificatione oleosis particulis fere spoliatæ fuerunt, sicque liberum spiculis acidis ingressum intra suos poros præbent, unde exsurgit effervescentia seu tumultus qui mutuam horum salium & intimam conjunctionem comitatur & transmutationem in alium salem neutrum seu salsum, ut vocant.

Lactuca Romana, *Off.* Lactuca Romana, longa, dulcis, *J. B.* 2. 998. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca folio obscurius virente, semine nigro, *C. B. P.* 123. Lactuca folio obscurius virente, *Dod. Pempt.* 644. Lactuca Intibacea, *Gerard*: Lactuca Regia: vulgo, *Laitue Romaine*, *Chicons*.

Folium huic angustius est & productius, planum & minime rugosum aut bullatum, modice sinuatum, & inferna parte secundum costam spinulis armatum. Flore est & caule Lactucæ vulgaris, sed semine succedente nigro. Folia dum adolescunt paleaceo simul collecta vinculo alligantur; & sic candidissima redduntur & fragili teneritudine ceteras vincunt. In hortis olitoriis ad mensarum usum seritur.

Analysi chymica, ex foliorum Lactucæ Romanæ candidissimorum & tenerorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbam virentem referentis, subacidi ℔j. ℥xj. ʒij. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subausteri ℔j. ℥xiij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, odore leviter empyreumatico, tum acidi, tum subsalsi & leviter alcali urinosi ℥ij. gr. xlviij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvij. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei syrupi ad instar spissi ʒij. gr. xxiiij. Massa nigra pendebat ℥j. ʒv. gr. vj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. x. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒij. gr. x. in calcinatione ʒvj. gr. lxviij.

Lactuca Romana prioribus magis sapida est: sale essentiali nitroso ammoniacali donatur haud dissimili, sed paulo majori copia, & in quo acidus sal paulo magis evolutus est.

Inter olera Lactucæ sativæ primas ab omni ævo tenent. Ut enim gratissimæ sunt in acetariis crudæ & in jusculis elixæ, sic in medicis usibus salutares deprehenduntur. Refrigerant, humectant, & familiare præbent alimentum medicamentosum juvenibus & biliosis naturis perutile. In ventriculo facile concoquuntur, præsertim si aqua pro potu huic cibo consocietur. Nam

chylum

chylum efficiunt multum, blandum, dilutiorem, fluidiorem, minime æstuosum. Sanguinem paucum quidem gignunt, sed laudabilem, fluidum, minime acrem, minime æstuantem. Humorum acrimoniam demulcent, bilis effervescentiam, sanguinis & humorum æstum compescunt, sitim egregie restinguunt: quare æstivis temporibus passim in frequentissimo usu habentur.

Veteres conciliandi somni causa, ultima mensa illis vescebantur; postea mutato ordine, Domitiani tempore ab illis Promulsidem (*entree de table des Romains*) auspicabantur. Ideo quærit Poeta Martialis, *Lib.* 13. *Epigr.* 2.

Claudere quæ cœnas Lactuca solebat avorum,
Dic mihi cur nostras inchoat illa dapes.

Galenus quoque hoc olere ut familiarissimo cibo & juvenis & senex usus fuit. De seipso refert, se in juventute, quoniam assidue os ventriculi bile effervescebat, æstus moderandi gratia Lactucas assumpsisse; cum declinante jam ætate noctes insomnes ageret ob studia longiora & raro intermissa, unicum præsentissimum adversus immoderatas vigilias remedium Lactucas vespere comestas fuisse. Cum vero dentes ipsi deteriores esse cœperunt, ita ut mandi crudæ citra molestiam non possent, easdem in aqua elixas comedisse.

Hanc Lactucarum vim anodynam quotidie experimur, quæ quidem non a quodam narcotico & noxio principio dependet, ut nonnulli opinati sunt; sed ab aquoso suo succo nitroso, quo humorum effervescentiam temperare valent, ventriculi, hepatis, renum ceterorumque viscerum ardorem & æstum mitigare, eorum fibras nimis crispatas & vividius oscillantes laxare, sicque functiones omnes ac proinde somnium in integrum restituere. Convalescentibus agrypnia adhuc laborantibus olim Lactucæ offerebantur, teste Lucio Junio Columella:

Jamque salutari properat Lactuca sopore,
Tristia quæ relevat longi fastidia morbi.

Alvum blande emolliunt. Ideo veteres eas prima mensa sumebant, ut videre est apud Martialem Poetam, *L.* 11. *Epigr.* 53.

Prima tibi dabitur ventri Lactuca movendo
Utilis. . . . .

Siccioribus alvi constitutionibus summi sunt levaminis sive crudæ sive coctæ sæpius comestæ, ac proin hypochondriacis scorbuticisque, quibus diuturnior alvi adstrictio non pauca inducit symptomata. Egregio id exemplo hypochondriaci cujusdam a Josepho Lanzonio *in Ephemerid. Germanic. Dec.* 3. *ann.* 2. *Observation.* 34. allegato confirmatur. Ille malo ejusmodi a longo tempore affectus cum insigni ventriculi imbecillitate, anxietate a pastu, respirandi difficultate, aurium tinnitu & flatibus copiosis in ructus erumpentibus, frequenti demum Lactucarum tam in prandio quam in cœna usu sanatus est.

Ejusdem constitutionis & Augustus Imperator fuisse videtur qui pristinam valetudinem, narrante Plinio, *L.* 19. *Cap.* 8. Lactucarum esu recuperavit ex consilio Archiatri sui Antonii Musæ: cui idcirco Romanus Populus statuam juxta ædem Æsculapii erexit, narrante Suetonio.

Hæc Lactucarum præstantia adversus malum hypochondriacum a Simonis Paulli votis *in Quadr. Botanic.* commendatur. Optabat enim ut multi ad

maris

maris Baltici oras vel littora ſitorum accolarum, ſi non crudis, at coctis veſcerentur eis, & a multis morbis vindicarentur, quos diuturnior alvi adſtrictio mali hypochondriaci comes & aſſecla invehere ſuevit. Eamdem Lactucarum in malo hypochondriaco virtutem quotidiana comprobat experientia: ſiquidem plurimos vidimus melancholicos & hypochondriacos aſſiduo earum crudarum coctarumve uſu, carnium eſu & vini potu prorſus interdictis, plurimum ſublevatos & ſanatos fuiſſe. Fuere Medici qui ſanguinem multum a Lactucis generari tradiderunt: quod quidem ipſis vitio vertendum non foret. Hac fretus opinione Simeon Sethi monet eſum vitandum illis qui ſanguinem exſpuunt. At cum Galeno opinamur Lactucas ſanguinem non quidem multum producere, ſed chylum laudabilem efficere fluidum, tenuem, aquoſum, quo ſanguinea moles optime diluitur, extenditur, rareſcit, & fluidior evadit; ſicque ſanguinis molem, non quantitatem augent. Utiliter autem ſanguinem exſpuentibus præſcribuntur ad eorum ſanguinis acrimoniam demulcendam, fervorem compeſcendum. Eadem ratione lac augent nutricibus, quibus propter ſuccorum craſſitiem aut æſtum lac vel deficit, vel parcius ſuccedit.

Galenus ſuccum refert e Lactucis expreſſum & ad cochlearium quatuor ſeu ℥ij. quantitatem intus ſumptum, non ſecus ac Cicuta & Papaver hominem interficere: quamvis folia majori copia, quam pro ſucco quatuor cochlearium exprimendo opus eſt, comeſta, damnum nullum inferant: ſed Galenus aut vulgarem ſuo tempore opinionem inexpertus tantummodo refert, aut Lactucarum quæ ſuo ſub cælo naſcebantur vires, a noſtris prorſus erant diverſæ: quandoquidem noſtrarum ſuccus non modo tuto ſed & ſalubriter quotidie propinatur.

Lactucas ſemen minuere veneriſque impetus cohibere nonnulli ſuſpicati ſunt. Hinc a Pythagoricis Lactucæ quoddam genus Ευνέχιος ideſt caſtrata, & ἄστυτις id eſt ſterilis & infecunda dicitur, quia viros eunuchorum inſtar reddit, mulieres vero ſteriles. Hinc Callimachus Poeta fingit Adonin a Venere inter Lactucas ſepultum fuiſſe: & Eubulus comicus Lactucas νεκυῶν βρῶμα mortuorum cibum vocat. Quæ opinio apud Romanos multorum animis adeo inhærebat, ut Auguſti temporibus plurimis religio eſſet Lactucis veſci, narrante Plinio *Lib.* 19. *c.* 8. quam Imperatoris exemplum prorſus delevit. Revera Lactucæ venereos appetitus non accendunt, imo humores contemperando minuunt, ſed non prorſus extinguunt. Nihil igitur de illis timeant conjuges qui progeniem expetunt; licet utiliter largiſſime vorandæ præſcribantur illis qui cœlibatui ex voto ſunt addicti, aut illis qui in matrimonio nimis pruriunt, ne ſcilicet ex immodica venere ſicceſcant. Quorum imbecillior eſt ventriculus & frigidior ab earum eſu abſtineant. Phlegmaticis & adſthmaticis quoque interdicuntur, & illis quibus viſus debilior contingit. Antiqua enim & vulgaris eſt opinio, crebriorem illarum eſum claritati oculorum officere.

Comeduntur crudæ æſtivis præſertim temporibus cum oleo, aceto & ſale. Nonnulli ad nimiam earum frigiditatem putatitiam corrigendam Chœrefolium, Dracunculum hortenſem, Naſturtium, Cæpas, &c. addunt. Sed hac non indigent emendatione. Imo hæc ipſa difficilius quam Lactucæ digeruntur. Quod quidem ex ructibus, quos ſtomachus poſt eorum eſum per ſat

longum

longum tempus emittit, harum herbarum odorem ſaporemque referentes, percipitur. Si quis Lactucarum concoctionem faciliorem & citiorem velit; aquam puram & limpidam ſuperbibat & a vino abſtineat.

Quidam exiſtimant Lactucas coctas crudis magis nutrire & ſalubriores eſſe, illis præſertim qui imbecillo ſunt ſtomacho. Alii contra ſentiunt cum Nonnio *L. De Re cibaria*, qui Lactucas a coctura nimiam humiditatem contrahere aſſerit, quæ ſtomachum exſolvere poteſt & laxiorem reddere: qua de cauſa, inquit, Hippocrates *L.* vij. *Epidemior.* inter cauſas choleræ morbi refert eſum Lactucarum coctarum, quia humiditate ſua nimia ſtomachum ſubvertunt. Verum crudæ juxta ac coctæ Lactucæ ſalutares ſunt, modo moderatus ſit earum uſus. Cum aqua & ſale coquuntur, addito nonnumquam butyri momento, vel in carnium juſculis.

Cum Lactucis apozemata & juſcula refrigerantia & humectantia præparantur. In decoctis pro clyſteribus ad refrigerandum & emolliendum frequenter præſcribuntur.

In Officinis proſtant ſemina Lactucæ quæ inter ſemina frigida minora recenſentur, nempe Lactucæ, Portulacæ, Endiviæ & Cichorii. Servatur & aqua Lactucæ diſtillata quæ utilis eſt ubi refrigeratione & humectatione opus eſt, & in julapiis & potionibus refrigerantibus recipitur. Emulſio ex ſeminibus Lactucæ in ejuſdem aqua parata cum ſyrupo Nenupharis aut Althææ urinæ ardorem mitigat, quietem nocturnam accerſit, & venerea inſomnia pellit.

℞. Radicum Cichorii, Acetoſæ, Nenupharis ana ℥j. folior. Lactucæ, Portulacæ, Oxalydis, Bugloſſ. & Cichor. albi ana M. j. Florum Violar. & Borragin. ana p. j. Bulliant in ℔ij. ad ℔jß. Sub finem coctionis adde quatuor ſeminum frigidor. major. contuſor. ℥j. Colatura dilue nitri purificati ʒj. ſyrup. de Nymphæa vel Granator. ℥ij. F. apozema pro quatuor doſibus quarta quaque hora propinandis. Ad refrigerandum, humectandum, incraſſandum & demulcendum.

℞. Pullum gallinaceum exenteratum, & decorticatum, demptis pedibus & capite, fruſtulum colli vitulini ad ℔ß. Coquantur in aq. limpidæ ℔vj. ad ℔iiij. Sub coctionis finem adde caput Lactucæ in quatuor partes ſectum, folior. Portulacæ, Betæ, Borragin. ana M. j. pro quatuor juſculis refrigerantibus & alterantibus horis medicis ſumendis.

℞. Radic. Tormentillæ, Biſtortæ ana ℥ß. Symhyti majoris ℥j. folior. Lactuc. Portulac. Plantag. Millefol. ana M. j. Roſar. rubrar. & Balauſtior. ana P. j. ſeminum quatuor frigidor. major. ℥ß. ſemin. Papaver. & Lactuc. ana ʒj. cum fruſtulo carnis vitulinæ vel bovinæ, vulgo, *le Trumeau*. Coquantur ex arte & fiant juſcula duo ad ſanguinem incraſſandum in hæmorrhagiis & alvi profluviis.

℞. Aquar. Lactuc. Portulac. & Oxytriphyll. ana ℥ij. nitri defæcati ℈ß. ſyrupi Granator. aut Berberis ℥j. F. julap. refrigerans & humorum æſtum temperans.

℞. Quatuor ſeminum frigidor. major. ana ʒß. ſemin. Lactuc. & Papaver. alb. ana ʒj. Contunde ut artis eſt ſenſim affundendo aq. Lactuc. ſtillatitiæ ℥vj. Expreſſione dilue ſyrup. de Nymphæa aut Althæa ℥j. F. emul-

ſio

ſio pro unica doſi hora ſomni ſumenda in vigiliis immodicis vel ſæpius in die iteranda in urinæ ardore, &c.

℞. Succor. defæcator. Lactuc. Portulac. & Plantagin. ℥iiij. ſyrup. de Symphyto vel de Hedera terreſtri ℥ß. F. julap. in exſpuitione cruenta & hæmorrhagiis.

In phrenitide, delirio, febri ardente S. Paulli applicat temporibus & ſuturæ coronali, necnon carpis linteum duplicatum vel triplicatum permadefactum aqua Lactucæ in qua nitrum cryſtallizatum ſolutum fuerit.

Uſurpantur Lactucæ omnes in ſyrupo de Cichorio compoſito, in electuario *Requies Nicolai* dicto, Unguento Populeo. Semina in ſyrupo Jujubino, *Ph. Reg.* reſumptivo ſeu de Teſtudinibus *ejuſdem*.

LACTUCA ſylveſtris coſta ſpinoſa, *Off.* Lactuca ſylveſtris coſta ſpinoſa, *C. B. P.* 123. *J. Raii Hiſt.* 222. & *Inſt. R. H.* 473. Lactuca ſylveſtris ſive Endivia multis dicta, folio laciniato, dorſo ſpinoſo, *J. B.* 2. 1003. Lactuca ſylveſtris, *Dod. Pempt.* 646. Seris domeſtica, *Lobel. Icon.* 234. Endivia Officinarum, *Quorumdam*: Scariola & Serriola, *Cordi*: vulgo, *Laitue ſauvage*.

Radicem habet quam ſativa Lactuca breviorem ac minorem: incondita promit per caulem folia oblonga, minora tamen & anguſtiora, ac utroque latere profundioribus inciſuris ſinuoſa, ſpinis duriuſculis ſecundum coſtam averſa & infima parte donata, amaro lacte prægnantia. Caulis cubitalis & major, in principio ſpinoſus, in ſummo multos abit in ramulos, quos flores ornant parvi, lutei, ſativæ Lactucæ æmuli, quibus ſuccedunt ſemina pappoſa, nigricantia, ſativæ ſimilia. Ad ſepes & agrorum margines reperitur. Naſcitur quoque in vineis & hortis in quibus olera feruntur. Tota planta in uſum venit.

Analyſi chymica, ex Lactucæ ſylveſtris ſemipedem altæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore herbaceo, primo obſcure ſubacidi, deinde manifeſte ſubacidi, ac tandem manifeſte acidi auſteri ℔iiij. ℥iij. ʒvij. gr. iij. humoris rufi, empyreumatici, tum ſalſi, ſubalcali, tum auſteri ℥ij. ʒij. gr. vj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒvj. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. xxxvj. olei adipoſi ℥j. ʒiij. gr. xxj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒv. gr. lx. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. xviij. ex quibus lixivio ſalis fixi alcali ʒvj. gr. xlij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒvj. gr. xviij. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xlij.

Lactuca ſylveſtris ſativis amara magis eſt & lacte copioſiore referta. Analyſi plus olei fundit & majorem ſalis urinoſi copiam. Salem eſſentialem obtinere videtur nitroſo-vitriolico ammoniacalem. Viribus ad ſativas accedit, ſed potentius aperit & abſtergit: alvum movet, ſomnum conciliat.

Uſurpatur in Syrupo de Cichorio compoſito *Pharm. Reg.*

LAMIUM.

LAMII ſpecies duæ uſitatæ ſunt in Officinis, ſcilicet Lamium album & Lamium rubrum.

LAMIUM album, Urtica iners & Urtica mortua, *Off.* Lamium vulgare album

bum ſive Archangelica, flore albo, *Parkinſ. Theatr.* 604. *Inſt. R. H.* 183. Lamium album, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231. Galeopſis ſive Urtica iners, floribus albis, *J. B.* 3. 322. Urtica iners ſive Lamium primum, *Dod. Pempt.* 153. Lamium album Gerardi, *Raii Hiſt.* 559. Lamium album, *Tab. Icon.* 536. vulgo, *Ortie morte*, *Ortie blanche*, *Ortie qui ne pique point*.

Radicibus plurimis fibroſis nititur: plurimis etiam ſurculis, oblique Menthæ fere in modum ſub terra reptantibus, & e nodis ſubinde radices agentibus, late ſe propagat. Caules inde exſurgunt pedales aut cubitales, quadrati, grandiuſculi, prope terram tamen graciliores & infirmiores, unde etiam vix ſe ſuſtentant, inanes, modice hirſuti, ramoſi, geniculis rarioribus intercepti, prope terram in apricis purpuraſcentes. Folia ex adverſo bina, Urticæ ſimillima, quæ in imis ſunt caulibus, longis pediculis nituntur, quæ in ſummis, brevioribus, brevi & innocua lanugine hirſuta. Flores ad genicula verticillatim caules ambiunt, ſatis ampli, monopetali, labiati, albi, vel exterius pallidi potius quam nivei, quorum labium ſuperius ſeu galea cochlearis inſtar eſt excavata, ad margines præcipue piloſa, quatuor intus ſtaminula, duo longiora, breviora totidem occultans; inferius vero labium pallidum, non punctatum, bifidum, cordiforme, deſinuntque ambo in fauces marginatas. Staminum apices marginibus circumcirca nigris formam characteris & quodammodo repræſentant. Piſtillum prætenue, bifidum, ſtaminibus adjacens, ex calycis fundo ſurgit poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum. Calyx floris amplus, patulus, tubulatus, ſtriatus, in quinque oblonga, anguſta ſegmenta dividitur, quæ in tenues & acutas ſed innoxias ſpinulas deſinunt. In imo calyce piſtillum quatuor veluti embryonibus ſtipatum eſt, qui deinde abeunt in totidem ſemina triangularia, ſimul juncta, in capſula quæ floris calyx fuit recondita. Odor huic plantæ aliquantiſper gravis. Ad ſepes, ſecus vias & parietes, in locis ruderatis atque dumetis, non raro in hortis parum cultis reperitur. Folia & flores in uſum veniunt.

Analyſi chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbaceo, obſcure ſalſi ℥x. ʒiiij. gr. xij. humoris limpidi, primo obſcure ſubſalſi & obſcure ſubacidi, tandem manifeſte ſubacidi ℔j. ℥xij. ʒij. humoris limpidi, primum ſubacidi, deinde magis ac magis acidi, obſcure ſubauſteri ℔j. ℥vj. gr. xxiiij. humoris rufi, leviter empyreumatici, tum acidi, tum ſubſalſi urinoſi ℥v. ʒj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥iij. ʒj. gr. xlij. olei adipoſi ℥ij. ʒj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. gr. xlij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒiiij. gr. lxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxx.

Lamii ſuccus chartam cæruleam vix mutat. Salem eſſentialem tartareum continere videtur multo ſulphure bituminoſo & terra implicitum. Ab hoc ſulphure potiſſimum ejus vis balſamica dependet.

Lamium album a recentioribus Medicis commendatur adverſus fluorem album mulierum, pulmonum vitia, lienis tumores & indurationes, ad hæmorrhagias præſertim uterinas ſiſtendas & ad vulnera conglutinanda. S. Paulli

de

de illis virtutibus valde dubitat. Attamen quotidiana experientia in fluore albo & hæmorrhagiis uterinis ejus flores & folia utilia apud nos deprehenduntur. Summitates floridæ in aqua fervida Theæ instar macerantur & unus aut alter infusi cyathus bis terve in die hauritur. Vel ex iisdem juscula cum Portulacæ foliis parantur; aut ex floribus cum Saccharo conditum, seu, ut ajunt, conserva coquitur singulis diebus ad ℥j. sumenda.

℞. Frustulum colli carnis vitulinæ ad ℔ß. Coquatur in aq. q. s. Sub finem coctionis adde summitatum floridarum Lamii albi M. iij. fol. Portulacæ M. ij. pro duobus jusculis mane & sero hauriendis.

Externe oleum Olivarum in quo Lamii flores sub sole macerati fuerunt balsamum vulnerarium constituit, præstantissimum in tendinum vulneribus, observante Dyonisio Dodart D. M. Parisiensi Reg. Scientiar. Academiæ socio & doctrina ac probitate apud omnes commendatissimo. Plurimum valet ad ulcera detergenda & cicatrizanda, & ad tumores discutiendos, auctore Hieron. Trago. J. Raius hoc ad scrophulas remedium ex manuscripto D. Hulse transcripsit.

℞. Folior. Lamii albi M. j. Calefiat inter duos lateres calidos & tumori applicetur. Eum noctis unius spatio plurimum aperit. Aperto adhibe mixturam sequentem.

℞. Omphacii cochlearia sex, Butyri Maialis instar juglandis: misce & impone lanæ nigræ oleo e pedibus bubulis madefactæ. Intus interim propinetur aqua florum Genistæ mane & hora quarta pomeridiana singulis diebus.

Alia est Lamii species flore purpureo non fœtens quæ a priori fere non differt nisi floris colore purpureo, & dicitur Urtica iners flore purpureo, *Off.* Lamium folio oblongo, flore rubro, *Parkinf. Theat.* 606. *Inst. R. H.* 183. Lamium purpureum, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231. Galeopsis sive Urtica iners, flore purpurascente, majore, folio non maculato, *J. B.* 3. 321. vulgo, ***Ortie morte a fleurs purpurines***: ad eadem utilis dicitur, sed minus usitata.

Lamium rubrum & Lamium purpureum, *Off.* Lamium purpureum fœtidum, folio subrotundo sive Galeopsis Dioscoridis, *C. B. P.* 230. & *Inst. R. H.* 183. Galeopsis sive Urtica iners, folio & flore minore, *J. B.* 3. 323. Urtica iners altera, *Dodon. Pempt.* 153. Lamium rubrum Gerardi, *Raii Hist.* 559. Lamium vulgare folio subrotundo, flore rubro, *Parkinf.* vulgo, ***Ortie morte puante.***

E radice tenui, fibrosa, non repente, plures erigit caules quadratos, concavos, propemodum glabros, satis grandes, prope terram ramosos, deinde uno vel altero foliorum pari cinctos, tum ad summitatem fere nudos, semipedales, infirmos. In summis caulibus flores in verticillis densius stipati, monopetali, labiati, parvi, purpurei, labio inferiori saturatioribus maculis guttato. Calyces florum breves, patuli, striati, sessiles, quinquepartiti, quatuor in imo semina continent oblonga, triangularia, per maturitatem fusca & splendentia: folia Urticarum æmula sed minora & breviora, mollia, circum oras crenata, pediculis semiuncialibus insident. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus. Ad sepes, macerias, & in locis ruderatis ac hortorum areis minus excultis nascitur. Flores & folia usitata sunt.

Hæc

Hæc planta majorem olei bituminosi copiam continet quam Lamium album, sed minorem quam Galeopsis procerior fœtida; idcirco raro usurpatur, illis vero nonnumquam substituitur. Vulneraria est, resolvens & demulcens. Ejus decoctum adversus dysenteriam commendatur. Externe herba tusa & imposita valere creditur ad tumores quoscumque discutiendos, necnon ad inflammationes compescendas, ulcera putrida detergenda & vulnera ad cicatricem perducenda.

LAMPSANA.

LAMPSANA vulgaris, *Off.* Lampsana, *Dod. Pempt.* 675. *Inst. R. H.* 479. *J. B.* 2. 1028. *Raii Histor.* 256. Soncho affinis Lampsana domestica, *C. B. P.* 124. Lampsana, *Gerardi Emaculat.* Lampsana vulgaris, *Parkins.* Chrysolachanum Plinii, *Ruell.* Papillaris herba, *Quorumdam*: vulgo, *Lampsane* ou *Herbe aux mammelles.*

Radice nititur alba, simplici, surculosa tamen & varie fibrosa. Caulis inde exsurgit bicubitalis & altior, teres, striatus, pilis rarioribus hirsutus, rubescens, concavus, ramosus. Folia ad radicem & in ima parte caulis uno vel altero pinnularum pari donata, extremitate latiore, magnitudine & figura fere foliorum Sonchi lævis muralis, aut Barbareæ dictæ, mollicella, hirsuta, alternatim posita: quæ in caulibus & ramis superiora, oblonga, angusta, acuta, nullis pediculis fulciuntur, nullis pinnulis lobisve donata. Supremæ caulis & ramorum partes glabræ, in flores terminantur exiguos, luteos, semiflosculosos, plurimis scilicet semiflosculis constantes, singulis singulo embryoni insidentibus, & calyce comprehensis monophyllo & multifido, qui deinde abit in capsulam striatam, seminibus fetam tenuibus, oblongis, nigricantibus, nonnihil incurvis, acutis, minime papposis; licet J. Bauhinus flores in pappos abire scribat. Tota planta vulnerata lac fundit amarum. In hortis & cultis, juxta agrorum margines, secus vias, frequentissima est. Tota planta in usum venit, sed minus frequentem.

Analysi chymica, planta florida ad ℔v. distillata præbuit plurimum humoris primo herbacei, obscure subacidi, deinde obscure acidi austeri, ac tandem manifeste acidi & alcali urinosi: salis urinosi concreti grana aliquot: olei adiposi circiter ℥j. ʒj. Massa nigra in retorta residua ad ℥vj. ʒv. per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒvj. gr. xxxvj. extracta sunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj.

Salem essentialem hæc planta continet tartareum multo oleo spisso bituminoso permistum & non mediocri terræ & phlegmatis portione implicitum.

Refrigerat & emollit. Usurpatur nonnumquam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Raro interne per os adhibetur.

Externe planta contusa admota ulcera & vulnera potenter abstergit, vel ejus succus expressus & unguentis admixtus. Idem succus impetigines sanat. Efficax esse censetur in sanandis papillis exulceratis: unde nomen Papillaris sortita esse videtur.

LAPA-

LAPATHUM.

PLANTÆ plures in Officinis Lapathi nomine insigniuntur; scilicet I. Lapathum hortense, folio oblongo, sive Lapathum sativum. II. Lapathum majus quod Hippolapathum vel Rhabarbarum Monachorum, *Off.* III. Lapathum sinuatum. IV. Lapathum sanguineum. V. Lapathum sylvestre, quod Oxylapathum, *Off.* VI. Lapathum rotundifolium. VII. Lapathum aquaticum, Hydrolapathum, *Off.* VIII. Lapathum Spinacia dictum. IX. Lapathum acetosum, Oxalis & Acetosa dictum. X. Lapathum unctuosum seu Bonus-Henricus. De his duobus jam egimus.

I. LAPATHUM hortense folio oblongo, Lapathum sativum, Lapatium, Rumex, Parella, Patientia, *Off.* & *Culinar*: Lapathum hortense, folio oblongo sive secundum Dioscoridis, *C. B. P.* 114. *Inst. R. H.* 504. Lapathum sativum, Lapas, *J. B.* 2. 985. Lapathum sativum, *Dodon. Pempt.* 648. Hyppolapathum sylvestre, *Matthiol.* Rumex hortensis vel secundus, *Tragi* 314. vulgo, *Patience*, *Parelle*.

Radice est recta, prolixa, fibrosa, intus lutea: caule terete articulato, bicubitali & altiore, nonnumquam hominis altitudinem æquante: foliis oblongis Lapathi sylvestris similibus, sed majoribus & mollioribus, acumine magis obtuso, minoribus tamen quam Hyppolapathi folia. Flores secundum ramulos verticillata serie digesti, exigui, apetali, sex staminibus viridibus, brevibus, cum apicibus rectis albis, constant ex calyce heptaphyllo surgentibus, ut in Acetosa. Pistillum abit in semen triangulare, capsula membranacea obvolutum. Hæc autem conficitur ex tribus calycis foliis alternis, ceteris tribus marcescentibus. In hortis colitur: raro in usum venit.

II. LAPATHUM majus, Hyppolapathum, Rhabarbarum Monachorum, *Off.* Lapathum hortense latifolium *C. B. P.* 115. & *Inst. R. H.* 504. Lapathum majus, sive Rhabarbarum Monachorum, *J. B.* 2. 985. Hyppolapathum sive Rhabarbarum Monachorum, *Dod. Pempt.* 648. Hyppolapatum sativum Gerardi, *Raii Histor.* 171. Lapathum sativum sive Patientia, *Parkins.* vulgo, *Rhubarbe des Moines*.

E radice prolixa, crassa, multis adnatis fibris donata, foris fusca, intus intense crocea; caulis assurgit interdum ad hominis proceritatem, striatus, rubens, superiora versus in numerosos surculos divisus: cui adhærent folia pedalia & sesquipedalia, lata, acuminata, firma, non tamen dura & rigida, lævia, & obscurius viridia, oris aliquando sursum nonnihil reflexis, æqualibus tamen & minime crenatis, pediculis rubentibus longis nixa. Flores per totos fere caulis ramulos longa serie disponuntur apetali, staminei, Acetosæ floribus similes, quibus succedunt semina angulosa, folliculis membranaceis circumdata, seminibus Lapathi aut Acetosæ similia. In hortis colitur.

Iisdem fere donatur principiis ac Lapathum rotundifolium, iisdemque viribus insignitur. Ambo leviter purgant bilem, potenter adstringunt, hepatis obstructiones reserant, tum humores crassos solvendo, tum fibrarum tonum

quam par est laxiorem restituendo. Unde in quibusdam alvi profluviis & viscerum obstructionibus nonnumquam eorum pulvis vel decoctum eadem dosi utiliter usurpantur.

III. LAPATHUM sinuatum, *Off.* Lapathum pulchrum, Bononiense, sinuatum, *J. B.* 2. 988. *Inst. R. H.* 504. Lapathum Parisiense, sinuatum, *Horti Reg. Parisiens.* vulgo, *Lapaton violon.*

Ex crassa radice multa folia, duarum pleraque unciarum, pediculis ejusdem pene longitudinis, profert, unciam plus minus lata, in medio profundo utrimque sinu ex adverso respondente, extremitate subrotunda, adeo ut musicum illud instrumentum nostratibus *un violon* dictum figura sua imitentur. E medio foliorum caulis pedalis, nonnumquam sesquipedalis exit in plurimos ramos incurvos brachiatus. Ad singula genicula flores herbaceos stamineos ceterorum Lapathorum more profert: quibus singulis succedunt angulosæ capsulæ ternis foliolis dentatis coagmentatæ, continentes semina triangularia, subrufa. In agro Parisiensi sponte nascitur. A Gallo-provinciæ rusticis inter plantas olitorias esculentas colitur, & Hyberno tempore comeditur.

IV. LAPATHUM sanguineum, Lapathum rubrum, Lapathum nigrum, *Off.* Lapathum folio acuto, rubente, *C. B. P.* 114. *Inst. R. H.* 504. *Raii Histor.* 174. Lapathum sanguineum, sive Sanguis Draconis herba, *J. B.* 2. 988. Lapathum rubens, *Dod. Pempt.* 650. vulgo, *Sang de Dragon*, ou *Patience rouge.*

Lapathi sativi non absimilis facile a reliquis Lapathi speciebus distinguitur sanguineo quo scatet succo, nervis per folia crebris discurrentibus varioque implexu ruborem sanguineum virentibus foliis conciliantibus: quorum succus & manus & alutam primum purpureo, mox in cæruleum degenerante colore tingit; quo simul & pediculi foliorum turgent. In hortis pro olere colitur. Folia & semen usitata sunt.

Lapathum rubrum salem essentialem Oxylapatho magis nitrosum obtinet. Ejus folia inter olera cocta comeduntur a nonnullis. Alvum cient, & ideo in jusculis emollientibus & refrigerantibus nonnumquam præscribuntur. Semen quod in Officinis perperam semen Sanguinis Draconis dicitur, roborat, adstringit & dolores demulcet. Ad ʒß. aut ʒj. pulverizatum & liquore idoneo dilutum propinatur ad fluxus uterinos nimios sistendos, alvi profluvia torminosa aut cruenta sistenda. Joh. Georg. Volckamer, *in Eph. Germ. Dec. II. ann.* 1. *p.*421. vinum in quo idem semen ad ℈j. aut ʒß. calide maceratur fuit, percolatum, in torminosis alvi fluxibus propinavisse felici cum successu asserit.

Analysi chymica, Lapathi hortensis folia plurimum liquoris manifeste acidi, mediocrem salis volatilis urinosi portionem, parum olei & terræ præbuerunt.

Eorum succus chartæ cæruleæ colorem in rubrum mutat. Salem essentialem tartareo-ammoniacalem obtinet.

Ab antiquis inter olera Lapathum mensis frugalioribus offerebatur. Ut videre est apud Horatium Flaccum in vitæ rusticæ laudibus. *Epod. II.*

Non Attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguissimis

Oliva

Oliva ramis arborum:
Aut herba Lapathi prata amantis, & gravi
Malvæ salubres corpori:

Galenus sylvestrem Betam posse hoc olus vocari censet, quod gustu viribusque hortensi Betæ similis sit: nonnihil tamen interesse putat, quod videlicet hæc suavior sit, ideo quoque mensas frequentius subit. A priscis Medicis Lapatho cuicumque decocto vis alvum emolliendi tribuebatur, quod nec eumdem fugit Poetam *Satyrar. Lib. II. Sat.* 4.

. . . . . . Si dura morabitur alvus,
Mytulus & viles pellent obstantia Conchæ:
Et Lapathi brevis herba, &c.

Brevem autem appellat Lapathi herbam, priusquam caulis enatus fuerit decerptam, quo tempore esui potissimum idonea est.

Lapathorum hortensium folia hodie mensis nostris rarissime apponuntur, usurpantur tantum ad juscula & apozemata emollientia & refrigerantia conficienda. S. Paulli *in Quadr. Botanico*, suadet ut ferculum aut pulmentum ex hortensium Lapathorum foliis paretur, iis apponendum, qui dolore arthritico torti, facile alvi adstrictionem insuper incurrunt. Quod confirmat experientia Clarissimi viri Caspari Bartholini, qui ob intempestiva studia huic malo obnoxius, paroxismi tempore hujus beneficio laxam sibi alvum servare solebat. Succum producit aquosum, mediocriter crassum & parum nutrimenti conferentem. Sylvestrium vero Lapathorum folia nonnumquam, sed radices potissimum ad usum medicum expetuntur.

V. Lapathum sylvestre, Lapathum acutum, Oxylapathum, *Off.* vulgo, *Patience sauvage*. Tres Lapathi sylvestris species sub his nominibus in Officinis indiscriminatim usurpari solent & ob foliorum variantem formam sæpe confunduntur non solum a Pharmacopœis sed etiam ab auctoribus Botanicis. Joannis Raii distinctionem secuti sumus quæ accuratior nobis videtur.

1. Lapathum folio minus acuto, *C. B. P.* 115. *Lob. Icon.* 285. *Inst. R. H.* 504. Lapathum vulgare, folio obtuso, *J. B.* 2. 984. *Raii Hist.* 175. Lapathum sylvestre, vulgatius, *Parkins.* Lapathum sylvestre folio minus acuto, *Gerard.*

Radix huic simplex, interdum surculosa, crassa, alte in terram descendens, exterius fusca, interius lutea. Folia quæ a radice exeunt, longis insident pediculis, quæ in caulibus sunt brevioribus, palmum & sesquipalmum lata, longitudine ad latitudinem dupla, alias rotundiora & obtusa, alias longiora & acuta, marginibus extimis sinuatis ut crenata videantur, utrimque glabra, media tamen costa & nervi insigniores hirsuti aversa parte, pallidius virentia. Caules plures, cubitales & sesquicubitales, teretes, striati, brevi lanugine hirsuti, medulla farcti, ramosi, foliis ad nodos longis intervallis distantes alternatim positis cincti. In summitatibus caulis & ramorum flores in spicas longas, laxas tamen, & e pluribus florum verticillatim dispositorum agminibus constantes digesti. Flores exigui, apetali, singuli brevibus & tenuibus pediculis penduli, apetali, staminibus pluribus constantes cum apicibus luteis, & calyce hexaphyllo, cujus tria interiora segmenta seu foliola in magnum aucta

& ad margines dentata vaſculum ſeminale conficiunt, quo ſemen unicum, triquetrum, ſplendens, colore caſtaneo, pallidius quam Oxylapathi criſpi continetur. In agro Pariſienſi circa vicum Montmorenciacum ſponte naſcitur.

2. LAPATHUM folio acuto, criſpo, *C. B. P.* 115. *Inſt. R. H.* 504. *J. Raii Hiſt.* 175. Lapathum acutum, criſpum, *J. B.* 2. 988. *Tabern Icon.* 436. Lapathum acutum, minus, *Parkinſ.* Lapathi acuti varietas folio criſpo, *Gerard. Emacul.* vulgo, *Patience ſauvage friſee.*

Radice cum præcedente convenit, niſi quod minor huic ſit, uti ſunt & reliquæ ejus partes, foliis differt anguſtioribus, longioribus, obſcurius virentibus, per margines criſpis & ſinuatis, præſertim prope pediculos. Flores minores, longioribus tamen pediculis penduli, verticillis crebrioribus, ut ſeminæ caulem plerumque penitus contegant & occultent. Tria illa calycis foliola quæ conniventia ſemen amplectuntur & includunt, per margines æqualia ſunt, non ut præcedentis denticulata. Semen quam illius magis rubicundum, ſeu caſtaneo colore intenſiore præditum, magnitudine æquale. Frequens in agro Pariſienſi occurrit ſponte naſcens, & ſæpius ad uſum medicum uſurpatur.

3. LAPATHUM folio acuto, plano, *C. B. P.* 115. *Inſt. R. H.* 504. Lapathum acutum, ſive Oxylapathum, *J. B.* 2. 983. Lapathum ſylveſtre, ſive Oxylapathum, *Dod. Pempt.* 648. Lapathum acutum *Gerard. J. Raii Hiſt.* 175. Lapathum acutum, majus, *Parkinſ.* vulgo, *Parelle* ou *Patience ſauvage ordinaire.*

Folia huic quam præcedenti breviora, inferiora a lato principio in acutum mucronem ſenſim anguſtantur, minora quam Lapathi folio minus acuto. Caules in parem altitudinem attolluntur; ſunt tamen graciliores, rigidi & interdum tortuoſi. Rami a caule magis exſtant, ſeu obtuſiores cum eo angulos efficiunt, florum verticilli rariores ſeu longius diſtantes, appoſito interdum ad ſingulos foliolo ligulæ inſtar. Flores minores quam præcedentibus. Semina plus duplo minora. Extimo foliolorum quæ ſemini pro vaſculo inſerviunt tuberculum ſeu verruca rubens grandis innaſcitur, cui & ſimilis in præcedente Lapatho cernitur, ſed multo minor. In hortis colitur, & in uſum medicum venit, ſed huic Lapathum criſpum apud nos ſæpius ſubſtituitur.

VI. LAPATHUM rotundifolium, Lapathum montanum, Pſeudorha & Pſeudorhabarbarum, *Off.* Lapathum folio rotundo, alpinum, *J. B.* 2. 987. *Inſt. R. H.* 504. *J. Raii Hiſt.* 171. Lapathum hortenſe, rotundifolium ſive montanum, *C. B. P.* 115. Hyppolapathum rotundifolium & Pſeudorha recentiorum, *Lobel. Icon.* 287. Hyppolapathum rotundifolium vulgare, *Parkinſ.* vulgo, *fauſſe Rhubarbe*, *Rhubarbe batarde.*

Radice ſurculoſa & longa nititur, cujus ſinguli ſurculi pluſquam pollicarem craſſitudinem facile aſſequuntur, rugoſi & fibroſi, intenſe flaveſcentes, ſapore amaro. Caulis bicubitalis & tricubitalis, cavus, profundis ſulcis exaratus, rubeſcens, alis multis donatur. Folia Bardanæ ſimilia, notabilis latitudinis, rotunda, glabra, pallide & quaſi ex luteo virentia, pediculo rubenti & ſtriato appenduntur. Flores copioſi alas fere totas obſident ex ſtaminibus & apicibus multis luteis compoſiti & calyce hexaphyllo herbido; quibus ſuccedunt

ſemina

ſemina triangularia nonnihil rubentia. Naſcitur in Arverniæ montibus, unde ejus radix afferri ſolet. In hortis quoque colitur. Radix in uſum venit.

Lapathi rotundifolii radix ad Rhabarbari veri colorem accedit ex flavo & rubro variegatum: ſaporis eſt amaricantis, ſtyptici & glutinoſi; chartæ cæruleæ colorem ſubrubrum inducit.

Analyſi chymica, ex hujus Lapathi radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſapore leviter herbaceo, primum obſcure ſubſalſi, deinde obſcure ſubacidi ℔j. ℥ix. ʒij. gr. liiij. humoris acidi, magis ac magis & tandem obſcure ſubauſteri ℔ij. ℥v. ʒv. gr. xlij. humoris rufi, manifeſte acidi & ſale volatili urinoſo impprægnati ℥iiij. ʒj. gr. xxiiij. olei adipoſi, ſpiſſi, gravis ℥j. ʒiij. gr. xij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥viij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. vj. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒv. gr. xij.

Hæc Lapathi montani radix ſalem eſſentialem obtinet tartaro ſimilem cum aliqua ſalis ammoniaci portione conjunctum, ſulphure craſſo copioſo & terra non pauca.

Eædem ac Rhabarbaro virtutes tribuuntur, ſed longe debiliores. Purgare ajunt, ſi ad duplum Rhabarbari exhibeatur. Præſcribitur ejus pulvis ad ʒij. in infuſo vero uſurpatur ad ʒvj.

Hic Pariſiis Lapathum criſpum, utpote in agro Pariſienſi frequentius occurrens, magis uſitatum eſt. Hujus radix amara eſt, adſtringens & chartam cæruleam rubentem efficit. Ejus folia ſubacida ſunt & chartæ cæruleæ colorem intenſe rubrum inferunt. Unde conjicere licet foliis majorem acidi ſalis quantitatem ineſſe, radices vero plus ſalis acris & terræ obtinere. Sal eſſentialis hujus plantæ tartareus eſt ammoniacalis ad nitri naturam aliquantiſper accedens: & in aliis ſylveſtribus Lapathis haud abſimilis videtur.

Eorum radices alvum hortenſibus magis laxant: viſcerum obſtructiones aperiunt, nec fibrarum tonum dejiciunt: in illis enim, ſicut in Rhabarbaro vis ſubadſtringens ſeu fibrarum tonum nimis laxum roborandi, ſed longe debilior deprehenditur. Unde ad hepatis & lienis obſtructiones tollendas, functiones reſtituendas Oxylapathi radicis decoctum ſolius vel cum aliis aperientibus conſociatæ utiliter præſcribitur. Idem decoctum prodeſt in alvi adſtrictione nimia; vel juſcula ex eadem radice & Polypodio conjunctis parantur ad alvum emolliendam utiliſſima.

℞. Radicum Oxylapathi taleolatim conciſar. ℥j. Liquiritiæ raſ. & contuſ. ʒj. Coq. in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Hauriat æger quotidie mane jejuno ventriculo. Vel

℞. Carnis vitulin. ℔ß. radic. Lapath. ſylveſtr. & Polypod. querni ana ℥j. Coquantur in aq. ℔iij. ad medias pro juſculis duobus mane & ſero propinandis in alvi ſiccitate nimia, & viſcerum infarctu.

℞. Radicum Oxylapathi, & Althææ ana ℥j. foliorum Lapathi hortenſis, Oxylapathi, Malvæ, Betæ, Lactucæ, Oxalidis, Atriplicis ana M. j. Coquantur cum fruſtulo carnis vitulinæ in aq. ſ. q. pro quatuor juſculis emollientibus & refrigerantibus.

℞. Radicum Oxylapathi, Polypod. Eryng. ana ℥j. carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur in aq. ℔iiij. ad ℔ij. Sub finem coctionis adde folior. Cichor. sylvestr. Taraxaci, Scolopendr. Agrimon. ana M. j. pro jusculis duobus, quibus singulis dissolve vel salis Tamarisci ʒj. vel Tartar. Martial. solub. ʒß. Mane & sero propinentur in viscerum obstructionibus.

Adversus cutaneos affectus quoscumque Oxylapathi radices tum interne, tum externe adhibitæ ab omnibus plurimum commendantur. In decoctis & jusculis præscribuntur solæ vel cum Helenii radicibus consociatæ.

℞. Radic. Lapathi sylvestr. mundatæ & taleolatim concis. ℥ij. Radic. Helenii concisæ ℥j. Liquiritiæ ras. & contus. ʒij. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. in vase terreo in quo ʒj. Aquilæ albæ subtilissime tritæ & nodulo inclusæ filo suspensa fuerit. Decoctum ad ℔iij. redactum propinetur pro potu in scabie & aliis cutaneis affectibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. cancros fluviatiles leviter contusos N. xij. radicum Oxylap. ℥ij. Enul. campan. ℥j. Bardan. ℥ij. Coq. in aq. comm. q. s. pro duobus jusculis. Sub finem coctionis adde folior. Oxylapathi, Scabiosæ, Fumar. Chærefol. ana M. j. Sumat æger mane & sero in affectionibus cutaneis.

Externe radices Oxylapathi recens e terra eradicatæ, vel etiam in umbra exsiccatæ, in fotibus, linimentis & unguentis adversus scabiem, porriginem, impetiginem aut alios cutaneos affectus usus sunt creberrimi, præmissis tamen præmittendis. Ex radicibus recentibus vel solis vel cum radicibus Enulæ campanæ consociatis paratur decoctum quo pars affecta sæpius abluitur. S. Paulli plurimum laudat decoctum radicum Oxylapathi quo quædam stercoris galli gallinacei portio diluitur, & velut remedium adversus scabiem nulli secundum prædicat.

Radices recentes in aqua decoctæ & contusæ sub forma cataplasmatis partibus scabie affectis utiliter applicantur. Solæ, vel cum radicibus Helenii, sulphuris floribus, Mercurio præcipitato albo aut aliis hujuscemodi conjunctæ cataplasmata & unguenta adversus cutaneos affectus usitata subeunt. Pulvis earumdem radicum cum aceto dilutus ad serpigines tollendas plurimum valere dicitur.

℞. Radicum Lapathi sylvestris ℥iiij. Coquantur in aq. communi ℔v. ad ℔iiij. Colatura dissolve stercoris galli gallinacei ℥j. pro fotu adversus scabiem.

℞. Radicum Oxylapath. & Enul. campan. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad medias. Colaturæ adde Mercurii præcipitati albi ʒj. qua partes scabie affectæ sæpius abluantur.

℞. Radicum Oxylapathi & Helenii minutim concisar. ana q. l. Coquantur in aq. comm. q. s. ad putrilaginem, ut ajunt. Per setaceum radices coctæ trajiciantur. Tum

℞. Hujus pulpæ ℥iiij. butyri recentis ʒij. Florum sulphuris ℥jß. M. F. unguentum quo partes affectæ inungantur.

℞. Radic. Oxylapath. Althææ ana ℥ß. rad. Helenii ʒij. folior. Aristoloch. Sca-

Scabiof. Nummular. Plantag. ana M. ß. Coq. ad putrilag. in suff. q. aq. comm. Trajiciantur per setaceum rarius: addantur deinde flor. sulph. ℈ij. Balsam. Peruvian. parum. F. l. a. linimentum ad scabiem a S. Paulli commendatum.

℞. Succor. Oxylapathi, Rhabarbar. Monachor. & Chelidon. major. ana ℥ij. pinguedinis lactis ℥iiij. Mista coque ad succi fere consumptionem. Adde Diapompholygos ℥j. Cerusæ ʒij. Alumin. ʒj. Thuris ʒß. flor. sulph. ℈j. Mista deinde diu multumque agitentur in mortario plumbeo. Quod si inter agitandum siccius fiat, addatur semper pinguedo lactis, ut fiat linimentum mollius ab eodem S. Paulli in scabie commendatum.

Obiter hic notandum est & observandum hæc remedia externa numquam esse adhibenda, nisi prius æger rite præparatus fuerit tum venæ sectionibus, tum catharsi plus minusve reiteratis, tum balneo, tum etiam medicamentis supra præscriptis, aut aliis idoneis debite & per sat longum tempus administratis, quibus humores acres & vitiosi in sanguine exsuperantes emendentur, evacuentur, & debita massæ sanguineæ crasis restituatur. Tutum enim non foret, imo sæpe maxime noxium, dum sanguis pravis scatens succis eos e suo sinu ad cutim propellere & per ejus poros expellere consuevit, hanc viam derepente intercludere medicamentis topicis. Tunc enim pravi illi succi ad alias partes internas collati novas ibi parerent congestiones, & mala sæpe prioribus pejora procrearent. Quot autem & quanta mala quotidie videmus ex retropulsa scabie aut ex aliis cutis vitiis citius & incaute per topica remedia extinctis?

Oxylapathi radices cerevisiæ infusæ a VVillisio adversus scorbutum commendantur: a nonnullis adversus icterum præscribuntur.

Semen hepar roborat & fluxus alvi quoscumque sistit: tunc vero semen Lapathi sanguinei ut præstantius eligitur.

Oxylapathum usurpatur in unguento martiato *Nicolai Alexandrini*.

VII. LAPATHUM aquaticum, Lapathum palustre, Hydrolapathum, *Off.* Lapathum aquaticum, folio cubitali, *C. B. P.* 116. *Inst. R. H.* 504. Lapathum aquaticum maximum, sive Hydrolapathum, *J. B.* 2. 986. *Raii Hist.* 171. Lapathum palustre, *Tabern. Icon.* 437. Lapathum longifolium nigrum palustre, sive Britannica antiquorum vera, vel Hydrolapathum nigrum Muntingii, *J. Raii hist.* 172. Britannica antiquorum vera *Muntingii Phytographiæ* 202. vulgo, *Patience aquatique* ou *Parelle de marais*.

Magis huic in fibras diducta est radix quam vel Oxylapatho vel Hyppolapatho, foris nigra, intus buxea, cum notabili adstrictione amaricans. Caules assurgunt ad duos tresve cubitos, flores & semina Lapathi acuti sed majora. Folia lata, prælonga, Rhabarbari Monachorum non dissimilia, sed multo longiora, duriora, rigidiora & surrectiora, longitudine fere sesquicubitali, in mucronem acutum desinentia, leviter crispatis oris, subacida & strenue adstringentia. Flores & semina Lapathis similia sunt. In aquosis, palustribus locis & fossis humidioribus sponte nascitur. Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, folia Lapathi aquatici ad ℔v. per B. V. distillata præbuerunt humoris limpidi, sapore herbaceo, obscure subsalsi & obscure sub-

acidi ℔ij. ℥viij. humoris limpidi, manifeste acidi, ℔j. ℥viij. ʒvij. per retortam humoris rufi, empyreumatici, manifeste acidi austeri ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volatili urinoso impraegnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi fere adiposi ℥j. ʒiiij. gr. lxvij. Massa nigra residua pendebat ℥vj. ʒvj. quæ per 13. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lx. ex quibus salis fixi alcali ʒvij. lixivio sunt extractæ.

Ex radicum ejusdem Lapathi recentium ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aliquantisper ingrato, primum obscure subsalsi, obscure subacidi, deinde manifeste subacidi, ℔iij. ℥x. gr. xxxvj. per retortam humoris rufi, intense acidi & austeri ℥vj. ʒiiij. humoris rufi tum subacidi, tum leviter alcali urinosi, ac tandem intense austeri ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra residua pendebat ℥ix. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per 21. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. lx. ex quibus salis alcali fixi, ʒiiij. gr. xx. lixivio sunt extracta.

Hujus plantæ folia styptica sunt, amaricantia, & eorum succus cæruleum chartæ colorem intense rubrum efficit. Eumdem radicis succus minus rubentem reddit. Radicis sapor stypticus est & valde amarus. Lapathum aquaticum salem essentialem obtinet vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo crasso & bituminoso conjunctum.

Abrahamus Muntingius Groninga-frisius, Medicinæ & Botanices Professor, tractatu *De vera antiquorum herba Britannica, ejusdemque efficacia contra Stomacacen & scelotyrben, Amstelodami* 1681. 4. hanc plantam veram & genuinam antiquorum Britannicam herbam esse contendit: siquidem descriptionibus ejus quæ apud veteres exstant, tum facie, tum viribus per omnia respondeat. Reipsa Dioscorides refert eam folia habere sylvestris Lapathi, sed nigriora, pilosiora, gustu adstringentia, ejusque succum speciatim esse depascentibus oris & tonsillarum ulceribus accommodatum.

Radix sicut ceterorum Lapathorum, alvum leviter emollit & laxat, viscerum obstructiones tollit, cutaneis affectionibus quibuscumque medetur, in rheumaticis doloribus, arthriticis & ischiadicis, chronicisque ægritudinibus & contumacibus utiliter adhibetur. In jusculis & apozematibus aperientibus recens usurpatur ad ℥j. aut ℥ij. vel infusum ʒj. aut ʒij. exsiccatæ radicis præscribitur. Adversus scorbutum, auctore Muntingio, plurimum valet. „ At „ quoniam, inquit, scorbutus altas adeo in quibusdam egit radices, ut ex so- „ lius Britannicæ decocto parum commodi sentiant, hanc ob causam confe- „ ctum medicamentum auro pretiosius, ac domi adversus omnem scorbuti su- „ spicionem, inæstimabilis instar thesauri habendum apponere volui.

℞. „ Croci ℥ij. Macis, Glycyrrhizæ, Cinnamomi, Piperis nigri, Radic. „ Gentianæ, ana ℥iij. Rad. Britannic. ℥vj. Omnia grosso modo pulveri- „ zata immisceantur vini Hispanici ℔xvj. aceti sambucini vel alterius for- „ tissimi ℔iiij. ovorum recentium vitellis tribus. Macerentur simul in „ vase lapideo vitreato probe obturato, per triduum in cinere calido „ aut fimo equino, aut arena calida, eo tamen modo ut ultra calorem „ tepidum non progrediatur. Reponatur deinde & ad usum servetur.

„ Hujus infusi tres, quatuor, quinque, vel sex etiam uncias sumat æger „ mane, jejuno stomacho, per dies quatuordecim, viginti vel plures. Bibat „ etiam quotidie ad sitim extinguendam vinum Rhenanum optimum, vel „ cerevisiam non recentem, sed defœcatam & bene coctam singulis cyathis „ cochlearia tria hujus vini medicati affundendo. Notandum tamen quod „ si in hujusmodi ægro siccitas quædam, tussis vehemens, vel suspicio ta- „ bis adsit, piperis loco sumatur Glycyrrhiza ad ℥vj. Hoc vino non solum „ brevi temporis spatio inveteratus scorbutus, præsertim si absque febre „ vel inflammatione sit, verum etiam reliqua scorbuti genera omnia, in- „ veteratæ herniæ, paralysis, & venerea lues felicissimo successu curantur. " Hæc omnia Muntingius. Adversus arthritidem hic Parisiis sequens infusum non prorsus dissimile a nonnullis commendatur.

℞. Rad. Lapath. aquatic. exsicc. ℥vj. Gentian. ℥iij. Liquiritiæ, Cinnamomi, Macis ana ℥iij. Croci minutim concisi ℥ij. Macerentur in vini albi generosi ℔xij. supra cineres calidos per triduum in vase rite obturato. Tum adde sp. vini rectificati ℥viij. Reponantur in loco frigido per 24. horas. Fiat colatura. Exhibeatur quotidie mane ad ℥ij. vel ℥iij.

Omnes Hydrolapathi partes, sed præcipue radices externe admotæ leviter abstergunt, valide adstringunt & conglutinant. Hinc omnia putrescentia, ut erysipelata tam ulcerata quam integra, herpetes, phagedæna, gangrænas, inhibent & sanant. Undecumque manantem sanguinem, hæmorrhoides simul & menses sistunt. Decoctum vel succus foliorum aut radicum anginam, uvulæ relaxationem, oris & faucium mala adstrictione egentia, apostemata & ulcera probe depellunt, folia virentia contusa ulceratis partibus per duodecim horas imponuntur, & alia renovantur. Succus quoque caniculari sole aut igne inspissatus inungitur.

VIII. Lapathum Spinacia dictum, Spinacia, Spinachia, Spinaceum olus, & olus Hispanicum, *Off.* Hispanac *Arabum*: vulgo, *Epinars*. Hujus oleris tres species a nonnullis distinguuntur, scilicet Spinacia mas semine spinoso, Spinacia mas semine non spinoso, & Spinacia femina seu sterilis. Alii vero has stirpes non distinctas species, sed ejusdem speciei varietates tantum esse contendunt. Revera ex ejusdem plantæ seminibus fructiferas & steriles nasci satis compertum est. Verum apud Botanicos non certo constant an Spinacia semine spinoso, necnon Spinacia semine lævi satæ semper producant sui generis sobolem, hæc nimirum semine lævi, illa semine spinoso fetam, an interdum diversam? quod illis ulterius examinandum J. Raius proponit. Quidquid sit, ad usum medicum & culinarium indiscriminatim sumuntur: viribus enim inter se conveniunt.

Spinacia vulgaris, capsula seminis aculeata, *Inst. R. H.* 533. Spinachia mas *J. B.* 2. 963. Lapathum hortense seu Spinacia semine spinoso, *C. B. P.* 114. Spinacia, *Lobel. Icon.* 257. Olus Hispanicum Spinachia vulgaris, *Tragi* 325.

Spinacia vulgaris, sterilis *Inst. R. H.* 533. Spinachia femina, *Lugd. J. B.* 2. 963. Lapathum hortense seu Spinacia sterilis, *C. B. P.* 115. Spinachia Gerard. & Parkins. *Raii Histor.* 162.

E ra-

E radice tenui, alba, ſimplici, pauciſſimis fibris donata: caules ſurrigit pedales, fiſtuloſos, teretes, ſtriatos, in alas diviſos: folia Atriplicis fere, longis pediculis nixa, inferiora ad baſim ſuam interdum utrinque laciniata, mucronibus acutis: quæ autem in ſummo caule exiſtunt, duos tantum proceſſus velut auriculas ad baſim obtinent, tenui quodam polline Atriplicis in modum aſperſa. Flores & fructus in ſpeciebus diſtinctis naſcuntur. In florigeris ſpeciebus flores in caulibus a medio uſque ad faſtigium digeſti, apetali, plurimis ſtaminibus & apiculis herbaceis aut purpurantibus calyci tetraphillo inſidentibus conſtant, in oblongis ſurculis ſeu racemis e foliorum alis ortis: ſteriles ſunt. In fructiferis ſpeciebus nulli flores cernuntur: ſed tantum fructuum embryones ſubvirides filamentis quatuor albicantibus onuſti foliorum alis arcte adhaſcuntur, conferti, in globulos ſeu racemulos congeſti, qui abeunt in fructum ſeu capſulam majuſculam, nonnihil compreſſam, orbiculatam, in aliis ſpinoſam, in aliis levem, ſemine turbinato fetam. Spinacia ubi ſponte oriatur non conſtat. Colitur ab hortulanis & ruſticis tam in hortis, quam in arvis, & quovis fere tempore anni ſeritur, nullum ſolum aut cælum reſpuens. Verno tempore ſata brevi progerminat & ſemina intra duos menſes perficit. Autumno ſata non tam cito creſcit, foliis magis luxuriat, ſed hyemem perdurans mox primo vere ſemen profert.

SPINACIA vulgaris, capſula ſeminis non aculeata, *Inſt. R. H.* 533. Spinachia ſemine non pungente, folio majore, rotundiore, *J. B.* 2. 964. Lapathum hortenſe ſeu Spinacia ſemine non ſpinoſo, *C. B. P.* 115. Spinachia nobilis, *Trag.* 324.

Longe major majoribuſque eſt foliis quam Spinacia vulgaris, necnon rotundioribus; ſemina conglomerata ſunt veluti in racemulum, lenticulis fere paria, rotunda, nullis ſpinis horrida, cinericei coloris. In hortis olitoriis colitur.

Analyſi chymica, ex recentium Spinaciæ vulgaris folior. ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbam virentem referentis, obſcure ſubſalſi & alcali urinoſi, obſcure acidi, ac tandem manifeſte ſubacidi ℔ij. ℥ix. ʒiij. gr. lxij. humoris acidi aliquantiſper ſubauſteri ℔j. ℥x. ʒiij. gr. x. humoris primo limpidi, tum ſubacidi, tum alcali urinoſi, ac tandem ruſeſcentis & ſale volatili urinoſo copioſo impregnati ℥iiij. ʒij. gr. lxiij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. olei fluidi ℥j. ʒv. gr. xxxij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iij. ʒiij. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ℥j. gr. xij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. xxv. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. lxvj.

Spinaciæ crudæ ſapor herbaceus eſt non ingratus: coctæ vero ſapidus eſt, ſubſalſus, nonnihil acris. Chartæ cæruleæ colorem non mutat. Salem eſſentialem videtur obtinere ammoniacalem nonnihil nitroſum, cum mediocri olei & exigua terræ portione conſociatum, at multo phlegmate dilutum.

In culinis per totam fere Europam vix quicquam frequentioris eſt uſus pultibus ex Spinacia confectis, quas butyro aut oleo condiunt, herba minutim conciſa. Citra aquam coquitur hoc olus quod plurimum humoris inter coquendum emittat, & velut proprio contentum jure alienum aſpernetur.

Edi-

Editur apud nos cocta semper; magis enim sapida est & grata, majori phlegmatis parte exhalata. Alibi quandoque inter cruda recipitur acetaria, cum scilicet recens enata. Parantur quoque ex ea placentæ non injucundæ: vulgo, *Tourtes d'Epinars*. Refrigerat & humectat, cito descendit, alvum emollit. Parce vero admodum nutrit. Effervescentes circa primas vias acres & biliosos succos temperat, & inde natos ardores mitigat. Serosos humores generat: quod vitium coctione corrigitur & sale, butyro, pipere, nuce moschata aut aliis aromatibus quibus condiri solet. Licet autem ut alia olera paucum nutrimentum suppeditet, non ideo tamen insalubre videtur. Imo plures Medici ejus usum suadere solent, propter vim emolliendi qua pollet, ideo a nonnullis Seutlomalache (*a*) quasi malvaceam Betam dicas, denominatur. Uberiori enim humore quo turget, alvum movet. S. Paulli hoc olus febricitantibus & senibus adstrictioris alvi maxime commendat; illis imo vel hecticis, ut febrilem æstum temperet, his ut alvum lubricet, quod longe magis expedit quam ut vel suppositoriis, vel clysteribus, vel pilulis Aloeticis aut Scammoneatis alvus illis quotidie exstimuletur. Tussi aridæ medetur & expectorationem promovet. Juscula ex ea parata cum oleo amygdalarum dulcium aut butyro recenti hausta asthmate & raucedine laborantibus medentur.

Illustrissimus ac Doctissimus vir Guido Crescentius Fagon, Meritissimus quondam Ludovici Magni Archiater Spinaciis vitulinæ carnis decocto conditis assidue vescebatur & hydromelite pro potu utebatur tum ad alvi siccitatem cui obnoxius erat emolliendam, tum etiam ad asthma, quo graviter afficiebatur sublevandum.

Nonnulli Spinaciam assiduo esu melancholicum succum gignere proferunt. Alii eamdem nauseosam esse perhibent. Sed hæc vitia huic cibo perperam exprobrantur, quæ potius pravæ quorumdam constitutioni referenda sunt. Reipsa quidam occurrunt quibus ventriculus debilior & frigidior, ut ajunt, Spinacia sicut aliis quibusdam oleribus inflatur & subvertitur: sed illi ab eorum esu abstineant, aut ipsis aromata consocient. Ceterum Spinacia non judicio solum Tragi, Simonis Paulli & plurimorum Botanicorum & Medicorum, sed etiam experientia quotidiana inter culinaria olera laudatissimum & gratissimum olus comprobatur.

In jusculis emollientibus & refrigerantibus utiliter præscribitur.

℞. Carnis vitulinæ ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tum adde folior. Spinaciæ, Betæ, Lactuc. Atriplic. ana M. j. Coquantur per quadrantem horæ pro jusculis duobus mane & sero sumendis.

Extrinsecus ventriculo & hepati imposita cataplasmatis instar, eorum inflammationes doloremque tollere dicitur.

L A V A N D U L A.

LAVANDULÆ species duæ in officinis distinguuntur & indiscriminatim usurpantur, scilicet Lavandula major seu latifolia, & Lavandula minor seu angustifolia.

LA-

(*a*) Σεῦτλον, Beta; Μαλαχὴ Malva.

Lavandula aut Lavendula major, Lavandula latifolia & Spica, *Off.* Lavandula latifolia *C. B. P.* 216. *Inst. R. H.* 198. Pseudonardus quæ vulgo Spica, *J. B.* 3. *p.* 2. 281. Lavandula, *Dod. Pempt.* 273. Lavendula major sive vulgaris Parkins. *Raii Hist.* 512. Spica Nardus Germanica, *Tragi* 58. Nardus Italica, Casia alba Theoph. *Dalech. in Plinium*: vulgo, *Lavande male*, *Spic*, *Aspic*, ou *Nard commun.*

E radice lignosa, in fibras divisa, in fruticem satis grandem & lignosum, plurimis ramulis densum, tenuibus, quadrangularibus, geniculatis adolescit, altitudine sesquicubitali aut bicubitali: folia infima quidem crebra & incondita fere, superiora ex adverso bina, alternatim posita, carnosa, incana, culmum aut etiam semiunciam lata, duarum triumve unciarum longitudine, nervo medium percurrente, odore vehementi grato, sapore amaricante. Summis ramulis flores spicæ in modum verticillatim innascuntur cærulei, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius tripartitum. Ex calyce oblongo angusto surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor stipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem semina in capsula quæ calyx floris fuit recondita.

Folia huic longiora latioraque multo quam Lavandulæ minori, magis incana, non tamen adeo crebra in caulibus & ramulis: ramuli seu potius pediculi spicas sustinentes huic duplo majores longioresque quam illi. Spicæ quoque multo longiores & inflexæ. Flores tamen, quod mirum, quam illius minores. Odor quoque totius plantæ vehementior.

Lavandula, Lavandula minor, Lavandula angustifolia, *Off.* Lavandula angustifolia, *C. B. P.* 216. *Inst. R. H.* 198. Pseudonardus quæ Lavandula vulgo, *J. B.* 3. *p.* 2. 282. Lavandula altera, *Dod. Pempt.* 273. Pseudonardus femina, *Matthioli*: Lavandula breviore folio & spica, *Clus. Hist.* Spica Italica & domestica, *Cæsalpin.* 459. vulgo, *Lavande femelle.*

Tota quidem facie præcedenti proxima est, minor utcumque & humilior, pariter tamen dense fruticans: foliis minoribus seu angustioribus & brevioribus, nec adeo albidis, odore minus vehementi. Spicæ florum, ut dictum, breviores sunt & erectiores. Flores tamen majores. Utraque variat interdum floris colore albo. In Gallia Narbonensi sponte proveniunt. Apud nos in hortis seritur. Florum spicæ ad usum colliguntur.

Analysi chymica, ex spicarum floridarum Lavandulæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aromatico, florum odorem referentis, subacidi ℔j. ℥v. ʒvij. gr. lx. cum olei essentialis guttis aliquot: humoris limpidi magis ac magis acidi, sub finem austeri ℔ij. ℥iiij. ʒij. gr. xxx. cum olei essentialis portione: humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, subsalsi & austeri ℥j. ʒiij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati, necnon acidi ℥iij. ʒij. gr. xxiiij. olei tum essentialis, tum empyreumatici & spissi ℥iij. ʒiiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvij. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xlvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒiiij. gr. xviij. in calcinatione ℥v. ʒij. gr. xxiiij.

Ex

Ex ejusdem floribus ad ℔v. per aliquot menses maceratis salis volatilis urinosi concreti gr. xxx. extracta sunt.

Lavandula salem obtinere videtur essentialem ammoniacalem, similem ammoniacali composito ex sale volatili urinoso aceti acidi plene & plusquam saturato & cum oleo copioso tum essentiali, tum crasso accurate permisto. Idem dicendum de Spica quæ iisdem gaudet principiis, imo copiosioribus & penetrantioribus, ut ejus odor testatur, & similibus virtutibus donatur. Quapropter indiscriminatim ad usum medicum usurpantur. Hic vero Lavandula utpote magis familiaris frequentius in usum venit.

Oleum essentiale Spicæ & Lavandulæ Heliotropii tincturam rubore inficit ratione salis acidi contenti.

Lavandula cephalica, nervosa, & uterina censetur. Partibus suis salino-sulphureis, aromaticis, subtilibus; acribus, nervosas fibras ad oscillationem stimulat, earum tonum nimis laxum & debiliorem restituit, humores spissos in partibus morantes dissolvit & ad motum habiliores reddit: unde sensus & motus vitia emendare solet: ejus usus in catharris, apoplexia, paralysi, spasmo, vertigine, lethargo, artuum tremore plurimum commendatur. In urina cienda, mensibus & fetu pellendis, & in torminibus flatulentis nonnumquam usurpatur. Pulvis florum vel semina contusa a ℈j. ad ʒj. præscribuntur. Infusum florum Theæ ad instar præparatur. Aqua distillata simplex vel spirituosa, tinctura florum cum spiritu vini parata ad ℥j. tresve, conserva ex floribus ad ℥ß. & oleum essentiale ad guttas duas, tres, vel sex intus sumuntur. In omnibus fere medicamentis cephalicis & nervinis tum internis tum externis usurpari solent.

Moderatus tamen esse debet Lavandulæ sicut & ceterorum aromatum usus. Nam ex immodico & inopportuno illorum usu sanguis æstuat & accenditur, solidæ partes nimis irritatæ incalescunt & inflammantur. Qua de re post C. Hoffmannum & Dodonæum S. Paulli prudenter monet. Cl. Hoffmannus *l. 2. de Medicamentis officinalibus c. 132. p. 397.* §. 10. hæc aromatica & odorata medicamenta laudat ubi debilitas partium ab intemperie frigida oritur aut a frigidis humoribus vias obsidentibus: at vero ubi a caliditate, ait, tale quid est, insignem contra ex illis læsionem oportet exspectare. Dodonæi autem hæc sunt verba. „ Proinde stillatitius Lavandulæ liquor odoratus, & temporibus & fronti illitus, catalepsi leviori, hemiplexia, & subinde comitiali morbo, ac non raro syncope laborantes reficit. Sed ubi humorum copia adest, præsertim sanguini permistorum, non satis tutus hujus est usus, sicuti neque compositionis, quæ ex stillatitio vino, in quo hujusmodi herbæ, flores, semina & aromata quædam macerata sunt, conficitur; quam plerique temere & indifferenter exhibent. Nam calidorum hujuscemodi caput implentium usu, & morbus intenditur, & æger in periculum inducitur: præsertim quando sanguinis missio aut purgatio non præcesserunt. Quod ideo monendum duximus, quia passim nonnulli Medici indocti & temerarii, audacesque nimium pharmacopœi, aliique, & stolidæ mulieres, statim similes compositiones & id genus alia, non modo apoplecticis, sed & catocho cum febri occupatis infundunt: quibus nihil potest pejus dari, cum plurimum obsint, & non raro ipsos ægrotantes perimant. “

Ha-

Hactenus Dodonæus. Simon Paulli immodicum eorumdem aromatum usum reformidat, & exemplum affert cujusdam opulenti aromatopolæ horrendæ epilepsia correpti quæ ocius in apoplexiam degenerarat, antequam illi auxilium afferri potuisset, ideo quod sibi integerrima gaudenti valetudine, & habitu athletico, sub cincinnata & densa cæsarie cucupha suaveolentissima Cyperum, Iridem, Costum, Storacem, Moschum, Ambram redolente caput operire allubuisset. Eum vero omni motu sensibusque omnibus orbatum, sanguinis missione sexies septiesve intra unius horæ spatium repetita, habito respectu virium, & pulsu ac respiratione ab ea invalescentibus, ab hoc acutissimo morbo vindicavit & vitæ asseruit, intus propinato non Lavendulato vino, sed spiritu cranii humani vitriolato *Crollii*, quem in hisce affectionibus plurimum commendat. Reipsa plurimi vehementem aromatum odorem difficile ferunt: quapropter Medicus ea nonnisi caute tam externe quam interne adhibere debet, & explorata prius non solum morbi indole, sed etiam ægrotantis natura, quomodo ad odoramenta se habeat.

In balbutie & linguæ paralysi spiritu vini Lavandulato os sæpius abluitur. Rulandus in curationibus empyricis, teste Ettmullero, beneficio hujusce spiritus virum 70. annorum aphonia laborantem curavit, cochlear unum pro dosi propinando. In difficili partu semen Lavandulæ est oppido conducibile. Rondeletius pulverem sequentem ad facilitandum partum ut arcanum præstantissimum commendat.

℞. Seminum Lavandulæ ʒß. Semin. Plantag. Endiviæ ana ℈ij. Piper. nigr. ℈j. F. pulvis in aquar. Caprifol. Endiv. ana ℥iij. sumendus.

Sequentem pulverem cum laude proponit Simon Paulli *in Quadr. Botanico*.

℞. Semin. Lavandulæ ʒß. Succin. alb. pp. Borac. ana ℈ij. Olei Cinnamomi gutt. ix. Fiat l. a. pulv. dividendus in tres partes æquales, propinandus in vino Rhenano, aut alio generoso.

Obiter tamen hic notandum est calida hæc acria & vehementiora medicamenta ad partum juvandum non proficere nisi in debilitate virium & partium atonia, quæ quidem minus frequenter occurrit, quam summa partium rigiditas, intumescentia & ardor. Quapropter parturientes a sanguinis missione aut e brachio aut e saphæna, ex insessu ad decoctorum emollientium & temperantium vaporem, ex clysteribus emollientibus plus levaminis sæpius accipiunt, quam ex hisce roborantibus remediis. Ad quod diligenter attendere debent Medici antequam hæc remedia præscribant.

Flores & folia in ore detenta & masticata salivationem potenter excitant. Unde in affectionibus soporosis, catarrhis, linguæ paralysi & in cucuphis ad caput roborandum utiliter usurpantur.

℞. Radicum Ireos Florentin. & Calami aromatici ana ℥ij. folior. Betonic. major. Salviæ, Rorismarin. Summitatum Lavand. Stæchados ana ℥j. Fiat pulvis tenuissimus capillis inspergendus hora somni & mane pectine excutiendus. Vel excipiatur hic pulvis pauco Gossypio, includendo in panno serico interpuncto pro cucupha seu calantica (*couvrechef*) in cerebri affectionibus & causa frigida.

Ex-

Externe in decoctis cephalicis & nervinis præscribi solent.

Oleum stillatitium Spicæ Lavandulæ in Medicina & apud artifices plurimos maxime usitatum paratur distillando flores exsiccatos & semina in magna aquæ quantitate, igne sat vehementi. Hoc oleum in nervorum ac tendinum relaxatione, in paralyticis & rheumaticis affectionibus plurimum prodest sive interne guttæ duæ, tres, sexve sacchararo affusæ in vino aut aqua cardiaca aut cephalica quacumque propinentur: sive cum spiritu vini oleis aut unguentis quibuscumque convenientibus illinatur.

℞. Olei essentialis Spicæ Lavandul. gutt. iij. Affunde sacchari ℨj. Dissolve in vini generosi ℥v. Sumat æger in lecto decumbens ad sudorem promovendum in paralyticis & catarrhosis affectionibus.

℞. Olei essentialis Lavandulæ ℨj. Olei Hyperici ℥ij. Olei Lumbricor. terrestr. ℥iij. Balsami Fioravanti ℥ß. M. F. linimentum ad membra paralysi aut rheumatismo affecta perungenda.

Ex eodem essentiali oleo cum sale volatili ex ammoniaco permisto sublimatur sal volatilis oleosus aromaticus Lavandulatus hodie frequentis usus naribus admotus, ad spiritus recreandos in paroxismis hystericis, lipothymiis & languoribus hypochondriacis.

Hujus olei odorem fugiunt blattæ, pediculi & alia insecta. Propterea in his fugandis vel enecandis apprime conducit. Certe si vesperi sub introitu lecti charta bibula hoc oleo solo vel cum oleo amigdalarum aut quocumque alio permisto inuncta, capiti aliisque locis pilosis applicetur, pediculos mire fugat & mane interfecti omnes reperiuntur. Ettmullerus post Panarollum refert, quemdam contra minores inguinales pediculos fugandos, crebrius Mercurii litu, sed admodum infeliciter usum fuisse, qui continua penis erectione exinde laboraverit. Simul ac vero membrum oleo Spicæ fuit illitum ad pristinum statum est revocatum & pediculi etiam prorsus fugati.

Oleum Spicæ Lavandulæ distillatum ex Gallo-provincia & Gallia Narbonensi, ubi utraque Lavandula uberrime crescit, ad nos affertur, sed sæpius adulteratum, & cum spiritu vini aut cum oleo Terebinthinæ permistum. Mangonium utrumque facile detegitur. Illud enim quod cum spiritu vini admistum fuit, aquæ communi affundatur, statim spiritus vini cum aqua intime permiscetur, oleum vero supernatat minori quidem quantitate, at genuinum & sincerum. Si vero cum oleo Terebinthinæ aut alio quocumque permistum fuerit, deflagratione portionis alicujus in cochleari metallico facile detegitur. Oleum enim Spicæ genuinum flammam tenuem, fumum paucum, nec odore ingratum emittit, at oleum Terebinthinæ fumum copiosum nigrum spargit, odoremque minus gratum.

Apud varios artifices usitatissimum est præsertim ad opera varia vernigine illinienda.

Lavandulæ flores usurpantur in decocto cephalico, syrupo antiepileptico, syrupo de Stæchade, pulvere cephalico odorato *Ph. Regiæ*, & in pulvere ad cadavera loricanda *ejusdem*.

Oleum Spicæ Lavandulæ usurpatur in balsamo apoplectico *ejusdem*.

LAU-

LAUREOLA.

Laureola duplex in officinis usurpatur, scilicet Laureola mas, & Laureola femina.

Laureola mas, Laureola semper virens, & Daphnoides, *Off.* Thymelæa Lauri folio, semper virens, seu Laureola mas, *Inst. R. H* 595. Laureola semper virens, flore viridi, quibusdam Laureola mas, *C. B. P.* 462. Laureola semper virens, flore luteolo, *J. B.* 1. 564. Laureola, *Dod. Pempt.* 365. Laureola Gerard. Parkins, *J. R. Hist.* 1587. Daphnoides sive Laureola, *Adverʃ. Lobel.* 156. *Lugd.* 211. vulgo, *Laureole*.

Ex radice lignosa, lenta, crassa, longa & multiplici, multis stipitibus lentis subcinericeo seu albicante cortice vestitis fruticat, ad cubitos duos assurgens, foliis Lauri sed minoribus, ad majoris Myrti folia accedentibus, semper virentibus, nigricantibus, crassis, glabris, nitidis, utrinque acutis plurimis circa ramulorum fastigia. E foliorum sinubus egrediuntur pediculi unciales, crassiusculi, foliolis aliquot concavis velut totidem squamis vestiti, & in fastigio flores sustinent monopetalos, e luteo virescentes, posterius fistulosos, anterius in quatuor lacinias acuminatas divisos, calyce carentes, cum pistillo abeunte in baccam olivæ forma, sed longe minorem, primum viridem, per maturitatem nigram, succi plenam, in qua latet nucleus unicus durus, Cannabis semine paulo longior, medulla interiore candida. Folia, fructus, cortex tam radicis quam ramorum acrimonia sua & urendi qualitate linguam & fauces mordicant & incendunt. Nascitur in sylvis & montibus umbrosis Gallo-provinciæ & Galliæ Narbonensis. Folia, baccæ nonnumquam in usum veniunt.

Laureola femina, Chamælea, Mezerum & Mezereon, *Off.* Thymelæa Lauri folio deciduo, sive Laureola femina, *Inst. R. H.* 595. Thymelæa folio deciduo, flore purpureo, officinis Laureola femina, *C. B. P.* 462. Laureola folio deciduo, sive Mezereon Germanicum, *J. B.* 1. 566. Chamælea Germanica, *Dod. Pempt.* 364. Chamædaphne sive Pusilla Laurus, *Adverʃar. Lobel. Icon.* 367. Piper montanum, *Gesneri*; Chamælea Germanica sive Mezereum Gerard, *J. R. Histor.* 1587. Laureola femina & Diaphnoides crocea *H. Lugd.* vulgo, *Bois gentil*.

Multis etiam stipitibus fruticat ad trium cubitorum altitudinem assurgentibus, lentis, teretibus, fractu contumacibus, cortice duplici, exteriore cinereo tenui, interiore exterius virente, interius albicante obductis. Folia e tuberculis plura ab eodem exortu oriuntur, foliis Laureolæ maris minora, tenuiora, molliora, nec ita splendentia. Flores ejusdem formæ, sed purpurei & longe elegantiores cum staminulis aliquot croceis, odorati. Baccæ pariter purpurascunt ejusdem magnitudinis & figuræ. Nascitur in frigidioribus sylvulis Alpium & Pyrenæorum. Cortex, folia & fructus in usum veniunt, sed minus frequentem.

Analysi chymica, ex Foliorum Laureolæ maris recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & sapore virentem herbam referentis, obscure acidi ℥xj. ʒij. gr. lij. humoris primo limpidi, manifeste aci-

di

di magis ac magis sub finem rufescentis, intense acidi & austeri ℔iij. ℥vj. gr. xlv. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, obscure subsalsi ℥j. ʒv. gr. ix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒiiij. gr. xlv. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ʒvij. gr. xlv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvij. gr. ix. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gr. liiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xj. in calcinatione ℥v. ʒiiij. gr. xxvij.

Utriusque Laureolæ semina, folia & in primis cortices, tum stipitum, tum radicum acerrima sunt & adeo fervida, ut masticantis os & fauces adurant & inflamment, diu multumque durante impressione. Folia recentia masticata aliquantisper mucilaginosa sunt: eorum succus chartæ cæruleæ rubentem colorem conciliat. Salem essentialem obtinent tartareum multo oleo fœtido acri conjunctum & glutinoso phlegmate involutum. Totius plantæ vis acris, adurens & purgans mihi videtur pendere potius ab oleosa aut resinosa quadam ejus portione in seminum, foliorum & corticis cellulis peculiaribus latitante, quam a sale alcali caustico cui a plerisque tribuitur. Siquidem purgantis fere omnia vehementiora hanc vim a sulphurea aut resinosa substantia obtinent, ut videre est in Scammonio, Euphorbio, Gutta Gummi, Helleboro, Jalapa &c. quorum præcipua vis cathartica in resinosis partibus sita est, & in resinosis extractis conservatur.

Omnes utriusque Laureolæ partes intus sumptæ ventriculum admodum subvertunt, vomitum cient, biliosos, serosos humores maxime fluidos cum impetu sursum & deorsum expurgant: partes internas lædunt, rodunt, inflammant: viscera abradunt, & vasorum sanguineorum oscula aperiunt; febres accendunt, cardialgias excitant & superpurgationes, vires exsolvunt. A nonnullis ad serosos humores evacuandos hydropicis præscribuntur. Dosis corticis & foliorum est a gr. vj. ad ℈ß. Semina vero tria quatuorve integra deglutiuntur. Eorum malitia corrigi dicitur macerando horas 24. in aceto, ut Elleborus & Esula; succo mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, vel mucilagine seminis Psyllii. Alii emendare tentant infundendo in vino & iterum exsiccando. Alii triduanam macerationem aceto requirunt, singulis diebus novum affundendo & tandem aqua bene eluendo. Ettmullerus hujus medicamenti maceratione in aceto vim infringi asserit, sed aceti lenta evaporatione Laureolam exsiccandam esse contendit, alioquin effeta & nullius usus evaderet. Verum utriusque hujus plantæ folia, cortex, baccæ quomodocunque præparatæ & correctæ ob malignitatem rarissime in usum veniunt, nec nisi tutiorum medicamentorum inopia & casu aliquo desperato & robustissimis tantum exhibendæ sunt, idque magna consideratione, monentibus Medicis omnibus prudentioribus, vel ipsis Mauritanis qui has plantas Terræ Leone & Plantas viduificas cognominarunt. Quæ quidem ab earum usu nos deterrere merito debent.

Externe radix Mezerei loco setacei utiliter adhibetur in oculorum affectionibus. Hujus radicis particula longa & rotunda ad instar Turundæ, in aceto aut lixivio acri macerata auriculæ perforatæ inseritur, quæ copiosissimum se-

rum inde educit. Sic oculorum inflammationes sedantur, & imminens suffusio nonnunquam præcavetur.

Nonnulli Laureolæ baccas fuisse grana Cnidia, apud Hippocratem & veteres græcos sæpius usitata existimant. Quod quidem prorsus incertum est: alii enim fructus cujusdam Thymelææ fuisse contendunt. Quidquid fit, hæc vehementiora medicamenta apud nos fere obsoleverunt ob eorum malitiam, & eo magis quod ab hisce priscis Medicinæ temporibus medicamenta emetica & purgantia mitiora, tutiora & nostræ naturæ magis convenientia detecta sint.

LAURUS.

LAURI species duæ seu potius varietates in officinis usitatæ sunt, Laurus vulgaris, & Laurus Regia.

LAURUS vulgaris, *Off.* Laurus vulgaris, *C. B. P.* 460. & *I. R. H.* 597. Laurus, *J. B.* 1. 409. Laurus mas & femina, *Tabern. Icon.* 950. Laurus tenuifolia, *Matthioli* 125. vulgo, *Laurier franc.*

LAURUS Regia, *Off.* Laurus latifolia, Πλατυτέρω Dioscoridis, *C. B. P.* 460. *Inst. R. H.* 597. Laurus latifolia mas & femina. *Tabern. Icon.* 951. vulgo, *Laurier Roy al.*

Laurus utraque, tam tenuifolia quam latifolia plerumque multis stolonibus luxuriat, non raro mediocris arboris altitudinem assequitur, præsertim in regionibus calidioribus, ramosa, caudice enodi, cortice tenui, materia rara, nec multum valida; radices habet crassas, inæquales & obliquas. Folia ei oblonga, dura, utrinque acuminata, sed mucrone alias latiore, alias obtusiore, in uno quidem genere angustiora, sesquiunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, in altero ampliora ut ad mali Medicæ folia accedant, quæ secundum longitudinem percurrit costa recta, obliquos in margines nullo ordine nervos exporrigens, non decidua, perpetui viroris, nitidi in junioribus, in adultioribus saturatioris, odoratissima, sapore acria aromatica, nonnihil amaricantia, ramis viridantibus brevi pediculo adhærentia. Flores secundum ramos exeunt conferti, monopetali, pelviformes, in quatuor vel quinque partes divisi, e luteo albicantes, cum multis in medio apicibus & pistillo, quod abit in fructum seu baccam Cerasiis minoribus parem, in aliis ovatam, in aliis oblongam, gracilem, colore primum viridi, ubi maturuerit nigro, quæ sub cortice tenui testam continet unicapsularem, callosam, duram, semine fetam ejusdem pene formæ, e rufo subnigricante, in duas partes fissili, odorato, acri, subamaricante, pingui. Sponte nascitur Laurus calidioribus in regionibus, Hispania, Italia, necnon & Gallo provincia, in sylvis, locis præsertim maritimis, ac etiam in montibus & collibus apricis quæ lacus & maria respiciunt. Apud nos in hortis colitur, & hyeme a frigore arceri debet. Baccæ & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum Lauri recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, foliorum odorem & saporem apprime referentis obscure acidi, cum olei essentialis portione mediocri, ℔iij. ℥ix. ʒvj. gr. xxvj. humoris manifeste acidi, subausteri, subadstringentis ʒv. gran. xl. humoris impen-

impenſe acidi, ſubſalſi, auſteri, leviter empyreumatici, cum olei eſſentialis guttis aliquot ʒvj. gr. xlviij. humoris rufi, acidi, auſteri, empyreumatici, ſale volatili urinoſo impraegnati ℥iij. ʒvj. olei empyreumatici, fuſci & adipoſi ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. lxiiij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒv. gr. iiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒij. gr. xlij. in calcinatione ℥vj. gr. xliiij.

Lauri folia odorata ſunt, ſaporem obtinent acrem, aromaticum, ſubadſtringentem cum quodam amarore. In aqua per aliquot horas macerata & poſtea diſtillata oleum eſſentiale fundunt odoratiſſimum. Salem eſſentialem obtinent tartareum cum multo oleo tum tenui, tum craſſo & pauca terra adſtringente conjunctum. Baccæ vero plus odoris & ſaporis habent. Oleum duplex fundunt, alterum tenuius, odoratiſſimum, eſſentiale, ut ajunt, & limpidum, quod contuſæ & in aqua uberrima maceratæ ac poſtea diſtillatæ ſuppeditant: alterum craſſius quod ſola expreſſione ex baccis contuſis extrahitur, vel coctione earumdem in aquæ communis q. ſ. Supernatat enim decocto ebullienti, quo refrigerato in butyri conſiſtentiam figitur & facile colligitur.

Laurus apud antiquos arbor fuit celebratiſſima. Triumphantes coronam Lauream geſtabant, vel Lauri ramum dextra tenebant. Victoriæ nuncia erat. Nam tabernacula, naves, faſces, militum jacula, lanceæ, pilla Lauro in eam ſignificationem ornabantur. Apollini ſacram inde fabulantur Poetæ quod virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem converſa ſit. Muſas in Laurinis montis Parnaſsi ſylvis ſedere finxerunt. Eadem coronabantur Poetæ. Necnon adhuc quibuſdam in locis novi Medicinæ Doctores Lauro coronantur: inde fortaſſe Laureandi & Laureati dicuntur. Laureum fulmine non percuti veteribus perſuaſum fuit. Hinc Tiberius Imperator, qui tonitra prætermodum expavit & exhorruit, tonante cælo, contra fulminum ictus, nunquam non Lauream coronam capite geſtavit. Verum quam hoc falſum & ſuperſtitioſa credulitate fundatum, experientiam quam affert Lacuna, elegantiſsimæ Lauri Romæ in palatio ducis de Caſtro fulmine ictæ, & plurima alia exempla ab aliis allata luculenter oſtendunt. Eadem ſuperſtitione nititur obſervatio illa de crepitu quem folia & virgæ Lauri inter urendum edunt. Nam ſi crepuiſſent abunde ac ſonantius, haud dubie portendi felicem eventum rebantur: quod ſi tacita deflagraſſent, triſtem & inauſpicatum.

Laurus apud veteres Medicos magnum habuit in Medicina uſum, & veluti panacea æſtimata fuit: folia, baccæ & cortex radicum frequenter uſurpabantur. Hodie vero baccæ & folia ſolum & minus uſitata, cortice radicum prorſus neglecto, in Officinas inferuntur.

Folia utpote aromatica amaricantia cum nonnulla adſtrictione, calefaciunt, digerunt, reſolvunt, ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, flatus diſcutiunt: hinc a recentioribus non raro cum nonnullis cibariis, præſertim piſcibus coquuntur, ſuillaſque pernas coronare ſolent. Et tantum abeſt ut ventriculum ſubvertant, ut nonnulli opinantur, quin potius nauſeabundum corroborent. Ad ventriculum roborandum, colicos dolores flatu-

lentos discutiendos eorumdem infusum Theæ ad instar præscribitur, aut pulvis ad ℨj. ingeritur. Eorumdem decoctum in enematibus ad colicam abigendam utiliter usurpatur. Idem in Matronarum insessus & balnea additur & vulvæ sordes, vel prægnanti, tuto eluere, uteri ac vesicæ vitiis mederi dicitur.

Baccæ magis quam folia calefaciunt: a veteribus adversus phthisim, orthopnœam, & omnes circa thoracem defluxiones sive rheumatismos commendantur: nostra ætate ad ventriculi, jecoris, lienis & vesicæ affectus usurpantur. Concoctionem crudorum humorum promovent, succos lentos, ac viscidos dividunt & resolvunt, languentem appetentiam excitant; cibi fastidium pellunt, jecoris & lienis obstructiones aperiunt; urinas cient, menses movent, & ad secundinarum expulsionem faciunt.

In baccis oleum essentiale tenue & actuosum oleo crasso admodum anodyno involvitur. Unde interne ad sedandos dolores utiliter exhibetur: sed externe potenter resolvunt & roborant. In cataplasmatibus, unguentis vel emplastris apprime conducunt ad dolores mitigandos, tumores resolvendos, partes sufficienti tono destitutas roborandas.

Oleum in Officinis quadruplex ex baccis Lauri conficitur. Scilicet 1. oleum essentiale, quod ex baccis contusis, aqua maceratis, & postea sat forti igne cum eadem aqua distillatis: oleum prodit limpidum, subtile, valde odoratum, aquæ supernatans, quod virtutibus cum ceteris oleis aromaticis convenit. Laudatur in primis interne ad flatus discutiendos, colicos dolores sedandos, passionem hystericam compescendam, & in doloribus post partum. Verum in calidis & biliosis temperaturis, & in inflammatoriis affectionibus ab eo abstinendum. Dosis a guttis iij. ad vj. Sacchari frusto affusis & postea cum liquore convenienti mistis. Adversus colicos dolores carminativis clysteribus additur. Externe illitum nervorum affectibus a frigore ortis conducit: in paralysi & ischiadicis doloribus prodest. Pubi quoque & pectini muliebri illinitur contra passiones hystericas, colicos dolores post partum, & mensium suppressionem a causa frigida.

2. Aliud oleum e baccis in aqua fervente bullitis elicitur. Integræ vel etiam tritæ baccæ, lebeti commissæ, in aquæ sufficienti quantitate per semihoram bulliunt, colantur & fortiter exprimuntur. Refrigeratumque oleum pinguedinis subviridis instar aquæ supernatans colligitur. Hoc oleum oleo essentiali minus odorum est, crassius, & viribus debilius. Oleum enim essentiale hoc in concreto adiposo cum oleo pingui in Amygdalino baccarum nucleo contento permiscetur & irretitur.

3. Aliud oleum ex baccis optime tritis & torculari fortiter expressis extrahitur priori adhuc minus penetrans, cum scilicet oleum crassius in baccarum nucleis contentum fere solum exprimatur, parum vero olei essentialis in cellulis corticum reconditi eliciatur, nisi ignis adhibeatur. Hæc ambo olea cum essentiali oleo viribus conveniunt, sed longe debilioribus. Interne ad grana decem vel duodecim præscribuntur. Sed si nimia quantitate exhibeantur, nauseam excitant. Externe frequentius usurpantur illita solitaria vel emplastris admista.

4. Tandem oleum Laurinum paratur ex baccis & foliis Lauri tritis & in oleo

em-

omphacino maceratis & decoctis, quod prioribus longe debilius est, & raro usurpatur. Hæc olea adversus scabiem commendantur, sed nihil prosunt nisi admisto sulphure, cujus ingratum odorem emendant.

℞. Baccar. Lauri ʒj. Corticis exsiccati Aurantior. malor. ℈ij. Infunde in vini generosi ℥iiij. Infusum cum Saccharo propinetur in ventriculi imbecillitate, colica flatulenta, mensium remora.

℞. Florum Chamæmel. M. ij. Baccar. Lauri contusar. ℈ij. Bulliant leviter in aq. q. s. Colaturæ adde olei Laurini expressi ʒj. Fiat clyster in colica flatulenta.

℞. Olei Laurini expressi ℥j. Ung. martiati ℥ij. Castor pulver. ʒj. F. linimentum quo ventriculi regio illinatur in stomachi inflatione, membra paralytica, vel rheumaticis doloribus correpta inungantur, regio pubis infantum in urinæ suppressione.

Ex Lauri baccis electuarium de baccis Lauri vulgo dictum conficitur ad colicos affectus & uteri morbos commendatum, & Emplastrum de Baccis Lauri *Mesuæ*. Eædem usurpantur in antidoto Orvietano, *Ph. Reg.* Aurea Alexandrina, Theriaca diatessarum *Mesuæ*, & confectione Anacardina *ejusdem*. Folia usurpantur in Ung. Martiato, Empl. de Betonica. Oleum Laurinum vero usurpatur in Empl. Manus Dei, Empl. *Paracels.* Empl. de Ranis, & Empl. Styptico *Ph. Reg.*

LENS.

Lentis duplex genus in Officinis, arvensis & palustris: arvensis vero species duæ distinguuntur, scilicet minor & major.

Lens arvensis minor, Lens vulgaris, *Off.* vulgaris, semine subrufo, *C. B. P.* 346. *I. R. H.* 390. Lens, *J. B.* 2. 317. *J. R. Hist.* 904. Lens minor, *Dodon.* 526. Lens vulgaris, sive agrestis, & Lenticulæ primum genus, *Tragi* 626. vulgo, *Petite Lentille.*

Planta est annua radice tenui, alba, paucis fibris donata. Caulis ei satis crassus pro plantulæ modo, dodrantalis, hirsutus, angulosus, infirmus, & procumbens, nisi in propinquo sit quod scandat, a radice statim ramosus. Folia e quorum sinubus ramuli exeunt alternatim posita, ut in reliquis fere leguminibus, quinque aut sex pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus composita, costa media in claviculam abeunte. Singulæ autem pinnulæ oblongæ, angustæ, hirsutæ in acutos apices desinunt. Ex alis foliorum exeunt surculi tenues, oblongi, duos aut tres flores gestantes papilionaceos, parvos, albentes: superius tamen folium quod vexillum, alii clypeum appellant, cæruleis intus lineolis striatum est. Ex floris calyce surgit pistillum, quod deinde abit in siliquam brevem, latam, compressam, glabram, duobus vel tribus seminibus feram, quam pro plantulæ modo majoribus, orbiculatis, compressis, utrinque convexis, hoc est ad centrum crassioribus quam ad marginem, duris, glabris, per maturitatem flavicantibus, in aliis speciebus rubentibus: aut nigricantibus.

Lens arvensis major, *Off.* Lens major, *C. B. P.* 346. *Inst. R. H.* 390. *J. B.* 2. 317.

2. 317. *J. R. Hist.* 904. Lens, *Dod. Pempt.* 526. Lens Italica, *Camerar*: vulgo, *Grande Lentille*.

Lente vulgari omnibus partibus ſpecioſior eſt & major, herba, foliis, flore albo, ſiliquis ut A ſemine quod Lentis vulgari duo aut tria, grana facile æquat. Utraque in arvis copioſe ſeritur. Semina ad culinarium uſum quam ad medicum ſæpius advocantur.

Analyſi chymica, ex Lentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris rufeſcentis, ſubauſteri & obſcure alcalini ℥x. humoris rufi, obſcuri, acris, turbidi, tum acidi auſteri, tum alcali urinoſi ℥vj. ʒij. humoris rufi, obſcuri, empyreumatici, acerrimi, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℔j. ℥iiij. olei ℥vij. ʒiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥v. ʒvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. ex quibus lixivio ſunt extractæ ſalis fixi mere alcali ʒv. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiiij. ʒiij. in calcinatione ℔j. ℥iiij.

Lentes ſalem eſſentialem obtinere videntur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo craſſo & ſpiſſo conjunctum.

Lentes in cibo ſumme olim placuiſſe Philoſophis, priſcorum monumentis conſtat atque etiam apud Græcos eximiam auctoritatem habuiſſe reperio. Ait enim Athenæus *L.* 4. *c.* 18. Stoicum dogma eſſe, ſapientem omnia recte agere, & Lentem prudenter condire. Cauſa forſan fuit, quod Philoſophi rerum contemplationi addicti, de cupediis, ſcitamentis, & ganeatis ciborum deliciis minime fuerint ſolliciti. Ut enim ornatum & luxum vitabant in veſtitu, ſic apicianas gulæ voluptates reſpuebant: ſimplici tenuique victu, qui vitam conſervaret contenti. Lentibus veſcentes æquanimitatem ſibi conciliari aſſeverabant. At veriſimile eſt priſcos hanc opinionem, non tam ex hujus cibi natura hauſiſſe, quam ex ſobrietate eorum qui tam vili & parum ſapido cibo veſcebantur. De Lentibus enim aliter ſentit tota peritiorum Medicorum ſchola: quæ docet crebram & aſſiduam φακοφαγίαν turbare caput, ſpiritus inquinare, viſum obtundere, terriculamenta invehere nocturna, affectus melancholicos gignere, viſcera oppilare, cancrum, lepram, ſcabiem, ſcirrhos hepatis ac lienis, calculum, & quartanas efficere, ventrem inflare atque ſiſtere, ſtomachum male afficere, naturales menſium & hæmorrhoidum vacuationes impedire. Uno verbo Lens apud Medicos fere omnes habetur flatulenta, concoctu difficilis, & ſucci pravi, craſſi, terreni, & melancholici. In Lente autem duplex ſubſtantia diſtinguitur, membranoſa ſeu cortex, & medullaris quæ illius caro ſeu pulpa dicitur, diverſarum facultatum. Cortex juxta Galenum *L.* 1. *de Al. Fac. c.* 18. auſteræ qualitatis particeps adſtringit. Pulpa auſteri habet exiguum, ſed ſucci eſt craſſi atque terreni. Cortex alimenti eſt pejoris: pulpa melioris. Jus primum, in quo Lens elixa fuit, ventrem ſolvere Galenus aſſerit: ideoque magis ſi vel ſale, vel oleo, vel garo fuerit conditum. Oleum enim emollit & laxat: ſal vero & garum abſtergunt & expultricem ad dejiciendum irritant. Jus Lentium ſecundo coctarum, inquit idem Galenus, juri primo contrarium eſt. Ut enim hoc alvum movet, ſic illud eamdem ſupprimit: ideoque accommodatum iis qui diarrhæa, dyſenteria & cœliaca laborant, quoniam & ſto-

ma-

machum & inteſtina & ventrem totum corroborat. Lens vero decorticata, ſeu puls ex ea expreſſa, ut illam adſtringendi vehementiam, & ea quæ illam conſequuntur amittit, ſic magis nutrit quam Lens quæ cortice ſpoliata non eſt: verum ſuccum craſſum ac pravum gignit, tardeque deſcendit, non tamen alvi fluxus deſiccat ſicut Lens cui cortex non eſt ademptus. Noſtrates pelli maxime Lentis vitia putant, ſi cum optimis carnibus excocta aſſumatur. Rarius in menſas nobiliorum venit apud nos. Rura in quibuſdam tractibus Galliæ eam in uſu frequentiori habent. Ex his panis aut rariſſime, aut nunquam tentatus, propter ariditatem & quia eſt ſumme friabilis.

In variolis & morbillis curandis cum decoctum Lentium paſſim apud Medicos Arabes maxime commendatum, etiam apud multos in uſum veniat, & ab aliis non imperitis Medicis damnetur, non abs re eſſe credidi, quid de earum uſu his in ægritudinibus ſentiendum ſit hic diſſerere. Inter eos qui Lentium uſum in cura variolarum & morbillorum rationibus quibuſdam ſtabiliunt cum primis elucet Avicenna qui *L.* 4. *ſect.* 1. *Tract.* 4. *cap.* 10. Lentes excorticatas una cum aliis quibuſdam ſimplicibus, Lacca, Caricis, Tragacantho, & in principio ſtatim, cum ebullitio & effervescentia ſanguinis adhuc viget, & in progreſſu quando materia ad cutim abire incipit, uſurpat. Avicennam ſequuntur ex neotericis plurimi: Mercurialis *L.* 1. *de Morbis Puer. c.* 2. Augenius *L.* 10. *de Febribus*, *c.* 9. Antonius Portus *L.* 4. *de Variolis ac Morbillis*, *c.* 22. Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variolis & Morbill.* Liddelius *L.* 3. *de Febribus*, *c.* 9. Paræus *L.* 19. *c.* 2. Campilongus *L.* 1. *De Variolis*, *c.* 45. aliique multi: qui tamen in Lentium præparatione & exhibendi tempore inter ſe diſcordant. Etenim quidam eas offerunt in principio tantum, priuſquam variolæ ac morbilli erumpant; alii in augmento, ut eruptionem juvent; nonnulli decoctum duntaxat propinant; aliqui etiam ſubſtantiam cum decocto porrigunt; rurſus quidam coctas cum cortice; alii cortice exutas præbent.

Commendant autem Lentes ob varias cauſas. Mercurialis eas dat, cum corpora laborant cachexia aquoſa; motus monito Galeni, quod habetur *L.* 1. *de Alimentor. facultatibus*, *cap.* 18. ubi dicitur, Lentem in cibo utiliter iis ſolum offerri, quibus aquea in carnibus eſt cachexia: nimirum ut excrementitia humiditas conſumatur. At variolas & morbillos ab ichore aquoſo provenire Mercurialis aſſeverat. Verum acetum illis admiſcet ut craſſities Lentium incidatur atque attenuetur. Liddelius Lentes præbet ut inteſtina defendant: Campilongus ut materia expellatur ad cutem: Augenius non ſolum ut materia abeat ad cutem, ſed ut viſcera roborentur, calor febrilis mitigetur, alvus ſubducatur: Paræus utitur Lentibus, ut fauces, laryngem, aliaque interanea a poſtulis & alvi fluxu defendant: Antonius Potus & Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variol. & Morbill.* Lentes offerunt, ut ſanguinis ebullitio primis diebus minuatur, interiora corroborentur, materia ad cutem protrudatur. Alii plurimi practici de Lentibus in variolarum curatione ne mentionem quidem faciunt, ut Vidius *L.* 6. *de Curatione generatim*, *c.* 6. Fuchſius *L.* 5. *de Med. Morbill c.* 9. Caſp. Hoffmann. *L de Med. Offic.* S. Paulli, *Quadr. Botan.*

At alii, ut Cardanus, *L.* 2. *De tuend. ſanit. c.* 12. Amatus Luſitanus, *in L.* 2.

Dioscorid. enarration. 101. Joann. Bapt. Sylvaticus *Controvers. Med.* 92. Ranchinus *Tract. de Morb. Pueror. L.* 2. *C.* 1. Ludov. Septalius *Animadversion. & caution. medicar. L.* 5. *de Febribus*; Melchior Sebizius *De Alimentis* a Lentibus plane abhorrent. Eas neque ut alimenta neque ut medicamenta in variolis & morbillis neque in pestilentibus morbis convenire pronuntiant. Non ut alimenta, quoniam ut supra ostendimus, stomachum gravant, ægre concoquuntur, pravum sanguinem generant, uno verbo naturæ molestæ sunt, eamdemque in expellenda variolarum materia faciunt tardiorem. Non etiam ut medicamenta conducunt; quia sanguinem incrassando, viasque per quas ad cutim meare tenetur, oppilando, variolarum & morbillorum eruptionem impediunt; quæ tamen omnibus modis promovenda est, jubente Avicenna, aut saltem non inhibenda, juxta Hippocratis *Aphor.* 20. *S.* 1. „ Quæ judicantur & „ judicata sunt perfecte, neque movere oportet, neque innovare, sive purgantibus, sive aliis irritamentis, sed sinere. Et *Aphor.* 21. *S.* 1. Quæ ducere „ oportet, quo maxime vergant, eo ducenda, per loca convenientia. " Frustra vero proferunt Lentium defensores, eas adstrictione sua viscera roborare, & proinde expulsionem materiæ morbificæ ad emunctorium universale totius corporis, cutim nempe juvare. His respondemus, quod si aliquando viscera adstrictione & roboratione indigent, illud non efficiendum Lentibus, eduliis pravis & naturam gravantibus, sed aliis quæ meliora & naturæ magis amica sunt & id citra noxam præstare possunt, ut sunt radices Tormentillæ, Bistortæ, Pentaphylli, Contrayervæ, Rosæ rubræ, Corallia, &c.

Externe Lentes in cataplasmatis ad multa adhiberi solebant a veteribus. Hodie rarius adhibentur. Discutiunt & resolvunt. Lentium decoctum primum nonnullis variolarum pustulis adhibetur ad cutim laxandam, emolliendam, & pustularum suppurationem promovendam, earum ardorem & dolorem compescendum.

Lens palustris & Lenticula palustris, *Off.* Lenticula palustris vulgaris, *C. B. P.* 362. Lens palustris, *J. B.* 3. 784. & *J. Raii Hist.* 117. Lens lacustris *Dod. Pempt.* 587. vulgo, *Lentille d'eau ou de marais.*

Stagnantium aquarum incola eisdem innatat, veluti muscus quidam viridis, totam earum superficiem densissimo foliorum minimorum, inferne nigricantium, superne virentium, nitidorum, orbiculatorum, Lentisque modo compressorum, stipatu obtegens, quæ inter se capillamentis tenuissimis, & albis arcte revinciuntur, iisdemque ceu radicibus e limo adhærescente alimentum hauriunt. In lacubus, urbium fossis & aliis stagnantibus aquis innatans & late sæpe earum superficiem occupans reperitur. Flores & fructus, quibus carere videtur, nondum detecti sunt.

Analysi chymica, ex Lenticulæ palustris recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore & odore herbam virentem referentis, obscure subsalsi ℥vij. ʒij. gran. xxxvj. humoris limpidi, sapore herbaceo, subsalsi ℔j. ℥xij. gran. xxiiij. humoris limpidi, subsalsi & leviter alcali urinosi ℔ij. ℥vj. gr. xij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvij. salis volatilis urinosi concreti gr. xij. olei spissi syrupi ad instar ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒv. quæ

rite

rite calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥ij. ʒiiij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒv. gr. xlviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. lx. in calcinatione ℥j. gr. xxxvj.

Lenticula palustris salem essentialem obtinet nitroso-ammoniacalem cum oleo & multo phlegmate conjunctum.

Externe tantum usurpatur, incidit, resolvit, refrigerat, & dolores demulcet. Unde inflammationibus podagræ a causa calida, & ignibus sacris convenit, sub forma cataplasmatis imposita. Ad hæmorrhoidum dolorem compescendum Lenticulæ palustris duo manipuli cum Myrrhæ pulveratæ semiuncia simul permisti in sacculo lineo includuntur, & liquore ex eodem sacculo stillante hæmorrhoides dolentes foventur.

J. Rajus pro secreto ad icterum infusionem Lentis palustris in vino albo per novem dies quotidie mane ad ℥vj. pro dosi haustam proponit.

Lenticula palustris hernias intestinorum in pueris admota agglutinare dicitur. Ea vescuntur anates magna cum voluptate.

LEPIDIUM.

LEPIDIUM duplex in Officinis usitatum, Lepidium vulgare & Lepidium hortense sive Iberis.

LEPIDIUM vulgare, *Off.* Lepidium latifolium, *C. B. P.* 97. *I. R. H.* 216. *J. R. Hist.* 828. Lepidium Pauli, *J. B.* 2. 940. Lepidium Plinii, *Dodon. Pempt.* 716. Piperitis sive Lepidium vulgare, *Parkinson.* Raphanus sylvestris Officinarum, *Adv. Lobel. Icon.* 308. Raphanus sylvestris Officinarum, Lepidium Æginetæ Lobelio, *Gerard.* vulgo, *Passerage.*

Radix digitali crassitudine & major, albida, gustu acri & calido, sed qui subito evanescit, sub terra reptat. Caules emittit plures, bicubitales, teretes, læves, medulla farctos, ramosos, minimo digito minores, glauco quodam polline qui facile detergi potest obductos. Folia longa, lata, in acutum desinentia, mali Citriæ similia, sed sæpius majora, molliora, glabra, pinguia, obscurius virentia, per margines serrata, alternatim adnata: quæ e radice exeunt & in imo caule sunt pediculis longis suffulta. Flores in summis caulibus & ramulis pro plantæ proportione minimi, cruciformes, quatuor petalis candidis constantes, conferti & copiosi, pediculis tenuissimis insident: ex quorum calyce surgit pistillum, quod deinde abit in fructum minutissimum, compressum, lanceiformem, apice acuto, septo intermedio, cui valvæ adhærescunt, in duo loculamenta divisum, seminibusque fetum exiguis, oblongis, rufis. Tota planta acri sapore donatur. In fluminis Matronæ insulis uberrime crescit. Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ florescentis, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore leviter acri pungente, obscure salsi ℔j. ℥viij. humoris limpidi, obscure acidi ℔ij. ℥vj. ʒv. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum subacidi, intense austeri, tum salsi ℥iij. ʒiiij. humoris rufi, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati, cum salis volatilis concreti granis aliquot ℥j. ʒvij. olei adiposi ℥ij. ʒv. gr. xviij.

Massa

Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒvj. quæ per horas octo in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. ex quibus salis fixi salsi ℥j. gr. xxiiij. cum pauca terra talcosa, lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. liiij. in calcinatione ℥iiij. ʒiij.

Lepidii succus chartam cæruleam rubro colore tingit. Tota planta sapore donatur acri aromatico ad Piperis & Sinapeos saporem accedente. C. Tournefortius salem ejus essentialem terræ foliatæ tartari haud dissimilem arbitratur. Hunc ego vitriolico ammoniacalem censeo, cum oleo tenui acri & oleo crasso conjunctum.

Hæc planta viscidos corporis succos potenter incidit, hepatis & splenis obstructiones aperit & ab Ettmullero inter primaria antiscorbutica medicamenta numeratur, ejus folia pro acuendis aquis, spiritibus & essentiis antiscorbuticis ceteris plantis antiscorbuticis adjungit. Cum spiritu vini ejus folia distillantur & essentiam præbent antiscobuticam insignem. Præterea stomachicum est medicamentum egregium, quatenus pituitam viscidam ventriculi parietibus adhærentem incidit ac dividit. Folia jejuno ventriculo masticata languentem appetitum excitant & ciborum concoctionem juvant. Hypochondriacis medetur affectionibus quæ ab humoribus lentis ac viscidis in primis viis latitantibus dependent, eos incidendo & abstergendo.

Coqui apud Danos, narrante S. Paulli, Lepidii succum expressum aceto miscere solent, vel ejus folia minutim concisa aceto inspergunt, ad intinctus carnium assatarum ex iis parandos.

Lepidii folia exsiccata & pulverata ad ℥ß. ex vino sumpta quotidie mane, jejuno ventriculo, urinas mire provocant & hydropicis conducunt.

Externe folia vel radices recentia cum butyro vel axungia trita ischiadicum dolorem levant. Inter rubefacientia medicamenta recensetur; cutim enim irritando & vellicando, sanguinem, spiritus & humores e profundo ad cutis superficiem potenter attrahit.

LEPIDIUM hortense, Iberis, *Off.* Lepidum gramineo folio, sive Iberis, *Inst. R. H.* 216. Iberioris latiore folio, *C. B. P.* 97. *Parkins.* & *Gerar. Emaculat.* Iberis, *J. B.* 2918. *Dod. Pempt.* 714. Lepidium hortense, *Anguillar.* Iberis cardamentica, *Adverf. Lobel.* vulgo, *Passerage sauvage, Cresson sauvage.*

Statim e radice alba, lignosa, mediocriter crassa, paucis fibris donata, plures profert caules, dodrantales & altiores, duros, frequentibus alis, concavos. Folia quidem prima longis pediculis appensa, semiunciam lata, duas tresve uncias longa, per extremum serrata: superiora vero & quæ in caulibus ramisque, Linariæ foliis paria, angusta, acuta, nullo pediculo donata, nec crena ulla incisa. Flores extremis ramulis coacervati hærent candidi, tetrapetali, cruciformes, prioris Lepidii similes, sicut & fructus seminaque. Sapor omnibus plantæ partibus fervidus Nasturtii. In incultis, ruderatis & secus vias in meridionalibus Galliæ regionibus frequens nascitur. Hic in hortis colitur.

Iisdem principiis, virtutibusque cum priori convenit, & in ejus locum substitui potest. Commendatur potissimum ad dolorem ischiadicum. Radix recens contusa magna copia cum modica axungia, adhibetur toti cruri & maxime

coxen-

coxendici: finitur per quatuor horas, deinde aufertur & crus in balneo ponitur post inungendum ex oleo & vino, ac demum tersa pinguedine & sudore, tegendum molli lana ut æger ambulet.

LEVISTICUM.

LEVISTICUM, Ligusticum foliis Apii, *Off*: Angelica montana perennis, Paludapii folio, *Inst.R.H.* 313. Ligusticum vulgare, an Libanotis fertilis Theophrasti, *C.B.P.* 157. Ligusticum vulgare, foliis Apii, *J.B.* 3. *P.* 2. 122. Levisticum vulgare, *Dodon. Pempt.* 311. *Gerard. Parkins. J. Raii Hist.* 437. Laserpitium, *Ang.* Hipposelinum Matthioli, *Lugd.* 703. Smirnium, *Lacun.* Laserpitium Germanicum, *Lobel. Icon.* 703. vulgo, *Livesche* ou *Ache de montagne*.

Ab una radice grandi, torosa seu carnosa, restibili, foris nigricante, intus alba, plures non raro assurgunt ad hominis altitudinem proceri ac geniculati caules, crassi, interius inanes, striati, in ramulos nonnullos subinde divisi. Frondes pedales & ampliores, ex pluribus foliorum alis rursus divisorum constant, quorum extremæ divisiones ad folia Apii palustris aliquatenus accedunt, sed longe majores, marginibus incisæ, læves admodum ac resplendentes, obscure virentes, odore valido. Rami ut & summus caulis umbellas gerunt amplas florum rosaceorum, quinque petalis luteis ut plurimum constantium, in orbem positis & insidentibus calyci qui deinde abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, crassiusculis, Apii semine majoribus, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, sordidi coloris. Tota stirps odorem fortem aromaticum & medicamentosum spirat, sed semen graveolentius est. In hortis colitur. Tota planta in usum venit sed præsertim semen & radix.

Analysi chymica Levistici radices & semina plurimum olei tum tenuis essentialis, tum crassioris empyreumatici, humorem tum acidum, tum alcali urinosum, perparum salis volatilis urinosi concreti, & parum terræ præbuerunt. Saporem obtinent acrem, aromaticum, subdulcem, odorem fragrantem non injucundum. Salem continent ammoniacalem multo oleo tenui & acri implicitum.

Levisticum alexipharmacum est, carminativum, diureticum, uterinum & vulnerarium. Nonnulli jubent radicem in aceto macerari & masticari contra aerem infectum. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, flatus discutit, viscidos humores attenuat, colicos dolores sedat, asthmati subvenit, hepatis & lienis obstructiones reserat, in ictero specifice laudatur, præprimis quando a bile viscidiore ortum habet. Cunctantibus a partu lochiis medetur, fetum mortuum & placentam retentam ejicit. Radix pulverata ad ʒß. vel ʒj. exhibetur. Semen iisdem pollet virtutibus & a ℈j. ad ʒß. præscribitur. Forestus pro secreto habuit succum foliorum Levistici recentium in secundinis retentis: ad ℥iij. solum vel cum aqua Artemisiæ propinabat. Hyeme vero semen in aqua Artemisiæ ad ʒß. contusum & aliquantisper ebullitum præscribit, & colaturam propinat. Foliorum Levisti vires luculento exemplo

plo a Gabelchovero comprobantur. Honestissima quædam matrona, cum ex terrore filii in venatione interfecti menses subito sisterentur, folia tantum pauca Levistici comedit. Unde, cum antea insigni dolore lumborum & uteri torqueretur, statim dolor omnis fuit mitigatus. Inde quoties menstruæ purgationes sibi fuerunt suppressæ, iisdem usa est cum felici successu.

℞. Semin. Levistic. contus. ʒß. Contunde in folior. Levistici succi recenter expressi q. s. vel ℥iij. Macerentur per noctem. Fiat colatura mane propinanda ad retenta lochia.

℞. Radic. Levistici ℥ß. Radic. Mei, Zedoariæ, Zingiberis ana ʒij. Cinnamom. ʒjß. folior. Absinth. Meliss. ana M. j. cortic. Aurantior. Citrior. ana ℥ß. Affunde vini generosi q. s. ad eminentiam trium transvers. digitor. Digerantur per novem dies. Fiat colatura bis in die propinanda ad ℥iiij. in ictero a bile viscidiore.

Extrinsecus ejus usus est in balneis, cataplasmatibus utero & ureteribus dicatis, in emplastris vulnerariis.

Semen, narrante Ettmullero, intro sumptum, vel solum vel tum aliis medicamentis mistum urinam nigro colore tingere dicunt.

Radix usurpatur in syrupo de Artemisia *Fernelii*. Folia in emplastro Diabotano D. Blondel. *Collect. pharm.*

LICHEN.

DUÆ sunt plantæ sub Lichenis nomine in officinis usitatæ. Lichen Petræus dictus sive Hepatica fontana de quo sub nomine Hepaticæ jam actum est; & Lichen arboreus seu Pulmonaria arborea de qua sermo est.

LICHEN arboreus, Pulmonaria arborea, *Off.* Licheo arboreus sive Pulmonaria arborea, *I. B.* 3.759. Muscus Pulmonarius, *C. B. P.* 361. *Lobel. Icon.* 248. *J. Raii Hist.* 116. Pulminaria, *Dodon. Pempt.* 474. *Tragi* 524. Pulmonaria fungosa, *Lugd.* vulgo, *Pulmonaire de Chene.*

Annosis Quercuum, Fagorum, Abietum, aliarumque sylvestrium arborum caudicibus innascitur in opacis ac densis sylvis, Hepaticæ fontanæ similis, sed major per omnia, squamato foliorum sibi invicem multipliciter implicatorum incubitu, ineffabili laciniarum variatione, profundiorum quam in Hepatica, aridior, asperior, corii fere modo densus lentusque, tota forma pulmonem exsiccatum aliquo modo referens, qua arborum cortici hæret albicans, altera vero parte virens, sapore amaricante non sine adstrictione. Flores ejus fructusque nondum innotuerunt. Observatur etiam adhærens saxis coacervatis in umbrosis jacentibus. Qui Quercubus adhæret vulgo colligitur, nonnulli tamen eum qui Abietibus annosis adnascitur Quercino anteponunt, ob resinosas quasdam partes quas a matre sua mutuari credunt. In sylvis San Germaniacis & Fontis bella quei reperitur.

Analysi chymica, ex Pulmonariæ quercinæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore ingrato fungorum odorem referentis, obscure salsi ℥xij. gr. xlviij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humorem rufescentem leviter empyreumaticum, obscure subsalsum, obscure subacidum & austerum ℥x. ʒj. humoris empyreumatici, rufi, obscure subsalsi,

obſcure acidi, impenſe auſteri ℥xiiij. gr. xxviij. humoris empyreumatici, rufeſcentis, urinoſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. olei fluidi ℥vij. ʒj. gr. lx. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥v. ʒvij. Rara erat, levis & igniariam fungoſam materiam referebat qua ad ignem excitandum utuntur, vulgo, *Amadoue*, dictam. Hæc maſſa pruna candente accenſa paulatim (intra 10. horarum ſpatium) in cineres fuſcos redacta fuit, qui ℥v. pendebant. Cineres illi iterum in crucibulo per ſex horas calcinati leucophæi facti ſunt & ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. pondus reliquerunt: ex his ſalis fixi ſalſi ʒj. gr. xl. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xij. ʒv. gr. xliiij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒij. gr. xxiiij.

Lichen ſapore amaro adſtringente donatur. Salem eſſentialem obtinet vitriolico-ammoniacalem multo oleo craſſo & terra implicitum.

Siccat & adſtringit: unde ſanguinem profluentem compeſcit, vulnera recentia glutinat, alvum ac menſes ſiſtit. Dodonæus refert paſtores & Mulo-Medicos quoſdam hujus pulverem, addito ſale, utiliter ovibus & aliis pecoribus tuſſientibus & difficilius reſpirantibus exhibere. Prodeſſe hinc & hominibus poſſe crediderunt. Ad pulmonis ulcera ſanguiniſque ſputationem perquam utilis deprehenditur. Pulvis exhibetur ad ʒj. Decoctum vel infuſum ad ℥vj. Angli, narrante J. Raio, ad phthiſim & tabem eo utuntur non ſine ſucceſſu, confecto ex eo pulvere, ſyrupo, aut aqua diſtillata.

Lichenem qui Quercui innaſcitur in ictero omnium Medicorum ſolertiam eludente efficax remedium eſſe Jacobus Breynius ſcribit multis experimentis comprobatum, *In Ephemeridibus Germanicis ann. III. obſervat.* 290. & potiſſimum curatione cujuſdam matronæ Andreæ Golii mercatoris uxoris ictero pene biennium conflictatæ. Corpore prius purgato de hoc muſco accepit manipulum unum cum libra una cereviſiæ ſecundariæ. Hæc ſimul in olla rite occluſa ad dimidium decoxit: poſtea tredecim cochlearia tepida mane atque veſperi hauſit, & intra quinque aut ſex dierum ſpatium curata fuit.

℞. Pulmonar. arboreæ, folior. Tuſſilag. ana M. j. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Coq. & bulliant in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Colaturæ adde ſyrup. de Hedera terreſtri ℥j. Dividatur in quatuor doſes, quarta quaque hora propinandas. In hæmoptoe aut pulmonum exulceratione.

Externe Lichen exſiccatus & pulveratus vulneribus inſperſus ſanguinem ſiſtit.

LIGUSTICUM.

SUB LIGUSTICI nomine duæ plantæ in officinis occurrunt, Liguſticum vulgare foliis Apii ſeu Leviſticum de quo jamjam egimus, & Liguſticum quod Seſeli, *Off.* de quo nunc agemus.

LIGUSTICUM, Seſeli & Siler montanum, *Off.* Liguſticum quod Seſeli officinarum, *C. B. P.* 162. Seſeli ſive Siler montanum, vulgare, *J. B.* 3. *P.* 2. 168. Siler montanum, *Dodon. Pempt.* 310. Siler montanum officinarum, *Lobel. Gerard.* *Raii hiſt.* 439. vulgo, *Liveſche*, *Seſeli commun*, *Sermontaine*.

Radix magna coma infimum caulem ornat, rugoſa, digitali craſſitudine, albi-

albida, odorata, in altum descendens. Caulis tenuis, geniculatus, ramosus, humanam superat altitudinem, caulem ramososque frondium pediculi palmares aut sesquipalmares amplectuntur, in alas oppositas divisi, quorum segmenta extrema, terna fere semper ab uno pediculo cohærent. Trifolii aut Meliloti foliorum instar, oblonga, latiuscula, mucrone leviter obtuso, nonnihil, si confricentur, odorata, umbellæ latæ, amplæ flores rosaceos proferunt quinque petalis constantes candidis, in orbem positis & insidentibus calyci qui abit in fructum oblongum ut Fœniculi sed longiorem & crassiorem, compositum ex duobus seminibus oblongis, hinc gibbis & sulcatis cum liris (*a*) veluti foliaceis, inde vero planis, sapore acri subamaro, aromatico veluti ex corticibus Aurantiorum & Cymino misto. In meridionalibus Galliæ regionibus sponte nascitur. Hic colitur in hortis. Semen in usum venit.

Analysi chymica, Ligustici semen præter humorem tum acidum tum alcali urinosum, non mediocrem olei essentialis tenuis acris & olei crassi empyreumatici portionem præbet.

Humores crassos ac viscidos dividit, ciborum concoctionem juvat, flatus dissipat, urinam & menses promovet, doloribus post partum medetur, nephriticis subvenit, arenulas pellit. Pulvis ad ʒß. exhibetur, vel iufusum in vino. Dauci & Seseleos Massiliensis seminibus substituitur quibuscum viribus convenit, sed inferioribus, utpote acrius & minus fragrans.

Ligustici semen usurpatur in Electuar. de baccis Lauri.

LIGUSTRUM.

LIGUSTRUM, *Off.* Ligustrum, *J. B.* 1. 528. *Inst. R. H.* 596. & *J. Raii Histor.* 1603. Ligustrum Germanicum, *C. B. P.* 475. Phillyrea, *Dod. Pempt.* 775. vulgo, *Troesne*.

Frutex est arborescens, radices hinc inde per obliquum spargens, crebris virgis lentis & in ramos divisis constans, cortice cinereo obtectis, materie albida, dura. Folia bina adverso situ ex intervallis oriuntur, oblonga, angusta, figura ad Salicis folia quodammodo accedentia, sed breviora crassioraque, atrovirentia, lævia, nitentia, gustu acri & subamaro non sine adstrictione. Flores in ramorum summis profert, racematim congestos, monopetalos, infundibuliformes, in quatuor, quinque vel sex partes divisos, candidos, suaviter olentes, quorum in medio surgunt apices ex luteo herbidi & pistillum viride, quod abit in fructum seu baccam mollem, fere globosam, Juniperinis æqualem, lævem, initio virentem, per maturitatem nigricantem, succi plenam amari ac injucundi, quamvis nonnullis aliquid dulcedinis habere videatur, seminibusque fetam ut plurimum quaternis hinc gibbis, inde compressis, cortice spadiceo, carne exalbida, digitorum levi pressu fragilem. In sylvis, vepretis & sepibus frequens nascitur. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, surculosque densos, & folia hilare virentia ad topiarias scenas expetitur, quas non ineleganter convestit. Folia, flores & fructus in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex Ligustri florum ℔iiij. ℥v. per vaporarium distillatis prodie-

(*a*) *Lira.* Sillon, crete ou arrete.

dierunt humoris primum odorati, obscure subacidi, deinde inodori, manifeste acidi, & subausteri, ℔ij. ℥x. ʒiij. per retortam vero humoris tum acidi, subausteri, tum salsi & alcali urinosi ℥vij. ʒv. olei spissi ad instar syrupi ℥iiij. ʒvj. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒiiij. quæ per 25. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒv. gr. xlj. in calcinatione ℥vij. gr. lx.

Ex Ligustri summis ramulis foliosis virentibus & recentibus ad ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi inodori & insipidi, deinde subrufescentis & subacidi ℔j. ℥xiij. ʒv. gr. lxvj. humoris rufi, empyreumatici, impense austeri ℔j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi tum impense acidi, austeri, tum salsi, alcali urinosi, ℥xij. olei spissi, aqua gravioris ℥iij. ʒiiij. gr. xxxvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ʒij. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali gr. xliij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒiij. gr. xxxv. in calcinatione ℥viij. ʒvij. gr. xij.

Ligustri folia amara sunt & styptica, chartam cæruleam subrubram efficiunt: flores vero & fructus eamdem magis rubram reddunt. Salem essentialem tartareo-aluminosum obtinent multo oleo implicitum. Idem sal in floribus magis evolutus est & magis ad ammoniacum vergit, plus enim humoris urinosi præbent: unde folia magis adstringunt, flores vero magis abstergunt.

Interne vix aut rarissime in usum veniunt. Succus tamen florum & foliorum ad ℥iiij. aut eorumdem decoctum ad ℥vj. vel octo commendantur a nonnullis adversus hæmopthisim, hæmorrhagias quascumque & album mulierum fluorem.

Externe utiliter usurpantur in oris exulceratione, inflammatione & excoriatione faucium & uvulæ, uti contra ejus laxationem & procidentiam, item in aphthis exulceratis faucium & ulceribus gingivarum sub gargarismatis forma. In scorbutica gingivarum laxitate decoctum foliorum & florum cum aqua ferrariorum cum tantillo aluminis in ore detentum admodum juvat, necnon in pudendorum excoriationibus & ulcusculis. Ettmullerus ad faucium excoriationes & ulcera, foliorum & florum decocto Rob nucum diluit, vel tincturam Bellidis & rosarum addit. Simon Paulli ad narium ulcuscula sequens medicamentum commendat.

℞. Aquar. stillatitiar. Ligustri, Solani ana ℥j. Sacchar. candi ℈ß. Sacchar. saturni ℈j. Caphuræ gr. vij. Misce. abluatur ulcus.

℞. Decoct. folior. & flor. Ligustr. ℥viij. Mellis rosati ℥j. sp. Vitrioli guttas xx. Fiat gargarisma in faucium exulcerationibus, & aphthis.

In Ephemeridibus German. ann. 4. append. p. 35. referunt mulierem quamdam oleum parare ex floribus Ligustri in vitro soli expositis cum olei olivarum tantillo, qui colliquati in balsamum vertebantur, quo in Italia magna fama utebatur ad scrophulas & ulcera quævis putrida.

LI-

LILIUM.

Lilium candidum, *Off.* Lilium album, vulgare, *J. B.* 2. 685. *Inst. R. H.* 369. Lilium album, flore erecto & vulgare, *C. B. P.* 76. Lilium candidum, *Dodon. Pempt.* 197. Lilium album Gerardi, *J. Raii Hist.* 1109. Ambrosia sive Lilium album Nicandri, *Anguillar*: vulgo, *Lis blanc.*

Ex radice bulbosa, ex plurimis squamis carnosis simul unitis & axi affixis constante, & subtus fibris quibusdam donata, caulem surrigit rectum, cubitalem & sesquicubitalem, singularem, teretem: cui ab imo ad summum adnata folia nullo pediculo, oblonga, & latiuscula, carnosa, lævia, in herbaceo & diluto virore splendentia, versus summum caulem sensim minora & angustiora, odore carnem Vervecinam elixam, si digitis fricentur, quodammodo referentia. Flores in scapo serie quadam plures, non eodem tempore panduntur pulchri, candidi, odorati, senis, pinguibus repandis foliis campanam vel calathum quodammodo imitantes, quorum meditullium occupat pistillum longiusculum, trisulcum, ex albo viridans & stamina, foliis numero & colore paria, quibus apices insident crocei. Pistillum abit deinde in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta divisum, seminibusque fetum subrufis, quasi marginatis, gemina serie sibi incumbentibus. Succo lento & glutinoso folia, caules & bulbi redundant. Ad hortorum ornamentum, ob elegantiam formæ & suavitatem odoris eximiam apud nos colitur. In Syria sponte nasci dicitur. Flores & bulbi ad medicos usus adhibentur.

Analysi chymica, ex bulbis præter phlegma primo insipidum & inodorum, deinde subsalsum, empyreumaticum, tum acidum, tum alcali urinosum, nonnihil salis volatilis urinosi concreti, parum vero olei, salis fixi & terræ extractum fuit.

Ex floribus vero humor primum odoratus, deinde acidus & nonnihil subsalsus & urinosus subausterus extractus fuit: parum vero olei & salis fixi mere alcali.

Liliorum bulbi succo mucoso abundant: salem obtinent ammoniacalem multo phlegmate dilutum, & cum mediocri conjunctum portione olei quocum sal ille mucaginem constituit blandam, a qua vis eorum præcipua pendet. In floribus tenuior est mucosa illa substantia.

Liliorum floribus vis anodyna. Externe tantum, rarissime interne usurpantur. Dolores demulcent, digerunt & maturant; unde in cataplasmatis emollientibus, demulcentibus, maturantibus & suppurantibus nonnunquam adhibentur, necnon etiam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Oleum in officinis ex floribus per insolationem paratum servatur. Dicitur oleum Liliorum vel Lirinum, crinimum & susinum. Cavendum ne diutius flores in oleo relinquantur: cum enim tota planta turgeat succo mucagineo, facile putrescunt, & oleum jam redolet non Lilia, quæ prima bonitatis nota est, sed grave & fœtidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto, alii imponantur flores, tum denique iterum alii. Sufficit enim tertium repetiisse. Illud oleum frequentissimi est usus in doloribus & tumoribus quibuscunque.

Ten-

Tensa remittit, dura emollit, dolores sedat. Speciatim ad uteri duritiem emolliendam commendatur. Digerit etiam & maturat; unde in cataplasmatibus emollientibus, aut maturantibus adjicitur ad consistentiam ipsis conciliandam, vel pars affecta hoc oleo prius inungitur quam cataplasma admoveatur.

Ex Liliorum floribus aqua odora per baln. mariæ distillatur. A nonnullis ad partum juvandum & secundinas pellendas commendatur intus sumpta. Ab aliis in pulmonum affectibus, asthmate & tussi præscribitur. Sed frequentioris est usus externi ad virguncularum faciei nitorem conciliandum, & maculas ejus detergendas. Ad id enim utilis est, si præsertim salis tartari tantillum in ea dissolvatur.

Bulborum usus internus nullus est, aut rarissimus, externus frequentissimus cum sit ex primariis emollientibus, maturantibus & suppurantibus. Hinc nullum fere cataplasma ad abscessuum maturationem & suppurationem promovendam conficitur cui recentes Liliorum alborum bulbi cocti non admisceantur.

℞. Bulbos Lilior. albor. n. iiij. Radicum Althææ minutim incisar. ℥iij. Folior. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietar. & Brancæ ursinæ ana M. j. Coquantur ex arte in aq. comm. q. s. ad putrilaginem usque; deinde contundantur in mortario marmoreo & per cribrum trajiciantur. Pulpa secreta cum farinæ Lini, Fœnu-Græci & olei Liliorum ana ℥iij. coq. igne lento assidue agitando ad debitam spissitudinem pro cataplasmate emolliente & maturante.

℞. Bulbos Lilior. albor. sub cineribus coctos & contusos n. ij. Folior. Oxalidis M. ij. cum axungiæ porcinæ q. s. coctos ad debitam spissitudinem. Misceantur pro cataplasmate suppurante.

Nonnulli ad ambusta commendant cataplasma ex bulbis Liliorum sub cinerem coctis, contusis & cum oleo nucum mistis.

Guillelmus Goderus Elisabethæ Reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes sanavit bulborum Liliorum alborum succo cum farina hordeacea mista; pane scilicet ex istiusmodi massa confecto, ægro per mensem aut sex hebdomadas continuas exhibito: quo solo & non alio pane per totum id tempus vesceretur.

Antheræ seu flavi staminum apices a nonnullis laudantur ad menses provocandos, ad partum accelerandum, fetum mortuum rejiciendum & secundinas pellendas. Pulveratæ propinantur cum croco & aliis in aqua Verbenæ, Artemisiæ aut quocumqne alio vehiculo idoneo. De qua tamen efficacia Ettmullerus valde dubitat.

Oleum Liliorum usurpatur in emplastro de mucaginibus & emplastro de Ranis cum Mercurio *Ph. Reg.*

LILIUM CONVALLIUM.

LILIUM convallium, *Off.* Lilium convallium album, *C. B. P.* 304. *Inst. R. H.* 77. Lilium convallium vulgo, *J. B.* 3. 531. Lilium convallium, *Dod. Pempt.* 205. *Gerardi*, *J. R. Hist.* 667. Lilium convallium flore albo, *Parkins:* Lilium convallium vel vernum Theophrasti, *Adv. Lobel:* Ephemerum non letale, *Fuchs:* Callionymus Chamæcitinus, *Gesneri:* vulgo, *Muguet ou Lys des vallèes.*

Radice tenui, alba, fibrata repit ſummæ telluri inhærens: folia profert bina ternave, ex oblonga forma in acumen ducta, ſeſquipalmaria, duas uncias lata, nitida, læte virentia, nervoſa, quæ ſub baſi convoluta ſeſe excipiunt. Hæc inter caulis aſſurgit ſpithameus, gracilis, anguloſus, nudus; a cujus medio ad ſummum longa ſerie flores per intervalla naſcuntur in unam fere partem vergentes, brevibus pediculis penduli & nutantes, monopetali, campaniformes, candidi, odorem ſuaviſſimum ſpirantes, & in quinque vel ſex ſegmenta diviſi, cum totidem ſtaminibus ex herbido luteis, fundo adnatis, & piſtillo triquetro, quod abit in fructum ſphæricum, mollem, rubrum, pulpa plenum & ſeminibus fetum duris quaſi corneis & amaricantibus. Naſcitur in ſepibus & dumetis umbroſis & fruticoſis. Flores in uſum veniunt, rariſſime radices.

Analyſi chymica, ex florum recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorem florum referentis, obſcure ſubſalſi, obſcure alcali & obſcure ſubacidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xx. humoris limpidi, manifeſte acidi magis ac magis impenſe, auſteri ℔ij. ℥vj. ʒv. gr. lvij. humoris rufi, empyreumatici, impenſe acidi, ſubſalſi, alcalini, urinoſi & impenſe auſteri ℥j. ʒvij. gr. l. humoris rufi, empyreumatici, & ſale volatili urinoſo copioſo impragnati ℥j. gr. xvij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. x. olei adipoſi ℥ij. ʒiij. gr. iiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒv. extractæ ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. ʒvj. gr. lviij. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. lvj.

Flores Lilii convallium odorem fragrantem & ſuaviſſimum ſpirant, ſaporem referunt amaricantem: exſiccati vero, pulverati & naribus immiſſi pituitariam membranam adeo ſtimulant ut ſternutamenta plurima excitent. Licet flores illi valde odorati ſint, Ettmullerus obſervat odoras eorum particulas in oleum eſſentiale nulla arte redigi poſſe. Obſervat inſuper flores ſimplici diſtillatione abſque prævia fermentatione phlegma præbere minus odorum quam ſi prius fermentati fuerint. Nam poſt fermentationem ſpirituoſum liquorem fundunt ſubtilem, fragrantem. Quin etiam odorem ſuum magis expandunt, eodem notante, ſi recenter collecti in ſpiritu vini rectificatiſſimo macerentur & diſtillentur. Ex his & ex analyſi inſtituta concludendum eſt hos flores ſalem eſſentialem vitriolico-ammoniacalem obtinere cum multo oleo acri & ſpiſſo conjunctum: ſed præterea ineſſe magnam copiam olei tenuioris, fragrantis & ſumme volatilis, quod quidem in ſimplici diſtillatione pro majori parte avolat & phlegmate coerceri nequit, quod contra cum ſpiritu vini facillime coadunatur, aut quod cum oleoſis craſſioribus eorumdem florum partibus fermentatione evolutis & attenuatis conſociatum remanet & cum iiſdem ſpiritum ardentem conſtituit odoratiſſimum.

Lilii convallium flores inter cephalica medicamenta & nervina primas tenent. In apoplexia, epilepſia, vertigine, convulſionibus, paralyſi, catharris & aliis frigidis capitis morbis utiles habentur. Nerveas enim fibras laxas nimis & flaccidas firmant ac roborant, earum oſcillationes blanda vellicatione vividiores reddunt, & cerebri tonum reſtituunt, ſpirituumque motum tardiorem aut interruptum ſuſcitant, tum interne tum externe adhibiti.

Eo-

Eorum pulvis ad ℨj. aut conditum ad ℥ß. exhibetur. Vel ex his distillatis aqua simplex & spirituosa præparantur. Aqua simplex distillata ex floribus recentibus & rore matutino adhuc madidis per vaporarium extrahitur & novis affunditur floribus ac distillatur, quod toties repeti debet donec aqua obtineatur fragrantissima, quæ servatur pro vehiculo medicamentorum cephalicorum & debilioris est efficaciæ. Spiritus vero plurimum commendatur adversus easdem affectiones quibus flores conveniunt. Duplici modo conficitur. Flores recenter collecti in spiritu vini immerguntur, & in vaporario blando calore distillantur. Spiritus inde distillatus novis floribus affunditur & iterum distillatur, idque ter quaterve reiterando, sic obtinetur spiritus valde laudabilis. Alii flores ad fermentandum in vase clauso committunt donec odorem vinosum penetrantem acquirant & spirituosum liquorem inde distillant novis floribus affundendum & absque fermentatione distillandum. Aqua distillata ad ℥iiij. spiritus ad ℥j. exhibentur. Cum eodem spiritu Ambræ griseæ affuso fit tinctura sive essentia Ambræ quæ in omnibus virium defectionibus, subitaneis cerebri affectibus plurimum commendatur: necnon inter aphrodisiaca præstantiora recensetur.

S. Paulli commendat tincturam Castorei cum spiritu Liliorum convallium paratam adversus paralysim, si ea spina dorsi a nucha ad coccygis os usque inungatur, necnon etiam enormes cessasse puerorum epilepsias asserit spinæ admotis linteis hac tinctura madentibus.

Idem Simon Paulli monet in affectionibus cerebri inflammatoriis ab horumce spirituum usu interno abstinendum esse, ne, ut ait, camino infundi oleum videatur.

Camerarius floribus vas vitreum angusti orificii replet, & rite obturatum, in acervum formicarum per mensem recondit. Putrefactione colliquescunt. Liquorem inde collectum instar olei sedandis doloribus podagricis, ischiadicis & similibus affectibus exterius adhibitum perutilem asserit.

In Germania alicubi conficiunt ex floribus per æstatem siccatis vinum vindemiarum tempore, ipsos calcatis uvis admiscentes, quo postea utuntur ad eosdem affectus quibus aqua & spiritus conveniunt.

Externe flores exsiccati & pulverati inter errhina & sternutatoria blanda adhibentur. Fit quoque e radice pulverata blandum sternutatorium sed minus usitatum.

℞. Flor. Cyani ℥iiij. Florum Consolidæ regalis specierum colore diversarum, florum Pæoniæ, Balaustiorum & Rosar. ana ℥iij. Flor. Calendulæ, Anthor. Rosar. ana ℥ij. Florum Lilior. convallium radic. Calami aromat. Florum Caryoph. hortens. ana ℥j. Omnia rite in umbra exsiccata & minutissime concisa misceantur & fiat pulvis sternutatorius colorum varietate elegantissimus.

℞. Flor. Lilior. convall. exsiccator. folior. Betonic. Majoranæ exsiccator. ana ℨij. Rad. Irid. Florentin. ℨjß. Caryophyllor. aromaticor. ℈ß. M. F. pulvis crassiusculus pro errhino summis digitis per vices naribus attrahendo. Cui addi possunt Nicotian. pulv. ℨj. Hellebori alb. & Zingiber. ana ℨß. si cerebrum potentius succutiendum sit in apoplecticis & soporosis affectionibus.

℞. Pulver. de Gutteta ʒj. syrup. Stœchad. & sp. Lilior. convall. ana ℥j. Aquar. Flor. Lilior. convall. & flor. Tiliæ arbor. ana ℥iij. Tinctur. Castor. gutt. xx. Spiritus cornu cerv. Succinati ʒj. M. F. potio cochleatim sumenda in convulsionibus spasmodicis & hystericis affectionibus.

℞. Conserv. flor. Lilior. convall. flor. Salv. & Roris-marin. ana ℥ß. Pulver. Milleped. & Viperar. ana ʒij. Rad. Valerian. sylvestr. & Seminis Eruc. pulver. ana ʒiij. Syrup. de Hyssop. q. s. M. F. electuar. Dosis ʒj. bis in die, in paralysi incipiente.

Flores Lilii convall. usurpantur in pulvere antiepileptico *Ph. Reg.* in pulvere sternutatorio & cephalico *ejusdem.*

LINARIA.

LINARIA & Linaria lutea vulgaris, *Off.* Linaria vulgaris, lutea, flore majore, *C. B. P.* 212. *Inst. R. H.* 170. Linaria lutea vulgaris, *J. B.* 3. 456. *J. Raii Hist.* 752. vulgaris nostras *Parkins*: Linaria prima, *Dodon. Pempt.* 183. Osyris, *Matthiol. Fuchs*: Osyris major, *Tabern. Icon.* 826. vulgo, *Linaire* ou *Lin sauvage.*

Radicibus albis, duris, lignosis, sub terra reptando immensam se propagat, si locus suppetat. Caules ex eadem radice plures surrigit pedales aut cubitales, rotundos, glabros, glaucos, summa parte ramosos, foliis vestitos crebris, nullo ordine positis, angustis, acutis, Pityusæ similibus, adeo ut nisi lac deesset, difficile foret distinguere antequam floreat planta. Flores in summis caulibus & ramulis velut in spicas aut thyrsos digesti, singuli pediculis brevibus e foliorum alis egressis insident monopetali, anomali, personati, lutei, posterius in caudam seu calcar aut corniculum oblongum, acutum Consolidæ regalis in modum producti, quo ab Antirrhini floribus differunt, quibus alias persimiles sunt, anterius in duo labia divisi, quorum superius in duas velut auriculas dividitur, inferius vero trifariam secatur. Ex calyce autem parvo & quinquepartito surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum bicapsularem, seu testam subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, & per maturitatem in duas carinas dehiscentem, seminibusque fetam compressis, orbiculatis, marginatis, nigris. Sapor plantæ amariusculus & subacris. In arvis, ad agrorum margines & in pascuis sterilioribus frequens occurrit. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Linariæ floridæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure subacidi ℔j. ℥ij. ʒvj. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subausteri ℔ij. ℥iij. ʒvij. residua massa per retortam distillata præbuit humoris empyreumatici, tum acidi austeri, tum leviter alcali urinosi ℥v. ʒij. gr. xiiij. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ʒv. gr. l. olei adiposi ℥iij. ʒiiij. gr. xliiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiiij. gr. xij. quæ per 18. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒij. xxiiij. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xij.

Li-

Linaria herbaceum, ſubſalſum, amariuſculum ſaporem refert: inter digitos contrita Sambuci odorem ſpirat, charta cærulea a foliorum ſucco non mutatur, verum a florum humore rubens efficitur. Salem ſalſum tartareum nonnihil vitriolicum obtinet mediocri terræ portione implicitum & cum oleo craſſo oleorum fœtidorum diſtillatorum ſimili & copioſo conjunctum & involutum. Sal ille magis explicitus eſt in floribus quam in foliis.

Hæc planta ratione olei ſui potenter reſolvit, emollit ac demulcet. Sanguinem, lympham aut alios ſuccos intra tenuiora vaſa concretos, vel inter partium fibras effuſos, ſtagnantes & inſpiſſatos dividit, eorum acrimoniam demulcet, ſalina eorum ſpicula involvendo, nimis tenſas partium fibras laxando dolores ſedat.

Ad internum uſum raro uſurpatur. Alvi turbatrix eſt, auctore Trago. Urinam tam potenter pellit, ut inde *Harnkrant* Germanis, Botanicis quibuſdam urinalis & urinaria dicatur. Aquæ ex Linaria diſtillatæ hauſtulum cum ℥j. corticis Ebuli exſiccati & in pulverem tenuiſſimum redacti, idem Tragus potentiſſime urinam pellere aſſerit, uſque adeo ut ſolis hydropicis ſit propinandum. Eadem aqua diſtillata ac pota alvum laxat, ſudores movet, jecur obſtructionibus liberat, morbum diſcutit regium, adverſus quem herbæ decoctum ex vino paratum in primis facit, notante eodem auctore. Nonnulli, referente Simone Paulli, ad diſſolvendum illorum ſanguinem qui ex alto deciderunt, illius decoctum propinant.

Externe Linaria inſigne eſt anodynum medicamentum, quo vix præſtantius ad hæmorrhoidum cæcarum dolores mitigandos datur & ab omnibus laudatur quocumque modo adhibita: nimirum ſi Linaria integra, vel flores ejus, vel ſola vel cum Camomilla aut Verbaſci floribus coquatur in lacte quo pars dolens foveatur, vel ſi recentes hæ plantæ contundantur & cataplaſmatis in modum applicentur.

Magnopere celebratur unguentum vel linimentum de Linaria in hæmorrhoidibus dolentibus, ſi e Linaria recenti florida cum axungia porcina aut butyro non ſalito, in mortario plumbeo contuſis & cum pauca camphora fiat cataplaſma vel unguentum. Alii Linariam virentem cum floribus cum adipe porcino decoquunt quouſque adeps valde vireſcat, fiatque unguentum, cui expreſſo & refrigerato applicationis tempore vitellus ovi admiſcetur. A nonnullis hoc unguentum præſtantius habetur, ſi prius in adipe ſuillo aſelli aut ſcarabæi decoquantur.

Linaria, ſuccus ejus aut aqua diſtillata quævis ulcera mundant, cujuſmodi ſunt cancer aut fiſtulæ, & eryſipelatis medentur, linteolis impoſita, aut ſi aqua aut ſucco loci affecti colluantur.

Idem ſuccus maculas & vitia faciei emendat; quare a mulierculis quibuſdam expetitur. Aqua diſtillata oculis indita eorum ruborem & inflammationem tollit.

Sunt qui herbam hanc intra calceos plantis pedum ſupponunt ad febrem quartanam abigendam.

LINGUA CERVINA.

LINGUA CERVINA, Phyllitis, Scolopendrium vulgare, Scolopendria vulgaris, *Off.* Lingua cervina officinarum, *C. B. P.* 353. & *Inst. R. H.* 544. Phyllitis sive Lingua cervina vulgi, *J. B.* 3. 756. Phyllitis vulgaris, *Clus. Hist.* 213. Phyllitis Gerardi, *J. Raii Hist.* 134. Scolopendrium. *Brunsfels*: Scolopendria vulgaris, *Tragi* 549. vulgo, *Langue de Cerf* ou *Scolopendre vulgaire*.

E capillaribus radicibus nigricantibus, numerosis, implicitis, cum foliorum vestigiis connexis, folia fundit dodrantalia aut sesquidodrantalia, duas uncias lata, in principio aurita, acuminata in extremo, læte virentia, glabra, & pediculo palmari insidentia in costam mediam abeunti. Floribus carere videtur; at capsulas plurimas profert in sulcis semiuncialibus aut majoribus foliaceis qui occurrunt in foliorum dorso primum virentes, per maturitatem rufi, dum nempe rumpuntur & capsulæ membranaceæ rufæ sese exerunt. Minutissimæ quidem sunt hæ capsulæ: sed ope microscopii facile percipiuntur. Singulæ annulo elastica vi donato muniuntur, cujus contractione vel exsiccatione rumpuntur, semenque pulverulentum & copiosum quod continent hac illac ejaculant. Nascitur in puteis & fontibus inter lapidum commissuras, & in rupibus udis ac umbrosis. Herba integra usitata est.

Analysi chymica, ex foliorum recentium Linguæ cervinæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, sapore subacri, obscure subacidi ℔j. ℥viij. gr. lx. humoris magis ac magis acidi manifeste, deinde magis ac magis austeri ℔iij. ℨiij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum sale volatili urinoso prægnati ℥ij. ℨvj. olei adiposi ℥j. ℨvj. gr. xij. Massa nigra residua pendebat ℥vij. ℨv. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ℨvj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. iiij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ℨiij. in calcinatione ℥v. ℨvj. gr. xxiiij.

Planta sapore acerbo donatur & odorem nonnihil graveolentem herbaceum spirat. Salem essentialem obtinet vitriolico-tartareum ad salem mirabilem Glauberi accedentem cum multo oleo spisso bituminoso & pauca terra adstringente conjunctum.

Lingua cervina siccat & adstringit. Adstrictione sua viscerum tonum firmat & roborat: unde in eorum obstructionibus plurimum commendatur, & lieni tumido potissimum dicatur, cujus intumescentiam minuere dicunt. Insuper sale suo salso digestivo spissos humores & concretos dissolvit, obstructiones reserat, & oleo bituminoso non solum sulphurea concreta discutit, sed humorum acrimoniam nonnihil demulcet, salium spicula irretiendo. In morbis chronicis & affectionibus hypochondriacis admodum utilis est. Alvi profluvia sistit; sanguinis expuitioni medetur: necnon etiam thoracicis quibusdam affectionibus succurrit, laxiorem pulmonis tonum firmando, & ejus glandularum infarctum discutiendo. Extrinsecus vulnera & ulcera mundificat & exsiccat. Cum aliis plantis Capillaribus consociari solet, quæ sunt Polytrichum seu Trichomanes,

Ca-

Capillus veneris, Adiantum vulgare, Salvia vitæ seu Ruta muraria, Asplenium seu Ceterach. In decoctis & jusculis aperientibus, thoracicis & vulnerariis usurpatur. In Germania, referente S. Paulli, cerevisia Phyllitide condita toto anno omni die usurpatur ad tumidos lienes & hypochondriacos affectus.

In incipientibus hepatis & lienis obstructionibus, vel etiam in pulmonum infarctu hujus plantæ infusum in aqua tepida utiliter pro potu solito præscribitur. Ad obstructiones potentius discutiendas & resolvendas sales digestivi ut Tartarum vitriolatum, Tartarum solubile, Nitrum &c. ipsi consociantur: & præstantius adhuc ejus decoctum vel infusum censetur quod cum aqua ferrariorum præparatur, seu in aqua ferrum candens sæpius extinctum fuit.

℞. Radic. Polypod. & Cichor. Sylvestr. ana ℥j. corticum Capparis & Tamarisci ana ℥ß. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde folior. Scolopendr. Asplen. seu Ceterach, Agrimon. Hepaticæ & Taraxaci ana M. j. florum Calendulæ & Keiri ana pug. ij. Coquantur per quadrantem horæ. Colatura dissolve Tartar. vitriolati ʒij. Syrup. de 5. rad. aper. ℥iij. F. apozema in sex doses distribuendum in viscerum obstructionibus.

Pulvis herbæ exsiccatæ ad ʒj. aut alteram exhibetur: in hepatis obstructionibus, in palpitatione cordis, in suffocatione uterina, in motibus convulsivis mira præstat, affirmante J. Raio, si in cerevisia tenui, aut Zythogalo seu liquore Posseti Anglis dicto, modica ejus quantitas propinetur. Potest & e foliis virentibus conserva cum saccharo ad hos usus parari.

LINUM.

LINUM duplex ad usum medicum usurpatur, scilicet Linum sativum & Linum catharticum.

LINUM, Linum sativum, Linum vulgare, *Off.* Linum sativum, *C. B. P.* 214. *Inst. R. H.* 339. *Gerard. Emaculati J. Raii Hist.* 1072. Linum, *J. B.* 3. 450. Linum sativum vulgare cæruleum, *Lobel. Icon.* 412. vulgo, *Lin.*

Tenui radicula nititur, paucis fibris donata: caule tereti assurgit, ut plurimum simplici, inani, tenui, glabro, cubitum aut sesquicubitum alto, alis circa summum ramoso, qui contritus in plurima abit filamenta: folia profert acuminata, culmum lata, uncias duas plus minus longa, alternatim aut potius nullo ordine cauli apposita, mollia, glabra. Flores in summis virgis nascuntur speciosi, cærulei, pediculis tenuibus longiusculis insidentes, admodum caduci, caryophyllæi, quinque petalis constantes, extremo subrotundis, striatis, ex calycibus pentaphyllis & quasi tubulatis emergentibus. Pistillum ex eodem calyce surgit, abitque deinde in fructum fere globosum, leviter acuminatum, Ciceris magnitudine, ex pluribus capsulis compositum introrsum dehiscentibus, semine fetis depresso, fere ovato, hinc obtuso, inde vero acuto, lævi, glabro, splendente, ex fulvo colore punicante. In agris seritur. Semen potissimum in medicum usum venit: sed planta ad innumeros usus mechanicos præparatur & usurpatur.

Analysi chymica, ex seminum Lini ℔v. per retortam distillatis prodierunt

humoris limpidi, ſapore fere inſipido, obſcure ſubſalſi, & aliquantiſper alcali ℥iij. ʒv. humoris limpidi, obſcure ſubacidi ℥iij. ʒv. gr. xxxvj. humoris limpidi, ſubacidi, auſteri ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, tum alcali urinoſi, tum impenſe acidi auſteri ℥xj. ʒv. olei fluidi, rufi ℔j. ℥v. ʒiij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi ſalſi talcoſi ʒj. lixivio extracta fuit. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j. ℥j. in calcinatione ℥xiiij. ʒiiij.

Lini ſemen in aqua maceratum plurimum mucaginis præbet. Salem obtinet eſſentialem vitriolico-ammoniacalem cum multa terra & oleo copioſo conjunctum, quibuſcum blandam conſtituit mucaginem, a qua præcipua ejus vis demulcens & emolliens pendet.

Lini ſemen tuſum, melli adjectum, & frixum ruſticis Aſiaticis in frequenti cibo fuit. Quoquo tamen modo apparatum vix ſuave eſt & ſalutare; ſtomacho enim adverſatur, flatuoſum eſt, ægre concoquitur, & pravum ſuccum gignit. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandia, inquit Tragus, animadverti potuit, cum propter frumenti aliarumque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibis ex hoc coctis veſcerentur. Diſtenta enim his valde cito hypochondria fuerunt, & facies aliæque partes tumidæ factæ: quorum non pauci ſic affecti mortui ſunt. In Gallia eſculentum non eſt, neque his in regionibus ubi laute vivitur.

Semen Lini ob mucilaginem temperatam, anodynam, acrimoniam humorum demulcentem, in ptiſanis & apozematibus demulcentibus, ſæpius præſcribitur, præſertim in urinæ ardore & difficultate; urinæ enim ſales acres muco ſuo involvit & demulcet, veſicæ mucum deficientem reſtituit, ejuſque membranas ab urinæ acrimonia defendit. Obſervandum eſt ne nimis glutinoſi ſint & mucoſi potus ex ſemine Lini parati; tunc enim ventriculum gravant & nauſeam ſæpe movent. Quapropter illud ſemen ebullitioni non committitur, ſed poſt ebullitionem decoctis adhuc calidis infunditur & quidem parva quantitate. Uſurpatur quoque utiliter ſemen Lini in decoctis emollientibus, anodynis & carminantibus pro clyſteribus adverſus ventris tormina, dyſenteriam, teneſmum, & viſcerum inflammationem.

Aqua in qua ſemen Lini per aliquot horas maceratum fuit, in urinæ ardore, ſuppreſſione, difficultate, nephritide, & adverſus arenulas & calculum utiliter pro potu ſolito præſcribitur.

℞. Radic. Gramin. contuſæ & minutim ſectæ M. j. Bulliat. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Decocto calenti adde ſem. Lini pug. j. Maceretur donec omnino refrigeratum ſit decoctum tunc percolandum & ſervandum pro potu ſolito. In renum & veſicæ inflammatione, urinæ difficultate, nephritide, calculo, &c. Vel

℞. Rad. Nenuphar. ℥j. Gramin. M. j. Liquir. raſ. & contuſ. ʒj. Bull. in aq. comm. ℔iiij. per quadrantem horæ. Decocto ab igne ſemoto & calenti adde rad. Althææ taleolatim ſectæ, ℥ß. ſemin. Lin. pug. j. Decoctum refrigeratum coletur pro potu ſolito.

Ea-

Farina Lini potenter resolvit, emollit & maturat, quare in fomentis & cataplasmatibus emollientibus & maturantibus frequenter adhibetur sola vel cum Fœnugræci farina. Ex eo semine mucilago uberrima diuturna ejus maceratione & coctione in aqua, ac forti expressione extrahitur, quæ cataplasmatis in modum applicata inflammationes compescit, dolores sedat, tumores emollit & resolvit.

Oleum ex semine trito & torculari expresso extrahitur multis affectionibus perutile. Interne quidem temperat, alvum ciet, tussim sedat, relaxat, expectorationem promovet: & primario ceu singulare specificum mire commendatur contra pleuritidem, si nempe ad aliquot uncias, duas, tres, quatuorve propinetur, quod quarta vel sexta hora repetitur, donec æger insigne levamen perceperit. Colicos dolores eodem modo exhibitum mire compescit; & in contumacissimis alvi obstructionibus, contra volvulum & passionem iliacam imminentem plurimum valet epotum aut ad ℥viij. sub clysteris forma susceptum. In hœmopthoe utiliter quoque præscribitur: non solum enim tussim sedat sed vi sua balsamica & emplastica partes affectas consolidat. Observandum est ut hoc oleum recens sit & dulcis saporis. Inveteratum enim ingratum est propter rancorem & nauseam excitat. Si recens obtineri nequeat, ejus rancor & sapor ingratus tollitur illud cum aqua tepida in ampulla vitrea diu conquassando & aquam identidem mutando donec nullus sapor & odor ingratus supersit.

Externe illitum dolores demulcet, durities emollit, nervorum tensiones contractionesque laxat. Ad hæmorrhoides dolentes a nonnullis valde prædicatur. Cataplasmatibus & linimentis emollientibus & resolventibus utiliter admiscetur.

℞. Rad. Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥ij. fol. Althææ, Malv. Violar. Parietar. ana M. j. semin. Lini & Fœnugr. contusor. ana ℥j. Caricas ping. n. xij. flor. Camomill. & Meliloti ana p. ij. F. decoctum ad putrilaginem cum aq. q. s. Omnibus contusis & per setaceum trajectis adde unguenti de Althæa ℥ij. olei Lini ℥j. Fiat cataplasma emolliens, resolvens & maturans.

℞. Radic. Alth. Brion. Sigill. Salomon. & Lilior. albor. ana ℥j. folior. Malv. Parietar. ana M. j. semin. Lin. & Fœnugr. ana ℥ß. flor. Melilot. M. j. Coquantur in q. s. aq. Colatura servetur pro fotu emolliente instituendo calide cum linteis quadruplicatis vel pannis laneis dicto liquore imbutis, leviter expressis & mutatis quoties frigescere incipient.

℞. Farin. sem. Lin. ℥viij. Fœnugr. & Cymin. ana ℥iiij. Mell. ℥ij. ol. Lin. q. s. M. F. cataplasma lateri dolenti calens applicandum in pleuritide & lateris dolore punctorio: potenter resolvit & discutit.

℞. Vitellos ovor. recentium n. ij. Sacchar. albi ℥j. olei Lini q. s. M. diligenter agitando. Fiat linimentum quo hæmorrhoides dolentes inungantur.

℞. Vitellos ovi ad duritiem coctos n. iiij. olei Succini ℈ij. Theriaces Androm. ℥ß. olei Lini q. s. Fiat cataplasma hæmorrhoidale.

Nonnulli oleum hoc Lini cum calce viva mistum ex retorta distillant, & oleum obtinent subtilissimum & penetrantissimum quod paralysi medetur.

Semen Lini usurpatur in syrupo de Prassio *Mesuæ*, in lohoch sano & experto *ejusdem*, Unguento de Althæa *Nicol. Alexandrin.* Mundificativo de Re-

Resina *Jouberti*, Emplastro Diachylo magno & Emplastro de mucaginibus.

Oleum Lini expressum ad multos usus mechanicos, a pictoribus & aliis artificibus expetitur.

Ceterum mirum est ex tam parvo semine nasci avenam adeo gracilem & pusillam, quæ tusa præparata & in mollitiem lanæ coacta in filamenta producitur, in telas texitur, & in chartas compingitur usus immensi, unicuique noti nec satis mirandi.

Linum catharticum, *Off.* Linum pratense, floribus exiguis, *C. B. P.* 214. *Inst. R. H.* 340. Alsine verna, glabra, flosculis albis vel potius Linum minimum, *J. B.* 3. 455. Linum sylvestre catharticum Gerard. Emac. *J. Raii Hist.* 1076. Chamœlinum Clusii flore albo, sive Linum sylvestre catharticum, *Parkins.* vulgo, *Lin sauvage purgatif.*

E radicula tenui, alba, lignosa, fibrillis aliquot donata, cauliculos emittit nonnihil reptantes, mox humo ad palmum & altius se attollentes, tenues, rotundos, rubentes, fastigio sursum ramoso, nutante. Folia infima mucrone obtuso & subrotunda sunt, superiora quæ in caulibus bina opposita, crebra, exigua, semiunciam longa, culmum lata, glabra, absque pediculis adnata. Flores pediculis longis, tenuibus insident albi, caryophyllæi, pentapetali, petalis acutis, minime bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, e calyce pentaphyllo. Capsulæ seminales succedunt Lini similes, parvæ, canaliculatæ, in quibus semen lucidum, lubricum, compressum & oblongum Lini simile. Sapor totius plantæ amarus & nauseosus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Lini cathartici floridi ℔v. per vaporarium distillatis, prodierunt humoris limpidi, primum odoris & saporis fatui, obscure subsalsi, deinde obscure subacidi, ac tandem manifeste subacidi ℔iij. ℥vj. ʒij. gr. xij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum acidi austeri, tum leviter alcali urinosi ℥iij. ʒvj. gr. lx. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili alcali urinoso imprægnati ℥ij. ʒiiij. gr. lx. olei fere adiposi ℥ij. ʒvij. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata per 15. horas reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiiij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒiij. gr. xliiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒiij. gr. xiiij. in calcinatione ℥vj. ʒj. gr. xij.

Linum catharticum sapore amaro, ingrato, nauseoso donatur. Salem essentialem obtinere videtur tartareo-vitriolicum cum multo oleo fœtido conjunctum.

Frequentior est apud Anglos hujus plantæ usus quam apud nos. Herba integra, narrante J. Raio, cum caulibus & capitulis vino albo per noctem super cineres calidos ad manipulum unum infusa serosos humores purgat satis valide, & nonnumquam vomitum excitat.

Folia recentia contusa ad ʒj. aut alteram sub forma boli aggeruntur, vel herbæ exsiccatæ pulvis ad ʒj. cum tantillo cremoris tartari & seminis Anisi intus sumitur & purgat sine molestia. In hydropisi incipiente utiliter præscribitur, & ad febres intermittentes fugandas.

LITHOSPERMUM.

LITHOSPERMI ſpecies tres occurrunt in officinis, ſcilicet Lithoſpermum erectum, Lithoſpermum repens, & Lithoſpermum arundinaceum.

LITHOSPERMUM erectum, *Off.* Lithoſpermum majus, erectum, *C. B.P.* 258. *Inſt. R. H.* 137. Lithoſpermum ſive Milium ſolis, *J. B.* 3. 590. *J. Raii Hiſt.* 503. Lithoſpermum minus, *Dod. Pempt.* 83. & *Gerard.* Lithoſpermum vulgare minus, *Parkinſ.* Saxifraga tertia, *Brunsfels*: Anchuſæ tertiæ ſimilis altera, *Cæſalpin.* 435. Milium Soler Mauritanis, quod in montibus Soler frequens naſcatur, *Serapionis:* vulgo, *Gremil* ou *Herbe aux perles.*

Radice nititur pollicem craſſa, lignoſa & fibroſa: quæ caules multos edit cubitales aut ſeſquicubitales, erectos, rigidos, teretes, aſperos, ramoſos, & foliis crebris alternatim donatos duas treſve uncias longis, acutis & aſperis, ſine pediculis adnatis, & e virore nigricantibus. Quæ in ſummis caulibus ſunt folia latiora ſunt & breviora pro magnitudinis ratione & ſaturatius viridia. Flores in ſummitatibus caulis & ramorum, ex ſingulis foliorum alis ſinguli naſcuntur, brevibus pediculis inſidentes, monopetali, candidi ſeu ex herbaceo albidi, infundibuliformes, in quinque obtuſa ſegmenta partiti, cum calyce hirſuto, in quinque anguſtas, hirſutas lacinias ab baſim uſque ſecto, & piſtillo viridi quatuor veluti ſtipato embryonibus qui deinde abeunt in totidem ſemina ſubrotunda, dura, expolita, nitida, leucophæa, *(gris de perle)* & exiguis margaritis ſimilia, quæ in calyce ipſo ſatis ampliato raro quaterna, ſæpius bina aut terna tantum perficiuntur & matureſcunt. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Semen in uſu venit.

Analyſi chymica, ex ſeminis Milii ſolis ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, ſaporis fatui, obſcure ſubſalſi ℥viij. ʒvij. humoris limpidi, fere inodori & inſipidi, obſcure ſubſalſi & obſcure acidi ʒvij. gr. lx. humoris rufeſcentis, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥vij. ʒiiij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij. gr. xxxvj. olei ſyrupi ad inſtar ſpiſſi ℥viij. ʒv. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔ij. ℥xiiij. ʒiiij. quæ per 16. horas calcinata reliquit cinerum nigrorum, ſaporis exſpertium ℔ij. ℥iij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio terræ rufeſcentis levis aliquantiſper ſalſæ gr. lxij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vij. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥xj. ʒiij. gr. xxxvj.

Lithoſpermi ſemina ſapore donantur farinaceo, glutinoſo, nonnihil adſtringente. Salem obtinent eſſentialem ammoniacalem cum oleo copioſo & uberrima terra adſtringente conjunctum. Semen hoc cum acidis efferveſcit, obſervante Nehemia Grevv *Experiment.* 22. *de Mixtura corporum.*

Milii ſolis ſemen pro inſigni diuretico habetur, & blando anodyno. Specifice ad ciendam urinam, veſicam & renes blande ſtimulandos, calculum & arenulas pellendas commendatur. Renes a mucilagine viſcida calculorum fotrice & nutrice optime abſtergit, has partes ab acrimonia urinæ optime defendit, ſi pulveratum ad ʒj. propinetur in vehiculo idoneo. Nonnulli ad arenulas pellendas tritum ſemen cum vino Malvatico propinatum proficuum exſperti ſunt, referente Ettmullero. Alii emulſiones ex hoc ſemine parant ad eumdem effectum.

℞. Semin.

℞. Semin. Milii solis ℥ß. Contund. in aq. stillatitiæ Alkekeng. ℥xij. Colatura dissolve syrup. de 5. Rad. aper. ℥jß. Fiat emulsio in duas doses distribuenda. Sumat æger intra unius horæ intervallum in urinæ difficultate, ad mucum in urinariis viis inhærentem resolvendum & arenulas expellendas.

Quidam hoc semine calculum renum & vesicæ comminui & frangi asserunt. Qua de re C. Hoffmannus & J. Bauhinus valde dubitant, & quidem merito. Ego quidem cum J. Raio existimo neque hoc semen, neque ullum aliud remedium calculum jam concretum frangere posse. Illud saltem lithontripticum, siquid sit, nondum novimus. Equidem pituitam & crassos humores, arenulas aut calculos glutinantes dissolvi & pelli medicamentis idoneis vel etiam hoc semine concedimus.

Matthiolus & Freitagius *in sua Aurora Medica*, in gonorrhæa cohibenda hoc commendant semen, & ex eo sequentem pulverem parant.

℞. Seminis Milii solis ʒjß. Pulver. Linguæ Cervinæ exsiccatæ ʒß. Succini albi pp. ℈ij. M. F. pulvis cujus ʒj. vel ʒjß. pro dosi singulis diebus mane jejuno ventriculo exhibeatur cum succo Plantaginis aut Lactucæ.

Idem semen Matthiolus & alii ad ʒij. propinant ceu certum & expertum medicamentum partu difficili laborantibus, uti & in secundinæ retentione, quod tamen Ettmullerus ulteriori exsperientia indigere censet. Idem auctor refert, hoc semen ad ʒj. adversus quotidianas febres ante paroxismum per aliquot dies a nonnullis exhiberi.

Semen Lithospermi usurpatur in Benedicta laxativa, Electuario lithontriptico & pilulis arthriticis *Nicolai Alexandrini*, in decocto hepatico aperiente & syrupo antinephritico *Ph. Reg.*

Huic semini semen alterius Lithospermi sequentis sæpe substituitur.

Lithospermum repens, *Off.* Lithospermum minus repens latifolium, *C. B. P.* 258. *Inst. R. H.* 137. Lithospermum majus Dodonæi, flore purpureo, semine Anchusæ, *J. B.* 3. 572. *J. Raii Histor.* 503. Lithospermum majus, *Dod. Pempt.* 83.

Radice est longa, crassa, lignescente, tortuosa, nigra: ex qua multi exsiliunt graciles, tenues, nigricantes, longi, asperi & hirsuti surculi, humi plurima parte procumbentes, subinde fibras agentes: quos folia vestiunt uncias duas circiter longa, semiunciam lata, in acumen desinentia, ex saturo virore nigricantia, hirsuta, aspera. Flores extremis hærent ramulis conferti, violacei, quibus succedunt semina Ervi magnitudine, dura, candida. Caulis qui flores sustinet erigitur, & foliis longioribus, pallidius virentibus amicitur.

Iisdem principiis donatur, iisdemque virtutibus pollet.

Lithospermum arundinaceum, Lachryma Job, *Off.* Lacryma Job, *Clus. Histor.* 216. *Inst. R. H.* 532. Lachryma Job multis sive Milium arundinaceum, *J. B.* 2. 449. *J. Raii H.* 1252. Lithospermum arundinaceum forte Dioscoridis & Plinii *C. B. P.* 258. Lachryma Jobi, *Gerard.* & *Parkins.* Lachryma Christi, *Quorumdam*: vulgo, *Larme de Job.*

Radice est multiplici, in fibras multas divisa: culmis cubitum unum aut

alterum

alterum altis, geniculatis: foliis Turcici frumenti similibus, cubito subinde longioribus, uncias duas latis, quibus minora sunt illa quæ in ramis nascuntur. Ex horumce foliorum alis petioli emergunt, quibus sustinentur grana seu nodi singuli, rarius bini, quæ fructus embryones continent. Ex his nodis prodit glumarum spica mutica, *(sans barbe)* quæ flores apetalos continet plurimis staminibus ex uno calyce surgentibus constantes & steriles. Embryones enim in nodis a floribus sejunctis nascuntur, abeuntque in semina in singulis singula, lævioris politissimi, nitida, ante maturitatem flavescentia, matura, rubentia, duritie lapidea, cicer æquantia, superiore parte turbinata, & composita ex amygdala & testa dura, lignea, & membrana tenui obvoluta. In hortis colitur. In orientalibus plagis sponte nascitur. Semen tantum nonnumquam at rarissime ad medicos usus usurpatur.

Eædem ipsi tribuuntur vires quæ Milii solis semini. Lobelius illud ad calculum renum, & vesicæ saburram expellendam pulvere aut decocto, ut præsidium vulgatum commendat.

Mulierculæ & moniales seminibus istis lycio seu filo transmisso pro sphærulis precatoriis subinde utuntur, catenulas inde facientes.

LOTUS.

LOTUS hortensis odora & Trifolium odoratum, *Off.* Melilotus major, odorata, violacea, *Moriss. Hist. Oxon. part.* 2. 161. *Inst. R. H.* 407. Lotus hortensis odora, *C. B. P.* 331. Lotus sativa, odorata, annua flore cæruleo, *J. B* 2. 368. Trifolium odoratum, alterum, sive Lotus sativa. *Dodon. Pempt.* 571. Melilotus vera, *Tabern Icon.* 510. Lotus hortorum odora *Lobel. Icon. T.* 2. *p* 41. Trifolium odoratum Parkins. Gerard. *J. Raii Histor* 950. vulgo, *Lotier odorant, Trefle musque* ou *faux Baume du Perou.*

Radix ei gracilis, simplex, alba, lignosa, fibris aliquot donata. Caulis cubitalis & altior, rectus, gracilis, striatus & nonnihil angulosus, glaber, inanis, ab imo statim ramosus. Folia cauli alternatim adnascuntur in pediculis longis terna simul, pallide viridia, glabra, circum oras serrata, inferiora in caule breviora, obtusiora & rotundiora, superiora longiora & acutiora, ut in aliis Trifoliis fere fit. E foliorum superiorum alis longis pediculis nixæ egrediuntur spicæ seu globuli floribus exiguis, papilionaceis, dilute cæruleis, odorem aromaticum cum quadam gravitate gratum & durabilem etiam in decerpta & arida planta spirantibus compositi. Ex singuli floris calyce surgens pistillum abit in capsulam nudam, hoc est in calyce non reconditam ut in Trifolio, asperam, duo aut tria semina fulva, odorata, subrotunda continentem. Seminibus ad maturitatem perductis quotannis perit. In hortis seritur. Folia & flores in usum veniunt.

Hæc planta sale donatur essentiali ammoniacali cum multo oleo tum essentiali, tum crasso copioso conjuncto.

Abstergit, digerit, dolores demulcet, sanguinem effusum & concretum resolvit, vulnera consolidat, a nonnullis etiam inter alexipharmaca recensetur.

tur. Potionibus vulnerariis admiſcetur cum ceteris plantis vulnerariis. Summitatum floridarum ad ʒj. in vino vel aqua mulſa decoctum pleuritidi medetur ſudorem pellendo: menſes & urinam pellit. Tradunt idem decoctum vel ejus ſemen tuſum ad ʒj. ex vino propinatum adverſus venenum, ſi quis eo ſe infectum ſuſpicetur, utiliter exhiberi.

Externe in decoctis & fotibus vulnerariis uſurpatur. Oleum fit ex floridis ſummitatibus in oleo communi maceratis, quod ad vulnera glutinanda, & ab inflammatione defendenda, hernias puerorum ſanandas, tumoreſque molliendos & maturandos plurimum commendatur.

Interponitur herba arida veſtimentis, quæ, ne a tineis rodantur, defendere putatur.

Aqua diſtillata vulneraria cenſetur & ophtalmica.

L U J U L A.

LUJULA, Alleluia, Acetoſella, Oxys, Trifolium acetoſum, Oxytriphyllum & Panis Cuculi, *Off.* Oxys flore albo, *Inſt. R. H.* 88. Oxys ſive Trifolium acidum, flore albo, *I. B.* 2. 387. Trifolium acetoſum, vulgare, flore lacteo, *C. B. P.* 330. *J. Raii Hiſt.* 1098. Trifolium acetoſum, *Dod. Pempt.* 578. Alleluia, *Lacunæ*, *Lonicer*: Lujula, *Fracaſtor*: vulgo, *Alleluia* ou *Pain a Coucou*.

Humilis herba eſt Lujula; ex craſſiuſcula, ſquamata, alba vel ex albo rubente ejus radicula longæ & crebræ pendent fibræ albicantes, indidemque emergunt pediculi infirmi, tenues, rotundi, palmares & longiores, terna gerentes folia uni pediculo inſidentia, tenuia, latiora quam longiora, cordata, pallide virentia, glabra, ſæpe deorſum nutantia, ſapore acida. Inter hæc alii ſurgunt pediculi, florem ſinguli ſuſtinentes unicum, monopetalum, campaniformem, patentem, quinquepartitum, albidum, pellucidum cum calyce quinquifido & piſtillo floris infimæ parti ad inſtar clavi infixo, abeunte in fructum cylindraceum, pentagonum, in quinque loculamenta diviſum extrorſum a baſi ad apicem dehiſcentia, in quibus ſemina continentur nitida, ruſeſcentia, huc illuc tempore maturitatis cum impetu diſſilientia propter vim elaſticam calyptræ qua ſingula ſolent involvi. Agri Pariſienſis incola opacis plurimum provenit locis, in ſylvis & ad ſepes. Folia uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex Oxytriphylli floridi ℔v. abſque radicibus, diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, ſapore & odore herbaceo, nonnihil ſalſi urinoſi ℔j. ℥xij. gr. xxiiij. humoris limpidi, odore & ſapore herbam virentem referentis, non amplius urinoſi, primo obſcure ſubacidi, deinde acidi magis ac magis impenſe ℔ij. ℥xij. ʒij. gr. xij. humoris rufi, alcali urinoſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvij. gr. xxiiij. ſalis volatilis urinoſi gr. xlviij. olei adipoſi ℥j. ʒj. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥ij. ʒiiij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. xlij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. xlij. in calcinatione ℥j. ʒj. gr. xlij.

Oxytriphylli folia ſapore acido grato donantur. Eorum ſuccus chartam cæru-

cæruleam rubro colore tingit: cum oleo tartari miſtus effervefcit & odorem emittit urinofum. Exficcata folia prunis candentibus impofita fulminationem quamdam excitant. Salem igitur effentialem obtinet hæc planta nitrofo-ammoniacali fimilem cum oleo & terra conjunctum.

Lujula fapore & viribus cum Acetofa convenit. Sitim fedat, ventriculi ardores extinguit, æftum febrilem mitigat, fanguinis fervorem compefcit, bilis æftum temperat & coercet, fanguinem vifcidiorem & fpiffefcentem refolvit, nimis diffolutum ab acribus falibus exfuperantibus emendat, hos fales irretiendo. Ideo jecur refrigerare & cor roborare dicitur, & inter cardiaca, aperientia & antifcorbutica medicamenta recenfetur. In febribus acutis, ardentibus, malignis & peftilentialibus, necnon in fcorbuticis affectionibus utiliter ufurpatur. Ex ea parantur decocta, fuccus, fyrupus, conferva, aqua diftillata & extractum.

In jufculis & apozematibus refrigerantibus folia ad M. j. præfcribuntur: præfertim ubi adeft vehementior humorum æftus; cerebri inflammatio, delirium adfunt aut imminent: linguæ & faucium ariditas & nigredo percipiuntur, hæmorrhagiæ fuperveniunt: tuncque ejus vis temperans & fedativa tantillo nitri plurimum augetur. Succus defœcatus ad ℥j. aut alteram folus vel cum fuccis plantarum aperientium & refrigerantium, vel plantarum antifcorbuticarum utiliter iifdem in affectionibus propinatur, vel jufculis & apozematibus admifcetur. Syrupus ad ℥j. & aqua diftillata ad ℥vj. in julapiis & potionibus cardiacis, temperantibus, aut antifcorbuticis: Conferva a ʒj. ad ʒij. Extractum a ʒß. ad ʒj. in electuar. & bolis præfcribuntur.

℞. Succor. defæcator. Lujulæ, Acetofæ rotundæ, Fumariæ, Beccabung. Nafturtii aquatic. Cochlear. Abfinth. Trifol. fibrin. ℔j. Syrup. Oxytriphyll. ℥j. M. F. julapium cochleatim fumendum. In cachecticis & fcorbuticis affectionibus. Vel

℞. Extractor. earumdem plantar. ℥ß. Vitrioli martis ℈j. Gentian. fubtiliffime pulver. ʒj. Fiant pilulæ. Dofis ℈j. vel ℈ij.

℞. Folior. Lujulæ M. j. Nafturt. aquatic. & Cochlear. ana M. ij. Poma citri recentis una cum corticibus minutim concifis N. ij. Contund. accurate in mortar. marmor. cum tantillo Sacchar. Fiat electuar. antifcorbuticum.

℞. Rad. Graminis, Fragar. ana ℥j. Cufcutæ ℥ß. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Sub finem coction. adde folior. Agrimon. Trifol. acetofi ana M. ij. Fiat decoctum per cyathos tertia vel quarta quaque hora propinandum infantibus febre lenta cum tumore abdominis cachectico laborantibus quod a G. Baglivio laudatur fi identidem adjiciatur tinctur. Rhabarbari ʒß. & Syrupi rofar. Solutiv. ℥j. pro decocti ℥vj.

Externe Oxytriphylli fuccus vel aqua diftillata aluminis momento temperata eryfipelatis & inflammationibus incipientibus utiliter admovetur pro fotu, & iifdem os fæpius colluitur ad aphthas & alia oris vitia emendanda.

LUPI-

LUPINUM.

LUPINUS, *Off.* Lupinus ſativus, flore albo, *C. B. P.* 347. *Inſt. R. H.* 392. Lupinus vulgaris, ſemine & flore albo, ſativus, *J. B.* 2. 288. Lupinus ſativus, *Dod. Pempt.* 529. *Gerard. J. Raii Hiſt.* 906. *Tragi* 622. vulgo, *Lupin*.

E radice fere ſingulari, lignoſa & multis capillamentis fibrata, caulis emergit cubitalis & ſeſquicubitalis, mediocriter craſſus, erectus, teres, aliquantulum tomentoſus, cavus & medulla farctus, e quo poſtquam flores in ejus faſtigio eminentes marcidi facti ſunt, alii tres ramuli infra ſpicam florum prodeunt, quorum ſinguli non raro & alios quoque modo binos, alios ternos eodem proferunt modo: præſertim ſi tempeſtive ſatus Lupinus, æſtatem calidam diuturnamque nactus fuerit. Folia nullo aut alterno ordine poſita pediculis duas treſve uncias longis innituntur, ex ſeptem plerumque ſegmentis oblongis, anguſtis, e pediculi faſtigio eodem puncto enatis, Pentaphyllorum in modum compoſita, non inepte flabelliformia dicta, ſeu digitatim pediculo innaſcentia, e glauco obſcure virentia, ad margines æqualia, ſubtus hirſuta lanugine incana & quaſi argentea ad margines præcipue. Horum ſegmentorum latera ſub veſperam circa ſolis occaſum contrahuntur, ipſaque inſuper ſegmenta ad pediculum terram verſus reflexa dependent. Flores in ſummo cauliculorum ſpicatim digeſti, papilionacei, candidi ſunt, pediculis brevibus. Ex eorum calyce ſurgit piſtillum quod abit in ſiliquam craſſam, latam, compreſſam, tres uncias circiter longam, erectam, fabaceis minorem, pulpoſam, ſubflavam, foris tenuiter hirſutam, intus vero glabram, quinque vel ſex ſemina continentem majuſcula, orbiculata, & nonnihil anguloſa, compreſſa, quæ & germinationis principium haud obſcurum, & qua parte ſiliquæ adhærent cavitatem quamdam velut umbilicum exiguum habent, foris albida, intus ſublutea, & perquam amara. In calidioribus Galliæ regionibus in agris ſeritur. Semen uſitatum eſt.

Lupini ſemina plurimum ſalis volatilis urinoſi cum oleo craſſo copioſo & terra non pauca conjunctum obtinent. Saporem leguminoſum, amarum, ingratum referunt.

Lupinorum uſus inter edulia frequens erat tempore Galeni, qui apud nos hodie nullus eſt. In aqua dulci calida macerati amaritudinem deponunt, & guſtui grati redduntur. Galenus elixos cum garo & oxygaro, vel etiam ſine his ſale mediocri conditos mandi ſcribit, & fieri tunc nutrimentum ſucci craſſi, & tarde deſcendere. At ubi nativa etiamnum amaritudo manet, extergendi digerendique vim obtinent.

Tradunt auctores Lupinorum ſuccum ſeu pulpamen lumbricos interficere tum illitum, tum addito melle linctum, tum in poſca potum. Sed C. Hofmannus *L.* 2. *de Medicamentis Officinalibus*, *Cap.* 135. §. 10. nos monet cautiores eſſe in Lupinorum uſu interno, quandoquidem Aver-

rhoes

rhoes 51. *Coll.* 39. hoc semen occidere scribit. Quare non oportet intus dare, sed foris tantum farinam umbilico imponere cum iis quæ deducere valeant, inquit C. Hoffmannus. Quod quidem monitum Simonis Paulli observatione confirmatur, qui narrat se vidisse puerum octo vel decem annorum cui mater Lupinorum pulveratorum ℥j. circiter in haustulo hydromellis propinaverat adversus lumbricos jussu anus cujusdam edentulæ, paulo post de improviso exquisitissimis abdominis doloribus correptum, cum ventris intumescentia, respiratione difficili, voce tremula, & oculorum obscuritate fere ad cæcitatem. Unde hausti veneni suspicio parentes occupabat. Hæc cum advocatus S. Paulli vidisset, nullamque sitim urgentem, nullam faucium inflammationem perciperet, statim clysterem lacteum Saccharo insigniter edulcoratum præscripsit, quo injecto, pusio liberaliter alvum graveolentissimam dejecit, qua una excernebatur lumbricorum vivorum, mortuorum, integrorum, corruptorum ingens copia, & supra recensita symptomata illico sedata sunt. At vero si tanta sit Lupinorum malitia, qui fieri potuit ut Græcis pro alimento fuerint: ita ut Galenus cibum polychrestum eos nominet: & Plinius referat, Protogenem quemdam insignem pictorem madidis Lupinis vixisse dum nobilem tabulam pingeret, quoniam famem ac sitim sustineret eo legumine, ne sensus nimia dulcedine obstrueret. Vel hanc malitiam cum suo amarore in aqua calida macerati & cocti deponunt: vel symptomata adeo gravia hujusce pueri non tam a Lupinorum pulvere amaro quam a vermium motu vehementiori per hoc medicamentum excitato oriebantur.

Lupini foris impositi ex emplasticorum genere sunt. Eorum decoctum in fotu alphos, achoras, scabies, psoras & ulcera maligna curat, partim digerendo, partim extergendo, & citra mordacitatem siccando. Farina in cataplasmatis usurpatur, & inter farinas quatuor resolventes a nonnullis recensetur, Hordei nempe, Fabarum, Orobi & Lupinorum: quibus tamen pro lubitu substituuntur Frumenti, Secalis, Lentium, Fœnugræci & Lini farinæ. Strumas & parotidas Lupini in aceto cocti discutiunt.

Lupini usurpantur in Trochiscis de Mirrha *Rhasis*, & in Unguento ad vermes *Renodæi*.

LUPULUS.

LUPULUS, Lupus & Lupulus salictarius, *Off.* Lupulus mas & fœmina, *C. B. P.* 298. *Inst. R. H.* 535. *I. B.* 2. 151. *Raii Hist.* 156. *Camerar. Epit.* 933. Lupulus, *Dod. Pempt.* 409. Lupus salictarius, *Gerardi*: Lupulus 1. sive sativus, 2. sive sylvestris, *Parkinf.* Lupulus salictarius, spontaneus, & vitis septentrionalium, *Lobel. Icon.* 629. Convolvulus perennis heteroclitus, floribus herbaceis, capsulis foliaceis, strobuli instar, *Morison*: vulgo, *Houblon*.

Ex radicibus tenuibus & ſibi invicem varie implicatis Lupulus infirmus & humo ſe tollere vix potis cauliculos promit longiſſimos, tortiles, aſperos, angulоſos, hirſutos, concavos, purpuraſcentes, capreolis deſtitutos, perticas & alia adminicula ſtricte & tenaciter complectentes & ſcandentes: folia e geniculis bina, adverſa, pediculis palmaribus aſperis & interdum rubentibus adnexa, modo Mori folia imitata, integra in mucronem abeunt, plerumque trifariam aut quinquifariam diviſa, totidem mucrones oſtentantia, tum hic tum illic per ambitum ſerrata. Quæ ſpecies flores habet, ſeminibus deſtituitur. Quæ vero ſemina gerit, ſtaminibus caret. Flores in mare dicto e foliorum alis, racemoſi, cannabacei, colore herbido palleſcentes, ſtaminei, apetali, plurimis ſtaminibus & calyce pentaphyllo conſtantes, nullo ſequente fructu evaneſcentes. Fructus in femina, ſtrobilorum inſtar ſquamoſi, ex plurimis ſquamis compoſiti membranaceis, laxis, colore pallido ſeu ex viridi luteo axi communi affixis, in quarum alis naſcuntur ſemina exigua, compreſſa, rufa, Allium redolentia, amara, calyptra obvoluta. In ſepibus & pratis regionum tum frigidarum tum calidarum vulgatiſſimus eſt. In Anglia & in Germania Lupuli, Vitium inſtar, in Lupuletis ſeruntur & coluntur magna cura nec minore impenſa, depactis prælongis perticis, quas ſarmenta conſcendunt atque etiam ſuperant. Solo gaudent humidiore, lætiore, & pinguiore, bene ſtercorato. Tota planta culta lætior multo evadit, florum thyrſis foliaceis & ſquamoſis grandioribus, ſemine etiam paulo majore.

Folliculoſi ſtrobili, qui flores non raro ſed improprie appellantur, Auguſto & Septembri colliguntur, in furno ad id præparato exſiccantur, in ſaccos deinde congeruntur & ad cereviſiæ uſum reponuntur. Turiones vere novo erumpentes eſitantur. Folia & radices quoque in uſum medicum veniunt.

Analyſi chymica, ex Lupuli foliorum & ſummitatum cum fructibus ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporem herbaceum dulcem referentis, primo obſcure ſubſalſi, deinde obſcure ſubacidi ac tandem obſcure acidi ℔iij. ℥xiij. ʒij. Maſſa ſuperſtes per retortam diſtillata præbuit humoris rufeſcentis, tum acidi auſteri, tum alcali urinoſi ℥iij. gr. liij. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ʒvj. olei ſpiſſi, fere adipoſi ℥iij. ʒv. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. xxxiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vj. ʒij. quæ rite calcinata in crucibulo per undecim horas reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gr. xxx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lxvj. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. in calcinatione ℥iiij. ʒvij. gr. xlij.

Lupuli folia amara ſunt. Eorum ſuccus chartæ cæruleæ colorem non mutat. Fructus ſeu ſtrobili recentes odore non ingrato præditi ſunt, & pinguedinem vel reſinam aromaticam continent nonnihil viſcidam, a qua odor & ſapor amaricans potiſſimum oriri videntur. Salem obtinent eſſen-

tialem

tialem ammoniacalem, aliquantisper nitrosum cum oleo copioso, tum tenui, tum aromatico & amaricante crasso conjunctum: unde fit ut Angelus Sala ex Lupulo salem essentialem crystallinum seu, ut vocat, tartarum extrahere non potuerit; ammoniacalis enim sal, si præsertim cum multo oleo consocietur, non in crystallos solidas concrescit, sed in arenulam lutosam exsiccatus abit.

Lupuli turiones seu cauliculi vere erumpentes Asparagorum modo coquuntur in aqua, & ex oleo, sale & aceto suaviter eduntur, quin & ex butyro & aliis modis parati. Alvum blande laxant, viscerum obstructionibus ac præsertim hepatis & lienis infarctibus conducunt. Sanguinem fluidiorem efficiunt, hujus latici defæcationem promovent, atque adeo scabiei & aliis cutis vitiis mederi censentur. Vulgus prima Sambuci germina seu gemmas turionibus Lupuli nonnumquam addit, ad purgationem promovendam, quod tamen interdum periculo non caret, notante Conrado Bartholdo Behrens *in Selectis Diæteticis*, & choleras sæpe periculosissimas cum deliquiis animi, sincerique sanguinis effluxu inducit.

Fructuum seu strobilorum Lupuli usus notissimus est toti orbi, ad condiendam nimirum cerevisiam, ne cito acescat aut corrumpatur, & ut sale suo volatili & oleo aromatico eamdem a situ conservent, farinaceum ac lentum gluten attenuent, perque vias urinarias deducant. Insignem amarorem ei communicant, qui tamen ætate paulatim evanescit, cerevisia interim vinosum saporem vetustate contrahente.

Ejusmodi cerevisia Lupulata salubrior existimatur & sapidior: viscerum obstructiones aperit, urinas pellit & menses. Cito tamen caput afficit, inebriat, ac somnolentiam, imo incubum inducit, eoque certius quo cerevisia majori quantitate Lupuli referta, amariorque est, & Lupulus ipse constitutus fuerit. C. B. Behrens enim observat *in Selectis Diæteticis*, Lupulum juxta diversa loca variare, circa Isenacum in Thuringia crescere exedentis amaritiei secus ac Brunsvicensem qui suavior est.

An vero Lupulata cerevisia calculo renum & vesicæ atterendo & expellendo conducat, an e contra ad ejus generationem & concretionem faciat, a nonnullis ambigitur. Qui adversus calculum eam commendant, eo argumento nituntur, quod Lupulus diureticus sit & calidus. Qui usum ejus in calculo damnant, sententiam suam experientia suffulciunt, qua teste, cerevisiæ Lupulatæ, quæ apud Anglos Biera dicitur, usu, calculosorum paroxismi exacerbantur: qui e contra Alæ, seu cerevisiæ cui Lupulus non fuit incoctus, potu leniuntur & mitigantur: præterea ex quo Lupuli in cerevisia usus apud Anglos introductus est, calculum apud eos epidemicum factum esse, multoque plures quam olim infestasse clamitant. Joannes Raius illis potius assentitur qui usum ejus in cerevisia probant & commendant. Inde enim salubriorem fieri, ventriculo gratiorem & cibo concoquendo utiliorem asserit. Nec obstat, inquit, quod cerevisiæ Lupulatæ potus calculosis interdicatur, Alæ vero præscribatur a

Medicis. Illud enim fit ad paroxiſmos leniendos, cui uſui Ala ob lenitatem & lubricitatem ſeu lævorem ſuum conducit, non vero ad morbum eradicandum, ejuſve cauſam tollendam. Falluntur autem, pergit idem auctor, qui calculum epidemicum factum, ex quo Lupuli in cereviſia uſus introductus eſt, exiſtimant. Nam quamvis Lupulus frequentioris hodie uſus ſit in urbe Londino quam umquam antehac fuerit, pauciores tamen inibi nunc dierum quam ſuperiore ſæculo, calculo laborant, ut ex accuratis D. Graunt obſervationibus patet. Quod ad calculum attinet, putamus liquores illos fermentatos ſpirituoſos generationem ejus in corpore humano promovere, lympham ſeu ſanguinis ſerum inſpiſſando & ad lapideam uſque duritiem coagulando. Quod experientia unicuique patebit, ſi ſanguinis ſerum in ſpiritum vini aut ardentem cereviſiæ ſpiritum infundatur, quod ſtatim concreſcit ſicut albumen ovi ignis calore coctum, ac tandem prorſus indureſcit. Inſuper obſervare licet eos qui vino indulgent & merum aſſidue bibunt, perſæpe calculo & podagra vexari, quorum morborum eadem cauſa, eadem materia eſſe videtur, ideoque non raro in ſe mutuo tranſmutantur. Unde & aquæ potatores huic morbo minus obnoxios eſſe arbitramur: & ad calculum præcavendum plurimum conducere opinamur, ſi jejuno ſtomacho largior ſit aquæ potus, quo renes & uretheres inundentur & proluantur: ita enim & meatus omnes urinarii dilatantur, & arenulæ una eluuntur.

Lupuli folia ſicut turiones & ſtrobili aperiunt, abſtergunt, & roborant, ciborum concoctionem juvant, viſcerum obſtructiones lienis præſertim tollunt, urinas pellunt & alvum laxant. In malo hypochondriaco, ſcorbuto, adverſus diuturnas febres, ſcabiem & alia cutis vitia, in ſero lactis aut juſculis alterantibus cum vel ſine Fumaria incocta commendantur. Succus adhuc valentior eſt & bilem ac pituitam per alvum educere dicitur.

℞. Carnis vitulinæ ℔ß. Radic. Lapathi ſylveſtris & Bardan. major. lotar. & taleolatim ſectar. ana ℥j. Coque in ℔iij. ad ℔ij. tum adde turionum vel conor. & ſummitatum Lupul. Fumar. ana M. ij. Bull. per horæ quadrantem pro duobus juſculis mane & ſero hauriendis adverſus ſerpigines, herpetes & alia cutis vitia.

Externe inſignis eſt Lupuli uſus, obſervante S. Paulli in ſedandis & mitigandis partium externarum doloribus, in ſubluxationibus & tumoribus œdematoſis, itemque contuſionibus membrorum: necnon in podagricis paroxiſmis quos fotu cum Cereviſia coctus ſedat.

Robertus Boyle *De utilitate Philoſophiæ Experimentalis*, ſequens pericarpium ad febrem quotidianam fugandam commendat.

℞. Salis marini, turionum Lupuli recentium ana M. ij. Uvar. corinthiacar. ℥iij. Probe contuſa mixta, & in maſſam redacta carpis applicentur.

Semen Lupuli ʒß. pondere pulveratum vermes enecare dicitur.

Radi-

Radicibus Lupuli vis aperiens & ſudorifera tribuitur. Carolus Cluſius auctor eſt *L. 1. rarior. Plantar. Hiſt. cap. ultimo, p. 126.* vulgum & vetulas Salmanticenſes Medicinam Empiricam factitare ſolitas, ad curandam alopeciam a lue venerea ortam hac ratione Lupuli radicibus uti.

Ejus radices pondere libræ unius probe lotas & a ſordibus repurgatas per noctem in aquæ libris octo macerabant: poſtridie in illa ipſa lento igne ad tertiæ partis conſumptionem coquebant, vel etiam ad mediam partem, ſi vehemens eſſet alopecia. Decoctionem ſervabant in uſum. Ejus ℥viij. mane ægris jejunis propinabant, deinde ſtragulis injectis ſudorem provocabant. Addebant interdum Apii ſive Selini hortenſis duas aut tres uncias, & Graminis aliquot radices, & paſſas uvas a gigartis mundatas.

Lupuli turiones vel ſummitates uſurpantur in ſyrupo de Lupulo dicto, in ſyrupo de Cichor. comp. *Ph. Regiæ Charas*, & in ſyrupo Byzantino ſimplic. *Meſuæi*.

MAJORANA.

MAJORANA duplex in Officinis noſtris uſurpatur, Majorana vulgaris & Majorana nobilis.

MAJORANA, Majorana vulgaris ſeu major, *Offic.* Majorana vulgaris, *C. B. P.* 224. *Inſt. R. H.* 199. *J. Raii Hiſtor.* 538. Majorana majori folio ex ſemine nata *J. B.* 3. *p.* 2. 241. Majorana ſive Marum, *Dodon. Pempt.* 270. Amaracus, *Matthiol. Fuchſ. Lugdun.* Sampſucus ſive Amaracus, Latinis Majorana, *Cordi*: Majorana vulgaris æſtiva, *Parkinſ.* vulgo, *Mariolaine*.

Ex radicibus tenuibus aſſurgit humilis & fruticoſa hæc ſtirps palmaris aut etiam dodrantem alta, cauliculis ſive ſurculis tenuibus, lignoſis, plerumque quadratis, ſubhirſutis & tantillum rubentibus, in plures alas diviſis, circa quas folia naſcuntur ex adverſo poſita, Origani vulgaris forma ſed longe minora, incana lanugine obducta, odore fragrante, ſapore acriuſculo, ſubamaro, aromatico & grato. Circa caulis ramorumque faſtigium ex foliorum alis imbricatæ ſpicæ oriuntur ſeu capitula quam in Origano rotundiora, denſiora, breviora, ex quaterno foliorum ſquamatim poſitorum ordine conflata. Ex earum hirſutarum ſquamarum ſinu prodeunt perpuſilli flores albicantes, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum. Ex calyce autem ſurgit piſtillum poſticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina minuta, ſubrotunda, rufa, in capſula quæ calyx floris fuit recondita. In calidis Galliæ-provinciis ſponte naſcitur. Hic in hortis colitur.

MAJORANA nobilis, Majorana gentilis, Majorana tenuifolia, *Officin.*

Majorana tenuifolia, *C. B. P.* 224. *Inst. R. H.* 200. *J. R. Hist.* 538. Majorana tenuior & lignosior, *J. B.* 3. *P.* 2. 241.

Hæc a vulgari in eo tantum differt, quod sit foliis tenuioribus & fragrantioribus. In hortis colitur. Utriusque Majoranæ folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris primo turbidi, lactescentis ob olei essentialis portionem aliquam cum phlegmate conjunctam, odore & sapore plantam virentem grate referentis, obscure salsi, & obscure acidi, deinde inodori, manifeste acidi magis ac magis impense ℔iij. ℥xv. ʒiiij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis empyreumatici, manifeste & impense acidi, austeri & subsalsi ℥j. ʒvj. humoris rufi, alcali urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. lxij. olei tum essentialis fluidi, tum crassi fœtidi & adiposi ℥ij. ʒvij. gr. lxj. Massa nigra superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ per horas 16. in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lvij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xlviij.

Majorana salem essentialem obtinet ammoniacalem cum multo oleo tum tenui aromatico odoratissimo, tum spisso empyreumatico crasso conjunctum.

Partibus tenuibus, salinis, oleosis, aromaticis & activis pollet. Cibis non solum pro gratia concilianda additur, sed etiam ad eorum flatulentiam emendandam, aut eorum concoctionem faciliorem efficiendam, iis præsertim qui flatus generant ut Pisis, Fabis, Phaseolis & piscibus. Humores crassos & viscidos digerit & attenuat. Partium fibras torpidas & languide oscillantes excitat, inertium spirituum distributionem juvat, sanguinis motum fermentativum vividiorem efficit. Cerebri nervorumque meatus flaccidos & laxe subsidentes restituit & aperit. Auxiliatur cerebri & capitis frigidis morbis quovis modo assumpta. Valet ad pectoris vitia: stomacho utilis est: & ad uteri flatus ceterosque ejusdem frigidos morbos confert. Urinas & aquosos humores ducit, menses provocat. Jecinorosos & lienosos juvare dicitur. Cum ceteris aromaticis usurpatur in affectibus capitis & nervorum, paralysi, apoplexia, vertigine, artuum tremore, spasmis & atonia fibrarum nervearum, ac speciatim in catarrhis. Præ ceteris commendatur in coryza & in olfactus læsionibus. Hartmannus *in Praxi Chymiatrica*, *p.* 111. asserit in Majorana delitescere perfectum arcanum pro olfactu abolito.

Ejus pulvis ad ℈j. aut ʒß. cum marmelada florum Aurantiorum quotidie mane jejuno ventriculo tamquam expertissimum in epilepsia remedium a nonnullis exhibetur, teste Roderico a Fonseca *Tom.* 2. *Consilior. Medic.* 80. Aqua distillata Majoranæ inter aquas cephalicas & nervinas recense-

tur,

tur, & aquas & ſpiritus cephalicos & nervinos, tum interne, tum externe adhibendos ingreditur.

Externe contuſa vel pulverizata errhinum eſt optimæ notæ. Quin & ejus folia recentia inter digitos parum trita & naribus immiſſa ſternutamenta excitant, & caput ita purgant. Idem præſtant ejus aqua diſtillata, vel infuſum naribus attracta. Nicolaus Cheſneau Medicus Maſſilienſis ſequens errhinum a ſe ſæpius exſpertum in cephalalgia commendat.

℞. Radic. Hellebori albi ℈ß. folior. Majoranæ pug. ij. Decoquantur in aq. ℥vj. ad conſumptionem tertiæ partis; ore aqua pleno utere, naribus attrahendo, ex decocto parum calido in vola manus poſito: in dolore atroci, levem enim exaſperat.

Aqua Majoranæ diſtillata catarrho plurimum confert, affirmante S. Paulli, ſi loco errhini, ore prius ſimplici aqua vel vino repleto, volæ ſeu cavæ manui infuſa, compreſſa alterutra nare, altera exhauriatur: quo errhino ſumma cum laude Fabricius ſocer ejus in principe VValenſteinio uſus fuerat.

Ex eadem herba exſiccata cucuphæ adverſus catarrhos & frigidas capitis affectiones cum ceteris cephalicis pulveribus parantur.

℞. Folior. Majoranæ, Salviæ, Roriſmarini, Betonicæ, ſummitatum Lavandulæ & Stœchados, Radic. Iridis Florent. & Calam. aromatic. ana q. l. Fiat pulvis, ex quo fiat cucupha interpuncta, excipiendo hunc pulverem pauco Goſſypio & includendo in panno ſericeo, qui pileo aſſui poteſt vel in forma calanticæ geſtari, præſertim hyeme.

De horum cephalicorum medicamentorum utilitate in capitis affectionibus nonnulli dubitant. Verum ſæpiſſime capitis dolores & affectiones ex pericranio tantummodo affecto pendent: tuncque cephalica hæc externa maxime juvant. Nec minoris ſunt utilitatis eadem medicamenta in illis affectionibus quæ a cauſa interna pendent. Si enim attendamus ad vaſorum ſanguineorum communicationes, nullus dubitationi erit locus quin cum ſanguine tenuiores horumce medicamentorum partes tandem ad interiora cerebri pervenire poſſint, ibique obſtructiones reſerare & prolapſum fibrarum tonum reſtituere valeant.

Ex Majorana exſiccata oleum eſſentiale diſtillatur fragrantiſſimum, quod ſi nova diſtillatione rectificetur, multum adhuc reſinoſæ fæcis poſt ſe relinquit, obſervante Frederico Hoffmanno Profeſſore Hallenſi. Hoc oleum maxime conducit in affectionibus paralyticis & nervinis, tum interne ad guttam unam aut alteram exhibendo cum Saccharo miſtum ſub elæoſacchari forma, tum externe eo nucham & ſpinam dorſi inungendo. Vertici quoque capitis illitum reſtaurare olfactum amiſſum Ettmullerus ſcribit. Familiare eſt malum infantibus ut nares obſtruantur, difficulter reſpirent, & in lacte ſugendo impediantur: cui incommodo oleum Majoranæ, narrante Ettmullero, externe naribus illitum, pro reſolvendo muco egregie ſuccurrit vel ſolum ubi mitius, vel mixtum cum oleo Irino &

infuso Nicotianæ, ubi valentius operari debet. Interne autem tuto non attrahi aut immitti debet propter acrimoniam. Balsamum Majoranæ paratur ex Majorana viridi in axungia porcina sæpius infusa & ex ejusdem olei essentialis guttis aliquot instillatis. Hoc a S. Paulli plurimum commendatur in catarrho & coryza, si eo pinnæ narium & μεσόφρυον inungantur. Eodem quoque nucha temporaque cum in modo dicto affectu, tum in aliis frigidis capitis affectibus utiliter inungi solent. Oleum essentiale Majoranæ in balsamorum apoplecticorum præparatione usurpatur.

℞. Olei nuc. moschat. ℥ß. oleor. essential. Majoranæ, Lavandulæ, Rutæ, Thymi ana gutt. iiij. olei Cinnamom. gutt. vj. olei Succin. gutt. x. M. F. balsamum.

Majorana usurpatur in pulvere cephalico, pulvere sternutatorio, decocto cephalico, syrupo de Artemisia, & in aqua apoplectica Pharmacop. Regiæ *Charas*.

MALVA.

INTER plures Malvarum species tres potissimum in officinis usitatæ sunt, scilicet, Malva vulgaris flore majore, Malva vulgaris flore minore, quæ indiscriminatim usurpantur, & Malva rosea.

MALVA vulgaris, Malva vulgaris flore majore, *Off.* Malva vulgaris, flore majore, folio sinuato, *J. B.* 2. 949. *Inst. R. H.* 95. Malva sylvestris, folio sinuato, *C. B. P.* 314. Malva sylvestris, major, *Tabern. Icon.* 768. Malva erratica 2. vel Malva equina, *Brusfels*: Malva vulgaris, *Parkins. J. Raii Hist.* 599. Malva sylvestris, *Gerardi*: Omnimorbia *nonnullis*: vulgo, *Mauve*.

Radix ei simplex est, alba, paucis fibris capillata, alte in terram descendens, sapore dulci & viscido prædita: caules sesquicubitales & altiores, ex eadem radice plures, teretes, hirsuti, medulla farcti, ramosi minimi interdum digiti crassitudine fere. Folia singulatim per intervalla caules vestiunt, pediculis prælongis insidentia, subrotunda, ima, nonnihil laciniosa, in caulibus magis laciniata, brevi & vix conspicua lanugine hirsuta, atrovirentia, in ambitu crenata. Flores ex alis foliorum exeunt plures simul, pediculis longis, tenuibus, hirsutis innixi, ampli, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque segmenta cordata ad imum fere usque divisi, purpurei, saturatioribus lineis striati, & nonnumquam colore albo variantes. Ex floris fundo emergit tubus pyramidatus staminibus purpurascentibus onustus: calyce sustinetur duplici. Interior quinquepartitus arcte connivet & quinque lineas eminentes ostendit. Exterior tripartitus est. Ex calycis fundo surgit pistillum infimæ floris parti ruboque infixum, quod deinde abit in fructum planum, orbiculatum, placentæ umbilicatæ seu caseoli formam referentem, calyce involutum, constantem ex plurimis seminibus reniformibus, singulis capsula

sua

ſua membranacea peculiari cinctis axi fungoſo & ſtriato ita cohærente ut ſingulæ hujus axis ſtriæ capſulam ſuam quaſi articulatione quadam excipiant. Juxta ſepes, ſemitas & in locis incultis & ruderatis ſponte creſcit. Folia, flores & ſemina uſitatiſſima ſunt.

Malva vulgaris flore minore, *Off.* Malva vulgaris, flore minore, folio rotundo, *J. B.* 2. 949. *Inſt. R. H.* 95. Malva ſylveſtris, folio rotundo, *C. B. P.* 314. Malva ſylveſtris, minor, *Tabern. Icon.* 769. *Parkins. J. Raii Hiſtor.* 599. Malva ſylveſtris repens pumila, *Lobel. Icon.* 651. vulgo, *Petite Mauve.*

Hæc omnibus ſuis partibus præcedente minor eſt. Radix non minus alte in terram deſcendit, ita ut difficulter extirpetur. Caules tenuiores, infirmiores & in terram reclinati, hirſutiores etiam, verum lanugine breviori: medius tamen non raro erigitur. Folia minora, rotundiora, quæque in ſummis caulibus ſunt minus laciniata, præterea nigricant magis & canitiem quamdam oſtendunt. Verum præcipua differentia eſt in floribus qui multo minores ſnnt, & ex pallida purpura albicantes, purpureis lineis ſtriati. Non minus frequens eſt præcedente, & in eiſdem locis proveniens. Indiſcriminatim cum præcedente ad uſum medicum legitur. Earum radices, folia, flores, ſemina uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex foliorum & radicum Malvæ vulgaris recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inſipidi & inodori, obſcure acidi ℔j. ℥ix. ʒj. gr. lx. humoris limpidi, manifeſte acidi, obſcure ſubauſteri ℔ij. ℥xij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xlviij. olei ℥ij. gr. xlij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. & denſa erat: quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum (*gris de ſouris*) & denſiorum ℥j. ʒvij. gr. xxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒvj. gr. lxij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. lxvj. in calcinatione ℥ij. gr. xlvj.

Malvæ ſuccus chartam cæruleam non mutat, nonnihil glutinoſus eſt, & ſaporem herbaceum fatuum tantummodo refert. Salem eſſentialem obtinet ammoniacalem cum oleo copioſo & uberiori phlegmate ita conjunctum ut mucaginem ſimul conſtituant quæ igne in analyſi deſtruitur. Attamen ab ea mucoſa ſubſtantia Malvæ præcipua virtus pendet.

Malvæ in re alimentaria frequens olim fuit uſus, & primum pene locum in menſis obtinuit quæ hodie eviluit, culinis exulat & ad Pharmacopœorum officinas prorſus relegatur. Pythagoras dixit Malvæ folium ſanctiſſimum, referente Æliano *variæ hiſtoriæ lib.* 4. *c.* 17. Apud veteres in quotidiano pene uſu erat ut exonerarent ventrem, qua de cauſa & græcis μαλάχη ἀπὸ τȣ̃ μαλάσσειν ab emolliendo. Unde Martialis l. 10.

Exoneraturas ventrem, mihi villica Malvas
Attulit, & varias quas habet hortus opes.

Galenus ſcribit nutrire Malvam mediocriter; & ſi trium iſtorum olerum,

Be-

Betæ, Lactucæ, & Malvæ succus comparetur, deprehendi ait, Betæ quidem tenuium esse partium, & abstergendi virtute donatum: Malvæ autem crassum magis & lentum: Lactucæ inter utrumque medium. Prisci non tantum coctam comedebant Malvam, sed etiam crudam in acetariis cum Lactuca: & adhuc apud nos nonnulli vere novo cymas & cauliculos Malvæ, Asparagorum more, ex oleo & aceto prima mensa manducant, ut venter fluidus evadat, sed caveant ne sicut Cicero ab illis decipiantur. Scribit enim *lib.* 7. *Epistolar. Epistola ad Gallum*, se a Malva deceptum, quoniam ejus esus alvi profusionem concitasset.

Utraque Malva indiscriminatim usurpatur; humectat, emollit, lenit dolores, urinæ acrimoniam mitigat & alvum blande laxat. Inter quatuor herbas emollientes communes primum locum tenet: suntque Malva, Althæa, Viola nigra & Acanthus seu Branca ursina: quibus adhuc aliæ quatuor minoris famæ nonnumquam adjunguntur, Mercurialis nempe, Parietaria, Sicla vulgo Beta, & Atriplex. Omnium siquidem usus æque celebratur in decoctis enematum & cataplasmatum emollientium parandis. Galenus observavit Malvam minus quam Lactuca refrigerare, quod observare licet, inquit, si ex ambobus vicissim oleribus cataplasma ad calidum quempiam affectum, quale est erysipelas, componas; id quod factitare consueverunt, molliuscula folia perquam diligenter tundentes, donec ad lævorem exactissimum redacta sint. Tum namque cognosces Lactucam manifesto refrigerare, Malvam vero modicum & quasi tepidum quemdam calorem obtinere. Reipsa analysi in Lactuca sal essentialis nitrosus deprehenditur, in Malva vero ammoniacalis.

Malvæ succus ad ℥vj. vel ℥viij. utiliter exhibetur in viscerum inflammationibus, melancholicis, maniacis & mulieribus ægre parturientibus, teste Matthiolo. Foliorum decoctum vel aqua distillata assidue pota in internis febrium ardoribus, peripneumonia, pleuritide, plurimum conferunt, dysenteriam mitigant, in renum, vesicæ & matricis inflammationibus & abscessibus, dysuria, stranguria, utilia sunt. Grulingius *in praxi* decoctum vel aquam foliorum Malvæ ad ℥iij. cum syrupi violacei ℥jß. urinæ ardorem & acrimoniam mitigare & restinguere illico prima dosi asserit. Quo remedio Forestus semetipsum dysuria laborantem curasse testatur. Florum Malvæ infusum in aqua, Theæ ad instar, quotidie mane ad ℔j. epotum a D. Chomel *in plantar. usual. hist.* tamquam expertum remedium in dysuria inveterata proponitur. Conserva ex Malvæ floribus parata ab Amato Lusitano *cap. 6. curation.* 58. & ab Hochsttetero *in decad. 6. cap. 2. Scholio* in stranguria, dysuria & aliis affectibus urinariis, uti & pectoris ægritudinibus plurimum laudatur. Foliorum & radicum cum Fœniculo & Anetho decoctum lactitantibus copiam lactis affert. Folia, flores & radices in jusculis & apozematibus temperantibus & emollientibus utiliter præscribuntur. Syrupus e succo foliorum Malvæ & conserva ex floribus præparata adversus calculosorum dolores commendantur.

Malvæ radicum vel ſeminum decoctum ex aqua aut lacte per aliquot dies potum calidam tuſſim tollit, pulmonis exulcerationi medetur, & adverſus phthiſim commendatur. In clyſteribus adeo frequens eſt Malvæ uſus ut vix ac ne vix quidem ventrem emolliens ac dolores inteſtinorum, renum, veſicæ, uteri mitigans clyſter præſcribatur, in quo Malva primas non occupet.

Parantur quoque ex ejuſdem foliis fotus, & cataplaſmata externis partibus imponenda, ad dolores ſedandos, inflammationes compeſcendas, humores acres temperandos, exaſperata lubricanda, tumores duros diſcutiendos, emolliendos, reſolvendos, & abſceſſus maturandos & ad ſuppurationem perducendos. Coquuntur ex aqua vel lacte. Sæpe adeps puriſſimus vel olea cum foliorum expreſſa pulpa conſociantur.

℞. Radic. Althææ minutim ſectar. ℥ij. Folior. Malvæ, Biſmalv. Violar. & Acanth. ana M. ij. Seminum Lini & Fœnu-Græci ana ℥j. Flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Decoquantur in aq. comm. q. ſ. Decocto effuſo, cetera contundantur & pulpa per ſetaceum trajiciatur. Unicuique hujus pulpæ libræ addi poteſt axungiæ porcin. vel unguenti de Althæa ℥ij. vel olei Lilior. aut Chamæmel. ℥j. & coquendum iterum ad cataplaſmatis conſiſtentiam.

In tinea & ulceribus capitis, ſicca cruſta, decoctum Malvæ pro lotione capitis ſingulariter commendatur. Ettmullerus hoc decoctum fieri jubet in aqua paululum acuata cum lixivio acri, aut urina ſana. Si vero tinea ſit humida, & achores ſint manantes, tum coquitur Malva cum Piſis in aqua ſimplici vel cereviſia. Alii unguentum ſeu linimentum parant ex Malva ejuſque radice ſubacta cum butyro majali non ſalito, & addita pauca camphora, & fit elegans linimentum, aſſerente eodem Ettmullero ad loca tinea & achoribus affecta detergenda.

Malvæ folia uſurpantur in ſyrupo de Althæa Ph. Regiæ *Charas*: ſemina in ſyrupo de Hyſſopo *Meſuæ*, Jujubino *ejuſdem*, Trochiſcis *Gordonii*, Looch ſano Pharmacop. Reg. *Charas*.

MALVA roſea, *Off.* Malva roſea, folio ſubrotundo, *C. B. P.* 315. Malva roſea ſive hortenſis, *J. B.* 2. 951. *J. Raii Hiſtor.* 600. Malva arborea ſive hortenſis, *Tabern. Icon.* 765. Malva hortenſis, flore ſimplici, *Eyſtetens*: Haſtula regia, *Geſner. horti* cui & Malva Romana: vulgo, *Roſe d'Outremer* ou *Tremier*.

Ex radice longa, alba, lentum mucorem remittente, non alium quam Malvæ ſylveſtris ſaporem referente, aſſurgit ad arbuſculæ magnitudinem, ſtipite craſſo, ſolido, hirſuto, ramis aliquot brachiato. Folia alternatim longis mediocriter & lanuginoſis pediculis ex caule oriuntur, ſingula, lata, infima & primum erumpentia rotunda, ſuperiora in caule anguloſa, quinque fere aut ſeptem interdum diviſuris inſecta, in ambitu crenata, ſupra obſcurius virentia, infra albidiora, utrinque piloſa, ſuperne tamen in nonnullis adeo brevi lanugine ut vix diſcerni poſſit: ex

quo-

quorum alis flores emicant, nunc finguli, nunc bini ternive, pediculis brevibus, fucceffive plures, rofæ vulgaris magnitudine, monopetali, campaniformes, patentes, & in quinque partes profunde ufque ad imum fere divifi, colore vel rubro, vel puniceo, vel faturo fanguineo, vel carneo vel albo, interdum luteo, iique modo fimplices, medium occupante cono apiculis fubluteis & purpurafcentibus prædito: modo multiplici petalorum fetu luxuriantes. Infident autem hi calyci geminato, cana lanugine pubefcenti. Fructum poft fe relinquunt in paftilli formam compreffum & Malvæ fylveftris fimilem, fed majorem. In hortis feritur. Flores ufitati funt.

Ipfa planta, inquit Ettmullerus, minus temperata eft quam ejus flores, rubri præfertim, qui blande funt adftrictorii, & ob hanc caufam a Paracelfo inter vulneraria relati. Gargarifma ex his floribus cum lacte paratum a S. Paulli commendatur pro tonfillis male habentibus, ut magnæ efficaciæ remedium. Et ab Ettmullero laudatur hoc gargarifma anodynum in inflammationibus tonfillarum, angina, & faucium exulceratione. Quinetiam iidem flores exficcati, pulverizati, & cum melle defpumato & aluminis tantillo mifti, ac gingivis illiti efficaciffimum præbent remedium, affirmantibus iifdem S. Paulli & Ettmullero, adverfus oris gingivarumque corrofionem & laxitatem fcorbuticam.

MALUS.

MALORUM nomine fructus omnes molli tunica veftiti intelliguntur, ex quibus Poma præcipue commendantur. Quin & Pomum etiam generale nomen eft, cujus fignificatio latius patet quam Mali: nonnulli enim nucem etiam hoc nomine complectuntur. Alii tamen nucem a Pomo ita diftinguunt, ut Pomum fit quicquid foris habet quod edendo eft, durum intus includit: nux quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo eft.

Malus autem five Pomus vulgo *Pommier* arbor eft notiffima cujus duo genera diftinguuntur, fativum unum, & agrefte. Malus fativa iterum in duo genera dividitur, majorem nempe & minorem. Major ad arboris mediocris magnitudinem affurgit, minor vero vix arbufculæ altitudinem fuperat. Eorum fructus Malum five Pomum dicitur.

MALUS fativa, vulgo *Pommier cultive*, arbor eft magis patula plerumque quam alta: cortice fcabro, fæpe mufcofo obtecta, foris cinereo, intus flavo ac lævi potius quam afpero, materie alba vel candicante, fragili, mediocriter dura & variis utenfilibus parandis atque ad torni artificium haud incommoda: radice non valde multa, nec admodum profunda, fed in fummo fere terræ obhærente. Folia ex rotundo oblonga, vel obtufa, vel acuminata, inferne villofa magis quam fuperne, præfertim nova, in ambitu crenata, alternatim pofita. Flores fimul multi, ex brevibus tomentofis pedi-

pediculis, ſuaveolentes, roſacei, ſinguli quinque petalis candidis vel purpuraſcentibus, in orbem poſitis conſtantes, apicibus in medio ſubflavis, & calyce viridi quinquepartito, qui deinde abit in fructum carnoſum, fere globoſum, plerumque utrinque umbilicatum, in quinque loculamenta diviſum, ſeminibuſque fetum calloſis & oblongis. Hic fructus Malum dicitur, magnitudine & figura varius: quippe alius rotundus, alius turbinatus, quidam anguloſus. Sunt etiam qui ad pugni gemini magnitudinem accedunt, ſunt & parvi & mediocres, tunica omnes contecti vel pallida, vel flaveſcente, interdum rubra aut ex toto aut ex parte, rarius ſubcinerea, aut ad glaucum vergente, cui caro ſeu pulpa ſubeſt mitis, odorata in maturis, in immaturis & ſylveſtribus durior: ſapore vel dulci, vel ſubacido aut vinoſo, vel acido dulci: in ſylveſtri, auſtero atque acerbo. Pediculo ſuo unuſquiſque adhæret, eo ipſo longitudine & craſſitudine diverſo, e parte inferna, atque utplurimum cavata, rarius prominente emerſo, in cujus oppoſito, parte nimirum ſuperna, eſt id quod πυθμένα quidam vocant ex Polluce, alii ὀμφαλὸν umbilicus ſeu cavitas quædam, cui inutile floris reſiduum inſidet. In ipſo fructus meditullio, ſeu volva Scribonio dicta, ſemina latitant oblonga, altera parte obtuſa, altera acuta, qua petiolum ſpectant, intus latentia, per maturitatem nigra, membranis quibuſdam cartilagineis, ceu parietibus intergerinis ſejuncta, ita ut ſingula in ſingulis latitent cellulis, interdum etiam gemina, quorum medulla candida, ſapore ſubdulci.

Mali unam dumtaxat ſpeciem J. Raius agnoſcit. Infinitas quæ feruntur ſpecies, varietates tantum eſſe exiſtimat, accidentibus quibuſdam, magnitudine, figura, matureſcendi tempore, differentes, quæ ſationi originem ſuam debent: cum ex ſeminibus ſatis novæ in dies exoriantur. Nonnihil varietatis quoque ex inſitione emergit, qua nempe ſuccus ex acerbo aut acido in mitem mutatur.

Amat quævis fere loca Malus, ſi ferventiora excipias, ſed maxime temperata aut etiam humidiora, non tamen frigidiſſima. Rara eſt in interiore Italia & Gallo-provincia ob cæli fervorem. A Normannis ob potum quem ex ejus fructu parant præcipue celebratur & ſeritur diligenter.

Mala ſeu Poma apud nos ſecundas menſas toto fere anno inſtruunt. Eorum, ut diximus, plures ſunt differentiæ, quas hic recenſere operoſiſſimum & inutile foret. Quaſdam tantum apud nos uſitatiores indicabo.

Mala Paradiſiana *Ruellii de natura ſtirp* 251. Poma ſeu mala præcocia, *Tabern. Icon.* 998. vulgo, *Pommes de Paradis*: præparva ſunt, mellea dulcedine, præcoci celeritate quaſi verna, & omnium fere Pomorum fugaciſſima. Alia fructu ſunt candido, alia fructu rubro.

Poma Rambura *Ruell. de n. ſtirp.* 251. vulgo, *Pommes de Rambour*: prægrandia, rotunda, callo fragili, tenero, mira & ſuavitate guſtus & teneritudine, ita ut in ore fruſta liqueſcant, ſed ut fugientia diu ſervari non poſſunt. Facile ad prunas aſſantur, & ægris potiſſimum deſtinantur.

Poma Capendua, *Ruell. de n. ſtirp.* 251. Poma Capenduta, Curtipendia

ſive

five Curtipenda, *Carol. Steph. Præd. rustic.* 147. Mala Cestiana quibusdam, *Lugd.* 286. Mala Curtipendula dicta, *J. B.* 1. 21. vulgo, *Pommes de Courpendu* ou *de Capendu* ou *Pommes de Bardin*. Sic dicta sive quod brevi pendeant pediculo, sive Carpendula ἀπό τῦ κάρπυ a fructu ut vult Lud. Duretus, quod inter fructus primas teneant: magnitudine media, colore alia griseo, alia rubro, alia rufa, alia dura, odoratu suavia, saporis grati, minime fugacia.

Renetea, Mala Prasomila, *C. B. P.* 433. Poma Renetia, *Caroli Stephan. Præd. rustic.* 147. acido dulcia sunt & vulgatissima, quorum plures distinguuntur species; alia enim e viridi pallescunt, *Renettes vertes*; alia albicant, *Renettes blanches*; alia flavescunt, *Renettes rousses*; alia e viridi ferrugineo colore distinguuntur quæ *Renettes grises*, & inter cetera plurimum commendantur.

Rosea Mala *Petri Gontier de sanitate tuenda* 196. & Poma Appiana *ejusdem*: Mala Apiola & Milerosa *Matthiol.* quorum species duæ, majora & minora sunt: colore albo & roseo elegantissima, inodora, sed propter coloris gratiam, & propter aquæ deliciosæ ubertatem, qua os mandentium abluunt & sitim restinguunt, a principibus, feminis aut aliis delicatulis plurimum expetita.

Passipoma seu Calvilæa, *Petri de Gontier sanitate tuenda* 196. Passipoma, *Ruell. de n. stirp.* 251. mediocri sunt magnitudine, turbinatiore figura, carne suavi, dulci, prætenera, gustu perquam jucundo, semine per maturitatem in utero sonante. Eorum tria sunt genera, alba & inodora, *Calvilles blanches*; rubra, foris & intus rubro colore tincta, & odore quasi violaceo fragrantia, Erythromelon magnum, Parisiacum, *J. B.* 1. 14. *Calvilles rouges* ou *Calvilles d'autonne*: dilute rubentia, *Calville clair.* Saporis gratia omnibus aliis, ut mihi videtur, antecellunt, potissimum si nimis non maturuerint, quo tempore farinacea gustu percipiuntur. Sed ut mire placent, ita cito fugiunt.

Poma Castinia, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de Chataignier* ou *de Martrange*: sunt oblonga, dura, mediocri magnitudine, sapore austeriore quasi castaneæ.

Poma Francetura, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de francatu*. Rotundo habitu & amplo, colore partim rubro, partim luteo, grata acerbitate, quæ tandem in dulcedinem degeneret. Diu servari possunt & annicula sæpe reperiuntur.

Poma Fœniculata oblonga sunt, mediocri magnitudine, colore e cinereo ferrugineo, sapore grato, dulci, saccharato, ad Anisi vel Fœniculi fere saporem accedente. Ideo *Fenouillettes* ou *Pommes d'anis*.

Harum & aliarum fere innumerarum Malorum specierum non eadem est temperatura. Errant igitur qui de Pomorum qualitatibus judicium ferunt nulla adhibita distinctione. Ratione saporis quem Medicus primario respicit, alia sunt dulcia & fragrantia ut nostra Calvilæa, & acido-dulcia

ut

ut Renetea quæ per tempus omnino dulcescunt, quæ utpote temperata saluberrima censentur, frigidis aut debilioribus stomachis conveniunt, reficiunt ac nutriunt, & egregium præbent alimentum medicamentosum. Alia sunt acida, ut sunt ea quæ dicuntur apud nos *Pommes cousinates*, quæ refrigerant, conducuntque ventriculo crasso ac viscido humore repleto, utpote quem acida hujuscemodi incidunt ac detergunt. Flatus tamen & alvi obstructiones pariunt: & si cruda frequentius comedantur, nervis nocent. Quædam sunt aquosa & fatui saporis, quæ cum facillime in ventriculo corrumpantur, nullius fere usus sunt. Quædam austera sunt, ut Poma Castinia, quæ crassioris sunt substantiæ, tardius per alvum descendunt, eamque sistunt, constringunt & roborant. Immoderate comesta colicos dolores pariunt.

Rejicienda omnis generis Poma, antequam in arboribus maturuerint, decerpta. Concoctu enim difficilia sunt, tarde permeant, pravi sunt succi, & eximie nocent: unde variis & gravibus morbis tenentur pueri feminæque, ingluviem Malis vixdum inchoatæ maturitatis explentes. Cruda omnia, recens lecta flatulenta sunt, in debilioribus ventriculis difficile coquuntur, colicos dolores pariunt & a nonnullis dicuntur nervosis partibus infensa. Optima sunt Renetia nostra quæ in hyemem & ad proximum ver usque asservantur, ceu non ita cruda, humida & flatulenta: ita enim maturitatem quam non plenam a sole acceperant, ab ætate nanciscuntur.

In repositione Poma caduca bene separanda, ne putredine sua cetera inficiant. Cælo sereno collecta super asseribus collocentur, vel super palea triticea in loco frigido reponantur spectantibus fenestris ad aquilonem, vel in hordei acervo sepeliantur. Ab aliis per seriem in dolio, substrata & superimposita palea, reconduntur; sic extructis variis Pomorum & paleæ areis aut stratis, donec impletum sit dolium, illud ita accurate operiunt, ut aerem non admittat. Sic in vernum usque tempus durant, ac magna copia huc ex Arvernia nobis quotannis afferri solent. Verum ne a frigore nimio congelentur diligenter cavendum est: ideoque cum gelu vehementer ingruit, vel stragulis superjectis, vel telis cannabinis aqua madidis vel copioso stramine præsertim avenaceo, contegenda sunt, vel in cellam subterraneam profundiorem recondenda, ubi a gelu etiam vehementissimo tuta & illæsa latitant. Quod si incuria semel congelata fuerint, non igni admovenda ut restituantur, sed in aquam frigidissimam conjicienda, ut pristinam naturam recuperent: gelu scilicet ab interioribus ad externam Malorum superficiem, quæ glacie paulo post cooperta reperitur, revertente: quod equidem mirum. In ovis congelatis non modo idem evenit, sed etiam in omnibus corporis humani partibus quæ gelu rigent; quare talis pernionibus afflictis idem præstitisse auxilio fuerit.

Coctione & assatione omnium malitia emendatur, & flatulenta tollitur. Coquendi autem varia est ratio. Assantur, elixantur, friguntur, variis mo-

dis

dis condiuntur cum ſaccharo, cum butyro, aut aromatis quibuſdam. Ex iis placentæ conficiuntur, opera dulciaria diverſa fabricantur, paſtæ, gelatinæ parantur. Secta per medias, ſeminibus membraniſque purgata in furno ſiccantur.

Licet Poma ſint cuilibet genti gratiſſima, quibus ob ſalubritatem & ſuavitatem odoris ſaporiſque nec ulla menſa caret nec officina pharmaceutica, quæ eorum ſuccis utitur ad confectionis Kermeticæ & ſyrupi Regis Sapor condituram, ut etiam ipſorum carne ad unguenti Pomati confecturam, nihilominus Arabes de illis ſiniſtre admodum ſentiunt. Averrhoes *V. colliget cap. XL.* ſic loquitur. „ Poma generant groſſam ventoſitatem in ſe„ cunda & tertia digeſtione, & poſſunt inducere phtiſim & hecticam: quia „ flatus ab illis elevatus habet proprietatem ad erodendas arterias pulmo„ nis. " S. Sethi illa proprietate quadam nervis obeſſe ſcribit. Rhaſis *ad Almanzorem*, implere Poma viſcoſis humoribus ſtomachum: *in Aphoriſmis* vero Poma acria oblivionem inducere aſſerit. Hippocrates quoque *L.* 5. *Epidemior. ſect.* 7. docet oculis noxam afferre Lentem, Poma dulcia & olera: Idem *L.* 3. *de Diæta IX.* 4. inquit: „ At Poma fortiora ſunt, quam pro „ humana natura. Melius eſt igitur a Pomis abſtinere. Si vero quis cum ci„ bis utatur, minime deliquerit. " Caſpar Hoffmannus Pomorum crudorum malitiam comprobat motus exemplo cujuſdam Juriſconſulti Scipionis Gentilis dicti. Hic laborabat vertigine, quam duo maximi Medici fruſtra tractabant. „ Relata re, inquit, ad Matthæum patrem, qui tum in Anglia vive„ bat, reſponſum venit. Tu nimis caperis crudis Pomis poſt prandium & „ cœnam, quæ indicibiliter corrumpuntur. Abdica & viceris. Factum fuit „ ut dictum eſt. " Nec magis Pomis favet S. Paulli *in quadr. Botanico*, qui ſexageſimum tertium ætatis annum agens narrat ſe ab anno quadrageſimo cordis palpitatione per longa menſium intervalla & plerumque ſub autumnum infeſtari, quæ quidem a Pomorum crudorum eſu augebatur. Hæc autem ſunt illius verba. „ Laudabunt igitur alii, quanto velint opere, uſum „ Pomorum adverſus graviſſima cordis ſymptomata, per me licet; ego ve„ ro, qui antehac numquam eſum mitiorum ſed crudorum Pomorum a pran„ dio & cœna averſatus ſum, manifeſte adverti, me non quidem vertigine, „ inſtar Scipionis Gentilis, corripi, ſed perfacile ab illorum eſu cordis pal„ pitatione infeſtari, eamque pertinacius mihi moleſtam fuiſſe, niſi ſub au„ tumnum venam brachii ferro incidendam curarim; ab iis crudis, licet mi„ tibus jam abſtinere aut rarenter iis veſci ſum ſolitus: præſertim cum ſemel „ atque iterum incubum ea nocte ſim paſſus, qua a cœna ſuavitate Pomo„ rum crudorum captus, ad ſatietatem uſque ea eſitavi. " Galenus *de cibis* 8. ſcribit Poma & Pyra medicamentum potius eſſe quam alimentum. Idem ſucci Malorum pravitatem arguit ex eo quod expreſſus ſuccus facile aceſcat & ebulliat ſtatim ut muſtum. Quod de crudis Pomis intelligendum. Cocta autem minus nocere idem Galenus *l. de victu atten.* 2. concedit. Schola Salernitana cap. VII. de vitandis cibis ſic canit:

Per-

Persica, Poma, Pyra, & Lac, Caseus, & caro salsa:
Et caro cervina & leporina, bovina, caprina:
Atra hæc bile nocent, suntque infirmis inimica.

Dicuntur & calculum illis generare qui ad satietatem utuntur, inquit Arnaldus Villanovanus *in commentariis in Scholam Salernitanam*.

J. Bauhinus se vel suo periculo didicisse scribit fungosam Pomorum substantiam ventriculo frigidiori atque intestinis haud esse commodam. Nam præterquam quod diu in ventriculo obhærescit, flatus excitat atque dolores: adeo ut ab illis & coctis & crudis abstinere cogeretur. Pyra vero sive cruda sive cocta facilius ferebat, meliusque digerebat. Anasarcam ab iisdem nimia quantitate ingestis ortam aliquando fuisse, particularis Ridlini observatio est *in Actis Lips. ann.* 1709. *p.* 317.

Verumenimvero quidquid dicant Pomorum accusatores, Poma sanis alimentum præbent familiarissimum & quamplurimis saluberrimum, ægrotantibus quibusdam non solum innocuum, sed etiam utile, in primis melancholicis, si eis in prandio & cœna vescantur, aquam tantummodo pro potu bibentes. Sic enim facile digeruntur: ægre vero concóquuntur in ventriculo, si vino consocientur. Confitendum est tamen ea non omnibus naturis convenire, non nimia quantitate devorari debere, nec nisi bene matura comedenda, sæpius cocta crudis anteponenda; nec sola sed cum cibis & præsertim cum pane esitanda, & diversa Malorum genera diversis naturis aut affectionibus esse accommodanda. Ipse Galenus nos docet quodlibet genus Mali in suo genere non spernendas dotes obtinere, nec a mensarum honore repellenda. Austeris Pomis utendum, cum ventriculus vel propter calidam intemperiem, vel copiosam humiditatem imbecillus fuerit; acidis vero; quando crassus succus, qui non magnopere frigidus fuerit, in stomacho collectus fuerit: alvum quidem humectant & dejectiones movent, incidendo crassos humores qui in ventriculo sunt; quod si vero ventriculum purum & pravi humoris expertem invenerint, ventrem magis sistent. Dulcia autem Mala, cum ad calidam qualitatem vergant, frigido ventriculo conveniunt, ventrem solvunt, minimeque inflationes movent, ac saluberrima habentur. Calvilæa & Renetia ceteris antepono: hæc acidodulcia sunt ac per aliquod tempus asservata prorsus dulcia evadunt: illa prorsus dulcia sunt. Utraque gustu sapido grato, odore fragranti. Unde non immerito inter cardiaca recensentur, nempe ratione tenuium partium quibus donantur.

Analysi chymica, ex Renæteorum Malorum ℔v. semotis seminibus, membranis cartilagineis & pellicula, per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℔j. ℥ix. ʒij. gr. lx. humoris manifeste acidi magis ac magis impense, deinde magis ac magis austeri ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, impense acidi, & maxime austeri ℥iij. ʒvij. gr. xlij. olei spissi ad instar extracti ʒij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. quæ per sex horas rite calcina-

ta reliquit cinerum ʒij. gr. xxiiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒj. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiiij. gr. xlviij. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xlviij.

Calvilæa mala humores præbuerunt minus austeros, paulo minus acidos, oleum minus crassum.

Utraque Mala contusa & expressa succum præbent sapore dulcem, nonnihil mucosum, musto fere similem, qui per fermentationem vinosus fit, ac tandem acescit. Succus fermentatus & vinosus non parum spiritus ardentis distillatione fundit. Mala & eorum succus odorem fragrantissimum & sæpe sua vehementia molestum spargunt. Salem essentialem obtinent tartareum, sed tenuiorem quam in uvarum succo, qui quidem sal fermentatione vel leviori volatilis fit & in auras dissipatur. Tenuibus hisce partibus salino-acidis cum sulphureis aut mucosis nonnullis etiam tenuibus intermistis & consociatis. Mala & eorum succus plurimum pollent adversus melancholiam hypochondriacam, & alias melancholicas affectiones, spissiorem sanguinis & humorum crasim dividendo, attenuando, blandam in sanguine fermentationem suscitando, obstructiones resolvendo; cordis palpitationi, spasmodicis motibus sæpe medentur, & hac ratione inter cardiaca medicamenta recensentur. Alvum blande laxant & pertinaces alvi melancholicorum constipationes solvunt. Bilem subtilem & acriorem temperant & involvunt, atque in febribus ardentibus plurimum conducunt: sitim sedant, & eorum decoctum pro potu vel julapia ex his parata febricitantibus utiliter exhibentur. Prosunt etiam in ictero, in hepatis & glandularum mesenterii infarctu. Cocta Mala, tenuioribus partibus exhalatis, succo suo mucoso tartareo abstergentem, emollientem, involventem, temperantem & orgastices sanguinis commotiones compescentem qualitatem offerunt, tussim leniunt, expectorationem promovent: & in decoctis bechicis usurpantur. Hecticis, phthisicis utile præbent medicamentosum alimentum. Serum lactis in quo Renetæa aut acida Mala decocta fuerunt, æstuantia viscera temperat, humorum effervescentiam compescit, ardorem & acrimoniam demulcet, obstructiones aperit & alvum blande emollit & laxat.

℞. Seri lactis ope coaguli vitulini separati ℔ij. Poma Renetæa redolentia taleolatim secta n. ij. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura, qua dissolve syrup. de Pomis simpl. aut alterum pro indicatione. Hauriat æger per vices vel mane jejuno ventriculo, vel tertia aut quarta quaque hora, ad ℥v. vel ℥vj. pro singula dosi.

℞. Radic. Cichor. Fragar. ana ℥j. cortic. Tamarisci & Cappar. ana ℥ß. Coquantur in aq. communis ℔iiij. ad ℔iijß. Tum adde Malum Renetæum taleolatim sectum & folior. Agrimon. Hepatic. Ling. cervin. & Ceterach. ana M. j. Summitatum Lupul. M. ß. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura pro apozemate aperiente, in quo dissolve syrup. de Pomis vel Violar. ℥iij. Dividatur in sex doses.

℞. Hor-

℞. Hordei perlati & Orizæ ana ℥ß. Radic. Gramin. M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde Liquiritiæ rasæ & contusæ ʒj. Passular. exacinatar. ℥ß. Ficus & Dactylos ana n. iiij. Coquantur per horæ quadrantem. Sub finem adde Pomum Reneteum ad ignem tostum. Fiat colatura, pro decocto pectorali.

Gesnerus in vitiis pulmonis & dyspnœa Pomum assum excavatum & drachma thuris repletum felici cum successu comedendum dedit. Idem remedium adversus pleuritidem plurimum commendatur. Sudorem nonnunquam movendo sanat. Quidam cum succo Pomorum acidorum limaturæ martis affuso tincturam seu extractum martis præparant in viscerum obstructionibus utile. Alii salem martis cum syrupo de Pomis simplici vel purgante consociant ad puerorum & infantium cachexiam debellandam, necnon etiam ad rachitidem incipientem arcendam.

℞. Salis martis ʒij. Solve in infusi Gentianæ ℥j. Adde syrup. de Pomis simplic. ℥ix. Misce Dosis ℥ß. ad ℥j. bis in die.

Externe cataplasma ex carne Pomorum igne assorum, vel in aqua aut lacte coctorum pulmenti ad instar in ophthalmia, & inflammationibus aut doloribus oculorum, necnon etiam ad oculos ex percussione & contusione vulneratos plurimum commendatur. Nec minori commodo Poma putrida oculorum inflammationibus aut tumoribus quibuscunque imponuntur. Memorabile est experimentum quod S. Paulli refert in *quadr. Botanico.* „ Recordor, inquit, honestissimam matronam mihi fassam, sibi a Lithotomo quodam Stralsundensi, femur gangræna correptum, omnino restitutum „ esse, postquam illius suasu Poma putrida contusa, & sine ullius liquoris „ affusione cocta, cataplasmatis forma semel atque iterum applicuisset. " Ab Ettmullero aqua ex Pomis putridis per alambicem distillata magnopere laudatur in quibusvis inflammationibus & contra gangrænam; non secus ac adversus fluxus sanguineos vulnerum, atque ulcera maligna putrida antiqua ex quacunque causa orta, ut & in ambustis. „ In hac aqua, inquit „ idem, si solvatur Mercurius dulcis, vel saccharum saturni, fit egregia „ ad ulcera phagædenica, telephia & cacoethea, quæ experta est a quamplurimis, & arcana esse dicitur nonnullis: item in cancro putrido & cor„ rosivo prodest, si scilicet linteum quadruplicatum hac aqua humectatum „ imponatur, & quidem hoc non in cancro solum, sed etiam in ulceribus „ corrosivis verum esse experientia Chirurgorum constat. " Hactenus Ettmullerus, qui etiam eamdem aquam cum saccharo saturni mistam & cum linteis impositam egregiam dicit in ambustis.

Succus Pomorum usurpatur in confectione Alkermes Ph. Reg. *Charas*, in syrupo de Pomis laxativo *Regis Sapor*, & in syrup. de Pomis comp. D. Blondel. *In collect. Pharmac. Penicher.* Poma Renetea usurpantur in unguento pomato officinali *Ph. Reg.*

Inter omnes ex fructibus paratos potus post vinum, Pomaceum præstat. Hoc utuntur præsertim inferioris Neustriæ sive Normanniæ populi, vocant-

que vernacula lingua *du Cidre*. In Vascitania, necnon in quibusdam Hispaniæ regionibus, ubi ob cæli inclementiam exiguus est vini proventus, familiaris etiam ejus est usus. Sic fere conficitur.

Poma leguntur carnis solidiusculæ, & multi succi, medio circiter Septembre, cælo sereno. Hæc in acervum congeruntur, & soli per dies triginta exponuntur, ut qui in iis redundat aquosus humor, consumatur. Hæc sinuntur donec maturitatem fere adepta sint, quo scilicet tempore gratum exhalant odorem. Si enim nimis maturentur, Pomaceum fiet aquosum debile: quare debent esse in primo maturitatis gradu. Deinde molis versatilibus & trusalitibus contunduntur, prælo committuntur, tum in cupas deferuntur, ubi vini in modum fervent. Quod si Mala sint asperioris saporis, solidæ carnis, & pauci succi, modicum aquæ vel in cupas vel in prælum aspergitur, ut facilius comminuantur & Pomaceum non pinguescat. Qui primus succus exprimitur, Pomis vi præli non conculcatis, sed mola tantum crassiuscule contusis, ceteris omnibus dulcior meliorque existit, & seorsim in doliis potest recondi. Poma vero in tinis residua post sufficientem fermentationem & ebullitionem prælo committuntur, ut denuo conculcatis succus eliciatur, qui vinosior dici potest & priori potentior seu acutior. Hic doliis inclusus de novo fervescit, fermentatione purgatur, ac tandem in vasis rite occlusis, partibus heterogeneis secretis clarus evadit. Secundarium Pomaceum fit, cum magma Pomacei conteritur secundo, & comminuitur, tum multa aqua affunditur, maceratur ac tandem ferveseit. Hoc longe debilius famulitio debetur.

Est alter Pomacei parandi modus, sed hoc priore longe inferior: cum scilicet ipsa Poma contusa & contrita in dolium injiciuntur, quod aqua postmodum repletur, maceratur, fermentatur, despumatur, donec aqua Pomorum virtute sit imbuta & succo vinoso saporata: hinc usui asservatur.

Variæ autem sunt Pomacei differentiæ, a colore, sapore & parandi modo petitæ. Aliud enim coloris est rubelli, ut quod fit ex Pomis foris intusve rubescentibus: aliud flavescit & est coloris Citrii, unde Citrum & corrupte Cidrum nominari nonnulli contendunt. Licet alii hoc nomen derivent a Sicera, antiquissima voce, quæ licet Hebræa, tamen latinum sonat & omnem significabat potionem quæ extra vinum inebriare potest. Aliud ut aqua limpida clarescit.

Paratur delicatissimum Pomaceum ex Pomis dulcibus & fragantibus, quod gustu dulce acutum deprehenditur. Mediocriter calefacit, satis nutrit, & omnibus stomachum frigidum habentibus utile. Dum recens est, flatus generat.

Ex acidiusculis Pomis quod concinnatur, acidiusculum quidem est, sed æstate magis clarescit, minus calefacit, sitim extinguit, sed frigidius & crudius existit, difficilius digeritur, atque modicum nutrit. Acidum autem Pomaceum, sive hoc habeat a Pomis acidis, sive acorem tempore contraxerit, facile permeat, jecori & stomacho æstuantibus apprime utile est, bilem obtundit, vomitus & fluxus biliosos sistit.

Quod

Quod ſi dulcibus acida Poma miſceantur, citius aceſcit, ſed non omnino illaudandum.

Ex Pomis ſylveſtribus quod fit, diutius ſervatur, ſed non æque jucundum: aſperum eſt & ſanitati minus proficuum; nonniſi poſt longum tempus aſſumendum.

Recens paratum, nondum defœcatum inſalubre eſt, obſtructiones facit, cephalæas parit, ſtomachum lædit, at vero ex Pomis ſuo tempore collectis, bene maturis, nec diutius aſſervatis paratum, ſi bene defœcatum fuerit & media ætate bibatur, omnium ſaluberrimum. Tunc quippe vini vires prope æmulatur, humectat & nutrit, caput non ferit, viſcera non calefacit, a morbo ſe recolligentibus, phthiſicis & præſertim melancholicis apprime utile cenſetur. Vetus quod exiſtit non ita laudandum.

MALUS agreſtis, *Pommier ſauvage*. Minus fere procera eſt quam ſativa, tortuoſior, ramoſior, ſtrigoſior, materie, ut putatur, duriore firmioreque. Multiplex ramorum & ſurculorum incondita diviſura agreſtem & incultum habitum facile oſtentat. Folia quam ſativæ magna ex parte minora, conſtrictiora. Flores ſativis ſimiles, ſed fere minores, egregie odorati, interdum ſubrubelli. In fructu differentia præcipua; qui parvus & raro Juglandem æquans, magnitudine fere Meſpili, ſed figura rotundior, longiuſculo ac tenui pendet pediculo, cortice ſeu cute viridi, tandem & flaveſcente, quorumdam etiam pulchre rubente. Sed nec ſubſtantiæ mollitie, nec ſaporis convenientia unquam ad ſativa accedunt, ac ne quidem ad infimæ notæ acidiſſima vel auſtera. Tanta pollent adſtringendi facultate, tantaque acerbitate, ut eſui plane inepta, nec unquam coctura aut alio modo fiant apta. Malorum agreſtium non minus quam hortenſium & cultorum plures habentur ſpecies, quorum enumeratio inutilis foret. In ſylvis & ſepibus frequenter occurrunt.

Fructus vehementer auſterus eſt, acidus & adſtringens; nec minus ſuccus e contuſis & prælo expreſſus cujus uſus eſt apud quoſdam, & agreſta a nonnullis dicitur. Piſces in eo coctos firmiores fieri & ſapidiores aſſerunt.

Succus ille cum flore Cereviſiæ mixtus & impoſitus utilis dicitur adverſus ignem ſacrum, ſcabiem, inflammationes quaſdam, potenter enim repercutit. Oculis inſtillatus eorum inflammationes ſedat. J. Raius illum ad ſcrophulas commendat.

℞. *Inquit*, ſucci Pomorum ſylveſtrium q. ſ. eoque calefacto diligenter detergantur ulcera ſtrumoſa. Deinde lana nigra oleo e pedibus bovinis prius humectata tepide imponatur: quæ per aliquod tempus continuata ſtrumas ſanant.

MALUS GRANATA sive PUNICA.

GRANATÆ seu Punicæ Mali genera duo in officinis distinguuntur, Punica sativa & sylvestris. Hæc Balaustium a nonnullis dicitur; illa vero in plures adhuc species dividitur ratione magnitudinis fructuum, saporis aut coloris, ut mox dicemus.

Observandum est Mali Punicæ flores & fructus diversa nomina sortitos fuisse apud veteres. Flores sativæ Punicæ Κύτινοι dicuntur Dioscoridi *L.* 1. *cap.* 152. & Galeno *6. simplic.* At Galeno *6. secundum loca*, cytinus fructus rudimentum est, quod deciduo flore primum apparet & formatur: & Plinio *L.* 23. *cap.* 6. „ Primus hujus Pomi partus florere incipientis cytinus, vocatur græcis: & in hoc ipso cytino flosculi sunt, „ antequam scilicet malum ipsum prodeat, erumpentes, quæ Balaustia „ vocari diximus. “ Hæc Plinius. Verum Βαλαύστιον sylvestris Punicæ flos est Dioscoridi *L.* 1. *cap.* 154. Officinæ Plinium sequuntur, & Punicæ tam sativæ quam sylvestris flores citra distinctionem Balaustia vocant, quibus cytinorum appellatio de sativis ignota est. Cytinus Theophrasto calyx est floris, quo flos continetur: adeo ut cytini significatio apud græcos ambigua sit.

Mali Punici putamen, quod tanquam corium sit, Pomorum cute durius, nucis involucro tenerius, malicorium vocant, nonnulli psidium, quod græcis Σίδιον Dioscoride monente, nunc τὸ τῆς ῥοιᾶς λέμμα ἀπὸ τοῦ λέπειν, id est decorticare dicitur. Plinius loco citato, sic loquitur: „ Vulgus ex Punicis acerbis coria perficere novit, ob id Malicorium appellant Medici. Cicus vel cicum Varroni membrana est tenuis, acinos in malo Punico discriminans.

GRANATA sive Punica Malus sativa, *Off.* Punica quæ Malum Granatum fert, *Cæsalpin.* 141. *I. R. H.* 636. Malus Punica sativa, *C. B. P.* 438. Malus Punica, *J. B.* 1. 76. *J. Raii Hist.* 1462. Malus Granata sive Punica, *Tabern. Icon.* 1033. vulgo, *Grenadier Domestique* & fructus Granatum sive Punicum Malum, *Grenade.*

Humilis arbor vel potius frutex est, quamvis interdum culta, stolonibus abscissis in justam etiam arborem excrescat, ramis tenuibus angulosis brachiatam, quos armant spinæ rigidæ aliquot, oblongæ, subrectæ, cortex obducit rubescens. In his folia incondita, Myrti vulgaris vel Oleæ æmula, non ita acuta, nitide virentia, pediculis annexa rubentibus, rubrisque intercursantibus venulis prædita, aversa parte nervosa, odore gravi, præsertim si manibus contractata natibus admoveantur, canum halitum feliumque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia. Ex ramorum lateribus flores emicant rosacei, pentapetali, punicei, quorum medium occupant complura stamina cum suis apicibus, quorum cytinus seu calyx, Puniceo etiam colore fulget, uncia longior, coriaceus, campaniformis, in quinque lacinias mucronatas divisus, quæ postea Pomi succedentis umbilicum coronant.

nant. Calyx abit deinde in fructum fere globosum, hinc inde nonnihil compressum, variæ magnitudinis, maximis Malis fere æqualis. Cortex mediocriter crassus veluti coriaceus, duriusculus tamen & fragilis, ante maturitatem viridis ac lævis, post puniceus & rugosus, qui tandem etiam ad spadiceum accedit, intus luteus, gustu adstringens, numerosis acinis plenus, in varia loculamenta dispositis, in aliis colore intense rubro, in aliis amethystino, succo vinoso abundanti refertis, dulci alias, alias acido, interdum medio, favorum modo dispositis, carnosis membranaceisque dissepimentis ceu parietibus integerrimis circumseptis, amaris, modo candidis, modo purpurascentibus, cum placenta in medio sita. Singuli acini semen seu granum condunt unicum, oblongum, gigartorum vitis simile, constans ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen sine adstrictione. Reperitur singulare quoddam hujus Mali genus quod nullum in acinis semen continet, verum hoc accidentarium est & ex lusu quodam naturæ. In Gallia Narbonensi, Galloprovincia, Italia & Hispania sponte nascitur. In frigidioribus Galliæ provinciis in hortis colitur, & hyeme curiose contegitur aut in cellis reponitur: alioquin a frigore læditur. Flores, fructuum acini, succus, nuclei & cortex in usum veniunt.

Mali Punicæ fructus ratione saporis in tres species distinguuntur in officinis, alii saporis sunt acidi & magis usitati, alii sapore dulci, alii vero sapore medio inter acidum & dulcem, seu, ut ajunt, vinoso: ut sapore ita viribus nonnihil inter se differunt. Succus acidus ex acinis Mali Punici acidis expressus distillatione phlegma primo saporis expers fundit, deinde humorem acidum, parum olei & mediocrem terræ portionem relinquit. Si succus ille expressus & defœcatus in cellis reponatur in vase clauso, salem essentialem præbet copiosum & sapore acidum. Succus vero ex vinosis & dulcibus, minus acidi humoris in distillatione suppeditat, paulo plus olei: minorem quoque salis essentialis quantitatem deponit, si in loco frigido reponatur. Horum tum acidorum, tum dulcium, tum vinosorum succus, si tempore calido sibi ipsi relinquatur, fermentescit, & vinosus fit. Si vero diutius deferatur, in acetum convertitur. Ex hoc succo debite fermentato & vinoso facto spiritus ardens extrahi posset veluti ex fructibus omnibus fermentatis fieri solet.

Acinorum nuclei seu semina humores distillatione præbuerunt acidos, impense austeros cum alcali urinosi liquoris tantillo, olei non mediocrem portionem. At massa nigra superstes & copiosa per 16. horas calcinata pro majori parte in fumum & flammam abiit & residua portio exigua nigredinem suam nondum deposuerat: paululum salis fixi mere alcali ex ea fuit eductum.

Malicorium vero seu Granatorum cortex eosdem propemodum liquores distillatione fudit: uberiorem adhuc carbonis seu massæ nigræ quantitatem reliquit: & hæc massa per horas triginta calcinata fumos emisit, & residuum colorem fuscum semper retinuit, ex quo salis fixi mere alcali quantitas haud

exigua extracta fuit: & multo major terræ copia quam ex nucleis remansit. Sed hæc terra fusca mihi videtur esse oleosa portio admodum concentrata & valde fixa, ita ut ignis vi resistere valeat: & stypticitas rerum acerbarum & austerarum non tam a terra quadam porosa & adstringente pendere mihi videtur quam ab acido quodam sale adeo fixo ut difficile admodum ignis vehementia elevari queat. Sal ille acido vitriolico vulgo comparatur, nec immerito; quandoquidem vitriolicus sal acidus omnium fixissimus est, ut quotidie experimur in olei vitrioli distillatione. Nec illa fixitas, ut ita dicam, martis aut veneris terræ adstringenti tribuenda est, cum in tartaro vitriolato, in sale mirabili Glauberi & in alumine sal ille adhuc fixior sit, ubi cum sale alcali fixo, terra absorbente salis marini, & terra calcaria conjungitur, a quibus vi ignis separari nequit: insuper acidus sal vitriolicus, si cum oleis consocietur, vel etiam cum spiritu vini, per tempus & diuturniori digestione adeo stricte uniuntur ut in resinosam abeant massam, cujus major pars ignis tortura in terram nigram fixissimam saporis & odoris expertem convertitur. Sapor igitur acerbus & austerus mihi videtur præcipue pendere ab illo hujus acidi cum oleo consortio, sed de his alibi. Nunc ad Mala Punica redeamus.

Punicorum omnium Malorum acini seu grana censentur boni succi, ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti: utiliter usurpantur ubi adstringere, densare & corroborare opus est. Acida potentius refrigerant & adstringunt. Acidorum grana succulenta in hæmorrhoidibus nimium fluentibus frequenter masticata velut certum remedium Thomas Bartholinus *in actis Hafniensibus vol.* 1. *obs.* 51. Lentilius *in miscellaneis curiosis Dec.* 2. *ann.* 9. *obs.* 124. & Conrad. Barthold. Behrens *in selectis diæteticis* commendant. Eorum succi & syrupi ex eo parati usus est ad febricitantium sitim leniendam, ventriculi ardorem æstumque temperandum. In febribus ardentibus, biliosis præsertim conducunt, & ubi humor quispiam acris os ventriculi occupavit: In cardialgia a turgente bilioso humore Jacobus Fabricius, annotante S. Paulli, syrupum granorum granatorum acidorum pro specifico habebat, & adversus vomitum & singultum eo frequenter utebatur. Jam diu Hippocrates in eodem affectu Punici succum utiliter adhibuerat: „Mulier, inquit *L.* 2. ***Epidemior.*** cardialgia torquebatur, nec prius malum est „ sedatum, quam polenta succo Punici mali aspersa semel die uteretur, „ reliquis cibis abstinens. “ Idem succus ventriculum corroborat & cor mirifice reficit; ab eodem S. Paulli malignorum morborum Alexipharmacon nuncupatur, & in malignis febribus, variolis & morbillis, necnon in dysenteria commendatur. In vitioso gravidarum appetitu seu pica ab Ettmullero laudatur & in hæmorrhagiis quibuscunque a sanguinis æstu oriundis. Pulmonibus vero debilioribus & male affectis aut tussientibus adversatur. Dulcia grana stomacho roborando utiliora dicuntur: at in febribus minus proficua sunt, quod stomacho calorem aliquem inducant, inflationes & effervescentias pariant. Vinosa seu acido-dulcia mediæ sunt naturæ inter dul-

cia & acida: cardiaca habentur & cephalica, a nullis in syncope, vertigine commendantur. In julapiis & apoxematibus succus & syrupus ad ℥j. aut alteram præscribuntur.

℞. Confection. Alkermes ʒj. succi Granator. defœcati, aquar. Borragin. & Oxytriphyll. ana ℥ij. Syrup. Granator. ℥j. M. F. potio cochleatim sumenda in febribus malignis & variolis.

Grana seu semina quæ in acinis continentur, variis nominibus in officinis designantur. Appellantur enim Ossicula, Nuclei, Semina, Vinacea, Gigarta & Arilli quasi ariduli. Saporem amarum adstringentem referunt: & commendantur in alvi profluviis, & ad ea conducunt quibus adstrictione opus est. Matthiolus pulverem conficit ex eorumdem ossiculorum exsiccatorum ℥j. & ʒj. Thuris in tenuissimum pulverem contritorum, cujus ʒj. aut ʒij. mulieribus albis uteri profluviis laborantibus quotidie exhibet.

Malicorium, Psidium vel Sidium, *Off.* seu cortex Mali granati sapore amaricante, austero donatur: valide adstringit & utilis est vice corticis quercini ad coria præparanda & vice gallarum ad atramentum cum vitriolo conficiendum, nam solutionem vitrioli viridis nigro colore tingit. Conducit in diarrhæa, dysenteria, & alvi profluviis quibuscunque, in hæmorrhagiis, albo mulierum fluxu & gonorrhæa, modo tamen caute exhibeatur nec præmature. Partium tonum potenter roborat, unde non raro contrarios effectus obtinuit. Observat enim Thomas Bartholinus mulierem quamdam a mensium suppressione, usu corticum Granatorum liberatam fuisse. Eosdem contrarios & aperiendi & adstringendi effectus in martialium medicamentorum usu jam observavimus. Constantinus scribit, malicorium vino decoctum & potum omnes ventris tineas necare, maxime eas quas ascaridas vocant. Malicorium pulveratum a ʒß. ad ʒj. pro dosi præscribitur; in decoctis ad ℥ß. adhibetur.

Externe in decoctis, gargarismatis & clysteribus adstringentibus usurpatur

Balaustia, *Off.* sunt flores cujuscunque Mali Punicæ cum calycibus indiscriminatim usurpati. Ut plurimum tamen ex Italia & Gallo-provincia Balaustiorum nomine mittuntur flores cujusdam Mali Punicæ flore pleno qui dicitur Punica flore pleno majore, *I. R. H.* 636. Malus Punica flore pleno, *Hort. Reg. Parif.* Balaustia Hispanica, *J. B.* 1. 82. Balaustium, *Tabern. Icon.* 1033. Balaustia flore pleno majore, *C. B. P.* 438. Malus punica sylvestris major, sive Balaustium majus, *Parkinson. J. Raii Histor.* 1463. vulgo in Gallo-provincia *Balaustier* & *Paparoi*. Flores sunt ampli, densissimo petalorum purpurascentium farctu stipati, non cytino oblongo ut in sativa pomifera Punica seu simplici seu multiplici flore, qualis nonnunquam reperitur, sed compresso & lato suffulti, cui color ex flavo purpurascens, corium durum, lignosum & in plures quoque lacinias divisum. Adeo multiplici petalo interdum constant, ut Rosæ centifoliæ videantur colore saturato. Hæc Balaustia in Gallo-provinciæ pharmaceuticis officinis, teste Petro Garidel *in historia plantarum in agro Aquisextiensi nascen-*

nascentium, ut præstantiora ceteris floribus anteponuntur: nec viribus sunt inferiora.

Balaustia adstringunt, paulo minus tamen quam Malicorium, inspissant, exsiccant. Unde creberrimus est eorum usus in omnis generis fluxibus, v. g. diarrhæa, dysenteria, fluxu uterino tum cruento, tum albo, tum etiam in sanguine vulnerum cohibendo, gingivarum laxitate emendanda, in hernia curanda, &c. Interne pulverata ad ʒj. aut ad ℥ß. in decocto præscribuntur, & in opiatis, decoctis, potionibus aut injectionibus & lotionibus adstringentibus usurpantur, necnon in collyriis ad præcavendum ne oculi a variolis & morbillis lædantur.

℞. Balaustior. pulverator. ℥ß. Boli Armen. Terr. sigillat. Corall. rubr. & Terræ japon. ana ʒij. syrup. Cydonior. vel e Rosis siccis q. s. M. F. opiata absorbens & adstringens in alvi profluviis, præmissis præmittendis. Dosis ʒj. bis terve in die.

℞. Flor. Balaustior. ʒij. Malicor. Sanguin. draconis, lapid. hæmatitid. pp. & Alumin. cryst all. ana ʒj. conserv. Rosar. rubrar. veteris ℥ß. syrup. de Symph. quant. suffic. M. F. op. Dosis ʒj. in alvi profluviis & hæmorrhagiis.

℞. Folior. Plantag. M. j. Balaustior. & Rosar. rubr. ana M. ß. Coq. in aq. ferrarior. ℔ij. ad ℔j. In colatura dissolve alumin. rup. ʒß. Syrup. Granator. aut Berberis ℥j. F. decoctum adstringens pro gargarismate, vel injectionibus adstringentibus.

℞. Balaustior. M. ß. Malicorii contusi ʒij. Infundantur in aquar. Rosar. & Plantag. ana ℥vj. tepide per aliquot horas; deinde leviter ebulliant & per chartam bibulam transcolentur. In colatura tere Croci Oriental. subtilissime pulver. gr. vj. Caphuræ gr. ij. F. collyrium quo identidem oculi a variolis præservandi foveantur.

Balaustia usurpantur in syrupo Myrtino, Pulvere dysenterico, Electuar. Micleta. Troch. de Karabe ung. Styptico. Malicorium in ung. Styptico.

MALUS PERSICA.

MALORUM Persicarum multæ species seu varietates tum a veteribus tum a recentioribus memorantur. Differentiæ autem sumuntur vel a loco natali, vel a figura, vel a consistentia seu soliditate carnis, quo respectu alia duracina dicuntur, alia præmollia, vel a sapore, vel a colore pulpæ, vel a celeritate aut tarditate proveniendi & maturescendi. Duracinis, auctore Plinio, quem sequuntur multi e recentioribus, caro firmiter adhæret ossi, nec facile avelli aut separari potest. At vero rem ipsam intuentes, inquit Joann. Bauhinus, contrarium ut plurimum deprehendimus. Enim vero sane hactenus in Gallia, Italia & Germania observavimus, magna ex parte Persica quibus pulpa hæret ossibus, ceteris fere esse molliora, ac interdum penitus mucosa & succulenta; firmiore vero pulpa cui non

non adhæret: quod & J. Raius propria experientia confirmat. Commodissima autem divisio Persicorum, autore J. Raio, est primo in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facile & sponte a ligno abscedit; utrumque autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel superficiei respectu in plures species subdividi potest, quibus non immorabor. Horum plures species Cl. Tournefortius *in Inst. R. H.* recensuit, quas ibi videre licet. Nunc de Persica Malo vulgari cujus flores in usum medicum veniunt.

MALUS Persica vulgaris, Persica molli carne, & vulgaris, viridis & alba, *C. B. P.* 440. Malus Persica, *J. B.* 1. 157. *Dod. Pempt.* 796. *J. Raii Histor.* 1515. Arbor est plurimis Galliæ regionibus notissima & frequentissima, qua scilicet omnia pene vineta consita sunt. In mediocrem proceritatem assurgit, caudice satis crasso, ramis brachiata fragilibus, cortice rubente & subfusco, materie rufa & circa media fere punicea, satis firma. Folia profert rara, oblonga, acuminata, crenata, amygdalinis, quibus persimilia, majora, sapore amaro qualis in Persicorum nucleis, ingratiore tamen, & aroma utcunque redolentia. Flores ineunte vere ante folia prodeunt sine pediculis ramorum tuberculis adnati, pulchri, rosacei, e quinque petalis latis, dilute rubescentibus, odoris exigui, in orbem positis constantes, quorum medium occupant stamina multa, longiuscula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis pistillo quod ex calyce rubente in quinque segmenta acuta diviso, surgit, & deinde abit in fructum fere globosum, altera parte nonnihil depressum & per longitudinem sulcatum, densa, molli, & albida lanugine in plurimis speciebus obductum, in nonnullis glabrum, ex luteo herbaceum, alias pulchre flavum, alias punicea area decoratum, carne succosa, alba vel pallida, interdum flava, rarius rubente, penitus aut sanguineis guttis cruentata, esculenta, sapore dulci nonnihil vinoso, officulo lignoso fetum, oblongo, ovato, nonnihil compresso, binis valvis nonnunquam per maturitatem dehiscentibus constante, profundis excavato scrobiculis & sulcis quibus pulpa passim se insinuat, & in quibusdam speciebus pertinaciter adhæret, licet in alis facile separabilis sit. Est autem officulo crassities insignis, durities fere invicta, externa facies rugosa & sulcis profundis nullo ordine canaliculata, interne lævis & polita, in quo nucleus callosus, amygdalini æmulus, oblongus, exacutus, albus, flavescente cuticula vestitus, amaricans, non tamen gustu insuavis. Ex arboris cortice vulnerato, vel sponte difrupto gummi profluit initio liquidum quod successu temporis siccius ac durius redditur, pellucidum quale ex Amygdalis, Cerasis & aliis arboribus quarum fructus lignosum nucleum ferunt, prodire solet. Hæc arbor non multam ætatem acquirit: ut enim cito & prompte adolescit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis post senescens tendit ad interitum. In hortis ac vinetis seritur & plantatur. Folia, flores, fructus, nuclei & gummi in usum veniunt.

Ana.

Analysi chymica, ex foliorum Mali Persicæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore nucleos Persicos referentis, obscure acidi ℔j. ℥iiij. ʒvj. gr. xviij. humoris limpidi, manifeste & magis ac magis acidi, subausteri ac tandem austeri ℔ij. ℥ix. ʒij. gr. liiij. humoris subrufi, leviter empyreumatici, impense acidi, aliquantisper acris, pungentis, subsalsi & impense austeri ℥j. ʒiiij. gr. liiij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. salis volatilis concreti ʒj. gr. lvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xxx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. x. in calcinatione ℥x. ʒiij.

Folia Mali Persicæ gustu amara sunt, nonnihil austera & nucleorum Persicorum odorem referentia dum digitis conteruntur. Salem essentialem obtinere videntur tartareo-vitriolicum ammoniacalem cum oleo tum tenui, tum crasso sat copioso conjunctum.

Ex Mali Persicæ florum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore amaro nucleos Persicos contusos referentis, & obscure acidi ℔iij. ℥x. ʒiij. gr. xxj. humoris manifeste acidi ℥vj. ʒij. gr. lx. humoris rufi, odore & sapore leviter empyreumatico, manifeste acidi, subsalsi ℥ij. ʒiij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒj. gr. lxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. iij. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ʒvij. gr. xiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. j. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lxix. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. ix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvj. gr. xxxix. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. iiij.

Flores amarorem quemdam aromaticum non ingratum obtinent. Salem continent essentialem tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, acri, parco, tum crasso copioso conjunctum.

Amarities florum & foliorum a tenui illa sulphurea portione oriri mihi videtur quæ cum phlegmate primo elevatur & odorem saporemque ipsi conciliat. Nec omnino dissimile est ab acri illo sulphure subtili quod in quibusdam purgantibus deprehenditur, ut in Helleboro reperiri diximus; & fortasse a tenui illo spiritu sulphureo vis purgans præcipue pendet.

Ex Malorum Persicorum carnis succulentæ, remotis ossiculis & cuticula, ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis dulcis & grati, aliquantisper vinosi, obscure subsalsi ℥xij. ʒv. humoris limpidi, obscure acidi ℔ij. ℥xiij. ʒvj. gr. lx. humoris magis ac magis manifeste acidi, cum quadam austeritate ℥xv. gran. xxxvj. humoris rufescentis, nonnihil empyreumatici, tum subacidi, austeri, tum salsi, & alcali urinosi ℥j. ʒiij. olei fluidi gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒiiij. quæ per tredecim horas igne reverberii vehementi

cal-

calcinata nigredinem suam deponere nequivit, sed reliquit cinerum nigrorum ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xlviij.

Persica Mala sapore donantur dulci, vinoso, grato cum quadam levi austeritate. Salem essentialem obtinent parcum quasi Melleum aut Saccharinum tartareum & nonnihil vitriolicum cum mediocri olei crassi & exigua tenuioris & quasi spirituosi portione conjunctum, multoque phlegmate dilutum.

Vulgaris opinio multis sæculis inveterata est, Mala Persica in Perside, unde primum advenisse ferunt, venenosa fuisse, sed in Ægypto soli benignitate mitigata: quod Junius Columella eleganti carmine expressit.

Stipantur Calathi pomis, quæ barbara Persis
Miserat, ut fama est, patriis armata venenis;
At nunc expositi parvo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Plinius *L. XV. Cap.* xiij. hanc opinionem refellit his verbis. „ Falsum „ est Persica venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa a Re„ gibus translata in Ægyptum, terra mitigata. Id enim de Persea diligen„ tiores tradunt, quæ in totum alia est. " Galenus & Paulus Ægineta Persicorum omne genus damnant, ut pravi succi, & quæ noxam ventriculo inferant: addit Paulus ea lædere nervos proprietate quadam: & eos qui crebrius iis ad satietatem vescuntur febre corripi. Suadent itaque ut initio refectuum ante alios cibos sumantur, & ne aqua superbibatur, sed vinum meracum. Hoc præceptum in omnibus quæ sunt pravi succi, & humida simul ac lubrica, ita ut subduci facile queant, plurimi communiter tenendum existimant. Sic enim fiet ut citius egerantur, & aliis cibis viam præbeant, quæ si sumpta fuerint postrema, una secum alia quoque corrumpant. Contra nonnulli suadent, prius cibos boni succi & qui exsiccent ingerere, ut alimenti benignitate & siccitate fructus malitia retundatur, & superflua ejus humiditas absumatur. Nec de vino ad Persicorum noxam emendandam magis inter se consentiunt. Alii Persica cuticula lanuginosa spoliata & in vino per aliquod tempus macerata, ut suave & salubre edulium commendant hoc versiculo.

Petre, quid est Pesca? Cum vino nobilis esca.

quibus altero versiculo contradicunt alii.

Petre, quid est vinum? Cum Pesca dulce venenum.

Contendunt enim, succum crudum & malignum Persicorum a vino per omnes venas, imo & in capillares deduci, ibique obstructiones parere: unde putredo, & febres putridæ atque malignæ. Quod devitare tentant nonnulli vinum in quo maduerint, rejiciendo, & aliud vinum modice dilutum, & quidem parce, superbibendo; nonnulli vinum prorsus rejiciendo, quo mollis & facile dissolubilis Persicorum caro indurescit & in ventriculo difficilius con-

concoquitur, effervescit & flatus producit, aquam limpidam & puram comestis Persicis superbibunt. Sic facilius dissolvuntur in ventriculo & citius permeant ac descendunt, nec flatus aut ventris inflationes producunt. Sic conveniunt Persica Mala cholericis & calidis naturis, alvi duritie & constipatione laborantibus, mane præsertim jejuno ventriculo sumpta. Si cum aliis cibis comedantur sive ante, sive post pastum, æstuosam ciborum digestionem compescunt, ardorem ventriculi & intestinorum temperant. Non immerito igitur Dioscorides & Plinius affirmant, ea ventriculo utilia esse, alvum bonam præstare, nec alium iis innocentiorem cibum. Reipsa non verisimile est, fructum adeo sapidum & delicatum, qui nostro quidem palato præ omnibus fugacibus arridet, ita ut a natura ipsa nobis ad edendum commendatus videatur, noxium prorsus & insalubrem esse. Oportet tamen ut delectus Malorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis servetur. Eligantur odorata, bene colorata, sapido succo prædita, & bene nec nimis matura; non enim aliud Pomum fugacius, & facile corrumpitur. Si eorum immoderatus sit usus, crudos gignunt succos, colicam, diarrhæam & dysenteriam procreant, aut febres putridas accendunt. Phlegmaticis, & quibus stomachus debilis est & frigidus nocent. Si quæ sit in hisce Malis noxa, igne & saccharo nonnulli emendare contendunt, sicque gratam & salubrem escam parant. Brassavola sub cineribus coctum unum aut alterum Persicum ægrotantibus suis offerebat. Cibum vero delicatissimum & ægris perquam gratum ac utilem Amatus affirmat. J. Bauhinus condiendi modum hunc præscribit: rite lecta manu decorticataque & officulis exemptis optime purgata Persica cum aqua & Saccharo decoquantur ad consistentiam syrupo debitam: qui modus hodie adhuc usitatissimus, vulgo *Peche en compote*. Sic & sanis & ægrotantibus mirifice placent, præsertim siti & linguæ ariditate vexatis, refrigerando corroborant. Hodie mos invaluit hos fructus aqua vitæ aut spiritu vini condire cum tantillo Sacchari, qui quidem exitiosus est. Illorum enim caro laxa & porosa spiritu vini facile imbuitur; unde revera sapidior fit, firmior ac durior, sed in ventriculo concoctum difficilis admodum. Unde post alios cibos ingesti eorum concoctionem cohibent, ventriculum gravant, æstum in ipso & in intestinis accendunt, succum crassum, viscidum, male concoctum pariunt, qui varias in visceribus obstructiones postea gignit.

Persicorum nuclei seu amygdalæ subamari sunt, diuretici habentur (*a*) & anthelmintici. Pulvis eorum pondere ℥j. in vino albo tenui spatio novem dierum ab Ettmullero commendatur velut remedium longa experientia probatum adversus renum calculum. A Solenandro, *L.* I. *Consil.* 15. commendantur decem vel duodecim numero assumpti mane jejuno ventriculo præservationis gratia a calculo. Ad eumdem scopum emulsiones parantur ex illis cum aquis diureticis, Saxifragiæ, v. g. Linariæ, Alkekengi,

Pa-

(*a*) Ἕλμινθες Vermes.

Parietariæ, Ononidis, Herniariæ, &c. Iidem nuclei adversus hepatis & lienis obstructiones conducunt. Præterea vis anodyna ipsis tribuitur: unde in cephalalgiis & agrypniis ad somnum conciliandum & dolorem compescendum a nonnullis præscribuntur eorum emulsiones cum aquis cephalicis aut aliis paratæ. Aquam e nucleis Persicorum n. 50. Cerasorum 100. Florum Sambuci manipulo uno in vini Cretici ℔iij. maceratis in fictili per decem dies in fimo sepulto, distillatam mirum in modum calculos pellere quatuor unciarum pondere jejuno ventriculo quotidie potam scribit Andr. Matthiolus.

Ex hisce nucleis oleum per expressionem elicitur, quod singulare arcanum habetur in aurium affectibus, in primis ad vermes aurium eliciendos, item in surditate, tinnitu & dolore aurium; idque magis si misceatur cum oleo Colocynthidos per decoctionem præparato. Idem oleum etiam temporibus illitum admodum conducit in agrypniis & doloribus capitis. Langius oleum ex nucleis & floribus compositum frequenti in usu habuit ad omnes aurium affectus, surditatem in primis, obstructionem & dolorem aurium: quod sequenti modo paravit. Oleo ex Persicorum nucleis expresso infundatur florum Persicorum recentium q. s. Macerentur in loco calido per aliquod tempus. Postea per linteum colentur: colatura reponatur aliquandiu, donec fæces secedant. Oleum clarum a fæcibus separatum servetur ad usum.

Lignosa nucleorum officula ad urinas ciendas utilia dicuntur, non secus ac lapilli Dactylorum & Mespilorum. Ex his spiritus acidus & oleum empyreumaticum distillantur igne aperto, quæ spiritui & oleo lignorum similia sunt, & rectificata egregie calculum pellere dicuntur.

Flores ratione salis essentialis & olei tenuis & acris alvum laxant, tenues ac serosos humores educunt; unde inter hydragoga recensentur. Recentes a nonnullis comeduntur mane jejuno ventriculo, aut in acetariis miscentur. Non tamen absque molestia & labore purgant: & si nimia copia ingerantur, vomitiones excitant. Alii eos infundunt in vinum aut serum lactis, & infuso isto pro purgante tempore vernali commode utuntur. Hydropicis conducunt. Lumbricos etiam enecant & potenter expellunt, unde infantibus verminosis exhiberi solent. Succus florum Persicorum expressus & defæcatus ad eadem valet: ab ℥ß. ad ℥ij. propinatur. Eadem etiam præstat conserva ex hisce floribus cum Saccharo parata quæ ad ℥ß. vel ℥j. exhiberi potest; cui si Mercurii dulcis tantillum adjiciatur, egregium habetur pellendis lumbricis remedium. Syrupus ex multiplici florum infusione præparatur in officinis usitatissimus. Alvum blande purgat, vermes enecat, & obstructiones reserat. Serosos humores uberrime evacuat, unde in catarrhis, rheumatismo, apoplexia, paralysi & morbis cerebri a sero redundante utiliter exhibetur, ab ℥ß. ad ℥ij. tresve in potionibus laxantibus aut apozematibus.

Mali Persicæ folia alvum subducunt, intestinorum lumbricos enecant & expellunt, in jusculis alterantibus, lacte aut cerevisia ad M. j. decocta.

Quin

Quin etiam externe trita cum felle tauri & umbilico imposita cataplasmatis forma ad vermes intestinorum ejiciendos a nonnullis commendantur.

Gummi ex arbore exsudans humorum acrimoniam demulcet, tussientibus prodest, & commendatur ad alvi fluxum, tumorem faucium, asperitatem arteriæ, sputum sanguinis, & diureticum habetur vel etiam lithontripticum, si quod sit.

MANDRAGORA.

Mandragoræ duæ traduntur differentiæ: una dicitur mas seu candida, altera vero femina seu nigra.

Mandragora mas seu candida, *Off.* Mandragora fructu rotundo, *C. B. P.* 169. *I. R. H.* 76. *J. Raii Hist.* 668. Mandragoras mas *J. B.* 3.617. Mandragoras, *Dod. Pempt.* 457. Mandragoras mas vulgatior, *Parkins.* Mandragoras albus seu Masculus *Cord. Hist.* Antropomorphos Pithagoræ, *Quorumdam*: Terræ Malum, Terrestris Malus & Canina Malus, *Nonnullorum*: vulgo, *Mandragore male.*

Radicem profert crassam, longam, interdum simplicem & indivisam, sæpe bifidam, incoxantem hominem, ut sibi persuadet vulgus, referentem, interdum etiam trifidam aut quadrifidam, externe candicantem, aut ex cinereo ferrugineam, interne pallidam. Ex ejus capite absque caule folia exeunt circiter cubitalia, sesquipalmum fere lata, utrinque acuminata, atrovirentia, fœtida. Inter hæc a radice quoque pediculi assurgunt crebri, sesquiunciales aut palmares etiam, florem singuli sustinentes monopetalum, campaniformem, quinquepartitum, modice hirsutum, sordide candicantem ac nonnihil purpurascentem, fœtentem, cum calyce villoso viridi in quinque lacinias diviso; ex quo surgit pistillum quod infimam floris partem perfodit & abit deinde in fructum parvi pomi effigie & magnitudine, primum viridem, deinde subluteum, carnosum, mollem, odoris gravis virosi, & in cujus pulpa semina continentur alba, subrotunda, compressa & quasi reniformia.

Mandragora femina seu nigra, *Off.* Mandragora flore subcæruleo purpurascente, *C. B. P.* 169. *Inst. R. H.* 76. Mandragora femina *J. B.* 3. 618. *Clus. Histor.* 87. *Gerard.* & *J. Raii Hist.* 669. Mandragoras femineus, *Parkins.* vulgo, *Mandragore femelle.*

Ejus folia mari similia sunt sed angustiora, minora, nigrioraque. Flores coloris ex cæruleo purpurascentis; fructus pallidiores, minores, turbinati; Sorbi aut Pyri effigie, sed non minus odorati. Semina minora & nigriora. Radix quoque prolixa, foris amplius nigricans, interius albida. Utraque in calidioribus regionibus, Italia, Hispania, sponte crescit, in sylvis & umbrosis, necnon prope ripas fluviorum. Hic nonnisi in hortis sata oritur. Utriusque folia & radices vel potius radicum cortex usitata sunt.

Analysi chymica, ex Mandragoræ foliorum recentium ℔v. per retortam distil-

diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & ſaporem ingratum viroſum referentis, primo obſcure ſubſalſi & ſubacidi, deinde acidi, ℔j. ℥xiij. ʒiiij. gr. xxvij. humoris limpidi, manifeſte acidi, deinde rufi, ac tandem fuſci, empyreumatici, auſteri ℔ij. ℥xij. ʒiiij. gr. lx. humoris fuſci, empyreumatici, obſcure ácidi, ſubſalſi, obſcure álcali urinoſi ʒij. gr. xviij. humoris fuſci, alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ʒiij. gr. xlviij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒij. gr. x. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥ij. ʒvj. gr. lx. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio ſunt extractæ ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. viij. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒv. gr. lxv. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. xxiiij.

Radicum pedalium & ſeſquipedalium, brachii humani craſſitiem æquantium & recens effoſſarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, fœtentis, & viroſi, odoris & ſaporis ad Cicutam accedentis, obſcure ſubſalſi, & obſcure acidi ℔ij. ℥ij. ʒj. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo manifeſte acidi, deinde minus acidi & auſteri ℔j. ℥xiiij. ʒj. gr. l. humoris primo limpidi, ſubſalſi & ſubacidi, deinde rufi & fuſci, empyreumatici, tum impenſe acidi, tum acris auſteri & aliquantiſper ſalſi urinoſi ℥iij. ʒiij. humoris fuſci alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥ij. ʒij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. x. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒiij. gr. iiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥v. ʒj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xlij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxvj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒiij. gr. xliiij. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. xxx.

Folia & radices odorem viroſum, ingratum & caput ferientem exhalant. Radicis cortices exſiccati ſaporem acrem amaricantem nauſeoſum cum quodam lentore & in receſſu ſtypticitatem referunt. Salem eſſentialem obtinent ammoniacalem multo oleo viroſo & narcotico craſſo implicitum.

De Mandragorâ varia feruntur veterum recentiorumque relationibus nobilitata, nempe humana ſimilitudine egregios effectus producere, felicitatem poſſeſſori, & fecunditatem ſterilibus feminis adferre. Exhibet vero ſæpe Mandragoræ radix bifurcato ramo deorſum protenſo rudem hominis formam illiuſque crura duo, ſed ſuperior truncus homini ſimilis non eſt. Mangonio tamen non ſolum Mandragoræ radices ſed & aliæ plures adornantur humanum corpus, artus, caput, faciemque apprime referentes. In radicibus arundinum, Bryoniæ aut aliarum plantarum adhuc virentibus ſculpunt impoſtores tam virorum quam mulierum formas, infixis Hordei, Avenæ aut Milii granis, iis in locis ubi pilos effingere volunt: deinde facta in terra ſcrobe recondunt, tenui ſabulo obruunt, ibique relinquunt quouſque ſemina illa radices emittant. Tunc eruunt eas & adnatas e granis radices acutiſſimo cultello in tenuiſſima filamenta ſcindunt, aptantque ita ut capillos, barbam, & ceteros corporis pilos referant. Varia inſuper nar-

rant de hujus radicis ortu, effodiendi modo & periculis. Ferunt, has præstantissimas radices ex urina suspensi hominis sub patibulo morientis irrigatas tales efformari, & ideo adeo raras esse, easdem non sine vitæ periculo manu effodi, quapropter eas primum circumfodiendas esse, ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religandum canem, a quo postea fugiente radix extrahitur & sequitur, sed non adeo longe, quandoquidem statim atque effossa est, canis moritur: nullum postea accipientibus amplius metum esse, imo summe proficuas esse, maleficia & infortunia quæcumque avertendo, & felicitates quascumque desiderabiles afferendo. Anilium illarum nugarum auctor fuisse videtur Flavius Joseph qui *L.* 7. *cap.* 25. *de Bello Judaico*, de quadam radice *Baaras* dicta in valle ejusdem nominis nascente prope Jerosolymam fere similia narrat. Sed de his nugis & fabulis satis.

Mandragora inter narcotica & soporifera medicamenta recenseri solet, quod colligitur ex odore ingrato viroso caput feriente. Quod an de radice verum sit J. Raius dubitat. Cortex ille ad nos aliunde, potissimum ex Italia affertur: rari usus est intrinsecus. Schroderus soporiferam virtutem ipsi tribuit, & præterea vim potenter discutiendi & resolvendi externe adhibitæ. Paulus Hermannus *in Cynosura materiæ Medicæ Henningeri*, in radice Mandragoræ duplicem notat virtutem 1. Purgantem tam per superiora quam inferiora, cum violentia & virium etiam prostratione & aliquando convulsionibus subsequentibus, unde per se non datur nisi dosi minima ad ℈ß. aut ℈j. & in infuso ad ʒj. 2. Narcoticam seu soporiferam & stupefacientem Opii virtuti non dissimilem. Inde forsan est, quod in epilepsia & motibus convulsivis quibusdam commendata sit. Circumforanei nonnulli hoc cortice in quartanis & aliis febribus intermittentibus utuntur pro emetico, sed minus tuto. Specificum uterinum ab eodem P. Hermanno dicitur: sed caute adhibendum. Si enim nimia in quantitate exhibeatur, dira inde sequuntur symptomata ut spasmi, &c. Uterum valde movet & abortum causat; quapropter gravidis numquam exhiberi debet.

A veteribus vinum in quo Mandragoræ radix infusa fuerat propinabatur ægris quibus membrum aliquod resecandum erat ad narcosim inducendam. Cum vero narcosis hæc admodum periculosa sit, modus hic narcosim inducendi apud nos exploditur: & interne rarissime & fere numquam hæc radix adhibetur. Externe radicis cortex adhibitus ab Ettmullero laudatur ad tumores duros schirrosos & strumosos emolliendos & resolvendos, & hac virtute Cicutam & Nicotianam superare dicitur. Faber *in Myrothecio Spagyrico l.* 4. *c.* 1. ex his radicibus oleum Mandragoræ per descensum distillat quod valdopere commendat externe illitum, pro emolliendis duris tumoribus & doloribus leniendis.

Mandragoræ folia potenter discutiunt, attenuant & resolvunt, dolores mitigant & inflammationes sedant. Unde una cum radicibus in lacte cocta utiliter sub cataplasmatis forma eresypelatibus, tumoribus inflammatoriis,

duris

duris aut ſchirroſis admoventur. Cum Hyoſciamo, Cicuta, Nicotiana optime conſociantur. Ex ſucco Mandragoræ cum ſucco Cicutæ vel Nicotianæ & Gummi ammoniaco coctis in unguenti vel emplaſtri conſiſtentiam Ettmullerus utile medicamentum conficit ad tumores ſplenis duros reſolvendos. Fernelius *Method. Medend. lib.* 5. *cap.* 17. ad ardentium febrium æſtus compeſcendos, capitis dolores & deliria ſedanda, & ad ſomnum conciliandum commendat Mandragoræ folia radiceſve trita inductaque ex oleo fronti atque temporibus.

Mandragoræ fructui veteres non ſolum comeſto ſed etiam naribus tantum admoto ſoporem inducendi ſtuporemque virtutem tribuebant. Caſp. Hoffmannus *L de Medicamentis Officinalibus*, an quiſquam pomum ipſum Mandragoræ cum vel ſine cortice impune poſſit eſitare ſe valde ignorare ſcribit. Aetius omnem malitiam ejus videtur rejicere in ſemen, quaſi illo dempto caro ſit indemnis, niſi nimis copioſe ingeratur. At fructus, certe immerito, ſuſpectus eſt. Pulpam enim cum ſemine innoxie eſitari poſſe docuit J. Faber Lynceus Romæ Simplicium Profeſſor. Is, teſte Joanne Terrentio *Notis in Hernandez de Plantis Mexicanis*, *l.* 8. *c.* 28. coram ſuis auditoribus magnum Mandragoræ pomum una cum ſeminibus jejunus abſumpſit, ſine ullo vel ſomni vel alterius mali ſigno minimo, & ut experimentum eſſet certius, jejunus uſque ad prandium, per aliquot nempe horas, permanſit, & a vino, ne vis pharmaci debilitaretur, abſtinuit. Idem experimentum ſe quoque perſæpe feciſſe teſtatur J. Terrentius.

Mandragoræ folia in unguento populeo uſurpantur. Cortex radicum in Requie *Myrepſi*, Aurea Alexandrina *Nicolai Alexandrini*, & Tryphera magna *Ejuſdem*.

MARRUBIUM.

PLures inter plantas quæ Marrubii nomine apud Botanicos inſigniuntur, duo potiſſimum genera hoc nomine in Officinis ſpeciatim deſignantur, ſcilicet Marrubium album ſeu Praſſium album, & Marrubium nigrum, ſeu Praſſium nigrum & Ballote.

Marrubium, Praſſium, Praſium, Marrubium album, Praſſium album, *Officinarum*, Marrubium album vulgare, *C. B. P.* 230. *Inſt. R. H.* 192. Marrubium album, *J. B.* 3. 316. *J. Raii Hiſt.* 556. Marrubium ſive Praſſium album, *Tabern. Icon.* 539. Praſium, *Anguillar*: vulgo, *Marrube blanc*.

Radice nititur ſimplici, lignoſa, plurimas fibras emittente. Caules inde exſurgunt plures, pedales & altiores, lanuginoſi, quadrati, ramoſi, foliis veſtiti ad ſingula genicula ex adverſo binis, ſubrotundis, incanis, circum oras crenatis, rugoſis, pediculis ſatis longis ſuffultis. Flores ad genicula in verticillos denſos coacti caules ambiunt, brevibus aut nullis pediculis, e calycibus naſcentes hirſutis, ſtriatis, quorum ſingulæ ſtiriæ

riæ in ſpinulas terminantur; perexigui, albentes, monopetali, labiati, quorum labium ſuperius ſurrectum eſt, & bicorne, inferius vero tripartitum. Ex calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga, in capſula quæ calyx floris fuit recondita. Florum verticilli, quamvis caules undique amplecti videantur, egrediuntur tamen e foliorum alis. Odor totius plantæ vehemens & nonnihil gravis. Ad vias publicas, agrorum margines, in locis neglectis & ruderatis ſponte & frequens naſcitur. Tota planta uſitata.

Analyſi chymica, ex foliorum a ſtipitibus mundatorum & ſummitatum floridarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorati, aliquantiſper aromatici, ſapore herbaceo amaricante, obſcure acidi ℥ix. ʒiij. gr. xviij. humoris limpidi, odorem eumdem, eumdemque ſaporem referentis, & magis ac magis acidi & amari ſubauſteri ac tandem impenſe auſteri ℔iij. ʒv. gran. lx. humoris obſcure ruſeſcentis, leviter empyreumatici, impenſe acidi, ſalſi, & impenſe auſteri ʒiij. gran. xlviij. humoris fuſci alcali urinoſi & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥ij. ʒiiij. gran. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti gran. xx. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥iij. gran. xij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥ix. ʒvij. gran. liiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒv. gran. xxiiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒiij. gran. xv. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒvj. gran. xl. in calcinatione ℥v. ʒij. gran. xxx.

Marrubii albi folia chartæ cæruleæ colorem non mutant; maxime amara ſunt, cum quadam adſtrictione, odore vehementi ac ſubtili donantur, ad moſchum nonnumquam accedente, teſte Dodonæo qui de Marrubio albo in Flandria naſcente hoc aſſerit. Salem eſſentialem obtinent quem Tournefortius comparat ſali naturali terræ, conſtanti nempe ſale marino, nitro & ſale ammoniaco, miſtum cum multo ſulphure tum tenui, tum craſſo, terra copioſa & phlegmate.

Marrubium album aperit, & viſcidos humores potenter diſſolvit. Primarium eſt remedium in aſthmate humorali, & in morbis chronicis a muco ſpiſſo, viſcido ac tenaci oriundis. Viſcerum obſtructiones a muco inſpiſſato oriundas reſerat. Succus expreſſus cum melle ad ℥ij. treſve, aut ſyrupus de Praſſio compoſitus in officinis aſſervatus ad ℥j. aut alteram aſthmaticis, tuſſientibus & tabidis opitulantur. „ Innumeris comprobavi experimentis, inquit Borellus *Obſervat. Medic. p.* 289. Marrubii albi ſummitates, vino albo infuſas & triduo epotas mire ad menſtrua provocanda, ſtomachum roborandum, cachexiam & fædos virginum colores arcendos valere, & fortius cum Chamædrye & Centaurio minore miſtas.

Sancti Paulli obſervat eas non tantum menſes accelerare, ſed remorantes ſecundinas quoque præcipitare. Ad M. ß. vel M. j. præſcribuntur. Pulvis

vis foliorum valere dicitur in partu difficili lochiisque retentis. Insuper interaneorum vermes necat, notante J. Raio. Ad ℨj. aut alteram exhibeatur. Marrubii albi succus, vel infusum ex vino, vel decoctum ex aqua a Foresto, Freitagio, Zacuto Lusitano, & Hartmanno in hepatis obstructionibus vel etiam schirrhosis, in ictero, in hydrope icterum subsequente commendantur. Joan. Baptista Chomel D. M. P. observat duos ægrotantes a schirro hepatis liberatos fuisse ab infuso foliorum Marrubii alb. M. j. in vini albi ℥viij. quotidie mane per aliquot menses epoto. Conserva florum Marrubii cum melle parata & per 40. dies exhibita in dosi ℥j. nobilem quemdam schirro hepatis jam diu laborantem integræ sanitati restituit, aliis medicamentis Chalybeatis frustra tentatis, annotante Zacuto *Lib.* 2. *Prax. admir. Observat.* 48. Superbibebat autem singulis matutinis parum aquæ stillatitiæ ejusdem Marrubii cum radice. Misturam sequentem Joan. Raius commendat velut medicamentum ad icterum nulli secundum.

℞. Syrup. de Prassio ℥ij. Olei Tartari p. deliq. ℈j. Misce. Sumat æger per intervalla frequentia ad mensuram unius cochlearis.

Stockerus Marrubii folior. virentium decoctum ex vino, vel exsiccatorum infusum in ictero commendat.

℞. Marrubii folior. virentium ℔j. Contunde & coquantur in vini albi ℔vij. ad ℔v. Colaturæ capiat æger ℥iiij. mane jejunus & ℥iij. ante cœnam. Sed satius est folia in vino calide macerari tantum, non concoqui. Vinum enim ebullitione diuturniori acidum fit & ingratum. Macerentur itaque folia in vini ℔v. per 24. horas.

℞. Folior. Marrubii exsiccator. & contusor. q. v. Affunde vini albi q. s. ad supereminentiam 4. vel 5. digitor. transversor. Frigide macerentur in vase probe obturato, quotidie agitando donec extrahatur tinctura. Dosis ℥iiij. bis in die.

Ejusdem decoctum cum Argentina ab Ettmullero & Freitagio commendatur in ictero flavo ex infarctu ductus cystici. Externe in eodem affectu cataplasma proponit plantis pedum applicandum ex Marrubio & Argentina simul in vino coctis. In jusculis aperientibus ad menses suppressos promovendos præscribuntur Marrubii albi summitates floridæ ad M. ß. cum Tartaro chalybeato vel floribus sal. ammoniaci martialibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tum adde folior. Agrimon. Argentin. ana M. j. Centaur. min. Chamædr. Summitatum floridar. Prass. alb. ana pug. ij. Post levem ebullitionem fiat colatura pro duobus jusculis. Unicuique adde Tartar. martial. solubil. ʒß. vel flor. sal. amm. martial. gr. xx. Sumatur mane & sero in mens. suppressione, ictero, & viscer. obstructionibus.

℞. Syrup. de Prassio ℥j. Tinctur. martis aper. ʒij. Aq. de Artemisia, flor. Aurantior. ana ℥ij. Fiat julap. quotidie mane sumendum in mensium suppressione.

Forestus asserit, nonnullos strumis affectos diuturno usu syrupi de Prassio simplici seu ex succo recenti cum Saccharo parati persanatos fuisse, multis aliis remediis antea frustra tentatis.

Marrubium vesicæ & renibus nocere scribit Dioscorides: quos frequenti usu exulcerat. Multo minus igitur, inquit C. Hoffmannus, utendum in iis in quibus jam ulceratæ sunt partes illæ. Syrupus de Prassio *Mesuæ*, annotante eodem, valde calidus est, & qui senibus potius quam juvenibus, frigidis potius quam calidis adhibendus sit.

Marrubii albi folia & summitates floridæ usurpantur in syrupo de Prassio *Mesuæ*, in pilulis de Agarico *Ph. Reg. Charas*, Theriaca *Andromachi*, Hiera Diacolocynthidos, Pulvere Diaprassii *Nicolai Alexandrini*.

MARRUBIUM nigrum, Prassium nigrum & Ballote, *Off.* Ballote, *Matthiol.* 825. *Inst. R. H.* 185. Marrubium nigrum, fœtidum, Ballote Dioscoridis, *C. B. P.* 230. Marrubium nigrum sive Ballote, *J. B.* 3. 318. Marrubium nigrum, *Gerard. Emacul. J. Raii Hist.* 571. Marrubiastrum, *Tabern. Icon.* 540. vulgo, *Marrube noir*.

Caules cubitales & interdum bicubitales, plures ex eadem radice lignosa, perenni, fibrata exeunt brevi lanugine hirsuti, quadrati, inanes, ramosi, rubentes, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, Melissæ aut potius Lamii rubri, rotundioribus & nigrioribus, hirsutis & ad tactum mollibus, rugosis. Flores verticillatim caulibus adnascuntur, in eodem communi pediculo e folii sinu egresso plures, monopetali, labiati, quorum labium superius cochlearis instar est excavatum, inferius vero in tres partes divisum, media ampliori & cordiformi, pallide purpurei, saturatioribus lineis intus striati: calyces striati, oblongi, in quinque acuta segmenta partiti. Ex unoquoque calyce surgit pistillum posticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina parva, oblonga, per maturitatem nigricantia, in capsula tubulata, pentagona & quinquepartita quæ floris calyx fuit recondita. Odore fœtido Lamium refert. In ruderatis & ad sepes nascitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex summitatum floridarum Marrubii nigri ℔vj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, aliquantisper rufescentis, plantæ saporem & odorem referentis ℥x. humoris minus limpidi, eumdem odorem saporemque referentis, acidi magis ac magis ℔j. ℥ix. ʒv. gr. xxxvj. humoris primum limpidi, acidi, austeri, deinde fusci, impense austeri, ac tandem nigricantis, qui per tempus pulvisculum nigrum deposuit, & limpidior factus est ℔j. ℥xiij. ʒvj. gran. xxxvj. humoris turbidi, fusci, nigricantis, salsi & alcali urinosi, qui pulverem nigrum ad imum dimisit ℥v. recipiens pulvere nigro & fuliginoso conspersum repertum fuit: salis volatilis urinosi concreti ʒij. olei spissi nigri ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi ℥j. ʒvij. extractæ sunt.

Par-

Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒij. in calcinatione ℥vij. ʒij.

Marrubii nigri folia amara sunt, & odorem gravem fœtidum referunt: chartæ cæruleæ tincturam non mutant. Salem essentialem obtinent mistum, sali qui ex terræ lotionibus extrahitur æmulum, ammoniacalem nempe, tartareum, salsum, & multo oleo crasso fœtido implicitum.

Marrubium nigrum tumores resolvit, dolores sedat, ulcera detergit & sanat, externe admotum: rarius intus sumitur ob fœtorem & ingratum saporem. J. Raius illud velut præstantissimum remedium in hypochondriacis & hystericis affectionibus commendat. Cl. Tournefortius refert, quosdam ad arthritidem sanandam aut saltem ejus paroxismos minus frequentes & mitiores efficiendos hoc uti remedio.

℞. Folior. Marrubii nigri, Marrub. albi & Beton. ana M. j. Infunde in aq. ferventis ℔vj. Igne remoto macerentur donec aqua refrigerata sit. Fiat colatura, cujus cyathos tres quatuorve in die sumat æger.

Ferventi cinere flaccescunt ejus folia ut condylomata reprimant. Cum melle trita sordida ulcera purgant. Eorum decoctum ad omnes malas scabies, serpigines, porrigines ac papulas sanandas plurimum valet. Quapropter a Trago ad manantia capitis ulcera pueris familiaria commendatur. Tabernæmontanus asserit, ejus folia sub cinere cocta & cum melle contusa hæmorrhoidas sanare.

MARUM.

Mari nomen duobus plantarum generibus tribuitur quorum unum Marum verum seu Cortusi dicitur, alterum Marum Mastich.

Marum verum, Marum Cortusi, *Off.* Chamædrys maritima, incana, frutescens, foliis lanceolatis, *Inst. R. H.* 205. Marum Cortusi, *J. B.* 3. 242. *J. Raii Hist.* 527. Tragoriganum latifolium, *C. B. P.* Tragoriganum latifolium sive Marum Cortusi Matthiolo, *Parkins*: Tragoriganum Lobelii, *Gerard.*

Planta est pedalis magnitudinis, radice fibrosa, quæ differt a Chamædryos speciebus, stipitibus frutescentibus incanis, tomentosis, foliis hastæ ferro similibus, quatuor lineas longis, duas latis, dilute virentibus, subtus incanis, sapore acri & amaro, odore vehementi & aromatico, grato, qui subito cerebrum petit & sternutationes movet. Flores qui ad Chamædryos flores plane accedunt, in foliorum alis nascuntur monopetali, purpurei, labiati, quorum stamina labii superioris locum occupant: labium vero inferius in quinque partes divisum est, media ampliori cochlearis instar excavata. Ex calyce autem Chamædryos quoque pari, villoso, incano surgit pistillum posticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, Chamædryos similia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens est in Stæcadum (*Teres*) una quæ vocatur Pompo-

 nia,

nia, Gallis *Portecroz*. Hic in hortis colitur. Folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum floridarum Mari ℔ij. & ℥iij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sub finem aliquantisper rufescentis, odore & sapore aromatico pergrato, primum obscure acidi, deinde manifeste magis ac magis, atque magis ac magis austeri ℔j. ℥viij. ʒj. gr. xxxvj. humoris empyreumatici, rufescentis, sapore aliquantisper acri pungente, impense acidi, impense austeri, & salsi ʒvj. gr. xxxvj. humoris rufi, tum acidi, tum alcali urinosi, & sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒj. olei tum tenuis essentialis, tum crassi, spissi ad instar extracti ℥j. ʒiiij. Massa nigra residua pendebat ℥iiij. quæ rite calcinata, reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒj. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxiiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lx.

Mari veri folia chartam cæruleam rubram efficiunt. Inter digitos contrita odorem spirant aromaticum, penetrantem, subtilem, pungentem, qui sternutationes movet; saporem referunt acrem aromaticum amarum. Exsiccata & cum multa aqua distillata, ut ceteræ plantæ aromaticæ, multum olei essentialis subtilis & penetrantissimi fundunt. Salem essentialem tartareum obtinent: sed insuper abundant sale tum acido, tenui, volatili, copioso, tum alcali urinoso mediocri, cum multo oleo essentiali acri, aromatico conjuncto. Unde compositum exsurgit haud dissimile misturæ ex spiritu acido dulcificato & spiritu volatili urinoso aromatico conflatæ. Mari odor felibus gratissimus est: & eos undequaque allicit ad hortos ubi colitur, eos veluti insanos & venereo œstro furentes reddit; ita ut plantam mordicent, supra eam se volutent, copiosa saliva eam proluant, & nonnumquam suo spermate polluant. Inde fit ut in hortis difficillime asservari possit, nisi intra cancellos ex ferro textili confectos includatur.

Rarus est Mari usus in officinis. Attamen inter plantas aromaticas non infimum locum occupat: Raymundus Mindererus *in suo Aloedario Marocastino*, & Georgius Vvolffgangus Vvedelius peculiaribus dissertationibus hanc plantam nobilitarunt, & magnopere commendarunt. Virtutem incidendi, attenuandi, aperiendi, digerendi illi tribuit Vvedelius, lentorem ac torporem pituitæ corrigendi, bilis inertiam emendandi, sanguinis & spirituum motum augendi, speciatim affectibus frigidis & humidis medendi. Ab eodem habetur velut insigne diureticum, potens diaphoreticum & carminativum, summum antiscorbuticum in scorbuto frigido, valens emmenagogum, præstantissimum cephalicum, pectorale & antiasthmaticum, cardiacum, stomachicum, hepaticum & spleniticum, uterinum, antispasmodicum, aphrodisiacum, anthelminticum, uno verbo polychrestum; verum latius fortasse quam par est celeberrimus ille Medicus Mari odore allectus ejus facultates extendit: & virtutes omnes quæ in singulis plantis aromaticis deprehenduntur illi nimis facile applicat. Expe-

ftandum eft donec ejus vires ufu diuturniori comprobatæ fint. Ettmullerus Marum cephalalgiæ & nervinis affectibus conducere fcribit, & illud in apoplexia & catharris velut medicamentum egregium commendat. Folia pulverata ad ℥ß. præfcribuntur, nec immerito Majoranæ anteponuntur.

Externe idem pulvis habetur pro errhino infigni, five folus, five cum Tabaco confociatus. Cerebrum expurgare & roborare dicitur, & amiffum odoratum reftituere. Joannes Quincy Medicus Londinenfis *in fua Pharmacopœa Officinali & extemporanea feu completo Anglico difpenfatorio* parat ex foliis Mari fal volatile oleofum aromaticum gratiffimum & cephalicum præftantiffimum.

Mari folia ufurpantur in Trochifcis *Hedichroi* quæ Theriacæ compofitionem fubeunt, & in pilulis Marocoftinis *Mindereri*.

Oleum effentiale ex foliis Mari extrahitur odore pergratum, quod cephalicum dicitur, uterinum & antiparalyticum & a Batavis maxime expetitum.

MARUM Maftich, *Off.* Thymbra Hifpanica, Majoranæ folio, *Inft. R. H.* 197. Sampfuchus five Marum Mafstichen redolens, *C. B. P.* 224. Clinopodium quibufdam, Maftichina Gallorum, *J. B.* 3. *Part.* 2. 243. Marum vulgare, Clinopodium, *Dodon. Pempt.* 271. Marum Gerard. *J. Raii Hift.* 520. Marum vulgare, *Parkinf.* Marum Maftich, Gallorum & Anglorum, *Adverf. Lobel.* vulgo, *Marum Maftich.*

Frutex eft pufillus, lignofus, multis ramis tenuibus brachiatus, radicibus tenuibus, lignofis, foliis Serpilli, fed incanis, odoratis, Maftichen quodammodo referentibus & fapore acri præditis. In extremis furculis capitula lanuginofa, & paulo etiam inferius ambientes fimiles verticillos obtinet, e quibus perpufilli flores albidi & Thymo fimiles, monopetali, labiati, labio fuperiore furrecto & bifido, inferiore tripartito. Odor totius plantæ gratus, fed paulo vehementior. In Hifpania & aliis calidis regionibus fponte crefcit. Hic in hortis colitur.

Eædem vires ipfi, quæ Maro Cortufi, tribuuntur: fed rarioris eft ufus. Deodatus, notante J. Raio poft Dolæum, in defperato menfium fluxu ultimum & præfentiffimum remedium ducit pulverem corticis Mari ad ℥j. cum vino auftero, fingulis matutinis horis propinatum.

MATRICARIA.

MATRICARIA & Parthenium, *Offic.* Matricaria vulgaris feu fativa, *C. B. P.* 133. *Inft. R. H.* 493. Matricaria vulgo minus Parthenium, *J. B.* 3. 129. Matricaria, Gerardi, *J. Raii Hift.* 357. Artemifia tenuifolia, *Tabern. Icon.* 8. Matricaria vulgaris, *Parkinf.* Amaracus, *Galeno* & *Æginetæ*: Crifpula, *Quorumdam*: Matricaria Parthenii prima fpecies, *Brunsfels*: vulgo, *Matricaire* ou *Efpargoutte*.

E radice

E radice alba, plurimis fibris emissis terram apprehendente, caules exsurgunt plures, sesquicubitales, rigidi, striati, glabri, satis crassi, medulla fungosa referti, foliis crebris, dilute virentibus, graveolentibus, amaris, nullo ordine positis vestiti; folia velut alata ex duabus tribusve pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus componuntur: pinnulæ hæ latæ sunt, & in alias minores circa margines dentatas subdividuntur. Caulium summitates versus, ex alis foliorum exeunt ramuli, in quibus ut & in summis caulibus nascuntur flores pediculis oblongis, plures velut in umbella, radiati, non admodum ampli, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, corona vero ex semiflosculis brevibus candidi componuntur, seminum embryonibus insidentibus, & calyce semisphærico & squamoso comprehensis. Semiflosculis coronæ marcescentibus discus medius extumescit, & embryones abeunt in semina oblonga, exigua, striata, thalamo affixa in calycis fundo, pappo carentia. Tota planta odorem gravem ac vehementem spirat. In hortis colitur. Folia sæpius comæ floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum viridium & recentium Matricariæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem & saporem referentis, obscure subsalsi, & obscure subacidi, ℔j. ℥vij. ʒiij. gr. xxiiij. humoris manifeste acidi magis ac magis, deinde austeri magis ac magis impense ℔ij. ℥xiij. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris rufi, empyreumatici, & alcali urinosi ℥j. gr. lx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xlij. olei adiposi ℥j. ʒvj. gr. lx. Massa nigra residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xlv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xxiiij.

Ex florum capitulis quorum semina jam ad maturitatem pervenerant distillatis, eadem principia extracta sunt cum olei essentialis quantitate non mediocri.

Succus foliorum Matricariæ colorem subrubrum chartæ cæruleæ affert. Salem essentialem obtinet hæc planta ammoniacalem cum multo oleo tum tenui essentiali, tum crasso fœtente consociatum.

Inter plantas hystericas insignem locum occupat Matricaria. Ad uterinos affectus plurimum conducit, vel pulverata a ℈ß. ad ℈ij. vel ejus succus expressus & defæcatus ad ℥j. vel alteram, sicut infusum aut decoctum ad ℥vj. Menses, lochia & secundinas remorantes pellit, uterinam suffocationem compescit, dolores post partum sedat. Simon Paulli eam plurimum commendat. „ Mihi, inquit, frequenti in usu est, si lochia post par-
„ tum negotium facessant mulierculis. Parare enim ex ea & floribus Cha-
„ momillæ, cum tantillo Artemisiæ decoctum consuevi, a cujus usu hy-
„ sterica symptomata illico cessare, & lochia abunde fluere, sæpe com-
„ peri. Quod medicamentum licet non jucundum aliis, hystericis tamen
„ correptis passionibus, veluti Sesamo ac Papavere sparsum apparet; quæ

„ ab

„ ab illius usu ex lethargo excitatæ, in vitam, Deo benedicente, veluti „ redire conspici solent." Hæc S. Paulli. Quæcumque amara possunt, & carminantia, Matricaria utiliter præstat, flatus dissipat, stomachum roborat & ciborum concoctionem juvat. Ventris tineas expellit vel herba ipsa, vel succus ejus expressus, non secus ac Centaurium & Absinthium. Eam febrifugam prædicat C. Hoffmannus *de Med. officinal.* præcipue in malis uteri. Idem auctor pituitam & atram bilem purgandi vim ipsius succo tribuit post Brassavolam, si convenienti dosi exhibeatur, quam ad ℥iiij. statuit. In clysteribus ejus decoctum utiliter usurpatur, potissimum in morbis uteri, & cum ceteris plantis carminantibus sæpe consociatur, in colicis affectionibus ab muco viscido tenaci, acri oriundis. Externe præscribitur in fomentis cum Chamomilla vulgari vel Romana in aqua vel vino decocta in uteri inflatione & doloribus post partum, lochiorum remora, mensiumque fluxu doloroso quarumdam mulierum. S. Paulli refert Matricariam contusam impositam capitis vertici sæpe ejus dolores mitigare: Ad hemicraniam Chesneau eamdem contusam & in sartagine calefactam capiti admovet.

℞. Comarum Matricar. exsiccatar. & pulveratar. ℈j. Nitri defœcati gr. x. Syrup. de Artemisia q. s. F. bolus in mensium & lochiorum remora.

℞. Comar. Matricar. & Chamomillæ Roman. ana M. j. summitatum Arthemisiæ p. j. Bulliant leviter in aq. comm. ℔ij. Colatura dilue syrup. de 5. rad. aper. ℥j. Nitri ℈j. Propinetur per cyathos quarta quaque hora.

℞. Folior. & summitat. Matricar. & Tanaceti ana ℈j. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colatura propinetur mane In mensium remora, lochiorum suppressione, aut ad vermes intestinorum necandos.

℞. Folior. Malvæ, folior. & flor. Matricariæ Artemisiæ & Tanaceti ana M. j. F. decoctum cum s. q. aq. comm. pro enemate, in cujus ℔j. dissolve cryftall. mineral ʒj. mellis cucumer. asinini seu elaterii ℥j. In hysterica passione, lochior. suppress.

℞. Radic. Bryon. alb. ℥iiij. Aristoloch. rotund. ℥ij. Zedoar. Baccar. Laur. ana ℥j. Folior. & comar. Matricar. Artemisiæ, Chamæmel. Tanaceti, summitat. Sabin. ana M. ij. Coq. in aq. ℔viij. ad ℔vj. adde aq. vitæ ℔j. pro fotu calidissimo abdominis & pubis regioni adhibendo, ad lochia suppressa promovenda.

Cavendum tamen, monente Junckero post celebres Medicos, ne in mensium suppressione aut lochiorum remora hæc emmenagoga medicamenta stimulantia & pellentia incaute adhibeantur, ex. gr. in habitu insigniter plethorico, quando primæ viæ non satis expurgatæ sunt, nec sanguis debite dilutus & attenuatus, aut partes æstuantes & ad phlogosim tendentes: tunc enim hæc medicamenta non solum non prosunt sed ut plurimum graviter nocent, & inducere solent majores obstructiones, summas angustias præcordiorum, non raro insolitas per aliena loca sanguinis eruptiones,

ptiones, febres lentas, hecticas, phthisicas, cephalalgiam, difficilem respirationem, spasticas & convulsivas affectiones, in corporibus laxioribus & spongiosis cachexiam & ædemata. In lochiorum suppressione plenaria si præsertim jam ab aliquot diebus constet, minime expedit, monente eodem, hunc fluxum directe & per hæc stimulantia uterina ut aloetica, myrrhata, &c. intus sumpta revocare. Tunc satius est ad causas hujus suppressionis respicere, partium tensionem, phlogosim minuere & extinguere, orgasmum sanguinis compescere, exæstuationes febriles sedare. Quæ felicius absolvuntur remediis diluentibus, temperantibus, emollientibus necnon etiam absorbentibus, tum interne, tum externe adhibitis, non neglecto Nitri usu his in ægritudinibus præstantissimo. At in lochiorum sola imminutione aut remora nondum pertinaci, hæc uterina leniter stimulantia moderatissimis dosibus adhiberi possunt, præmissis aut intermistis laxantibus, emollientibus, temperantibus & diluentibus & potissimum nitrosis. Nunc ad Matricariam redeamus.

Palam est apes, inquit S. Paulli, ferre non posse odorem Matricariæ: quare plethorici, quas præ aliis pungunt apes ac culices, in hortis ambulaturi, optime sibi consulent, si serta ex Matricaria parent, ac secum circumferant; sic enim apes graveolentia horum offensæ, quasi manu abactæ, illis non nocent. Eumdem effectum expectare a Cotula fœtida possumus.

Ex Matricaria aqua distillata, extractum & oleum essentiale in officinis præparantur & servantur ad eadem quibus Matricaria utilia.

Matricariæ folia usurpantur in syrupo de Arthemisia & in syrupo aperiente Cachectico Ph. Reg. *Charas* & in emplastro de Ranis *Joann. de Vigo.*

MAYS.

MAYS, Mayz, Maizium, Frumentum Turcicum, Triticum Indicum, *Off.* Mays, *Inst. R. H.* 531. Frumentum Indicum, Mays dictum, *C. B. P.* 25. Triticum Indicum, *J. B.* 2. 453. *J. Raii Hist.* 1249. Frumentum Turcicum, *Dod. Pempt.* 509. Frumentum Turcicum & Indicum, *Gerardi*: Milium Indicum maximum Mays dictum, seu frumentum Indicum, *Parkins.* Mays *Acostæ:* Maisum, *Monardi*: vulgo, *Blè de Turquie*.

Radicibus nititur numerosis, duris, fibrosis, albis, sed minime crassis: culmo assurgit arundinaceo, rigido, solido; fungosa, candida & saporis, dum viridis est & succulentus, dulcis, Saccharini, medulla farcto, ac multis articulis geniculato, quinum senumve pedum proceritate, pollicari crassitudine, inferiore parte crasso, ac subinde purpureo, superiore paulatim extenuato. Folia profert arundinacea, cubito plerumque longiora, tres aut quatuor uncias lata, venosa, marginibus aliquantum aspera. Paniculas in summo caule gerit dodrantales, graciles, raras, jubæ modo multiplices, aliquando in 15. 20. vel etiam 30. spicas procumbentes divisas, floriferas, infecundas, a semine seu fructu remotas. Flores his in paniculis nascuntur,

tur, Secalis floribus similes, apetali, nonnullis staminibus cum apicibus annexis nutantibus & calyce constantes, nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicet fructus, seu frugiferæ spicæ coloratæ erunt: at nullum semen exarescentes post se relinquunt. Fructus a floribus sejuncti, veluti spicæ ex culmi geniculis exeunt, atque ab uno culmo tres quatuorve, alterno ordine, longæ, crassæ, rotundæ, cylindraceæ, multis foliaceis ac membranosis tunicis, veluti vagina quadam, arcte obvolutæ, e quarum summo arcte convoluto longi tenuesque capilli prominent, singuli singulis seminum embryonibus adhærentes, eodem cum granis colore. Semina magna sunt, pisi magnitudine, nuda, nullo folliculo inclusa, lævia, superficie subrotunda, angulata ea parte quæ palæ axis adhæret, numerosa, quæ sæpe apud Indos in una spica 700. coacervata reperiuntur, ac arctissime juncta & in ordines ac versus octo aut decem, nonnumquam duodecim in longitudinem rectis fere lineis digesta, quæ ratione coloris variant, modo candida, interdum lutea, modo purpurea, nonnumquam fusca aut rubra, medulla tamen farinacea, candida, & sapore ceteris frumentaceis dulciori ac suaviori. Frumentum hoc Americæ indigena in omnibus fere ejus regionibus reperitur, & inde in Africam, Asiam & Europam delatum fuit. Seminum seu granorum Mays farina quæ a furfuribus probe repurgata candoris est eximii, edulis est, nec solum apud Americanos sed apud nos in panificia subinde cogitur.

Analysi chymica, Grana Mays præter phlegma tum acidum, austerum copiosum, tum salsum & urinosum, plurimum olei spissi crassi, mediocrem terræ & salis alcali fixi salsi portionem præbuerunt.

Ex hisce granis contusis & aqua maceratis vinosus liquor paratur veluti ex Hordeo cerevisia, inebrians & ex quo spiritus ardens extrahitur. Multum salis essentialis Tartarei obtinent cum sulphure crasso copioso, aliqua salis ammoniacalis portione & terra pauca conjuncti. Principiis & viribus cum Hordeo convenire videntur.

Franciscus Hernandez frumentum hoc valde celebrat. Temperatum est, inquit, aut ad caliditatem humiditatemque paulisper declive, substantia mediocri, concoctu facili, præcipue his qui eo victu uti consuevere, non crassa, aut, veluti quidam opinantur, obstruenti & viscosa, quod vel Indis ipsis, qui ex eo pane in placentulas formato vivunt, nec tamen obstructi aut decolores conspiciuntur, periclitari licet; iisdem affirmantibus nullam in ventriculo gravitatem sentire post epulas, imo post paucas horas rursus ac si nihil ingessissent esurire, & magna aviditate, si adsit copia, repetere nutrimentum, nec vel de nomine solo ad adventum usque Hispanorum lithiasim novisse: quin quod nullus est apud Mexicanos celebrior ægritudinum acutarum & commodior victus, qui etiam ptisanæ præfertur, quod mille experimentis comprobatum confirmatumque est: celeriter utique ajunt coctum descendere, corpora quantum sat est nutrire, nullum inferre gravitatis sensum, mollire ventrem & pectus,

calorem

calorem febrilem demulcere, (præsertim si pulvis ejus ex aqua permittatur brumali tempore gelare,) urinam evocare, viasque omnes extergere. Quin imo Mexicani Medici, posthabita hordeacea ptisana, ægrotantibus pultes & placentulas ex Mayzio offerunt, huic genti consuetas & gratas, & quæ citra ullam noxam, suavem saluberrimamque alimoniam præbeant.

C. Bauhinus *in Theatro Botanico*, nescio a quo edoctus, scribit, Indos si nimium utantur hoc frumento in cibis, tumidos & scabiosos reddi. Imo inquit, pueri Guineensium, qui hoc frumento sæpe panis loco utuntur, videlicet granis e spicis excussis, iisque nonnihil tostis & præustis, si paulo frequentius utuntur, a scabie sese vindicare non possunt, cum sanguinem nimis calidum & quasi adustum gignat.

Frumentum illud cum Hordeo plurimum convenire mihi videtur. Panes qui ex eo conficiuntur, sicci sunt, duri, concoctu difficiles, flatulenti, alvum cohibent: accommodati tantum illis qui vitam agunt laboriosam. Farina etiam cum lacte & carnium jusculis in pulmenta formatur quæ panibus magis nutriunt. Non sunt res stomachi delicatuli, sed fercula rusticorum, nautarum, bajulorum. Frumentum istud pecori majori minorique est gratissimum: ejusque usu mire glifcit sagina. Columbis edulium præbet jucundum valde. Bruyerinus asserit Bellojocenses Lugdunensibus vicinos illud serere feliciter, eoque panificia sua augere. Idem factitatum apud alios populos premente aliarum frugum caritate summa.

Ex hisce granis varii apud Americanos liquores fermentati spirituosi & inebriantes conficiuntur, quorum præparationes apud C. Bauhinum *in suo Theatro Botanico* videre licet.

Nullius aut rarissimi est usus in Medicina. Ejus farina in Hordei farinæ locum substitui potest. Ad cataplasmata emollientia & suppurantia a nonnullis adhibetur: nam suo lentore cutis poros obstruens, apostematibus suppurandis peridonea est. Foliorum recentium succus, narrante J. Raio, refrigerandi facultatem obtinet, & erysipelatibus, si panni intincti applicentur, conducit.

MELILOTUS.

MELILOTUS vulgaris, *Off.* Melilotus officinar. Germaniæ, *C. B. P.* 331. *Inst. R. H.* 407. Trifolium odoratum seu Melilotus vulgaris, flore luteo, *J. B.* 2. 370. Melilotus Germanica, *Lobel. Icon.* 43. Melilotus vulgaris Parkinsoni, *J. Raii Histor.* 951. Melilotus Germanica, *Gerard. Emaculat. Descript.* Lotus urbana, *Matthioli*: Trifolium caballinum, *Camerarii*, & *Italor.* Loti sive Trifolii species *Cordi*: vulgo, *Melilot* ou *Mirlirot*.

Radice alba, tenui, lenta, fibrillis brevibus capillata, alte in terram descendente firmatur: caules emittit plures, interdum unicum, cubitales, sesqui-

ſeſquicubitales & altiores, glabros, teretes, ſtriatos tamen, infirmos, inanes parva intus cavitate, ramoſos, foliis ad intervalla alternatim naſcentibus veſtitos, ternis in eodem pediculo tenui, ſeſquiunciali, oblongis, denticulatis & plerumque circumroſis, glabris, obſcure virentibus. Flores in ſpicis longis ex alis foliorum exeuntibus, rarius ſiti, papilionacei, tetrapetali, exigui, flavi, pediculis brevibus tenuibus penduli: quibus ſuccedunt capſulæ ſiliquoſæ, breviſſimæ, ſimplices, pendulæ, rugoſæ, nudæ, hoc eſt in calyce non reconditæ ut in Trifolio, per maturitatem nigræ, ſemina ſingula aut bina ſubrotunda, flavicantia, continentes, ſapore leguminoſo. Herba virens nullum fere odorem habet, ſed cum aruerit, fragrantiſſimum ſpirat. Ad ſepes, in vepretis, & inter ſegetes copioſe naſcitur. Herba florida in uſum venit.

Analyſi chymica, ex Meliloti floridi, demptis radicibus, per retortam diſtillati ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati, ſapore amaro, acri, occulte acidi, ſubſalſi ℥xiiij. humoris limpidi, amari, acrioris, manifeſte acidi magis ac magis auſteri ℔iij. ℥iiij. ʒvij. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impragnati ℥j. ʒvj. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. xxxvj. olei ℥j. ʒvij. gr. liiij. Maſſa nigra reſidua pendebat ℥v. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xlv. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. gr. xviij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xij.

Meliloti folia chartam cæruleam rubro colore vix tingunt. Odora ſunt, acria, amara, nonnihil ſtyptica, & ſi diu maſticentur nauſeoſa. Salem eſſentialem obtinent tartareo-vitriolicum ammoniacalem cum multo oleo, tum tenui, tum craſſo conjunctum, & terræ portione non mediocri.

Leniter reſolvit, digerit, emollit, dolores ſedat. Rarius ad uſum internum adhibetur. A nonnullis tamen ejus ſummitatum floridarum ad M. j. decoctum ex aq. comm. ℔ij. cum florum Chamæmeli pari quantitate præſcribitur in abdominis inflammationibus, doloribus nephriticis & rheumaticis. Johannes Michaelis *in notis in Schroderum* decoctum florum Meliloti epotum ſingulariter commendat in albo mulierum fluore.

Externe creberrimi eſt uſus propter vim emollientem, anodynam & reſolventem, in qua cum Malva & Althæa convenit: & cum ſit partium tenuiorum & magis volatilium, magis etiam reſolvit. In clyſteribus emollientibus, carminantibus & demulcentibus, in cataplaſmatibus, fomentis, balneis, emplaſtris emollientibus, digerentibus, reſolventibus necnon concoquentibus utiliter admiſcentur folia & flores; ſæpe etiam cum Chamæmeli floribus conſociantur.

℞. Florum Meliloti & Chamæmel. folior. Malv. ana M. ij. Coq. in decocti omaſi q. ſ. pro enemate emolliente, anodyno & carminativo.

In inflammatione uteri, ſcroti, ani, & viſcerum, fotus ex decocto Meliloti ab Ettmullero commendatur, in primis ſi ipſi Agrimonia & Chamæmelum addantur, quæ in vino vel aqua decocta inflammationem ſiſtunt.

S. Paulli

S. Paulli in *Quadr. Botanico* ad uteri dolores post partum & inflammationes fotum commendat ex summitatibus Meliloti floridis & semine Fœnu-Græci paratum ut summe proficuum. Idem ad pleuritidem mitigandam alium fotum proponit sic præparatum.

℞. Herbæ Meliloti floridæ, Parietariæ ana M. ij. Betonicæ M. j. Bismalvæ Mjß. Flor. Chamæmeli Mß. Mista & decocta in aqua sæpe pectori superponantur.

℞. Pulpæ ex Lilior. & Althææ radicibus, foliis Cicutæ & Hyoscyami paratæ & per setaceum trajectæ ℔ß. Flor. Melilot. Camomillæ & Absinthii Pontic. exsiccator. & pulverator. ana ℥iij. Olei rosati q. s. M. F. cataplasma ad testium tumores resolvendos.

Succus flor. Meliloti aut eorum infusum oculorum dolores sedant: si præsertim aliquantulum spiritus vini camphorati instilletur.

Aqua florum Meliloti odorata servatur in officinis, sed rarioris est usus. Ad odoramenta sæpius usurpatur: ceterorum odoramentorum fragrantiam tenuitate sua evehit & expandit. Paratur in officinis emplastrum de Meliloto *Mesuæ*, quod quidem pituitam viscidam egregie discutit, resolvit & dolores apprime sedat. Tumores emollit, & nonnumquam maturat.

FINIS.